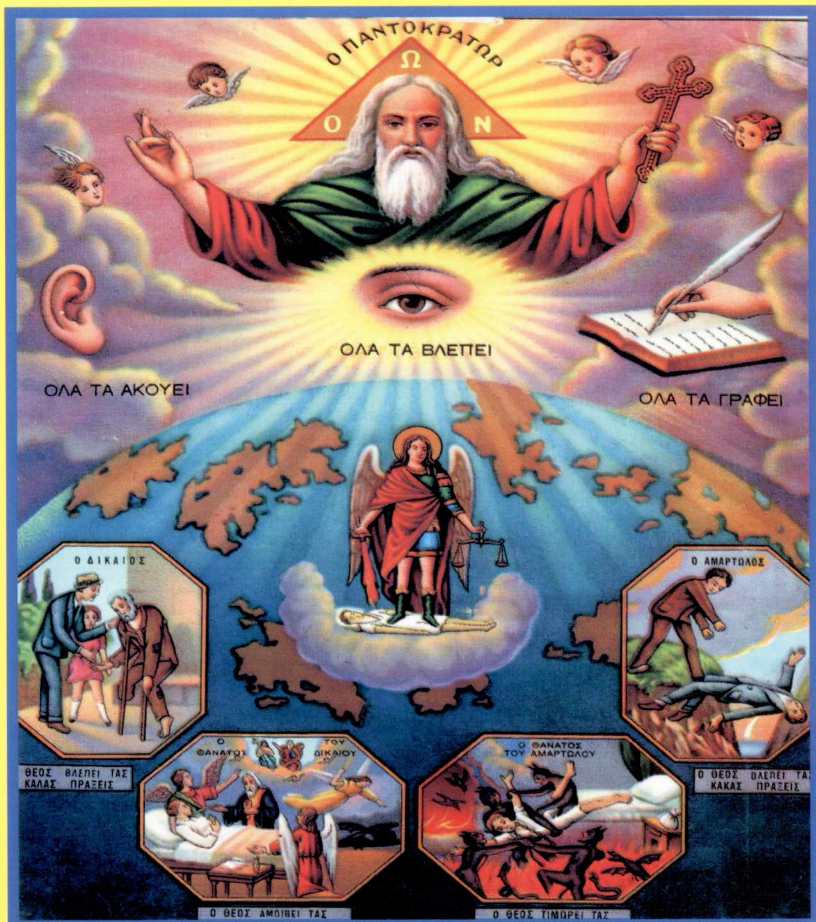
VIAȚA DE DINCOLO DE GROAPĂ

Atotțiitorul, toate le vede, toate le aude, toate le scrie. Sub picioarele arhanghelului ce are cîntarul în mîna stîngă este sufletul. Globul pămîntesc. În dreapta, la moartea ucigaşului vin diavolii, în stînga, la moartea creştinului vin îngerii.

EDITURA PELERINUL ROMÂN, ORADEA 2010

VIAȚA DE DINCOLO DE GROAPĂ

„Aducându-ne aminte, aşadar, de această poruncă mântuitoare, de toate cele ce s-au făcut pentru noi: de cruce, **de groapă,** de învierea cea de-a treia zi, de suirea la ceruri, de şederea cea de-a dreapta, şi de cea de-a doua slăvită iarăşi venire." Rugăciunea Liturghiei înainte de „Ale Tale dintru ale Tale..."

Cititorule, citeşte de trei ori această carte, ca să vezi cine eşti în cer. Este cea mai frumoasă carte din lume despre Veşnicie.

Cu El şi noi vom învia, pe urma Lui de vom umbla.

EDITATĂ DE MĂNĂSTIREA „PORTĂRIȚA", JUD. SATU MARE, 2010

VIAȚA DE DINCOLO DE GROAPĂ

CUM TRĂIESC MORȚII NOȘTRI ȘI CUM VOM TRĂI ȘI NOI DUPĂ MOARTE-DUPĂ ÎNVĂȚĂTURILE DREPT CREDINCIOASE ALE SFINTEI BISERICII ORTODOXE, DUPĂ PRESIMȚIRILE COMUNE ALE OAMENILOR, PRECUM ȘI DUPĂ EXPUNERILE ȘTIINȚIFICE

Truda cuviosului monah Mitrofan

TIPĂRITĂ DE BISERICA ORTODOXĂ A UCRAINEI, KIEV, ANUL 1992.

Eva creată din coasta lui Adam

Nota autorului:

Pentru inimile îndurerate ale omenirii, pe struna vie a vieții, de fiecare dată moartea apărea cutremurătoare și groaznică. Înțelegerea cu privire la viața de apoi și starea neființei se va înlocui cu înțelegerea vie a ființei și cu scoaterea în evidență a glasului interior al inimii, ucise de durerea șoptită a minții reci „Unde este acum el-ea? Ce se întâmplă cu ei acum? Au dispărut? Ce fac ei acum?”. Inima încrezătoare a sufletului uman nu s-a îndoit despre nemurirea celor morți, căci morții trăiesc (după mărturiile istoriei religioase). Dar nu ne mulțumim cu atâta; inima umană, pe toate treptele de dezvoltare ale dreptei religii, îi punea încă din trecut minții întrebarea: Cum trăiesc morții noștri? Trăiesc așa cum au trăit și pe pământ sau nu? Sufletul omului îngrozit pentru decăderea sa, i-a liniștit inima, spunându-i: Nu trăiesc, sau trăiesc ca și pe pământ. De exemplu-toate neamurile... până și evreii l-au întrebat pe Iisus Hristos despre același lucru, și au primit răspuns de la

Dumnezeu; răspunsul decisiv, clar la întrebarea inimii umane–că şi după groapă morţii noştri TRĂIESC CA ŞI ÎNGERII... Pentru o inimă zdrobită de suferinţă pentru pierderea unui apropiat, înmărmurită că a dispărut o fiinţă scumpă, trebuie găsită vindecarea. Şi iată că pe neaşteptate ea „Inima”, care trăieşte cu credinţă, nădejde şi iubire aude că cel plâns, care se pare că nu ar mai exista, ESTE VIU ŞI TRĂIEŞTE! Ajunge... şi inima îndurerată a devenit mai uşoară !

Oamenii necredincioşi, foarte departe de Biserică şi de înţelegerea adevărului creştin apreciază moartea umană ca o distrugere totală, ca o scurtare absolută a existenţei. Acest lucru nu este adevărat. Moartea este numai o despărţire a sufletului de trup. Adevărul despre nemurirea sufletului este unul din bazele creştinătăţii.

„Dumnezeu nu este Dumnezeul celor morţi, ci al celor vii, pentru că la El cu toţii sânt vii”. Toată existenţa omului de pe pământ este numai o pregătire pentru viaţa de dincolo de mormânt, o viaţă veşnică. Şi este foarte important ca în această vreme trăită pe pământ să fii liber şi nu rob, liber în Dumnezeu şi nu rob al patimilor. „Nu adunaţi comori pe pământ... ci adunaţi comori pentru împărăţia cerurilor. De aceea zic vouă: Nu vă îngrijiţi pentru sufletul vostru ce veţi mânca, nici pentru trupul vostru cu ce vă veţi îmbrăca; au nu este sufletul mai mult decât hrana şi trupul decât îmbrăcămintea?“ (Mat. 6. 25). Câtă durere este în aceste cuvinte Evanghelice pentru sufletele moarte, câtă suferinţă din partea Domnului pentru moartea duhului nostru şi înclinarea noastră către păcate! Domnul nostru Iisus Hristos a spus: „Nu vă adunaţi” şi „nu vă îngrijiţi” fiind necesar ca omul, trăind pe pământ, să trudească pentru creaţiile sufletului său prin post, rugăciune şi prin fapte de iubire pentru a dobândi Duhul Sfânt, pentru a se pregăti pentru viaţa din veacul viitor. Mai ales acum, în veacul nostru neliniştit şi bolnav, când mulţi se află la un pas de deznădejde, omul are nevoie de o echilibrare a balanţei, stare pe care o

poate da numai Biserica şi credința în Domnul nostru Iisus Hristos. Mai mult decât toate, omul contemporan nu mai poate trăi aşa pentru faptul că el rămâne neauzit, neînțeles şi nimănui nu-i pasă de problemele lui. Dacă acestui om, nimeni nu-i mai poate ajuta aşa după cum i se pare, el rămâne totuşi iubit, unic şi nu poate să fie repetat şi este un fiu scump pentru Dumnezeu. Nu trebuie să fii deznădăjduit în viață, nu trebuie să-ți fie frică de moarte, Dumnezeu se află alături de noi toți şi nu ne dă încercări mai mari decât puterile noastre de pe pământ şi se preocupă de suflet după moarte. Omul este creat pentru ceruri şi pelerinajul nostru de pe pământ trebuie să fie o pregătire pentru împărăția cerurilor. Şi de aceea este prezentată acum reeditarea trudei importante a monahului Mitrofan „Viața de dincolo de groapă (mormânt) ”. Chiar dacă această carte a fost scrisă cu mai mult de o sută de ani în urmă, în anul 1880, vrednicia creştină a acestei creații spirituale îi permite să fie şi azi şi să rămână contemporană.

Această carte însemnată îl poate ajuta atât pe creştinul experimentat cât şi pe cel începător, pentru a-i uşura calea dreaptă a sufletului către Dumnezeu, ne va învăța şi pe noi să trăim în credință şi prin fapte bune, să îndeplinim voia Domnului: „Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu şi dreptatea Lui şi toate acestea se vor adăuga vouă. ” (Mat. 6. 33). FILARET, Mitropolitul Kievului şi al întregii Ucraine.

PRIMA PARTE
MOARTEA ÎN LEGĂTURĂ CU NEMURIREA. DESPRE MOARTE, PROVENIENȚA ŞI ÎNȚELEGEREA CUVÂNTULUI „MOARTE"

Cuvântul „moarte" şi înțelesul lui pe pământ a apărut pentru prima dată în rai din Gura lui Dumnezeu însuşi, care le-a spus strămoşilor noştri: „Iar din pomul cunoştinței binelui şi răului să nu mănânci, căci în ziua în care vei mânca din el, vei muri negreşit! ” (Fac. 2,17).

APARIȚIA MORȚII PE PĂMÂNT

Cât timp au trăit Adam şi Eva în rai nu este cunoscut. Răutatea diavolului nu a fost domolită. Toți cunoscătorii de teologie sânt de comun acord cu faptul că omul este mai presus de alte lucruri şi ființe, asemănător la chip cu îngerii, creat după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu, (lucru plăcut Lui, fără de păcat). Căderea plăcută actuală, plăcerile păcătoase gustate azi, progresul pesimist plăcut, sau regresul este urmarea păcatului strămoşilor noştri.

Despre înalta desăvârşire a străbunilor noştri se poate trage concluzia că ei n-au avut nici o poruncă, nici un fel de legi aşa cum avem noi acum, ci cea mai uşoară lege. Desigur în sufletul omului au fost deja inoculate toate legile principale ale sufletului; altfel nici nu poate fi. Dacă omul a fost pus ca rege al tuturor celor văzute, înseamnă că el compunea coroana creației lui Dumnezeu.

Sufletul nu apăsa asupra trupului şi strămoşul nu a strigat după cum arată sfântul apostol Pavel celui ales din sfânta Treime; „Cine mă va izbăvi de trupul morții acesteia?”. Dar această plăcută cădere, pentru care suspină sfântul apostol Pavel s-a dezvoltat de la căderea lui Adam. O dată cu căderea lui Adam a apărut pe pământ moartea sufletului şi a trupului; „De aceea, precum printr-un om a intrat păcatul în lume şi prin păcat moartea, tot aşa şi moartea a trecut la toți oamenii, pentru că toți au păcătuit în El ” mărturiseşte acelaşi apostol Pavel. (Rom.5,12).

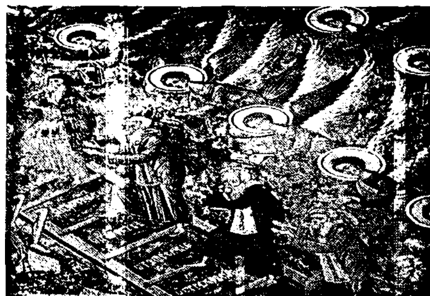
Aşa că moartea s-a actualizat datorită strămoşilor noştri, şi ca urmare s-a transmis întregii omeniri. Cine nu ştie şi nu înțelege cuvântul „moarte?”. Şi cel sălbatic şi cel elevat o cunosc. Toată omenirea ştie două realități: una, că murim şi a doua-că nu se ştie când.

DEFINIREA MORȚII

Cât de tainic şi de neconceput pentru mintea umană se face contopirea sufletului cu corpul uman în pântecele

mamei, tot aşa de tainic se desparte şi sufletul de trup. Este legiuit de Dumnezeu ca fiecare om în orice clipă să fie gata de moarte. Aşa după cum este destinul comun, aşa cum sânt chinurile pentru păcate, aşa şi groaza morţii este la fel, atât pentru cel drept cât şi pentru cel

Scara Raiului, pe fiecare treaptă scrie o virtute

păcătos. Acţiunea şi taina morţii este aceeaşi şi pentru cel drept şi pentru cel păcătos. Poruncind să fie gata pentru moarte, Duhul Sfânt pregăteşte momentul prin care se realizează trecerea în viaţa de dincolo de mormânt, atât pentru cel drept, cât şi pentru cel păcătos. Moartea pentru primul este frumoasă, iar pentru cel de-al doilea este groaznică. Realitatea acestor cuvinte a fost descrisă de cei care au făcut voia Domnului pentru povăţuirea noastră.

După învăţăturile Bisericii noastre ortodoxe „moartea este despărţirea sufletului de trup“, după care sufletul rămâne cu el însuşi, iar trupul se pune în mormânt şi acolo se descompune în elementele din care a fost compus. Soarta ultimă a omului pe pământ este moartea, despre care Sfânta Scriptură mărturiseşte: „Şi ca pulberea să se întoarcă în pământ cum a fost, iar sufletul să se întoarcă la Dumnezeu, Care l-a dat. “ (Eccl. 12, 7).

LEGEA COMUNĂ A MORŢII

Legea morţii este comună pentru toată omenirea. De moarte nu poate scăpa nimic şi nimeni. Cuvântul Domnului mărturiseşte legea comună şi generală a morţii: „Cine este omul ca să trăiască şi să nu vadă moartea şi să-şi izbăvească sufletul său din mâna iadului?” (Ps. 88,47). „Şi precum este rânduit oamenilor o dată să moară, iar după aceea să fie judecata,” (Evr. 9. 27); „Căci, precum în Adam toţi mor, aşa şi în Hristos toţi

vor învia." (1 Cor. 15,22).

Moartea vine la om atunci când el şi-a împlinit scopurile vieţii ce i-au fost încredinţate prin dreapta judecată a lui Dumnezeu, ceea ce îi este de folos omului; prin urmare, moartea îi este folositoare omului. Deci nouă ne este legiuit să-i mulţumim Domnului pentru creaţiile Lui; prin urmare: slavă Ţie Doamne, pentru tot ce ai creat în folosul nostru... Fie binecuvântat numele Tău Doamne, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Sfântul Antonie cel Mare pătrunzând în profunzimea legilor Domnului, odată i s-a adresat cu următoarea rugăminte: „Doamne, de ce unii mor de tineri, iar alţii trăiesc până la adânci bătrâneţi?". Şi a primit răspuns: „Antonie, ia aminte, acest lucru este al Domnului şi nu ţi-e de nici un folos ca să-l cercetezi" (din spusele şi cercetările Sfinţilor Părinţi).

Gândirea la moarte fereşte de păcate. Moartea în dreapta şi în stânga îl ţine pe om.

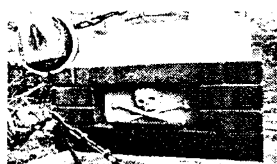
Sufletului creat de Dumnezeu îi este rânduit să treacă trei etape care compun viaţa veşnică: în pântecele mamei, viaţa pe pământ şi viaţa de dincolo de mormânt. Pentru ce să ne îngrozim când peste toate este voia Domnului şi noi suntem ai Domnului? Noi nu ne pregătim pentru prima naştere pe pământ şi nimic nu ne aducem aminte de situaţia dată; ne pregătim acum pentru a doua naştere, de dincolo de mormânt şi veşnicie.

Avem deja îndrumarea şi învăţătura şi ştim deja ce va fi dincolo de mormânt. Iată ce scrie Sfântul Ioan Gură de Aur despre moarte: „Este groaznică moartea celor care nu cunosc iubirea înţeleaptă, pentru cei care nu cunosc viaţa de dincolo de mormânt, pentru cei care socotesc că moartea este distrugerea trecutului": se înţelege că pentru aceştia moartea este groaznică, chiar denumirea

ei este ucigătoare. Noi însă, văzând cu ajutorul Domnului taina înțelepciunii Lui, considerăm că moartea este o trecere şi nu trebuie să intrăm în panică; din contră, trebuie să ne bucurăm, pentru că lăsăm viața putredă şi trecem în viața nouă, nesfârşită şi incomparabil mai bună.

CAUZELE MORȚII

Moartea, Mt. Athos

Cuvântul lui Dumnezeu mărturiseşte că El a creat omul pentru nemurire (Înțelepc. Sol. 2. 23), dar prin invidia diavolului (Înțelepc. Sol. ,2,24) în omenire a intrat moartea, prin urmare şi păcatul.

Dacă Eva nu ar fi ascultat de diavol şi n-ar fi răspuns ispitirilor sale, şi nu s-ar fi îndepărtat de porunca lui Dumnezeu, atunci nici păcatul nu ar fi existat. Mândria şi neascultarea au fost cauzele morții sufletului. „Sfințenia este nemuritoare, iar minciuna este cauza morții" (Înțelepc. Sol. ,1,13-16). Aceste cuvinte ale lui Solomon definesc semnificația apariției morții pe pământ şi mărturia nemuririi omului. Chiar Solomon spune că numai cei cu mintea întunecată văd moartea ca o distrugere a trecutului. (Înțelepc. Sol. 3. 2-4). Prin urmare, omul a fost înzestrat cu nemurirea. Întreruperea conlucrării sufletului cu Dumnezeu duce la moartea acestuia.

MOARTEA NEFIREASCĂ ŞI NETRECĂTOARE

Din Sfânta Scriptură se vede că moartea pentru natura omului nu este naturală, prin urmare, pentru om, naturală este viața. O dată cu căderea, omul şi-a îndreptat iubirea sa către cele interzise, iar iubirea către nemurire s-a schimbat către lucrurile trecătoare, sufletul s-a schimbat. Sufletul în stare bolnavă iubeşte şi este legat conform naturii de corp.

Nu l-a creat Dumnezeu pe om numai ca să-şi insulte Creatorul, şi să încalce voia Lui cea sfântă. Dorința lui Dumnezeu pentru om este veşnica blândețe, încât chiar natura lucrează pentru el, numai ca să-i fie mai plăcută viața şi să înlăture ce este mai neplăcut, moartea. Aşa precum pentru om este destinată viața veşnică, şi păcatul este o apariție nenaturală; moartea este urmarea păcatului şi ea îi este nenaturală firii umane; omul a fost creat nemuritor ca trup şi suflet. Condamnarea, dacă este dreaptă în final, este bună, dacă este nedreaptă, este rea; aşa şi pentru om moartea este binefăcătoare.

După căderea omului, aşa cum ne învață Sfânta Biserică, moartea era un mijloc pentru oprirea răului, împiedicând desfăşurarea lui. Dacă Adam ar fi rămas după cădere nemuritor, atunci şi răul ar fi fost nemuritor, iar pentru om nu mai era nici o nădejde de mântuire. Pentru ca nemurirea omului şi a iadului să nu ajungă veşnică, cu acest scop i-a fost interzis lui Adam ca prin păcatul lui să guste fructul din pomul vieții. (Fac. 3,22,23).

Acum când ținutul morții a fost destrămat prin răstignirea lui Iisus Mântuitorul, cei ce cred în El sânt răscumpărați din primul păcat. Rădăcina răului din natura umană se înfiripă chiar în concepția trupească, atunci când se unesc împreună trupul cu sufletul. Răul poate fi distrus nu numai prin unirea creațională dintre trup şi suflet, când se unesc în pântecele mamei. (Concepția, zămislirea unui om este urmarea păcatului lui Adam şi Eva, dar prin naşterea omului din om şi prin unirea dintre trup şi suflet se repară acest păcat creațional). De aici şi concluzia: oricât s-ar curăți omul pe pământ, oricât s-ar sfinți nu poate să distrugă desăvârşit rădăcina răului şi să ajungă în situația de a nu simți povara trupului, şi să suspine împreună cu Sfântul Apostol Pavel: „Sărman om, oare cine mă va izbăvi de trupul morții acesteia?” (Rom. 7. 24).

BINEFACEREA MORȚII

Situațiile neplăcute care se depun ca o piatră peste

sufletul omului şi mâhnirea duc la îndoială, la confuzie şi la pericolul de a-şi pierde mântuirea şi de a nu putea ajunge în viaţa veşnică, desigur situaţiile date sânt nişte ispite. Ca urmare, ispita pentru om nu este motiv de bucurie, ci de mâhnire. Viaţa nu a mai fost frumoasă pentru omenire chiar din clipa căderii strămoşilor, atunci când cu sudoarea frunţii lor au început să-şi câştige hrana şi existenţa. Muncă necontenită, dureri corporale, mâhnire sufletească, ispite, iată cu ce ne-am umplut viaţa pe pământ. În vremuri de tristeţe numai sfinţii erau bucuroşi, urmărind dacă nu există nici un om care ar rezista ispitelor lumeşti. Sfântul şi mult încercatul şi dreptul Iov nu a spus că viaţa nu ar fi decât o ispită?

Nu există nici un om care să nu se ocupe de viaţa lui înainte de terminarea ei... Cât de scumpă este viaţa în prima parte şi deodată auzim porunca morţii înainte de terminarea ei.

Atâta timp cât este omul pe pământ mâhnirea şi ispita nu-l lasă până la moarte. Numai moartea eliberează omul de ispită. Dar punând capăt mâhnirii omeneşti, oare este benefică şi salvatoare moartea pentru care este obligat să mulţumească Creatorului cu inima curată?

Toată viaţa noastră trece prin ispite, neapărat pentru mântuirea noastră. Ce neajunsuri avea regele David? Iată că a găsit adevărul corespunzător omenirii, că bătrâneţea este trudă şi boală. Oare nu din pricina aceasta apela la Dumnezeu: „Doamne de ce se prelungeşte viaţa mea?” (aceasta însemnând, „de ce nu vine moartea?”). Şi Domnul nostru Iisus Hristos i-a atenţionat pe creştinii ce l-au urmat, că viaţa pe pământ se va împlini cu durere. Cercetând, moartea aduce pentru adevăraţii creştini sfârşitul durerilor, de aceea trebuie întâmpinată cu smerenie şi bucurie, ea fiind deja corectată prin chinurile răstignirii Mântuitorului nostru Iisus Hristos, care a transformat moartea creştinilor în adormire, o adormire temporară şi liniştită. Moartea s-a transformat în adormire, aceasta arătând că traversarea vieţii s-a făcut

dintr-un loc în altul, din lumea văzută în cea nevăzută, dincolo de mormânt, spirituală pentru creştini, de nespus şi de neegalat mai bună. De aceea Sfântul Ioan Gură de Aur, plin de emoţie i-a spus morţii la apariţia fericirii: „Unde îţi este veninul tău moarte?”

Moartea fiecărui credincios se termină în moartea Domnului nostru Iisus Hristos, care prin învierea Lui ne-a dăruit o viaţă blândă şi veşnică. „Eu sânt calea, adevărul şi viaţa“, ne învaţă Fiul Omului iar noi credem că cei morţi întru Hristos trăiesc, numai dacă nu ar fi neghină, ci membri adevăraţi ai Sfintei Biserici a lui Iisus Hristos.

Analizând moartea, ea ne expune acţiunea mâniei Domnului, pe care o aflăm iubind ortodoxia. Deci, analizând moartea în raport cu veşnicia ne arată că cei ortodocşi, trăind cu sufletele lor în spiritul iubirii lui Dumnezeu, trec din viaţa pământeană plină de greutăţi şi răutate în împărăţia vieţii, a iubirii, a fericirii, acolo unde se înălţa sufletul lor în timpul vieţii.

După cuvântul Domnului, moartea lor este chiar „frumoasă”, ca urmare a dezlegării lor pământeşti câştigate temporar ca să fie în veci cu Hristos. (Filip. 1,23). „Am dorinţa să primesc dezlegarea şi să fiu cu Iisus Hristos”şi anume-să fiu acolo unde este destinat de Creator locul omului.

Descifrând relaţia morţii cu cei păcătoşi, constatăm că este „groaznică” fiind urmarea mâniei lui Dumnezeu după dreapta Lui judecată. Aceasta este diferenţa veşnică a ceea ce a fost atât de scump pe pământ şi ceea ce dincolo de mormânt nu mai este. Moartea păcătoşilor care nu s-au căit este benefică pentru ţări, ţinuturi şi familii, pentru că face să dispară răul. După zicala populară „afară cu neghina din grâu”.

IEŞIREA SUFLETULUI

Sufletul se uneşte cu corpul omului cu care împreună formau anterior organismul uman şi se desparte de el după voia lui Dumnezeu. Despărţindu-se, sufletul trece în

împărăția unică, împărăția sufletească, a îngerilor; și apoi după însușirea fiecăruia, buni sau răi se vor uni cu îngerii, cei buni vor fi în rai, iar cei răi, decăzuți în iad. Acest adevăr ni l-a descris însuși Dumnezeu în pilda bogatului nemilostiv și săracul Lazăr, învățându-ne că sufletele despărțite de trup intră ori în rai, ori în iad. „Azi vei fi cu mine în rai" i-a spus Iisus Hristos tâlharului înțelept.

Moartea cu aripi a scos sufletul, iar în brațe are sicriul cu trupul. Ea zice: până aici ți-a fost viața.

Înseamnă că după despărțirea sufletului de trup, sufletul va fi ori în rai, ori în iad. Când? „Azi", a spus Domnul Iisus Hristos; cum să înțelegem sensul cuvântului „azi"? Cum să interpretăm după învățăturile Sfintei Biserici despre sensul zilelor a 3-a, a 9-a, și a 40-a?

Pe pământ sânt zile și nopți, săptămâni, luni și ani, iar dincolo de mormânt-veșnicie, lumină ori întuneric. Pentru ca sufletul să merite să ajungă în partea întunecată sau luminoasă a veșniciei trebuie să treacă o perioadă de timp care corespunde zilelor terestre.

Timpul în care se află sufletul după despărțirea lui de trup corespunde cu zilele terestre. După cât este cunoscută situația sufletului care se află dincolo de mormânt în primele 3 zile după moarte și în următoarele, până la 40, Sfânta Biserică și apropiații mortului, folosesc această perioadă ca să-l înduplece pe Dumnezeul cel milostiv.

Așadar cuvântul „azi" reprezintă timpul de dincolo de groapă, „veșnicia", iar zilele a 3–a, a 9–a și a 40–a, sânt pentru pământeni, iar în viața de dincolo așa ceva nu există, acolo este numai azi, iar altă zi nu există.

Taina morții este ușa prin care trece sufletul ce s-a despărțit de corp și intră în veșnicie.

Ce se petrece cu corpul uman după despărțirea de

suflet, vedem şi cunoaştem, însă ce se petrece cu sufletul nici nu ştim, nici nu vedem, în afară de ce ne învaţă sfânta Biserică, stâlpul şi temelia adevărului, şi ne învaţă şi Duhul Sfânt.

Despre ieşirea sufletului şi ce se petrece cu el în acel timp Sfinţii Părinţi ne arată că lângă el apar îngerii buni şi cei răi. Arătarea celor răi îl ispitesc până la capăt: dar în apărarea sa apar şi îngerii buni care îi aduc omului un mare ajutor şi cu bucurie îl slujesc pentru faptele lui bune şi pentru conştiinţa lui curată. Atunci ascultarea, stăpânirea de sine, faptele bune, suferinţa îl ajută, iar el este condus de ceata de îngeri cu bucurie în faţa Mântuitorului. Pe sufletul rătăcit, iubitor de păcate, duhurile rele îl conduc spre iad. (Sfântul Teodor Studitul).

Odată sfântului Macarie din Alexandria i-au apărut în vedenie doi îngeri, care i-au spus că sufletul atât al omului credincios cât şi al celui necredincios-priveşte cu groază şi frică apropierea îngerilor. Sufletul aude şi înţelege durerea şi lacrimile celor apropiaţi, dar nu poate scoate nici un sunet ca să le răspundă. El se gândeşte la calea lungă şi la noua lui viaţă după despărţirea lui de trup (sfântul Macarie din Alexandria).

Spusele sfântului Teodor Studitul şi Macarie din Alexandria sunt completate cu spusele sfântului Chiril din Alexandria, la ieşirea sufletului din trup: „În ce situaţie de teamă şi frică se află sufletul până se va pronunţa hotărârea finală!. Puterea Domnului stă faţă în faţă cu puterea duhurilor necurate şi expun gândirea curată, faptele şi vorbele făcute de el şi aşteaptă cu frică şi emoţie, în disputa lui fiind angrenaţi îngerii şi demonii care vor decide ori la osândă, ori la viaţa veşnică". (Sfântul Chiril al Alexandriei).

Drumul sufletului după moarte îl arată minunea cu

Taxiot. El spune că la ieşirea sufletului vin îngerii buni, care duc sufletul prin vămile cele nemitarnice ale văzduhului, unde se arată faptele cele bune ale sufletului, pe care le-a făcut în viață.

Sfântul Grigorie, ucenicul sfântului Vasile, a întrebat în vedeniile sale pe sfântul Teodor despre împrejurările care însoțesc moartea. „Cum să-ți explic boala trupului, chinurile şi greutățile cu care se confruntă muritorii! Ieşirea sufletului din trup este atât de dureroasă încât se aseamănă cu un om dezbrăcat şi gol care să fie aruncat în foc şi să ardă prefăcându-se în cenuşă". Când a venit vremea morții mele, m-au încercuit duhurile rele: unele răgeau ca animalele, altele lătrau precum câinii, altele urlau ca lupii, privind la mine, căutând să mă îngrozească, scrâşnind din dinți de frică şi neputință; deodată am văzut în dreapta patului meu stând doi îngeri, prezența cărora m-a liniştit şi demonii s-au retras. Unul dintre îngeri i-a întrebat cu mânie: de ce veniți voi de fiecare dată înaintea noastră la muribunzi, îi îngroziți şi tulburați orice suflet ce se desparte de trup? Aici degeaba vă bucurați, în acest suflet există mila lui Dumnezeu şi voi nu aveți nici o părticică şi nici sorți de câştigat aici. Demonii s-au tulburat şi au început să expună faptele rele făcute în tinerețea mea şi țipau: „dar păcatele acestea, acela şi celălalt nu le-a făcut el?" În sfârşit apare moartea, din privire foarte urâtă, fiind sub asemănarea unui om, dar fără trup, numai scheletul gol. Ea a adus diverse instrumente de tortură, săgeți, săbii, securi, furci şi altele, iar sufletul meu smerit s-a cutremurat de groază. Sfinții îngeri i-au spus morții: „Nu pregeta, dezleagă această unire a sufletului de corp, în linişte şi repede dezleagă-l, el nu are păcate grele".

Atunci moartea s-a apropiat de mine, a luat o secure mică şi a început să-mi taie prima dată picioarele, apoi mâinile, apoi cu alte instrumente mi-a desfăcut restul organelor în ordinea lor firească. Am rămas fără de mâini şi fără de picioare, tot corpul mi-a amorțit şi nu puteam

să mă mai mişc. Capul mi-a devenit străin, apoi a amestecat ceva într-un vas (un amestec) forțându-mă să-l beau. Aşa de amară a fost băutura încât sufletul meu nu a putut rezista şi a ieşit din trup îndepărtându-se, iar îngerii l-au primit în mâinile lor. Uitându-mă în urmă am văzut corpul meu întins rigid şi fără suflare. Parcă ar fi fost un alt om care şi-a dat hainele jos de pe el şi se uita, aşa mă uitam şi eu la corpul meu îndepărtându-mă. Îngerii mă susțineau, iar demonii apropiindu-se de noi arătau păcatele tinereții mele, iar îngerii au arătat faptele bune şi mulțumită lui Dumnezeu au găsit; ei au adunat faptele bune care au fost făcute cu ajutorul Domnului şi au fost gata să pună pe cântar contra faptelor mele rele. Şi atunci pe neaşteptate a apărut cuviosul părinte Vasile şi le-a spus sfinților îngeri: „Acesta este sufletul care m-a slujit la bătrânețe şi eu mă rugam la Dumnezeu pentru el, aşa că Dumnezeu mi l-a dat mie". Cu aceste cuvinte a scos o pungă plină de galbeni şi a dat-o îngerilor zicând: „când veți trece vămile spre împărăția veşnică şi duhurile rele vor revendica acest suflet să-l răscumpărați din datoriile lui, că mulțumită lui Dumnezeu eu sânt bogat; prin truda mea am adunat multe comori şi dăruiesc această pungă sufletului care m-a slujit".

Spunând acestea a plecat. Duhurile rele au rămas nedumerite şi n-au mai cerut nimic îndepărtându-se. Şi iar a venit sfântul Vasile aducând cu el în nişte vase ulei curat şi mir; el le-a deschis pe rând şi m-a uns; m-am umplut de bunătate cerească şi atunci am constatat schimbarea şi m-am luminat. Cuviosul le-a spus îngerilor: „când veți termina cele trebuincioase acestui suflet atunci să-l conduceți spre viețuire în locul pregătit de Dumnezeu mie". După aceasta cuviosul s-a făcut nevăzut, iar îngerii m-au luat şi ne-am îndreptat spre răsărit. (Vezi, CELE 24 DE VĂMI ALE VĂZDUHULUI, Editura Pelerinul Român, Oradea.)

Sfântul Ioan Damaschin scrie: „Dumnezeu mântuieşte creația mâinilor sale cu excepția acelora care aparțin

numărului celor excomunicați care au încălcat credința adevărată, aşa că partea stângă a balanței trage cu mult pe cea dreaptă. Bărbații sfinți spun că se pun pe cântar faptele omului înainte de moarte, dacă:

1) partea dreaptă se va înclina mai mult decât cea stângă, acel om își va da sufletul îngerilor blânzi;

2) dacă balanța este egală atunci învinge iubirea de Dumnezeu;

3) chiar dacă balanța se înclină în partea stângă doar puțin, şi atunci mila lui Dumnezeu completează neajunsurile. Acestea sânt cele trei judecăți ale lui Dumnezeu: prea bun, drept şi iubitor de oameni,

4) când faptele rele trag prea mult în partea stângă nu mai este nimic de făcut".

Toate aceste situații însoțesc moartea omului. Mântuitorul a spus că ieşirea sufletelor din corp au un traseu comun, (Lc. 16,23), dar totuşi se arată că moartea păcătosului este groaznică, iar pe sufletul celor drepți îngerii îl conduc în sânul lui Avraam. (Lc. 16,24). Cercetarea situației de fapt în care se află cele două morți ale celor două suflete, este expusă în învățăturile Sfinților Părinți. De noi depinde, se înțelege, dacă cu ajutorul bunăvoinței Domnului moartea şi ieşirea sufletului o putem face uşoară sau grea, judecând după cum o să primim şi o să îndeplinim porunca Domnului nostru Iisus Hristos: „În orice moment fiți gata de moarte, căiți-vă şi credeți în sfânta Evanghelie". Cercetarea neîntreruptă, căința şi credința vie în Domnul nostru Iisus Hristos ne vor face ieşirea sufletului mai fericită. Nu numai săracii precum Lazăr o să urmeze viața şi o să aibă parte de o moarte fericită, dar şi cei bogați dacă ei vor fi smeriți, înțelepți şi săraci cu duhul. Nu numai cei bogați, ca cel din sfânta Evanghelie merg în iad şi au parte de o moarte grea, ci şi cei săraci care nu-şi duc Crucea cu o mare răbdare sufletească; aşadar fiți gata de moarte în orice moment. Groaza de dinaintea morții şi marea agitație sânt însuşiri ale omului. Toți sfinții se pregăteau de

această clipă cu rugăciune şi lacrimi şi moartea lor a fost măreață. Spunea sfântul Vasile cel Mare: „Doamne, pentru robii Tăi, sufletele care au venit la Tine despărțindu-se de trup nu este moarte, ci adormire în liniştea cea deplină". Aşadar–frați şi surori liniştiți-vă, moartea nu este un mijloc de distrugere sau o limitare a ființei umane. Sufletul trăieşte în altă lume în care se poate să plecăm şi noi în orice moment. Celor adormiți în Domnul nostru Iisus Hristos învingătorul morții noastre nu le vom spune ADIO, ci simplu: LA REVEDERE iubiții noştri părinți, apropiați, frați sau surori.

IEŞIREA SUFLETULUI CREDINCIOS

Din revelația îngerească a sfântului Macarie din Alexandria se constată că ieşirea sufletului credincios este direct opusă celei a sufletului păcătos. Sufletul credincios, după ce se desparte de trup este primit, condus şi apărat de sfinții îngeri într-o lume plină de lumină, bucurie şi bunătate. Nu-i de mirare ieşirea acestor suflete şi unirea lor cu îngerii, căci ele au petrecut o foarte mare parte cu ei pe pământ.

Iată ce scrie sfântul Efrem Sirul despre ieşirea sufletului credincios: „Sfinții adevărații eroi, se bucură de ieşirea voastră (a sufletelor credincioase). Având în fața ochilor lor o trudă mare a faptelor lor, priveghere, post, rugăciune, metanii, lacrimi, sufletele lor sărbătoresc, pentru că sânt chemați din trupul lor, ca să intre în liniştea veşnică".

IEŞIREA SUFLETULUI PĂCĂTOS

Cuvântul lui Dumnezeu mărturiseşte că este groaznică moartea păcătosului (Ps. 33. 22). Pentru ce oare? Să studiem ființa cuvântului „păcătos"; acesta este cel care a călcat porunca lui Dumnezeu, este cel ce nu s-a supus legilor Sale. Ca doritor de cinste îşi umple sufletul de o bucurie neînsemnată, iar făcând aceasta, atunci sigur apare teama răspunderii. Moartea sufletului păcătos este

grea, deoarece în clipa ieşirii lui îl întâmpină duhurile rele, cărora fără de frică le-a slujit şi pe pământ în timpul vieţii şi în egală măsură cu alte suflete păcătoase va trebui să intre în veşnică unire.

Cuviosul Macarie cel Mare judecă despre ieşirea sufletului păcătos în acest fel: „Când iese sufletul păcătosului din trup, atunci se produce o mare taină, către el se apropie o mulţime de demoni şi îngeri ai întunericului şi răpesc sufletul în ţinutul lor şi nu trebuie să ne mirăm. Dacă omul trăind încă pe pământ li s-a supus de bună voie şi le-a devenit rob, cu atât mai mult când părăseşte lumea devine prizonierul lor”.

Despărţirea de viaţa terestră scrie sfântul Efrem Sirul îl mărgineşte pe păcătosul care vede în faţa ochilor săi fructul amar al fărădelegilor sale. Câtă căinţă îi strânge inima atunci aceluia, care nu s-a ocupat de el în timpul vieţii, de mântuirea lui.

Din scrierile duhovniceşti ale Sfinţilor Părinţi reiese că Dumnezeu, pe căile Sale nemărturisite le acordă înainte de moarte Sfânta Împărtăşanie oamenilor fără să facă deosebire între păcătos şi cel credincios, dimpotrivă: pentru orice păcate făcute anterior, chiar în timpul vieţii, orice canon ar avea se trece peste el şi prin căinţa de la moarte, El le lasă această cale tuturor. Moartea pe neaşteptate, El o trimite ca un mijloc duhovnicesc, deoarece el cunoaşte condamnarea păcatelor tinereţii, neştiinţa şi uitarea. (Mărturisirea surdă a lui Polisadov, pag. 19)

A TREIA ZI ŞI ÎNCERCĂRILE(VĂMILE), DEFINIREA ZILELOR: A NOUA, A PATRUZECEA ŞI LA UN AN

Unde se află sufletul în clipa când se desparte de trup? Ce înseamnă zilele a-3-a, a-9-a şi cea de-a 40-a? În ce perioadă trece sufletul încercările aeriene (ale văzduhului) şi când după ieşirea lui din trup se face judecata particulară?

Sfântul Macarie din Alexandria ne redă printr-o

revelație a îngerilor situația sufletelor morților în primele 40 de zile după ieşirea lor din corp. Când se desăvârşeşte taina morții şi sufletul se detaşează de corp, atunci el în decurs de două zile se află pe pământ şi însoțit de îngeri vizitează acele locuri unde să confirme dreptatea asupra faptelor sale. El pluteşte în jurul casei sale, locul unde s-a despărțit de corp, şi câteodată se apropie de sicriu unde se află corpul său de care s-a detaşat.

În a treia zi, după cutremurătoarea Înviere a Domnului nostru Iisus Hristos, petrecută în a treia zi, fiecare suflet creştin trebuie să se ridice la ceruri pentru a se închina Domnului. Iată cauza pentru care sfânta Biserică are obiceiul deosebit ca în a treia zi să aducă rugăciuni pentru iertarea păcatelor celui mort.

A treia zi după moartea omului se face pomenirea, şi aducând Domnului rugăciuni se slujeşte Parastasul. Această zi pentru cel decedat, cât şi pentru noi cei vii are legătură directă, duhovnicească cu învierea Stăpânului vieților noastre, Învierea ce ne-a închinat-o nouă (şi desigur şi decedatului tău).

În a treia zi cel decedat este înmormântat. Restituind pământului corpul, corpul drag inimilor noastre, îndreptăm inima şi mintea noastră către Învingătorul morții ce ne-a dăruit sărbătorea vieții şi victoria deplină asupra morții prin învierea Sa. Biserica crede cu solemnitate, cu fiii săi, că Hristos a înviat din morți şi adevăraților creştini, celor din sicrie le-a dăruit viața. Şi mortului tău îi este dăruită viața şi învierea, dar numai prin Hristos.

A treia zi trupul se restituie pământului, iar sufletul trebuie să se înalțe spre cer: „şi se va întoarce praful în pământul său şi va deveni ceea ce a fost, iar sufletul se va întoarce către Dumnezeu Cel ce l-a creat". (Eccl. 12,7)

Nemăsurată este distanța între cer şi pământ, sau între Bisericile adevărate! Această distanță în limbajul uman şi în scrierile Sfinților Părinți şi în Scriptură se defineşte prin cuvântul „aer" (văzduh). Şi prin urmare

acest „aer” nu se defineşte numai prin eternitatea subţire ce înconjoară pământul, ci şi prin imensitatea lui. Această imensitate este umplută de îngerii căzuţi, cu toate faptele lor care constă 'în a îndepărta omul de mântuirea lui, făcând din el un instrument al minciunii. Ei lucrează cu şiretenie în interiorul nostru, ca să ne facă părtaşi la pieirea lor, căutând să ne înghită. Mărturiseşte despre diavol sfântul apostol Petru, astfel: „Fiţi treji, privegheaţi. Potrivnicul vostru, diavolul, umblă, răcnind ca un leu, căutând pe cine să înghită” (1 Petr. 5. 8). Despre imensitatea eternă dintre cer şi pământ, aerul fiind plin de duhuri rele, ne mărturisesc vedeniile alese ale sfântului Duh şi credem acestui adevăr.

Aşa cum scrie văzătorul marilor taine ale Domnului din Apocalipsă, îngerii căzuţi au fost îndepărtaţi din casa lor cerească (Apoc. 12. 8,9). De aceea unde ar fi locul lor? În cartea lui Iov se arată că înaintea cerurilor ar fi locul îngerilor căzuţi (Iov. 1,7) şi învăţătorul neamurilor îi numeşte duhuri rele, iar pe căpetenia lor-stăpânul întunericului. (Ef. 2. 2).

Din acel moment, ca urmare a căderii strămoşilor noştri şi izgonirea lor din Rai, lângă pomul vieţii a fost pus un Heruvim (Fac. 3. 24), dar şi cel de-al doilea înger căzut în vremea sa, s-a oprit între cer şi pământ ca să taie calea omului spre rai. Porţile cereşti s-au închis pentru om şi din acel moment Stăpânul lumii nu a permis nici unui suflet uman ce s-a despărţit de corp să se apropie de Rai. Şi credincioşii, în afară de Ilie şi Enoh, ca şi păcătoşii au coborât în iad.

Primul care a trecut această cale de nepătruns către rai, inofensiv, a fost Biruitorul morţii, distrugătorul iadului; şi porţile raiului din

acel moment s-au deschis. După Iisus a trecut uşor şi tâlharul înţelept precum şi credincioşii din Testamentul Vechi scoşi de Mântuitorul din iad. Sfinţii trec fără luptă această cale, chiar dacă mai suferă câteva din rămăşiţele faptelor rele, dar cele bune înclină în favoarea lor.

Dacă noi urmaşii fiind luminaţi de lumina lui Hristos şi având libertatea de a face fapte bune sau rele, de obicei devenim prizonierii faptelor rele, neadevărate, şi îndeplinirii voinţelor lor nefireşti, cu atât mai mult ei nu vor lăsa sufletul atunci când se va despărţi de trup să treacă la Dumnezeu. Se înţelege că ei îi vor arăta sufletului toate drepturile lui în apărarea sa ca unui executant credincios al sugestiilor lor (gândurile, simţurile şi dorinţele).

Diavolii îi expun activităţile lui păcătoase în totalitate şi el recunoaşte această realitate.

Creştinii nu-şi petrec viaţa fără de păcat aşa că nu primesc direct accesul în viaţa veşnică, iar faptele lor trebuiesc preţuite şi cântărite neapărat.

Dacă sufletul nu şi-a găsit identitatea şi nu s-a recunoscut în viaţa de pe pământ ca un lucru duhovnicesc, el trebuie neapărat să se identifice după mormânt; să recunoască ce a făptuit în sine, cu ce s-a obişnuit şi care este sfera lui de influenţă, în ce a constat hrana lui şi îndestularea. Trebuie să se recunoască şi în acest fel să se judece pe sine înainte ca să ajungă în faţa judecăţii lui Dumnezeu, la dreapta judecată cerească. Dumnezeu nu a vrut şi nici nu vrea moartea, dar acest lucru omul l-a dorit. Sufletul poate să-şi recapete conştiinţa pe pământ cu ajutorul Sfintei Împărtăşanii care poate să aducă o căinţă adevărată şi să primească de la Dumnezeu iertarea păcatelor. Dar dincolo de mormânt să aduci sufletul la conştiinţa păcatelor sale nu se poate; aici îi stau în cale duhurile rele care se definesc a fi căpeteniile tuturor răutăţilor de pe pământ şi îi vor reaminti toate situaţiile prin care s-au produs răutăţile. Sufletul îşi recunoaşte păcatele şi cu aceasta el deja

atenționează judecata lui Dumnezeu care îl osândeşte după sentința pronunțată de el.

Prin căință, păcatele făcute sânt şterse şi nu se vor mai reaminti nicăieri, nici la vămi şi nici la judecată.

La încercările sufletului îngerii dreptății expun faptele bune săvârşite de el. Toată distanța dintre pământ şi ceruri conține 24 de vămi sau judecăți în care sufletul este învinuit de demoni pentru păcate. Fiecare judecată, vamă sau cum se denumeşte în Sfintele Scripturi, încercare, are duhurile ei rele, sau vameşii ei, care arată felul păcatului făcut.

Vameşii nu numai că îi dovedesc sufletului despre păcatele lui, dar mai adaugă şi altele pe care nu le-a făcut, după cum mărturiseşte sfântul Ioan Scărarul.

Ordinea în care decurg încercările este una după alta, după cum spune cuvioasa Teodora. În calea lui către ceruri, dus către răsărit, sufletul trece prin Vămi, în care duhurile rele opresc sufletul condus de îngerii buni şi-i expun păcatele:

VAMA 1 A GRĂIRII DE RĂU, VAMA 2 A OCĂRÎRII ŞI BATJOCORIRII, VAMA 3 A ZAVISTIEI (INVIDIEI), VAMA 4 A MINCIUNII, VAMA 5 A MÎNIEI, VAMA 6 A MÂNDRIEI, VAMA 7 A GRĂIRII DEŞARTE, VAMA 8 A LUĂRII DE CAMĂTĂ ŞI A VICLEŞUGULUI, VAMA 9 A LENEVIRII ŞI A TRÎNDĂVIEI, VAMA 10 A IUBIRII DE ARGINT, VAMA 11 A BEȚIEI, VAMA 12 A POMENIRII DE RĂU, VAMA 13 A DESCÎNTĂTUREI ŞI A VRĂJITORIEI, VAMA 14 A LĂCOMIEI, VAMA 15 A ERESURILOR, A SECTELOR, VAMA 16 A SODOMIEI, VAMA 17 A PREACURVIEI, VAMA 18 A UCIDERII, VAMA 19 A FURTIŞAGULUI, VAMA 20 A CURVIEI, VAMA 21 A NEMILOSTIVIRII, VAMA 22 A MUIERILOR CELOR CE SE SULEMENESC, SE ÎMPODOBESC, VAMA 23 A FUMATULUI, VAMA 24 A SIMONIEI. Trecerea prin vămi se face a treia zi după moarte.

Prea sfântul Macarie scrie: „Învățătura Bisericii despre vămi este de actualitate şi se foloseşte şi azi trăgându-se

de prin veacul al patrulea prin învățători care mărturisesc că au primit învățăturile de la înaintașii lor din predarea apostolilor" (Adevăratele dogme ale teologiei. Vol. 5, pag. 85, 86).

Cunoscând poziția sufletului de dincolo de mormânt, trecerea lui prin vămi și apariția lui în fața Domnului pentru închinare corespunde celei de-a treia zi, iar biserica și neamurile vrând să demonstreze că-și amintesc de el, se roagă la Dumnezeu ca sufletul să poată trece mai ușor încercările și să-i fie iertate păcatele. Eliberarea de păcate a sufletului constituie pentru el învierea pentru o viață fericită, veșnică. Și deci, după exemplul Domnului nostru Iisus Hristos cel ce a înviat a treia zi, i se slujește parastasul de pomenire ca și el să învie a treia zi pentru o viață veșnică cu slavă alături de Hristos.

După închinarea lui în fața Domnului, se poruncește ca să i se arate locașurile Sfinților și frumusețea raiului. Călătoriile, vizitele în locașurile din rai se petrec în decurs de şase zile, iar sufletul se minunează și proslăvește pe Creatorul Dumnezeu. Contemplând toate acestea, el se schimbă și uită durerile lui corporale ce le-a avut anterior în corp. Dacă este vinovat de păcat, vede în sfinți o îndulcire, și începe să-și reproșeze faptul că a petrecut viața cu nepăsare și nu i-a slujit Domnului așa cum se cuvine. După a 9-a zi, după ce a vizitat raiul (după despărțirea lui de trup), este adus din nou pentru închinarea lui în fața Domnului; așadar Biserica face foarte bine că aduce daruri și rugăciuni pentru cel mort.

După cea de-a doua închinăciune în fața Stăpânului, El poruncește să i se arate sufletului și iadul cu toate chinurile sale. Sufletul condus vede peste tot chinurile la care sânt supuși păcătoșii, aude plânset, gemete și scrâșnet de dinți. În continuare, pe parcursul celor 30 de zile sufletul este condus prin diverse sectoare ale iadului este cuprins de frica de a nu ajunge și el acolo. În sfârșit, în a 40 a zi, după ce a ieșit din trup, sufletul este adus

pentru a 3-a oară pentru închinăciune în fața Domnului şi numai acum, după faptele sale, dreptul Judecător îl trimite la locul pe care îl merită. Aceasta înseamnă că în a 40-a zi se face judecata particulară după ce sufletul a ieşit din corp. Aşadar pe bună dreptate, sfânta Biserică

Ierusalimul ceresc

face pomenire după morți în cea de-a 40-a zi după moarte.

În cea de-a 40-a zi, se constată că este aşezarea şi judecarea particulară a sufletului în viața lui de dincolo de mormânt care va fi până la înfricoşătoarea Judecată de apoi. Această stare de fapt a sufletului, petrecută în mod plăcut în viața de pe pământ nu este definitivă şi se poate modifica.

Domnul nostru Iisus Hristos în cea de-a 40-a zi a înălțat natura umană luată de El pe pământ, întru slavă-aşezând natura omului lângă Dumnezeul Lui „în dreapta Tatălui": „Zis-a Domnul Domnului meu: Şezi de-a dreapta Mea, până ce voi pune pe vrăjmaşii Tăi aşternut picioarelor Tale" (Mt. 22. 44). Aşa că prin această înfățişare, morții, în cea de-a 40-a-zi prin sufletele lor intră în locurile corespunzătoare faptelor săvârşite pe pământ, după cum au lucrat. Dumnezeu, pentru mântuirea noastră, ne-a unit prin viața şi moartea Lui, înălțându-se în cea de-a 40- a zi; aşa şi sufletele morților, încheind calea vieții, primesc răsplata conformă faptelor lor.

Cum în cea de-a 40-a zi Hristos s-a înălțat şi şade totdeauna în dreapta Tatălui, aşteptând ca duşmanii lui să fie puşi sub picioarele Sale (Evr. 10. 12,13), tot aşa şi sufletele morților aşteaptă ceasul întâlnirii de după moarte cu Hristos, ca până la a doua venire să rămână cu El (vrând dacă se poate), până la a doua judecată de obşte şi înfricoşătoare a lui Hristos (Cuvântul arhiepiscopului Teodor, pg. 37, 38).

Această concordanță între starea lui Hristos şi starea

sufletelor adormite se recunoaşte prin cuvântul Domnului: „Şi precum este rânduit oamenilor o dată să moară, iar după aceea să fie judecata. Tot aşa şi Hristos, după ce a fost adus o dată jertfă, ca să ridice păcatele multora, a doua oară fără de păcat Se va arăta celor ce cu stăruinţă Îl aşteaptă spre mântuire". (Evr. 9. 27,28).

Tânjind inima ta după moartea celui drag inimii tale în a-40-a zi, înaltă mintea şi inima către Mântuitorul vieţii noastre, ziua Înălţării Începătorului vieţii noastre, ca să mijlocească El: „Căci Hristos n-a intrat într-o Sfântă a Sfintelor făcută de mâini-închipuirea celei adevărate-ci chiar în cer, ca să Se înfăţişeze pentru noi înaintea lui Dumnezeu" (Evr. 9,24) ca să trăim şi după moarte. Se va dezice oare Tatăl Ceresc de rugămintile pentru noi ale Fiului său unic şi prea iubit care s-a răstignit pentru noi? Ţine aşadar credinţa cu tărie şi iubire către Domnul în întreaga lui mărire care veşnic se ocupă atât de soarta noastră cât şi de a celor morţi. Roagă-te către El pentru ca cu bunăvoinţa Lui să vindece neputinţa sufletului plecat, să-ţi ierte toate păcatele şi greşelile şi să te cureţe de ele. Rugăciunea şi credinţa ta luminată de sfânta Biserică ajută foarte mult celui mort la judecata particulară a lui Hristos, ca să-l aşeze în dreapta până la judecata de apoi.

Cunoscând calitatea sufletului de dincolo, fapt ce corespunde celei de-a 40-a zi pe pământ atunci când se decide soarta chiar dacă nu definitiv, Biserica şi rudele se grăbesc să-l ajute. În această zi se slujeşte parastasul pentru a îmbuna pe bunul Dumnezeu în decizia Sa referitoare la mort atât cât depinde de noi.

A 40-a zi, sufletul se închină ultima dată lui Hristos .

Din timpurile străvechi se constată că sufletul după ieşirea din corp două zile rămâne pe pământ, a treia zi se înalță către Dumnezeu pentru închinare; în următoarele şase zile se află în Rai, şi în sfârşit, 30 de zile petrece în Iad; în cea de-a 40-a zi el este la locul destinat nefiind o decizie finală. Decizia finală va fi luată atunci când va avea loc înfricoşătoarea judecată de apoi.

Ziua-anul, iar în anii următori ea va fi ziua morții, zilele aniversare pentru bunii creştini rămân totdeauna zile însemnate. Vrem să dovedim că duhovniceşte nu se anulează legătura între morți şi vii, pentru că cei vii fac parastase şi îl roagă pe Cel în care stă viața şi mântuirea noastră; îl roagă pe cel care ne-a spus: „Şi Iisus i-a zis: Eu sunt învierea şi viața; cel ce crede în Mine, chiar dacă va muri, va trăi" (In. 11. 25).

Noi credem şi avem nădejde neîncetată în El şi în promisiunea celor ce se roagă către El: „cereți şi vi se va da". Că Eu nu vreau moartea păcătosului, pentru care am suferit, pentru care Mi-am vărsat sângele Meu şi căruia astăzi îi dăruiesc viața ... numai să crezi! „Dar Iisus, auzind cuvântul ce s-a grăit, i-a zis mai-marelui sinagogii: Nu te teme. Crede numai" (Mc. 5. 36). SFÂRŞITUL PRIMEI PĂRȚI.

PARTEA A DOUA
LEGĂTURA INTERNĂ ŞI ATITUDINEA RECIPROCĂ ÎNTRE MORȚI ŞI VII.
SPIRITUALITATEA ŞI MORALITATEA ÎMPĂRĂȚIEI CREŞTINE ŞI MEMBRII EI

Spiritualitatea morală a împărăției Domnului nostru Iisus Hristos o compun ființele nemuritoare moral-spirituale (Luc. 20. 38; Rom. 16. 8, 9), aşa cum este însuşi Creatorul. Aceste ființe sânt sufletele şi îngerii. Îngerul şi sufletul nu sânt nişte forțe spirituale impersonale, ci sânt ființe personale (Teologul Rudacov,c. 40). Sufletul, atâta timp cât trăieşte în corp, se află pe pământ; după despărțirea de trup intră în lumea spirituală a îngerilor în

lumea de dincolo de mormânt. Omul, după natura lui dublă-suflet şi trup, se află la granița între lumea văzută şi cea nevăzută cuprinzând în sine o ciudată îmbinare duhovnicească morală, cerească cu terestră, veşnică cu vremelnică. Omul este legătura între lumea actuală şi cea de dincolo de mormânt, şi este desemnat direct a fi înger pe pământ şi om ceresc.

Sfântul apostol Petru ne învață că atât cei vii,cât şi cei morți sânt credincioşi ai Domnului. Numai pe cei credincioşi Domnul îi recunoaşte ca fiind ai Săi, după cuvintele Mântuitorului nostru Iisus Hristos: „Dumnezeul lui Avraam, al lui Isaac, şi al lui Iacob“, „Iar că morții înviază a arătat chiar Moise la rug, când numeşte Domn pe Dumnezeul lui Avraam, şi Dumnezeul lui Isaac, şi Dumnezeul lui Iacob, (Lc. 20, 37), drept credincioşi ai unicului Dumnezeu. Faptul că au viețuit o mulțime de oameni pe pământ contemporani cu Avraam, Isaac şi Iacob, dar nu au crezut în adevăratul Dumnezeu, nici El nu-i recunoaşte ca fiind copiii săi, îi dispreţuieşte şi se dezice de ei. Ei nu sânt viețuitori ai marii Împărății a lui Dumnezeu şi după expunerile Sfintei Scripturi ei sânt fiii diavolului, sânt morți pentru împărăției lui Dumnezeu şi deci nu se pot chema fiii Domnului. Cei credincioşi sânt numiți fiii lui Dumnezeu şi sânt urmaşi ai împărăției Cerurilor.

Împărăția sau Biserica Domnului nostru Iisus Hristos a reprezentat, reprezintă şi va reprezenta numai adevărul în cei ce cred în El. Drept urmare, ca membri ai Bisericii Sale, fac parte toți credincioşii Vechiului Testament ca şi cei din Noul Testament, toți cei ce cred în El, cei ce au trecut în viața de dincolo de mormânt şi îngerii buni, aşa după cum mărturiseşte sfântul apostol Pavel: „Ci v-ați apropiat de muntele Sion şi de cetatea Dumnezeului celui viu, de Ierusalimul cel ceresc şi de zeci de mii de îngeri, în adunare sărbătorească, şi de Biserica celor întâi născuți, care sunt scrişi în ceruri şi de Dumnezeu, Judecătorul tuturor, şi de duhurile drepților celor

desăvârşiţi, şi de lisus, Mijlocitorul noului testament, şi de sângele stropirii care grăieşte mai bine decât al lui Abel" (Evr. 12. 22-24). Iată membrii ce compun moralitatea spirituală, trupul unul duhovnicesc al lui lisus Hristos, Biserica lui. „Şi toate le-a supus sub picioarele Lui şi, mai presus de toate, L-a dat pe El cap Bisericii, Care este trupul Lui, plinirea Celui ce plineşte toate întru toţi" (Ef. 1. 22, 23).

Oamenii aflaţi pe pământ formează Biserica luptătoare a lui lisus, la vedere, iar cei trecuţi în viaţa de dincolo de mormânt, toţi cei ce i-au plăcut Domnului cu îngerii buni, compun Biserica biruitoare a lumii nevăzute.

Cei ce nu au îndeplinit condiţiile sfinţirii pe pământ şi au trecut în lumea de dincolo de mormânt (aflându-se cumva ca într-o stare de boală) nu au pierdut dreptul de a se numi fiii lui Hristos. Componenţii lumii morale ori de unde ar fi, formează un tot unitar nevăzut, aceasta arătând că nimeni nu-şi schimbă atitudinea cu ocazia schimbărilor, ci numai locul.

Mai ales împărăţia moral-spirituală, care aşa cum s-a spus anterior, este formată din îngeri şi suflete; ei fiinţează pe pământ în trup, iar în lumea îngerilor cu sufletul, iar natura lor corespunde împărăţiei moral creştine. Ea este formată din mintea liberă şi voinţa fiecăruia. Pentru toate fiinţele moral spirituale este o singură lege, a sfinţirii, un singur scop al existenţei şi al acţiunii, moralitatea desăvârşită şi fericirea. Iată unitatea între membrii împărăţiei Cereşti, între biserica biruitoare şi cea luptătoare, sau între cea terestră şi cea cerească.

TEMEIUL UNITĂŢII ŞI REALITĂŢII LUMILOR: ACTUALĂ (TERESTRĂ) CU CEA DE DINCOLO DE GROAPĂ (SPIRITUALĂ) A CELOR VII CU CEI MORŢI

Unirea, legătura şi relaţia lumilor actuale cu cea de dincolo de mormânt nu este o născocire sau o fantezie, ci ei îi corespund după învăţăturile sfintei Biserici ortodoxe întemeiată pe legătura

indestructibilă a relației dintre aceste două lumi patru adevăruri:

1) Dumnezeu este unic în ființa moral creştină, atât pentru cei ce trăiesc pe pământ, cât şi pentru cei ce au trecut în lumea de dincolo de mormânt;

2) împărăția moral-spirituală a sufletelor şi a îngerilor;

3) duhul şi însuşirea lui şi

4) mărturia Sfintei Scripturi.

1). Domnul nostru Iisus Hristos cu bunătatea Lui este cea mai mare dovadă a unității celor două lumi, cea actuală cu cea de dincolo. Dumnezeu este Unic pentru toți şi pentru cei vii, cât şi pentru cei morți, în fața căruia toți sunt vii după învățăturile Domnului nostru Iisus Hristos: „Eu sânt Dumnezeul lui Avraam şi Dumnezeul lui Isaac şi Dumnezeul lui Iacob"? Nu este Dumnezeul morților, ci al viilor" (Mat. 22. 32) Este un Dumnezeu comun al îngerilor şi al sufletelor, Creator, Rege, Tatăl şi Mântuitorul sufletelor atât a celor care trăiesc pe pământ în trupurile lor, cât şi a celor care s-au despărțit de ele şi se află în lumea de dincolo de mormânt în lumea spiritelor.

Împărtăşania în cer

2). Un al doilea temei de unitate a lumilor actuale şi a celei de dincolo de mormânt este chiar împărăția moral-spirituală. Populând acest imperiu al îngerilor şi al sufletelor (ce se află încă în corp pe pământ, sau deja s-au despărțit de corpul lor) este imposibil să nu fie o relație strânsă între ele. Separarea lor este imposibilă. Natura ființei moral - spirituale este unică, o singură lege, un scop de existență şi activitate, obligații unice, totul întărind în mod inevitabil unirea şi relația dintre ele.

3). Al treilea temei de unire şi relaţie a lumilor, cea actuală cu cea de dincolo este sufletul nemuritor şi însuşirile lui: iubire, simpatie şi altele. Iubirea creştină după învăţăturile sfântului apostol Pavel este nemuritoare (1Cor. 13. 8), ea trăieşte şi după ce obiectul iubirii este dincolo de mormânt.

4). Al patrulea temei de unire şi relaţie a lumilor actuale cu cea de dincolo de mormânt, stă mărturia cuvântului lui Dumnezeu-a Sfintei Scripturi: „Iar cea liberă este Ierusalimul cel de sus, care este mama noastră" (Gal. 4,25), ne învaţă sfântul apostol Pavel, şi „Deci, dar, nu mai sunteţi străini şi locuitori vremelnici, ci sunteţi împreună cetăţeni cu sfinţii şi casnici ai lui Dumnezeu, Zidiţi fiind pe temelia apostolilor şi a proorocilor, piatra cea din capul unghiului fiind însuşi Iisus Hristos" (Ef. 2. 19-20) a fost mărturisirea apostolilor şi a proorocilor având-l ca piatră de temelie pe însuşi Domnul nostru Iisus Hristos".

Iată acestea sânt cele 4 temeiuri pe care sfântă Biserica noastră îşi întăreşte învăţăturile sale privind unirea indestructibilă şi relaţia celor ce trăiesc pe pământ în lumea actuală, cu cei care au trecut în viaţa de dincolo de mormânt, cea spirituală. (Dumnezeieştile Dogme ale Arhiepiscopul Antonie,cap. 2,48).

PRIMA DOVADĂ: DOMNUL NOSTRU IISUS HRISTOS, BUNĂTATEA LUI ŞI ADEVĂRATA CREDINŢĂ

Toată omenirea, nu numai cei culţi şi învăţaţi, ci şi cei mai puţin culţi până şi cei sălbatici care formează clasa cea mai de jos a speţei umane, cred că morţii lor trăiesc chiar şi dincolo de mormânt. Dar care sânt cunoştinţele lor despre viaţa de dincolo de mormânt? Cum îşi închipuie că ar fi? Ce legătură ar avea cu cei morţi? Care este atitudinea şi legătura lor faţă de cei morţi? Toate aceste forme grosolane sânt propuse de ei şi sunt conforme cu gradul lor intelectual de pregătire. Câte înţelegeri absurde legate de morţi sânt nu numai la cei

sălbatici, dar şi la noi creştinii!

În situaţia naturală a căderii, omul a pierdut organul nemijlocit necesar pentru a putea primi în interiorul său pe Sfântul Duh; omul este îngrădit în mod accentuat şi în mod grosolan prin simţuri faţă de lumea spiritelor. Singură credinţa în Iisus Hristos a rămas organul de legătură între noi şi lumea nevăzută de dincolo de mormânt, cea spirituală.

Sălbaticii ştiu că morţii trăiesc dincolo de mormânt,dar nu ştiu care este atitudinea lor în relaţie cu ei, nu ştiu în ce constă unirea şi relaţia cu morţii lor. Toate acestea ne-au fost descrise prin credinţa noastră în Iisus Hristos. Ea L-a descris pe Mântuitorul nostru Cel care s-a jertfit pentru noi păcătoşii, ne-a descris două stări de fapt în viaţa de dincolo; ne cere ca să căutăm o veşnicie fericită atât pentru noi, cât şi pentru alţii, pentru cei vii şi pentru cei morţi. Credinţa ne-a arătat şi mijloacele pe care trebuie să le folosim pentru mântuirea noastră şi a altora, atât pentru cei vii cât şi pentru cei morţi.

Aşadar temeiul unirii şi al relaţiei noastre cu cei morţi este chiar Mântuitorul nostru Iisus Hristos, bunătatea Lui şi sfinţenia Lui. Noi trebuie numai să supunem mintea noastră la ascultarea credinţei în Hristos şi vom fi mântuiţi atât noi cât şi morţii noştri. „Căci Dumnezeu aşa a iubit lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul Născut L-a dat ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viaţă veşnică ”, ne învaţă Mântuitorul nostru Iisus Hristos (In. 3,16).

Numai cu ajutorul unei credinţe adevărate putem să vedem viitorul. Credinţa este ochiul, orizontul ce se întinde în limitele lumii văzutelor şi nevăzutelor ce apar în faţa lui atât actuală, cât şi viitoare. Credinţa ne solicită iubire, căutarea Împărăţiei Domnului, să ajutăm ca cel apropiat să poată să-şi ducă povara, să fie gata oricând de despărţirea sa de viaţa trecătoare. Toate aceste solicitări ale credinţei desprind mintea şi inima de la cele trecătoare şi o concentrează către veşnicie, acolo unde

este viața noastră şi mântuirea, acolo unde trăiesc viața veşnică înaintaşii noştri, părinții, frații, surorile, soțiile, prietenii şi cunoscuții noştri. Iată unde cheamă credința Mântuitorului nostru Iisus Hristos, inima şi mintea călătorului sărac, fără să distrugă unirea şi atitudinea sufletească dintre cei vii şi morți.

Iubirea nemuritoare nu se stinge; inima presimte întâlnirea cu cei dragi. Ea uneşte actualitatea cu viitorul, lumea văzută cu cea nevăzută, uneşte omul cu Dumnezeu şi cu toate ființele sale moral-spirituale.

Sfântul apostol Pavel ne învață: „Dacă trăim, trăim pentru Dumnezeu, dacă murim-murim pentru Dumnezeu: deci, ori de trăim, ori de murim-ai Domnului suntem" (Rom. 14,8). În consecință, atât cei vii, cât şi cei morți sânt ai Domnului, atât primii, cât şi următorii au un singur Domn, pe Mântuitorul omenirii, pe Domnul nostru Iisus Hristos, desigur cei ce cred în El. Este natural să te ocupi de mântuirea ta; ea se va desăvârşi dacă vom avea în vedere şi mântuirea morților, a celor iubiți de Dumnezeu. Trebuie să aveți aceleaşi simțăminte ce le-a avut şi Iisus Hristos, ne învață sfântul apostol Pavel. „Să nu caute nimeni numai ale sale, ci fiecare şi ale altuia. Gândul acesta să fie în voi care era şi în Hristos Iisus" (Filip. 2,4,5). De ce trebuie să fie ceva cutremurător în noi pentru Iisus Hristos? Unul este mijlocitorul în fața Tatălui Ceresc pentru fiecare păcătos.

Iată că această mijlocire trebuie să fie în fiecare din noi către Iisus Hristos şi pentru fiecare, atât pentru cei vii cât şi pentru cei morți. Aşa ceva a dorit şi doreşte de la noi Domnul nostru Iisus Hristos, spunând: „iubiți-vă unul pe altul, aşa cum v-am iubit şi Eu pe voi şi căutați împărăția cerurilor" nu numai pentru voi, ci şi pentru toată lumea, greutatea păcatelor voastre a luat-o asupra Lui Iisus Hristos, şi noi aşa cum ne învață sfinții apostoli, suntem obligați să ducem poverile apropiaților, şi în acest mod să îndeplinim legea lui Hristos. Ce poate fi mai greu pentru om dacă nu păcatul său?

Aşadar putem primi după poruncile Lui o activitate vie privitoare la soarta celui decedat, pentru mântuirea căruia Iisus Hristos a primit chinurile crucificării. Chiar dacă pentru cel ce a adormit întru Domnul a trecut vremea semănatului, dar el fiind un membru al trupului lui Hristos-al Bisericii, are căile deschise şi influenţa benefică din partea copiilor vii ai sfintei Biserici. Cum oare şi cu ce mijloace putem să facem ca cel mort să fie mântuit întru Hristos? Sigur, aşa cum naşul de botez garantează pentru credinţa celui botezat şi prin garanţia lui deschide calea liberă a Sfântului Botez, sau aşa cum cei sănătoşi se roagă pentru cei bolnavi pentru sănătatea lor, sau cei maturi se roagă pentru cei mici. Aşa şi pentru calea celui mort va acţiona credinţa noastră care îi va aduce binecuvântarea lui Iisus Hristos.

Iată ce condiţii de credinţă trebuie să aibă cel ce se roagă pentru revărsarea binefacerii Domnului nostru Iisus Hristos asupra celui plecat dintre noi:

1) Cred Doamne, că tu eşti Iisus Hristos Fiul Dumnezeului celui viu, care ai venit în lume nu numai pentru cei drepţi, ci pentru a-i mântui şi pe cei păcătoşi, ca urmare şi pentru mântuirea adormitului meu, primul dintre cei păcătoşi.

2) Cred Doamne, că Tu a-i luat asupra Ta păcatele celor ce cred în Tine: ca urmare ai luat asupra Ta şi păcatele adormitului meu.

3) Cred Doamne, că cuvântul tău este adevărul şi promisiunea ta este neschimbătoare. Tu ai spus: „cere şi ţi se va da" eu cer milă pentru adormitul meu. Pentru Tine aceasta este cu putinţă, iar rugăciunea mea corespunde cu voinţa Ta „mântuirea tuturor", pentru că nu vrei moartea păcătoşilor, ci mântuirea lor.

4) Să pun sufletul pentru mântuirea apropiaţilor ai poruncit, Moise şi Pavel au vrut să fie excluşi din numărul aleşilor numai să-i poată mântui pe apropiaţii lor, şi eu te rog Doamne, mai bine pier eu şi să se mântuiască adormiţii mei pentru care Ţi-ai vărsat sângele

Tău neprețuit, ei ți-s scumpi şi pentru mântuirea lor mă pun ca jertfă în fața Ta.

5) Tot ce pot, după porunca Ta, cu ajutorul bunăvoinței Tale fără de care nu pot face nimic sânt gata să fac pentru mântuirea adormitului. Nu Tu oare ai spus Doamne, că noi cei neputincioşi şi păcătoşi dacă avem o singură dorință bună ne-o îndeplineşti cu bunăvoința Ta? Cred Doamne, că nădejdea noastră în Tine nu este zadarnică şi că în Tine este mântuirea adormitului.

6) Femeia cananeiancă credea că Tu, Doamne, numai dacă vrei, poți să o vindeci de duhurile necurate pe fata ei, şi eu cred Doamne că numai dacă vrei poți milui şi pe adormitul meu şi a-l mântui de muncile veşnice ale iadului îndeplinind mântuirea sufletului adormit şi cu bunătatea Ta vindecă rănile lui păcătoase. „Rugăciunea şi credința vor vindeca pe păcătosul cel bolnav", mărturiseşte sfântul apostol Iacob (Iac. 5,15).

7) Cred Doamne, că Tu ai murit pentru toți cei ce cred în Tine: eu cred Doamne, că Tu cu moartea ta ai încheiat şi moartea robului Tău, adormitului meu căruia i-ai dăruit viața veşnică, distrugând veşnica lui moarte. Cu moartea Ta, şi prin Tine i-ai deschis învierea, liniştea şi viața veşnică.

8) Doamne, sânt cuvintele tale: „Aşa a iubit Dumnezeu lumea" (In. 3,16) ca urmare cred că şi adormitul meu este iubit de tine. „Aşa a Iubit Dumnezeu lumea, încât I-a trimis pe unicul Său Fiu" să ne mântuiască şi nicidecum pentru osândirea noastră (In. 3. 17; 12. 47). Mintea şi inima mea sânt într-o linişte sufletească deplină, căci Tu Iisuse ai luat asupra Ta păcatele adormitului meu, pentru mântuirea lui ai venit, pentru el ai fost răstignit, pentru el ai suferit şi ai murit. Ai înviat, Te-ai înălțat la ceruri şi stai în dreapta Tatălui cu toată mărirea Ta, mijlocind cu rănile crucificării, pentru adormitul meu ca fiind vinovat de suferințele Tale.

Domnul nostru Iisus Hristos a luat asupra Lui toată greutatea păcatelor omenirii, iar nouă ne dă fericirea de a

duce povara apropiaților noştri, ca urmare noi putem să luăm parte activă în viața de dincolo de mormânt a adormiților întru Domnul cu credință deplină. „Urmează-Mă”- (Lc. 9,59) sânt cuvintele spuse ca răspuns celui viu care L-a rugat ca mai înainte să-i îngăduie să-şi înmormânteze tatăl. Iată unicul fel de a-i ajuta pe cei adormiți întru Domnul. Viața celor vii fără de Hristos, viața fără să fie în sufletul lui Hristos, nu va îmbunătăți situația celor adormiți.

Sfântul apostol Pavel ne sfătuieşte ca mijlocirea pentru alții să fie atât pentru cei vii, cât şi pentru cei adormiți în cutremurătoarea despărțire, aşa cum şi el s-a cutremurat către Hristos. „Eu aş dori să fiu îndepărtat de Hristos pentru ca frații mei să fie mântuiți“ (Rom. 9,3), această rugăciune închinând-o şi pentru cei necredincioşi. Iată până unde trebuie să ajungă iubirea pentru cei apropiați, jertfă de sine atât pentru cei vii, cât şi pentru cei morți, trebuie să depui şi sufletul pentru mântuirea lor. Şi deci aşa îl vom ruga pe Dumnezeul nostru să ne dăruiască marea lui milă atât nouă, cât şi răposaților noştri.

Răposații vor fi liniştiți şi mulțumiți de noi, cei care am rămas pe pământ, atunci când vom arăta adevărata iubire către ei nu numai cu vorba, ci şi cu fapta şi prin viața adevărată pe care o ducem. „Copiii mei! Să ne iubim nu numai cu vorbe, dar şi cu fapte şi adevăr“ (1 In. 3,18), ne învață sfântul apostol Ioan. Iubirea noastră către cei răposați trebuie să corespundă cu iubirea Domnului către noi: „Aceasta este porunca Mea: să vă iubiți unul pe altul, precum v-am iubit Eu. Mai mare dragoste decât aceasta nimeni nu are, ca sufletul lui să şi-l pună pentru prietenii săi.” (In. 15. 12,13). Dragostea noastră către cei răposați este proporțională cu dragostea noastră către Dumnezeu. Dacă crezi în Dumnezeu, atunci trebuie să-i iubeşti şi pe cei ce trăiesc şi pe cei de dincolo de mormânt. Această poruncă de iubire, nu-i desparte pe cei vii de cei răposați, ci din contra îi uneşte, aşa cum ne învață sfântul apostol

Pavel: „dragostea nu moare niciodată” (I Cor. 13,8).

A DOUA DOVADĂ-VIAȚA, ORDINEA ȘI DEZVOLTAREA MORALITĂȚII

Oare se poate închipui o țară, un ținut, o casă, o familie, în care membrii ei cu o moralitate spirituală creştină reală să fie despărțiți definitiv şi să trăiască independent unul față de altul, fără să ştie unul de celălalt? În condițiile arătate nu se poate spune că ar fi vorba de familie, națiune, popor sau țară. Dacă nu se poate vorbi de o izolare într-o țară cu moralitate creştină reală, atunci este vorba de o unire, o relație reciprocă între membrii ei.

Sfântul apostol Pavel, vrând să arate acest adevăr simțit, pune în balanță moralitatea spirituală a țării cu trupul văzut al unui om, unirea unei țări moral spirituale, cu părțile componente şi văzute ale corpului uman. Părțile trupului uman, depind unele de altele, se ajută reciproc: „Dacă suferă un organ al corpului, suferă cu el şi alte organe: dacă se bucură o parte, cu el se bucură şi celelalte părți” (I Cor. 12. 26). Dacă se îmbolnăveşte un membru al familiei cu el suferă şi ceilalți. La dezorganizarea unui ținut, reprezentanții lor cheamă în ajutor reprezentanții altor ținuturi; la situația dificilă a unei țări obligă să se gândească şi alte țări cum pot să o ajute pentru ca țara aflată în dificultate să revină la normal.

Cei trecuți în viața de dincolo de mormânt rămân organe vii ale trupului viu al lui Hristos, şi aşa cum s-a spus în încheiere, este o strânsă legătură între relațiile lumilor de dincolo cu cea actuală, ea nu este văzută doar din punct de vedere spiritual, ea continuă, altfel nu poate fi.

Unde este viață este creație şi dezvoltare. Dar oare unde nu este viață? Viață este pe pământ, viață este şi dincolo de mormânt. Starea şi soarta sufletelor răposate se găseşte într-o unire interioară, o relație reciprocă cu

viața, acțiunile şi faptele celor ce trăiesc pe pământ. Acțiunile şi faptele fac legătură între trecut, prezent şi viitor, cu trecutul ca urmare a precedentului, iar cu viitorul ca temei al celor ce urmează. Faptele ne leagă cu tot ce este pe pământ, cu ceea ce este dincolo de mormânt, ne leagă pe noi cu cei răposați. În acțiunile noastre se reflectă trecutul, prezentul şi viitorul cu mărirea, şi pomenirea veşnică pusă unui bun început pentru dezvoltarea unui lucru important, mărirea şi veşnica pomenire a celui ce a aruncat o sământă bună de moralitate spirituală ce se dezvoltă neîncetat! Răposații au semănat, iar noi ne folosim de roadele acțiunilor lor. Se înțelege că acțiunile actuale au întemeietorii lor, pe înaintaşii noştri, care trăiesc sufleteşte între noi prin faptele lor.

Cei ce trăiesc pe pământ dezvoltă ideile înaintaşilor, sau se luptă cu cei care vor să le dezrădăcineze. Foarte bine, dacă se dezvoltă sământa ideilor de bună calitate atunci şi generația actuală mănâncă din aceste roade, atunci o să fie mărire şi veşnică pomenire înaintaşilor răposați, Dumnezeu o să le dea fiecărora după fapte. Creația actuală în spiritul sufletului Domnului nostru Iisus Hristos este rodul muncii înaintaşilor noştri răposați şi veşnica lor pomenire este neîndoielnică.

Sufletul este nemuritor-şi faptele lui sânt nemuritoare. Înaintaşii noştri au început un lucru, noi îl continuăm, iar cei din viitor îl vor continua mai departe. Oare nu trăieşte Moise printre noi cu cele cinci cărți ale lui? Nu ne sânt de folos chiar dacă a trecut atâta timp de când au fost scrise? El o să fie binefăcătorul tuturor credincioşilor din viitor până la a doua venire pe pământ a Domnului nostru Iisus Hristos. Pentru cei vii creațiile lui Moise au una şi aceeaşi însemnătate ca reprezentant al Domnului atât pentru cei ce trăiesc pe pământ cât şi pentru cei din lumea de dincolo de mormânt. Oare binefacerea nu este egală atât pentru unii, cât şi pentru alții, astfel avem obligații comune față de el. Țelul lui este unic pentru

amândouă lumile, să ne învețe. Deci, trăiesc pentru noi, şi printre noi (ca şi sfinții ce s-au remarcat, ne-au promis ca să trăiască cu noi sufleteşte) sfinții Apostoli, Proorocii, Mucenicii, şi alți Sfinți după faptele lor. Trăiesc în marile lor creații învățăturile sfintei Biserici, iar noi suntem obligați să învățăm de la Ea. Până în prezent trăiesc printre noi, şi noi purtăm discuții cu ei despre ştiință: cu Solomon, Socrate şi Platon.

Nu se foloseşte generația actuală de rodul gândirii şi al creațiilor marilor somități ale lumii? Oare nu de la ei învățăm şi dezvoltăm ştiința lor? Friedrich cel Mare, Napoleon I-învățăcei ai lui Alexandru Macedon şi Iuliu Cezar; Arhimede a pus bazele mecanicii de azi, astronomia venerează calculele lui Ptolemeu. Acestea sânt binefacerile omenirii. Ei au fost binefăcători, sânt până în prezent şi vor fi binefăcători până la sfârşitul lumii.

Însuşi Dumnezeu ne mărturiseşte că toată lumea stă în răutate, şi de aceea sânt oameni cei care se luptă cu răutatea şi o înving, sânt şi oameni care înving cu răutate devenind prizonieri ai răului, prin faptele lor, şi ca doritori ai răului devin iubitori ai dezordinii, duşmani ai adevărului, chiar şi duşmani ai omenirii. Ei seamănă discordie, răutatea acoperită în comunități şi în particular. În fiecare acțiune a răului ies în evidență adevărații făptaşi, care dezvoltă ideile lor perverse a învățătorilor mincinoşi şi aici iau parte şi duhurile rele care sânt căpeteniile acestor acțiuni. Moralitatea dezorganizată aduce pagubă materială, nu numai figurilor particulare, ci şi comunităților, țărilor şi întregii omeniri. Activitatea lor actuală formează şi o dezvoltare în viitor a ideilor imorale şi lupta lor în folosul răului. Generația actuală, vede hoții răposați ca fiind vii şi munciți în chinurile iadului.

Duşmanii vieții de familie, de comunitate, de țară, în general duşmanii religiei doresc să distrugă bazele creştine. Ei au acționat cu răutate prin viața lor, prin

învățăturile lor, fură în prezent şi vor fura şi în viitor în lume până la sfârşitul ei. Hoții poate nu au presupus de ce roade vor avea parte în generațiile viitoare. De această amară moştenire au avut parte de la asemenea strămoşi, urâtă amintire şi blestem asupra acestor răposați. Pot avea ei linişte în Dumnezeul păcii şi al iubirii? Numai odată cu sfârşitul lumii se va termina influența atât a binelui,cât şi cea a răului, asupra lumii pământeşti,cât şi a celei de dincolo de mormânt. Ultimul duşman nu va rămâne, acțiunile lui fie bune, fie rele se vor limita între Rai şi Iad. Aceasta este legea dezvoltării morale.

Sânt oameni buni, sânt şi răi, de aceea în viață întâlnim începuturi bune şi rele. Generația actuală are sarcina ca să înmulțească binele şi să se lupte cu răutatea. Doritorii de bine au gustat încă de pe pământ din roadele cereşti, aşa că după trecerea lor în viața de dincolo de mormânt au dobândit în calitate de răsplată liniştea veşnică.

Bucuriile cereşti trebuie să crească progresiv în raport cu ce bunătăți au semănat pe pământ pentru dezvoltarea lor. Cei ce trăiesc cu credința în Hristos, o să se roage către Dumnezeu pentru binefăcătorii lor răposați, cerând îndurare din marea milă a Tatălui Ceresc. Bunătatea creşte pe pământ, aşadar, în conformitate, creşte şi slava răposaților în ceruri. Aşa este desigur şi invers: sterilitatea pe pământ nu poate aduce linişte veşnică celor ce au semănat-o. Din sâmburii lor de pe pământ şi până la infinit se dezvoltă chinurile în viața de apoi, celor care au semănat aceste rele.

Este imposibil ca întemeietorul răului să primească bucuriile vieții veşnice în viața de dincolo de mormânt. Legea dezvoltării pe pământ a noilor generații este că, ori dezvoltă ideile înaintaşilor, ori se luptă cu înțelegerea trecutului; copiii urmează şi dezvoltă ideile începute de părinți; exemplul prietenului răposat merită imitat ş. a. m. d. Unirea interioară şi relația reciprocă între conținutul şi soarta celor răposați şi viața celor vii, sau între lumile de

dincolo şi cea de pe pământ constă în faptul că toate sufletele sfinte şi drepte în lumea de dincolo sânt întristate, dacă noi cei de pe pământ ducem o viață păcătoasă, sânt întristate că sufletul lor nu a găsit în noi un urmaş demn de a continua viața luând exemplul lor, că învățăturile lor nu sânt luate în seamă. Înaintaşii noştri au suferit sufleteşte, văzând nedreptățile, şi cât le-a stat în putere au acționat împotriva lor jertfind liniştea lor chiar şi viața pentru adevăr. Şi acum fără să vadă limitele relei moralități, după mărturiile Clarvăzătorului tainic, ei se tânguiesc în ceruri către Dumnezeu contra celor care nu păstrează credința adevărată: „Până când, Stăpâne Drept şi Sfânt nu judeci şi nu te răzbuni contra celor care trăiesc pe pământ pentru sângele ce l-am vărsat pentru dreptate ?" (Apoc. 6,10).

Dacă sufletele bune şi sfinte ce se află în viața de dincolo de mormânt regretă profund viața noastră imorală şi incorectă-viața ce nu corespunde cu spiritul creştin, ce să vorbim despre situația sufletelor din viața de apoi care aşteaptă ajutorul celor vii? Despre rugăciunile fără de folos Domnul ne învață: „Poporul acesta Mă cinsteşte cu buzele, dar inima lor este departe de Mine." (Mt. 15,8). Aşa ne rugăm noi: „Odihneşte Doamne sufletele robilor tăi adormiți !" Pot oare sufletele adormite ale părinților, soțiilor, fraților, surorilor, prietenilor să se liniştească întru Domnul când noi cei vii, frații lor, copiii lor, soțiile lor, prietenii lor, trăim, acționăm şi gândim în afara spiritului creştin? Ce bucurie şi ce linişte poate fi pentru părinții răposați întru Domnul de la copiii răi? Ce linişte profundă vor primi sufletele fraților noştri, surorilor noastre, soțiilor de la apropiații lor vii, de la cei care nu cunosc pe Hristos şi voia lui cea Sfântă?

Ce poate fi mai groaznic în afară de iad? Odată, după cuvintele Domnului, se spune că un bogat nefericit aflat într-o stare sufletească jalnică, era mâhnit sufleteşte de viața fraților săi ce o duceau pe pământ. Viața fraților săi pe pământ i-a adus această mâhnire, această mâhnire nu

ar fi existat dacă ei ar fi dus o viață normală, binecuvântată de Dumnezeu. Aşadar, noi putem să le aducem răposaților noştri prin modul nostru de viață ori liniştea, ori mâhnirea sufletelor lor. Viața noastră binecuvântată de Dumnezeu este o dezvoltare sufletească a faptelor bune făcute de părinții noştri cei buni, iar noi completăm măsurile lor (Mat. 23. 22), ei fiind alături de noi cu sufletul. Şi invers, viața noastră plină de păcate este o dezvoltare a sufletelor rele ale părinților răi şi noi completăm măsura lor.

Ca să nu întrerupem unirea şi legătura cu răposații noştri cei buni, să-i urmăm ca exemplu în toate ce au făcut ei, să le dezvoltăm ideile lor bune şi vom îndepărta tot răul ce le este potrivnic. În acest fel vom fi cu ei în comuniune şi, înlăturând răul, vom fi acei binefăcători ai răposaților, care au lăsat în urma lor aceste rădăcini ale răului. Exterminând răul, asurzim vocea blestemului, cu aceasta luminăm curățirea şi liniştirea acelor răposați care au făcut un rău involuntar. Numai „cereți şi vi se va da; căutați şi veți găsi", aşa ne învață Însuşi Creatorul vieții. Nu se spune degeaba: „cereți, rugați-vă... "(Lc. 11,9), căci una este bunăvoința lui Hristos, nu este nici puternică şi nici generoasă fără participarea noastră activă, fără de care nu se poate face nimic, nici pentru noi, dar nici pentru cei răposați. Numai pentru cel ce cere şi crede se poate totul: „fie după credința ta" (Mt. 15,28). Se bucură drepții şi toate sufletele bune prin corectarea moralității noastre. Aşa cum au fost părinți şi buni şi răi aşa şi cei ce viețuiesc pe pământ completează măsura părinților lor, aşa că cei răposați încă acționează spiritual între cei vii, întru care creşte rodul şi sufletul părinților lor.

A TREIA DOVADĂ, SUFLETUL NEMURITOR AL OMULUI

Iubirea este ceea ce ne uneşte aici pe pământ. Oare starea de a-ți jertfi viața pentru o ființă dragă, rămâne

oare neschimbată dincolo de mormânt? Mai pe scurt: ne iubesc oare cei ce au trecut în viața de dincolo de mormânt, pe noi cei ce am rămas aici în viața de pe pământ? Dacă iubirea domnește în viața de dincolo de mormânt atunci prin ce se exprimă, care este iubirea lumii de dincolo de mormânt față de cea actuală? Ce fel de simpatie poate să fie între neamuri, despărțite de neînduratoarea moarte? Ce fel de simpatie trebuie să fie pentru cei răposați din partea celor vii?

Sufletul nemuritor, prezent în cei vii, cât și în cei ce au trecut sufletește în viața de dincolo de mormânt, pătrunde prin natura omului și umple sufletul cu însușirile nemuritoare, dintre care cele mai importante sânt simpatia și iubirea.

Simpatia, iubirea și toate puterile sufletului nu-l părăsesc în noua lui viață de dincolo de mormânt, căci altfel ar înceta să mai fie suflet; prin urmare răposații îi iubesc și îi simpatizează pe cei vii. Simpatia este rodul iubirii și primirea vie către inima celui apropiat.

Sfântul apostol Pavel ne mărturisește că iubirea este nemuritoare „ea nu încetează niciodată să fie activă" (1Cor. 8. 8), prin urmare starea răposaților (fie liniștea lor, fie neliniștea lor) este într-o relație neîntreruptă cu viața celor vii. Vorbind despre organele corpului nostru, împreună cu acestea, sfântul apostol vorbește și despre membrele trupului lui Hristos, Biserica Lui. Oricine știe după experiența proprie, că organele corpului uman slujesc, se ajută unul pe altul în mod reciproc. Desigur așa și oamenii, oriunde s-ar afla, formând un suflet și un corp, trebuie să se simpatizeze, să se ajute, să slujească unul altuia. Numai dacă sufletul nu a pierdut iubirea Domnului, indiferent unde s-ar afla, în viața de dincolo, sau încă în trup pe pământ, nu se poate să nu primească viața și participarea lui activă în ordinea sufletelor apropiate. În aceste condiții răposații simpatizează cu cei vii, iar cei vii sânt obligați să simpatizeze cu cei răposați. Atât cei vii, cât și cei morți, ca membri ai trupului

sufletesc al lui Iisus Hristos, după cum arată învățăturile sfântului apostol Pavel, se află într-o simpatie reciprocă, pentru că sânt legați prin „iubirea continuă, veşnică şi nemuritoare”. Răposații îi influențează pe cei vii şi invers, dacă un organ al omului este în suferință, cu el suferă şi alte organe, dacă se bucură unul şi celelalte se bucură. Iată învățăturile sfântului apostolul Pavel care arată că răposații simpatizează şi îi iubesc pe cei vii. Cel ce face bine pentru Dumnezeu, având în minte pe Creatorul, îşi umple sufletul cu o bucurie cerească nemăsurată.

Răposații ne iubesc şi se bucură împreună cu noi, aşa cum se bucură sfinții Îngeri de păcătoşii care s-au căit şi fac fapte de binefacere. Iată şi învățătura Mântuitorului Însuşi despre simpatia lumii sufleteşti către acei oameni care trăiesc pe pământ. „Zic vouă, aşa se face bucurie îngerilor lui Dumnezeu pentru un păcătos care se pocăieşte”. (Luc. 15. 10).

Dacă lumea spirituală de dincolo de mormânt se bucură împreună cu sufletele vesele pe pământ, aşa şi invers: din cauza împotrivirii noastre, a vieții noastre păcătoase şi fără de căință, prin minciunile noastre se mâhneşte toată lumea spirituală: sfinții Îngeri, se mâhnesc Sfinții, se mâhnesc şi rudele noastre răposate. Acest lucru se vede din suferința bogatului din iad care a primit-o din cauza sorții fraților săi ce au rămas pe pământ. Sfânta Evanghelie mărturiseşte că în momentul morții Domnului nostru Iisus Hristos soarele s-a întunecat, s-a cutremurat de pământul, catapeteasma bisericii s-a sfâşiat în momentul morții şi a zdrobit moartea veşnică pentru cei ce cred în El, mulți dintre Sfinții ce au murit au înviat, au ieşit din mormintele lor şi li s-au arătat celor vii în Ierusalim. Un eveniment atât de important apărut într-o lume imorală este moartea Domnului nostru Iisus Hristos, care a chemat la participare întreaga Lui creație. Lumea spirituală de dincolo de mormânt şi lumea fizică au simpatizat cu taina morții Fiului lui Dumnezeu.

Despre învierea morților în momentul morții Domnului nostru Iisus Hristos, arhimandritul Teodor Buharev, scrie: „Ce anume i-a atras pe aceşti Sfinți în oraşul sfânt Ierusalim şi să apară în față la atât de multă lume vie? Nu cumva adânca afinitate către poporul sărac, care nu şi-au recunoscut Mântuitorul? Nu cumva aspirația celor ce au intrat în bucuria învierii lui Hristos, să împartă bucuria cu părinții lor răposați: după posibilități, şi cu copiii lor aflați în viață? (Cuvânt la înmormântare, v. 62). Oare nu simpatiza soția decedată a preotului pe care situația dezastruoasă îl ducea la pieire, care i s-a arătat din lumea de dincolo pentru a-l învăța pe acest nefericit că drumul apucat de el îl duce la pieire? (Citeşte „Aparițiile Morților").

În fața Domnului toți sânt vii: ca urmare viața de dincolo şi cea actuală compun dezvoltarea însuşirilor sufleteşti şi distribuirea lor. Viața de dincolo este continuarea dezvoltării vieții de pe pământ şi trebuie să se dezvolte aşa cum se dezvoltă rodul din sămânța însuşirilor aruncată pe pământ.

Unde este iubire este şi unire. În viața de dincolo trăieşte iubirea nemuritoare, în împărăția iubirii, iar cu iubirea, nedespărțită unirea cu frații lor mai mici şi cu noi cei aflați în pelerinaj pe acest pământ. Aceasta este ordinea pe care o are viața de dincolo, cu starea vieții actuale. Toți Îngerii, sfinții, dar şi toți răposații cu stare nedesăvârşită iubiți de noi au o parte activă în viața noastră; şi noi la rândul nostru putem influența situația lor în viața de dincolo, şi cu ajutorul vieții pe care o ducem, având capacitatea de a înlătura obstacolele ce s-ar interpune pentru îmbunătățirea situației lor desăvârşite sau nedesăvârşite în viața de dincolo de mormânt. Aşa că sufletul omului cu toate însuşirile sale (iubire) slujeşte la întărirea interioară şi la o unire de nedistrus, şi o dependență strânsă în relația cu toți membrii Bisericii lui Iisus Hristos, între cei vii şi cei răposați, între lumea actuală şi cea de dincolo.

Dacă unirea şi relaţia noastră cu lumea de dincolo este de aşa natură, atunci vom urma calea sufletului Mântuitorului nostru Iisus Hristos, să împărăţească în viaţa noastră iubirea către adevărul ceresc, să fie înţelepciunea în noi aceeaşi ca şi în Aducătorul mântuirii noastre.

DEFINIREA UNIRII, LEGĂTURA ŞI NATURA RELAŢIEI ÎNTRE LUMEA DE PE PĂMÂNT CU CEA DE DINCOLO DE MORMÂNT

Descifrând temeiul unirii, al legăturii, atitudinea şi relaţia dintre lumile de pe pământ şi cea de dincolo, putem să spunem în ce constă unirea, legătura, atitudinea şi relaţia între ele.

Credinţa produce unirea şi gândirea egale. Ea uneşte omul cu Dumnezeu, uneşte şi toate fiinţele morale (îngerii şi sufletele) după cum mărturiseşte sfântul apostol Pavel: „Ca întru numele lui Iisus tot genunchiul să se plece, al celor cereşti şi al celor pământeşti şi al celor de dedesubt. (iad) " (Filip. 2, 10). Este o ceată unică de îngeri şi oameni; cerul se bucură de ceata îngerilor, iar pământul se veseleşte cu oamenii săi, aşa ne învaţă Biserica ortodoxă. Credinţa uneşte oamenii atât de strâns în interior, spiritual, încât se pare că ar avea un singur suflet şi o singură inimă, aşa cum a fost şi la primii creştini. O unire aşa de puternică a creştinilor întemeiată pe credinţa Mântuitorului nostru Iisus Hristos, nu se poate desface cu nimic şi niciodată, decât doar dacă membrii acestei uniri îşi vor schimba adevărata credinţă. Credinţa creştinilor pentru cei vii şi pentru cei răposaţi este aceeaşi. Noi credem în Domnul nostru Iisus Hristos, credem în viaţa de dincolo de mormânt; ori blândă, ori cu cazne, dacă răposaţii când au trăit pe pământ au avut aceeaşi credinţă. Noi cei vii aşteptăm învierea trupurilor înnoite şi unirea lor cu sufletele lor pentru viaţa veşnică; şi răposaţii aşteaptă acelaşi lucru. Exemplul credinţei este acelaşi, atât pentru cei vii, cât şi pentru cei răposaţi.

Prin urmare, credința duce la unificarea lumii de dincolo (a răposaților) cu cea actuală (a celor vii).

Iubirea față de Dumnezeu duce la unirea lui cu una din însuşirile sufletului nemuritor al omului. O legătură atât de solidă a omului cu Dumnezeu este legiferată chiar de Dumnezeu: „iubeşte pe Domnul Dumnezeul tău cu tot sufletul şi cu toată inima ta" (Mc. 12,30). Dumnezeu cere de la oameni iubire reciprocă sinceră: „Iubiți-vă unul pe altul, aşa cum vă iubesc şi Eu pe voi, numai acela Mă iubeşte pe Mine care îl iubeşte pe aproapele său".

Prin urmare, unirea omului cu Dumnezeu presupune o unire solidă între oameni. Şi aşa sânt toate ființele morale: îngerii, sufletele şi oamenii se află într-o unire de nedistrus. Această unire nici moartea nu are putere s-o distrugă, pentru că unitatea iubirii este una dintre legile Domnului. Iubirea veşnică unifică pe vecie lumea de dincolo cu cea actuală, iubirea unică prin moarte nu numai că nu slăbeşte, ci, dimpotrivă, devine tot mai solidă. Portretul unei ființe dragi, trecută în veşnicie trăieşte în noi, în mintea şi inima noastră. În ce unire ne aflăm cu credința noastră în Hristos, în aceeaşi unire ne aflăm cu răposații noştri. Unirea vie a iubirii îi cuprinde pe toți membrii sfintei Biserici ai lui Hristos, pe Biserica luptătoare de pe pământ cu membrii Bisericii cereşti în ceruri şi cu membrii iadului care nu au ajuns încă la sfințirea desăvârşită, dar nu au fost îndepărtați definitiv de Împărăția cerurilor. Ființele morale au datorii către Dumnezeu, care şi formează atitudinea lor către El. Atitudinea uneia față de alta are drepturi, dar are şi îndatoriri reciproce între relațiile lor.

În reşedința noastră de pe pământ ne aflăm unul cu altul, comunitate cu comunitate, țară cu țară în relații cunoscute. Aceste relații, mai ales pentru unificarea credinței drepte a lui Iisus Hristos, nu se întrerup nici atunci când una dintre persoanele credincioase trece în viața de dincolo. Relațiile nici în acest caz nu se diminuează, numai că au alt punct de vedere, alt caracter,

corespunzător vieții ce a dus-o pe pământ figura răposată. Cât timp cei vii sânt în legătură şi unire cu cei răposați, atâta timp cei vii au obligații față de cei răposați, căci şi lumea de dincolo se află în relație reciprocă cu cea de pe pământ. Respectarea obligațiilor este naturală. Ființele morale îndeplinesc obligațiile către Dumnezeu, pentru că se află în relație cu El. Îndeplinind obligațiile reciproce, ele se află în relație între ele. Rugăciunea către cei sfinți îi aduce pe cei vii în relație cu ei, îndeplinirea obligațiilor către cei răposați îi aduce pe cei vii în relație cu ei.

Rugăciunile şi binefacerile celor vii pentru cei răposați produc o relație între ei. Aşa că lumea sufletească de dincolo de mormânt se află în relație permanentă cu lumea vie de pe pământ. Treapta sau puterea unirii noastre şi relația cu cei răposați constă în puterea credinței fiecăruia în parte. Cu cât este mai înaltă şi mai desăvârşită credința,cu atât este mai vie unirea şi relația lumii actuale cu cea de dincolo. Dacă nu este iubire şi comuniune cu cei apropiați, nu este nici cu Dumnezeu; „cel ce nu-şi iubeşte fratele pe care îl vede, cum poate să-l iubească pe Dumnezeu pe care nu-l vede?" (1 In. 4, 20) ne învață sfântul apostol Ioan. Ca urmare, legătura cu Dumnezeu scoate în evidență legătura şi relația dintre cei vii şi cei răposați. Dacă nu-i iubim pe cei răposați, nu-l iubim nici pe Dumnezeu care îi iubeşte, ca pe membrii cei vii ai Bisericii Sale.

Chiar dacă ne despărțim de trupul văzut, dar nevăzut spiritual ne aflăm într-o legătură de nedistrus şi o relație reciprocă, cu condiția să ne aflăm în împărăția Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Răposații fiind într-o relație de unire cu Iisus Hristos, se află în aceeaşi situație şi cu cei vii, în special cu cei apropiați de inima lor cu care au avut legături de iubire sfințite de Dumnezeu. Dacă cei răposați nu sânt în relație de unire cu Dumnezeu, neavând aceeaşi credință unică cu cei vii, nu sânt creştini, atunci nu pot avea o relație cu

cei vii, şi nici invers. Atunci se întrerupe cu moartea văzută pentru totdeauna orice relaţie între cei vii şi cei răposaţi. Cei răposaţi întru Domnul în relaţie de unire cu cei vii, nu pot să desfacă relaţia de unire cu cei vii, în schimb cei vii pot să slăbească puterea de unire a relaţiei cu cei răposaţi, chiar şi de a o încălca definitiv.

Prin slăbirea credinţei se răceşte iubirea; prin răcirea iubirii se uită îndatoririle faţă de cei răposaţi, iar prin uitarea îndatoririlor se limitează şi relaţia între cei vii şi cei răposaţi. Aşa că unirea, legătura şi atitudinea noastră cu cei răposaţi nu se micşorează după decesul lor, numai ca noi cei rămaşi pe pământ să nu le stricăm (voluntar sau involuntar). Cei răposaţi sânt totdeauna prezenţi cu sufletul în mijlocul nostru, iar noi cei cu credinţă îi putem vedea sau auzi. (Cuvânt la înmormântare ţinut de arhiepiscopul Platon, anul 1864, febr. cap. 139).

Calea către cel răposat poate fi lungă sau scurtă. Cu cât este mai puternică iubirea către cel răposat, cu atât este mai puternică rugăciunea pentru el; cu atât el ne este mai apropiat. Rugăciunea credinţei ni-l poate apropia pe cel răposat în asemenea măsură încât putem simţi apropierea lui, putem simţi respiraţia sufletului lui. În timpul rugăciunii se trimit veşti cu precădere de la inimă la inimă. (Protopop Putianin, pg. 203).

EXPRIMAREA VĂZUTĂ A ATITUDINII, LEGĂTURII ŞI UNITĂŢII ÎN RELAŢIA LUMII VII DE PE PĂMÎNT CU CEA DE DINCOLO DE MORMÂNT

Dacă atitudinea formează unele drepturi şi obligaţii în relaţia de îndeplinire a lor, atunci se înţelege că această îndeplinire se exprimă în mod fizic, văzut şi simţit prin acţiunea cunoscută. Înseamnă că unirea, legătura, atitudinea şi relaţia dintre lumile de dincolo şi cu cea de pe pământ se arată în mod văzut, simţit şi este exprimată fizic.

Aşa cum sufletul împreună cu creaţia lui nevăzută (idei, dorinţe, senzaţii) apare văzut în creaţiile lui din

trecut, aşa şi relaţia şi unirea lui cu lumea nevăzută, aici pe pământ se exprimă în acţiunile fizice cunoscute, înzestrate cu unirea şi relaţia cu lumea de dincolo.

Se înţelege că unirea şi relaţia dintre suflete se exprimă spiritual, conform naturii lor; dar unirea şi relaţia sufletului cu trupul trebuie să se exprime nu numai prin natura sufletului, ci şi prin natura corporală. Prin ce ne exprimăm că ne iubim unul pe altul, cum exprimăm Dreapta credinţă?- Prin fapte.

Creaţia interioară (gândirea, dorinţa şi senzaţia) ce aparţine în particular sufletului, se exprimă prin vorbă, faptă şi compun o creaţie aparentă sau activitatea omului. Faptele se arată văzute prin exprimarea unirii şi relaţiei dintre cel viu şi cel răposat, ca sufletul cu trupul, ca cele actuale cu cele trecute şi viitoare, ca cele

Cea mai mare bucată din lume, din Crucea originală a lui Iisus Hristos. Păstrată în Biserica San Giovani Ierusaleme, Roma.

omeneşti cu cele Dumnezeieşti sau cu cele duşmănoase, ca omul cu Dumnezeu, cu îngerii lui şi toţi sfinţii, sau între om şi diavol, cu puterile lui din iad şi cu sufletele moarte. De aceea faptele noastre îşi duc caracterul în ţinutul de dincolo de mormânt, fie în rai, fie în iad.

Veşnicia se manifestă ca o neîntreruptă şi interminabilă naştere. Omul primind viaţa în pântecele mamei, a intrat în veşnicie la Izvorul vieţii - Dumnezeu. „Eu sânt viaţa”, ne învaţă Domnul nostru Iisus Hristos.

Viaţa sufletului este unirea lui cu Dumnezeu, iar invers-sufletul fără Dumnezeu este mort. Trupul prinde viaţă după apariţia sufletului în el; iar sufletul este viu după intrarea Domnului în el. Moartea corpului este despărţirea lui de suflet; moartea sufletului este îndepărtarea lui de bine. Într-un trup viu se poate afla un suflet viu sau unul mort. Ordinea vieţii de dincolo se arată ca o continuare a existenţei: ori blândeţe-viaţă, ori

durere-moarte.

Pe pământ trebuie să trăieşti în credința lui Dumnezeu şi binecuvântarea Lui este începutul veşniciei blânde, iar viața dusă în afară de Dumnezeu şi în afara binecuvântării lui, duce la începutul iadului veşnic. Deci prezentul se află într-o strânsă legătură în raport cu viitorul şi slujeşte ca un semn văzut al unirii, al relației dintre cei vii şi cei răposați.

Viața tuturor celor care au făcut şi care fac voia Domnului îşi duce semnul relației de unire cu ei în lumea de dincolo. Viitorul nostru depinde de cel prezent. Credința uneşte actualitatea cu viitorul, cerescul cu cel pământesc, produce pe pământ îngeri tereştri, oameni cereşti, iar necredința produce morții vii. Învierea sufletului pe pământ este şi învierea veşniciei, iar cel ce a murit sufleteşte pe pământ a murit şi pentru viața veşnică.

Orice suflet trebuie să aibă un caracter şi o particularitate în stare de fapt (bună sau rea) pentru viața de dincolo. Câte stări de ordine sânt în rai, atâtea ar trebui să fie pe pământ precum starea sufletelor blânde. Locaşuri în rai, după spusele Domnului sânt multe; ca urmare putem concluziona că şi temnițele iadului sânt multe. Câte închisori ale iadului sânt de fapt, atâtea sânt şi sufletele rele pe pământ. Despre această corespondență a lumii de dincolo cu cea actuală, chiar Însuşi Dumnezeu ne învață că „Împărăția lui Dumnezeu este în interiorul vostru" (Lc. 17,21); ca urmare, la alți oameni dacă nu este împărăția lui Dumnezeu în interiorul lor atunci este iadul. Sufletele alese intră în împărăția lui Dumnezeu, iar celelalte sânt prizoniere ale iadului. Caracterul celor dintâi este adevărul, pacea şi bucuria în Duhul Sfânt, iar a celorlalți este răutatea şi ura. Aşadar locaşurile raiului şi ale iadului au pe pământ în mod corespunzător starea caracteristică a sufletelor.

Această ordine a lumii de dincolo, a celei din rai şi a celei din iad este mărturisită de cartea a-3-a a Ezdrei şi de

sfântul Ambrozie în cele şapte cărţi. Cifra şapte corespunde cu numărul judecăţilor lui Dumnezeu ce se săvârşesc în lume. Se poate ca cifra şapte să corespundă cu cifra păcatelor de moarte şi corespunde cu cele şapte ordini ale raiului şi cele şapte ale iadului.

Aşa cum sufletul omului se deschide şi acţionează în el cu limite minime şi maxime aşa şi duhurile şi sufletele ce compun astăzi lumea de dincolo, se deschid şi acţionează cu limite maxime (rai) şi minime (iad) asupra lumii de pe pământ.

Creaţiile noastre în care participă şi lumea răposaţilor exprimă clar unirea şi relaţia noastră cu duhurile şi sufletele lumii nevăzute. Toată omenirea se supune unirii şi relaţiei cu duhurile rele, care este resimţită figurativ prin senzaţie. Creştinătatea resimte această unire în relaţia cu duhurile şi sufletele bune prin Domnul nostru Iisus Hristos. Participanţii la mişcarea creştină au fost în relaţie simţită cu sufletele şi duhurile bune, cu sfinţii şi se luptau în mod simţit cu duhurile rele.

Aceasta este exprimarea unităţii noastre în relaţia cu cei răposaţi. Priviţi în viaţă figuri separate, familii, comunităţi, popoare şi veţi cunoaşte unirea şi relaţia lor cu lumea de dincolo, o să vedeţi că există relaţie de unire sau nu şi chiar o puteţi defini cât de strânsă poate fi.

Fără să simtă, prin paşi măsuraţi şi severi, lumea păşeşte de aici către cea de dincolo, lumea terestră chiar şi cea fizică. Credinţa în Hristos este credinţa vie, creatoare, însufleţită de iubirea Lui faţă de oameni, care ne creează ca membri vii ai trupului Său Biserica prin participarea activă a noastră la soarta răposaţilor în străduinţa noastră de a le acorda ajutor, aşa devine salvatoare credinţa celor vii. „Fie după voia ta", ne învaţă Iisus Hristos. Credinţa vă va mântui atât pe cei vii cât şi pe cei răposaţi. Răposaţii desăvârşiţi mijlocesc pentru noi cei vii, iar noi cei vii ne rugăm la Dumnezeu pentru răposaţii nedesăvârşiţi, care sânt ţinuţi în iad. Aşa se desăvârşeşte mântuirea noastră în Domnul nostru Iisus

Hristos, care a luat asupra Lui păcatele tuturor celor ce cred în El, ce se află atât în viața de dincolo, cât și în lumea vie. El este Dumnezeul și mântuitorul celor ce cred în El.

ATITUDINEA, LEGĂTURA, UNIREA ȘI RELAȚIA LUMII ACTUALE CU CEA DE DINCOLO

Omul este numit lume mică, în care este o armonie ciudată și acordul total al însușirilor sale. Sufletul este unit tainic cu trupul; natura sufletească unită cu cea fizică se află într-o legătură strânsă și o relație reciprocă. Iată cum mărturisește cuvântul Domnului despre unirea și relația între suflet și trup: „Fața veselă arată starea inimii omului"; înverșunarea, ura se exprimă văzut prin față și prin tot corpul; prin urmare dacă sufletul este liniștit și trupul prosperă, iar prin neputința corporală (normal) și sufletul este mâhnit. Sufletul omului îmbrățișează și pătrunde prin toată natura lui în trup; prin urmare, se află în unire și relație cu el. Sufletul este centrul vieții interioare a omului. Prin mijlocirea sufletului și a trupului, sufletul intră în raport cu două lumi-înaltă și joasă, adică cea spirituală și cea de pe pământ.

Sufletul omului știe despre nemurirea lui și acest adevăr se ascunde tainic în conștiința sa, deci cunoștințele despre nemurire le are întreaga omenire, începând cu strămoșii noștri cărora le era cunoscut că ei sânt nemuritori. În ființa lor nemuritoare, li s-a definit că în cazul încălcării obligațiilor, sentința-este moartea.

„Sufletul omului - scrie arhimandritul Teodor Buharev, se află într-o legătură vie în relație cu trupul. El (sufletul) se deschide și acționează în cele mai înalte și nobile organe ale corpului (prin gândire-în cap, prin iubire în inimă); iar în părțile joase ale sufletului prin (mișcări întunecate involuntare ale vieții) și în restul organelor corpului. Sufletul este cu desăvârșire străin de apropierea simțurilor materiale, el trăiește prin autocunoașterea gândirii, prin amplasarea acțiunilor

morale".

Asemănarea acestei lumi mici (omul) este în compoziția acestei lumi mari. Lumea sufletească a gândirii, care trebuie să se deschidă pentru noi în lumea de dincolo, deja se află în unire şi relație cu lumea văzută de pe pământ, deschizându-se cu partea sa înaltă şi luminată pentru pământ şi pentru cei ce trăiesc pe pământ. El parcă ar coborî de sus (de ce chiar însuşi Mântuitorul în timpul rugăciunilor Sale ridica ochii către cer?) (Ioan17. 1), sau în partea întunecată de jos în iad (sau în alte părți îndepărtate ale pământului) după exprimarea Apostolului (Ef. 4 9). Această lume trăieşte în ținuturile cereşti sau în iad de sine stătător, în ordinea corespunzătoare cu lumea interioară a omului, în ordinea gândirii, iubirii sau răutății, a bunătății sau răutății morale.

Sfântul apostol Pavel ne învață că nu numai sufletul, ci şi trupul continuă viața în pământ prin descompunerea sa, explicând această taină de înțelepciune a Domnului ca fiind sămânța ce s-a depus în pământ. Prin această sămânță materială este unificată tainic puterea de creştere a vieții şi descompunerea materială în elementele germinative care duc la o dezvoltare pe mai departe a unei alte vieți. Atunci, sigur în trupul răposatului, continuă sfântul apostol, este prezent sufletul nemuritor (1Cor. 15).

Acestei învățături a sfinților apostoli despre faptul că trupul trăieşte şi după despărțirea lui de suflet sfântul Grigorie de Nissa, îi dă această explicație: „Aşa cum într-un om viu, este simplu şi natural ca prin complexitatea lui, sufletul să îmbrățişeze şi să pătrundă în toate componentele trupului, aşa şi după dezlegarea lui de trup, prin ieşirea ultimului suflu al respirației noastre, după natura lui, ar fi potrivit să fie într-o relație tainică cu toată complexitatea risipirii trupului său, aflându-se într-un ținut al lumii spirituale".

Tot ce se petrece cu trupul în timpul descompunerii lui

în elemente, mai important este ca după descompunerea lui, toți germenii să ducă la dezvoltarea către o viață nouă, la o a doua şi determinantă unire cu sufletul. În toate acestea ce se petrec cu trupul, sufletul are o atitudine de simpatie pentru el. Trupul se maturizează pentru viitoarea lui însuflețire; şi sufletul în aceeaşi vreme cu trupul se maturizează treptat pentru cunoaşterea însuşirii sale, corespunzătoare vieții lui de pe pământ; pentru autocunoaşterea blândeții sau a distrugerii lui împreună cu nedespărțitul său însoțitor pe pământ-trupul, acum deja din nou însuflețit. Prin urmare, sufletul are o relație şi simpatie cu trupul său aflat deja în pământ.

Duhul neavând reîncarnare materială, şi aflându-se în trup şi suflet, distribuie caracterul sufletului în soarta trupului care va pătrunde în veşnicie.

Trupul în pământ, sufletul în viața de dincolo amândoi privesc spre viitor, primul pentru a căpăta sufletul cuvenit, iar al doilea pentru a-şi recunoaşte soarta sa.

Peste tot este viață, peste tot este dezvoltare; nu există în natură inactivitate. În viața de dincolo, pe pământ, în pământ, preocuparea este unică-veşnicia.

Ordinea materială de pe pământ, în viața trecătoare este moartea şi descompunerea, iar în contrast ordinea desăvârşită este nemurirea, nedescompunerea sufletului, viața veşnică cea viitoare: „Aşa este şi învierea morților: Se seamănă (trupul) întru stricăciune, înviază întru nestricăciune; Se seamănă întru necinste, înviază întru slavă, se seamănă întru slăbiciune, înviază întru putere; Se seamănă trup firesc, înviază trup duhovnicesc. Dacă este trup firesc, este şi trup duhovnicesc. " (1 Cor. 15, 42-44).

Ființele ce locuiesc în lumea de dincolo, sânt îngerii buni în rai, duhurile rele în spațiul aerian ce înveleşte pământul, sufletele Sfinților în rai, sufletele nedesăvârşite în iad, iar sufletele pierdute pentru împărăția cerurilor sânt în gheena.

Iată ordinea de expunere în continuare: prima dată să vorbim despre atitudinea, legătura, unirea şi relaţia sufletească a lumii îngerilor cu cea actuală. Unirea şi relaţia lumii îngerilor buni cu locuitorii de pe pământ; după aceea unirea şi relaţia lumii de pe pământ şi locuitorii lui cu duhurile rele; mai departe unirea şi relaţia lumii actuale cu cea de dincolo, aceasta fiind între lumea vie şi cea moartă. Până în prezent, în lumea de dincolo sânt trei stări sufleteşti, ca urmare şi atitudinea celor vii cu cei răposaţi este triplă:

1) către Sfinţii desăvârşiţi;

2) către cei nedesăvârşiţi;

3) către cei pierduţi pentru împărăţia cerurilor. În sfârşit, vom arăta exemple de apariţie în realitate a locuitorilor din viaţa de dincolo oamenilor de pe pământ, în simţire şi în somn.

UNIREA ŞI RELAŢIA CELOR CE TRĂIESC PE PĂMÂNT CU LUMEA ÎNGERILOR ÎN GENERAL, CU SFINŢII ÎNGERI

Cine nu crede în existenţa duhurilor rele, acela se înţelege că nu poate să creadă nici în îngerii buni, nu crede nici în Sfânta Scriptură, ca urmare se îndoieşte chiar de existenţa lui Dumnezeu. Tipul acesta de om nu crede că şi el are un suflet nemuritor, plin de responsabilitate! Unde îl va pune pe cel cucernic, pe cel bun şi pe cel răzvrătit după moartea lor?

Pentru cel credincios mintea trebuie să se resemneze prin ascultarea credinţei. Important este că pentru simţurile noastre sufleteşti şi prin ceea ce ne mărturiseşte credinţa, creştinii desăvârşiţi cred că şi lumea sufletească se face în anumite cazuri accesibilă.

Revelaţia ne mărturiseşte că înainte de toate în ordinea creaţiei Domnului au fost creaţi îngerii, care sânt într-un număr nelimitat, iar locul unde se află este în al treilea cer. (Cuvântul lui Antonie, pg. 96).

Crearea îngerilor este lauda neîntreruptă a Domnului,

este punctul de vedere al Domnului, este slujirea şi îndeplinirea voinţei Lui. Îngerii sânt în fiinţă necorporali, particulari, înzestraţi cu minte, voinţă şi putere.

Lumea spirituală a îngerilor (îngerii şi duhurile rele) acţionează asupra sufletului şi a corpului prin gândire şi prin simţuri. Creaţia omului poartă deja în sine caracterul de viitor locuitor al lumii de dincolo sau o adâncă cădere morală a omului. „Nu fac ceea ce vreau, ci ceea ce urăsc aceea fac” (Rom. 7,15) a spus sfântul apostol Pavel.

Moartea sufletului şi a trupului şi ca urmare un simţ grosolan marginal îl fac pe om să nu fie în armonie cu lumea spirituală, a îngerilor, cu îngerii buni, ci cu duhurile rele, ca urmare a unor întâmplări deosebite, ce depind de voia Domnului.

Nemijlocit omul nu poate fi în relaţie cu înalta lume sufletească. Taina veşniciei şi a vieţii de dincolo de mormânt, rămâne taină deocamdată pentru omul de pe pământ. Este deschis pentru om acest lucru atât cât poate primi şi înmagazina. Cei ce ne-au apărut nouă din lumea sufletească şi cei care au poposit o vreme (cei aflaţi în moarte clinică) nu au putut să ne redea ce au văzut şi au auzit acolo, pentru că nu au putut înţelege această comparaţie. Cum poţi să redai unui copil care de abia a început să gândească toate binefacerile vieţii, cum poate el să compare şi să înţeleagă acest lucru? „Că a fost răpit în rai şi a auzit cuvinte de nespus, pe care nu se cuvine omului să le grăiască. ” (2 Cor. 12. 4), a spus sfântul apostol Pavel care a fost ridicat cândva până la al treilea cer.

„Veşnicia nu se poate descrie, zice episcopul Ioan, ea pune pecetea tăcerii pe orice minte şi limbă actuală. Puţina simţire a veşniciei în viaţa actuală îl duce pe om la înţepenirea mortală a tuturor simţurilor şi a organelor trupului” („Taina morţii”. Anul 1869, Cuv. 48).

De asemenea cu cât omul se va ridica mai mult în desăvârşirea sufletească, cu atât mai mult şi mai clar i se va deschide legătura cu lumea nevăzută. Drept urmare, şi

astăzi se poate avea şi chiar există o relaţie între om şi lumea nevăzută.

Dacă natura, ţelul existenţei, a acţiunii şi legile locuitorilor celor două lumi sânt asemănătoare, atunci se poate, chiar dacă nu este aşa de uşor, să fie şi o relaţie între lumea sufletească (cea de dincolo de mormânt) şi cea actuală (cea de pe pământ). Ce fel de împărăţie, sau ce fel de casă ar fi dacă locuitorii ei nu ar avea nici o relaţie între ei? Dacă între fiinţele morale nu ar fi nici o relaţie, atunci cum s-ar bucura îngerii de sufletul ce s-a căit pe pământ? Relaţia nemijlocită cu lumea sufletească s-a terminat o dată cu căderea lui Adam, a rămas numai relaţia mijlocită. Locuitorii împărăţiei morale nu sânt despărţiţi ca să nu ştie nimic unul de altul.

După mărturisirea sfântului Ioan Gură de Aur, numărul îngerilor buni sânt două treimi, care acţionează asupra trupului şi a sufletului uman; atâta timp cât sufletul şi trupul au atitudine reciprocă comună între ele, atunci omul poate fi atât cu trupul,cât şi cu sufletul în relaţie cu îngerii buni. Păcătoşii îi îndepărtează de lângă ei pe îngerii buni, după cum cei credincioşi, temători de Dumnezeu, activi în mişcarea creştină şi-au curăţat simţurile, se află în legătură nemijlocită cu îngerii lumii câteodată chiar în relaţii simţite.

Sfinţii îngerii li s-au arătat în somn şi în simţiri celor care l-au mulţumit pe Dumnezeu, şi oamenilor binefăcători, vestindu-le voia Celui Preaînalt. Despre legătura şi relaţia lumii sufleteşti, a îngerilor cu oamenii de pe pământ, Însuşi Mântuitorul nostru Iisus Hristos ne învăţa spunând că îngerii se bucură în ceruri pentru oamenii care se îndreaptă prin pocăinţă, că şi copiii, chiar fiecare om are îngerul său păzitor (Mat. 18. 10), căruia i-a dat poruncă însuşi Dumnezeu să-l apere şi să-l păzească prin toate căile lui. „Pe mâini te vor înălţa ca nu cumva să împiedici de piatră piciorul tău" (Ps. 90,12). Îngerii păzitori ai trupurilor, ai sufletelor noastre şi mijlocitori şi cei ce se roagă lui Dumnezeu pentru noi, nu

ne părăsesc în momentul trecerii noastre în lumea de dincolo. Dacă pentru fiecare om există în cer un înger păzitor şi dacă el îl apără pe om, înseamnă că este o legătură strânsă între lumea îngerilor sufletească şi cea actuală de pe pământ; de aceea este şi o relaţie strânsă între cele două lumi, dar numai o relaţie sufletească nevăzută. Este adevărat, în anumite cazuri, după voia Domnului, se poate spune şi de o relaţie simţită. Legătura şi relaţia noastră cu îngerii noştri păzitori formează obligaţiile noastre, închinarea către ei şi cinstirea lor.

Din cuvintele sfântului apostol Pavel reiese după cum urmează:

1) că sfinţii îngerii trăiesc în al treilea cer;

2) că ei au natura, limba şi vorbirea proprie. Sfântul Apostol afirmă: „Că a fost răpit în rai şi a auzit cuvinte de nespus, pe care nu se cuvine omului să le grăiască". (2 Cor. 12. 4). Cuvintele: „pentru Tine, aliluia, Sfinte Dumnezeule, Sfinte Tare, Sfinte fără de moarte" oare nu sânt cântarea îngerească în împărăţia lor cerească? În apariţiile lor pe pământ îngerii vorbeau. I-ar fi făcut plăcere fiinţei morale, dacă nu ar fi putut despărţi simţurile apropiate lor de fiinţă? Multă mulţumire poate aduce o discuţie între doi muţi, doar dacă ei sânt învăţaţi să scrie şi să citească? Natura este unică a sufletelor şi a îngerilor (mintea şi voinţa); legătura, atitudinea reciprocă şi relaţia compun o împărăţie moral-spirituală.

După cum spun învăţăturile sfântului apostol Pavel, sfinţii îngeri şi cu sufletele celor drepţi compun Biserica cerească triumfătoare „Şi de Biserica celor întâi născuţi, care sunt scrişi în ceruri şi de Dumnezeu, Judecătorul tuturor, şi de duhurile drepţilor celor desăvârşiţi" (Evr. 12,23). Îngerii ca şi sufletele oamenilor în fondul fiinţei acţionează în particular şi limitat.

Dacă nu ar fi fost unire, legătură, atitudine şi relaţie între lumea îngerilor cu cea de pe pământ, atunci nici sfânta Biserică nu ar fi chemat la biruinţă şi veselie sufletească reciprocă aceste două lumi la sărbătoarea

Învierii Domnului nostru Iisus Hristos. Locuitorii cerului, ai pământului şi ai iadului, care au aceeaşi natură (mintea şi voinţa), legi unice, un scop de existenţă şi acţiune-toţi împreună se închină, Îl slăvesc şi Îl laudă pe cel ce le-a adus mântuirea, pe Iisus Hristos. „Ca întru numele lui Iisus tot genunchiul să se plece, al celor cereşti şi al celor pământeşti şi al celor de dedesubt". (Filip. 2,10).

Creştinii desăvârşiţi se află în mod văzut şi simţit în relaţie cu lumea spirituală, aşa cum acest lucru exista în mod deosebit şi în primele secole ale creştinătăţii. Ei îi vedeau, îi auzeau, purtau discuţii cu fiinţe nepământene; iar cei desăvârşiţi se află numai în lumea nevăzută, dar în relaţie sufletească cu îngerii lor.

LEGĂTURA CU DUHURILE RELE

Uciderea de copii şi Iadul, Măn. Sfântul Gherasim-Israel

Din vremea când s-a întâmplat căderea Luceafărului (Lucifer) cu partizanii săi, ei au pierdut dreptul de a fi membri ai împărăţiei Domnului, ei nu mai sânt ai Domnului. Mândria, iubirea de sine şi răutatea îi deosebesc de îngerii buni. După crearea omului, acţiunile lor duc la distrugerea acestuia. Prin crearea unor curse mortale întinse, ei acţionează împotriva oricărei binefaceri, iar omul şi inima lui sânt constrânşi la orice bine; „Din zilele lui Ioan Botezătorul până acum împărăţia cerurilor se ia prin străduinţă şi cei ce se silesc pun mâna pe ea." (Mt.11,12)- mărturiseşte cuvântul Domnului. Duhurile rele acţionează atât asupra trupului, cât şi a sufletului omenesc; şi precum trupul aşa şi sufletul se află într-o atitudine de legătură şi relaţie reciprocă, atunci sigur şi

omul poate fi în aceeaşi situaţie de reciprocitate cu duhurile rele. Necinstiţi, neatenţi şi nepăsători, păcătoşii se află în legătură şi relaţie cu duhurile întunericului, ca într-un suflet nevăzut şi negândit în relaţia lor simţită. Cu ele au fost într-o luptă aprigă şi continuă, toţi Sfinţii care şi până în prezent duc o bătălie aprigă, toţi cei ce L-au urmat pe Iisus Hristos-adevăraţii creştini.

Activităţile îngerilor căzuţi sânt împotriva voinţei lui Dumnezeu-activităţile lor fiind amestecate cu răutate, invidie şi ură contra lui Dumnezeu şi a omului creştin; în dorinţa lor de a-l face şi pe el părtaş la situaţia lor amară, fac din asta caracterul deosebit al îngerilor căzuţi. Dacă omul permite ca în activităţile sale să pătrundă caracterul duhurilor căzute, atunci se înţelege că el este în legătură şi relaţie cu ele, fiind un executant al voinţei lor. Duhurile rele acţionează asupra sufletului lor prin idei interne.

Legătura şi relaţia cu ele pentru om sânt mortale şi de aceea Însuşi Dumnezeu îl numeşte pe diavol ucigaş. Numărul îngerilor căzuţi este mult mai mic faţă de îngerii buni, după mărturia sfântului Ioan, ar fi numai o treime. Şi totuşi sânt atât de mulţi după cuvintele Mântuitorului, încât formează un imperiu al întunericului (Lc.11,18). Activităţile lor rele sânt concentrate atât împotriva lui Dumnezeu, cât şi a omului, răsfirându-se din ce în ce mai mult şi întunecând minţile oamenilor.

Mintea şi voinţa duhurilor rele au primit de la căderea lor conştientă o direcţie inversă; mintea s-a îndreptat spre răutate, iar voinţa lor către intenţii rele. Dacă Dumnezeu nu le-ar fi limitat puterile, ar distruge absolut tot şi toate aşa cum se vede în exemplul dreptului Iov. Fără permisiunea Domnului ei nu-i pot face nimic nu numai omului, dar nici unui animal, confirmarea fiindcă ei I s-au adresat Domnului nostru Iisus Hristos şi au cerut permisiunea de a trece din cel îndrăcit în turma de porci, ceea ce arată că nu au putut să facă nimic fără permisiunea Domnului.

Duhurile rele în orice moment şi în orice loc fac uneltiri

împotriva omului; ele se arată sub chipurile sufletelor ce au plecat din viaţa de pe pământ, în părinţii răposaţi, în fraţi, în cunoscuţi şi alţii; se arătau în chipul Domnului nostru Iisus Hristos, a sfinţilor îngeri, spre a-i tulbura şi a-i ispiti pe asceţii lui Hristos.

Duhurile căzute, odată ce ne atrag pe noi, se acoperă şi pe ei şi cursele lor pentru ca oamenii să nu-i recunoască. Ei s-au arătat în vis şi în simţire nu numai celor păcătoşi pentru distrugerea lor definitivă, dar în acelaşi scop se arătau şi celor credincioşi ai Domnului. Arătându-se, ei câteodată prevesteau viitorul, ceea ce era deja cunoscut în lumea sufletelor.

De exemplu, ispitele pe care a trebuit să le suporte mult încercatul Iov, sfântul Ioan arhiepiscop de Novgorod şi alţii stau mărturie. Lor nu le era cunoscut viitorul, aşa că în cea mai mare parte se înşelau, şi înşelau şi oamenii ademenindu-i. Pe oamenii fără experienţă îi copleşeau, dar de la oamenii cu experienţă primeau o înfrângere usturătoare.

Pământul este locuinţa omului, iar aerul este locuinţa duhurilor rele. Cât de strânsă este unirea între aer şi pământ! Aşa cum între iarba bună cresc şi buruieni, între grâu creşte neghina, aşa şi duhurile rele şi oamenii s-au amestecat. Dacă pentru duhurile rele răutatea este ceva firesc, aşa şi de om din anii tinereţii răul se lipeşte de parcă ar fi ceva firesc, numai că el este amestecat cu bunătatea. Locuinţa comună, sârguinţa către rău, iată ce-l uneşte pe om cu duhurile rele.

Mulţumită Domnului, ca rezultat al căderii strămoşilor noştri, s-a făcut o înăsprire a tuturor simţurilor, pierzând posibilitatea de a acţiona dincolo de limitele lumii văzute, de a simţi lumea nevăzută, de a o vedea, de a o auzi şi de a vorbi cu locuitorii ei. Dacă nu ar fi fost o înăsprire a simţurilor noastre, ce s-ar fi întâmplat cu omul atunci? El nu ar fi putut rezista tuturor ispitelor diavoleşti, care acţionează asupra simţurilor sale. Ar cădea fără a se putea întoarce, ca însuşi diavolul. Oare mulţi dintre

creştini au ajuns la o aşa desăvârşire de curăţire a simţurilor? Numai cei de pe margine, asceţii severi, care prin bunăvoinţa Domnului, puteau să se lupte cu inamicii adevărului. Noi suntem neputincioşi şi fără de putere, limitaţi de vrăjmaşii noştri prin înăsprirea tuturor organelor trupului, aşa că simţual nu vedem, nu auzim, nu avem nici un simţ pentru şiretenia duşmanilor. Activităţile lor nu putem să le vedem cu ochiul liber, ca atare ei acţionează asupra noastră în mod nevăzut: asupra inteligenţei noastre prin gândirea duşmană Domnului, asupra voinţei noastre şi prin dorinţe ostile Domnului. Cu consimţământul omului, sau fără, cu asemenea gânduri şi dorinţe se încheie unirea şi relaţia fie cu duhurile căzute, fie cu îngerii buni. Pentru creştini este o luptă neîncetată, sânt căderi, sânt şi ridicări... Lupta! Cu cine? Cu idei şi cu dorinţe. Marii asceţi duceau o luptă simţită cu duhurile rele.

Experienţa ne arată că şi în zilele noastre sânt diferite apariţii ale duhurilor rele omului, dar asta depinde de legătura şi relaţia între ei.

GENERALITĂŢI DESPRE UNIREA ŞI LEGĂTURA LUMII DE PE PĂMÂNT CU CEA DE DINCOLO, ÎNTRE CEI VII ŞI CEI RĂPOSAŢI

Membrii Împărăţiei morale, nu sânt separaţi în aşa fel încât să nu ştie nimic unul faţă de altul. Sfântul apostol Pavel vine din lumea de dincolo, discută şi-l învaţă pe Gură de Aur, tainic şi fără să fie văzut de ultimul. Sfinţii coboară pe pământ şi fac minuni: vindecă pe cei bolnavi, discută cu cei vii, îi învaţă. Sfântul Antonie cel Mare vede înălţându-se către ceruri sufletul sfântului Marcu din muntele Frăcesc; sfântul Macarie Egipteanul discută cu cei răposaţi şi ei îi răspund. Dacă în acest mod se continuă legătura vie, între cei plecaţi şi cei ce trăiesc pe pământ ca membri ai Împărăţiei Domnului, atunci fără nici un dubiu trebuie să fie şi o atitudine şi o relaţie între ei.

Din pricina ordinii duble a răposaţilor ea se împarte în două: atitudinea celor ce trăiesc pe pământ faţă de sfinţii care trăiesc în ceruri, şi atitudinea către cei nedesăvârşiţi, care nu au ajuns la stadiul de sfinţire, de aceea nu au bucuria fericirii, chiar dacă nu sânt pierduţi definitiv pentru împărăţia lui Dumnezeu. Aşa ne învaţă sfânta Biserică despre legătura lumii de pe pământ, cu cea de dincolo de mormânt. (Dumnezeieştile Dogme, de arhiepiscopul Antonie, paragraf 347). Dar în lumea de dincolo de mormânt este şi o a treia stare de suflete, pierduţi pentru împărăţia cerurilor. Cu ei membrii familiilor lor nu pot avea o atitudine de moralitate sufletească şi nici legătură, exact cum părţile sănătoase ale trupului nu au nici o unire cu părţile amputate sau paralizate ale aceluiaşi trup. Cei pierduţi pentru împărăţia cerurilor rămân pentru totdeauna în afara moralităţii spirituale din familie, a cărei Tată este Dumnezeu.

DESPRE UNIREA ŞI LEGĂTURA CU CEI SFINŢI

În mijlocul celor răposaţi, sânt unii care imediat după moarte primesc dreptul de a intra direct în împărăţia cerurilor, exemplu din Sfânta Evanghelie fiind săracul Lazăr. Aceştia sânt sfinţii. Dumnezeu acţionează prin ei pe pământ, între cei credincioşi, cu diferite lucrări de înaltă moralitate. Trupurile lor proslăvite se definesc prin cuvântul moaşte şi sânt izvorul minunilor. Prin iubirea lor către cei apropiaţi, prin rugăciunile lor, ei mijlocesc pentru cei ce trăiesc pe pământ în faţa Domnului, mijlocesc şi pentru cei răposaţi, care nu au ajuns la desăvârşire. Prin faptul că asceţii Domnului se roagă pentru cei răposaţi, aflaţi în afară de sfera blândeţii se poate întemeia legea iubirii nemuritoare. Dacă sfinţii, de exemplu, semănătorul Mitrofan din Voronej, care în timpul vieţii sale pe pământ se ruga cu atâta sârguinţă pentru cei răposaţi (cei ce trăiesc în lumea de dincolo de mormânt), se poate presupune ca după trecerea lui în lumea celor drepţi el să nu se mai roage către

Dumnezeu? Şi nu numai pentru cei vii, dar şi pentru oamenii care se află în situaţia de nedesăvârşire. Sfinţii se roagă pentru toţi, oriunde s-ar fi aflat ei, pe pământ sau în afara lui: înseamnă că se roagă şi pentru cei răposaţi, iar rugăciunile lor, nu pot să fie inactive, după cum mărturiseşte sfântul apostol Iacob: „Mărturisiţi-vă unul altuia păcatele şi vă rugaţi unul pentru altul, ca să vă vindecaţi, că mult poate rugăciunea stăruitoare a dreptului. ” (Iac. 5,16). Dacă sfinţii se află cu noi păcătoşii în unire şi relaţie, atunci şi din partea noastră se cade ca să nu destrămăm, ci să susţinem unirea şi relaţia cu cei ce se roagă pentru noi...

Pentru unirea şi relaţia din partea noastră este necesară credinţa, iubirea şi să ne închinăm moaştelor lor. Credincioşii de pe pământ cheamă în rugăciunile lor pe sfinţii din Biserica cerească, îi respectă ca pe nişte prieteni pe asceţii Domnului, ca urmaşi ai lui Hristos, şi ca pe fraţii lor (In. 15. 14; Rom. 8. 17).

Noi cei vii vedem în ei pe întemeietorii desăvârşirii spiritualităţii creştine, ca începători ai binefacerilor şi ai iubirii, precum şi ca mijlocitori pentru noi în faţa Domnului, şi după legile apostolice trebuie să ne amintim de ei: „Aduceţi-vă aminte de mai-marii voştri, care v-au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu; priviţi cu luare aminte cum şi-au încheiat viaţa şi urmaţi-le credinţa. ” (Evr. 13,7).

Pentru cinstea noastră către cei sfinţi şi spre pomenirea lor sânt instituite sărbători (praznice), ne închinăm moaştelor nedescompuse ale lor, la icoanele lor şi la toate lucrurile rămase de la ei, haine sau alte obiecte. Cinstirea sfinţilor, precum a moaştelor şi a icoanelor ce-i reprezintă sânt dogme ale Bisericii ortodoxe.

Iată care sânt învăţăturile Bisericii despre legătura şi relaţia sfinţilor aflaţi în ceruri, cu noi cei ce ne aflăm încă pe pământ: din partea sfinţilor sunt rugăciunile lor către Dumnezeu pentru noi, care ne aflăm încă pe pământ, iar

din partea noastră, respectul, stima şi chemarea lor în rugăciunile noastre precum şi ajutorul lor în mântuirea noastră. Despre faptul că sfinții participă direct în viața celor ce trăiesc pe pământ se vede clar din cuvintele Mântuitorului, care ne spune că îngerii se bucură de păcătosul ce se căieşte (Luc. 15. 7, 10), iar împreună cu îngerii se regăsesc şi sfinții, atunci şi ei se bucură de viața binefăcătoare a celor vii. Şi invers, îngerii şi toți sfinții sânt mâhniți de viața noastră păcătoasă pe care o ducem.

Despre faptul că cei sfinți se roagă activ pentru cei ce trăiesc pe pământ, mărturiseşte sfântul Ioan în Apocalipsă (5,8). Primii creştini credeau în aceste rugăciuni, în grija pentru noi din partea sfinților îngeri şi a tuturor sfinților. Această credință este reliefată în sfintele liturghii din vechime şi definirea ei în cel de-al 7 Sinod şi în scrierile Sfinților Părinți ai Bisericii.

Toți sfinții plecând de pe pământ, se despărțeau de noi cu trupul, dar tot în acelaşi timp rămâneau cu noi cu sufletul pentru totdeauna, chiar dacă erau nevăzuți.

Primii creştini credeau că trecând în viața de dincolo, niciodată nu au întrerupt legătura şi relația sufletească nevăzută cu noi cei care am rămas pe pământ. Credința lor o scoteau în relief prin faptul că ei se adresau către sfinții mucenici şi către cei ce făceau voia lui Dumnezeu ca şi celor vii, chemându-i în ajutor pentru rugăciunile şi mijlocirea lor în fața Domnului.

DESPRE LEGĂTURA ŞI UNIREA CU CEI NEDESĂVÂRŞIȚI

Unirea şi legătura celor vii cu răposații în credință nedesăvârşită, precum şi atitudinea celor vii către ei, mijloacele văzute care scot în evidență legătura şi relația dintre lumea de pe pământ şi cea de dincolo este un lucru destul de important, care necesită o dezbatere mai amănunțită De aceea o să fie expusă după fragmentul: „Apariția pe pământ a ființelor lumii sufleteşti din lumea

de dincolo".

DESPRE LEGĂTURA ŞI UNIREA CELOR PIERDUŢI PENTRU ÎMPĂRĂŢIA CERURILOR

Sfânta noastră Biserică se roagă pentru cei răposaţi: „Doamne odihneşte sufletele robilor Tăi, răposaţi în nădejdea şi credinţa învierii. Odihneşte Doamne pe toţi ortodocşii creştini". Iată pentru cine se roagă Biserica şi cu cine se află într-o legătură şi o relaţie de nedistrus. Prin urmare, nu este o legătură şi nici o relaţie cu morţii necreştini, care nu sânt ortodocşi, în egală măsură cu creştinii numai după nume, şi cu cei care şi-au terminat viaţa cu totul în afara credinţei creştine, în afară de nădejdea şi credinţa creştină; de asemenea cu sinucigaşii, dacă sinuciderea s-a produs în afară de o boală mintală. Pentru creştinul adevărat, ce s-a dedicat voinţei Domnului, în afară de sinucidere, nici un gen de moarte nu rupe legătura şi relaţia cu cei vii-cu Biserica. Creştinul ce s-a dedicat pentru a face voia Domnului, nici o moarte violentă, forţată de împrejurări, (spre exemplu: înec, ars de viu în foc, ucis în război sau de tâlhari, s-a rătăcit şi în acest moment a murit de foame, căldură, frig şi altele) nu este groaznică pentru că nu destramă legătura şi nici relaţia cu toţi membrii Bisericii lui Hristos. Pentru el se roagă cei sfinţi, se roagă şi cei vii, ca pentru un membru viu al unicului trup.

APARIŢIA PENTRU OAMENII DE PE PĂMÂNT A FIINŢELOR DIN LUMEA SPIRITUALĂ, A ÎNGERILOR ŞI A SUFLETELOR

Noi am arătat că lumea actuală de pe pământ se află spiritual în legătură şi relaţie cu lumea de dincolo de mormânt şi am arătat în ce constă acest lucru. Acum vom arăta şi despre cazuri de apariţie şi de activitate a îngerilor buni din lumea spirituală, către anumiţi oameni, răposaţi într-o credinţă desăvârşită, sau nedesăvârşită şi a duhurilor rele. Aceste întâmplări care s-au petrecut, şi

care se petrec şi în prezent, dar din cauza neatenţiei şi a ignoranţei noastre rămân neobservate. În cazul acesta avem mărturia religiei, sinceritatea şi apariţia naturală în faţa oamenilor, chiar şi în faţa celor păcătoşi, a locuitorilor din lumea spirituală. Aceste apariţii sânt descrise atât în Vechiul Testament, cât şi în Nou, ele se petrec între neamuri de diferite naţiuni, dar se petrec şi în prezent. Sfânta noastră Biserică ne învaţă că ceata unică a îngerilor şi a oamenilor, toate forţele cereşti, slujesc împreună cu noi. Îngerii şi oamenii s-au amestecat şi se află într-o relaţie nevăzută, mai mult, cu creştinii care au o credinţă desăvârşită, intră chiar într-o relaţie simţită.

ARĂTAREA ÎNGERILOR BUNI PE PĂMÂNT

Oricine cunoaşte cât de cât Sfânta Scriptură, ştie că în timpul somnului, prin voia lui Dumnezeu, în mod simţitor li se arătau oamenilor îngerii, conducându-i în Împărăţia Cerurilor. Aceste exemple se regăsesc atât în Vechiul cât şi în Noul Testament.

Învăţăturile Bisericii noastre şi exemplele de apariţie ale îngerilor pe pământ, mărturisesc o legătură de nedistrus şi extrem de strânsă, legătura şi atitudinea îngerilor faţă de noi, ca o atitudine a unor fraţi mai mari faţă de cei mici, a unei singure familii, al cărei Tată este Dumnezeu.

Îngerii îndeplinind voinţa lui Dumnezeu, ca duhuri slujitoare, chiar şi după voia lor iau parte activă la soarta omenirii. Ei le vestesc oamenilor voia Domnului, supraveghează asupra ţărilor, apără comunităţile omeneşti, ţinuturi, oraşe, mănăstiri, biserici, dirijează anumite părţi ale pământului, au o influenţă particulară asupra unor activităţi ale omului, îi fac mai buni, îi apără, îi scot din închisori ca pe apostoli, sânt prezenţi în timpul ieşirii sufletului din trup şi îl petrec în călătoria lui aeriană prin vămi, ridică rugăciunile noastre către Dumnezeu şi chiar ne mijlocesc prin ele. Îngerii vin în slujba oamenilor, îi învaţă adevărul, facerile de bine, le sfinţesc

mintea, le întăresc voința și îi feresc în viață de rele. Despre apariția îngerilor buni se poate citi în sfânta Scriptură. (Fac. 18, 2-22; 28,12; Is. Navi, 5. 13,14; Lc. 1,2, 26,28; Mt. 2,13; Fapt. 5,19; 10,31; 12,7; Deut. 32,8; F. Ap. 7,1; 14. 18).

ARĂTAREA DUHURILOR RELE PE PĂMÂNT

Aşa cum între grâu creşte şi neghină, aşa şi între oamenii Împărăției moral sufleteşti, între fiii lui Dumnezeu rătăcesc ca nişte lei duhurile rele-îngerii căzuți, făcând în orice moment uneltiri împotriva omului, numai ca să-l abată de la calea lui cea dreaptă a binefacerii. În jurul nostru ei sânt duşmanii, iar ținutul lor este aerul, cel ce înconjoară pământul nostru.

Aşa cum omul din partea lui spirituală (inteligența şi voința) şi morală se poate găsi în legătură şi relație cu ființa divină, atunci şi duhurile rele, ca şi cele bune, acționează asupra inteligenței noastre, a voinței şi a inimii noastre, iar omul respinge acțiunile lor, ori intră în relație cu ei.

Acționând nevăzut asupra sufletului nostru cu ademenirile lor, duhurile rele s-au arătat şi văzut, simțit. Cine nu crede acest lucru, se îndoieşte şi de ispitirile duhului rău către Domnul nostru Iisus Hristos după botezul Lui. Sânt mulți dintre asceții lui Hristos, care să nu fi văzut, sau să nu fi vorbit cu ele? Suferind înfrângeri mari de la asceți în uneltirile lor, ei au fost nevoiți să ia înfățişarea altor figuri, numai să prindă în capcană un luptător al Domnului. Câtă mâhnire au pricinuit trupului şi sufletului; dar cu bunăvoința lui Dumnezeu au rămas totdeauna înfrânți. Se va spune de ce nu li se arată şi în prezent adevăraților robi ai lui Dumnezeu? Dar pentru ce am avea nevoie, noi păcătoşii de aparițiile lor simțite, căci şi fără acestea suntem robi râvnitori ai patimilor noastre, suntem executanți râvnitori ai ideilor şi sugestiilor lor. Acțiunile noastre proaste, vorbele, ideile ne fac asociați şi atunci suntem în legătură cu ei. Ura lor

către Dumnezeu, este şi creaţia noastră păcătoasă de ură către Dumnezeu, ne fac copărtaşi lor. Este clar, că o aşa legătură şi relaţie este dăunătoare şi păguboasă pentru toată lumea. Nu este acţiunea unui singur diavol pe pământ împotriva a tot ce-i creştin. Oare nu acoliţii lui produc pe pământ idei de dezordine, de distrugere coborând omul din moralitatea lui cea înaltă?

ARĂTAREA SFINŢILOR PE PĂMÂNT

Vieţile sfinţilor (citeşte în Minei) mărturisesc despre diferite apariţii ale asceţilor Domnului pe pământ. Se înţelege că vizita lor în viaţa oamenilor se făcea după voia Domnului. Lăsând Împărăţia cerurilor, ei li se arătau acelora care aveau nevoie de puternicul lor ajutor, prin simţiri şi în somn. S-ar găsi mulţi sfinţi care din inima lor plină de dragoste, să nu viziteze pământul plin de păcate după adormirea lor întru Domnul? Vizita lor la oameni era însoţită de activităţi de înaltă moralitate, făceau minuni în care lăudau numele Domnului. Cine poate spune şi să întărească cum că azi nu se mai arată acei sfinţi? Oare s-a terminat iubirea Domnului faţă de omenire? Vizitând pământul şi locuitorii lui ei ne mărturisesc de existenţa Domnului şi a vieţii veşnice de dincolo de mormânt.

APARIŢIA SUFLETELOR DIN IAD

Se poate sau nu se poate? Se poate! De ce?

Aşa cum a fost sufletul pe pământ, aşa va rămâne şi în noua lume de dincolo de mormânt. Totul se supune bunăvoinţei Aceluia în mâinile Căruia se află cheile iadului (Apoc. 1. 18) şi a Celui ce are putere să scoată din iad şi să ducă în el (1 Împ. 2. 6).

În Testamentul Vechi asupra omenirii triumfau iadul şi moartea. Toţi cei ce au murit: şi cei drepţi, în afară de sfântul Ilie şi dreptul Enoh, şi cei păcătoşi coborau în iad, iar iadul îşi ţinea foarte strâns prizonierii. Chiar Mântuitorul, aflat pe pământ, le-a arătat oamenilor posibilitatea acestor apariţii, înviind morţii. Acelaşi lucru

îl făceau în Vechiul Testament şi aleşii Domnului: sfântul proroc Ilie cel ce a înviat băiatul văduvei din Sarepta, Elisei pe fiul unei samaritene şi alţii care prin rugăciune întorceau sufletele moarte din lumea iadului (3 Împ. 17. 22; 4 Împ. 4. 33-37).

Atunci când triumful iadului şi al morţii a fost destrămat, s-a petrecut răscumpărarea noastră de către Fiul Omului, iar de atunci iadul nu mai avea putere ca să reţină morţii lui. Morţii, se înţelege prin voinţa Domnului, au început să învie şi să le apară celor vii ca mărturie, căci de acum iadul şi moartea, bineînţeles pentru cei ce cred în Răscumpărătorul nostru care vine, nu mai sânt groaznice.

Nu a putut fi reţinut de iad Moise, cel care a trebuit să fie pe muntele Tabor cu Iisus Hristos. Morţii: fiica lui Iair, fiul văduvei din Nain, Lazăr cel mort de 4 zile ies liberi din iad şi înviază. Iadul nu a putut să-i ţină împotriva voinţei Aceluia ce ţine în mână cheile iadului. Stăpânul întunericului a presimţit anihilarea şi înfrângerea sa, şi într-un minut, atunci când se petrecea răscumpărarea noastră, mulţi dintre sfinţii cei morţi au înviat şi s-au arătat vii în Ierusalim (Mat. 27. 52-53).

Ucenicii lui Hristos şi mulţi dintre asceţi la rândul lor i-au înviat pe morţi. Dacă a fost posibilă învierea, atunci cum să socotim că a fost imposibilă apariţia celor morţi, bineînţeles după voia Domnului, pentru cunoscutul scop de binefacere? S-au arătat nu numai răposaţii cei sfinţi, dar şi cei păcătoşi care se aflau într-o situaţie nedecisă (iad). Atât unii,cât şi alţii li se arătau celor vii, nu numai în somn, ci şi în realitate. Atât sfinţii îngeri, cât şi sfinţii asceţi li se arătau oamenilor pentru a le face cunoscută voia Domnului. Apariţia celor răposaţi a avut ca scop, povăţuirea celor vii, încrederea în existenţa şi acţiunea lumii nevăzute, care nu este accesibilă simţurilor în situaţia căderii noastre.

Orice creştin, care cunoaşte cât de cât din sfânta istorie, ştie că au venit pe pământ, din lumea spirituală de

dincolo de mormânt locuitori ai cerurilor, din Rai-sfinţii şi îngerii. Dar au fost şi cazuri când au venit pe pământ şi cei din iad, păcătoşii care nu s-au curăţat de păcate în mod desăvârşit, având mare nevoie de ajutorul sfintei Biserici şi de rugăciunile neamurilor şi ale celor cunoscuţi.

Aşa cum li se arătau sfinţii şi îngerii oamenilor în vis şi în simţire aşa li se arătau şi răposaţii păcătoşi. O relaţie văzută şi simţită este imposibilă pentru om ca să aibă la ora actuală cu lumea de dincolo de mormânt. Toată lumea stă în răutate, şi înaintaşii noştri ca şi cei scăpaţi de răutate, cu greu ar putea fi de acord ca să ne viziteze. Am putea să ne prezentăm cu acea moralitate a răului, care ar putea proveni din relaţia simţită a celor două lumi. Căderea noastră, cât şi a diavolilor răi, luând asupra lor toate înfăţişările, neapărat ar fi dat adevărată posibilitate de a-i distruge pe cei vii, prin relaţia simţită cu cei ce au trecut în lumea de dincolo. Duhurile rele i-ar vizita necontenit pe cei vii luând chipul răposaţilor celor dragi inimilor noastre. Diavolul dacă ar putea şi-ar revărsa tot veninul de care dispune asupra omenirii. Nu ştiu, oare mulţi ar putea ţine piept răului uriaş în relaţia simţită cu cei răposaţi?

Viaţa de dincolo de mormânt este ţinutul celor drepţi şi al păcătoşilor, ajutorul nostru al celor vii este pentru a îmbunătăţi starea păcătoşilor, prin rugăciuni către Dumnezeu, pentru iertarea păcatelor, şi a altor mijloace cu care îi ajutăm pe cei răposaţi. Toate acestea mărturisesc apariţiile răposaţilor în viaţa celor vii.

După cum confirmă istoria, şi noi ştim că apariţia în faţa oamenilor ce trăiesc pe pământ, a sufletelor din lumea de dincolo, care au trecut acolo deja, este arătată în lumea din Vechiul Testament, în lumea păgână, în Noul Testament, în primele veacuri ale creştinismului şi se întâmplă şi acum în perioada de semi creştinism şi chiar în lumea anticreştină. Dar ce se poate spune despre spiritismul actual?... Spiritiştii se jură pe mântuirea lor,

despre adevărul şi convingerea lor, că îi vizitează sufletele din lumea de dincolo; dar între ei există inteligenţa şi inima, care sânt sfinţite de lumina creştină şi ei sânt chiar foarte instruiţi. Să vedem acum mărturii despre apariţiile istorice ale sufletelor.

În expunerile din Vechiul Testament se arată că sfântul proroc Ilie l-a înviat pe fiul unei femei văduve din Sarepta, iar prin atingerea moaştelor sfântului proroc Elisei a înviat un răposat (4 Împ. 13. 21). În paralel cu chemarea din iad a sufletului lui Samuel de către Saul se pot expune următoarele întâmplări din lumea păgână. Fiecărui om îi este cunoscută nemurirea sufletului, şi prin urmare şi viaţa lui de dincolo; dar unde trăiesc sufletele răposaţilor, sau unde este această lume de dincolo-păgânătatea o presupunea şi o recunoştea în moduri diferite. Recunoşteau şi raiul, locul de dincolo a celor buni, a sufletelor bune, şi iadul-locul unde se aflau duhurile rele. Apariţia sufletelor celor răposaţi în viaţa celor vii era recunoscută de păgâni pentru că ei au fost într-o permanentă unire, legătură şi relaţie cu locuitorii lumii de dincolo cu neamurile şi prietenii ce au răposat. După părerile grosolane ale unor popoare ignorante, sufletele trăiesc într-o viaţă de animal, şi se arată numai acelor vii, cărora le este frică să îşi amintească de ei. Sufletele plecate, după părerea lor rătăcesc noaptea peste tot în beznă, în peşteri, în munţi, râpe şi chiar în soare şi stele. Ele sânt însetate de sânge omenesc şi sânt îmblânzite cu jertfe, rugăciuni şi jurăminte.

Învăţatul, filozoful grec Democrit, după ce a scris lucrarea sa „Fizica şi misticismul" arată că profesorul său a murit mai înainte ca el să-i citească toată lucrarea lui ştiinţifică. El a trecut atunci la jurăminte şi chema sufletul profesorului său din lumea umbrelor întunecate, discutând cu el despre ştiinţă. Profesorul i-a spus că toată înţelepciunea este închisă în interiorul unei coloane a templului, şi Democrit a găsit acolo următoarele trei adevăruri:

„Natura se naşte-n natură.
Natura comandă naturii.
Natura învinge natura”.
(Jurnal „Severnaia zvezda”, „Steaua Răsăritului”, 1878, nr. 2, pg. 29).

În cântarea a unsprezecea din Odiseea, Homer descrie tabloul chemării de către Odiseu a sufletelor răposate din lumea de dincolo de mormânt:

„Cu paloşul ascuțit ce din teacă l-am scos,
O groapă săpat-am lată şi lungă de-un cot
Trei stropiri am făcut către morți, chemați de mine împreună
Prima amestec din miere, a doua cu vin aromat

A treia cu apă şi făină de orz amestecate împreună.
Făcut-am chemare la morți,
Un berbec şi o oaie am tăiat, deasupra unei gropi adânci
Către sângele negru ce s-a scurs în ea,

Au venit o gloată de suflete răposate în zbor
Suflete moarte ce din Ereb întunecat s-au ridicat.
Singur cu paloşul ce din teacă l-am scos şi cu el deasupra gropii
Şezut-am să împiedic, umbrele morților să se apropie

De sânge, până nu voi primi răspunsul întrebatului Terezii.
Foarte repede a apărut în fața lui şi figura chematului Terezii;
Odiseu i-a permis să bea sânge şi atunci Terezii i-a dat răspunsul dorit.
Despre atitudinea celorlalte umbre Terezii i-a spus lui Odiseu:
Acea dintre umbrele moarte, ce de sânge se apropie
Vei da voie cu bună ştiință, aceea va vorbi cu tine înțelept, şi-n tăcere

Aceea se va îndepărta pe care nu o laşi de sânge să se apropie.
Iubirea copilărească a lui Odiseu către sufletul mamei lui a chemat pe pământ:

Cu inima strânsă aş vrea să-mbrăţişez sufletul mamei plecate.
De trei ori am întins mâinile cu iubire şi nădejde spre ea,
De trei ori printre mâinile mele a trecut lunecând,
Ca o umbră sau visul din somn..."

Babilonienii, pentru chemarea sufletelor omeneşti din lumea de dincolo de mormânt, aşa cum a ajuns până în zilele noastre din traducerea lucrării babiloniene „Despre lucrurile lumeşti", aprindeau focuri şi aruncau diferite parfumuri, făcând în acest timp jurăminte tainice. În fumul ridicat din focul respectiv în faţa lor se materializa sufletul până la impenetrabilitatea desăvârşită. Vrăjitorii credeau că sufletele celor răposaţi trăiesc sub pământ, fără sânge şi căldura vieţii, şi că prin jurămintele lor pot să-i cheme şi să-i oblige ca să le descrie soarta viitoare a celor vii.

În Testamentul Nou înainte de toate, din lumea de dincolo de mormânt-din Rai a apărut Ilie, iar din iad, Moise, care au apărut lângă Mântuitorul în timpul Schimbării Lui la faţă pe muntele Tabor, în faţa a trei martori: Petru, Iacob şi Ioan. „Iar după cuvintele acestea, ca la opt zile, luând cu Sine pe Petru şi pe Ioan şi pe Iacov, S-a suit pe munte ca să Se roage. 29. Şi pe când se ruga El, chipul feţei Sale s-a făcut altul şi îmbrăcămintea Lui albă strălucind. 30. Şi iată doi bărbaţi vorbeau cu El, care erau Moise şi Ilie, 31. Şi care, arătându-se întru slavă, vorbeau despre sfârşitul Lui, pe care avea să-l împlinească în Ierusalim. 32. Iar Petru şi cei ce erau cu el erau îngreuiaţi de somn; şi deşteptându-se, au văzut slava Lui şi pe cei doi bărbaţi stând cu El. " (Luc. 9. 28-

32).

În clipa morții lui Hristos, morții ce au înviat au propovăduit învierea lui Iisus Hristos. Din cuvintele sfântului Matei (27, 52) reiese că cei înviați au fost sfinți și erau foarte mulți. Unii dintre învățătorii Bisericii străvechi spuneau că în perioada învierii cei înviați au fost patriarhii și prorocii, în special cei care se aflau într-un grad de rudenie corporală cu Iisus Hristos ca: Avraam, David sau cei care au slujit prototipului Lui, Iona, Melchisedec și alții. Alții spuneau că cei morți de demult ar fi greu de recunoscut, și de aceea sfinții înviați ar corespunde cu cei care au murit nu demult ca: sfântul Simeon primitorul de Dumnezeu, sfânta Ana prorocița, Iosif logodnicul.

Se poate adăuga și faptul că se credea că au înviat numai cei care au fost înmormântați în apropierea Ierusalimului. Relatările din vechime arată că stâncile unde se aflau mormintele s-au sfărâmat numai pe lângă Ierusalim.

Așa-zisa prima Evanghelie a lui Nicodim arată învierea celor doi fii ai dreptului Simeon (Paștele Domnului, Paștele, ed. din afonsc. 1869, pag. 31). Apostolul Petru, la rugămintea văduvelor din Ioppe ce plângeau, a înviat-o pe Tavita, pe binefăcătoarea lor ce a murit (Fap. 9. 40-41).

Slujirea apostolică i-a hărăzit sfântului apostol Toma să propovăduiască sfânta Evanghelie în India. El a fost cuprins de groază că va trebui să meargă în ținuturile sălbatice. Domnul i s-a arătat și l-a liniștit promițând că va fi cu el. Apostolul Toma a plecat spre India. În drumul său spre India s-a întâlnit cu un negustor foarte bogat pe nume Avan, care a fost trimis de regele Indiei Gundafor în Palestina, ca să caute un arhitect care să-i construiască un palat regal, care să rivalizeze cu palatele cezarilor din Roma. Avan i-a povestit cauza călătoriei sale, iar apostolul Toma s-a recomandat a fi acel arhitect. Negustorul a fost cuprins de bucurie și împreună s-au îndreptat spre India. După sosirea în India, Avan i-a

recomandat regelui pe arhitectul dorit. Gundafor i-a povestit apostolului dorința sa de a avea un palat măreț care să se ridice la nivelul palatelor din Roma şi Toma a spus că va construi un asemenea palat, fapt pentru care s-au înțeles.

Apostolul a primit o mare cantitate de aur şi argint, iar regele a plecat în alte părți ale Indiei. Sfântul apostol a început să propovăduiască sfânta Evanghelie, să învețe poporul credința creştină dând de pomană fără reținere, tuturor ce aveau nevoie. Aproape peste doi ani regele a trimis emisari care să-i povestească despre stadiul de construcție a palatului. Toma a răspuns că a mai rămas de făcut acoperişul, şi pentru aceasta a primit o mare cantitate de bani. În sfârşit, regelui i s-a adus la cunoştință decisiv că nu se construieşte nici un palat, şi că străinul Toma învață poporul o credință nouă, şi dă de pomană celor săraci din vistieria regală. Ajuns acasă, regele s-a convins că nici o construcție nu se face şi nici nu s-a făcut. De urgență a poruncit ca cei doi, Toma şi Avan, să fie închişi în temniță, având în vedere să fie condamnați la chinuri groaznice.

În acel moment fratele regelui, auzind despre necazul lui Gundafor a căzut într-o boală grea şi i-a trimis vorbă regelui, că nu este în stare să treacă un necaz aşa de mare al regelui, şi a slăbit aşa de tare încât va trebui să se despartă de viață. Bolnavul a murit repede. Regele a uitat atunci de necazul său pricinuit de apostolul Toma, era mâhnit şi plângea întruna după moartea fratelui său. Îngerul Domnului i-a arătat sufletului celui răposat toate locurile cereşti şi trecând prin toate aşezările cereşti, îi arăta o mulțime de palate minunate ale sfinților. Dintre toate palatele unul era de o frumusețe deosebită. Şi atunci sfântul Înger l-a întrebat pe sufletul răposat: „În care dintre palate ai dori să trăieşti?” Sufletul privind la minunatul palat a răspuns: „Dacă aş putea să trăiesc măcar într-un ungher al acestui palat minunat nu aş mai dori nimic”. „Nu, îi răspunde îngerul care îl conducea, în

palatul acesta îți este imposibil să locuieşti; el este al fratelui tău! Acest palat l-a construit Toma străinul, pentru aurul primit pentru construcția palatului regal".

Atunci sufletul a spus: „Te rog Doamne, trimite-mă la fratele meu şi eu am să cumpăr de la el acest palat, căci el nu cunoaşte frumusețea lui, iar după aceea am să mă întorc aici înapoi".

Îngerul a înapoiat sufletul în trup şi cel mort a înviat de parcă s-ar fi trezit din somn. Înainte de toate a poruncit să fie chemat fratele lui. Regele, auzind că fratele lui a înviat, s-a bucurat nespus şi nu a întârziat să vină la el. Văzând că într-adevăr fratele lui este viu nu mai putea de bucurie. Cel înviat a început să vorbească: „O rege! Ştiu sigur cât de mult mă iubeşti pe mine pe fratele tău, şi ştiu cât de mult ai plâns la moartea mea! Ştiu bunule rege şi frate, că nu ai precupeți să dai chiar şi o jumătate de împărăție, pentru a mă scăpa de moarte! Oare nu este adevărat? Tu ştii dragostea ce ți-o port aşa că nu te-ai înşelat în această nădejde", a răspuns regele.

Cel înviat a continuat: „Dacă într-adevăr mă iubeşti aşa de mult, îți cer un singur dar de la tine, te rog nu mă refuza!" Regele a răspuns: „Tot ce se găseşte în ținutul meu, ție fratele meu cu drag îți dăruiesc", şi a întărit promisiunea lui sub jurământ. Atunci cel înviat a continuat: „Dă-mi palatul ce îl ai în ceruri, iar în schimb ia toată averea mea!" Auzind o asemenea cerere, regele a rămas pe gânduri, a tăcut o perioadă şi în sfârşit a întrebat: „Ce fel de palat să am eu în cer?" „Tu ai un palat pregătit în cer, a continuat cel înviat, că nici nu poți să-ți închipui cât de frumos este şi pe care tu nu l-ai văzut şi nici să vezi nu poți în toată lumea. Acest palat ți l-a construit Toma pe care tu îl ții în temniță. Eu am văzut palatul tău şi m-am minunat de frumusețea lui, şi am vrut să locuiesc măcar într-un ungher, dar îngerul care m-a condus peste tot prin ceruri, mi-a spus, că în acest palat eu nu pot să locuiesc pentru că el aparține fratelui meu; pentru el l-a creat străinul Toma. Eu m-am rugat mult

către înger, ca să mă lase să vin la tine pentru a obţine acest palat; aşadar dacă mă iubeşti, dă-mi acest palat, iar tu ia toată averea mea". Pentru rege bucuria era dublă: bucuria că a înviat fratele lui şi că avea un palat creat de Toma în ceruri. A răspuns celui înviat: „Prea iubite frate! Eu am jurat că nu voi precupeţi pentru tine nimic din tot ce am eu pe pământ, în ţinutul meu şi în puterea mea, iar pentru faptul că am un palat în ceruri, pentru asta nu am jurat. Iar dacă tu doreşti să ai un asemenea palat în ceruri constructorul este la mine; şi ţie îţi poate construi un asemenea palat".

După toate acestea s-a dat poruncă să fie adus din temniţă apostolul Toma. Însuşi regele i-a ieşit în întâmpinare şi căzând la picioarele lui a cerut iertare, căci a păcătuit în faţa lui prin nevedere (a nu se înţelege prin orbire). Atunci apostolul Toma a mulţumit Domnului prin rugăciune, i-a botezat pe amândoi fraţii şi i-a învăţat despre credinţa creştină. Iar cel înviat prin multă pomană şi-a creat şi el un lăcaş în ceruri.

„În ţinutul meu, povestea fericitul Kir, a murit un prinţ şi a fost înmormântat aşa cum se cuvine. Eu am fost foarte tânăr. Odată trecând pe lângă cimitir, am văzut stând un om lângă un mormânt, negru ca un tăciune, care m-a chemat lângă el. Când am ajuns lângă el, în frica şi înţepenirea ce m-a cuprins, acesta a început să-mi vorbească aşa: Eu am scris în testamentul meu, ca după moartea mea să dea de pomană săracilor o importantă sumă de bani pentru salvarea sufletului meu; de ce nu au făcut nimic până acum? Du-te şi spune-le ca să dea milostenie neapărat, căci altfel voi rămâne în această situaţie în care mă vezi". Aceste apariţii ale morţilor ce au înviat, mărturisesc despre puterea pomenilor date, ce curăţă de păcate şi care salvează de moartea veşnică precum şi adevărul despre credinţa creştină.

Dumnezeu, pentru proslăvirea numelui Său, pentru a arăta puterea şi marea Lui iubire către oameni, către cei ce lucrează pentru El, către robii Lui cei credincioşi, în

povățuirile Lui către toată omenirea, în special pentru creștini, îndeplinea dorințele blânde și rugăciunile lor pentru credința vie. Prin puterea Domnului nostru Iisus Hristos și munții se mișcau din loc, înviau și morții; prin puterea credinței și a rugăciunilor sânt chemate din lumea de dincolo sufletele care deja erau plecate, numai dacă era necesar, pentru a se stabili adevărul.

Odată Ava Milisiu a văzut un monah, care a fost prins și acuzat de o crimă ce s-a petrecut prin împrejurimi. Stareţul s-a apropiat și a început să-l întrebe pe monah. Aflând că este o uneltire, i-a întrebat pe cei care l-au reținut pe monah: „Unde este cel ucis?" Aceștia i-au arătat. Starețul, după ce s-a apropiat de cel ucis, a poruncit tuturor să se roage; când a ridicat mâinile sale spre cer, mortul s-a ridicat. Ava l-a întrebat față de toți: „Spune-mi, cine te-a omorât?" și el a răspuns: „Eu am plecat în locul cutare și am dat banii la cutare, iar el a luat cuțitul și m-a înjunghiat, după care m-a luat de acolo și m-a aruncat în curtea mănăstirii cuviosului Ava. Dar vă rog frumos luați banii aceia și dați-i copiilor mei". Starețul i-a spus: „Du-te și dormi în pace, până va veni Domnul și te va trezi".

Cu siguranță, la întrebările puse de sfântul Macarie Egipteanul celor morți, atunci când era necesar pentru credință, sau pentru fericirea celor care sufereau pe nedrept, morții răspundeau. Iată o întâmplare potrivită: într-o localitate s-a petrecut o crimă, care după cercetări defectuoase, a căzut pe umerii unui om nevinovat. Bietul urmărit nevinovat, de spaimă a fugit către chilia sfântul Macarie și aici a fost prins. Nici lacrimile, nici jurămintele nu puteau convinge pe judecătorii lui de nevinovăție, iar lumea adunată ca într-un glas l-au numit criminal. În toată această gălăgie a ieșit sfântul Macarie și aflând despre ce este vorba a întrebat: „Unde este înmormântat cel ucis?". I-au indicat locul unde este mormântul și aici a îngenunchiat pentru a rosti o caldă rugăciune către Dumnezeu. Cel drept a spus celor prezenți: „Astăzi

Dumnezeu va arăta, dacă acest om a făcut crima aceasta". După aceea a numit pe cel ucis pe nume, şi cel mort a răspuns din mormânt. „Prin credinţa în Hristos îţi poruncesc, a spus Macarie, descrie-ne taina, acest om învinuit de lume te-a omorât?" „Nu este el ucigaşul meu, a răspuns cu voce tare mortul din pământ, nu este acela pe care îl învinuiesc".

Ava Spiridon episcopul din Trimitunda, avea o fiică cu numele Irina, aşa de cucernică precum părintele ei. Unul dintre rudele sale i-a dat spre păstrare o bijuterie scumpă şi frumoasă. Fata, ca s-o păstreze mai bine a îngropat-o în pământ într-un anumit loc. După o perioadă scurtă ea a murit. Când a venit cel ce i-a încredinţat bijuteria Irinei, a aflat, că ea a murit, a cerut ca acest lucru să fie restituit de către Spiridon. Stareţul, văzând necazul său prin pierderea fiinţei apropiate, s-a dus la mormântul fiicei sale şi acolo se ruga la Dumnezeu să-i arate înainte de vreme învierea promisă. Speranţa lui nu a fost zadarnică; fata i s-a arătat vie, şi i-a arătat locul unde a fost ascunsă bijuteria şi apoi s-a făcut nevăzută.

Pe data de 22 octombrie sfânta Biserică are sărbătoarea celor şapte tineri din Efes, înviaţi după cel de-al 372-lea an al somnului morţii. Această sărbătoare este o dovadă pentru cei necredincioşi şi cei care se îndoiesc de învierea celor morţi, de viaţa veşnică şi de a răspunde pentru faptele lor petrecute pe pământ. Iată cum s-au petrecut faptele acestei întâmplări neobişnuite. Şapte tineri care au locuit în Efes în timpul domniei regelui Deciu, cunoscuţi de el, au vrut să păstreze credinţa ortodoxă a lui Iisus Hristos; au vândut toată averea lor, iar banii rezultaţi i-au împărţit celor săraci, după care s-au ascuns de rege în afara oraşului, într-o peşteră într-un loc tainic. Regele Deciu obliga creştinii să aducă jertfe idolilor; iată care a fost motivul pentru care cei 7 tineri au fugit din oraş şi s-au ascuns în peşteră. După cunoştinţele regelui, şi ei trebuiau să aducă jertfă şi să se închine idolilor; absenţa lor l-a făcut pe rege ca să

dea porunca să fie căutați. Cei şapte tineri, care s-au ascuns în peşteră, au dorit mai degrabă să moară decât să cadă în mâinile regelui necredincios, Dumnezeu le-a ascultat dorința, şi în scurt timp au murit cu toții. După multe căutări, i s-a adus la cunoştință regelui că cei şapte tineri, se află ascunşi în peştera cutare şi sânt morți cu toții. Regele a poruncit ca peştera să fie astupată cu pietre. Aşa s-au scurs 372 de ani, anul în care domnea Teodosie cel mic, când creştinătatea a fost tulburată de erezia necredincioşilor în legătură cu învierea morților, cu răsplata şi viața veşnică în ceruri, şi atunci când mulți dintre păstorii Bisericii au fost atinşi de acest flagel al ereziei, împăratul avea o inimă tristă şi se ruga fierbinte la Dumnezeu, ca El să-l miluiască şi să-i arate adevărul, iar Dumnezeu i-a îndeplinit dorința.

Stăpânul acelor locuri, acolo unde se afla şi peştera cu cei şapte tineri, a vrut să facă un ocol pentru vite. A luat piatra ce astupa intrarea în peşteră. După două zile de la deschiderea intrării în peşteră cei şapte tineri au înviat. Vremea nu a schimbat nimic, nici trupurile lor şi nici hainele nu au avut de suferit. Ei considerau că au adormit ieri, şi s-au trezit azi, consultându-se cum vor reacționa dacă Deciu o să-i găsească şi o să-i oblige să aducă jertfe idolilor.

Unul dintre tineri a plecat în oraşul Efes ca să cumpere de mâncare. Apropiindu-se de oraş l-a cuprins groază(a), fără să înțeleagă după ce a văzut peste tot semnul sfânt al crucii, în oraş nu mai stăteau lucrurile după cum ştiau ei când au fugit, totul era schimbat.

A cumpărat o pâine şi tânărul a plătit cu o monedă. Aceasta era contemporană cu regele Deciu; tulburat, negustorul s-a uitat la ea, şi după câteva investigații mărunte, l-a întrebat pe tânăr de unde o are, cine este el, la care tânărul îi răspundea dezinvolt că el este locuitor al oraşului Efes. El a făcut cunoscut numele părinților săi, povestind că ieri a ieşit cu prietenii săi din oraş din cauza urmăririi lor de către regele Deciu. Pentru a demonstra că

el spune adevărul, el a propus ca ei să-l urmeze în peşteră la prietenii lui. Cuvintele ca „ziua de ieri", spuse de tânăr, le-a adus nedumerire celor adunaţi în jurul lor.

Episcopul Marin şi cu mai marele oraşului pe nume Anficat, alături de mulţime au plecat spre peşteră. La intrarea în peşteră, pe partea dreaptă, au văzut o arcă cu două peceţi de argint. Această arcă a fost pusă de doi creştini, în timpul când au fost trimişi de regele Deciu, ca să astupe intrarea în peşteră cu pietre. În această arcă au fost găsite două tăbliţe de cositor, pe care au fost trecute numele celor şapte tineri, ca fiind înmormântaţi acolo. Ei au povestit amănunţit despre ei şi despre regele Deciu. Cu toţii L-au preamărit pe Dumnezeu, aducând rugăciuni de mulţumire. Au dat de ştire împăratului Teodosie despre această întâmplare ciudată şi el a venit repede spre peşteră, a văzut cu ochii lui şi a discutat personal cu acei tineri şi din adâncul inimii i-a mulţumit Domnului, pentru că i-a ascultat rugăciunea şi pentru că a arătat în această întâmplare dovada despre învierea generală pentru viaţa veşnică. În scurtă vreme şi în prezenţa celor care au venit să vadă minunea, tinerii din nou au adormit liniştiţi în somnul de veci.

Trecând odată prin pustiu, sfântul Macarie Egipteanul a văzut un craniu de om şi l-a întrebat despre situaţia morţilor în viaţa de dincolo de mormânt. Dreptul Macarie se ruga de obicei pentru cei răposaţi şi dorea să ştie despre efectul acestor rugăciuni. „Oare voi nu simţiţi niciodată nici un fel de odihnă?" a întrebat sfântul. „Nu, a răspuns craniul cel uscat, când te rogi tu pentru cei morţi, atunci simţim o oarecare odihnă". Vorbele acestea au fost ale unui preot păgân, după cum mărturisea craniul. Această discuţie ne arată despre adevărul şi urmarea acestor rugăciuni pentru cei răposaţi. Pentru a linişti pe credinciosul său rob şi a întări importanţa rugăciunilor pentru cei răposaţi, Dumnezeul cel atotputernic i-a poruncit craniului să mărturisească acest adevăr. Dacă prin rugăciunile ascetului către Dumnezeu

şi păgânii primesc liniştea, atunci cum putem să ne îndoim despre folosul acestor rugăciuni pentru cei răposaţi în credinţă şi speranţa creştinilor în timpul vieţii lor? (Viaţa Sfântului Macarie egipteanul, 19 ian.)

Despre întâmplarea păcătosului mort din iad ne mărturiseşte sfântul Grigorie Dialogul. Această întâmplare a fost povestită diaconului Petru, pe care sfinţia sa l-a primit ca prieten. Iată cum s-au petrecut faptele. „În mănăstirea mea, povestea sfinţia sa, a fost o regulă, în care nimeni dintre fraţi să nu aibă nimic personal. În această mănăstire totul trebuia să fie comun. Unul dintre fraţi, cu numele Just s-a îmbolnăvit şi apropiindu-se de ceasul morţii, i-a adus la cunoştinţă fratelui său drept, că este în posesie a trei monede de aur. Această veste a ajuns neapărat la mine. Cutremurat până în adâncul inimii şi dorind în acelaşi timp să-l ajut pe cel ce a greşit, totodată pentru a preîntâmpina încălcarea de către ceilalţi a ordinii din mănăstire, am dat următoarea dispoziţie: să nu se apropie nici unul dintre fraţi de cel bolnav, ca la unul care a fost îndepărtat de obşte, iar când va muri să fie îngropat într-un loc anume şi împreună cu el să fie aruncate şi cele trei monede de aur. Desigur, bolnavul a regretat această despărţire. El a murit şi a fost îngropat după cum am poruncit. Au trecut 30 de zile de când a murit Just şi a început să-mi fie milă de el. Atunci am poruncit ca în următoarele 30 de zile să fie slujită Sfânta Liturghie pentru fratele ce a murit. Au trecut 30 de zile şi noaptea, dar nu în somn, ci în presimţire apare Just în faţa fratelui său. Prima întrebare a fratelui nedumerit a fost: cum îţi este? Acesta a răspuns: până acum mi-a fost rău dar acum îmi este bine pentru că azi am intrat în obşte. Capios, căci aşa se numea fratele răposatului, a povestit totul fraţilor. Aceasta a fost cea de-a 30 zi de când au fost aduse rugăciuni pentru cel răposat şi împreună cu ele şi jertfa fără de sânge”. Prin urmare chiar cel mort s-a arătat din iad şi a mărturisit că s-a eliberat din întemniţarea iadului.

În toate cazurile prin apariția lor, morții parcă ar dori să exprime mulțumirile lor și să împartă bucuria cu binefăcătorii lor. Păcătoșii morți apăreau pe pământ din iad, mărturiseau situația lor dificilă și cereau ajutorul celor vii în fața cărora apăreau în vedenii. Aceasta nu era o păcăleală a presimțirilor, căci cei vii se rugau cu ardoare către Dumnezeu, și cu rugăciuni fierbinți spre pomenire pentru cei morți, iar ei după o oarecare perioadă se întorceau către ei mărturisind că situația lor s-a schimbat în bine.

Despre urmările milosteniilor date în numele celor morți a fost păstrată următoare istorie. Sfânta egumenă Atanasia înainte de a pleca către cele veșnice, a lăsat cu limbă de moarte surorilor din mănăstirea lor, ca timp de 40 de zile să facă praznic pentru cei săraci. S-a întâmplat ca surorile ei din mănăstire să respecte doar 10 zile doleanța egumenei lor. O așa neglijență a chemat-o pe sfânta din lumea de dincolo de mormânt. A apărut însoțită de doi îngeri, în fața unor surori din mănăstirea unde a locuit și le-a întrebat: „De ce ați nesocotit dorința mea? Să știți cu toți că făcând milostenie și hrănind pe cei flămânzi, îl înduplecați pe Dumnezeu. Dacă sufletele celor răposați sânt păcătoase atunci prin aceasta primesc de la Dumnezeu iertarea păcatelor, iar dacă sânt fără de păcat, binefacerea lor se răsfrânge asupra binefăcătorilor". (Minei 12 aprilie).

Fericitul Kir Luca avea un frate drept, care și după intrarea sa în cinul monahal, prea puțin se ocupa pentru salvarea sufletului său. În această situație a nepăsării l-a surprins moartea. Luca cel blând, mâhnit pentru faptul că fratele său nu s-a pregătit așa cum trebuie pentru moarte, se ruga la Dumnezeu să-i arate starea lui. Odată starețul vede sufletul fratelui său în puterea duhurilor rele; atunci starețul a trimis să se caute în chilia fratelui său. Cei trimiși au găsit bani și lucruri prin care starețul a înțeles că sufletul fratelui său suferă pentru călcarea sărăciei făgăduite. Tot ce a fost găsit a fost dat celor săraci.

După aceasta, în timpul rugăciunii stareţului i s-a descris judecata, în care îngerii luminii, s-au certat cu duhurile rele, pentru sufletul fratelui răposat. Stareţul aude replicile duhurilor rele: „Sufletul este al nostru! El a făcut ceea ce aveam noi nevoie!”. Dar îngerii le-au spus că a scăpat de ei prin puterea milei date în numele lui. Sufletele rele atunci au reproşat: „Oare cel răposat a dat de pomană? Oare nu cumva stareţul a dat?” şi arătau spre Kir Luca. Ascetul fericit a răspuns: „Da, eu am dat de pomană, dar nu pentru mine, ci pentru acest suflet”. Atunci duhurile îndurerate, auzind răspunsul stareţului s-au pierdut, iar stareţul liniştit de apariţia fratelui său, a încetat să mai sufere de soarta fratelui său. (Prolog. 12 aug.).

„Odată-spune sfânta muceniţă Perpetua, în temniţă, pe vremea unei rugăciuni comune, involuntar am pronunţat numele fratelui meu Diocrit care a murit. Din învăţătura acestui gest involuntar am început să suspin şi să mă rog pentru el în faţa Domnului. În noaptea următoare am avut o vedenie.

Dintr-un loc întunecat văd că apare fratele meu Diocrit, dintr-o căldură puternică şi chinuit de sete, murdar şi palid; pe faţa lui era rana cu care a murit. Între mine şi el era o prăpastie adâncă şi nu ne puteam apropia unul de celălalt. În apropierea locului unde stătea Diocrit era o ridicătură cu un rezervor cu apă mai înaltă decât el, iar Diocrit se tot întindea să ajungă la apă. Eram îndurerată că înălţimea ridicăturii împiedica putinţa fratelui meu de a ajunge la apă, pentru a-şi astâmpăra setea. După ce m-am trezit, eram conştientă că fratele meu este în chinurile iadului, dar am crezut că rugăciunea mea îl poate ajuta în suferinţele lui. În fiecare zi şi noapte m-am rugat cu gemete şi plâns în suspine, ca el să-mi fie dăruit. În aceeaşi zi în care am rămas legaţi unul de altul în temniţă, am avut o viziune nouă: locul ce l-am văzut întunecos, acum era luminos şi Diocrit, curat la faţă, într-o îmbrăcăminte prea frumoasă şi se desfăta în umbra

răcoroasă. Acolo unde a fost rana, am văzut că a rămas numai urma, iar marginea rezervorului nu depăşea cu înălţimea mijlocul lui, putând ajunge cu uşurinţă la apă. Pe marginea rezervorului stătea o cană de aur plină cu apă. Diocrit a început să bea din cană, iar apa nu scădea. După ce şi-a astâmpărat setea, el s-a îndepărtat şi a început să se bucure, iar cu aceasta s-a terminat apariţia. Atunci am înţeles că el s-a eliberat de pedeapsă".

Următoarea apariţie a unui mort din iad mărturiseşte despre puterea rugăciunilor unui credincios şi situaţia păcătoşilor din iad. Un pustnic sfânt povesteşte despre o întâmplare petrecută între doi prieteni. Odată când se aflau în Biserică, au trebuit să asculte o predică, ce se referea la ziua respectivă. Cuvântul Domnului a acţionat puternic asupra inimii unuia dintre ei şi el s-a decis să-şi schimbe modul de viaţă şi s-a făcut monah. Celălalt şi-a continuat viaţa, în nepăsare cum a dus-o şi înainte şi a rămas în lume. Foarte curând l-a ajuns moartea. Mişcat de moartea lui, monahul, prietenul lui, a venit în faţa Domnului cu rugăciunea de a vedea soarta prietenului său în viaţa de dincolo, ca el însuşi să-şi mărturisească despre situaţia lui. În somn i se arată prietenul lui răposat. „Ei cum îţi merge frate, ţi-e bine acolo?" l-a întrebat monahul, bucuros de apariţia lui. Tu vrei să cunoşti acest lucru? L-a întrebat printre gemete cel răposat. Am un necaz foarte mare! Viermii neadormiţi mă rod în permanenţă şi veşnic nu-mi dau pace. „Ce fel de chin este acesta?" a continuat monahul. „Acest chin este de nesuportat! a exclamat cel răposat. Dar nu poţi face nimic, nu ai nici o posibilitate să scapi de mânia Domnului. Acum am un pic de libertate, datorită rugăciunilor tale, iar dacă vrei am să-ţi arăt chinurile mele; eşti decis să vezi şi să simţi pe deplin aceste chinuri sau parţial? Chinul deplin nu ai să-l poţi suporta; aşa că am să-ţi arăt o parte din el"... Spunând aceste cuvinte cel răposat a ridicat puţin pulpana halatului său până aproape de genunchi şi groaznic, un miros

insuportabil a cuprins toate simțurile monahului adormit, care s-a trezit brusc. Tot piciorul pe care i l-a arătat prietenul său, era acoperit de viermi cumpliți şi din rănile provocate de ei emana un miros insuportabil, ce nu se poate reda. Acest miros din iad a umplut chilia monahului încât cu mare greutate a putut să iasă din ea şi nu a putut să închidă uşa, aşa că duhoarea a cuprins întreaga mănăstire; toate chiliile s-au umplut de acest miros, iar călugării alarmați nu puteau înțelege ce se petrece. Multă vreme nu a dispărut acest miros insuportabil, iar frații călugări au fost obligați să părăsească mănăstirea, căutând liniştea sufletească în altă parte, iar prietenul celui răposat nu a putut scăpa sub nici o formă de mirosul insuportabil venit din iad, care nu a dispărut nici prin spălarea mâinilor, nici prin ungerea cu alifii sau aromate. Prin vizita lui şi prin expunerea făcută a chinurilor iadului, cel chinuit parcă ar împărți durerea de netrecut a sorții sale. Durerea transferată ajută sufletul, dacă acceptă să ia parte şi alții.

"În timpurile noastre, povestea un pustnic, a fost un frate pe nume Ioan. El era foarte învățat în citirea cărților şi pentru aceasta a fost pus ca dascăl. Acest frate a murit şi după o anumită perioadă, a apărut nu în somn, ci în realitate în fața părintelui său duhovnicesc Sava. El stătea în uşa chiliei gol şi ars de parcă era un cărbune; cu gemete amare cerea milă şi iertare, mărturisind duhovnicului său păcatul pentru care suferă aceste chinuri groaznice. Eu, a spus el, de fiecare dată eram împotriva legilor şi am luat în râs Sfintele Scripturi. Repede a dispărut această apariție urâtă din fața ochilor duhovnicului; de spaimă el nu a povestit nimănui despre acest lucru, nici măcar mie ce mă aflam mereu în preajma lui, şi era îngrijorat că aceasta ar fi o halucinație a diavolului. A trecut multă vreme şi din nou arătarea s-a repetat. Cu gemete chinuitoare nefericitul martir îl ruga pe părintele său duhovnic: povesteşte, povesteşte tuturor despre păcatul meu! Căci altfel ai să te chinui şi

tu. Numai atunci de-abia Sava mi-a povestit tot. Cercetând mai amănunțit viața fratelui plecat în cele veşnice, ne-am lămurit că a fost aşa cum s-a mărturisit după moarte părintelui său duhovnic". Şi în perioada actuală prin voința Domnului, continuă să apară sufletele morților, în fața celor vii.

Aşa că în biografia ieromonahului Anichit, printre altele apare următoarea istorisire: ieromonahul Anichit (în lume prințul Serghei Şahmatov), a auzit că mama lui s-a îmbolnăvit şi el a plecat spre ea ca să ceară iertare şi totodată şi binecuvântare pentru a intra în cinul monahal. Când a ajuns el, a găsit-o fără suflare; a plâns amarnic că nu a reuşit să ia binecuvântarea ei. Cuvioasa lui mamă auzea lacrimile lui şi nu a încetinit să-l liniştească prin apariția ei. În timpul unui somn uşor i s-a arătat cu o față luminoasă şi i-a spus: Pentru a binecuvânta este prea mult, iar pentru a se permite se poate (Despre viața şi ostenelile ieromonahului Anichit).

Un slujitor al bisericii, după 16 ani de căsnicie, a rămas fără soție care în decursul vieții a fost binecrescută, educată şi cinstită. Căsătoria lor nu a fost una de fațadă, ci a fost una adevărată, bazată pe iubire şi dragoste reciprocă; trăiau în permanență în lume, cu sufletele unite şi credința reciprocă, după vorbele apostolilor formau un singur trup şi o singură față morală. Despărțirea de soția sa l-a afectat foarte tare. Durerea adâncă şi dorul de ea au pus stăpânire pe sufletul său. El a căzut în melancolie, apucând calea greşită şi s-a împrietenit cu vinul. „Nu ştiu, spunea preotul văduv, dacă aş fi mers mult timp pe această cale greşită unde aş fi ajuns dacă nu m-ar fi oprit soția mea care a trecut la cele veşnice. Ea mi s-a arătat în vis şi luând parte activă la situația mea, mi-a spus: „Prietene, ce se întâmplă cu tine? Tu ai ales o cale greşită, în care ai să te distrugi şi ai să distrugi şi părerea oamenilor, dar cel mai important lucru ai putea pierde şi binecuvântarea Domnului, care a fost până-n prezent asupra casei

noastre. Tu eşti într-un cin bisericesc în care şi o pată mică poate părea mare, tu stai într-un loc de unde eşti văzut de pretutindeni, ai rămas cu şase pui cărora nu le-au crescut penele (copiii), pentru care de acum trebuie să le fii şi tată şi mamă. Oare nu cumva tu ai început să nu mai preţuieşti cinul tău, lucrurile ce le-ai câştigat cu atâta trudă şi cu cinste ce ţi-au fost oferite şi te-ai folosit de ele? Oare viaţa ta, câştigurile tale, cinstea ta, erau necesare numai pentru soţia ta? Gândeşte-te prietene la aceste stări, îţi cer şi te rog judecă sănătos şi grăbeşte-te să părăseşti această cale primejdioasă, pe care, spre mâhnirea mea nemărginită ai apucat, fără să te gândeşti la ce va urma mai departe. Eşti trist pentru că ne-am despărţit, dar după cum vezi legătura noastră nu s-a întrerupt; şi acum putem avea o relaţie sufletească între noi; iar în viaţa de dincolo, dacă vom fi vrednici, vom fi împreună în sânul lui Avraam. Tu te plângi de inimă că-ţi este pustie, umple acest gol cu iubirea faţă de Dumnezeu, cu copiii tăi, cu fraţii tăi; hrăneşte sufletul tău cu pâinea îngerilor, aşa cum îţi plăcea să numeşti cuvântul Domnului şi îţi plăcea să te hrăneşti nu numai tu, ci şi familia ta; întăreşte-te cu gândurile către Dumnezeu şi mai dese să-ţi fie slujbele către Dumnezeu, roagă-te către Dumnezeu atât pentru mine cât şi pentru tine, pentru copiii noştri şi pentru sufletele ce ţi-au fost încredinţate". Această voce scânteietoare a soţiei mele a pătruns în adâncul sufletului meu, şi a acţionat ca o binecuvântare asupra fiinţei mele. Eu am primit-o ca o voce a îngerului meu păzitor, ca o voce a Domnului, care m-au făcut mai înţelept şi m-am decis ca să mă opun cu toată puterea ispitelor şi mulţumită Domnului şi cu ajutorul lui am învins ispita şi cu paşi hotărâţi am păşit pe calea cea dreaptă. (Pelerinul,1865, iulie, c. 122-124. „Glasul mântuitor al celor de dincolo de groapă").

Un sfânt de pe munte scrie: „Un arhiepiscop A. V. suferea greu din cauza unor căderi melancolice, şi se ruga din toată inima lui Dumnezeu pentru ca să-l ajute şi

odată în timpul rugăciunii de vecernie, a observat că în camerele lui din fată s-a revărsat o lumină, care pe vreme ce trecea devenea tot mai strălucitoare şi în final l-a cuprins şi pe el. Apoi a văzut şi o femeie, privind-o mai bine la soare el a recunoscut în ea pe mama lui, care a murit mai demult. Pentru ce plângi aşa de amarnic? l-a întrebat ea,- eşti conştient ce ceri de la Dumnezeu? Pentru Dumnezeu nu este greu ca să-ţi îndeplinească rugămintea, dar tu ştii ce pierzi în acest caz? Tu singur nu ştii ce ceri în rugăciunea ta! Şi după ce i-a dat anumite sfaturi, s-a făcut nevăzută".

În Orlov, gubernia Veatsk-mai scrie sfântul de pe munte, este un preot M. L. o rudă apropiată de a mea, el mi-a trimis următoarea întâmplare: în localitatea păstorită de el aflată la vreo 10 verste de oraş, trăia un creştin care se deosebea de ceilalţi prin caracterul iute şi prin faptul că în timpul posturilor mânca de frupt. În 1848 sau în 1849, nu-mi aduc bine aminte, acest creştin s-a îmbolnăvit grav; după dorinţa lui pr. M. a venit şi l-a Împărtăşit cu Sfintele Taine şi după ce le-a primit, în scurtă vreme bolnavul a murit. După ce l-au spălat, l-au întins pe masă şi au pregătit sicriul. Au trecut vreo două ore de când bolnavul şi-a dat obştescul sfârşit; deodată el deschide ochii, se aşează pe patul său singur ceea ce în timpul bolii nu putea s-o facă fiind lipsit de putere. Primele lui cuvinte au fost ca în cea mai mare grabă să se trimită după preot, dorinţă ce i-a fost îndeplinită de îndată.

„Când am ajuns la cel înviat, spune preotul M. a cerut tuturor să iasă din cameră, dorind să vorbească în particular cu preotul. Cei de-ai casei l-au lăsat împreună cu preotul; cel înviat a tras aerul adânc în piept şi a spus: „Părinte eu muream deja şi am fost luat de îngerii care m-au dus în faţa Domnului. Când m-am înfăţişat înaintea Lui şi m-am închinat înaintea Lui, El s-a uitat spre mine cu atâta dragoste şi milă încât nu pot reda. Privirea Lui nu se poate reda cât de blândă era! Pentru ce l-aţi luat? În

sfârşit i-a întrebat Domnul cu blândeţe pe îngerii, care m-au adus. El are pe suflet un păcat, pe care niciodată nu l-a mărturisit preotului duhovnic fiind făcut cu mult timp în urmă şi l-a uitat". Şi prin aceasta Domnul mi-a amintit păcatul săvârşit de mine şi nemărturisit preotului duhovnic. Desigur mi-am amintit şi eu că am făcut acel lucru, dar eu am uitat şi nu l-am mărturisit prin căinţă, duhovnicului meu. „Duceţi-l înapoi-a continuat cu blândeţe Domnul-ca să-şi cureţe conştiinţa sa în faţa duhovnicului, iar apoi îl veţi aduce înapoi aici". „Nici cea mai vagă idee nu am, ce s-a întâmplat şi cum de am ajuns din nou viu a continuat el". Apoi a mărturisit cu adânc simţ de pioşenie păcatul săvârşit şi uitat, iar pr. M. a citit rugăciunea de dezlegare deasupra lui şi l-a rugat să-şi aducă aminte de el ca de propriul preot duhovnic, atunci când se va înfăţişa din nou în faţa Domnului. Numai ce a ajuns acasă preotul M., cel înviat în linişte, desăvârşit şi fără a se tulbura şi-a dat sufletul Domnului. Aşa că milostiv este Dumnezeu. " (Pelerinul ediţia 1860, vol. 1, pag. 63).

Consilierul activ de taină, prinţul Vladimir Sergheevici Dolgoruki, aflat în calitate de ambasador la curtea imperială a Prusiei pe timpul domniei împăratului Friedrich, a fost cuprins de ideea de a fi ateu. Când a aflat acest lucru, fratele lui, prinţul Petru Sergheevici, nu odată i-a scris în scrisori, în care îi adeverea că el se află în rătăcire, că fără o credinţă adevărată nu este fericire pe pământ, căci fără ea nu are nici un viitor în viaţa de dincolo de mormânt şi altele. Dar totul a fost în zadar. Citind fără întrerupere din Voltaire, D`Alamberth şi alţii, prinţul Vladimir Sergheevici, râdea de convingerile piosului său frate. Odată, după ce s-a întors de la curtea regală şi s-a simţit foarte obosit, s-a dezbrăcat repede, apoi s-a întins pe pat şi a aţipit. Deodată el aude că cineva scutură perdeaua şi se apropie de el şi o mână rece îl atinge ba chiar îl şi strânge. Se uită şi îl vede pe fratele său care îi spune: „Crede". Bucuros de apariţia

neaşteptată a fratelui său, vrea să se arunce în braţele lui ca să-l îmbrăţişeze, dar deodată vedenia dispare. Întreabă slujitorii: unde a dispărut fratele meu? Primind răspunsul de la slujitori că nici un frate de-al lui nu a fost pe acolo, se străduieşte să se convingă că a fost un vis în timp ce a aţipit, sau poate vreo iluzie, dar cuvântul „crede" nu încetează să-i răsune în urechile lui şi nu-i dă pace. El a notat data, ora şi minutul în care a avut loc apariţia şi în scurt timp a primit vestea că în aceeaşi zi, aceeaşi oră şi în acelaşi minut a murit fratele lui prinţul Petru Sergheevici. Din acel moment el a devenit pios şi un creştin credincios, iar despre această viziune adesea vorbea cu alţii (pag. 95 şi 96 din, Liniştea în timpul morţii a celor apropiaţi inimii).

Poetul Jukovski propune două întâmplări, pentru care garantează veridicitatea lor. Iată una dintre ele, pentru care profesorul chirurg Pirogov confirmă autenticitatea ei. Faptele s-au petrecut la Moscova.

O doamnă avea un copil foarte bolnav, la căpătâiul căruia ea veghea zi şi noapte. Toată atenţia mamei era îndreptată asupra copilului suferind, când deodată în uşa casei sale apare ruda ei Maier, care a trăit în localitatea Derpt. Apariţia a fost atât de vie, încât mama îndurerată a uitat de copilul ei bolnav şi s-a aruncat în braţele celei ce a intrat. Tu eşti M. a întrebat mama, dar vizitatoarea a dispărut brusc. Oare mi s-a părut? În acea noapte şi în acea oră a murit d-na Maier în timpul naşterii în Derpt. Altă întâmplare şi multe alte exemple de apariţii sânt aduse la cunoştinţă de autor, dar care nu încap în această lucrare, dar doritorii pot să ia la cunoştinţă despre acestea în cartea a-6-a a scrierilor lui Jukovski, în lucrarea „Câte ceva despre apariţii".

În dicţionarul Oamenilor Memorabili ai Rusiei, editura Bantaş-Kamensc, 1836, ediţia a-5 a pe paginile 94 şi 95 se spune că: Ekaterina Ivanovna Stachelberg, aflată în slujbă la înalta curte a palatului din satul imperial (anul 1767) în calitate de damă de companie (Fraulen), se afla

la înalta curte ocupându-se de toaletele sale în compania altor câteva prietene tinere, printre care şi contesa Elisabeta Kirilovna Razumovskaia. În mijlocul veseliei depline Ekaterina Ivanovna a privit involuntar spre fereastră, apoi s-a mai uitat o dată cu mirare, s-a uitat şi a treia oară după care sărind din fotoliu a exclamat: A venit tata şi m-a privit prin geam! Ea a alergat repede în livadă în întâmpinarea lui, dar acolo nu a fost nimeni şi după mai multe căutări s-a convins în sfârşit că nu a fost nimeni pe acolo, iar tatăl său nu a fost pe acolo. Când au povestit aceste lucruri împărătesei, aceasta a poruncit ca ziua şi ora apariţiei să fie consemnate în jurnal. După câteva zile au primit vestea din Riga, că tatăl Ekaterinei Ivanovna a murit în aceeaşi zi şi în aceeaşi oră când a apărut în faţa fiicei sale.

Trăiau odată doi foarte buni prieteni, care se înţelegeau ca de la suflet la suflet. Au plecat într-o zi într-o călătorie şi trebuiau să rămână peste noapte într-un oraş; unul a dormit la un prieten de-al său, iar celălalt care nu avea nici rude şi nici prieteni a fost nevoit să tragă la un han. Primul care a rămas la prieten s-a culcat şi a adormit, apoi vede prin somn că se arată prietenul său şi-i spune: „Vino te rog la mine, că stăpânul hanului mă necăjeşte şi chiar vrea să mă omoare”. Acest vis l-a alarmat destul de tare, astfel că el s-a trezit şi a plecat la han ca să-şi salveze prietenul din necaz, dar mergând pe stradă s-a răzgândit, crezând că sânt nişte nimicuri şi s-a întors acasă; dar numai după ce a adormit, iar îi apare în somn prietenul său plin de sânge şi îi reproşează că nu a venit ca să-l ajute spunând: „Eu sânt deja ucis de hangiu, trupul meu este tăiat în bucăţi şi ucigaşul mă scoate prin poarta cutare şi mă îngroapă într-o movilă de pământ”. Aceasta a fost ultima lui viziune care l-a alarmat şi mai tare pe cel adormit; el s-a trezit şi a plecat prin poarta indicată în vis unde l-a găsit pe prietenul său în starea pe care acesta l-a informat în somn şi el l-a predat justiţiei pe ucigaş (Pelerinul din 1860, ed. 4, pag. 105).

Tânărul ofiţer Ivan Afanasievici Praşcev şi aghiotantul lui Naum Sereda sânt eroii tainici ai faptelor ce s-au petrecut pe data de 14 mai 1861. Cu ceva vreme înainte de 14 mai 1861, în tabăra lor au poposit nişte ţigani, iar o ţigancă tânără le-a prevestit că o să aibă parte de moarte pe 14 mai amândoi. Sereda fiind cu un suflet naiv a primit soarta cu sânge rece şi a adăugat: Să se facă voia Domnului, iar inima tânărului Praşcev s-a tulburat. Într-o misiune militară executată pe 14 mai, Sereda a fost rănit mortal, iar muribundul l-a rugat pe Praşcev să-i dea mamei sale cele trei monede de aur pe care acesta le avea asupra lui.

-Cu dragoste am să-ţi îndeplinesc dorinţa şi nu numai cele trei monede am să-i dau, dar mai adaug şi eu pentru serviciile ce mi le-ai făcut, a răspuns Praşcev.

-Cu ce vă pot mulţumi, excelenţă? a adăugat muribundul.

-Aşa cum ne-a prevestit ţiganca cum că o să murim pe data de 14 mai, tu desigur că vei muri acum, să vii la mine din lumea de dincolo de mormânt, în ziua când va trebui ca eu să mor.

Am înţeles, a răspuns Sereda şi în scurt timp a murit. Praşcev nu a uitat prezicerea ţigăncii şi de fiecare dată de 14 mai, pentru el era o zi de trecere în lumea de dincolo, iar promisiunea lui Sereda de ai vesti ziua morţii, îl impulsiona ca să se facă o slujbă de pomenire în memoria lui Naum, militarul căzut la datorie. Exact peste 30 de ani, 14 mai, 1860, la prima oră din noapte care a marcat începutul zilei următoare, profitând de o vreme prielnică, Praşcev cu soţia lui, cu fata lui, cu nepotul său şi logodnicul fetei se găseau în livadă; câinele se afla în permanenţă în preajma lui Ivan Afanasievici; deodată s-a repezit de-a lungul aleii, aşa cum se întâmplă de obicei atunci când câinele observă un străin. După câine s-a luat şi Praşcev, când pe alee a apărut nimeni altul decât Sereda care se apropia de el.

-Oare este 14 mai? L-a întrebat Praşcev cu sânge rece

pe cel venit din lumea de dincolo.

-Sigur excelenţa voastră, eu am venit să execut ordinul dumneavoastră; ziua morţii dumneavoastră a sosit! a răspuns musafirul venit pe pământ şi a dispărut.

Praşcev, în ciuda familiei care se opunea s-a pregătit creştineşte pentru moarte: s-a mărturisit, a primit sfânta Împărtăşanie, a scris testamentul, a dat toate dispoziţiile necesare şi a aşteptat moartea. Dar moartea nu a venit. S-a ajuns la ora 11 seara, dar tot pe 14 mai, Praşcev şi ai lui erau tot în grădină.

Deodată se aude un ţipăt de femeie şi la picioarele lui Ivan Afanasievici cade soţia bucătarului, cerând ajutor de la stăpânul său. Bucătarul era beat şi de fiecare dată aflat în această situaţie, o socotea ca fiind o soţie infidelă şi o bătea adesea. Înarmat cu un cuţit mare de bucătărie, bucătarul sare la Praşcev şi îi înfige cuţitul în piept provocându-i o rană mortală de la care a murit în scurt timp cu câteva minute înainte de ora 12, desigur pe 14 mai, moarte anunţată de Sereda după ce a petrecut 30 de ani în lumea de dincolo de mormânt. (Ogorul 1890, nr. 15, 16 şi 17).

O interesantă apariţie a unui suflet răposat în viaţa unui om s-a petrecut în Italia prin veacul al şaisprezecelea. Iată cum s-au petrecut lucrurile. Doi învăţaţi italieni vestiţi din veacul al şaisprezecelea, Mercatti şi Marsili, aveau păreri diferite despre nemurirea sufletului; unul presupunea că sufletul odată despărţit de trup, rămâne inactiv în somn până la ziua judecăţii, până la învierea tuturor morţilor; celălalt, din contra, susţinea că în natură nu există inactivitate şi de aceea sufletul, pentru a-şi atinge ţelul, trece şi prin alte trupuri vii. Ca să se convingă cine are dreptate, Mercatti şi Marsili aflaţi într-o prietenie aşa de strânsă, au făcut un legământ prin care să arate adevărul, iar acela ce va muri primul să apară în faţa celui viu şi să explice tema gândirii lor neconcordante, dacă este posibil.

Într-o noapte, (aceasta s-a petrecut în Roma) Mercatti

fiind adâncit în studiile sale, aude trei bătăi puternice în uşă. El s-a ridicat de la masa de lucru, a deschis fereastra şi a văzut pe peronul din fața casei un călăreț înfăşurat într-o pelerină albă: „Tu ai dreptate, prietene!"-a strigat acesta învățatului nedumerit, apoi a întors calul şi ca un vifor a dispărut în ceață. Au trecut două zile şi Mercatti a primit vestea că în aceeaşi zi şi aceeaşi oră prietenul său a murit în Florența (Revista Steaua Nordului, 1877 nr. 9 pag. 180).

Dacă este să vorbim limba contemporană a necredinței secolului al nouăsprezecelea, atunci desigur conforme cu vremea se petrec lucruri ciudate şi tainice. Dacă acele cauze ciudate ce se petrec sânt pure întâmplări, dacă sânt studiate mai amănunțit, nu se poate să nu observăm în ele, pentru noi prea puțin cunoscute, legile vieții psihice. Iată un fapt descris de un ziar Moscovit „Gatțuka" nr. 1, anul 1883, pag. 7.

Acțiunea acestei ciudate şi tainice întâmplări în care figurează doi prieteni: -cel răposat Kneazev, iar cel viu Pobedinski. Kneazev şi Pobedinski, după o lungă şi trainică prietenie au trebuit să se despartă, pentru că Pobedinski a plecat în expediție în timpul mişcării revoluționare poloneze. În momentul despărțirii prieteneşti, Pobedinski a spus: „dacă nu reuşim să ne vedem aici, atunci cu siguranță ne vom vedea dincolo !" „Nu, eu nu voi muri până nu o să-mi cer iertare de la tine" a exclamat Kneazev. Prietenii s-au despărțit. După câțiva ani de despărțire, Pobedinski a luat o permisie şi a plecat spre Varşovia către prietenul său Kneazev şi iată că acesta îl întâmpină deja mort, întins pe masă. Când a venit seara, musafirului sosit i s-a dat cabinetul celui răposat pentru ca el să înnopteze. Ce s-a întâmplat în acea noapte, lăsăm mai bine ca eroul să povestească singur prin ce a trecut.

„Am ațipit, dar această ațipire nu era din cauza oboselii, ci ca o uitare grea... Ascult eu, în jur este o linişte deplină, numai vocea înceată a dascălului care

murmura nişte rugăciuni, spărgea liniştea desăvârşită. În jurul orei 12, m-au trezit nişte paşi... m-am întors repede... am început să ascult mai atent... paşii răsunau din ce în ce mai aproape... şi deodată în uşă între draperii, a apărut figura înaltă a prietenului meu... Eu mă jur, că nu a fost un joc al închipuirilor... El stătea drept în toată înălţimea lui, ochii lui palizi priveau undeva în perete fără nici o ţintă... Părul mi s-a făcut măciucă... de strigat nu puteam... vocea refuza să-mi asculte voinţa... lumina palidă a opaiţului cădea drept pe faţa răposatului şi îi reda o exprimare groaznică... Dar iată că cel răposat se mişcă... a mai făcut câţiva paşi, a purtat ochii prin toată camera, după care a îndreptat privirea spre mine şi s-a oprit... Toată viaţa mea nu o să pot uita acea privire...

Deodată faţa nemişcată şi palidă a celui răposat s-a schimbat, desigur în căldura şi lumina ce s-au revărsat asupra lui, ochii s-au luminat, chiar şi buzele palide au arătat un zâmbet şi o voce cunoscută a pronunţat clar: „Pobedinski, prietene! Oare pe tine te văd?" şi răposatul s-a repezit spre mine strângându-mă în îmbrăţişările lui... În zadar foloseam toate puterile mele ca să mă eliberez de îmbrăţişările groaznice: buzele răposatului se atingeau de buzele mele, degetele subţiri ca nişte cleşti parcă intrau în trupul meu... După mult chin, în speranţa de a mă elibera şi sub influenţa groazei, despre care nu pot da nici o explicaţie clară, eu am leşinat... Era deja dimineaţă, când mi-am venit în fire; în jurul meu multă lume agitată şi un oarecare domn cu părul cărunt.

- Unde sânt?

- Ce este cu mine? i-am întrebat pe cei din jur. Mai târziu, mai târziu veţi afla totul, -mi-a răspuns acel domn cărunt, care s-a dovedit a fi doctor. Am aşteptat cu nerăbdare explicaţii despre coşmarul din noaptea aceea. A fost un vis sau realitate? -mă tot frământam şi mă pierdeam în explicaţii... Au mai trecut câteva ore obositoare, eu mă simţeam deja mult mai bine, am putut să mă ridic din pat şi iarăşi îl întrebam pe doctor; ce a

fost cu mine?...

- Aţi avut un leşin urât, a explicat doctorul...

- Dar mortul ?... chiar cu adevărat a venit la mine?

- La dumneavoastră a venit nu un om mort, ci un om viu... Înseamnă că el este viu? -A fost... câteva ore în urmă, iar acum... şi doctorul a dat draperia la o parte draperia care acoperea intrarea în sală. Mortul era din nou întins pe masă acoperit cu cearceaf, iar la picioarele lui răsuna melancolic glasul dascălului. Iată ce am aflat de la doctor: prietenul meu răposat înainte de intra pentru totdeauna în veşnicie, a căzut într-un somn letargic. Cel care citea din Psaltire a ieşit în timpul nopţii din sală şi a stat puţin de vorbă cu oamenii... În acest moment răposatul şi-a revenit, s-a ridicat de pe masă şi după obiceiul lui a intrat în cabinetul lui de lucru. Ţipetele dascălului au ridicat în picioare toată lumea din casa aceea.

- Închipuiţi-vă nedumerirea noastră, a spus doctorul, şi groaza când am văzut mortul culcat pe pieptul dumneavoastră...

- Şi el era viu când aţi intrat?

- Nu. Scânteia vieţii a explodat în cel răposat pentru câteva clipe, de parcă ar fi pentru a-şi ţine promisiunea cuvântului dat dumneavoastră: Să nu moară până nu-şi cere iertare de la dumneavoastră. SFÂŞITUL PĂRŢII A DOUA.

PARTEA A TREIA

ÎNVĂŢĂTURA DOGMATICĂ A BISERICII DESPRE MIJLOCIREA CELOR VII PENTRU CEI MORŢI ŞI RUGĂCIUNEA DE IERTARE A PĂCATELOR UNOR PĂCĂTOŞI

PE CE BAZE ÎŞI ÎNTEMEIAZĂ BISERICA ÎNVĂŢĂTURILE SALE DESPRE POSIBILITATEA SALVĂRII UNOR PĂCĂTOŞI MORŢI

Noi cunoaştem că moartea este numai o trecere de la viaţa de pe pământ, în cea de dincolo de mormânt, căci

ce a unit Dumnezeu pe pământ nu se poate despărţi nici prin moarte, iar legătura sufletească interioară, relaţiile reciproce între cei aflaţi pe pământ cu cei din lumea de dincolo de mormânt continuă, ca între membrii împărăţiei lui Iisus Hristos. Legătura, unirea, atitudinea şi relaţia pentru cei aflaţi în viaţa de pe pământ, au o exprimare simţită, semne văzute ce mărturisesc nedistrugerea legăturii spirituale şi relaţia cu cei ce au trecut în lumea de dincolo de mormânt. Am arătat în ce constă legătura şi relaţia lumii văzute şi a celei nevăzute şi anume că cei ce trăiesc pe pământ sânt împreună cu îngerii, cu duhurile căzute şi cu cei Sfinţi. Acum ne vom strădui să arătăm exprimarea văzută a simţurilor din lumea văzută cu cei trecuţi în lumea de dincolo, cu:

1. cei nedesăvârşiţi,
2. cei care nu au ajuns într-o sfinţenie desăvârşită,
3. cu păcătoşii aflaţi în iad, dar care totodată nu sânt pierduţi pentru totdeauna să ajungă în împărăţia lui Dumnezeu.

Exprimarea simţită a unirii şi a relaţiei celor aflaţi pe pământ cu cei trecuţi în lumea de dincolo în sfinţenie nedesăvârşită adică păcătoşii compun conţinutul acestei părţi. Viaţa şi creaţia celor aflaţi pe pământ este întemeiată pe baza credinţei în Domnul nostru Iisus Hristos, este cea mai credibilă oglindă a unirii şi a relaţiei cu cei nedesăvârşiţi care au trecut în lumea de dincolo.

Viaţa şi activitatea este una şi aceeaşi. Unde este viaţă, este şi activitate, unde este activitate este şi viaţă; prin urmare, faptele celor de pe pământ vor mărturisi despre legătura şi relaţia cu cei răposaţi. Dumnezeu, unind oamenii cu legătura veşnică a iubirii, în cazul unei despărţiri de scurtă durată prin moarte, prin apostolul Pavel ne-a interzis să plângem la moartea celor apropiaţi inimilor noastre, descriind mijlocul de a salva această legătură şi relaţie cu cei răposaţi. Iată care sânt aceste mijloace sau faptele celor aflaţi în viaţă pe pământ:

1) însăşi viaţa celor de pe pământ,

2) atitudinea lor față de Dumnezeu și către cei răposați,
3) rugăciunea pentru cei răposați,
4) mila și
5) Dumnezeiasca Liturghie.

DOVADA, MĂRTURISIREA ŞI IERTAREA PĂCATELOR CELUI RĂPOSAT. CREDINȚA ŞI IUBIREA

Sfânta noastră Biserică ne dă învățătură despre posibilitatea de a le uşura situația unor păcătoşi şi chiar posibilitatea de ai elibera din iad, pe baza dovezilor următoare:

1) Sufletul omenesc posedă iubirea şi credința;
2) Sfânta Scriptură a Vechiului Testament;
3) Învățăturile Sfintei Evanghelii;
4) Scrierile Sfinților Apostoli;
5) Învățăturile Sfinților Părinți şi ale învățătorilor Sfintei Biserici;
6) Hotărârile Sfintelor Sinoade şi în sfârşit
7) Faptele active pe care le găsim în viețile multor Sfinți.

Istoria ne mărturiseşte că nu a fost şi nici nu este vreun popor, în orice stadiu de dezvoltare s-ar afla, care nu ar recunoaşte şi nu ar crede în nemurirea sufletului şi în viața de dincolo de mormânt şi, care judecând după viața de pe pământ, să nu creadă în starea de chin, sau de fericire în lumea de dincolo de mormânt. Popoarele au crezut şi au recunoscut acest adevăr, prin urmare a fost un bun comun pentru toată omenirea şi o avuție comună a spiritului uman. În afară de acest adevăr comun al spiritului uman, fireşte el avea şi alt suport caracterizat prin creația Dumnezeiască, iubirea. Pentru om sânt fireşti, atât iubirea cât şi ura, iubirea către adevăr şi ura către răutate.

Omul creştin, din momentul primirii sfântului Botez, primeşte nu numai apartenența la numele de Hristos-creştin, dar şi obligația de a cultiva în sine spiritul ceresc

al lui Hristos, iubirea puternică către Dumnezeu şi faţă de aproapele său, care se află pe pământ şi în egală măsură faţă de cei ce au trecut în lumea de dincolo, despre care mărturiseşte sfântul apostol Pavel, atunci când spune: „În voi trebuie să fie aceleaşi simţăminte ca şi în Iisus Hristos" (Filip. 2,5).

Iubirea nemuritoare este temeiul rugăciunii comune, rugăciunea pentru cei răposaţi în parte. Limitele iubirii sânt definite de Dumnezeu: să-ţi dai sufletul pentru cei apropiaţi şi să ai o iubire mare spirituală spre cei care ne iubesc şi ne-au iubit, că suntem separaţi numai prin trecerea lor în lumea de dincolo. Iubirea produce în suflet înainte de toate rugăciunea ce este necesară spiritului uman. Baza şi temelia legii iubirii este legiferată şi repetată de Mântuitorul nostru Iisus Hristos, şi constă într-o moralitate deplină prin faptul că ceea ce-ţi doreşti ţie, aceea să-i doreşti şi aproapelui tău. Mântuirea şi împărăţia cerurilor trebuie să fie scopul dorit pentru tine şi pentru toţi. Iată morala mijlocirii şi rugăciunea pentru cei răposaţi ce se ascunde în sufletul omului-în iubire. Singur Dumnezeu este fără de păcat; toţi păcătuim, în fărădelege ne zămislim, în păcat ne naştem, trăim şi murim (Rom. 3. 10-14; 7. 18). Toată creaţia omului este produsul unui amestec între bine şi rău, într-o cantitate mai mare sau mai mică. Iată cauza pentru trezirea iubirii, pentru mijlocirea noastră pentru cei răposaţi în faţa Domnului, care este izvorul iubirii.

Sufletul omului fiind o creaţie dumnezeiască, trebuie să-şi păstreze ceva dumnezeiesc în el: „Fiţi desăvârşiţi, precum şi Tatăl vostru cel Ceresc desăvârşit este“ (Mt. 5, 48), ne învaţă Domnul nostru Iisus Hristos. Iubirea Domnului trebuie să ne fie exemplu în iubirea noastră faţă de aproapele nostru. Domnul nostru Iisus Hristos a venit în lume pentru mântuirea tuturor. Toată lumea credincioasă se mântuieşte şi trece către destinaţia ei veşnică. De aceea şi apostolul ne-a învăţat că Dumnezeu este stăpânul celor vii şi al celor morţi. Dumnezeu ne-a

iubit pe cei ce ne aflăm pe pământ, precum şi pe cei ce au trecut în viaţa de dincolo; ne-a iubit aşa de tare încât pentru mântuirea noastră S-a jertfit pentru noi întru milostivirea Tatălui Ceresc. Aşa o iubire ne cere Dumnezeu şi nouă, ca să vadă toţi că „voi sunteţi ucenicii Mei"; iubirea nu numai către cei vii, dar şi către cei ce au trecut în viaţa de dincolo de mormânt: „Iubiţi-vă unul pe altul, aşa cum v-am iubit şi Eu". Însuşi Iisus Hristos şi Sfinţii lui ucenici, apostolii ne învăţau despre iubirea nemuritoare. Ei nu ne învăţau ca să-i iubim numai pe cei vii, care trăiesc pe pământ, ci şi pe cei răposaţi trecuţi în lumea de dincolo. Vorbind despre nemurirea sufletului, despre viaţa veşnică de dincolo de mormânt, despre însuşirea iubirii adevărate, ne învăţau că iubirea adevărată nu moare, ci trece o dată cu obiectul său în lumea eternă de dincolo cu figura îndrăgită, că iubirea creştină adevărată nu este firesc ca ea să se răcească.

Ce s-a întâmplat cu sufletul celui mort? El a schimbat numai postura, starea şi locul unde se află. El nu se mai află pe pământ. Dar duhul şi însuşirea au rămas lângă el, aşa cum se afla pe vremea când erau pe pământ. Lucrurile dragi i-au rămas şi în viaţa de dincolo, pe cei dragi el îi iubeşte cum i-a iubit şi înainte, aşa cum şi pe Dumnezeu îl iubeşte cu o dragoste arzătoare. Dacă este aşa, este posibil ca cei vii să nu-i iubească pe cei care au trecut în viaţa de dincolo de mormânt? Atunci să se demonstreze că legile iubirii se referă numai la cei vii şi se limitează la pelerinajul pământean. Dacă vor demonstra, atunci împreună cu acea demonstraţie vor arăta că nu au nici un Dumnezeu, nici un suflet şi nici o viaţă în lumea de dincolo de mormânt! Ce se va întâmpla cu ei în viaţa de dincolo, fără iubire?

Cei vii, numai dacă au în ei spiritul lui Iisus Hristos, sânt obligaţi să iubească, pentru că ei nu pot acţiona contra firii, ca să nu-i iubească pe cei trecuţi în viaţa de dincolo. Aceasta este o obligaţie sfântă, este cerinţa credinţei în Iisus Hristos, este mărturia că ţinem

ortodoxia, că noi credem fără nici o îndoială în nemurirea sufletului şi în viaţa de dincolo de mormânt, credinţă în care a crezut şi crede toată omenirea. Cum putem explica nepăsarea unora faţă de cei răposaţi, de parcă nici nu ar mai exista? Necredinţa şi cruzimea, acesta este caracterul acelui suflet! Dacă legea lui Hristos, legea spirituală cere ca să ne iubim şi vrăjmaşii, atunci cum să ne facem nepăsători faţă de răposaţii noştri, care ne-au iubit şi ne iubesc încă?

Toate popoarele i-au iubit şi îi iubesc pe cei care au trecut în viaţa de dincolo. Iubind pe cei răposaţi, ei au arătat şi arată diferite cinstiri.

Domnul nostru Iisus Hristos ne învaţă: ceea ce doreşti să primeşti de la Dumnezeu, acelaşi lucru să-l faci şi pentru aproapele tău, chiar şi pentru vrăjmaşul tău. Toate atitudinile noastre către cei apropiaţi, sânt atât cele bune cât şi cele rele. Domnul nostru Iisus Hristos ia asupra lui, când spune: „Aşa cum aţi făcut unuia dintre fraţii Mei mai mici, Mie Mi-aţi făcut". Noi avem nevoie de mila Domnului, în viaţa de acum cât şi în viaţa de dincolo; de aceea o să fim şi noi milostivi cu apropiaţii noştri atât pentru cei aflaţi în viaţă cât şi pentru cei răposaţi.

În faţa Domnului suntem cu toţii vii şi avem legea iubirii veşnice, nemuritoare; este legiferată rugăciunea unuia pentru altul, ducerea poverilor împreună cu cei apropiaţi, căutarea împărăţiei Cerurilor şi toate acestea nu numai pentru tine, ci şi pentru aproapele tău, pentru că fără iubirea celui apropiat mântuirea este imposibilă: „Iubeşte-ţi aproapele aşa cum te iubesc şi Eu". Pentru mântuirea celui apropiat trebuie să depui sufletul tău; aceasta este iubirea desăvârşită, ceea ce cere Domnul de la noi. Dacă bunăvoinţa şi faptele de caritate distribuite sufletului exprimă bucurie, uşurare, fericire, fie că a fost milă sufletească sau trupească, în acelaşi timp se produce o mulţumire şi în sufletul celui care a dat, binefăcătorul, atunci şi rugăciunea pentru cei care au răposat este una din primele şi cele mai importante fapte

de caritate. „Cereţi şi vi se va da”, iată care sânt cuvintele Stăpânului vieţii.

Unii filozofi cred cu ardoare că rugăciunea pentru cei răposaţi este fără de folos pentru ei, că binefacerea ei se concretizează numai asupra celor vii. Noi nu putem primi acest neadevăr, ci credem în cuvintele lui Iisus Hristos care ne învaţă că Dumnezeu nu este al celor morţi, ci al celor vii şi de aceea şi mijlocirea prin El în faţa Domnului, nu este pentru morţii-inexistenţi, ci pentru cei vii, dar care au trecut în lumea de dincolo pentru o viaţă veşnică.

Dacă sufletul nostru se bucură pe pământ, ajunge într-o situaţie mai aparte, dacă situaţia din jurul său se îmbunătăţea pe moment, tainic, dacă îi cădeau lanţurile de pe mâini şi de pe picioare, dacă îi apăreau vizitatori cereşti, dacă toate acestea se petreceau cu o înaltă moralitate asupra sufletului, totuşi numai prin rugăciunea înălţată către Dumnezeu se pot învinge toate obstacolele aceluiaşi suflet din lumea de dincolo ca să guste din roadele faptelor de milă făcute de cei vii pe pământ spre pomenirea lui!

Înţelegerea vieţii prezentate prin nemurirea sufletului omenesc chiar dincolo de moarte, tăinuită în adâncul sufletului a rămas de neşters în conştiinţa omenirii. Aşa cum şovăiau din punct de vedere spiritual oamenii în relaţiile lor reciproce pe pământ, prin urmare aşa au rămas şi în relaţia cu cei ce au trecut în lumea de dincolo. Iubirea firească, născută în adâncul sufletului, ca urmare a căderii omului nu ştia mijlocul creaţiei adevărate în relaţia cu cei care au trecut în viaţa de dincolo. Să-şi jertfească viaţa, să se sinucidă ca să arate semne de iubire văzute faţă de cel răposat şi alte lucruri imorale se luau drept cale de adevăr, iar dezvoltarea învăţăturilor îmbogăţite recunoşteau aceste absurdităţi drept rătăciri în duhurile întunericului.

În vremea imperiului roman a fost un obicei, în care cei morţi cu rang înalt nu erau îngropaţi în pământ, ci erau arşi pe rug. În faţa rugului ucideau şi robii care îi

slujeau, iar mai târziu în fața rugului gladiatorii se omorau între ei cu paloşele. Toate acestea le făceau din dragoste pentru cel răposat cu scopul de a primi milă din partea căpeteniei iadului. Numai noblețea luminii creştine care luminează pe tot creştinul a îndepărtat întunericul sufletului nevăzut.

Iisus Hristos i-a descris pământului tainele vieții de dincolo de mormânt şi ne-a arătat în ce constă legătura şi relația între cei vii şi cei morți. Prin toate învățăturile lor se înțelege ştiințific, dar nu spiritual că cei din vremurile foarte vechi nu ştiau ce să facă cu răposații lor, ca să le aducă un folos adevărat. Aceste lucruri nu le ştiau nici evreii, poporul ales al lui Dumnezeu, ei care aveau legile Domnului şi pe sfinții prooroci.

Acțiunea unor reguli nefolositoare asupra celor morți, au fost exprimate de însuşi Iisus Hristos, care a poruncit ca unul dintre ucenicii Săi Să-l urmeze cu toate că acesta a cerut ca să-şi îngroape părintele prima dată. Asemenea înmormântări aparțin, a spus Iisus Hristos, numai celor ce nu Mă cunosc: „Lasă morții morților, ca ei să şi-i înmormânteze, iar tu urmează-Mă". Domnul nostru Iisus Hristos a încălcat în primul rând legea referitoare la necurățenia trupurilor moarte, care era în vigoare la acea dată la evrei. Mântuitorul a arătat o oarecare nepăsare față de legea veche când a atins cu mâna Lui sicriul fiului văduvei din Nain (Luc. 7. 15) şi mai departe când a atins mâna unei fetei moarte al cărei tată era mai mare peste sinagogă, Iair. În creştinătate corpurile răposaților nu sânt socotite ca fiind necurate. În altă parte Iisus Hristos le-a dovedit evreilor neştiința lor pentru situația celor răposați în lumea celor de dincolo de mormânt spunând: „Vă rătăciți, căci nu ştiți că în lumea de dincolo nu se căsătoresc, ci trăiesc ca îngerii". A spus că El este viața şi învierea, ca urmare răposaților le este de folos numai viața de creştin a celor vii, a celor care cred în El: „Căci Eu sunt viața şi învierea celor morți, viii şi morții sunt ai Mei".

Însuşi Domnul descrie începutul rugăciunilor pentru cei răposaţi: „Iubiţi, cereţi, căutaţi". Mintea şi inima noastră plină de iubire, multă vreme nu a ştiut ce să facă cu cei dragi, care au trecut în viaţa de dincolo. Acum însă Iisus Hristos, bunătatea Lui şi sfânta credinţă i-au arătat inimii îndurerate cum trebuie să intre în relaţie cu cei răposaţi. Înnăscută, iubirea îi este firească sufletului omenesc care este izvorul tuturor binefacerilor. O lege a fost dată de Dumnezeu prin Moise, iubirea, această lege a fost întărită şi în Noul Testament de Iisus Hristos întemeietorul Bisericii Sale. Iisus Hristos ne învaţă să ne iubim aproapele nu cu iubire pământeană, ci cu iubire cerească, dumnezeiască, veşnică. Iubirea apare înainte de toate în rugăciune de mijlocire în faţa Domnului pentru cei apropiaţi. Prin urmare şi rugăciunea pentru cei răposaţi este rodul iubirii noastre către cei răposaţi. Sufletele pline de iubirea adevărată către cei apropiaţi, oriunde s-ar afla, pe pământ sau în viaţa de dincolo, nu pot să nu primească participarea vie, în situaţia celui apropiat, nu pot să nu aibă simţăminte de mâhnire sau de bucurie. Cu cei care plâng, plâng, iar cu cei care se bucură-se bucură, după însuşirea legiferată a iubirii. Conştiinţa celor vii asupra păcatelor celor răposaţi nu le produce un simţ prea plăcut. Inima mâhnită primeşte alinare din credinţă, unde se deschide posibilitatea de a-l salva pe cel răposat din iad şi de a trăi împreună în viaţa de dincolo în casa Tatălui ceresc.

Iubirea fără credinţa adevărată nu ştie despre adevărata ei activitate şi ca o oarbă primeşte răul în locul binelui: varsă un sânge nevinovat (al robului) pe un mormânt, pentru ca acesta să ducă salutări celui mort, care trăieşte în altă lume, aşa cum făceau păgânii în vremurile trecute şi mai fac şi în prezent în Dahomei, în Africa. Iubirea înaripată cu credinţa creştină, nu varsă sânge, dar ascultă voia Dătătorului de viaţă, numai în El vede mântuirea celui răposat şi de aceea Îl roagă cu smerenie să-i liniştească pe cei plecaţi, iar pe noi cei

aflați pe pământ să ne miluiască. Ne rugăm pentru că asta este dorința Domnului, pentru ca noi să ne *ajutăm* unii pe alții în mijlocirea noastră. Însuşi Sfântul Duh ce se găseşte în noi ne învață să ne rugăm cu rugăciune adevărată, pentru că noi nu suntem conştienți de fiecare dată în ce constă rugăciunea noastră. Ca urmare rugăciunea pentru cei răposați este o rugăciune pentru mântuirea lor, aşa ne învață Sfântul Duh pe cei vii.

Noi ne-am convins că unirea şi relația în Biserica lui Hristos ies în evidență deplină prin semne şi acțiuni. Acolo unde nu sânt aceste acțiuni se poate trage concluzia că acolo domneşte o necredință desăvârşită. Numai prin credință este unire, legătură, atitudine şi relație între cei vii şi cei răposați. Fără credință nu te poți mântui şi nici să ajuți la mântuirea celui apropiat. Credința, nădejdea şi iubirea slujesc în prima şi cea mai importantă întemeiere a tuturor mijloacelor, care exprimă legătura noastră cu cei răposați. Prin urmare, în mod văzut este cunoscută legătura noastră de nedistrus cu cei răposați şi slujeşte viața noastră, îndeplinită prin credința vie şi prin fapte bune. Pe cel răposat, în viața lui de dincolo îl putem ajuta numai printr-o adevărată viață creştină noi cei vii, întemeiată după porunca Domnului, dată unuia dintre ucenicii săi, care a cerut ca înainte de toate să-şi îngroape tatăl mort: „Tu urmează-mă... propovăduieşte împărăția lui Dumnezeu... Eu sânt viața şi învierea pentru toți!..." Deci temeiul prin care se întăreşte obligația creştină este neschimbat, rugăciunea pentru cei răposați, este credință şi iubire. Credința noastră este că sufletele celor răposați sânt vii, după promisiunea Domnului „cereți şi vi se va da" şi că a lui este puterea să dea locul celui răposat. Această credință ne dă cale de mijlocire să ne rugăm pentru cei răposați. Iată temeiul rugăciunii pentru cei răposați, prin care noi cei vii îndrăznim să ne rugăm milostivului Dumnezeu, ca să-i miluiască pe păcătoşii care îi sânt dragi.

Inima arzând de iubire pentru cel răposat, plină de

credință în Domnul nostru Iisus Hristos, întărită prin cuvintele Domnului că şi în viața de dincolo este iertare de anumite păcate, deci o aşa inimă se roagă pentru mântuirea celui răposat, în speranță şi credință.

Scrie sfântul Ioan Damaschin: „Pentru ce se socoteşte şi se crede că este greu, sau chiar imposibil să ne rugăm pentru iertarea păcatelor celor răposați?". Calea către eliberarea unor păcătoşi din iad, a celor care cred în Domnul nostru Iisus Hristos, şi din iad cei care s-au mărturisit şi I s-au închinat, această cale a deschis-o chiar Iisus Hristos prin Crucea Lui, cu care a învins iadul, eliberându-i pe toți cei care îi aşteptau venirea. Aşa că şi în prezent El are putere să-i elibereze pe păcătoşii din iad, se înțelege pe cei care sânt vrednici de acest lucru. Să fie numai un motiv, căci Dumnezeu vrea să-l mântuiască pe cel păcătos, aşa cum mărturiseşte despre El: „Nu vreau moartea păcătosului".

Dacă mijlocirea muceniței Tecla a mântuit-o pe păgâna Falconila după moartea ei, mijlocirea sfântului Grigorie Dialogul cu porunca Domnului ca de acum înainte să nu se roage pentru cei necurați, l-a mântuit pe împăratul păgân Traian după moartea lui, mijlocirea sfântului Macarie Egipteanul aducea bucurie păgânilor; dacă împărăteasă Teodora s-a rugat la Dumnezeu şi a obținut iertarea păcatelor pentru soțul ei Teofil mort, ultimul prigonitor al creştinilor pentru sfintele icoane, atunci cum noi creştinii putem să ne îndoim sau să nu credem cuvintelor Domnului nostru Iisus Hristos, că mântuirea oamenilor este acordul sfintei Lui voințe?

Spuneți ce este imposibil pentru Dumnezeu? Dorința, voia Lui se îndeplineşte imediat: pentru Dumnezeu totul este cu putință. Cine nu ştie că Dumnezeu vrea mântuirea omului? Dar fără acțiunea omului mântuirea sa este imposibilă. Se dă numai celui care cere; totul se poate numai celui credincios. Aşa cum părțile corpului, exprimă voința sufletului, îl ajută unul pe celălalt, aşa desigur şi părțile spirituale ale trupului lui Hristos, Biserica, în

mişcare şi încălzită de bunăvoința Domnului, duc povara unul altuia: iar cei vii, impulsionați de însuşi Dumnezeu, mijlocesc pentru cei răposați.

A trimis Dumnezeu în lume pe Unicul Său Fiu, pe Domnul nostru Iisus Hristos pentru ca cei credincioşi să găsească mântuire în El. Aceasta este prima şi cea mai importantă bază a speranței noastre de iertare a păcatelor celui răposat prin Iisus Hristos, care a luat asupra Lui şi păcatele răposatului nostru. De aceea au şi fost date chiar de însuşi Dumnezeu şi alte posibilități şi mijloace pentru a-i cere îndurare pentru cel răposat. Dacă este cineva care are posibilitate şi se străduieşte să facă totul, care să ducă la mântuirea răposatului, oare acel om nu este arma Domnului creată pentru mântuirea lui?

Bunăvoința nemărginită a Domnului este una dintre temeiurile pe baza căreia sfânta Biserică îşi întemeiază învățăturile sale prin care există posibilitatea de a-i ajuta pe cei păcătoşi în situația lor din viața de dincolo. „Nu vreau moartea păcătosului", iată dorința Domnului, la care şi omul trebuie să coopereze cu viața sa şi cu mijloacele cunoscute date de Dumnezeu, înclinând pe cel Milostiv spre binecuvântare şi îndepărtându-L de severitatea judecății de apoi. Dacă sfânta Biserică nu ar fi pe deplin convinsă că unii păcătoşi şi după moarte ar putea primi iertarea păcatelor şi să se elibereze de temnițele iadului, atunci nu s-ar ruga pentru ei.

Trebuie să ne rugăm pentru ei, căci credem că prin rugăciunea celor vii, se vor mântui cei răposați, bineînțeles acei care sânt vrednici pentru aceste rugăciuni. Aşa credea Biserica din Vechiul Testament, aşa crede şi Biserica din Noul Testament. După toate acestea, numai ce am putut să facem pentru cei răposați, în deplină voință, însoțite şi de fapte corespunzătoare, ei vor avea parte în comun de bucuria veşnică. Vor fi o comunitate pentru că cei vii s-au rugat pentru ei: şi de aceea s-au rugat pentru că era voința Domnului: „Fără de Mine nu puteți face nimic" (In. 15,5). Oare nu însuşi

Domnul ne-a promis să ne asculte rugăciunile care corespund preasfintei Sale voințe? Iertarea celor vii prin unirea celor răposați cu cei Sfinți, numai dacă păcatele lor nu aduc hulă Sfântului Duh, se vor îndeplini după spusele Domnului: „vi se dezleagă păcatele aici și dincolo de mormânt” (Mt. 12,32). Aici, prin propria mărturisire și prin căința proprie se vede strădania omului de a-și spăla păcatele sale.

Faptele de căință, care duc la eliberarea sufletului din iad sânt: rugăciunea, părerea de rău din inimă pentru păcatele săvârșite, spălarea de păcate prin milostenie, iubirea de Dumnezeu și a celor apropiați. Cei ce se căiesc înainte de moarte, dar nu ajung să guste din rodul căinței, primesc o ușurare a situației lor în viața de dincolo și chiar o eliberare totală de chinurile iadului prin mijlocirea celor vii, cărora li se poruncește să se roage pentru asemenea răposați care s-au căit: „Să ceară (cei vii) și li se va da viață (celor răposați). Dacă vede cineva pe fratele său care păcătuiește dar nu cu un păcat de moarte, atunci să se roage pentru el și Dumnezeu îi va da viață, dacă nu a păcătuit cu păcat de moarte. Este și păcat de moarte; pentru acela spun să nu se roage” (1 In. 5,16). Așadar pentru răposații care s-au căit înainte de moarte, noi cei vii trebuie să ne rugăm cu speranță și credință deplină, că vor primi dezlegarea păcatelor, după cum a promis chiar Domnul. Nu vor primi dezlegare nici pe pământ, nici în viața de dincolo, cei care s-au îndepărtat de Hristos și de bunăvoința Lui, cei potrivnici, cei ce nu s-au căit, păcătoșii necinstiți, cei care se află în afara relațiilor cu Biserica; pentru aceștia rugăciunea este în zadar. Chiar și sfântul Ioan având o inimă plină de iubire către cel apropiat, în prima trimitere interzice să se facă rugăciuni pentru cei care au păcat de moarte, pentru că soarta lor este deja hotărâtă de Dumnezeu: „Nu li se dezlegă păcatele aici (pe pământ) și nici în viața următoare (de dincolo de mormânt) ”.

Acest adevăr al Mântuitorului și porunca apostolului,

pentru care dintre răposați trebuie să ne rugăm şi pentru care nu trebuie, Sfinții Părinți l-au repetat la primul Sinod ecumenic în regula a cincea: „Toți răposații care au adormit întru Domnul cu adevărată căință sânt liberi de păcatul de moarte, se spune acolo pentru că s-au pocăit; păcatul este spre moarte, când cei care au greşit resping căința, se ridică cu mândrie contra cucerniciei şi a adevărului... ei nu au nici un Dumnezeu, atâta timp cât nu s-au împăcat şi nu s-au curățat de căderea lor în păcat". Înseşi cuvintele Domnului nostru Iisus Hristos: „Cereți şi vi se va da" şi „Sunteți dezlegați de păcate în viața de apoi", ne dă nouă celor vii speranța deplină prin mijlocirea sfintei Biserici şi a deselor noastre mijlociri, să uşurăm situația din viața de dincolo, a acestor păcătoşi care s-au pocăit înainte de moarte şi prin urmare să-i eliberăm din chinurile iadului.

Mărturisirea ortodoxă în răspunsul de la întrebarea 65 spune: „Binefacerile făcute de cei vii sânt folositoare celor răposați care au murit şi în păcate grele; ei înclină spre milă având puterea să elibereze sufletul păcătos din gheenă". De asemenea în răspunsul de la întrebarea 64 se spune: „Credința ne învață, că mulți dintre păcătoşii care s-au pocăit înainte de a muri se eliberează din iad prin rugăciunile celor vii şi a milosteniilor făcute".

Credința sfintei şi ortodoxei Biserici despre înduplecarea lui Dumnezeu, spre iertarea păcatelor celor răposați cu pocăință este expusă în mărturisirea acestei dogme de către patriarhii răsăriteni în: „Mărturisirile dreptei credințe" (frag. 18).

Explicația acestei dogme este următoarea: „Noi credem că sufletele oamenilor căzuți în păcate de moarte şi deznădejde, dar până să se despartă de această viață s-au pocăit, dar nu au reuşit ca această căință să aducă rodul său (rugăciuni, lacrimi, îngenuncheri, cercetarea celor săraci şi exprimarea iubirii către Dumnezeu şi a aproapelui) sufletele acestor oameni coboară în iad şi suferă pedeapsă pentru păcatele comise, dar nu sânt

lipsite de speranța ca ele să fie uşurate. Primesc această uşurare prin nemăsurata bunăvoință şi prin rugăciunile preoților, prin binefaceri făcute pentru cei răposați,dar în special prin jertfa cea fără de sânge, care o aduce în parte slujitorul bisericii pentru fiecare creştin şi pentru apropiații lor. În general această jertfă este adusă pentru toți de sfânta Biserica Ortodoxă.

SFÂNTA SCRIPTURĂ A VECHIULUI TESTAMENT

Cel mai vechi document scris desigur, care mărturiseşte despre folosirea rugăciunii pentru cei răposați din Vechiul Testament este cartea 2 Macabei cap. 12 vers. 39-46: „A doua zi cei care au fost cu Iuda, au plecat după cum cerea datoria, să aducă trupurile celor căzuți şi să le aşeze împreună cu neamurile în mormintele părinteşti. La fiecare dintre ei s-au găsit în tunicile lor lucruri sfințite ale idolilor, lucruri care erau interzise pentru Iudei; totul s-a clarificat din ce cauză au căzut. Şi aşa îl preamăreau pe dreptul Judecător care le-a descris taina, îndreptându-se spre rugăciune, cerând ca păcatul făcut să fie şters; iar gloriosul Iuda îndemna poporul să se păzească de păcate, căci au văzut cu ochii lor ce s-a întâmplat pentru vina celor căzuți. Au făcut o colectă de până la 2000 de drahme de argint, după numărul bărbaților şi a trimis la Ierusalim, ca să se aducă jertfă pentru păcatul săvârşit şi a intrat tare cucernic, gândindu-se la înviere; dacă el nu avea speranță în înviere, că cei căzuți în luptă nu vor învia, atunci ar fi fost în zadar să se roage pentru cei morți. Dar el s-a gândit că celor căzuți în cucernicie le este pregătită o mare recompensă. Cât de sfântă şi de cucernică este ideea! Pentru aceasta a adus jertfă de milostivire, ca să fie dezlegați de păcat". Mai sânt câteva mărturii mai departe în Vechiul Testament despre mijlocirea celor de pe pământ pentru cei care au trecut în lumea de dincolo.

Isus, fiul lui Sirah, în cartea lui „Înțelepciunea", este ferm convins de viitoarea viață de dincolo de mormânt şi

de neapărata nevoie de a le acorda ajutor celor răposați, ca şi celor aflați pe pământ; ne învață să le facem bine şi la unii şi la alții: „Dărnicia ta să atingă pe toți cei în viață şi chiar morților fă-le parte de dărnicia ta. Nu te întoarce de la cei ce plâng, şi întristează-te cu cei întristați. " (Isus Sirah,7. 35-36). „Şi nu uita că nu este întoarcere pentru cel răposat şi acestuia nu vei folosi şi ție însuți vei face rău. Adu-ți aminte de judecata lui, că aşa va fi şi a ta; mie ieri, şi ție azi. Cu odihna mortului fă să înceteze pomenirea lui şi te mângâie despre el pentru ieşirea duhului lui " (Is. Sirah, 38. 23-25).

Muribundul Tobit îl înştiințează pe fiul său Tobie: „Dă de pomană pâinea ta lângă sicriu celor drepți, dar să nu dai celor păcătoşi" (4. 17). Învățătorii Bisericii dau acestei înştiințări o interpretare importantă: Tobit, conştient de importanța şi folosul rugăciunii pentru cei morți şi ca să-i trezească pe cei vii către aceste rugăciuni, a poruncit să se facă parastase. Acest obicei salvator şi cucernic ca să faci pomeniri după înmormântări, sau în alte zile alese pentru cel mort (a-9-a, a-40-a, la un an, la ziua de naştere, la ziua numelui, ziua morții, ziua moşilor de peste an) să împartă de mâncare cu cei cunoscuți, cu preoții, cu cei săraci, ca ei să se roage pentru cel răposat, a trecut în principal în Biserica lui Iisus Hristos şi se păstrează până în prezent.

Sfântul Ioan Gură de Aur lăudând pe cei care au procedat aşa, ne învață ca să facem parastase, ca să ne rugăm pentru cel mort, iar cu rugăciunile să-l mişcăm pe Dumnezeu către mila Lui față de cel răposat. În principalele Biserici aceste parastase pentru preoți şi cei săraci se făceau în pridvorul Bisericii. Mai târziu în Sinodul din Laodicea, a fost interzis ca aceste parastase să se facă în pridvorul Bisericii, şi atunci aceste pomeniri se făceau acasă („Piatra credinței", partea 1, cap. 1).

Sfântul prooroc Ieremia îi numeşte blestemați şi îndepărtați din fața Domnului, pe cei pentru care după moartea lor nu se fac pomeniri, iar la înmormântarea lor

nu se dă de pomană. După spusele Proorocului, acei morți sânt blestemați pentru care nu se fac rugăciuni, nu se fac parastase, nu se dă de pomană, ci, dimpotrivă, rugăciunea pentru cei morți şi pomana în numele lor îi fac mai fericiți. Iată cuvintele Proorocului: „Nimeni nu-i va plânge şi nici nu-i va îngropa... Pentru că aşa spune Domnul: să nu intri în nici o casă de jale, să nu boceşti cu ei; căci Mi-am luat înapoi pacea Mea, bunătatea şi îndurarea Mea. Şi mari şi mici, toți vor muri în țara aceasta şi nu vor fi îngropați, nimeni nu-i va plânge, nimeni nu-şi va face tăieturi din pricina lor şi nici nu se va rade pentru ei. Nimeni nu le va pune masa în timpul jelirii ca să-i mângâie pe cei morți; şi nimeni nu le va întinde paharul mângâierii pentru tatăl sau mama lor. Să nu intri în nici o casă de petrecere ca să te aşezi cu ei să mănânci şi să bei. Aşa spune Domnul Savaot, Dumnezeul lui Israel".

Patriarhii Iacob şi Iosif înainte de moarte au anunțat: primul să nu fie îngropat în Egipt, ci în Hanaan, iar al doilea se ruga ca trupul lui să nu fie lăsat în Egipt după ieşirea evreilor de acolo. O pricină aparentă, să fie îngropați împreună cu ai lor, îi făcea pe patriarhi să facă un asemenea anunț; aici se vede cauza spirituală interioară, dorința comună pentru rugăciune şi jertfă, care se aduceau pentru cei morți. Iată mărturia cărții Geneza: Iacob l-a pus pe Iosif să jure că nu o să-l înmormânteze în Egipt, „aş vrea să fiu lângă părinții mei, mă vei scoate din Egipt, şi mă vei înmormânta în mormântul părinților" (Fac. 47,30). Şi s-a jurat Iosif, Iacob a murit la 147 de ani de la naştere. Evreii socoteau că au venit pentru o scurtă perioadă în Egipt, după cum mărturisesc vorbele spuse de frații lui Iosif către Faraon când au sosit din Hanaan (Fac. 47. 4); de aceea murind în Egipt, Iacob primeşte jurământ din partea lui Iosif, că nu îl va înmormânta în pământ străin şi că-i va duce rămăşițele în acea țară în care va moşteni Israelul.

Numirea locului unde va fi îngropat patriarhul Iacob îi

rânduia poporului viitoarea țară unde se vor stabili. Când a venit vremea morții lui Iosif, el le-a spus fraților săi: „Eu am să mor, dar Dumnezeu vă va vizita şi vă va scoate din pământul acesta şi o să vă ducă în pământul pe care a jurat lui Avraam, Isaac şi Iacob". Şi a obținut Iosif jurământul fiilor izraeliți spunând: „Dumnezeu vă va vizita şi veți scoate osemintele mele de aici" (Ieş. 13. 19). Iosif a murit la vârsta de 110 ani. Moise a luat cu el rămăşițele lui Iosif în vremea ieşirii evreilor din Egipt. Trupul lui Iosif îmbălsămat, nu a fost pus într-un mormânt din piatră, ci într-un sicriu făcut din lemn care nu putrezeşte. Sicriul a fost ascuns într-una dintr-o mulțime de peşteri, săpate în munții din valea Nilului („Ieşirea", Sfântul Letopiseț Vlastov, c. 119). Iosif a trăit pe timpul domniei Faraonului Ramses al 3-lea. După ieşirea din Egipt, trupul lui Iosif a fost înmormântat în Sihem, care i-a fost retrocedat de Iacob prin binecuvântare. Sihemul a fost capitala regatului israelit, iar apoi a Samariei.

Iată spusele lui Moise: „Israel a trăit în țara Egiptului, în ținutul Goşen. Ei s-au înstărit, au crescut şi s-au înmulțit foarte mult. Iacob a trăit 17 ani în țara Egiptului; şi zilele anilor vieții lui Iacob au fost 147 de ani. Când s-a apropiat Israel de clipa morții, a chemat pe fiul său Iosif şi i-a zis: dacă am căpătat trecere înaintea ta, pune te rog mâna sub coapsa mea şi poartă-te cu bunătate şi credință față de mine: să nu mă îngropi în Egipt, iar când mă voi culca lângă părinții mei, să mă scoți din Egipt şi să mă îngropi în mormântul care se află în peştera Macpela, în fața lui Mamvri, în pământul Hanaan, pe care (peşteră) a cumpărat-o Avraam împreună cu câmpia de la Efron Heteul în special pentru morminte (Fac. 47. 27-30; 47. 29, 30). Acolo au fost înmormântați, Avraam şi Sara soția lui; acolo au fost înmormântați Isaac şi Rebecca soția lui; acolo a fost înmormântată şi Lia" (Fac. 49. 33). Iată recunoaşterea şi mărturisirea nemuririi sufletului, a vieții de dincolo de mormânt şi prin aceasta

viața nedespărțită.

Credința vie în promisiunea Domnului de a le dărui ținutul Hanaan neamurilor, obliga mintea şi inima plină de dorință să se îndrepte către viitorul poporului ales de Dumnezeu. Obligat de situațiile marginale, patriarhul trăia în Egipt, dar mintea şi inima lui erau acolo unde trebuia să trăiască în viitor.

Pe temeiul adevăratei uniri şi a relației dintre cei vii cu cei morți, astăzi cei sănătoşi pot ajuta mult situației în care se află cei care au murit. În Testamentul Vechi pentru binefacerea morților se număra şi postul celor vii, despre care se mărturiseşte în 1 Împărați 31,13: Locuitorii Galadului au aflat că trupurile morților Saul (el s-a sinucis, ca să nu cadă jertfă filistenilor) şi a celor trei fii ai săi Ionatan, Aminadav şi Melchişua se află prizonieri la filistinieni; s-au dus acolo şi au luat trupurile. Întorcându-se acasă trupul lui Saul şi ale fiilor săi au fost arse, iar oasele au fost înmormântate sub un stejar, apoi au postit şapte zile. Şi David când a auzit de moartea lui Saul şi-a rupt hainele, a plâns şi a postit până seara cu toți apropiații lui (2 Regi. 1. 11,12). De asemenea David a plâns amarnic şi a postit la moartea vestitului conducător Abner (Aceiaşi, 3. 35).

Noemina spunea nurorii sale: „Binecuvântată să fie de Dumnezeu că nu a lăsat mila nici pentru vii, nici pentru cei morți" (Rut. 2. 20).

Aşa se ruga Baruh către Dumnezeu pentru cei morți: "Doamne! Nu-ți mai aminti despre nedreptățile părinților noştri, dar aminteşte-ți de mâna Ta şi de numele Tău în vremea aceasta" (Baruh. 3. 5).

Cartea Judecătorii izraeliților, mărturiseşte că pomenirea morților era legiferată în Israel. De patru ori pe an fiicele izraeliților mergeau s-o plângă pe Neffaia din Galaad.

Sfântul proroc şi rege David mărturiseşte că situația morților se îmbunătățeşte prin grija celor vii şi că morții pentru ei nu mai pot face nimic. După moarte nu există

căință: „Cine o să Te slăvească în groapă?" (Ps. 6, 5) ., sau „Oare morții o să se scoale și Te vor slăvi?" (Ps. 87, 11). Mortul nu se mai poate ajuta. În timpul vieții el a avut mijloacele și posibilitățile pentru mântuirea sa, mărturisirea păcatelor și alte fapte bune, pe care după moarte nu le mai are. De aceea David îl roagă pe Dumnezeu să-l vindece de păcate în viață: „Miluiește-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta. Și după mulțimea îndurărilor Tale, șterge fărădelegea mea. " (Ps. 50), înainte de a pleca din viața aceasta.

Dacă nu ar fi pe pământ spovedania pentru mărturisirea păcatelor, atunci se înțelege, că după trecerea în viața de dincolo, în iad nu mai poate să fie vorbă de această binefacere de căință, ca situație nu mai aparține morților, ci ei sunt mai aproape de starea duhurilor rele; de aceea David și spune: „în iad cine Ți se va mărturisi?". Pocăința, fie desăvârșită, fie nedesăvârșită, ca faptă de binefacere, este numai pe pământ, iar făptuitorii ei nu mor, nu sânt morți, ci vii; cei ce nu recunosc pe Dumnezeu și nici legile Lui, care nu vor să facă voia Lui, nu sânt vii, ci sânt morți și pe pământ și dincolo de mormânt. David de aceea a și scris: „nu cei morți Te vor lăuda Doamne și nici cei care pleacă în iad", pentru că și în timpul vieții lor nu se lumina numele Domnului în faptele lor, cu atât mai mult nu se va lumina dincolo în iad, în legătura cu duhurile rele, dușmanii Domnului. Cei vii îi numește David pe aceia care îl cunosc pe Dumnezeu și pe cei care fac voia Lui, morți însă, sunt cei ce slujesc idolilor și păcătoșii care nu s-au căit. Numai celor vii, care se închină Dumnezeului cel viu, le aparține proslăvirea Lui și aici pe pământ și în viața de dincolo, în rai. În iad moartea împiedică lauda sau proslăvirea Domnului.

Și învățătura lui Hristos se începe cu cuvântul: „Pocăiți-vă... " fiind spusă oamenilor, celor ce se află încă pe pământ; prin urmare căința i se cuvine numai sufletului care este unit cu trupul; iar după despărțirea lui

de trup şi trecerea în lumea de dincolo de mormânt, el nu mai are nici putere şi nici mijloace de căinţă: „îmbrăcat nu în haine de mire, ci cu mâinile şi picioarele legate îl aruncă în beznă, unde va fi bocet şi scrâşnet de dinţi". Prin urmare, morţii nu pot face nimic pentru ei; îi pot ajuta numai cei vii, care se află încă pe pământ, după porunca Domnului „iubiţi-vă unul pe altul, cereţi şi vi se va da, căutaţi mai întâi împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui".

ÎNVĂŢĂTURILE EVANGHELIEI

Mărturiile Noului Testament despre acţiunea rugăciunilor asupra celor răposaţi le găsim în: învăţăturile Domnului despre viaţa de dincolo de mormânt, în tradiţiile apostolice, în regulile sfintelor Sinoade ecumenice şi locale şi în învăţăturile Sfinţilor Părinţi şi învăţători ai sfintei Biserici.

Însuşi Domnul nostru Iisus Hristos le-a mărturisit ucenicilor săi că dincolo de mormânt este dezlegare de păcate numai pentru cei morţi, se înţelege, prin mijlocirea celor vii, cărora li s-a spus: „cereţi şi vi se va da"; dacă cineva va spune o vorbă de ocară despre Fiul Omului, i se va ierta; dacă va spune o vorbă de ocară despre Duhul Sfânt, nu i se va ierta nici în viaţa actuală şi nici în viaţa viitoare. Asta înseamnă că păcatele care nu aduc hulă Duhului Sfânt se pot ierta şi în viaţa de dincolo de mormânt.

Principalele păcate, care nu se iartă nici pe pământ şi nici în viaţa de dincolo, ar fi: necredinţa, necăinţa pentru păcate, îndârjirea inimii, împotrivirea înverşunată împotriva adevărului lui Hristos, respingerea cu înverşunare a faptelor de iubire, unite cu îndepărtarea de toate cele care sânt sfinte şi plăcute Domnului (Evr. 10. 26, 29). Iată care sânt rădăcinile păcatelor, care compun hula împotriva Sfântului Duh. Dar de ce nu se iartă nici pe pământ şi nici în viaţa de dincolo? Pentru că iertarea tuturor păcatelor se face numai aceluia care se căieşte şi

nu le mai face. Iisus Hristos a spus drept că nu i se va ierta hulitorului, asta însemnând că celui ce se află în perioada hulirii; iar celui care a hulit şi apoi s-a căit i se va ierta.

Acolo se află iertare, unde se află căinţă cu inima zdrobită, dorinţa de a îndrepta păcatele, prin îndepărtarea de păcatul mărturisit. Deci, nu este nici un păcat oricare ar fi el, de moarte sau nu, care să nu fie iertat, numai cu condiţia ca el să fie spus prin mărturisire. Păcatul spus se iartă după cum mărturiseşte chiar Domnul nostru Iisus Hristos: „Şi zicând acestea, a suflat asupra lor şi le-a zis: Luaţi Duh Sfânt. Cărora veţi ierta păcatele, le vor fi iertate şi cărora le veţi ţine, vor fi ţinute. ” (In. 20. 23). Păcatul iertat pe pământ îl eliberează pe cel care l-a spus de veşnicele chinuri ale iadului; iar rodul căinţei ce constă în îndeplinirea canonului dat de preot, întoarce înclinările interioare de la păcat, ale celui care s-a căit. Dacă după căinţă din diferite motive nu este îndeplinit canonul pus de preot, ori nu a dat roade această căinţă, precedată de moarte, atunci cel mort poate primi ajutor consistent prin mijlocirea Bisericii şi din partea rugăciunilor pentru el a celor rămaşi pe pământ, adică a celor vii.

Nu vor fi iertate păcatele care aduc hulă Sfântului Duh, pentru că starea morală a sufletului, care o presupun ele, este ca şi starea demonilor nepocăiţi (Tâlcuirea Evangheliilor, de Arhim. Mihail. Mt. 12. 31-32, pg. 211). Nu va fi iertat acest păcat pentru că păcătosul nu are conştiinţă şi nici pocăinţă.

Că păcatele care nu aduc hulă Sfântului Duh, se iartă şi după trecerea în viaţa de dincolo de mormânt, Iisus Hristos a arătat-o prin fapte. Aflându-se răstignit pe cruce, El a auzit o rugăciune pornită din inima tâlharului înţelept care s-a căit: noi murim pe cruce şi în scurt timp vom trece amândoi în viaţa de dincolo. Tu eşti Dumnezeu, iar eu voi fi judecat pentru faptele mele. Ştiu că şi în viaţa de dincolo va trebui să dau socoteală de faptele mele; dar Te rog din suflet atunci când ai să treci

în viața de dincolo, amintește-ți și de mine în împărăția Ta... Nu pe pământ L-a rugat pe Domnul să-și aducă aminte de el, dar „Pomentește-Mă Doamne când vei veni în împărăția Ta", iartă-mă și miluiește-mă în noua viață de dincolo de mormânt. Dumnezeu a primit rugăciunea tâlharului ca să nu amintească de viața lui păcătoasă anterioară în viața de dincolo de mormânt și a spus: „Și zicea lui Iisus: Pomenește-mă, Doamne, când vei veni în împărăția Ta.

Și Iisus i-a zis: Adevărat grăiesc ție, astăzi vei fi cu Mine în rai. " (Lc. 23. 42,43). Înseamnă că și după moarte, în anumite condiții se poate obține iertarea păcatelor.

Sfântul apostol și evanghelist Marcu scrie că Iisus și-a dat sufletul pentru mântuirea celor mulți. Noi cei vii trebuie să ne însușim aceste cuvinte evanghelice și morții aceștia fiind cei mulți, inclusiv și morții noștri și o să ne fie atât nouă (celor vii), cât și lor (celor morți), după credința noastră, după cum mărturisesc evangheliștii: „tot ce cereți cu credință în rugăciune, veți primi" (Mt. 21. 22). Oare pot să nu fie credibile cuvintele Domnului nostru Iisus Hristos, care mărturisesc că El nu vrea moartea păcătosului, ci dorește mântuirea lui! Oare nu Domnul nostru, dorind să-i mântuiască pe toți ne spune chiar El: „tot ce cereți cu credință prin rugăciune vi se va da". Oare nu chiar Dumnezeu ne cere iubirea nemuritoare? Și de aceea pe iubirea și promisiunea de a îndeplini cele cerute, ce se potrivește cu voia Domnului, oare nu este adevărată și întemeiată rugăciunea pentru cei morți? De aceea cu deplină speranță cei vii se roagă la Dumnezeu pentru cei ce au trecut în viața de dincolo.

Celui credincios cu credința desăvârșită i se dăruiește orice ar cere în rugăciunile sale, numai să fie în concordanță cu voia și dorința Domnului. Dar atâta timp cât El nu vrea moartea păcătosului, atunci rugăciunea celor vii pentru cei morți este compatibilă cu voia Lui, prin urmare este și activă. Rugăciunea plină de credință, speranță și iubire îi aduce celui ce se roagă, îndeplinirea

rugăminții din partea Domnului, aceasta fiind milostivirea şi liniştea celui plecat în viața de dincolo.

În pilda celor zece fecioare, Domnul descriind ultima judecată a spus: „Cele care au fost pregătite au intrat cu el la nuntă şi uşile s-au închis“ (Mt. 25. 10), deci înseamnă că până la judecată, împărăția cerurilor este deschisă pentru membrii Bisericii şi în ea intră cei drepți şi cei păcătoşi care s-au căit, prin mijlocirea celor vii de pe pământ şi a sfinților din cer; dar după judecata de apoi, porțile raiului se vor închide şi nu se va mai putea intra acolo. Dacă cel ce se îneacă în apă sau cel care a luat foc nu primeşte un ajutor imediat, el va muri; atunci desigur că şi sufletul cu credința nedesăvârşită în viața de dincolo va muri, dacă nu va primi ajutor imediat de la cei care se află încă pe pământ.

Dacă cei vii nu-i dau o mână de ajutor celui nedesăvârşit în viața de dincolo, bunăvoința nu are putere, nu poate mântui sufletul de una singură. Şi iată că pentru căpătarea bunăvoinței lui Hristos pentru cel mort, prin iubirea de neconceput a Domnului, care nu doreşte moartea păcătosului, se alege şi se desemnează persoane vii, care nu după voința lor, cărora le este dat darul şi binecuvântarea de la Dumnezeu, folosesc diferite mijloace văzute exterioare, ca să salveze sufletul care este deja în lumea de dincolo, pentru că el pentru sine nu mai poate face nimic pentru mântuirea sa. Cuvintele „Temeți-vă de acela care, după ucidere poate arunca în gheena” (Lc. 12. 5), aceasta însemnând că poate să predea nu numai trupul dar şi sufletul păcătosului morții veşnice, ne dă nouă celor vii speranța liniştitoare că Acela care are puterea să pedepsească sufletul păcătos cu gheena, are puterea să-l scoată din gheena pe acel suflet, ceea ce este arătat în Scrierea a 65-a din „Adevărata Spovedanie” a Sfintei, Soborniceştii şi Apostoleştii Biserici prin adevăratele cuvinte: „păcătoşii morți sânt aruncați neapărat în iad, dar aceasta stă în puterea Domnului, aşa că El îi poate şi ierta, pentru

binefacerile pe care le-au făcut cei vii pentru folosul celor răposați. Ele nu sânt mai puțin folositoare şi pentru cei morți cu păcate de moarte". Toate acestea sânt mărturisiri ale Domnului nostru Iisus Hristos, care ne-a dat poruncă să iubim, să ne rugăm şi să căutăm împărăția cerurilor nu numai pentru noi, ci şi pentru cei apropiați nouă şi că mijlocirile noastre (ale celor vii) pentru cei morți le pot fi binefăcătoare şi le pot aduce viața veşnică.

TRADIȚIA APOSTOLILOR

Sfântul apostol Iacob, ruda Domnului, a fost învățat chiar de însuşi Domnul să se roage pentru cei morți; pentru că prin mărturisirea cuvântului lui Dumnezeu: „De asemenea şi Duhul vine în ajutor slăbiciunii noastre, căci noi nu ştim să ne rugăm cum trebuie, ci Însuşi Duhul Se roagă pentru noi cu suspine negrăite. " (Rom. 8. 26), prin urmare rugăciunea lui pentru cei morți, a fost influențată de Duhul Sfânt, sub directa îndrumare a Învățătorului, Domnul nostru Iisus Hristos, ca după cuvintele Lui, să aducă posibilitatea iertării păcatelor numai dacă au murit creştineşte. La rândul său sfântul apostol îi învăța pe creştini: „iubiți-vă unul pe altul". Dacă morții nu ar fi existat, atunci aceste cuvinte s-ar adresa numai celor vii, celor care se află pe pământ; dar pentru că morții trăiesc, numai că într-o altă lume, atunci această poruncă priveşte în mod egal datoria celor vii să se roage pentru toți membrii sfintei Biserici, oriunde s-ar afla ei, cu noi sau despărțiți de noi, aflați în lipsă, pe pământ sau în lumea de dincolo.

Sfântul Apostol, în Liturghia lui se roagă pentru cei care trăiesc pe pământ şi pentru cei care au trecut în viața de dincolo prin cuvintele: „Doamne, Dumnezeul tuturor făpturilor şi al sufletelor, pomeneşte pe toți acei pe care i-am amintit şi noi pe dreptcredincioşii de la Abel cel drept până în zilele noastre; Singur aşează-i între cei drepți în Împărăția Ta, în desfătările raiului din sânul lui

Avraam, Isaac şi Iacob, a sfinţilor Părinţi ai noştri, acolo unde nu este nici suspin şi nici durere, unde luminează lumina feţei Tale şi luminează pentru totdeauna".

Primul Sinod a fost Sinodul sfinţilor Apostoli din Ierusalim. Aici a fost întărită gândirea unică în propovăduirea învăţăturii Evanghelice: prin urmare învăţăturile rugăciunii pentru cei trecuţi în viaţa de dincolo a fost comună pentru toţi apostolii; şi de aceea numai acolo unde sădeau apostolii creştinismul, acolo deja era întărită şi rugăciunea pentru cei răposaţi. Ca mărturie pentru acestea stau liturghiile din trecutul acelor vremi.

Obiceiul să se roage pentru cei morţi în Biserica din Testamentul Vechi a trecut în cea mai importantă Biserică creştină. Prima Biserică creştină, fiind comunitatea creştinilor, este Biserica din Ierusalim, care era formată din sfinţii Apostoli şi ucenicii lor, asupra cărora Duhul Sfânt îi influenţa spre adevăr (In. 16. 13). De asemenea obişnuinţa de a se ruga pentru cei morţi era şi în Bisericile din Alexandria, din Cartagina, din Cezarea, din Constantinopol, din Milan.

Toate Liturghiile din vechime care se slujeau sau se slujesc în Biserica ortodoxă din răsărit sânt cunoscute sub denumirile de: Liturghia sfântului Iacob ruda Domnului, a sfântului Grigorie Dialogul, a sfântului Vasile cel Mare, a sfântului Ioan Gură de Aur, ca şi liturghiile Bisericii apusene: din Roma, din Spania, din Galia şi altele; în final mai sânt liturghiile altor secte necredincioase care au funcţionat din vechime în răsărit: iacobiţi, copţi, etiopieni, sirieni, nestorieni şi alţii. Dar toate aceste liturghii, care nu sânt multe la număr nu diferă prea mult nici ca mod de slujire, fiindcă nu este nici una în care să nu se regăsească rugăciunile pentru cei morţi, semn că din zilele sfinţilor Apostoli, care au adus ceremonia liturghiei Domnului, nu au fost perioade când creştinii nu s-ar fi rugat pentru fraţii lor răposaţi. (Teologia dogmatică ortodoxă, Macarie arhiepiscop de

Harkov, vol.2, pag. 597).

Sfântul apostol Pavel ne învață să nu plângem morții așa cum plâng aceia care nu au nădejde în înviere, în viața veșnică și fericită din lumea de dincolo de mormânt. Știind că toți suntem vinovați în fața Domnului și de aceea nici morții nu sânt străini de păcate, ne învață ca prietenii să-l plângă creștinește, ducând povara răposatului apropiat, aceasta fiind tânguirea pentru păcatele celui răposat, prin rugăciunea din inimă pentru cel care a trecut în lumea de dincolo.

Creștinilor le este dată binefacerea de a duce poverile celor apropiați. Ducând poverile apropiaților îndeplinim legea lui Hristos, care este iubirea nemuritoare. Iisus Hristos nu făcea deosebiri mari între cei vii și cei morți și chiar ne învăța că în fața lui Dumnezeu toți suntem vii; prin urmare, iubirea poruncită de El se așterne și peste cei apropiați care se află în lumea de dincolo. Porunca apostolului Iacob de a ne ruga unul pentru altul ne arată voința de a ne ruga și pentru cei care au trecut în lumea de dincolo. A duce povara altora, nu numai a celor care trăiesc pe pământ, ci și a acelora care au trecut în lumea de dincolo este o poruncă a apostolului Pavel. Ce urmări are ducerea acestor poveri a celor morți explică sfântul Ioan Gură de Aur. În conștiința celor vii, despre păcătuirea celor morți trebuie ca după legea iubirii să nască în sufletele celor dintâi plânset și mâhnire pentru păcatele acelora. Această plângere se și cere de la cei vii, ea fiind folositoare pentru cei morți. Cei blânzi, ne învață Iisus Hristos plâng pe baza legii iubirii, nu numai pentru păcatele lor, dar și pentru păcatele celor apropiați lor, atât pentru cei vii cât și pentru cei morți. Liniștea lor va fi îndeplinirea rugăciunilor, iertarea propriilor lor păcate și iertarea păcatelor celor morți pentru care se rugau.

„Această plângere pentru păcatele celor morți, spune Ioan Gură de Aur, este benefică". În altă parte sfântul apostol Pavel scrie: „pomeniți-i pe înaintașii voștri" (Evr.13. 7). „Pomeniți", aici apostolul poruncește să nu

uităm pe morții care ne-au învățat despre cum să ducem viața creştină şi în care avem obligații în viața morală pe care o ducem, gustând din rodul muncii părinților şi fraților noştri.

În trimiterea către Timotei sfântul Apostol ne porunceşte să ne rugăm pentru cei morți la fel ca pentru cei vii: „Faceți rugăciuni, cereri, mulțumiri pentru toți oamenii". În a doua trimitere către Timotei, apostolul Pavel doreşte ca membrii casei lui Onisifor, să primească de la Dumnezeu în viața de dincolo, milă pentru iubirea pe care ei i-au arătat-o lui: „Să dea Domnul să găsească în orice zi mila Domnului în casa lui, chiar şi după moarte".

Sfântul Ioan Teologul, îi împarte pe cei care trec în lumea de dincolo, în cei care s-au pocăit pentru păcatele lor înainte de moartea lor şi în cei care nu s-au căit, cei deznădăjduiți. Pentru primii porunceşte să se roage, iar pentru ceilalți interzice. Primilor li se iartă păcatele şi li se dăruieşte viață, ceilalți îşi primesc pedeapsa pentru viața lor de pe pământ. „Dacă cineva îşi vede fratele care păcătuieşte, dar nu păcat de moarte, atunci să se roage, şi Dumnezeu îi va da viața, aceasta fiind greşeala cu păcat, dar nu de moarte. Este păcat de moarte; dar nu de acela vorbesc ca el să se roage. „Toate păcatele sânt păcate, dar nu de moarte" (1 In. 5. 16,17).

ÎNVĂȚĂTURILE SFINȚILOR PĂRINȚI ŞI ALE ÎNVĂȚĂTORILOR SFINTEI BISERICI

Sfântul Dionisie Areopagitul, contemporan cu sfinții Apostoli, gânditor despre lucrurile lui Dumnezeu, ucenic al sfântului apostol Pavel, fiind prezent la Adormirea Maicii Domnului, în căutarea tainică a contemplării asupra celor răposați, a spus: „Rugăciunile Sfinților şi în viața aceasta, cu atât mai mult după moarte, sânt active pentru cei care sânt vrednici pentru sfintele rugăciuni, adică pentru cei credincioşi. Rugăciunile unuia pentru altul, au alt preț şi altă putere în fața Domnului".

Sfântul Ioan Damaschin scrie: „Sfântul Dionisie unul dintre ierarhii Bisericii ortodoxe, interpretul regulilor sfinte ale Bisericii, nu ar cere un lucru ce nu ar fi binevenit pentru Dumnezeu şi îndeplinirea lui nu ar fi promisă de El; fapt pentru care nici nu întreabă pentru cei necuraţi, adică nedesăvârşiţi (cei nebotezaţi)". În altă parte sfântul Damaschin scrie: „Deci ierarhul Bisericii întreabă dacă Domnul agreează şi ceea ce fără îndoială va fi dat de El". Iată însemnătatea rugăciunii pentru cei morţi: „Rugăciunea cheamă bunăvoinţa Dumnezeiască, pentru iertarea păcatelor făcute de cel răposat, prin neputinţa omenească şi aşezarea lui în lumea celor vii, în sânul lui Avraam, Isaac şi Iacob, în locul unde nu este durere, nici întristare, nici suspin; fie ca puterea Dumnezeiască prin bunătatea ei să curețe de necurăţenia ce s-a statornicit în cei răposaţi prin neputinţa omenească, pentru că după cum spune Sfânta Scriptură, nimeni nu este curat" (Cuv. Sfîntului Ioan Damaschin, Despre moartea credinciosului).

Sfântul Atanasie cel Mare în „Cuvântul său pentru cei răposaţi" scrie: „Măcar de ai fi aşezat în cucernicie chiar şi sub cerul liber, nu te opri, chemând pe Hristos Dumnezeu să se aprindă o lumânare şi o candelă la căpătâiul tău: acest lucru este plăcut Domnului şi meriţi o mare răsplată de la El. Pentru că untdelemnul şi lumânările sânt arderile de tot, aceasta este jertfa Domnului fără de sânge, jertfă de curăţire; este o binefacere către cei săraci care dublează orice răsplată. Prin bunăvoinţa Domnului, nu vor fi presiuni năprasnice, ca să ajungem către scopul spre care năzuim cu credinţă. Pentru că sfinţii Apostoli, învăţătorii sfinţiţi şi Părinţii spirituali au fost insuflaţi de Duhul Sfânt, au instituit liturghii, rugăciuni şi cântări psaltice şi pomenirile de peste an pentru cei morţi. Aceste ritualuri, prin bunăvoinţa Domnului cel iubitor de oameni, se păstrează şi în prezent şi se întind de la răsăritul soarelui până la apusul lui, la nord şi sud în cinstea şi mărirea Domnului".

Sfântul Grigorie de Nissa spune că este un lucru plăcut Domnului şi folositor prin preamărita şi Dumnezeiasca taină a Euharistiei să se facă pomenirea morților în credința ortodoxă. El, ocupându-se de salvarea sufletelor, porunceşte ca în cazuri de moarte să-i cuminece cu Sfintele Taine, pe cei opriți de la ele pe o perioadă determinată.

Sfântul Vasile cel Mare se roagă pentru cei morți în felul acesta: „Pomeneşte, Doamne, pe toți cei mai înainte răposați, adormiți în nădejdea vieții veşnice".

Sfântul Grigorie Teologul, în predica de la înmormântarea fratelui său Cezar, spune despre mama lui: „Este auzită o veste vrednică, să o audă toți căci mâhnirea mamei se revarsă într-o promisiune fericită şi sfântă, ca fiul ei să dea toată bogăția lui în dar la înmormântare". Şi spune mai departe: „Iată cu ce pot să-ți cinstesc memoria, căci celelalte le-am îndeplinit în parte, iar altele le voi îndeplini, făcând pomenire în fiecare an". Aceasta este mărturia unui mare învățător al lumii despre rugăciunea pentru cei morți. Rugăciunea pentru morți şi în general tot ce se aduce Domnului pentru cei morți se numesc daruri sfinte.

Marele învățător universal, sfântul Ioan Gură de Aur ne învață prin vorbă şi prin faptă ca să ne rugăm pentru cei ce au trecut într-o nouă lume, în lumea de dincolo de mormânt. În liturghia lui este făcută de trei ori rugăciunea pentru ei şi în afară de asta îi învăța pe cei păstoriți cu această binefacere, arătând cât este de importantă şi de binefăcătoare această rugăciune, atât celor care se află pe pământ, cât şi celor care au plecat din această viață.

Iată de exemplu ce scrie în unele locuri ale sfintelor lui scrieri: „Nu trebuie să plângă şi nici să se întristeze, ci să se bucure cei care au rămas pe pământ după moartea celor apropiați inimii lor. Nu trebuie să plângă, ci trebuie să se bucure, fie că cel răposat este păcătos sau că este drept. Dacă cel răposat a fost un binefăcător, un creştin bun, nu trebuie să se plângă după el, ci trebuie să se

bucure, pentru că el a dus cu dragoste şi iubire povara acestei vieţi de pe pământ şi a trecut în liniştea veşnică întru Hristos, pentru care a suferit mai mult sau mai puţin, a apărat şi a păstrat adevărul". Dacă cel răposat a fost păcătos, nici atunci nu trebuie să plângem până la pierderea conştiinţei. Trebuie să ne bucurăm că nu va mai face relele spre care a avut înclinaţie. Să plângă şi să se întristeze nu pentru moartea lor, ci pentru păcatele pe care ei ca oameni le-au făcut.

Tristeţea celor vii pentru cei morţi, plânsul pentru păcatele lor, trebuie să se îndrepte din partea celor vii cu siguranţă şi credinţă către Acela Care a luat asupra Lui păcatele întregii omenirii, prin urmare şi păcatele răposatului nostru. Rugăciunea, parastasul, jertfa cea fără de sânge le ajută foarte mult celor răposaţi şi îmbunătăţeşte situaţia lor în lumea de dincolo. Dacă rugăciunile şi jertfele sărmanului Iov pentru copiii lui îi curăţa de păcate, atunci ce îl poate opri pe Dumnezeu ca prin rugăciunile şi jertfele noastre să-i cureţe de păcate şi pe morţii noştri; sau poate Dumnezeu pentru rugăciunile unora dă rodul altora. Pentru acest scop, este şi legiferat ca să se roage unul pentru altul, pentru ca unii să se însănătoşească prin mijlocirea altora. O mână spală pe alta şi devin curate amândouă. Aşa că rugăciunile celor vii pentru cei morţi îi mântuiesc pe amândoi şi pe cel ce se roagă şi pentru care se roagă. Pentru ce această mâhnire fără nici o bază, când cei vii pot găsi în Dumnezeu milă pentru cei morţi? Să începem să ne rugăm pentru cei despărţiţi de noi, numai pentru schimbarea locului unde trăiesc şi nu o să fie rugăciunile noastre zadarnice şi fără de folos, pentru că acesta este unul dintre mijloacele, care ne sânt date de Dumnezeu, pentru mântuirea noastră şi a apropiaţilor noştri, oriunde s-ar afla, pe pământ ori în lumea de dincolo.

Se spune că trupurile noastre sânt temple în care trăieşte Duhul Sfânt, atunci rugăciunea preotului şi a diaconului, în aceeaşi măsură şi a celor prezenţi, pentru

cei morți ai întregii Biserici şi a fiecăruia dintre noi creştinii nu este şi rugăciunea Duhului Sfânt pentru mântuirea celor morți?

Ucenicii Domnului nu i-ar fi legiferat prin marile Taine preotului să se roage pentru cei răposați în credință, dacă nu ar fi ştiut cu câtă binefacere acționează această rugăciune în situația morților păcătoşi. Sfântul Ioan Gură de Aur, în învățătura despre posibilitatea de a aduce mântuire morților păcătoşi şi de a le cere iertare păcatelor de la Dumnezeu, se întemeiază pe mijloace puse de Duhul Sfânt. Nu sânt în zadar mijloacele acestea: rugăciunea, parastasul şi darul. Prin mijlocirea lor, noi aducem unul altuia folos, prin urmare şi mântuire. În altă parte spune cu hotărâre: „eu garantez pentru succesul tuturor acestor mijloace". Deci de noi depinde îmbunătățirea situației în viața de dincolo a celor păcătoşi.

Sfântul Ioan Gură de Aur explică cuvintele Domnului nostru Iisus Hristos, spuse Martei, sora mortului Lazăr: „Eu sânt viața şi învierea, cel ce crede în Mine chiar de va muri va învia" (In.11, 25), şi scrie în tâlcuirea la aceste cuvinte (Omilia 62) astfel: „Aşa cum Mântuitorul este izvorul de viață al tuturor celor bune, atunci trebuie să cerem de la El îmbunătățirea situației celor ce trăiesc în lumea de dincolo. El ca Dumnezeu, pe cine vrea, poate învia".

La cartea lui Iov, Origen scrie aşa: „Noi facem pomenirile sfinților noştri Părinți sau respectăm cu evlavie amintirea apropiaților noştri care au murit în credință, ne bucurăm de umbra lor, rugându-ne şi noi pentru un sfârşit în evlavie şi credință".

Oratorul păgân Arnov i-a dat cinstire Bisericii, fiind încă nebotezat, în a patra lui carte împotriva păgânilor scriind: „Ce au câştigat adunările noastre, căci tot voi le destrămați? În ele se fac rugăciuni Dumnezeului cel Mare, se cere de la El pace pentru toți, miluirea conducătorilor, armatelor, împăraților, prietenilor,

duşmanilor,celor vii şi celor morţi".

Sfântul Ioan Damaschin a adunat mărturiile tuturor înaintaşilor săi, Sfinţii Părinţi şi învăţători ai Bisericii, făcînd următoarea încheiere: „Ucenicii şi Apostolii Mântuitorului au stabilit nu fără pricină şi fără de folos în faţa preacuratelor şi de viaţă dătătoarelor Taine, să se facă pomenirea celor răposaţi în credinţă, care stăpâneşte de la un capăt la celălalt al pământului, în Sfânta Biserică a lui Iisus Hristos Dumnezeul nostru şi se menţine tare şi fără să se încline, din acele vremuri şi până în prezent şi se va menţine până la sfârşitul lumii; pentru că credinţa creştină, străină rătăcirilor, nu a primit nimic nefolositor şi menţine, fără să fie încălcat, absolut tot ce este folositor, binefăcător şi salvator". (Acelaşi Cuvînt despre Moarte).

„De astăzi, scrie în altă parte acest mare învăţător al Bisericii, până la înfricoşătoarea judecată a Domnului este timp să-ţi ajuţi prietenii în toate chiar şi în mântuire. Dumnezeu, care iubeşte creaţia Lui exprimă bucurie, atunci când noi ne preocupăm de mântuirea noastră şi de mântuirea celor apropiaţi, precum şi atunci când facem fapte de iubire pentru cei vii şi pentru cei morţi. Aşadar vom trăi pentru Dumnezeu, pentru apropiaţii noştri, nu numai prin faptul că suntem contemporani, dar să trăim şi pentru cei ce au trecut în lumea de dincolo, dar care nu s-au despărţit de noi din punct de vedere spiritual. Uniţi de însuşi Dumnezeu şi trăind în Dumnezeu, ei niciodată nu se despart. Nu pentru a despărţi, uneşte Dumnezeu. Viaţa celor vii, agreată de Dumnezeu, va duce şi la mântuirea celor care au murit în credinţă nedesăvârşiţi. Mijloacele arătate de Sfântul Duh şi folosite de noi în memoria celor răposaţi, nu sânt zadarnice, ele îi ajută să se elibereze de chinurile iadului".

„Cât de parfumat este mirul, atunci când se unge bolnavul cu el, îl face participant la parfum atât pe cel uns cât şi pe cel care unge, scrie sfântul Damaschin, aşa că binefacerea celor vii pentru cei morţi mântuieşte şi pe

unii şi pe alţii. Dumnezeu va mântui creaţia Lui, va mântui lucrul făcut de mâna Lui, îl va mântui pe cel bogat şi pe cel sărac, va mântui pe cel învăţat şi pe cel neînvăţat, va mântui pe stăpân şi pe rob, numai să nu se lepede de credinţa în Iisus Hristos".

Tertulian, în cartea sa „Despre cununa războinicului" spune: "Noi facem parastasul cu dar pentru cei răposaţi anual, în ziua în care au murit".

Sfântul Mucenic Ciprian, episcop de Cartagina, ce a trăit în veacul al treilea, le aminteşte celor păstoriţi de el, regula Sfinţilor Părinţi care au trăit înaintea lui. „Nimeni dintre cei muritori nu trebuie să-l numească ca executor testamentar al bogăţiilor sale pe un preot, ca om, el este obligat în exclusivitate să slujească numai Domnului. Cel ce încalcă această regulă, acesta este deposedat de aceste rugăciuni şi jertfe, după ieşirea sufletului din această viaţă, pentru îndepărtarea de la altar a preoţilor şi a slujitorilor Domnului". Prin urmare, în cazul acesta nu se regăsesc rugăciunile pentru cei răposaţi, însemnând că ele s-au slujit şi se slujesc pentru alţi morţi, fără a fi încălcată această regulă.

Eusebiu scrie: „Tot poporul, împreună cu cei care fac sfintele slujbe, dar nu fără lacrimi şi suspine adânci, înălţau către Dumnezeu rugăciuni, pentru sufletul împăratului iubitor de Dumnezeu, îndeplinindu-i dorinţa".

Sfântul Chiril, arhiepiscop de Ierusalim, în a cincia povăţuire tainică scrie: „Noi facem pomenirea celor răposaţi întru Domnul, Patriarhi, Proroci, Apostoli, Mucenici, ca prin molitvele şi rugăciunile lor, Dumnezeu să primească şi rugăciunile noastre; după care ne rugăm pentru răposaţii, Sfinţii Părinţi şi episcopi; la urmă ne rugăm pentru toţi cei care au răposat în jurul nostru, crezând cu tărie că aceasta le aduce un mare folos sufletelor pentru care se aduc aceste rugăciuni" (Înv. Despre Sfintele Taine. Cap.4, glava 9).

Despre folosirea rugăciunilor pentru cei morţi mărturiseşte sfântul Ambrozie din Milan şi fericitul

Augustin. Primul se ruga şi cerea iertarea păcatelor pentru răposatul împărat Teodosie; iar al doilea în vorbele despre cucernicie şi iubire spune: „Ascultaţi fraţilor! Nu numai săracilor trebuie să le arătăm milă în timpul vieţii noastre, dar să ne străduim să arătăm milă şi pentru cei morţi, urmărind faptul cum a procedat Iuda Macabeul; el a spus: este o idee sfântă să faci rugăciune pentru cei morţi, pentru ca ei să se curețe de păcate. Practic Iuda ştia că nimeni nu se poate lăuda că are inima curată, chibzuind că nici stelele nu erau curate în faţa Domnului. Au căzut îngerii din ceruri, nu au fost curate stelele şi nici acel prunc nu este fără de păcat, a cărui viaţă este numai de o zi. Ce o să spunem despre noi? Oare putem să ne lăudăm că avem inima curată? Nu. Pentru că noi toţi suntem păcătoşi; în păcat am fost zămisliţi şi născuţi, ducem şi o viaţă păcătoasă şi poate murim fără să ne cerem iertare. Aşadar tuturor celor care trebuie să părăsim această viaţă, ne trebuie fapte de iubire. Chiar dacă o să istovim cu asprime trupurile noastre, prin post şi înfrânare, chiar dacă din iubire faţă de Hristos ducem aceste poveri, cu toate acestea, nu suntem vrednici de răsplata Lui. Aşa că avem nevoie de fapte de iubire, cu câteva fapte nu vom putea câştiga viaţa veşnică. Vrei ca Dumnezeu să-şi arate mila Lui către tine? Atunci fii şi tu milos faţă de aproapele tău. Aşadar, roagă-te pentru cei morţi, ca şi ei la rândul lor când vor ajunge în viaţa fericită să se roage pentru tine". Oare puteau să facă cei necredincioşi levitaţie prin care pluteau în aer de parcă păşeau, acei sfinţi slujitori ai Bisericii, aşa cum s-a întâmplat cu sfântul Vasile cel Mare, care înviau morţii, vindecau bolile spirituale şi ale trupului, într-un singur cuvânt făceau minuni? Ei se rugau şi singuri pentru cei morţi, şi plecând din viaţa aceasta, ei lăsau în testament rugămintea să se facă rugăciuni pentru ei.

Sfântul Efrem Sirul a propovăduit toată viaţa lui în pocăinţă şi lacrimi şi ne-a arătat un exemplu de pregătire

pentru moarte; în testamentul său cerea rugăciuni şi pomeniri după ieşirea sufletului său din trup, cinstea cu siguranță faptul că preoții Domnului prin sfintele jertfe şi rugăciunile din gura lor îi pot curăța de păcate pe cei morți. Aflat în suferință, el le-a cerut ucenicilor săi, să facă pomenire în decurs de 40 de zile. Testamentul său l-a încheiat astfel: „Prosperă acei morți cărora li se aduc rugăciuni şi pomeniri din partea sfinților vii şi simt darurile aduse în amintirea lor. Voi iubiților mei frați şi toată mulțimea bisericească, vă implor despărțindu-mă de voi prin Dumnezeu, ca atunci când vă rugați, pomeniți-mă şi pe mine împreună cu voi. Vă rog iubiții mei şi vă implor, pe cei care mă cunosc: rugați-vă pentru mine cu aceeaşi întristare adâncă, aşa cum v-am implorat". În altă parte scrie: „Celui răposat nu-i sânt aşa de mari foloase în lacrimi, nici în mâhnire şi nici în dorințe interioare; căci pe el îl urmează faptele lui, iar faptele lui îl însoțesc şi numai rugăciunea şi milostenia merg împreună cu el şi îl însoțesc".

Aşa că rugați-vă, rugați-vă şi devreme şi târziu, ziua şi noaptea şi nici un suspin nu va fi tainic pentru Dumnezeu.

În convingerea sfântului Epifanie se arată că nimic nu este mai folositor pentru cei morți, ca pomenirea lor în rugăciunile noastre. Sfântul Dimitrie de Rostov, pentru a întări speranța noastră de a obține mântuirea păcătoşilor răposați scrie: „Săvârşind rugăciunile noastre pentru odihna sufletelor în amintirea lor fericită, a răposaților robi ai Domnului, noi cu siguranță sperăm că jertfa adusă pentru mântuirea sufletelor, sângele şi apa ce s-au scurs din coastele lui Iisus Hristos îi stropeşte şi îi curăță, căci pentru ei se aduce şi tot pentru ei se varsă. Şi dacă sângele lui Iisus Hristos, odată ce este scurs pe cruce, a spălat toate păcatele lumii, atunci acelaşi sânge trebuie să curețe şi păcatele noastre, dacă atunci sângele lui Iisus Hristos a *răscumpărat* o *mulțime* de suflete de la chinurile diavolilor, atunci acelaşi sânge oare şi în

prezent nu poate răscumpăra păcatele sufletelor amintite? Dacă atunci suferințele lui Iisus îndreptau atât de multe, atunci şi azi suferințele pe care ni le amintim, săvârşind jertfe Dumnezeieşti fără de sânge, nu trebuie oare să uşureze situația răposaților pomeniți de noi? Credem cu desăvârşire în puterea sângelui lui Hristos amestecat cu apă ce s-a scurs din coasta Lui care curăță, răscumpără şi îi îndreaptă pe robii Săi". În altă parte, acelaşi sfânt scrie: „Pomenirea mijloceşte răposatului iertarea păcatelor, odihna cu cei sfinți şi râvna de a intra în bucuriile Domnului".

În cuvântul apostolic: „Pomeniți-i pe mai marii voştri" sfântul Dimitrie de Rostov, vorbeşte direct despre rugăciunea pentru mai marii noştri răposați şi scrie cum că primii mai mari ai omului sunt chiar părinții lui care au răposat întru Domnul, pentru care de fapt şi porunceşte să ne rugăm necontenit; „Pomeniți-i pe mai marii voştri, pe tatăl şi pe mama voastră, care sânt primii care vă îndreaptă spre o cale dreaptă a credinței; şi mai departe, urmați spiritul mai marilor voştri care vă apropie de cuvântul Domnului".

În încheierea celor spuse: toți Sfinții ne învață prin vorbă şi faptă să ne rugăm pentru cei ce au trecut în viața veşnică. Ne-au învățat şi se înțelege că ei, ca nişte vase alese ale Duhului Sfânt, nu se poate să fi greşit în a legifera şi a arăta necesitatea precum şi folosul rugăciunilor pentru cei care au părăsit această lume. Biserica ortodoxă a lui Iisus Hristos de pe pământ de la începuturile Ei şi până la sfârşitul ei s-a rugat şi se va ruga pentru membrii ei care se află în viața de dincolo. Ea ne învață nu numai să ne rugăm pentru ei, dar şi în numele lor sau în locul lor, sau mai simplu pentru ei, să le facem fapte de binefacere acelor oameni pe care Domnul îi numeşte frați mai mici căci aceste binefaceri le primeşte pentru El: „Pentru mine ați făcut!". Rugăciunea, parastasul, aducerea jertfei fără de sânge, sânt mijloacele care schimbă situația părinților noştri, a fraților noştri şi

în general a celor apropiați inimilor noastre.

Toate mijloacele enumerate, prin care ne învață și despre care au scris Sfinții Părinți și învățători ai Bisericii, în măsura în care au fost legiferate de însuși Dumnezeu, pot schimba în bine, situația în viața de dincolo a creștinilor răposați; și de aceea fericiți sânt acei morți, a căror amintire este bună pe pământ, care este exprimată în rugăciune și în general în faptele de iubire ale celor vii pentru ei; blestemați sânt aceia dintre morți, pentru care după cuvântul Prorocului, pe pământ nu se fac pomeniri, cu moartea lor micșorându-se și amintirea lor.

HOTĂRÎRILE SFINTELOR SINOADE

Sfântul obicei de a se ruga pentru cei morți, care a existat în Vechiul Testament, a fost introdus de sfinții Apostoli și în Biserica lui Iisus Hristos. Apostolul Iacob în Liturghia lui se ruga pentru cei morți. Nu se poate ca acest adevăr să nu-L împărtășească și ceilalți Apostoli. Învățăturile despre rugăciunea pentru cei morți ființează de la începuturile Sfintei Biserici încă din primele veacuri. În veacul al patrulea, cei care au creat liturghiile, învățătorii ecumenici din univers, luminile bisericii, Vasile cel Mare și Ioan Gură de Aur, se roagă de trei ori în liturghie pentru cei morți. Rugăciunea pentru cei morți a devenit indispensabilă în liturghia dumnezeiască și în al șaselea Sinod de pretutindeni se accentuează liturghiile cunoscute, prin urmare se accentuează și rugăciunile pentru cei morți. (Canonul 32). Sinodul din Loadiceea prin Canonul 28 a interzis să se sărbătorească, adică să se facă praznice, mai clar să se mănânce și să se consume băuturi în clădirea bisericii. Prin interzicerea făcută se mărturisește clar obiceiul din străbuni de pomenire a morților. Că doar nu rugăciunile au fost interzise de acest Sinod, ci doar praznicele care se făceau în interiorul templului bisericesc.

Iată și regula Sinodului: „Nu se cuvine ca în templele

Domnului sau în biserici să se facă praznice de iubire şi în casa Domnului să stea tolăniţi”.

Timotei, arhiepiscopul de Alexandria, a fost unul din cei 108 sfinţi Părinţi din cel de-al doilea Sinod de pretutindeni, care ia o decizie în conformitate cu opinia celui de-al doilea Sinod, ca să nu se aducă jertfă fără de sânge pentru sinucigaşi. Din această interzicere parcă se descrie o regulă ce funcţiona încă din vechime, regula de a aduce jertfă fără de sânge, şi prin urmare de a se face şi rugăciuni pentru cei care au avut parte de moarte creştinească şi de a folosi toate mijloacele care duc la odihna sufletului răposat.

Iată ce scrie acest sfânt în Canonul 14: „Dacă cineva în afara facultăţilor mintale ridică mâinile asupra sa sau dacă se aruncă de la înălţime, pentru aşa o persoană se pot aduce jertfe fără de sânge sau nu? Despre o asemenea situaţie, slujitorul Domnului trebuie să judece mai îndeaproape dacă cel ce a săvârşit această faptă a fost sau nu bolnav mintal în timp ce a făcut acest lucru; pentru că în multe cazuri cei apropiaţi ai celui care a suferit, dorind să facă slujba şi să aducă jertfă fără de sânge pentru el, ascund adevărul şi susţin că el a fost bolnav mintal. Se poate ca el să fi făcut acest lucru din pricina unei supărări omeneşti sau din oricare altă cauză. Dar pentru el nu se mai poate aduce această jertfă pentru că este sinucigaş. De aceea slujitorul Domnului trebuie să judece mai amănunţit felul în care s-au petrecut faptele”.

Atât de mult s-au preocupat creştinii pentru mântuirea sufletelor, în special a celor care au trecut în lumea de dincolo de mormânt, încât se confirmă faptul că unii mai zeloşi din fire puneau în gura mortului şi sfintele Daruri.

Cel de-al şaselea Sinod de pretutindeni a interzis ca să fie împărtăşit trupul celui deja mort, ce nu poate fi în acord cu o minte sănătoasă. Cei care au fost opriţi pentru o perioadă determinată de la Sfintele Taine pentru păcatele mai deosebite făcute anterior, totuşi primeau

dezlegare şi aveau voie să primească Sfintele Taine în cazuri de îmbolnăviri grave, pentru ca sufletele lor să nu plece din această viaţă fără să fie dezlegate de păcate. Aşa s-a preocupat Biserica şi a fost făcută o expunere la una din hotărârile primului Sinod în Canonul 13. În Canoanele Sfinţilor Apostoli nu numai că se arată despre pomenirea morţilor, dar este legiferată obişnuinţa să ne rugăm pentru ca Dumnezeu să le ierte toate păcatele, cele de voie şi cele fără de voie, dar şi regulile cum trebuie să fie respectate pentru aceste pomeniri.

AUTENTICITATEA EXEMPLELOR

Mărturii despre posibilitatea de a cere iertarea păcatelor, pentru cei răposaţi prin mijlocirea celor vii care se află încă pe pământ, găsim în biografiile bărbaţilor sfinţi şi în revelaţii din abundenţă. Au fost cazuri, în care apăreau chiar cei păcătoşi în faţa celor vii şi mărturiseau despre schimbarea stării lor în viaţa lor de dincolo, după cum s-a relatat în capitolul „Apariţia sufletelor din iad".

În biografia sfântului Grigorie Dialogul, episcopul Romei antice, găsim susţinerea posibilităţii de a cere iertarea păcatelor pentru cel mort. Odată mergând pe drum sfântul Grigorie s-a oprit şi a început să se roage pentru iertarea păcatelor împăratului Traian care era deja mort. Foarte repede el a auzit de la Dumnezeu următoarele vorbe: „Rugăciunea ta am primit-o şi îi dăruiesc lui Traian iertarea păcatelor, dar de aici încolo să nu-Mi mai aduci rugăciuni pentru cei necuraţi". Despre această întâmplare, stă mărturie atât Biserica din apus cât şi Biserica din răsărit. Sfântul Grigorie Dialogul a fost sfinţit ca papă în anul 596 şi a murit în 604 şi a fost unul dintre marii oameni de seamă ai Bisericii de la Roma. Rugăciunile lui pentru cei morţi mărturisesc că în acea perioadă rugăciunile pentru cei morţi erau comune, atât pentru Biserica de răsărit cât şi pentru cea de apus.

Tot în ţara aceea unde trăia şi cuviosul Benedict în

mănăstirea lui, trăiau şi două fete nobile. Ele au făcut promisiune Domnului, ca să nu se mărite, ci să-şi închine întru totul viaţa Domnului nostru Iisus Hristos. Ele au fost amândouă fecioare şi ţineau posturile cu sfinţenie. Trăind în casa lor, ele nu au observat că printre faptele lor de binefacere, postul şi neprihănirea lor, se furişa un rău îngrozitor-nu se puteau abţine de la vorbărie multă. În discuţiile lor curente ele cădeau în osânda unor fapte, clevetiri, minciuni şi alte vicii care se ascund în vorbăria multă. Aflând despre aceste fapte, cuviosul Benedict le ameninţa că le va interzice ca ele să primească Sfintele Daruri. Măsura părintească a sfântului nu a acţionat în mod pozitiv şi ele au continuat să-şi ducă viaţa aşa cum o duceau şi înainte, fără ca să-şi schimbe purtarea. Foarte repede ele au şi murit fiind înmormântate în biserică.

După înmormântarea acestor fecioare, o parte dintre creştinii vrednici, au observat că de fiecare dată în timpul slujbei în Biserică, numai ce spunea diaconul: „cei chemaţi ieşiţi!" atunci cele două fecioare care au fost înmormântate în biserică, se ridicau din sicriu şi se îndepărtau în linişte din biserică. În sfârşit i-au adus la cunoştinţă sfântului Benedict, şi el a înţeles cauza dreaptă a mâniei Domnului; atunci s-a rugat cu inima îndurerată pentru ele şi a trimis în biserică unde au fost înmormântate ele o prescură pentru Liturghie ca să fie făcută pentru odihna lor. După ce a fost adusă jertfa fără de sânge, ieşirea fecioarelor din sicrie s-a oprit; de aici reiese clar că rugăciunea şi aducerea jertfei fără de sânge a sfântului Benedict au mijlocit iertarea păcatelor şi odihna sufletelor celor două fecioare.

În viaţa acestui ascet se arată încă un fapt, care arată cât de mult înseamnă pentru cei morţi, grija celor vii pentru ca situaţia lor să se îmbunătăţească în viaţa de dincolo. Dar iată că în mănăstirea unde locuia sfântul Benedict, a trăit şi un monah destul de tânăr, care prin iubirea aparte către părinţii lui, aproape în fiecare zi

părăsea în taină mănăstirea, fără să ia binecuvântarea mai marelui său. Şi iată că în sfârşit l-a ajuns pedeapsa Domnului. După ce a venit în casa unde s-a născut după cum avea obiceiul, el a murit brusc. Au dat de veste în mănăstire şi fraţii întru credinţă l-au înmormântat. Oare ce s-a întâmplat? A doua zi dimineaţă au văzut trupul răposatului scos din sicriu! Din nou l-au înmormântat şi a doua zi trupul era afară din sicriu. Atunci au povestit totul sfântului Benedict, iar el a poruncit ca să se aducă pentru monah jertfa fără de sânge şi a pus o părticică din Sfintele Taine pe pieptul celui mort şi a poruncit să fie redat pământului. După consumarea acestui fapt, trupul răposatului nu mai ieşea din sicriu; aceasta ne mărturiseşte clar că în viaţa lui de dincolo a pătruns mila Domnului. (Viaţa sfântului părinte Benedict, 14 martie).

Toate mijloacele sânt puse de Dumnezeu, cum ar fi mijloacele de mântuire a omului, care sânt scoase în evidenţă de unirea, legătura, atitudinea şi relaţia celor care se află încă pe pământ cu cei care au trecut în lumea de dincolo, dar nu au ajuns la o sfinţire desăvârşită şi împreună cu acestea dau semne văzute de schimbare în bine a situaţiei celor răposaţi în lumea de dincolo, prin mijlocirea celor vii, mişcaţi de iubirea către cei plecaţi şi cu speranţă în marea milă a Domnului. Cei păcătoşi primesc iertare şi se eliberează din iad. Aceasta este dogma dreptei credinţe, acestea sânt învăţăturile Bisericii ortodoxe. „Cereţi şi vi se va da; să-ţi fie după cum doreşti".

Acestea sânt promisiunile Domnului nostru Iisus Hristos, prin urmare este un adevăr; şi dorinţele noastre în acord cu voia şi dorinţa lui Iisus Hristos de a-l mântui pe om se vor îndeplini neapărat şi cel mort va fi mântuit.

Astfel inima celui ce se roagă se va încălzi cu bunăvoinţă prin mijlocirea pentru cel răposat. Cel viu se roagă pentru cel mort pentru că aşa este voia Domnului. Dacă mijlocirea celui viu pentru cel mort este plăcută Domnului, atunci cel mort va fi mântuit. Acest Dumnezeu

este unic şi atotputernic şi ieri şi azi şi în vecii vecilor. Ideile Domnului despre mântuirea tuturor oamenilor şi dragostea lui pentru om sânt la fel de puternice cum au fost şi înainte. Dacă astăzi nu învie cei morţi ca să poarte o discuţie cu cei vii despre mântuirea unora cât şi a altora, cauza aceasta a fost redată de Avraam în pilda „Bogatul şi săracul Lazăr": „Cei vii nu o să creadă!... " (Luc. 16. 31). Odată cu apariţiile morţilor în viaţa celor vii, atât în somn cât şi în alte vedenii a fost, este şi va fi voia Domnului. Iată de exemplu, două cazuri care fără îndoială ne arată două apariţii în somnul celor vii, a morţilor.

Aceste două revelaţii evidente pentru mântuirea celor doi păcătoşi care au murit, aparţin unui timp nu foarte îndepărtat. Prima revelaţie mărturisea despre eliberarea din chinurile iadului, în care deja se afla păcătosul mort şi dăruirea împărăţiei cerurilor, alături de toţi Sfinţii, prin mijlocirea vigilentă a părinţilor celui mort; a doua revelaţie, mărturiseşte despre rugăciunea de iertare a păcatelor prin mijlocirea soţiei văduve pentru bărbatul ei mort, asupra căreia s-au spus cuvintele sfinţilor Apostoli: „Bărbatul necredincios se sfinţeşte prin soţia credincioasă" (1 Cor. 7,16).

O să descriem conţinutul unor revelaţii din primele izvoare redate.

În revista „Pelerinul" din anul 1862, luna mai, pag. 263, este cuprinsă o revelaţie, redată de un sfânt al muntelui, părintele Serafim, unul dintre schimnicii atenieni. „Iată cauza intrării mele în monahism, aşa a început istorisirea schimnicului, am avut o viziune în somn despre partea destinată celor păcătoşi în viaţa de dincolo. După o boală grea de două luni am slăbit foarte tare. În această situaţie văd doi tineri care au intrat la mine; ei m-au luat de mâini şi mi-au spus: vino după noi! Eu nu am simţit nici un fel de durere, m-am ridicat, am aruncat o privire spre pat şi am văzut că trupul meu era întins liniştit pe pat; atunci am înţeles că trebuie să părăsesc viaţa de pe pământ şi să apar în viaţa de dincolo. În chipurile acestor tineri am

recunoscut că sânt îngeri şi eu am plecat cu ei. Mi-au fost arătate locurile pline de foc ale chinurilor şi am auzit gemetele celor care se chinuiau. Îngerii îmi arătau pentru ce fel de păcat este destinat fiecare loc de cazne în parte şi au adăugat: Dacă tu nu te laşi de obiceiurile pe care le duci în viața ta păcătoasă, iată şi locul care îți este destinat pentru cazne!...Pe urmă unul din îngeri a scos din flăcări un om, care era negru ca tăciunele, ars peste tot de la picioare până în cap şi legat în lanțuri. Amândoi îngerii s-au apropiat de cel în suferință, i-au dat lanțurile jos şi odată date lanțurile jos a dispărut şi negreala de pe el, iar omul a devenit curat şi luminos ca un înger; îngerii i-au dat haine strălucitoare, conforme cu noua lui situație.

- Cine este acest om? m-am hotărât să întreb îngerii.

- Acesta este un suflet păcătos, mi-au răspuns îngerii, care a fost îndepărtat de la Dumnezeu pentru păcatele lui; el trebuia să ardă veşnic în acel foc; dar părinții acestui suflet au făcut multe fapte de milostenie, au dat multe pomeni, au plătit multe liturghii pentru pomenirea lui, au făcut multe parastase şi iată pentru mijlocirea părinților şi pentru rugăciunile Bisericii Domnul s-a milostivit şi i-a dăruit sufletului păcătos iertarea desăvârşită a păcatelor. El este eliberat de chinurile veşnice, iar acum se va înfățişa în fața Domnului şi se va bucura împreună cu ceilalți Sfinți ai Lui. Când vedenia s-a terminat, mi-am revenit în fire şi am văzut că în jurul meu stăteau şi plângeau pregătindu-mă pentru înmormântare".

Dar iată şi o scrisoare litografiată adresată ieromonahului Arsenie din 21 decembrie 1863 cu următorul conținut: „Eram tare mâhniți, începe monahia Dositeia din mănăstirea de maici din Spask, pentru fratele nostru, prințul M.N. Cegodaev care a răposat în anul 1861, în Samara. Mâhnirea era mai mare pentru că moartea lui a fost fulgerătoare, fără să se mărturisească şi fără să primească Sfintele Daruri. Dar iată că în vis mă

văd, cum eu şi fratele meu mergem împreună într-un loc minunat şi ne apropiem de un sat construit nou, parcă nu demult fusese construit; la intrare era o cruce mare de lemn, iar spre ieşirea din sat se înălța o casă mare de o frumusețe ciudată şi aceea nouă. Apropiindu-ne de ea, cu o bucurie văzută fratele meu mi-a spus: Iată ce sat bogat am cumpărat nu demult şi prin această cumpărătură am o foarte mare obligație față de soția mea Tatiana; ar trebui să-i scriu şi să-i mulțumesc pentru binefacerea pe care a făcut-o pentru mine. L-am întrebat atunci:

- Pot frate să intru în casa voastră ciudată şi să mă bucur de priveliştea ei?

El a răspuns:

- Să mergem şi să vizităm cât de frumos este înăuntru.

Deodată a apărut şi prințesa Tatiana Nikiforovna, soția lui, căreia fratele meu a început să-i mulțumească pentru tot ce a făcut pentru el şi i s-a închinat adânc până la pământ. Însemnătatea acestui vis s-a explicat foarte repede.

Eu am primit o scrisoare de la Tatiana Nikiforovna, în care ea mă înştiința că Dumnezeu a ajutat-o să facă o veşnică pomenire pentru bărbatul ei în tot ținutul, pe perioada când ea se afla la o mănăstire din Samara cu hramul sfântului Pantelimon".

În aceste două exemple se vede clar îndeplinirea vorbelor Domnului nostru Iisus Hristos: „Dacă vă rugați, atunci vă spun clar că tot ce veți cere în rugăciune credeți-Mă, că veți primi şi veți avea".

În jurnalul „Pelerinul"din 1864, decembrie, pag. 125, se povesteşte despre o viziune în somn, care mărturiseşte despre îmbunătățirea situației celui mort, în ținutul de dincolo de mormânt. Într-un sat a murit de o moarte fulgerătoare un dascăl, ce avea un fiu care era funcționar. Moartea fulgerătoare a tatălui l-a şocat pe fiu; situația mortului din lumea de dincolo nu-i dădea pace fiului cel bun aproape în decursul unui an. A aflat de la cei cunoscuți că în liturghie, cea mai importantă perioadă

pentru pomenirea morților este în timp ce se cântă: „Ție îți cântăm, pe Tine te binecuvântăm...” În ziua Duhului Sfânt (Cincizecimii-Rusaliile), fiul îndurerat se ruga cu dragă inimă ca Dumnezeu să liniştească sufletul tatălui său, în momentul în care se afla în Biserică. Şi ce s-a întâmplat?

În noaptea spre marți în vis îl vede pe tatăl său, care i se închină de trei ori până la pământ şi înainte de cea de-a treia închinare îi spune: „Fiul meu, îți mulțumesc”. Biserica din Vechiul Testament, dar în aceeaşi măsură şi cea din Noul Testament ne învață şi o să ne învețe despre posibilitatea de a mântui o parte din păcătoşii care cred în Iisus Mântuitorul, şi s-au pocăit înainte de moarte, dar nu au reuşit să aducă rodul pocăinței şi au fost eliberați de chinurile veşnice ale iadului prin mijlocirea Bisericii şi a celor vii care îl cunoşteau pe cel răposat.

Convinsă de adevăr şi având o multitudine de susțineri, Biserica crede fără îndoială şi de aceea îi învață pe membrii ei să mijlocească în fața Domnului pentru cei ce au trecut în viața de dincolo de mormânt, a taților, a mamelor, a fraților, a surorilor, a soților, a copiilor, a prietenilor, a cunoscuților şi în general după legea iubirii pentru toți acei creştini, care au avut ca promisiune de la Dumnezeu iertarea păcatelor în viața de dincolo, adică cei care au răposat în nădejde şi credință.

„Tu, Doamne, Cel ce ne-ai unit prin iubirea nemuritoare şi nu ne-ai despărțit nici prin moarte şi ne-ai pus o limită pentru pocăință, înainte de a părăsi această viață vremelnică, pretinzi rugăciuni de la cei vii pentru cei morți pentru păcatele săvârşite de ei. Credem, Doamne, că Tu dai celui ce Îți cere: prin urmare, prin rugăciunile celor care trăiesc pe pământ pentru cei care au trecut în viața de dincolo de mormânt, celor din urmă le arăți Marea Ta Milă. O să ne ajutăm unul pe altul cu fapte de milostenie care fac plăcere Domnului, până nu vine ceasul acela groaznic, când ajutorul nu va mai încăpea.” Ca urmare, ajutorul adevărat produce o influență

benefică.

De aceea Sfântul Ioan Damaschin scrie: „O să ne ajutăm unul pe altul ca să aducem jertfe de iubire între frații celor ce iubesc frăția, iubitorului de oameni şi cu mare milă pentru sufletele noastre. Căci El îi va primi cu o mare bunăvoință, pe cei care s-au pregătit şi care mai înainte de vreme au răposat. Domnul iubitor de oameni, doreşte ca să ne rugăm Lui şi prin aceasta va fi binevoitor să îndeplinească rugăciunea creației Sale, ce se referă la mântuire şi în special se înclină nu atunci când te ocupi numai de mântuirea sufletului tău, ci atunci când aceasta o faci şi pentru cel apropiat, pentru că prin aceasta iese el în evidență în fața Domnului, cerând daruri pentru alții, ca şi cum ar cere milă pentru el; prin aceasta îndeplineşte măsura iubirii desăvârşite şi primeşte de aici fericirea desăvârşită, apoi împreună cu sufletul celui apropiat şi pentru sufletul său face un prea mare bine" (Acelaşi Cuvânt Despre Moartea Credinciosului).

Mai departe el scrie că bunătatea şi mila Domnului, vor învinge păcatul până în ziua judecății de apoi. Păcatul este osândit de Dumnezeu, dar pocăința cheamă bunătatea Domnului. Nu este păcat care prin pocăință să nu poată fi iertat; dar pocăința are pentru aceasta o vreme bine determinată, după care nu mai are valoare. Mulțumit este acela care se trudeşte pentru mântuirea sa, dar mai mulțumit este acela care stăruie şi pentru el şi pentru cel apropiat.

„Pentru că acest lucru este cel mai plăcut şi mai iubit de îndurătorul Dumnezeu, ca fiecare dintre noi să se străduiască să-l ajute pe cel apropiat. Aceasta doreşte milostivul Dumnezeu, ca fiecare dintre noi să-i facă bine altuia atât în viață cât şi după moarte; altfel El nu ne-ar fi dat prilejul să facem pomenirea morților prin aducerea jertfei fără de sânge, la fel să se facă şi pomeniri în ziua a 3-a, a-9-a, a 40-a, la un an şi alte zile desemnate de Biserică pentru a aduce rugăciuni anume pentru cei

morți... ”

ÎNVĂȚĂTURĂ DESPRE ADEVĂRATA VIAȚĂ PE CARE O TRĂIM NOI CEI VII ÎN RAPORT CU A CELOR MORȚI DIN VIAȚA DE DINCOLO DE MORMÂNT

Acest veac (Mat.12. 32) de care vorbeşte Mântuitorul este în general intervalul de vreme de la naşterea Lui pe pământ în trup, până la a doua Lui venire cu scopul de a-i judeca pe cei vii şi pe cei morți. În acest sens înțelesul „veac” pentru toată lumea creştină, în parte pentru fiecare creştin, înseamnă viața actuală de pe pământ. Veacul viitor (Mat.12.32), după vorba Mântuitorului, înseamnă acea vreme fără de sfârşit, acea veşnicie în care păşeşte fiecare om, dincolo de mormânt. În gândirea strictă, veşnicia este fără de început şi fără de sfârşit față de întinderea vremii, aşa cum de exemplu este Dumnezeu. Dar pentru lucrul mâinilor lui Dumnezeu veşnicia are începutul său. O dată cu crearea omului deschide pentru el şi veşnicia, de aceea veşnicia pentru fiecare om începe în pântecele mamei, din momentul când a primit viața. Prin urmare, veşnicia pentru fiecare om se compune din trei perioade:

1.-perioada cât stă în pântecele mamei;

2.-perioada cât se află pe pământ;

3.-perioada când se află dincolo de mormânt. Acest veac de care vorbeşte Mântuitorul este perioada a doua a veşniciei, iar veacul următor, perioada a treia a veşniciei.

1. În prima perioadă, omul primeşte un aspect caracteristic şi se pregăteşte inconştient către a doua perioadă; în a doua perioadă, deja conştient, se pregăteşte către a treia perioadă a existenței sale în viața de dincolo de mormânt. „Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu şi dreptatea Lui” (Mt. 6, 33) aceasta este porunca Domnului nostru Iisus Hristos; dar omul este obligat să caute împărăția lui Dumnezeu şi adevărul Său nu numai exclusiv pentru sine, ci în egală măsură pentru toți membrii împărăției lui Hristos, indiferent unde se află,

în viața de dincolo de mormânt sau pe pământ. Această îndeplinire este cea mai importantă parte a legii de iubire, este temeiul întregii legi.

Scopul vieții actuale este cerul, unirea cu Dumnezeu, fericirea veşnică; iată care este însemnătatea omului creştin! „Iubiți-vă unul pe altul, fiți milostivi unul cu altul, aşa cum este milostiv şi cum vă iubeşte Tatăl vostru Cel ceresc”, ne învață Omul Dumnezeu, şi iată că Duhul Sfânt ne descrie mijloace văzute şi posibilități ce exprimă milă şi iubire către cei apropiați, nu numai celor care se află pe pământ, dar şi celor care au trecut în viața de dincolo. Folosirea corectă a acestor mijloace le dăruieşte cerul acelora dintre răposații noştri, care singuri nu au reuşit să-şi atingă scopul vieții lor, dar la care nu se referă cuvintele severe ale lui Iisus Hristos: „nu se vor dezlega păcatele nici acum şi nici în veacul viitor” (Mt.12, 32).

Toate mijloacele care duc la rugăciunea pentru iertarea mortului păcătos (ca mijloace date chiar de Dumnezeu) arată mărturia posibilității de a-i uşura situația în viața de dincolo păcătosului, numai dacă cel mort va fi vrednic de ele şi dacă cei vii vor folosi corect aceste posibilități. Aşa cum mărturiseşte cuvântul Domnului: „Să ceară cu credință, să nu se îndoiască cum că este puțin” (Iac.1,6), sau „Nu oricine care Îmi zice „Doamne, Doamne !” (Mt.7,21) va intra în împărăția cerurilor”. Dacă Dumnezeu nu ar dori să-i mântuiască pe păcătoşii renumiți, nu le-ar fi dat mijloace pentru aceasta. Dacă le-a dat mijloacele, oare atunci nu este clară mărturia că El vrea să-i mântuiască?

2. Aşadar primul şi cel mai important mijloc, pentru a face cunoscută acțiunea ajutorului nostru pentru cei morți, este veacul acesta, viața noastră actuală, întemeiată pe credința adevărată în Domnul nostru Iisus Hristos.

Însuşi Iisus Hristos a mărturisit că ni se iartă păcatele săvârşite prin căință, în săvârşirea aici pe pământ, în veacul acesta. Din cuvintele Lui reiese clar că se iartă

păcatele în veacul viitor, dincolo de mormânt, păcatele ce nu se referă la hula împotriva Duhului Sfânt, chiar dacă în viața de dincolo nu mai este posibilitate pentru căință, nu mai sânt fapte de milostenie şi nici rugăciuni pentru cei morți. Prin aceasta trebuie să încheiem că iertarea păcatelor în viața de dincolo este unică prin nemărginita milă a Domnului, iar instrumentele alese pentru mântuirea lor, sânt rugăciunile Bisericii şi faptele de milostenie făcute de rudele lor vii, care au poruncă să iubească, să se roage, să-l ajute pe cel apropiat să-şi ducă povara şi să caute împărăția lui Dumnezeu; aşa cum face pentru el, aşa şi pentru cei apropiați, oriunde s-ar afla, pe pământ sau dincolo de mormânt.

Înseamnă că în acest veac în viața actuală a fiecăruia dintre noi petrecută pe pământ, darul Domnului şi talentul trebuie utilizate pentru folosul tău şi al celui apropiat, să fie folosite ca mijlocitoare pentru a schimba în bine situația celor din viața de dincolo a unor păcătoşi. Acest veac, însemnătatea lui pentru întreaga lume creştină sunt expuse în pilda „Bogatul şi săracul Lazăr" (Lc.16), unde legătura iubirii, în relație reciprocă cu lumea actuală şi cu cea de dincolo de mormânt este exprimată prin Avraam, Lazăr (în rai) nefericitul bogat aflat în iad şi frații lui de pe pământ. Acest veac continuă până la a doua venire a lui Iisus Hristos şi propune o legătură, atitudine reciprocă între cei aflați pe pământ şi cei care au trecut în viața de dincolo de mormânt. În marea judecată de apoi vor fi judecați numai creştinii, iar pentru ei acest interval de timp, de la judecata particulară până la judecata generală, are o deosebită importanță. Trebuie să arătăm prin fapte, că noi creştinii trăim pentru Dumnezeu, prin Dumnezeu, pentru cei apropiați, trăim pentru cer.

3. Dacă cei ce au trecut în viața de dincolo, fie neprihăniți, fie păcătoşi după judecata particulară nu primesc încă răsplata definitivă care este hotărâtă pe deplin pentru un om, aceasta înseamnă că numai după

reunirea trupului cu sufletul, care se va produce în momentul învierii trupurilor umane se va da plata definitivă. De aceea, după învăţăturile Bisericii noastre, cei neprihăniţi se află în anticamera fericirii, iar păcătoşii în anticamera chinurilor veşnice. Păcătoşii din iad a căror soartă nu a fost hotărâtă definitiv, suferă în iad anumite chinuri, pentru că faptele aduse de pe pământ nu au fost de căinţă şi fără ca ele să se concretizeze. Taina vieţii de dincolo de mormânt, a celor drepţi şi a celor păcătoşi, până la înfricoşătoarea judecată este descrisă de Mântuitorul în această pildă, legătura interioară şi relaţia reciprocă a lumii de dincolo cu cea actuală continuă până la judecata generală a lui Iisus Hristos. Toate acestea le-a spus chiar Iisus Hristos în pilda „Bogatul şi săracul Lazăr".

O să descriem câteva pasaje ale înalt Prea sfinţitului Nichifor, arhiepiscop de Astrahan şi Stavropol, din predica Mântuitorului (Tîlcuire la Evanghelia Învierii, Vol.2, Săpt. 22): „Marele şi prea dreptul Avraam duce o discuţie scurtă şi plină de iubire cu un mare păcătos bogat, adresându-i-se cu „fiule". Aşa că cei drepţi nu-i resping cu indignare pe cei păcătoşi şi nu îi urăsc, ci dimpotrivă îi compătimesc pentru situaţia în care se află.

Prin urmare, cei drepţi care se află în rai îi văd şi îi recunosc pe cei osândiţi, în aceeaşi măsură şi cei osândiţi îi văd şi îi recunosc pe cei drepţi, ştiuţi şi neştiuţi. Vederea pentru păcătoşi a fericirilor raiului şi fericirilor celor ce locuiesc în el are o cauză însemnată, pentru că măreşte suferinţa păcătoşilor: la chinurile iadului se adaugă şi mustrările de conştiinţă la vederea măririi celor drepţi.

Vederea celor drepţi asupra iadului şi a celor ce se chinuiesc în el, după toată credinţa are un scop: cei drepţi, văzând pe cei osândiţi, sânt îndureraţi pentru că sânt milostivi şi iubitori de oameni şi această mâhnire reduce din bucuria şi fericirea deplină. Ca urmare, cei drepţi mijlocesc şi se străduiesc pentru mântuirea celor

păcătoşi. Această vedere va continua numai până la învierea generală, atunci când fiecare va primi răsplata ce i se cuvine, atât unii cât şi alţii, prin fericirea veşnică sau moartea veşnică. Apoi cei drepţi nu-i vor mai vedea pe cei care se chinuiesc, iar păcătoşii nu îi vor vedea pe cei drepţi.

Avraam îi spune celui bogat: „cei care vor să treacă la voi nu pot, de asemenea nici de acolo nu trec la noi". Aici totul este cât se poate de clar; nimeni nu poate trece după voinţa lui din rai în iad şi din iad în rai; prin urmare numai prin voinţa Domnului este posibilă trecerea din iad în rai; Dumnezeu este stăpân şi din diferite motive îi poate ierta celui nevrednic păcatele şi poate să-l facă vrednic pentru împărăţia cerurilor... Iată care este prezentarea situaţiei în care se află cei drepţi şi cei păcătoşi în lumea de dincolo, prin Iisus Hristos, în această perioadă intermediară şi însemnătatea vieţii actuale a celor vii, pentru a îmbunătăţi situaţia în viaţa de dincolo a unor păcătoşi.

Acest veac este perioada intermediară dintre cele două veniri ale lui Iisus Hristos şi viaţa actuală a fiecărui om; prin urmare, este acea perioadă în care a venit Iisus cu scopul de a mântui lumea şi nu de a o condamna.

Vremea judecăţii este în viitor, aceasta însemnând veacul următor, în care va urma învierea morţilor şi va fi hotărârea finală şi decisivă asupra destinului fiecărui creştin în viaţa de dincolo. Destinul creştinului în viaţa de dincolo nu se decide definitiv prin moartea lui, adică prin trecerea lui în lumea de dincolo. Veacul următor încă nu a început, iar Domnului cel care primeşte păcatele lumii, este zilnic înjunghiat ca jertfă fără de sânge a ortodocşilor. Această jertfă universală de pe cruce a împăcat omul cu Dumnezeu; ea care este adusă zilnic pentru vii şi morţi, înclină pe Cel Prea Înalt către milă pentru unii şi alţii care sânt plini de păcate.

În această perioadă intermediară a acestui veac, în viaţa actuală, Biserica ortodoxă îi învaţă pe membrii săi

cum să se roage şi se roagă şi ea, cu aducerea jertfei fără de sânge, pentru toţi răposaţii ortodocşi, pronunţând numele lor de botez şi în general pentru toţi. Acest veac este important pentru a câştiga propria mântuire prin ajutorarea ca să se mântuiască şi aproapele tău, oriunde s-ar afla pe pământ sau în lumea de dincolo. Viaţa noastră actuală, fără să luăm în considerare toate mâhnirile, cu care ea este prea plină, trebuie să trezească în cei vii simţul de mare mulţumire către Dumnezeu, pentru posibilitatea de a cere iertarea păcatelor pentru tine şi pentru cel mort. Câtă bucurie şi mulţumire ne aduce îndeplinirea unei dorinţe din partea unei persoane iubite, fără să ia în seamă piedicile şi eşecurile!

Dorinţa de a-i face pe plac fiinţei iubite aduce o mare mulţumire în suflet. Ce sentiment de bucurie nepământeană îi poate aduce unui om viu mijlocirea pentru cel mort, care niciodată nu a fost obiect de respect şi iubire! Şi cum există străduinţa de a obţine pentru cel mort un posibil loc mai bun ca să-l odihneşti, cel viu dobândeşte, ca şi înainte multă mulţumire şi bucurie sufletească. Toate acestea se petrec în viaţa actuală, în care fără să luăm în seamă cât de scurtă este, omul poate să facă multe.

Sfântul Ioan Gură de Aur susţine că perioada aceasta intermediară exprimă mila nemărginită a Domnului către toată omenirea şi este dată posibilitatea celor care au păcătuit şi celor necredincioşi ca să-şi spele păcatele. Pentru aceasta şi este amânată judecata ca să-i dea posibilitate de mântuire lumii credincioase. Iisus Hristos numeşte viaţa actuală „zi", timp în care trebuie să faci anumite lucruri, după care vine noaptea (moartea), spune El, şi atunci nimeni nu va putea face lucruri bune. Şi sfântul apostol Pavel defineşte viaţa noastră ca fiind perioada prielnică, ziua mântuirii, pentru că vremea este desemnată pentru a obţine mântuirea ta şi a aproapelui tău, oriunde s-ar afla, în viaţa de dincolo sau pe pământ, în egală măsură. Definind însemnătatea acestei vieţi,

Apostolul scrie şi despre conţinutul ei: „fie ca să ducem o viaţă liniştită, paşnică, plină de cuvioşie şi de curăţenie, pentru că este bine şi plăcut Domnului, care vrea ca toţi oamenii să se mântuiască” (1 Tim.2. 2,3,4).

Nu toţi creştinii se roagă în aceeaşi măsură pentru morţii lor; unii se roagă, alţii nu, unii se roagă cu rugăciune adevărată, unind şi viaţa lor cu credinţa, alţii se roagă numai prin cuvinte, iar prin fapte sânt împotriva credinţei; prin vorbe îl cinstesc pe Dumnezeu, iar inima lor este departe, aşa cum spune cuvântul Domnului. Înseamnă că nu toţi cei care se roagă pentru cei morţi primesc ceea ce cer; în egală măsură, nu toţi morţii obţin mântuirea veşnică prin rugăciunile altora. De aceea mijlocirile adevărate şi active, rugăciunile pentru cei morţi, sânt instrumente alese de Dumnezeu pentru a le acorda un ajutor morţilor cunoscuţi, vrednici de aceasta din partea celor vii.

Iată ce spune sfântul Ioan Damaschin despre aleşii Domnului, pentru mijlocirea celor vii în faţa Domnului pentru cei morţi, vrednici pentru aceasta: „După moartea lor, Dumnezeu va trezi neamurile lor, pe cei apropiaţi şi prieteni, va îndrepta gândirea lor, va atrage inima lor şi va înclina sufletul lor pentru a le acorda ajutor”. Se înţelege că pentru o mijlocire adevărată trebuie folosită viaţa aceasta. Însemnătatea vieţii noastre stă în a oferi o mână de ajutor aici pe pământ şi în viaţa de dincolo de mormânt. Cu adevărul şi cu inima curată să-ţi iubeşti aproapele este firesc pentru om şi această iubire trebuie să aibă baza iubirii către Dumnezeu. Fără iubirea de Dumnezeu nu-l poţi iubi pe aproapele. Iubind cu adevărat pe Dumnezeu, aşa cum învaţă sfântul apostol Pavel (Evr.10. 25-39), putem spera pe deplin că pentru iubirea noastră către El, Dumnezeu îi va ocroti şi pe cei apropiaţi inimilor noastre, şi nu va dori să-i mâhnească pe cei care Îl iubesc.

MIJLOCIREA CELOR VII PENTRU CEI TRECUŢI ÎN LUMEA DE DINCOLO. RUGĂCIUNEA

De obicei totul are o cauză; nu există acțiune fără cauză. Dacă suntem convinşi că nu vor primi darul nostru, că vor refuza cererea noastră, atunci vom mai cere? Nu! Acesta este adevărul. Prin urmare dacă cerem, înseamnă că avem un temei, permisiunea de a cere „cereți" avem şi o speranță de a primi, „vi se va da". Cel osândit aşteaptă sentința pentru faptele sale; el ştie că nu este posibil ca să obțină grațiere totală, de aceea nici nu cere.

Sufletul omului, având originea dumnezeiască şi Cel ce l-a creat ştie originea lui, de aceea i se adresează Lui. Această adresare a omului către Creator, apare în toate treptele de dezvoltare; înseamnă că sufletul omului are în sinea lui un temei şi îi cere Creatorului ca să primească ceea ce a cerut. Evreii au avut temeiul lor de iertare legea chiar de Dumnezeu dată, iar noi creştinii susținem speranța în mijlocirea pentru noi în fața lui Dumnezeu, a Domnului nostru Iisus Hristos. Pe ce baze susținem speranțele noastre dacă nu-L cunoşteam pe adevăratul Dumnezeu? Şi ei nu aduceau jertfele fără temei! Există vreun popor care să nu aibă zeități, către care să îndrepte mintea şi inima lor? Nu este o regulă fără excepție, nici pădure fără uscături, şi fără să ne mirăm, în mijlocul omenirii mai sânt oameni care nu cunosc şi nici nu au vreun Dumnezeu! Nu toți sânt sănătoşi, sânt şi bolnavi.

Rugăciunea pentru cei morți este una dintre binefaceri şi are în ea două fapte de binefacere: rugăciunea ca slujbă către Dumnezeu şi rodul rugăciunii, folosul pe care-l primeşte mortul. Prin urmare, rugăciunile pentru cei morți sânt fapte de cucernicie şi fapte de iubire. Chiar Iisus Hristos ne învață, că fără El nu putem face nici o binefacere: „fără de Mine nu puteți face nimic" (In.15.5). A cere de la Dumnezeu milă pentru tine şi pentru alții, pentru cei vii şi pentru cei morți, este străduința morală a sufletului uman, care este exprimată cu precădere de voința Domnului.

Rugăciunea, după cum ne Învață apostolii şi Biserica

de pretutindeni este acțiunea Duhului Sfânt ce se află în interiorul omului. Aşadar, aşa cum am spus, înduioşarea este o expresie a voinței lui Dumnezeu, căci prin rugăciunea pentru cei morți, Însuşi Duhul Sfânt mijloceşte pentru noi.

„Dumnezeul nostru este Dumnezeul celor vii, şi nu al morților", şi dacă trăim sau dacă murim, ai Domnului suntem" şi „în fața Domnului toți suntem vii". Puterea şi acțiunea rugăciunii se aşterne în mod benefic peste sufletele pentru care ea se înalță după voia Domnului, oriunde s-ar afla aceste suflete, pe pământ sau dincolo de mormânt. Sufletele sânt ca membrii unei case mari, ca membrii unui trup duhovnicesc, având una şi aceeaşi natură, aceleaşi legi, acelaşi scop de existență şi de aceea iau parte activă vie în viața oamenilor.

Posibilitatea şi binefacerea rugăciunii noastre pentru cei morți o explică minunat sfântul Efrem Sirul în testamentul său, spunând că cei morți au acelaşi simț cu cei vii, în momentul în care unii se roagă pentru alții, aşa ceva se întâmplă în natură între legume şi fructe. Atunci când se termină floarea la struguri pe câmp, atunci vinul din casele oamenilor fierbe, face floare; atunci când unele legume sânt puse în pământ şi încolțesc, atunci aceleaşi legume ce se află în casele oamenilor încolțesc şi ele.

A lua povara celui apropiat asupra ta, înseamnă a lua parte activă la starea situației sale. Aşa cum Însuşi Mântuitorul a luat parte activă în noi păcătoşii, a luat asupra Lui toate păcatele noastre, s-a înfățişat în fața Tatălui Ceresc, de parcă El ar fi vinovat de păcatele noastre şi a spălat păcatele noastre prin moartea şi sângele Lui, aşa şi noi, (dacă Mântuitorul a luat parte activă în noi) putem lua parte activă în apropiații noştri fără să cerem pentru ei mântuire? Putem oare să nu jertfim totul pentru ei, dacă ne stă în putere? Puterea rugăciunii este de neînțeles pentru mintea omului.

Istoria Bisericii din Vechiul şi Noul Testament ne

prezintă minunile rugăciunii. „Rugăciunea este cheia pentru comoara Cerească, scrie sfântul Dimitrie din Rostov". „Nu există un lucru, aşa cum spune unul dintre sfinţii Părinţi, care ar fi imposibil de obţinut prin rugăciune de la Dumnezeu, numai ca ceea ce ceri să fie bun şi cerut cum trebuie". Păcatele noastre sânt cauzele principale pentru care nu atingem ţelul rugăciunii. Rugăciunea trebuie înălţată cu evlavie şi căinţă faţă de păcate. Domnul a ascultat şi rugăciunile stăruitoare ale păcătoşilor, dar numai atunci când ei se rugau cu inima curată şi se căiau faţă de păcatele lor.

Prima dintre toate binefacerile este iubirea de Dumnezeu şi de aproapele tău, căci în ea se cuprinde îndeplinirea întregii legi. Dumnezeu este iubire şi cere de la creaţia lui-omul, ca el să nu fie cu iubire duplicitară faţă de apropiaţii lui: „iubiţi-vă unul pe altul... aflându-vă în iubire, vă aflaţi în Dumnezeu" (In.14.16).

Omul este creat pentru veşnicie, iar simţul dumnezeiesc al iubirii nu poate fi temporar căci iubirea nu moare.

Cel ce se află în Dumnezeu, se află şi în iubire. Iubirea se exprimă prin semne văzute. Rugăciunea trebuie să fie pătrunsă de iubire, credinţă şi speranţă, care după credinţa sfântului apostol Pavel, nu va umili şi nu va minţi; cu speranţă puternică către Dumnezeu, va primi ceea ce cere prin Domnul nostru Iisus Hristos, unicul nostru Mijlocitor: „pentru ceea ce te rogi la Dumnezeu, aceea îţi va îndeplini". Pentru ca Dumnezeu să ne asculte rugăciunea, după mărturisirea proorocului şi celui ce a vorbit cu Dumnezeu, Moise, trebuie să fim cu frică de Dumnezeu.

Pentru ca rugăciunea noastră să aibă efect trebuie neapărat să le îndeplineşti acestea:

1) să ai credinţă adâncă în Dumnezeu;

2) să duci o viaţă cuvioasă;

3) să fii cu evlavie, stăruinţă şi smerenie în timpul rugăciunii. Unul dintre stareţi spunea: pentru ca

rugăciunea noastră să zboare până la Dumnezeu, să-i dai două aripi – mila şi postirea.

Din partea Domnului este făcut absolut totul pentru mântuirea noastră. O simplă bunăvoință nu va face nimic pentru noi, fără ca noi să participăm activ pentru mântuirea noastră. Domnul nostru Iisus Hristos spunea că Dumnezeu nu vrea moartea păcătosului, ci doreşte să-l mântuiască, iar pentru mântuire cere şi participarea noastră, spunând: „cereți şi vi se va da; căutați mai înainte de toate împărăția lui Dumnezeu şi o veți dobândi". Iubire de sine la ucenicii lui Hristos, sau a celor ce L-au urmat nu există. Dorința de a avea ceva pentru tine, se potriveşte cu aceeaşi dorință a celorlalți membri ai trupului lui Hristos. Prin urmare: „căutați împărăția lui Dumnezeu nu numai pentru voi, dar şi pentru toți membrii Bisericii Mele", pe care o compun încă cei care sânt pe pământ, dar în egală măsură şi cei ce au trecut în lumea de dincolo în credința şi speranța învierii. Cine crede, acela se şi roagă; cel necredincios nu se roagă niciodată pentru nimic. Rugăciunea este rodul credinței.

Domnul nostru Iisus Hristos ne-a învățat şi a arătat şi prin fapte că cuvântul „moarte" nu există şi că în lumea de dincolo de mormânt toți trăiesc. La temelia vieții creştine este aşezată iubirea care este şi legiferată prin a fi exprimată, nu numai prin vorbe, dar şi prin fapte. Apostolii au arătat şi faptele ce exprimă iubirea, rugăciunea pentru toți membrii Bisericii lui Iisus Hristos şi faptul de a-l ajuta pe cel apropiat să-şi ducă crucea.

Biserica ortodoxă se roagă pentru toată lumea, pentru toți oamenii, atât pentru cei vii, cât şi pentru ortodocşii care au răposat întru Domnul, în nădejde şi credință în viața veşnică. Este suficient să crezi în Dumnezeu, ca să te convingi de adevărul rugăciunii pentru cei răposați. Dacă îl voi uita pe cel mort, prin ce am să dovedesc că l-am iubit atunci când a fost pe pământ cu mine? Dacă l-am iubit cu adevărat când a fost viu, atunci pot oare să

nu-l iubesc atunci când este mort? Acest lucru nu este în concordanță cu gândirea sănătoasă.

Înduioşarea supărării lui Dumnezeu este arătată pentru toată omenirea, în toate timpurile. Credința în Hristos solicită de la creştini aceeaşi înduioşare şi mijlocire în fața Domnului prin Iisus Hristos, atât pentru ei cât şi pentru toți membrii Bisericii. Biserica ne învață că după moarte nu există pocăință, nu mai sânt mijloace pentru ca cel mort să-şi îmbunătățească situația sa; numai cei vii, prin bunăvoința dată de Dumnezeu îi pot ajuta pe cei morți prin rugăciune. Dacă mişcarea spre virtute este aşa de mare, adică a susține şi a mântui viața actuală a aproapelui tău, pe atât de mare este şi cealaltă virtute ca să obții pentru cel apropiat o viață veşnică fericită, să poți scoate sufletul din iad, să-l mântuieşti pe cel iubit de Însuşi Dumnezeu.

Prietenul la nevoie şi la greu se cunoaşte, dar se poate să-ți propui aşa ceva pentru un suflet care ar fi într-o nevoie mai mare, pentru cel păcătos sau nedesăvârşit în viața de dincolo? Iată care sânt scopurile importante care şi le pun cei ce se roagă pentru cei morți în fața Domnului.

Să înmormântezi trupul mortului este o virtute în destinul întregii omeniri. În creştinătate această virtute solicită şi cinstea cuvenită, ca pentru templul Duhului Sfânt. Aşadar, înmormântarea trupurilor celor care au murit este obişnuință comună pentru toată omenirea, iar rugăciunea pentru cei morți este treaba celor care cunosc pe adevăratul Dumnezeu, izvorul iubirii şi al vieții. Noi nu ştim cine este drept sau cine este vinovat în fața Domnului. Şi nici să ştim nu putem; aceasta o ştie numai Dumnezeu. Pentru noi un singur lucru este cunoscut: că toți oamenii sânt păcătoşi, nu este om care să fie viu şi să nu păcătuiască. Cuvântul Domnului mărturiseşte: „Cine ar putea să scoată ceva curat din ceea ce este necurat? Nimeni! ” (Iov.14.4). Ştim că în păcat ne concepem, ne naştem şi prin curățirea nedesăvârşită de

păcate trecem în altă lume. Rămâne un singur lucru de făcut din partea celor vii îndeplinirea celor poruncite, adică iubirea către toți şi rugăciunea pentru toți. Însuşi Dătătorul de viață şi Mântuitorul de păcate a spus: „cere şi ți se va da; nu doresc moartea păcătosului!" El ne-a învățat să ne rugăm pentru acest lucru prin „şi ne iartă nouă păcatele noastre!"... Rugăciunea dată de însuşi Dumnezeu este temeiul tuturor rugăciunilor noastre şi prin urmare este şi temeiul rugăciunii pentru cei morți, în care se cere direct iertare de păcate pentru cel răposat. Identitatea importanței acestor cuvinte: „şi ne iartă nouă păcatele noastre!"cu conținutul rugăciunii pentru cei morți ne dă dreptul să facem o încheiere, că ultima are temeiul său în rugăciunea Domnului. Mai departe „nouă", se referă la membrii Bisericii lui Hristos. Dar unde sânt aceşti membri? Dincolo de mormânt şi pe pământ. „În numele lui Iisus tot genunchiul se va pleca: cele din ceruri, cele de pe pământ şi cele din iad; atunci dacă se închină, închinarea adevărată în fața Domnului se face cu iubirea deplină pentru cel apropiat, chiar şi pentru duşmani. Dacă este aşa, atunci cei din ceruri se roagă pentru cei de pe pământ şi pentru cei de dedesubt, iar cei de pe pământ se roagă la cei din ceruri şi pentru cei din iad. Toți cei din ceruri, cei de pe pământ precum şi cei din iad se roagă la un Dumnezeu comun, invocând prin El pe Iisus Hristos: „Tatăl nostru!". În momentul acela, după ce a predat aceste învățături către ucenicii Săi, Iisus Hristos a făcut o încheiere liniştitoare: „adevărat, adevărat vă spun, tot ce veți cere de la Dumnezeu în rugăciune cu credință în numele meu, veți primi". Rugăciunea pentru cei morți este dogma credinței Drepte a Bisericii Ortodoxe (Teologia Dogmatică a arhiepiscopului Antonie, pag.255, paragraf 353, Învățătură că morții nu sunt morți).

BISERICA ŞI MIJLOCIRILE EI

Învățăturile sfintei noastre Biserici ortodoxe se referă la viața de dincolo de mormânt, la legătura spirituală

interioară şi relaţia reciprocă dintre cei vii şi cei răposaţi, în exprimarea văzută a acestei uniri. Toate acestea compun una din dogmele ortodoxe.

Să-ţi iubeşti morţii, fiind cei ce au trecut în lumea de dincolo, înmormântarea lor, păstrarea trupurilor lor şi în sfârşit, mijlocirea în faţa Domnului pentru ei, este o înţelegere esenţială, caracteristică a omenirii întregi în toate timpurile şi în toate locurile,e o înţelegere comună pentru toată omenirea. Dar exprimarea lor în forme văzute de iubire, înmormântare şi mijlocire la diferite popoare şi în diferite timpuri nu au fost identice, au fost diferite şi nu erau comune pentru toată omenirea.

Regula unor sfinţi bărbaţi cu experienţă Tobie şi Isus, fiul lui Sirah, arată că pomenirea morţilor se păstrează de la Biserica din Vechiul Testament şi au fost vestite în acea perioadă, când Mântuitorul a coborât pe pământ pentru mântuirea omenirii şi pentru întemeierea Bisericii Sale. Chiar dacă în vorbele şi faptele Mântuitorului nu găsim susţinere directă în obligaţia pentru pomenirea morţilor, totuşi nu vedem fapte care să fie contrare acestor obiceiuri, cum ar fi de exemplu înţelegerea despre sâmbătă. Învăţăturile Mântuitorului despre sâmbătă contraziceau văzut obiceiul străvechi; iar pomenirea străveche a primit un nou caracter.

Sâmbăta şi pomenirea morţilor trebuie să se caracterizeze prin fapte de milă, fapte care apropie omul de Dumnezeu.

Dacă pomenirea morţilor ar fi inutilă, atunci Mântuitorul nu ar fi ezitat să spună cu ocazia unui eveniment: „Vă rătăciţi! Nu ştiţi ce cereţi!"; dar într-o situaţie asemănătoare i-a spus celui viu, care înainte ca să-L urmeze a cerut să-şi înmormânteze tatăl: „Urmează-Mă şi propovăduieşte împărăţia lui Dumnezeu; Eu sânt viaţa şi învierea". Sfinţii Apostoli, ucenicii apropiaţi ai lui Hristos, se rugau pentru morţi, iar prin exemplul propriu îi învăţau şi pe alţii să respecte neapărat această datorie de legătură cu cei morţi. Aşa şi apostolul Iacob, ruda

Domnului, sfântul Vasile cel Mare şi sfântul Ioan Gură de Aur în liturghiile lor se rugau pentru cei morţi şi ne-au lăsat şi nouă rugăciunea lor.

Sfîntul Dionisie Areopagitul (Ierarhia Bisericească, cap. 6) mărturiseşte că şi după moartea Apostolilor, rugăciunile de pomenire a celor răposaţi au fost folosite în Biserici.

Dacă rugăciunea unuia dintre ortodocşi este o exprimare a voinţei Domnului, atunci care va fi puterea rugăciunii întregii Biserici, a tuturor membrilor unei case despre unul şi acelaşi lucru? Iată exemplul rugăciunii Bisericii care acţionează benefic asupra sufletului. Sfântul apostol Pavel, după rugăciunea Bisericii, în ajunul condamnării sale, noaptea a fost scos de un înger din temniţă, fără ca cineva să-l vadă; lanţurile au căzut, iar straja ce se afla lângă el nu a auzit nimic (Fap.Ap.12). Aşadar, putem încheia că rugăciunea trebuie să acţioneze benefic în mod egal şi asupra sufletelor ce se află în lumea de dincolo.

Biserica s-a rugat, se roagă şi se va ruga pentru cei morţi până la a doua venire a lui Iisus Hristos. Este important în mod deosebit că această dogmă (de pomenire a morţilor) în Biserica ortodoxă este strâns unită cu liturghiile sfântului Vasile cel Mare şi a sfântului Ioan Gură de Aur, în care morţii sânt pomeniţi de trei ori:

1) în pomelnice,

2) după citirea Sfintelor Evanghelii, cele ce vestesc celor prezenţi, despre mântuirea tuturor celor ce cred în Iisus Hristos şi iertarea păcatelor prin Hristos, în momentul în care diaconul sau preotul pronunţă cu atenţie deosebită ectenia în a zecea citire, în care Biserica înalţă către Dumnezeu rugăciunea pentru cei morţi aşa: „Încă ne rugăm pentru drept credincioşii noştri patriarhi, cuvioşi, împăraţi şi binefăcătoarele împărătese", în unire şi legătură cu întreaga Biserică. Această iertare se citeşte în ectenia liturgică, exact atunci când se citeşte şi pentru morţii noştri apropiaţi: pentru

aceia care sânt înmormântați aproape de noi, cât și pentru toți morții oriunde ar fi fost înmormântați. Iar în alte sfinte slujbe se pronunță iertarea pentru ziditorii lăcașurilor sfinte, pe care Biserica îi numește într-adevăr fericiți și vrednici de pomenire veșnică și pentru tații și frații noștri. După ectenia întreită imediat se rostește ectenia proprie pentru unul dintre morți.

3) Apoi Biserica se roagă pentru cei morți după sfințirea Sfintelor Daruri. În slujba de seară, Biserica se roagă din nou pentru cei morți, exprimând prin rugăciune unirea și legătura cu ei. Slujba de dimineață nu rămâne fără rugăciune pentru cei trecuți în lumea de dincolo. Biserica le arată membrilor săi și zilele care sânt benefice pentru pomenirea morților, acestea fiind a-3-a, a-9-a, a-40-a și la un an după moartea unui membru al său.

Sfîntul Dimitrie Rostovski scrie: „Rugăciunea bisericească și aducerea jertfei fără de sânge îl înduplecă pe Dumnezeul cel milostiv pentru a-l ierta pe cel păcătos" (Același Cuvânt la Înmormântarea Repausaților, cap.5, vers.110).

Scopul pomenirii este mijlocirea pentru iertarea păcatelor celui răposat și împărăția veșnică, așa cum a poruncit însuși Mântuitorul: „Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui". Un singur mijloc este pentru mântuirea noastră, atât pentru cei vii,cât și pentru cei morți Iisus Hristos și jertfa lui de pe cruce, adusă pentru noi, Sângele Lui care ne curăță de păcate și prin care ne aduce viața veșnică. Fără Hristos nu este mântuire; „numai cei ce cred în El (atât cei vii cât și cei răposați) vor fi vii în vecii vecilor" (In.6.47).

LITURGHIA

Dacă rugăciunea unui om Moise, pentru miluirea unui popor a fost atât de puternică, atunci ce să spunem despre rugăciunea întregii Biserici, a tuturor celor ce cred în Iisus Hristos, căci o așa rugăciune însoțește unul dintre cele mai puternice mijloace de a ne curăți de

păcate, jertfa fără de sânge, adusă pentru păcatele tuturor, prin urmare şi pentru păcatele celor morţi, pentru că şi ei sânt membri ai Bisericii lui Hristos.

Cei ce trăiesc pe pământ şi cei ce au trecut în lumea de dincolo, dacă cred în Hristos, Îl au chiar pe El ca mijlocitor în faţa lui Dumnezeu Tatăl. Mărturia sfântului apostol Pavel: „Dumnezeu este unul, unul este şi mijlocitorul între Dumnezeu şi om, Omul Iisus Hristos" (1 Tim.2.5). El mijloceşte în faţa lui Dumnezeu pentru toţi cei care cred în El; El este jertfă şi Preot (Evr.7. 17); sângele Lui nepreţuit, vărsat pentru noi cei păcătoşi, îl cheamă necontenit pe Dumnezeu Tatăl şi judecător pentru miluire. Toată rugăciunea noastră, prin urmare şi rugăciunea pentru apropiaţii noştri care sânt morţi, ce nu se află în păcate de moarte, poate fi activă şi puternică, numai atunci când se înalţă în numele Domnului nostru Iisus Hristos (In.14.14). El ne-a împăcat cu Dumnezeu şi ne-a răscumpărat din toate păcatele, când s-a adus Tatălui jertfă de ispăşire pe cruce chiar pe El Însuşi prin propriul trup şi propriul sânge (Evr.9. 14, 26;10. 10). În taina Euharistiei se aduce Domnului aceeaşi jertfă de ispăşire: se frânge (In.6, 51) cinstitul trup al celui ce ne-a Răscumpărat care se dă pentru viaţa oamenilor şi se varsă acel cinstit sânge al Lui pentru iertarea păcatelor (Mat.26. 26-28; Luc.22. 19, 20). Prin urmare, rugăciunea noastră, atât pentru cei vii, cât şi pentru cei morţi, este mai puternică, mai benefică şi mai activă atunci când se uneşte cu aducerea jertfei fără de sânge.

Puterea jertfei fără de sânge ce o poate aduce un slujitor al Bisericii la cererea oricărui creştin pentru răposatul lui îl curăţă de păcate pe acela care a murit în pocăinţă, în speranţa învierii şi a vieţii veşnice. Prin învăţăturile Sfinţilor Părinţi şi ale învăţătorilor Bisericii, cel mai puternic mijloc de a-l înduioşa pe Dumnezeu, ca să schimbe înspre bine situaţia răposatului în lumea de dincolo de mormânt, este aducerea jertfei fără de sânge după adormirea întru Domnul a răposatului. Pentru

curățirea de păcate a sufletelor ce se află în iad și eliberarea lor de la chinuri, cea mai importantă este Sfânta Liturghie. În liturghie, prin înmuierea unor părți din pâine, în sângele tainic al lui Hristos se spală păcatele celor amintiți, a celor vii și a celor morți; se spală cu sânge, care după cum spune apostolul, „curăță conștiința noastră de fapte moarte, pentru slujirea Domnului cel viu și adevărat" (Evr.9,14). În liturghie, prin această înaltă și sfântă lucrare, Însuși Iisus Hristos este și preot și jertfă (Evr.7. 17, 27), sau prin cuvântul sfântului Vasile cel Mare și al sfântului Ioan Gură de Aur, este „Cel ce aduce și Cel ce este adus", sau după învățătura sfântului apostol Ioan, este mijlocitorul în fața Tatălui, „pentru păcatele noastre și nu numai pentru ale noastre, ci pentru păcatele lumii întregi" (1 In.2.1,2). Sfântul Ioan Gură de Aur scrie: „Printr-o așa de mare și de puternică jertfă, cum poți să nu-L îndupleci pe Dumnezeu pentru cei morți, când această jertfă o aduce chiar Iisus Hristos?"

Să vedem pe scurt acele locuri ale Sfintei Liturghii, în care se arată clar mijlocirea Bisericii pentru cei morți, când slujitorul sfințit poartă icoana cu chipul lui Iisus Hristos, rugându-se pentru oamenii care au adus jertfă lui Dumnezeu pentru păcatele lor. În timpul pomenirii (la Proscomidie) din prima parte a Liturghiei, după citirea ceasurilor, cel care oficiază această liturghie pomenește toată Biserică (reprezentată pe disc prin părticelele din prescura a-3-a, a-4-a și a-5-a), îi proslăvește pe cei Sfinți și se roagă pentru cei vii și pentru cei morți.

În mijlocul discului se pune Agnețul extras din prescura 1 în amintirea Mântuitorului, Domnul nostru Iisus Hristos, ce îl reprezintă pe El ca Mântuitor, ca Mielul lui Dumnezeu înjunghiat pentru păcatele lumii. În jurul Mielului, ca și la crucea Răscumpărătorului, Căpetenia și Împăratul Său, se adună toată Biserica Lui. Hristos este justificarea noastră; patimile Lui mijlocesc pentru noi în fața Tatălui Ceresc. Trăind, El este pomul roditor, iar noi

suntem ramuri, care prin credință şi Sfântul Botez suntem legați de acest pom, prin binecuvântarea Duhului Sfânt. Din ziua în care prin taina Sfântului Botez ne-am unit cu Iisus Hristos, noi toți cei ce credem în El am devenit membri ai trupului lui Hristos; şi pentru toți membrii acestui trup este un singur cap Hristos; precum şi o singură putere a vieții prin Duhul lui Hristos. Acest Duh îmbrățişează şi pătrunde nevăzut în tot Trupul Bisericii şi în toți membrii ei, atâta timp cât ei se află în legătură cu Ea şi acționează în fiecare membru, în măsura în care el este gata să urmeze şi să se supună conducerii acestei binefaceri mântuitoare.

În dreapta Lui se pune părticica celei de-a 2-a prescuri, care o reprezintă pe Împărăteasa Născătoarea de Dumnezeu. În partea stângă a Mielului, se aşează părticica după rangul îngerilor, care îl reprezintă pe sfântul Ioan Botezătorul.

Mai jos în două rânduri, părticelele celei de-a 4-a şi a 5-a prescuri îi reprezintă pe cei care nu au ajuns încă la desăvârşire deplină şi unire cu Dumnezeu, pe cei care trăiesc şi pe cei care au murit în credința creştină. Părticelele ce compun membrii Bisericii se pun nu pentru împărtăşirea noastră, ci pentru legătura lor reciprocă cu Dumnezeu precum şi între ei. Aceste părticele nu compun jertfa de curățire a sufletelor, pentru care sânt aduse ele. Jertfa de curățire a sufletelor de păcate este Trupul şi Sângele Omului Dumnezeu Iisus Hristos, adusă pe cruce, adusă şi în prezent pe sfântul Altar din Biserică, prin pâine şi vin, pentru curățirea de păcate a lumii întregi.

Părticelele îi reprezintă pe acei oameni pentru care au fost aduse şi de aceea ele nu se sfințesc în trupul Domnului şi la Sfânta Împărtăşanie nu se dau credincioşilor. Părticelele acestea sânt aduse de Biserică încât prin mijlocirea lor, cei pentru care sânt înălțate rugăciunile să primească bunăstare, sfințire şi iertare de păcate de la jertfa de curățire a lumii întregi, ce este

adusă pe sfântul Altar; părticelele stând aproape de preacuratul trup al Domnului şi fiind apoi introduse în potir absorb din amestecul de sânge al Lui şi atunci sufletele pentru care jertfele sânt înălțate se umplu de bunăvoință, sfințire şi de daruri sufleteşti de la părticelele ce se pun în potir pentru ca ele să bea din compoziția Dumnezeiască şi să-i mulțumească Acestuia:

1) sfinții primesc o apropiere mai mare de Dumnezeu, de aceea au şi slavă şi bucurie mai mare în ceruri;

2) atât cei vii, cât şi cei morți, spălați cu acest sânge preacurat al Fiului lui Dumnezeu, primesc iertarea păcatelor şi intră în viața veşnică, ceea ce arată şi cuvintele pronunțate în acest caz: „Spală Doamne păcatele celor ce s-au pomenit aici, cu preacinstit sângele Tău" (Tâlcuirea Liturghiei, de Ivan Dimitrievici, paragraf 135,13 şi 14).

După săvârşirea părții a doua din liturghie, denumită şi liturghia celor chemați, când deja pe sfântul Altar este prezent Însuşi Domnul nostru Iisus Hristos prin trupul şi sângele Lui, atunci Biserica îi prezintă în taină celui aflat pe Altar pe toți membrii săi, ca cei care au venit la Împăratul lor: „Căci pentru aceasta a murit şi a înviat Hristos, ca să stăpânească şi peste morți şi peste vii." (Rom.14.9).

Biserica îi prezintă în primul rând pe cei Sfinți, îi pomeneşte şi aduce mulțumiri Domnului pentru ei, ca unora care au atins desăvârşirea fericită în comuniunea lor cu Dumnezeu şi compun frumusețea şi măreția Bisericii. Biserica aminteşte cu mulțumire şi proslăveşte în taină şi mulțumeşte public: „Mai ales pentru Preasfânta... "

În al doilea rând, pe cei răposați în nădejdea învierii, Biserica îi prezintă prin rugăciune şi în taină îl roagă pe Dumnezeu ca El să-i pomenească, să le ierte păcatele şi să-i aşeze în loc cu lumină, unde nu este durere, nici întristare, nici suspin. Aşa de exemplu, în timpul cântării „Cuvine-se cu adevărat...", preotul Îl roagă pe Dumnezeu

pentru iertarea păcatelor tuturor morților, în nădejdea şi credința în mila Domnului. Sfintele Daruri constituie pentru cei morți mijlocirea şi jertfa pentru înduplecarea Domnului.

În al treilea rând, Biserica îi prezintă pe cei aflați pe pământ Domnului, care deja se află pe Altar în taina trupului şi a sângelui: pe unii în taină, iar pe alții în mod public, începând cu rugăciunea pentru casa imperială şi continuând: „Întâi pomeneşte..., pe toți şi pe toate..., aceştia fiind bărbați şi femei".

Aşa cum prin apropierea de împărat cei care au venit la el sânt răsplătiți cu bucurie pentru legătura cu el, aşa şi membrii Bisericii prezentați prin rugăciune Împăratului Hristos, vor primi din belşug fericirea în relația lor cu Dumnezeu, sau împărtăşania pregătită din trupul şi sângele Lui.

După Împărtăşanie în potirul cu sângele şi trupul lui Hristos se pun părticelele de pe disc, ce îi reprezintă pe cei Sfinți, aflați în viață şi pe cei morți. Şi în acest fel se unesc în taină cu sângele şi trupul Domnului nostru Iisus Hristos toți membrii Bisericii, ca un Mijlocitor în fața Domnului pentru oameni. Despre faptul că Sfânta Liturghie este primul şi cel mai important mijloc pentru ai curăța de păcate pe păcătoşii morți ce se află în iad, mărturisesc toți Sfinții Părinți, învățători şi scriitori ai Bisericii.

Din vorbele Sfîntului Proclu se vede că liturghia nu a fost compusă de aceşti oameni mari (Vasile cel Mare şi Ioan Gură de Aur în secolul al patrulea) ci continuă acele cini dumnezeieşti care, după exemplul primei Cine celei de Taină, au fost săvârşite de Sfinții Apostoli („În ziua întâi a săptămânii (*Duminică*) adunându-ne noi să frângem pâinea, Pavel, care avea de gând să plece a doua zi, a început să le vorbească şi a prelungit cuvântul lui până la miezul nopții." (Fapte 20, 7) şi urmaşii lor apropiați. Iisus Hristos i-a învățat pe Sfinții Apostoli cum să facă Sfânta Liturghie. Pe apostolul Ioan, Iisus Hristos

l-a sfinţit şi episcop. Sfântul Vasile cel Mare şi sfântul loan Gură de Aur au prezentat Sfânta Liturghie într-un mod atât de desăvârşit, încât după ei nici cei mai înţelepţi şi nici cei mai mari sfinţiţi bărbaţi nu au găsit nimic potrivit pentru a face schimbări. Este un semn clar că ei au fost conduşi de o minte neobişnuită, iar acea minte înaltă unde pune o pecete, atunci toate minţile şi inteligenţele din lume nu mai au ce să facă! De aici denumirea de „liturghia dumnezeiască", pentru că în afară de însemnătatea de taină, ideea îi aparţine de la primul până la ultimul cuvânt lui Dumnezeu. Ea este în totalitate plină de esenţa dumnezeiască în compoziţie aparentă.

Cei dintâi creştini învăţau după exemplele Apostolilor, făcând aducerea (pomelnicul) în numele celor vii, rude şi cei apropiaţi şi făceau diferite aduceri pentru pomenirea celor morţi, iar numele lor erau citite aşa ca şi pentru cei vii. Încă de la începuturile obştilor creştine, în aducerea darurilor şi a jertfei fără de sânge participau toţi membrii cei vii şi cei morţi. Cei vii participau cu trupul şi sufletul, iar cei morţi numai cu sufletul. Jertfa fără de sânge adusă pentru cel mort mijloceşte şi Îl înduioşează pe Dumnezeul cel milostiv, aşa cum scrie despre acest lucru sfântul Dimitrie din Rostov.

Liturghia pentru cei morţi este cea mai activă şi cel mai puternic mijloc de rugăciune pentru a cere pentru cei morţi mila din partea Domnului. Poţi aştepta iertarea şi bucuria pentru un delincvent, dacă mijloceşte Însuşi Fiul Împăratului Ceresc? Cu siguranţă, plini de speranţă, trebuie să aşteptăm ca tuturor părinţilor, fraţilor şi surorilor, pentru care se aduce jertfa fără sânge, să li se îndepărteze păcatele, iar ei au posibilitatea de a trece într-o situaţie mai bună.

„Noi credem, scriu în Mărturisirile de Credinţă patriarhii răsăriteni, că jertfa fără de sânge, este dreaptă, înduioşătoare, şi adusă pentru toţi cei care trăiesc în

cucernicie la fel şi pentru cei morți. Aşa cum este spus în rugăciuni, taina aceasta a Bisericii este moştenită de la apostoli, prin porunca Domnului, pentru mântuirea tuturor".

Sfântul Ioan cel Milostiv, patriarhul Alexandriei, se ocupa personal foarte des de bolnavi, stătea la căpătâiul muribunzilor, ajutându-i cu rugăciunile lui pentru ieşirea sufletului din trup. Personal săvârşea Sfânta Liturghie foarte des pentru cei morți, spunând că „Sfânta Liturghie săvârşită pentru cei morți, ajută foarte mult pentru sufletele lor", iar pentru a susține acest lucru, povestea totdeauna întâmplarea petrecută în Cipru.

Smeritul Simion, mitropolitul Tesalonicului, în comentariile sale despre Sfânta Liturghie scrie că „părticelele le aduc multe şi diferite foloase acelora pentru care sânt înălțate, dovezi fiind despre aceasta de la Sfinții Părinți din vremurile străvechi. Pentru că părticelele prin acțiunea lor sfântă reprezintă anume acele ființe pentru care au fost scoase şi pentru care se aduc ca jertfă Domnului". Această susținere se întăreşte prin cuvintele preotului în timpul pomenirii: „Primeşte Doamne jertfa aceasta întru jertfelnicul Tău cel mai presus de ceruri" .

ZILELE MORȚILOR SAU SÂMBETELE

În Biserica creştină se pomenesc în fiecare zi unul sau mai mulți Sfinți. În afară de aceasta, fiecare zi a săptămânii coincide cu o pomenire aparte; aşa că sâmbăta este sfințită ca fiind în amintirea tuturor Sfinților şi pomenirea morților. Rugându-ne pentru sufletele răposaților în fiecare zi, în fiecare slujbă închinată Domnului, Biserica cere de la membrii ei să nu-i uite pe cei răposați şi să se roage cât mai des din toată inima pentru ei; dar în mod special, rugăciuni cât mai susținute pentru cei răposați, sfânta Biserică cere ca să se facă sâmbăta, ca zi destinată tuturor Sfinților şi tuturor morților.

Sâmbătă este cuvânt evreiesc şi înseamnă linişte, odihnă. Biserica creştină ortodoxă sfinţeşte această zi în amintirea tuturor celor ce au trecut de pe pământ în lumea de dincolo de mormânt, în amintirea celor desăvârşiţi (Sfinţi) şi a celor nedesăvârşiţi, al căror loc nu este încă bine definit. Biserica cere de la Dumnezeu pentru ei liniştea veşnică, odihna binemeritată după o viaţă plină de tulburare pe pământ; şi cum sâmbăta, chiar după legea Domnului, a fost desemnată de Dumnezeu zi de odihnă după şase zile de muncă, atunci să fie şi în viaţa de dincolo de mormânt celor care au trecut în ea sâmbătă veşnică, viaţă pentru Dumnezeu, zi de linişte şi bucurie pentru cei care au lucrat pe pământ, pentru Domnul lor. În afară de rugăciunile zilnice şi sâmbetele, mai sânt în cursul anului zile sfinţite ca fiind pentru rugăciuni deosebite pentru cei morţi. În aceste zile toată Biserica, adică toţi cei credincioşi iau parte vie şi activă la slujba pentru răposaţi.

Aceste zile, sâmbete sânt denumite ale morţilor şi se împart în sâmbete universale, comune şi zile de pomenire parţiale sau locale.

Sâmbete universale sânt cinci: de lăsata secului de carne pentru postul mare, de Rusalii şi sâmbetele 2, 3 şi 4 a săptămânilor din Postul Mare. Ele îşi au originile din timpurile sfinţilor apostoli. Străbunii creştini se adunau la cimitire în aceste zile, ceea ce se face şi în zilele noastre.

Aceste zile parţiale ale morţilor sânt trei:

1) luni sau marţi din săptămâna lui Toma, adică a doua săptămână după Paşti,

2) 29 august, ziua tăierii capului sfântul Ioan Înainte mergătorul lui Iisus Hristos şi

3) sâmbăta lui Dimitrie sau sâmbăta înainte de 26 octombrie, în care se sărbătoreşte ziua sfântului mare mucenic Dimitrie. În aceste ultime două zile, Biserica se roagă în special pentru oştenii creştini căzuţi la datorie şi pentru cei care au murit pentru credinţă şi neatârnarea neamului plătind cu viaţa.

SÂMBĂTA UNIVERSALĂ A MORȚILOR, DE LĂSATA SECULUI DE CARNE

Dumnezeu nu a judecat la fel plecarea noastră din această viață. Situații diverse însoțesc moartea fiecărui om. Nu este dat fiecăruia să moară acasă în mijlocul familiei, al prietenilor, în prezența preotului primind sfânta Împărtăşanie cu Trupul şi Sângele Domnului. Câte situații neprevăzute şi câte morți neaşteptate îl pândesc pe om! Câți s-au înecat în mare, câți nu au murit arşi în foc, câți nu s-au prăpădit şi nu se ştie unde, s-au rătăcit prin păduri, în munți, pustiuri, câți oameni au murit din cauza foamei, de frig sau mâncați de fiare sălbatice! Dar epidemiile, războaiele, oamenii răi, cât de des şterg oamenii de pe fața pământului! Oare la toți cei nefericiți care au murit a rămas câte cineva ca să-i pomenească şi să se roage pentru ei? Şi în sfârşit, oare toți cei ce au rămas ştiu despre importanța rugăciunilor pentru cei morți şi oare cei rămaşi în viață au aceleaşi mijloace ca să-i ajute pe cei morți?...

Iată cauzele care i-au determinat pe sfinții Părinți, pe temeiul predat de sfinții Apostoli, să se roage pentru cei morți în fiecare sâmbătă din săptămâna sfințită pentru pomenirea tuturor Sfinților şi a morților şi în alte zile din an, desemnate în mod egal pentru rugăciunea universală pentru toți morții care nu sânt străini de credința în Hristos. Prima din aceste zile universale de pomenire a morților este sâmbăta de lăsata secului de carne. De ce a fost aleasă anume această sâmbătă şi nu o oarecare altă zi din săptămână?

În primul rând, răspunsul îl găsim în însemnătatea acestei zile, ca zi a liniştii şi, în al doilea rând, importanța zilei următoare, care este duminica de lăsata secului, în care sfânta Biserică pomeneşte cea de-a doua venire a lui Hristos şi despre înfricoşătoarea judecată. Şi deci aşa cum cei vii au nevoie de mila Domnului şi de dreapta Lui judecată, atunci punem această zi de milă şi pentru cei morți. Pentru a arăta că ne aflăm într-o strânsă legătură

de iubire cu toţi membrii împărăţiei lui Hristos, cu Sfinţii şi cu cei ce au murit şi se află în situaţia nedesăvârşită şi cu toţi cei care ne aflăm pe pământ, noi postim.

În această zi, ca în ultima zi a lumii, Biserica îi cheamă pe membrii săi la o rugăciune comună pentru toţi cei răposaţi în credinţă, de la Adam până în clipa de faţă şi fiecare participant se roagă nu numai pentru rude şi cei apropiaţi inimii lor, ci pentru toţi credincioşii în comun care au răposat în credinţa ortodoxă. Iată cauza şi scopul instaurării acestei zile ca cea a sâmbetei universale a părinţilor morţi, ultima săptămână înainte de cea a brânzei sau mai simplu, lăsata secului de carne, săptămâna în care nu se mai poate folosi carnea în mâncare. Sâmbătă de lăsată secului şi cea de la Rusalii în special sânt definite ca fiind universale.

Instaurarea acestei sâmbete universale a părinţilor morţi, datează de la începuturile Bisericii lui Hristos. Despre aceasta mărturiseşte în modul cel mai clar Sinaxarul destinat acestei sâmbete şi este susţinut de regula sfintei Biserici expusă de cuviosul Sava sfinţitul în secolul al cincilea. S-a păstrat mărturia scrisă din secolul al patrulea despre obiceiul creştinilor din vechime, să se adune în zilele desemnate la cimitire pentru ai pomeni pe cei morţi.

A TREIA SÂMBĂTĂ UNIVERSALĂ A MORŢILOR, CEA DE RUSALII

În conformitate cu taina mântuirii noastre instituită de religia ortodoxă, Biserica se roagă pentru membrii ei, oriunde s-ar afla, pe pământ sau dincolo de mormânt. Sâmbăta de Rusalii universală a părinţilor morţi, a fost instituită în aceeaşi perioadă cu cea de lăsata secului. Aşa cum înainte de ultima zi a lumii (sâmbăta de lăsata secului), Biserica mijlocea pentru membrii ei cu credinţă nedesăvârşită, care se aflau deja în lumea de dincolo de mormânt, face la fel în mod sigur şi acum, în ajunul Rusaliilor, şi anume sâmbăta, denumită astfel pentru că

sâmbăta Rusaliilor simbolizează prima zi în care s-a deschis în toată puterea ei Împărăția lui Iisus Hristos face la fel. Biserica aduce rugăciuni pentru neştiinţa oamenilor şi împreună cu aceasta şi pentru cei răposaţi ca robi ai lui Dumnezeu şi se roagă să-i aşeze pentru odihnă în locul ce le este destinat. „Că nu cei morţi Te vor lăuda Doamne şi nici cei aflaţi în iad nu vor îndrăzni să-Ţi aducă mărturisire, ci noi cei vii, Te binecuvântăm şi ne rugăm, aducem şi jertfe pentru ei (Rugăciunea de la Vecernia din ziua de Rusalii)".

Stabilirea acestei sâmbete o găsim în cuvintele sfântului apostol Pavel rostite de el în ziua Cincizecimii unde vorbea despre Învierea Mântuitorului: „Dumnezeu L-a înviat şi a rupt legăturile morţii" (Fap.Ap.2,24). În regulile apostolice se spune că Apostolii au primit Duhul Sfânt în ziua Cincizecimii, vestind iudeilor şi păgânilor despre Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Judecătorul celor vii şi al celor morţi.

SÂMBETELE UNIVERSALE ALE MORŢILOR: DIN A-2-A, A-3-A ŞI A-4-A SĂPTĂMÂNĂ DIN POSTUL MARE

Cauza instituirii acestor sâmbete are un scop foarte bine determinat. Dacă prin învăţăturile sfântului apostol Pavel care spune că fără iubire nimic nu se poate desăvârşi, atunci înseamnă că ţinerea postului, dacă nu va fi însoţită de iubirea reciprocă adevărată, pierde din însemnătatea lui, iar cei care postesc nu pot atinge scopul lor, iar binefăcătorul pierde faptele de milostenie ce le-a făcut. De aceea Biserica se şi preocupă ca între toţi membrii ei să fie pace şi iubire. Înainte de a intra în post, Biserica îi cheamă pe toţi membrii ei, care trăiesc pe pământ, să arate prin fapte că se află într-o legătură nezdruncinată de iubire cu cei ce se află în lumea de dincolo de mormânt-cu răposaţii Sfinţi şi cu cei nedesăvârşiţi. Atunci, desigur şi acum, în toată această perioadă de post pentru a arăta că nu ne retragem de la această poruncă temeinică a Bisericii lui Iisus Hristos

„iubiți-vă unul pe altul”, Biserica îi cheamă pe membrii ei către rugăciunea comună pentru cei morți, alegând sâmbetele a-2-a, a-3-a şi a-4-a din săptămânile Postului Mare. Aşadar temeiul instaurării acestor sâmbete este iubirea. O altă cauză pentru instituirea lor este aceea că în aceste zile de post, în afară de sâmbătă şi duminică, nu este slujită sfânta liturghie şi cei morți ar fi lipsiți de acele bunătăți de care au parte în timpul liturghiei. Biserica a instituit rugăciuni aparte pentru cei morți în sâmbetele săptămânilor a-2-a, a-3-a şi a-4-a, din Postul Mare. Celelalte sâmbete ale Postului Mare nu mai au denumire de cea a părinților şi pomenirea morților se face după o rânduială obişnuită.

ZIUA MORȚILOR, MARȚEA LUI TOMA

Pomenirea morților făcută în fiecare zi de către Biserică, în săptămâna patimilor şi în săptămâna luminată se face separat de liturghie. În Liturghie se face ca în fiecare zi; dar alte rânduieli cum ar fi cititul psaltirii cu toate rugăciunile din această perioadă, în aceste două săptămâni nu se fac.

Ar fi nefiresc pentru suflet ca să fie în afara relației cu alte suflete. El este în părtăşie cu ele şi de aceea îi este uşor şi simte bucurie pentru aceasta. Mâhnit, el parcă cheamă pentru compătimirea lui ființele potrivite şi, de neconceput, devine mai bucuros. În mod egal se grăbeşte ca să împartă şi cu alții bucuria. Aşa cum sufletul există nu numai pentru el, ci şi pentru existența lui mai plină de cele bune, atunci după legea lui proprie, el nu poate ca să nu se bucure cu cei bucuroşi şi să fie trist cu cei trişti.

Şi iată că apare şi în noi simțul de bucurie, şi astfel mai mare nici nu se poate să fie decât bucuria Învierii Domnului nostru Iisus Hristos! Veselie aşa de mare sufletul nu o poate tăinui în sine. Pentru această sărbătoare, Biserica a instituit-o, pentru cei aflați pe pământ Săptămâna Luminată. Dar inima este mâhnită,

plină de iubire, că mai sânt fiinţe apropiate şi dragi lui, care nu mai sânt lângă el. Aceştia sânt răposaţii noştri... Biserica, ştiind necesităţile noastre morale, hotărăşte pentru întâlnirea celor vii cu cei morţi, pentru a împărtăşi bucuria universală de mântuire a tuturor credincioşilor, o zi anume marţea din săptămâna Tomii, săptămâna care prin definirea sa corespunde cu relaţia spirituală dintre cei vii şi cei morţi.

„Pentru ce, întreabă sfântul Ioan Gură de Aur astăzi (fiind marţea Tomii) părinţii noştri au lăsat locaşurile de cult din oraşe şi se adună în afara oraşului în cimitire lângă morţii lor?... " „Pentru că-a continuat Gură de Aur, astăzi Iisus Hristos a coborât în iad la morţi, pentru a vesti biruinţa asupra morţii". De aceea ne adunăm şi noi lângă morţii noştri, pentru a sărbători împreună bucuria comună a mântuirii noastre.

Cuvintele spuse de sfântul Ioan Gură de Aur şi învăţătura următoare a sfântului Ambrozie din Milan: „Drept şi vrednic este fraţilor ca după solemnitatea Pascală pe care am sărbătorit-o, să împărţim bucuria noastră cu sfinţii mucenici, căci şi lor ca şi participanţi la chinurile Domnului le facem loc la măreţia învierii Domnului", mărturisesc despre vechimea instituirii acestei zile de pomenire a părinţilor morţi, după sărbătorile Paştilor, aceasta fiind lunea sau marţea din săptămâna Tomii.

În marţea Tomii, iar la alţii, lunea, credincioşii se adună nu în Biserici sau case, ci la cimitire. Cei vii vin şi se închină către cei morţi şi aduc cu ei ouă roşii, iar la plecarea lor acasă lasă ouăle roşii pe morminte.

Arătând vechimea obiceiului ca după sărbătoarea de Paşti să se meargă la cei răposaţi pentru pomenirea lor, trebuie observat, că la începuturile Bisericii se înmormântau în comun toţi creştinii şi printre mucenici înmormântau şi alţi morţi. Sfântul Ioan Gură de Aur scrie despre creştinii din vechime că mergeau la morminte, la raclele sfinţilor mucenici, prin urmare şi la mormintele

altora care au fost înmormântați acolo şi se adunau tot aşa cum se adunau şi alți creştini care doreau să viziteze cimitirul.

29 AUGUST

În această zi Biserica prăznuieşte tăierea capului sfântului Ioan, Botezătorul lui Iisus Hristos. Sfânta istorie ne mărturiseşte că sfântul Ioan Botezătorul a suferit pentru dreptate. Aşa cum oştile ortodoxe credincioase şi în general toți cei care şi-au dat viața pentru credință şi pentru țara lor se arată a fi comparabili cu suferința sfântului Ioan Botezătorul. Biserica slujeşte parastasul în special pentru cei care şi-au dat viața pe câmpul de bătălie. Această zi de pomenire a fost instituită de împărăteasa Ecaterina a-2-a în anul 1769 în timpul războiului dintre ruşi cu polonezii şi cu turcii. Ca rang de slujbă pentru pomenirea oştenilor ortodocşi pe 29 august se spune că „se va face o pomenire deosebită de către arhierei, în mănăstiri de către stareți, în catedrale de către arhierei, în bisericile din oraşe de către protopopi, în comune şi sate de preoți şi alți slujitori ai bisericii, neapărat".

SÂMBĂTA LUI DIMITRIE

În sâmbăta înainte de 26 octombrie în care se face slujba de pomenire a marelui mucenic Dimitrie, se adaugă sâmbăta pentru pomenirea părinților morți. Iată când şi din ce motiv s-a aşezat această zi de pomenire, numită şi sâmbăta de sfântul Dimitrie: marele cneaz Dimitri Donskoi s-a născut pe 26 octombrie. În timpul domniei lui, prințul tătar Mamae Han şi-a adus toată hoarda lui pe pământul rusesc. Rusia a avut în perioada aceea un mare ascet al Domnului, pe cuviosul Serghie din Radonej. Marele cneaz îi purta un respect deosebit cuviosului Serghie, şi de aceea în situația critică în care se afla a venit să ceară sfatul său: „să meargă la luptă împotriva unui inamic aşa de puternic sau nu?". Cuviosul Serghie, după ce a făcut rugăciunea, l-a binecuvântat pe

cneaz şi i-a spus: „Dumnezeu ţi-a dat o turmă creştină de care trebuie să te ocupi, aşa că du-te la luptă şi cu ajutorul lui Dumnezeu vei învinge”. După aceasta i-a dat doi monahi: pe Alexandru Peresvet şi Andrei Oslabiu, care să-l însoţească în luptă. Pe câmpul de luptă de la Kulikov pe 8 septembrie 1380, marele cneaz a câştigat o mare victorie. Această strălucită victorie asupra tătarilor a fost începutul eliberării Rusiei de sub jugul hoardelor tătare. După ce s-a întors de pe câmpul de luptă, marele cneaz s-a dus grăbit către cuviosul Serghie în mănăstirea sfintei Treimi din Moscova. Aici a făcut o pomenire a celor care prin faptele lor de vitejie au căzut pe câmpul de luptă şi a propus Bisericii ca să facă în fiecare an pomenirea oştenilor ucişi pe câmpul de luptă, sâmbătă înainte de ziua sfântului său pe 26 octombrie. Din acea perioadă, această sâmbătă a fost legată de Biserica rusă cu celelalte sâmbete de pomenire, iar credincioşii creştini săvârşesc şi pomenirea rudelor apropiate răposate ca şi în celelalte sâmbete de pomenire, merg la cimitire sâmbătă, înainte de ziua Sfântului Dimitrie sau fac slujba de parastas în biserici.

ZILELE DE POMENIRE A RĂPOSAŢILOR ORTODOCŞI, ÎN SPECIAL AI CASEI REGALE

Fixarea zilei speciale din an pentru parastasul imperial a fost următoarea: pe 21 iunie în anul 1584, marele cneaz şi ţarul Ioan Vasilievici Groznâi şi prin binecuvântarea mitropolitului Macarie a impus să se facă parastasul pentru răposaţii bine credincioşi cneji, boieri, oştirea iubitoare de Dumnezeu, pentru cei din rangul preoţesc şi monahal şi pentru toţi creştinii ortodocşi, „şi a poruncit să se scrie o gramată de amintire în cartea Sinodicească”, pentru că Rusia avea o lege specială în ce priveşte slujirea parastasului în vremurile vechi. De aceea lista din fiecare an de pomenire a membrilor casei imperiale, a celor ce au răposat începe cu marele cneaz şi ţar Ioan Vasilievici Groznâi care a murit în anul 1584.

Sfântul Sinod a comunicat felul cum trebuie să fie slujit parastasul imperial, în zilele consemnate pentru aceasta în registru. Pomenirea se va face de arhiereii şi stareţii mănăstirilor şi de alţi slujitori ai bisericii astfel: pentru marele ţar şi ţarină parastasul va fi slujit de arhierei, în mănăstiri de stareţii mănăstirilor, pe data arătată în registru. Dacă printr-o întâmplare nefericită şi binecuvântată nu s-a putut ţine parastasul, atunci în altă zi apropiată de această dată neapărat trebuie să fie slujit. Dacă pomenirea unui oarecare membru al casei imperiale cade în zilele marelui post, duminica sau alte zile de sărbătoare, atunci parastasul se va face în zilele de sâmbătă ale acelor săptămâni.

MIJLOCIREA PARTICULARĂ A NEAMURILOR, A PRIETENILOR, A CUNOSCUŢILOR, A CELOR CARE AU RĂMAS PE PĂMÂNT, PENTRU CEL RĂPOSAT

Slujire bisericească parţială, se numeşte acea slujire care se face de un singur slujitor al bisericii, pentru o singură comunitate familială, acasă sau în biserică. Către această slujbă bisericească se adresează rugăciunile de dimineaţă, de seară, înainte de masă, la cină, rugăciunea la începutul unui lucru bun şi la terminarea lui. Rugăciunile parţiale care se fac cu ajutorul unui preot sânt: Parastasul, Te Deum şi Sfinţirea apei.

Dacă Dumnezeu doreşte mântuirea tuturor oamenilor, înseamnă că vrea să-i mântuiască şi pe cei morţi, iar pentru aceasta celor vii le cere numai ca să-L urmeze. Cei vii, urmându-L pe Iisus Hristos, în El au şi temeiul pentru speranţa de mântuire a morţilor celor apropiaţi de inima lor. Prin Domnul nostru Iisus Hristos, prin credinţa în El, prin bunătate şi adevăr, cei vii au speranţă pentru mântuirea celor morţi.

Posibilitatea mântuirii păcătoşilor celor care s-au pocăit şi se află încă în iad este dăruită de Însuşi Cel care a biruit iadul şi i-a scos pe cei care credeau în venirea Lui

pe pământ. Dacă după Învierea Lui, Domnul Iisus a scos împreună cu El sufletele din iad, atunci de ce şi în prezent când încă nu a fost o judecată definitivă şi în El este puterea vieţii şi a morţii, în mâinile Lui sânt cheile iadului, ar fi imposibilă mântuirea unor păcătoşi vrednici de ea? Aşa ca şi în vremea învierii Sale, aşa şi astăzi El poate, dacă se va înclina cu milă spre cel păcătos, va deschide zăvoarele iadului şi-i va elibera pe prizonierii care nu au lăsat dorinţa şi stăruinţa lor către bine, dar au păstrat totuşi ura şi direcţia către rău. Ei au rămas nepăsători pe pământ în egală măsură faţă de bine şi faţă de rău, aici ei singuri nu mai sânt în măsură să completeze cu ceea ce nu le ajunge pentru mântuire. Această binefacere completează ceea ce nu ajunge, după îndemnul Domnului, adică mijlocirea celor vii ce se află încă pe pământ şi mijlocirea Sfinţilor care deja se află în lumea de dincolo. În sfârşit, după credinţa Apostolului, cea mai puternică mijlocire ce o au ei în faţa Domnului este a Celui ce ne-a Răscumpărat, a Domnului nostru Iisus Hristos: „Unicul mijlocitor între Dumnezeu şi om, Omul Iisus Hristos, care s-a dat pe El însuşi pentru mântuirea tuturor" (1 Tim.2. 5, 6).

Ştiind baza pe care Biserica îşi întemeiază învăţătura despre schimbarea în bine a situaţiei unor păcătoşi în lumea de dincolo de mormânt, să vedem în ce constă după învăţăturile Bisericii mijlocirea particulară sau de acasă a rudelor vii, care au rămas, pentru cei morţi.

Mijlocirea parţială a celor vii pentru cei morţi, trebuie făcută activ prin mijloacele arătate de Dumnezeu. Numai aşa va atinge ţelul prin rugăciunea de iertare a păcatelor pentru cel mort, vrednic de această mijlocire. Semnele văzute, mijloacele exprimă indestructibilitatea legăturii spirituale interioare dintre cei vii şi cei morţi (sau între cei ce se află pe pământ şi cei care se află în lumea de dincolo de mormânt) şi împreună arată că au o legătură reciprocă unii cu alţii. Aceste mijloace aşa cum sânt expuse de Însuşi Dumnezeu au un scop sfânt, mântuirea

omului. Acest lucru îl doreşte Dumnezeu şi de aceea a dat şi mijloacele, fără de care participarea Lui i-ar fi fără de folos atât celui viu cât şi celui mort. Mijloacele date sânt viaţa actuală a celor ce se află pe pământ. Toate la timpul lor. Adevărata viaţă a celor vii şi în general existenţa lor până la a doua venire în slavă a lui Iisus Hristos pe pământ este timpul pentru rugăciune, pentru iertare, pentru a semăna şi pentru a căuta.

Pentru cel credincios totul este posibil. Cuvântul „tot" nu exclude şi pe acela care, pentru credinţa unuia se mântuieşte altul. Rugăciunea însufleţită de credinţă, speranţă şi iubire apleacă cerul. Apostolul Pavel, mărturiseşte acest adevăr, spunând: „Acela Care nu a cruţat pe Fiul Său, dar l-a predat pentru noi toţi (prin urmare şi pentru morţii noştri, pentru a le obţine mântuirea lor) cum împreună cu El să nu ne dăruiască totul?" (Rom.8. 32).

Aceste cuvinte apostolice le explică sfântul Ioan Gură de Aur astfel: „Dacă Dumnezeu ne-a dăruit pe Fiul Său şi practic nu ni L-a dăruit, ci L-a predat morţii, atunci noi de ce ne îndoim dacă L-am primit pe Domnul nostru Iisus Hristos?" Şi aceasta este cea mai convingătoare încredinţare, că toată iertarea credincioşilor, cu atât mai mult cu cât corespunde cu voinţa Domnului, Tatăl Ceresc o va îndeplini. „Tot ce cereţi de la Tatăl Ceresc în Numele Meu, vă va da" (In.16.23), ne învaţă Domnul nostru Iisus Hristos. Trebuie să ascultăm cu credinţă, dacă vrem mântuire pentru noi şi pentru cei care au plecat în lumea de dincolo. Viaţa actuală, după învăţătura Domnului este destinată pentru a căuta împărăţia lui Dumnezeu, pentru tine şi pentru cel apropiat, pentru cel ce se află pe pământ cât şi pentru cel care a trecut în lumea de dincolo. Şi după învăţăturile apostolului Pavel viaţa noastră din vremea actuală este o alergare pentru mântuire. Ne este dată posibilitatea ca prin mijloacele arătate de Însuşi Dumnezeu să-L înduplecăm, că El are bunătatea de a-i curăţi de păcate, şi pe cei ce sânt pe

pământ şi pe cei care au trecut în lumea de dincolo. Aceste mijloace ce sânt arătate pentru înduplecarea Domnului au putere numai până la sfârşitul lumii şi venirea Domnului nostru Iisus Hristos pentru judecata înfricoşătoare de apoi.

MILOSTENIA

În afară de rugăciunea pentru cei morţi, mai este încă o faptă pentru pomenirea lor, milostenia făcută de noi în amintirea lor, sau în numele lor, adică dăruirea unor bunuri pământeşti celor ce au nevoie de ele, confraţilor noştri săraci. Această faptă duce la mângâierea morţilor păcătoşi. Toate cele date celor săraci, Domnul nostru Iisus Hristos le ia asupra Lui, Mie Îmi faceţi; prin urmare El nu rămâne dator celor care (sau în numele cărora) a primit, un pahar cu apă rece, un obol, două ale unei văduve, pentru tot ce este promis a se da la vremea lor.

Binefacerile făcute de cei vii pentru cei morţi au aceeaşi însemnătate de parcă ar fi făcute de însuşi cel mort aceste fapte bune. Binefacerea în numele morţilor înmulţeşte numărul celor care se roagă pentru mântuirea morţilor; este firesc ca cei ce au primit ajutor să se roage pentru binefăcătorii lor. Asemenea rugăciuni însufleţite de credinţă sânt binefăcătoare pentru cei morţi. Vedem în istorie multe exemple atunci când prin rugăciunea unuia primea rodul altcineva. Prin mijlocirea sutaşului este vindecat servitorul lui; prin mijlocirea femeii cananeience este vindecată fata ei. De aceea Dumnezeu are posibilitatea ca pentru mijlocirea sinceră, aceste daruri binefăcătoare să ducă la vindecarea spirituală şi a celui mort. Este firesc şi de înţeles fiecăruia dintre noi că mai devreme sau mai târziu va gusta neapărat din rodul trudei sale, rodul binelui sau al răului; acesta este adevărul: ceea ce semeni aceea culegi!

Fiecăruia dintre noi Însuşi Dumnezeu ne va plăti pentru faptele noastre la vremea potrivită. Toată atitudinea noastră faţă de cei apropiaţi, toată fapta bună

sau rea, referitoare la ei se îndreaptă direct spre Cel ce ne iubeşte până la moarte. „Binefăcătorul unui sărac dă împrumut Domnului”. Poate oricare a încercat pe el însuşi cât de plăcut sau cât de regretabil ne este când cei apropiaţi inimilor noastre ne fac bine, ne arată respect sau dimpotrivă rău, mustrare. Dacă omul pune totul la inimă în ce se întâmplă cu cel prea iubit de el, cu atât mai mult Domnul, a Cărui iubire nu se poate egala cu nici una.

Iată că Domnului nostru Iisus Hristos Îi este plăcut ca între noi să domnească pacea universală, sfânta iubire, bucuria nepământeană pentru ca noi, copiii unui singur Tată să ne iubim unul pe altul, să luăm parte activă la neajunsurile şi mâhnirile celui apropiat. Dragostea şi ajutorul acordat celui apropiat, după puterile sale, le dăm ca împrumut Celui Preaiubit şi se înţelege că nu va rămâne dator Cel ce ne iartă păcatele. Ajutorul acordat celui apropiat, spiritual sau material, se referă la milostenie şi la toate binefacerile. Cel care primeşte ajutor mulţumeşte binefăcătorului său, iar Dumnezeu îi va plăti acestuia. Binefacerea şi milostenia făcută de cei vii în numele mortului au aceeaşi însemnătate ca şi cum cel mort personal ar fi făcut acea binefacere celui apropiat; iar cel viu, care este instrumentul acestei milostenii, va primi şi el răsplata în ceruri.

Rugăciunea şi milostenia fac parte din sfera binefacerilor şi cei ce fac aceste lucruri primesc răsplata acolo unde domneşte adevărul, pacea şi bucuria. Rugăciunea pentru cel mort şi milostenia făcută în numele lui îl pun într-o situaţie (luminoasă) taborică în relaţia lui cu Domnul nostru Iisus Hristos, cu împrumutul făcut ca şi cum ar fi de la cel mort.

Milostenia aparţine răposatului. Actuala semnificaţie pentru milostenie a fost cunoscută şi în Testamentul Vechi; obiceiul de a da de pomană celor săraci la înmormântarea răposatului se trage din trecutul îndepărtat; acest obicei era în mod deosebit la evrei.

Vorbind despre temeiul rugăciunii pentru cei morți am văzut şi însemnătatea milosteniei, care este exprimată de Tobie prin testamentul său către fiul său Tobit, Preaînțeleptul Sirah şi sfântul Proroc Ieremia.

Primul ne învață: „Milostenia mântuieşte de moarte şi nu te lasă să cobori în întuneric... dă pâinea ta de pomană lângă sicriul celor drepți" (Tob.4. 10,17). Al doilea ne spune: „Datul de pomană să fie pentru fiecare care este viu, dar nici pe mort să nu-l laşi fără pomană" (Sir. 7. 36). Şi în sfârşit, proorocul Ieremia spune că toți cei răposați vor fi îndepărtați din fața Domnului, pentru care nu se fac fapte de milostenie pentru mântuirea lor.

Acest mijloc, milostenia, care îl face pe Dumnezeu mai milostiv către cei răposați, folosită în Vechiul Testament, a trecut şi în lumea creştină, fiind conformă cu legea creştină: să depui sufletul tău pentru prieteni şi pentru duşmani a primit o mare însemnătate şi i-a făcut celui care dă de pomană o mare răsplată în Ceruri, fericirea veşnică. „Fericiți cei milostivi, că aceia se vor milui" (Mt. 5. 7) şi „fiți milostivi precum şi Tatăl vostru milostiv este" (Lc. 6. 36). Iată care sânt cuvintele Domnului nostru Iisus Hristos despre puterea milosteniei şi despre mântuirea celui care dă, ca un mijloc sigur de a primi împărăția cerurilor. „Eu vă spun, câştigați-vă prieteni cu bogăția nedreaptă, pentru ca ei, atunci când veți sărăci, să vă primească în locaşurile veşnice" (Lc. 16. 9). Acestor cuvinte ale lui Hristos, învățătorii Bisericii le dau următoarea semnificație: când murim, atunci celor săraci la care le-am făcut binefaceri în Hristos, ei fiind moştenitori ai împărăției cerurilor, se vor ruga şi vor mijloci pentru binefăcătorii lor. Aceste cuvinte se îndreaptă către toți creştinii adevărați. Printre altele, aceste cuvinte s-au referit în primul rând la vameşi şi păcătoşi, care la fel ar fi putut să primească împărăția cerurilor chiar şi prin bogăția nedreaptă.

Dar cine se poate lăuda că duce o viață dreaptă, prin toate faptele sale? Creația cui este pe deplin străină în

viață de iubirea de sine, de iubirea de arginți, de aceste rădăcini ale răului? Dacă şi viața noastră nu este străină de neadevăr, nu era străină de neadevăr nici viața celor răposați; atunci ne vom folosi de această pildă pentru mântuirea noastră şi a celor răposați. Prin binefacere vom câştiga milă, iar răposații noştri prieteni, ca beneficiari ai acestor binefaceri răposații (prin noi, cei vii) ne vor primi şi pe noi în locurile lor din lumea de dincolo. Aceasta este învățătura Mântuitorului Însuşi despre milostenie şi răsplata ei. Milostenia este rodul iubirii, o exprimare văzută a ei. Sfinții apostoli ne învață despre iubirea creatoare, ne învață să fim virtuoşi, binefăcători şi compătimitori cu greutățile apropiaților. Vasul ales al Duhului Sfânt, învățătorul limbilor spune direct că fără iubirea adevărată toate facerile de bine sânt moarte. Nu numai în vorbe trebuie să se exprime iubirea noastră, spune apostolul Ioan, ci şi în faptele de iubire, prin urmare în lucruri de binefacere. Moştenitorii apostolilor, iar după ei toți păstorii, dascălii şi învățătorii Bisericii, învățau popoarele prin vorbă şi faptă despre milostenie.

Rugăciunea pentru unul sau milostenia pentru altul, sau din partea altuia, aduc bunătatea şi mila Domnului asupra aceluia pentru care ne rugăm, sau din partea cui se dă milostenie. Orice inimă doreşte în mod firesc aproapelui său, oriunde s-ar afla-pe pământ sau în lumea de dincolo, acelaşi lucru ce îşi doreşte şi pentru ea.

Ea doreşte şi caută împărăția cerurilor, după poruncile Domnului nostru Iisus Hristos pentru ea şi pentru cel apropiat. Şi iată deci, posibilitatea şi mijlocul de a obține viața veşnică dincolo de mormânt, propusă de Însuşi Iisus Hristos, milostenia pentru cei săraci şi binefacerile.

Din bogățiile tale ajută-l pe cel apropiat şi sărac şi el îți va pregăti împărăția cerurilor. Bogații vestiți şi săracii lipiți pământului, toți devin egali după despărțirea sufletului de trup; nu este nevoie de bogăție în viața de dincolo de mormânt: „nu este vremea justificărilor” ne învață sfânta noastră Biserică.

Cât de mare însemnătate are milostenia, putem să ne convingem nu o dată din învățăturile sfântului Ioan Gură de Aur. „Nimic nu are o putere aşa de mare pentru îndepărtarea păcatelor, cum o are milostenia; fecioria şi postul sânt vrednice de laudă, dar numai pentru fecioare şi pentru cel care posteşte; ei nu mântuiesc pe nimeni afară de ascet, iar milostenia se întinde peste toți şi îi îmbrățişează pe toți membrii trupului lui Hristos". Sfântul Ioan Gură de Aur vorbea adesea cu cei credincioşi despre binefacerile faptelor de milostenie şi ale altor mijloace pentru mântuirea celor morți.

În Omilii la Evanghelia lui Ioan comentează astfel: „Vrei să respecți un mort? Respectă-l prin binefaceri şi milostenie; pentru că milostenia duce la mântuirea de chinurile veşnice". Judecând asupra bocetului nemăsurat pentru cei morți şi înmormântările bogate ca despre lucruri nefolositoare pentru cei care înmormântează cât şi pentru cel răposat adaugă faptul că: „răposații primesc un mare ajutor dacă în numele lor s-au făcut fapte de milostenie.

Înmormântarea cu multă cheltuială nu reprezintă iubirea către cel răposat, ci îngâmfare. Dacă vrei să-l compătimeşti pe cel răposat îți voi arăta alt mijloc de înmormântare, să dai toate odăjdiile, îmbrăcămintea vrednică de el şi care îl proslăveau, aceasta este milostenie".

„Dacă barbarii ardeau împreună cu mortul şi bogățiile lui", spune el în altă parte, „cu atât mai mult tu ca creştin, trebuie să trimiți împreună cu cel mort averea ce îi aparține, dar nu ca să se facă praf ca la ceilalți, ci ca să-l acopere de slavă, pentru că dacă a plecat de aici păcătos, averea lui să-l dezlege de păcate; dacă a fost drept, să i se mărească răsplata după merit". Către acelaşi scop sfântul Atanasie cel Mare vorbeşte despre milostenia pentru cel mort în Biserică şi anume: lumânări, tămâie şi ulei.

„Cine aduce de pomană pentru cel mort spune el, are

acelaşi scop precum are şi tatăl care are un copil mic şi care practic este neajutorat. Dacă copilul este grav bolnav, atunci tatăl aduce cu credinţă în biserica Domnului lumânări, tămâie şi ulei pentru ardere, ca această aducere să ducă la însănătoşirea copilului. Copilul nu aduce şi nu ţine singur aceste jertfe pentru el, deoarece acest lucru îl face tata. Aşa trebuie să gândim şi pentru cel răposat întru Domnul; nu el însuşi, ci alţii, ţin şi aduc lumânări, ulei şi tot ce duce la răscumpărarea lui; dar bunătatea Domnului nu se va îndepărta de la măsura credinţei". Despre marea însemnătate a milosteniei în legătură cu cei morţi, acelaşi lucru îl mărturiseşte şi Fericitul Augustin (Despre Credinţă, Nădejde şi Dragoste,cap.70).

NU MIJLOCIREA TUTUROR CELOR VII ESTE DE FOLOS PENTRU CEI MORŢI ŞI NU TUTUROR MORŢILOR LE ESTE DE FOLOS MIJLOCIREA CELOR VII

Omul trebuie să trăiască pentru Dumnezeu şi pentru cei apropiaţi; în viaţa lui şi în lucrarea lui trebuie să sfinţească numele Domnului. Creativitatea lui trebuie să fie fundamentală, deschisă şi îndreptată spre iubirea de Dumnezeu. Cucernicia unuia deseori poate fi cauza salvării altora. Soţia salvează bărbatul şi taţii se străduiesc în rugăciuni pentru bunăstarea copiilor, a nepoţilor şi a strănepoţilor, iar cei morţi se salvează prin cucernicia celor vii. Se înţelege că acei morţi care şi ei la rândul lor au fost primii sfătuitori pentru bunăstarea copiilor lor.

Atunci când noi cei vii prin credinţă deplină, speranţă şi iubire atât cât îi este dat omului, vom folosi absolut tot ce depinde de noi pentru mântuirea celui mort, atunci el va fi mântuit. Dumnezeu ne cere o participare mai activă în ceea ce priveşte mântuirea celor apropiaţi, atât a celor vii cât şi a celor morţi. Aceasta este dogma. Dacă dorim să obţinem ceva de la Dumnezeu, se înţelege în concordanţă cu voia sfântă a Lui, trebuie să folosim din

partea noastră tot ce este cu putinţă, că Însuşi Iisus Hristos ne-a învăţat: că „o să se dea numai celui care cere". Îndeplinirea cererii noastre depinde de gradul şi însuşirea cererii, că este spus: „nu primiţi pentru că cereţi cu răutate" (Iac.4. 3). Sfânta istorie ne relatează multe exemple care se referă la această dogmă.

Sfântul evanghelist Marcu scrie că pe vremea când Iisus Hristos a ajuns la Capernuam, El a intrat într-o casă. Poporul ce s-a adunat a umplut acea casă, aşa că nu mai putea intra nimeni. În această perioadă au adus un paralizat şi cum intrarea pe uşă nu era posibilă, atunci cei care l-au adus au ridicat patul cu cel bolnav pe acoperiş, după aceea l-au demontat şi au coborât bolnavul la picioarele lui Iisus (Mc.2. 1-5). Numai atunci văzătorul inimilor i-a spus paralizatului: „Ţie îţi vorbesc: scoală-te ia-ţi patul şi du-te la casa ta" (Mc.2. 11). Iată în ce condiţii s-a îndeplinit dorinţa paralizatului şi a celor care l-au adus; când au făcut totul din partea lor a urmat iertarea păcatelor. Şi cum paralizatul (cu toată credinţa şi nădejdea în Dumnezeu) nu a putut să-şi acorde nici un ajutor, în acest caz nu a putut ajunge la Domnul Iisus Hristos, ci a avut nevoie de ajutorul celor apropiaţi, atunci în mod sigur nici păcătosul mort în credinţă şi nădejde, nu mai poate să-şi acorde nici un fel de ajutor. Nu are nici posibilitatea de a se căi, dar nici să facă fapte de milostenie; pot să-i acorde ajutor numai cei vii, prin mijlocirile lor în faţa Domnului. Şi se înţelege, prin nemărginita bunătate a Domnului i se va spune şi lui: „ţi se iartă păcatele tale şi du-te în casa Tatălui tău ceresc".

Această dogmă este susţinută şi de alte multe exemple. Atunci când apostolul Pavel a fost trimis într-o corabie din Cezareea la Roma, ca să fie judecat de Cezar, împreună cu el au fost până la 276 de oameni. În decursul a câtorva zile de călătorie pe mare, s-a iscat o furtună puternică aşa încât cei aflaţi pe corabie se gândeau la posibilităţile de salvare. Atunci Apostolul le-a spus celor prezenţi: „Fiţi liniştiţi! nici unul dintre voi nu va muri, va

pieri numai corabia, pentru că în noaptea aceasta m-a vizitat îngerul Domnului, care mi-a adus această veste şi eu cred în Dumnezeu că nu vom muri". Atunci când corăbierii au zărit pământul şi dorind să se salveze au vrut să părăsească corabia şi să ajungă la țărm cu bărcile de salvare, atunci Apostolul, neluând în seamă vorbele rostite anterior, că nimeni nu va muri, i s-a adresat sutaşului cu următoarele cuvinte: „Dacă corăbierii vor părăsi corabia, atunci nu o să puteți să vă salvați şi vom muri cu toții" (Fap.Ap.27. 22-31). Şi aşa Apostolul a pus temeiul salvării celor ce călătoreau cu corabia, nu numai prin cuvântul Domnului, ci şi a conştiinței marinarilor. Tot în aceeaşi învățătură se vede şi îndeplinirea rugăciunii femeii din Canaan, a celor zece leproşi, a celor orbi, a învierii lui Lazăr şi în îndeplinirea iertării tâlharului înțelept. „Fără Mine, nu puteți face nimic bine. Vouă vă aparțin numai bunele dorințe, măsurate şi recomandate de Duhul Sfânt, iar îndeplinirea lor îmi aparține Mie. Rugăciunea pentru cei morți, ca o binefacere, recomandată de Duhul Sfânt, este îndeplinită de Mine; celui ce se roagă i se dă după rugăciunea lui". Aceasta este dogma ortodoxă. Bunătatea veşnică a Domnului se uneşte cu veşnica Lui judecată dreaptă. Dumnezeu doreşte mântuirea tuturor oamenilor; aceasta este milostivire; dar cum să-l mântuieşti pe păcătosul care nu şi-a câştigat mântuirea? Trebuie găsită o cale, care l-ar putea mişca pe Dumnezeul cel drept şi milostiv către milă pentru păcătosul mort. Mijlocirea celor vii pentru cei morți satisface judecata dreaptă a Domnului şi cei vrednici de mântuire se eliberează de chinurile iadului. Pentru ca dorința noastră (mântuirea celui mort) să fie primită şi îndeplinită de Dumnezeu, trebuie ca dorința noastră să fie activă, să trăim în credință cu respectarea tuturor legilor lui Dumnezeu. Numai aşa o dorință va fi îndeplinită de Dumnezeu, când cei vii au făcut tot ce au putut în folosul celor morți. Dumnezeu nu-i cere omului imposibilul şi legile Lui pentru oameni nu sânt

împovărătoare, după cum mărturiseşte sfântul Ioan Evanghelistul.

Voinţa, dorinţa celor care se tem de Dumnezeu, El o îndeplineşte. După mărturia sfântului proroc David aflăm că: „Dumnezeu este aproape de toţi cei ce Îl cheamă cu adevărat. Dorinţele celor ce se tem de El le îndeplineşte, tânguirea lor o va auzi şi îi va mântui" (Ps.7. 35,38). Despre cei care au fost vrednici de iubirea desăvârşită pentru Dumnezeu sfântul apostol Pavel spune în trimiterea lui către Romani că: Rugăciunile celor smeriţi nu pot fi refuzate, nu pot fi nici amânate, ele vin din inima curată şi smerită şi merg direct către Altarul Celui Preaînalt: „Rugăciunea celui smerit pătrunde prin nori" (Sir.35. 17). „Dumnezeu ascultă rugăciunea celui smerit şi nu dispreţuieşte ruga lui" (Ps.101. 18). Şi contrar acestora putem spune că Dumnezeu nu îndeplineşte dorinţele, în rugăciunile de iertare ale oamenilor care nu au frică de Dumnezeu. Cei ce au frică de Dumnezeu duc şi viaţă după legile Lui. Şi cu acest fel de viaţă, închisă în sine, după posibilitatea şi puterea omului sânt toate faptele bune: iubire, smerenie, judecată dreaptă, înfrânare, adevăr, înţelepciune, păstrarea şi îndeplinirea tuturor poruncilor, cu acest mod de viaţă oamenii fac dorinţele lor active, vrednice de îndeplinire. Şi atunci odihna răposaţilor lor este posibilă.

Oare cum să-i liniştească Dumnezeu pe acei păcătoşi morţi, pentru care se roagă tot păcătoşii, socotind că printr-o singură rugăciune sau cu o singură faptă bună îi pot ajuta pe morţii lor, uitând că Însuşi Dumnezeu spune că aceştia care se roagă „în zadar Mă cinstesc; pentru că cu vorba Mă respectă, dar cu inima sânt departe de Mine". Prin vorbe se roagă pentru odihna celui mort şi pentru iubirea Domnului faţă de cel mort, ei arată ură faţă de Răscumpărătorul prin viaţa păcătoasă pe care o duc.

Cuvântul Domnului mărturiseşte că Cel Preaînalt nu-i va asculta pe cei păcătoşi şi rugăciunile lor nu vor fi primite; „Şi atunci când voi întindeţi mâinile către Mine,

atunci Eu voi întoarce privirea de la voi; şi atunci când înmulţiţi rugăciunile voastre, Eu nu le voi asculta; pentru că mâinile voastre sânt pline de sânge" (Is. 1. 15). Dar noi cu toţii suntem păcătoşi, după mărturia cuvântului lui Dumnezeu: „Cine se va naşte curat de la un necurat. Nici unul" (Iov. 14. 4). Chiar Mântuitorul din acest punct de vedere a exprimat adevărul la judecata unei femei adultere prin cuvintele: „Care dintre voi este fără de păcat să arunce primul cu piatră în ea" (In.8. 7) şi apostolul scrie: „toţi am păcătuit, cu toţii am pierdut măreţia Domnului" (Rom.3. 23).

De aceea scrie sfântul Tihon de Zadonsk: „Dacă vrem ca Dumnezeu să asculte rugăciunile noastre, atunci trebuie să ascultăm care este voia Lui şi să îndeplinim poruncile Lui. Fără de acestea în zadar este rugăciunea noastră, căci pe cel păcătos Dumnezeu nu-l va asculta. Dacă vrei ca rugăciunea ta să fie auzită, atunci ea trebuie să te îndepărteze de păcat. Cine este păcătos şi nu se îndepărtează de păcat, rugăciunea aceluia nu va fi primită" (Vol. I, cap.4, vers 88, Paragraf 28). Cu toţii suntem păcătoşi, toţi suntem vinovaţi în faţa Domnului; dar toate aceste cuvinte nu se referă la toţi păcătoşii; altfel la cine s-ar referi cuvintele Domnului: „cereţi, căutaţi" şi altele? Prima categorie de păcătoşi sânt cei ce hulesc Duhul Sfânt, cei care nu se căiesc de păcatele lor, cei potrivnici, nepăsători, cei necredincioşi despre care scrie sfântul David: „Tu îi urăşti pe toţi cei care fac fărădelegi. Tu ai să nimiceşti pe cei care spun minciuni, pe cel setos de sânge şi pe cel viclean Dumnezeu îi va dispreţui".

A doua categorie de păcătoşi sânt oamenii învinşi prin neputinţa trupului. Cei care cad şi se ridică şi cu lacrimi de căinţă aleargă către doctorul trupului şi al sufletului la Domnul nostru Iisus Hristos, iar cu apostolul Pavel strigă despre ticăloşiile lor; rugăciunile lor, ca ale unor copii iubiţi de Dumnezeu, vor fi ascultate şi primite: „dacă voi veţi fi în Mine, atunci şi cuvintele Mele vor fi în voi, aşa că

orice veți dori, cereți și vi se va da" (In.15. 7). Oare nu la toți creștinii Iisus Hristos le-a dat o rugăciune comună și importantă către Dumnezeu Tatăl, în care printre altele cerem iertarea păcatelor, „iartă-ne nouă păcatele noastre"?

Ducând o viață în pocăință adevărată, obținem iertarea păcatelor noastre și îndeplinirea dorințelor noastre care corespund cu voința Domnului, așa cum este de exemplu așezarea morților noștri păcătoși în împărăția cerurilor. „Cine Îl respectă pe Dumnezeu și face voia Lui, pe acela îl și ascultă" (In. 9. 31). Și mai departe, Iisus Hristos, îndreptând vorbirea Sa către ucenici, spune: „Orice veți cere în rugăciunile voastre, credeți că veți primi și o să aveți" (Mc.11. 24).

„Orice", este un cuvânt care conține în el totul, conform cu dorința și voia Domnului, iar mântuirea păcătoșilor este voința Domnului. Ca urmare, rugăciunea pentru păcătoșii morți, este potrivită cu voia Lui și Îi este plăcută. Prea fericiți sânt cei care mijlocesc pentru morții păcătoși, cei care îi salvează de moartea veșnică și eliberează sufletele lor din temnițele iadului. Binefăcătorii de acest fel primesc răsplată veșnică în ceruri, împreună cu cei pe care Dumnezeu îi numește robii Săi.

Sfântul Dimitrie Rostovski în cuvântarea lui „Despre rugăciune" scrie așa:

„Rugăciunea este cheia către comorile cerești. Și nu există nici un lucru, după cum spune unul dintre sfinții Părinți, care să nu fie posibil de cerut de la Dumnezeu prin rugăciune; numai ca ceea ce ceri să fie bun și cerut așa cum se cuvine. Păcatele noastre sânt cauza principală, pentru care rugăciunile noastre nu își ating țelul. Rugăciunea trebuie să o înalți într-un mod cât mai sincer și căindu-te pentru păcatele tale. Dumnezeu a fost atent la rugăciunile care au fost înălțate și de păcătoși, dar numai atunci când ei se rugau căindu-se de păcatele lor și cu inima curată".

Sfântul Tihon de Zadonsk, în povețele despre

obligațiile creştinilor, scrie: „Ca să te poți ruga în fața Domnului pentru alții, trebuie ca tu însuți să fii curat şi neprihănit". Arătând ce se cere de la cel viu, pentru ca mijlocirea lui să fie activă şi folositoare pentru păcătosul cel mort, ne punem întrebarea, oare toți cei care se află în iad, prin rugăciunile noastre pot să obțină eliberarea? Biserica se roagă pentru toți morții, dar numai cei care au murit în credința adevărată, neapărat vor primi eliberarea din chinurile iadului. Sufletul ce se află în trup este obligat din timp ca să se ocupe de viața lui viitoare, trebuie să câştige, ca după ce va trece în viața de dincolo de mormânt, să obțină uşurarea şi mântuirea lui. Mijlocirea celor vii le este folositoare acelor morți, pentru care viața de pe pământ a fost o luptă cu patimile, care chiar dacă au murit în credință şi pocăință, nu au reuşit să se dezobişnuiască de viciile de care erau legați, nu au reuşit să îndeplinească condiția pocăinței adevărate.

Sfântul Grigorie Dialogul spune că: „Mijlocirea celor vii le este folositoare numai acelor morți, care au avut puterea să se rețină în viața actuală de la lucrurile rele, nefolositoare, pentru că există iertarea păcatelor pentru slăbiciune, nevedere şi uitare şi, prin această mijlocire (spovedania), s-au eliberat din iad trecând în locurile luminoase, răcoroase şi liniştite".

Sfântul Ioan Damaschin scrie cărora dintre cei morți le este folositoare mijlocirea celor vii. „Fiecare om, care a avut în el (nu toți oamenii, ci numai cei care au avut în ei) plămădeală pentru binefaceri, dar nu a reuşit să o transforme în pâine, cu toate că a vrut, dar nu a putut să o facă, ori din lene, ori din nepăsare, ori din neputința omenească, sau poate că a tot amânat de la o zi la alta, sau poate că l-a prins moartea, nu o să fie uitat de Stăpânul şi Judecătorul cel drept. După moartea lui, Dumnezeu va trezi neamurile, apropiații şi prietenii lui, şi o să le îndrepte gândirea lor, va atrage inima lor şi va înclina sufletele lor pentru a-i acorda ajutor" (Acelaşi, Cuvînt despre Morți).

Înalt preasfinţitul mitropolit Filaret al Moscovei, descrie viu, uimitor şi concis situaţia acelor păcătoşi morţi în viaţa de dincolo, cărora mijlocirea celor vii le obţin o uşurare sau chiar mântuirea.

„Când înţelepciunea pătrunzătoare a Domnului nu interzice să ne rugăm pentru cei morţi nu înseamnă că permite să arunci o aţă în speranţa sufletului, care s-a îndepărtat de răutatea vieţii vremelnice, dar nu a fost vrednic pentru refugiul veşnic, care între moartea trupească şi ultima judecată a lui Iisus Hristos rătăceşte prin beznă".

Păcatele care compun hula asupra Duhului Sfânt: necredinţa, cruzimea, împotrivirea, nepocăinţa şi celelalte, îl fac pe om pierdut pentru veşnicie şi pentru asemenea morţi mijlocirea Bisericii şi a celor vii nu poate ajuta cu nimic, pentru că ei au trăit şi au murit în afara relaţiei cu Biserica. Pentru asemenea cazuri Biserica nici nu se roagă.

Nu este de folos mijlocirea celor vii pentru morţii care ei înşişi nu s-au ocupat de viaţa lor de dincolo. Dacă acela care a dus o viaţă cu vicii, niciodată nu a apelat la conştiinţă, ci cu nepăsare şi orbire se încărca cu ticăloşia poftelor, îndestulându-se cu toate poftele trupeşti şi nu s-a ocupat câtuşi de puţin de mântuirea sufletului, acela a cărui minte era ocupată numai cu îndestularea trupului şi pe care-l va prinde moartea în această situaţie, acestuia nimeni nu-i va putea întinde o mână. Nu-i va putea da ajutor nici soţia, nici copiii, nici fraţii lui, nici neamurile, până ce Dumnezeu nu-i va arunca o privire, ci se va număra printre cei despre care scrie Sfântul Vasile cel Mare: „Nu există mântuire şi se numără printre cei osândiţi: profitorii de interese, jefuitorii, neînduplecaţii, cei cu inima împietrită". Şi mai departe: „În tot cursul vieţii tale, te-ai înecat în toate plăcerile şi te-ai predat luxului, nu ai vrut să arunci o privire măcar asupra celor săraci; ce răsplată poţi aştepta după moartea ta?" (Cuvântul lui Ioan Damaschin, Despre morţii cu Credinţă).

Pe scurt, morții care nu sânt vrednici de mijlocirea celor vii, nu sânt eliberați din iad, pentru că mijlocirea celor vii îi acoperă numai pe cei vrednici de mântuire.

Care dintre morții lor se arată a fi vrednici de mijlocirea celor vii? Acela care mai mult sau mai puțin s-a ocupat şi în viața lui de mântuire. Prin urmare, cel leneş, cel nepăsător, cel care nu se interesează de locul unde va fi în viața de dincolo, nu va primi folosul mijlocirii celor vii, chiar dacă acest lucru ar fi posibil.

Dumnezeu cunoaşte totul şi chiar dacă ar fi mijlocirea voastră insuficientă pentru mortul vostru, atunci Dumnezeu nu v-ar permite pentru aceasta vreo mişcare. Dar vi se permite, prin urmare este mai uşor să crezi în aceea că Cine vrea mântuirea noastră şi Cine ne permite spune: „nu te teme, numai să crezi şi te vei mântui tu şi apropiații tăi". Nu trebuie să te îndoieşti dacă îți este ascultată rugăciunea, dacă se va mântui oare răposatul şi să permiți alte idei referitoare la acestea, date chiar de duşmanul mântuirii noastre, care vrea să ne aplecăm de la credința vie către îndoiala moartă, către necredința în promisiunea Domnului de a-i face fericiți pe cei care au speranță în Dumnezeu: „fericiți toți cei care nădăjduiesc în El" (Ps. 2. 12). Iar speranța creştinilor este Iisus Hristos, cel care a luat asupra Lui şi păcatele răposatului său.

Deci judecați singuri cui este mai bine să crezi: Domnului care ne doreşte mântuirea, care fără credință nu se poate, sau duşmanului care doreşte osândirea noastră, al cărui destin este necredința? Aşadar prin toată participarea vie în ceea ce priveşte mântuirea răposatului tău, niciodată nu lăsa îndoiala să se apropie de mântuirea lui. Acesta este un vicleşug al duşmanului, pentru că dacă cel mort nu era vrednic de mântuire, atunci tu nu ai fi fost lăsat să mijloceşti pentru el.

După mărturisirea sfântului Ioan Damaschin, pentru morții cei nevrednici de mântuire, pe nimeni nu mişcă Domnul pentru rugăciune în folosul lor: nici pe părinți,

nici pe soție, nici pe bărbat, nici neamuri şi nici prieteni. Se îndeplineşte prorocirea că sânt blestemați acei pentru care nu se roagă cei vii de pe pământ. Pentru cei nevrednici de mântuire nu există pe pământ nici o mijlocire; dacă nu este rugăciune şi aceasta nu este pe placul Domnului, înseamnă că cei morți nu sânt vrednici de a fi miluiți pentru păcatul lor, care este hulă împotriva Duhului Sfânt.

Fericitul Augustin scrie: „Morții nevrednici de mijlocirea celor vii nu primesc nici un fel de uşurare în viața de dincolo, de la rugăciuni, de la milosteniile aduse şi nici chiar de la sfânta liturghie, făcută pentru ei de cei vii". Cine sânt aceşti oameni nevrednici? Din ce gen de oameni fac parte aceşti păcătoşi?

Poate că există vreo față(o parte) a vieții lui fără de păcat, pentru ca răposatul să nu aibă nevoie de mijlocirea celor vii după moartea lui, de altfel mijlocirea celor vii s-ar putea să nu-i mai fie de folos. Înseamnă că pentru ca mijlocirea celor vii să-i aducă folos celui mort, se cere de la el (cel mort) un lucru oarecare, prin care după moarte să fie cu putință ca să-l obțină ca o uşurare a situației în viața de dincolo prin mijlocirea celor vii. Nimeni nu trebuie să spere să primească de la Dumnezeu după moarte ceva în care nu a fost sârguincios în timpul vieții sale pe pământ.

Mijlocirea Bisericii şi în general a tuturor creştinilor pentru cei morți nu se referă la cei nesârguincioşi, care au murit în necredință şi fără pocăință cum ar fi: necredincioşii, hulitorii Domnului, cei ce urăsc oamenii, care au stins în ei Duhul lui Hristos. Lor nu le mai ajută mijlocirea celor vii; aşa cum nu poate face nimic pentru a învia o sământă care deja a putrezit şi a pierdut începutul vieții de creştere, nici influența soarelui, nici aerul binefăcător şi nici puterea hrănitoare. În baza acestui temei Biserica nu se mai roagă pentru sinucigaşi, pentru ereticii care nu s-au căit de păcatele lor şi pentru alți păcătoşi asemenea lor.

Dacă nu este unul care să se roage pentru cel mort, este rău, este un semn rău. Nu sânt cei care să se roage, înseamnă că nu este nici un motiv care să-i impulsioneze pe cei care se pot ruga. Este porunca Domnului să ne rugăm unul pentru altul, dar totuşi rugăciunea adevărată se dă de către Dumnezeu: „Pentru că noi nu ştim pentru ce să ne rugăm aşa cum trebuie" (Rom. 8. 26). Nu este bunăvoinţa Domnului către acest suflet, înseamnă că fără îndoială nici posibilitatea mântuirii lui. Cei care se roagă apar după voinţa Domnului, inimile care se încălzesc cu focul bunăvoinţei Dumnezeieşti iau parte activă în viaţa de dincolo a celui răposat, mijlocind pentru el în faţa Domnului, recompensând neajunsurile celui răposat cu câştigurile sale: binefacerile din viaţă, rugăciuni, fapte de milostenie şi prin alte mijloace pe care doar ei le pot face.

Sfântul Ioan Damaschin spune direct că ei sânt aleşii lui Dumnezeu ca să dea o mână de ajutor celor care au trecut în lumea de dincolo, prin urmare şi mântuirea celui răposat, fără îndoială, pentru că cei vii i-au dat ajutorul, pe care l-a cerut chiar Dumnezeu. Mişcaţi de bunăvoinţa Domnului, în mijlocirea pentru cel răposat în faţa Domnului, pot fără îndoială să spere în izbândă prin rugăciune la iertarea păcatelor celui răposat, fapt pe care îl garantează marele ascet al Domnului, învăţătorul universului, Ioan Gură de Aur.

Nimeni nu ştie cum va fi ieşirea sufletului din această viaţă! Va avea conştiinţa deplină sau va fi lipsit de ea? Fiecare, mai mult sau mai puţin, experimentează realitatea, căci prin neputinţa trupului sau a sufletului, într-una sau o altă măsură se pierde conştiinţa. Aflându-se în situaţia patimilor, de exemplu în mânie, omul devine imoral, încălcând legile sfinte şi cele cetăţeneşti. Fiind în boala trupului, sufletul uită de obligaţiile sale, pentru că suferă alături de trupul său bolnav. De aceea toţi binefăcătorii care au câştigat împărăţia cerurilor au săvârşit aceste lucruri numai în conştiinţă deplină, iar omul nu poate spera pozitiv să le îndeplinească în ajunul

morții sale. Simțind şi fiind conştient despre vinovăția sa în fața Domnului şi binefăcătorii săi din cauze diferite sânt nedesăvârşiți, aleargă către cei apropiați cu rugăminte în ceasul morții ca să completeze neajunsurile lor şi să şteargă păcatele prin mijlocirea lor şi să ducă la îndeplinire testamentul său.

Făcând testamentul, în care se exprimă ultima dorință a celui care pleacă să primească mântuirea de păcate, dorință care trebuie să exprime în toate sfântă voia Domnului-de a-l salva pe cel care pleacă, Ioan Gură de Aur ne dă povață ca să nu-L uităm şi pe Domnul nostru Iisus Hristos cu frații lui mai mici, cu săracii. Să nu se uite de Dumnezeu, ca de cel care i-a dăruit celui care pleacă dincolo de mormânt, iertarea păcatelor rămase, neînlăturate în timpul vieții testamentarului, de mijlocul de a mişca pe rudele rămase pe pământ şi pe cei din jur către mijlocirea lor în fața Domnului, pentru odihna lui cu Sfinții, a răposatului binefăcător, chiar şi după moarte. Dacă răposatul testamentar nu este necinstit, nu este un păcătos aspru, nu este eretic, ci este creştin recunoscându-se în fiul risipitor, dacă şi el ca şi tâlharul înțelept s-a mărturisit în fața Domnului nostru Iisus Hristos, şi s-a căit ca fiul risipitor, el va moşteni un loc fericit, iertarea păcatelor şi raiul.

Pocăința şi credința sânt mijloacele de salvare ale creştinului; aceste două mijloace aparțin în mod egal şi celui bogat şi celui sărac. Testamentul chiar dacă este un mijloc de a obține mântuirea, iar testamentarul este străin de căință şi credință, atunci nici testamentul lui nu-l va salva. Cel ce nu are ce trece în testamentul său după moarte şi nu are mijloace să-i obțină pe cei care să se roage după moartea lui, în acelaşi timp nu este străin de pocăință şi nici de credință, şi pentru un pahar cu apă rece, pentru bucuria alături de cei ce se bucură şi pentru plânsul alături de cei care plâng, nu-şi va pierde răsplata sa.

Sfântul Ioan Damaschin, referitor la aceşti răposați,

care nu lasă în urma lor rude, care să se roage pentru ei, nici mijloace ca să facă fapte de milostenie sau pentru slujirea sfintei liturghii, scrie: „Bunul Dumnezeu va mântui creația mâinilor Sale, cu excepția celor care fac parte din numărul celor îndepărtați, care au încălcat credința ortodoxă" (Acelaşi Cuvânt despre Moartea în Credință).

Aşadar nu de la toți cei vii Dumnezeu va primi rugăciunea pentru cei morți. Şi nu în mod egal tuturor păcătoşilor morți, care se află în iad le este folositoare rugăciunea celor vii. Cei pierduți pentru împărăția cerurilor nu se folosesc de mijlocirea celor vii, iar Biserica nu mai mijloceşte pentru ei.

În numărul celor salvați şi al celor îndepărtați, vor fi bogați şi săraci, învățați şi neînvățați, vestiți şi neştiuți. Credința îi va salva, iar necredința îi va distruge pentru veşnicie. Celui credincios i se iartă păcatul şi pe pământ şi dincolo de mormânt, prin mijlocirea Bisericii şi a celor apropiați, iar cei necredincioşi după spusele Mântuitorului, nu vor fi dezlegați de păcate nici pe pământ şi nici în viața de dincolo de mormânt. Aici trebuie să înțelegem că nu credința aceea care o au şi diavolii este mântuitoare, ci credința care are la bază iubirea de Dumnezeu şi de aproapele tău.

ÎNSEMNĂTATEA ZILELOR: A-3-A, A-9-A, A-40-A, ŞI LA UN AN DE LA MOARTEA RĂPOSATULUI. COLIVA

Vorbind despre ce se cere de la cel viu, pentru a îndeplini porunca lui Iisus Hristos, aceea de a căuta împărăția lui Dumnezeu pentru tine şi pentru apropiații tăi, oriunde s-ar afla pe pământ sau dincolo de mormânt, noi am omis aici să judecăm zilele însemnate pentru cel mort, pentru că despre ele s-a vorbit în prima parte a cărții: „Moartea în raport cu nemurirea". Biserica cere ca zilele acestea: a-3-a, a-9-a, a-40-a şi la un an după moartea omului să fie respectate în mod deosebit de cei rămaşi pe pământ, prin rugăciuni susținute pentru cei

morți. Însemnătatea acestor zile este inserată în prima parte, iar acum o să facem nişte completări informative.

A 3-a zi după moartea omului este ziua lui de înmormântare şi ziua când Biserica face pomenirea lui. Pomenirea morților în a treia zi a fost aşezată de apostoli. Pomenirea în această zi are cauzele sale. Aşa după cum spun unii sfinți, la trei zile după moarte, Biserica face pomenire pentru că atunci omul îşi schimbă aspectul. Neofit al Rusiei, găseşte această pricină în aceea că a treia zi după moarte a înviat Iisus Hristos. Alții văd în cerința aceasta a Bisericii, adică pomenirea la trei zile, altă cauză şi anume că răposatul a fost botezat şi credea în Sfânta Treime- Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh şi de aceea mărturiseşte în a treia zi în fața Domnului că el a păstrat până la ieşirea sufletului trei mari binefaceri: credința, nădejdea şi iubirea, de care depind mântuirea omului şi fără de care ea nu este posibilă. Şi în sfârşit, temeiul celei de-a treia zi, s-ar referi la natura triplă a omului: duhul, sufletul şi trupul, care greşesc împreună, iar după ce trec în lumea de dincolo de mormânt necesită curățirea de păcate, pe care omul singur nu a putut s-o obțină prin neputința lui; de aceea, neapărat după plecarea sufletului său, când se vor lăsa de la sine patimile sufleteşti, noi cei care am rămas printre cei vii să cerem şi să ne rugăm pentru el (pentru sufletul lui) la Dumnezeul cel milostiv.

A 9-a zi după moartea omului, atunci când trebuie să se facă pomenirea, este aşezată tot de apostoli şi are ca şi a treia zi pricinile sale. Unii sfinți susțin că Biserica face pomenire pentru cel mort în a noua zi pentru că trupul mortului nu se descompune înainte de nouă zile, nedescompusă rămâne doar inima; cuviosul Neofit al Rusiei găseşte o altă pricină şi anume că Biserica îl roagă pe Dumnezeu ca să-l socotească printre cele nouă ranguri ale îngerilor. Noi îl rugăm pe Dumnezeu ca prin rugăciunile şi mijlocirile celor nouă cete de îngeri să-l aşeze şi să-i odihnească sufletul în rândul Sfinților, iar după înviere să accepte să fie împreună cu îngerii.

Cea de a-40-a zi, de la moartea omului, aşezată de Biserică să se roage pentru cel mort are şi ea cauzele ei: unii spun că în acea zi se descompune şi inima. Dar această pricină nu este în acord totdeauna cu experienţele, aşa cum scrie Veniamin, arhiepiscop de Nijgorod în lucrarea lui „Noul scrâşnet". Trebuie să observăm că, zămislirea copilului se petrece invers: în a treia zi se conturează inima, în a noua zi se compune trupul, iar în cea de-a 40-cea zi apare figura deplină a omului.

Iisus judecător cu cei 12 apostoli

Sfîntul Neofit al Rusiei propune o altă cauză pentru cea de-a 40-a zi: şi anume plângerea poporului Izraelian după moartea lui Moise care a durat 40 de zile.

În general cifra 40 se foloseşte des în Sfânta Scriptură, aşadar, plângerea poporului Izraelian după moartea lui Moise continuă 40 de zile, Izraelienii au plâns după moartea patriarhului Iacob 40 de zile; Evreii s-au hrănit cu mană în pustiu timp de 40 de ani; Moise a postit 40 de zile şi tot atâtea nopţi, primind legile de la Dumnezeu; Ilie a făcut călătoria sa la muntele Horeb 40 de zile şi tot atâtea nopţi; Domnul nostru Iisus Hristos, după Botezul Său a stat în pustiu timp de 40 de zile şi tot atâtea nopţi şi de asemenea după înviere i-a învăţat pe Apostoli timp de 40 de zile tainele împărăţiei Domnului. De aceea Biserica răsăriteană în mod justificat a aşezat încă din vremurile vechi regula de a se face pomenire pentru cei morţi în mod deosebit la 40 de zile.

Sfinţii Apostoli au legiferat acest obicei şi în Biserica lui Hristos, obicei care şi în prezent există la Iudei, de a se ruga timp de 40 de zile pentru cel mort. Aşa cum Hristos l-a biruit pe diavol şi s-a aflat timp de 40 de zile şi

tot atâtea nopți în post şi rugăciune, aşa şi sfânta Biserică cere de la Dumnezeu binele pentru cel mort, pentru ca el să-l învingă pe diavol şi să obțină împărăția cerurilor.

Simeon Tesaloniceanul scrie: „Cea de-a 40-a zi se săvârşeşte în amintirea Înălțării Domnului, care s-a petrecut în cea de-a 40 a zi după Învierea Domnului şi cu acelaşi scop şi cel mort să se ridice din sicriu şi să se înalțe în întâmpinarea Domnului, să fie întâmpinat în ceruri şi aşa să fie totdeauna cu Domnul" (Cuv.372).

La un an după moartea omului şi după aceea în fiecare an în aceeaşi zi, de asemenea în ziua numelui celui mort, cei rămaşi pe pământ, rudele lui fac pomenire, arătând prin aceasta că relația de iubire nu s-a destrămat prin moarte şi că cel răposat trăieşte spiritual cu cei ce se află pe pământ, că el este nemuritor, că s-a reînnoit, că duhul, sufletul şi trupul se reunesc din nou şi formează un om nou.

Coliva se face din boabe de grâu de regulă (sau din alte boabe), fierte şi îndulcite cu miere sau zahăr, care au un gust dulce şi plăcut. Însemnătatea colivei şi folosirea ei la înmormântări, de asemenea şi la fiecare pomenire a celor morți este că boabele reprezintă viața; fiind puse în pământ, ele vor da naştere la alte plante noi corespunzătoare seminței, şi închipuie acea parte văzută a trupului, pe care îl aşteaptă imediat după despărțirea lui de suflet şi viitorul lui.

Iisus Hristos face asemănarea lui cu boabele de grâu şi spune: „Adevărul adevărat vă spun, dacă bobul de grâu ce a căzut pe pământ nu va muri, atunci el va rămâne unul, iar dacă moare, el va aduce mult rod" (In.12. 24). De aici reiese că duhul este prezent în trup şi după despărțirea sufletului de trup. Aflându-se cu sufletul în lumea de dincolo, el rămâne şi în trup. Dacă descompunerea seminței se termină cu încolțirea ei, atunci sigur că şi descompunerea trupului se va încheia cu încolțirea lui pentru o viață viitoare.

După cuvântul Domnului, acolo unde nu este descompunere, „nu moare” acolo nu este încolţire, atunci „va rămâne unul”, iar acolo unde urmează o descompunere a bobului semănat „dacă moare”, acolo apare încolţirea viaţa, „aduce mult rod”. Sfântul apostol Pavel, aseamănă trupul omului, după despărţirea lui de suflet cu sământa pusă în pământ. „Se seamănă trupul”, spune el, ca să ia naştere un trup spiritual, corespunzător cu o nouă viaţă spirituală cea veşnică. Boabele preparate cu miere sau zahăr reprezintă speranţa şi credinţa celor vii că sufletul cuvios al celui răposat urmează o dulce şi plăcută viaţă în lumea de dincolo de mormânt. Mierea şi zahărul folosite în colivă înseamnă în general că cuvioşii şi ortodocşii creştini, după învierea generală, vor intra într-o viaţă plăcută şi dulce. Aşadar, coliva este o exprimare văzută a credinţei celor vii în nemurirea celor răposaţi, în învierea lor într-o viaţă veşnică fericită prin Domnul nostru Iisus Hristos.

Simeon Tesaloniceanul scrie: „Noi aducem Domnului seminţe cu diferite roade, exprimând aceea că şi omul este asemenea seminţei, ca rodul pus în pământ, ca şi grâul se va ridica din nou cu puterea Domnului, ca şi cum ar fi încolţit, şi va fi condus la Iisus Hristos viu şi desăvârşit. Aşa cum o sământă mică îngropată în pământ, va creşte şi va aduce un rod văzut îmbelşugat, aşa şi omul predat prin moarte pământului, se va ridica din nou”.

FOLOSUL CELOR VII DIN RUGĂCIUNILE PENTRU MORŢI

Sfinţirea este folosul activ al rugăciunilor pentru cei morţi, care îi influenţează benefic atât pe cei morţi cât şi pe cei vii.

Sfinţenia acestei rugăciuni se arată din interiorul ei ca un mijloc dat de Însuşi Dumnezeu omului, pentru mijlocire în faţa Lui, a unuia pentru altul şi înalta ei desemnare este de a sluji la salvarea celor morţi prin cei

vii. Dumnezeu doreşte ca în procesul de mântuire să participe neapărat şi omul. Nu se obţine uşor împărăţia cerurilor, aceasta este dată numai pentru cel care o caută, pentru el şi pentru apropiaţii lui.

Prin rugăciunea pentru cei plecaţi în lumea de dincolo, cei vii primesc sfânta participare în procesul de mântuire a celor morţi: se roagă pentru ei şi prin aceasta pleacă pe prea bunul Dumnezeu la milă faţă de cei morţi, pentru că se acordă milă pentru cei morţi prin cererea celor vii. Mijlocind pentru cei morţi, cei vii apar ca executanţi ai legii de iubire şi ca executanţi ai legii se fac părtaşi ai răsplăţii cereşti.

Rugăciunile pentru cei morţi obţin mântuirea şi pentru cei vii, pentru că îndreaptă sufletul spre cele cereşti şi îl îndepărtează de la cele vremelnice, de la deşertăciune, încălzesc inima mai curat în iubirea faţă de Dumnezeu, ne umplu cu amintirea despre moartea anunţată şi de aceea ne opresc de la cele rele dau putere de reţinere faţă de păcatele voluntare şi dau o mare răbdare sufletească în zile de tristeţe, cu o mare nădejde nepământeană, slăvită, în viitor. Rugăciunile pentru cei morţi atrag sufletele celor vii către îndeplinirea legilor lui Hristos îndemnând să te pregăteşti de plecare în orice clipă. Cine se pregăteşte singur pentru plecare în mod constant, pentru acela moartea nu se arată a fi groaznică, ci chiar o bucurie ca o trecere către odihna promisă de Dumnezeu. Plecarea acoperită cu credinţa în Iisus Hristos este fericită, căci este plină de speranţă, de întâlnirea bucuroasă cu apropiaţii săi, pentru mântuirea cărora a fost folosit tot ce a depins de el. Iată cât de mare este folosul de la aceste rugăciuni pentru cei vii.

RUGĂCIUNILE FĂCUTE LA TIMP PENTRU CEI MORŢI

Duhul care nu mărturiseşte pe Iisus Hristos, ca Fiul lui Dumnezeu întrupat, născut din Preasfânta Fecioara Maria, acela este un duh al diavolului. Dogma de răscumpărare a omenirii de către Iisus Hristos este

dogmă creştină.

Există o înţelegere ce aparţine întregii omeniri în toate stadiile de dezvoltare, în toate timpurile şi peste tot începând de la primul om. De exemplu, străduinţa către desăvârşire, gândirea despre nemurire, speranţa într-o viaţă mai bună în lumea de dincolo de mormânt, necesitatea de a îmblânzi Dumnezeirea ofensată. Această necesitate moral-spirituală de îmblânzire a Domnului a fost descrisă de primii oameni: Cain şi Abel aduc jertfă Domnului; toată omenirea simte necesitatea acesteia şi prin diferite feluri de jertfe îl roagă pe Dumnezeu, atât pentru cei ce se găsesc pe pământ, cât şi pentru cei ce au trecut în lumea de dincolo. Strădania de îmblânzire a înaltei Fiinţe a lui Dumnezeu se concretizează în natura moral-spirituală a omului. Ea este naturală şi pentru sufletul căzut.

Sufletul are iubire proprie; prin urmare este ceva firesc pentru el să caute îmblânzirea Domnului, strădania de a o cere nu numai pentru el, ci şi pentru toţi membrii împărăţiei moral spirituale, oriunde s-ar afla, aici pe pământ sau dincolo de mormânt.

Numai pentru cel credincios totul este cu putinţă, numai cel credincios se va mântui, iată cuvintele Domnului, justificate prin experienţă.

Ştiinţa umană nu poate fi nelimitată. Nereuşind să dea un răspuns la întrebările orgolioase, mintea oamenilor înstrăinându-se de cuvintele Apocalipsei, se referă la negarea celui ce, de exemplu, compune taina viitoarei existenţe de dincolo de mormânt. Ce motiv îi îndeamnă pe unii filozofi să îndepărteze rugăciunea pentru cei morţi, să se îndoiască de adevărul, folosul şi necesitatea ei? Nu este oare acesta un semn pentru sufletul asupra căruia se petrece o minimalizare prezisă, sau poate deja o absenţă deplină a credinţei şi a iubirii? Dacă chiar cuvântul Domnului mărturiseşte că toţi cei ce au greşit sânt vinovaţi, că cel fără de păcat este singur Dumnezeu, că Dumnezeu nu vrea moartea păcătoşilor şi că este

înnăscută şi legiferată de Iisus Hristos iubirea, străduindu-se cu toată puterea să obţină mântuirea celui apropiat inimii, oare există în inimile acestor filozofi orgolioşi iubirea pentru aproapele lor şi credinţa în Mântuitorul nostru?

Există şi falşi învăţători care spun că rugăciunea pentru cei morţi este zadarnică, pentru că sufletul deja primeşte ceea ce şi-a pregătit pe pământ. Cât de groaznică şi de crudă este întunecarea minţii şi ce mândrie înaltă! Oare inima plină de iubire, inima pentru care este dat dreptul de a se ruga pentru alţi membri ai Bisericii care formează un singur trup spiritual, poate fi indiferentă faţă de soarta vieţii de dincolo a prietenului său? Ce poate s-o oprească de la lacrimi şi de la rugăciune pentru soarta celui răposat? Inima este gata pentru orice, la toate jertfele de sine, numai ca să îndeplinească intenţiile ei bune.

Rugăciunea şi, în general, orice faptă bună niciodată nu pot fi nefolositoare. Dacă nouă ni se spune că răposatul este un păcătos, atunci de aceea mă şi rog pentru mântuirea lui, fiindcă este spus: „cereţi şi vi se va da", iar eu cer ceea ce este plăcut Domnului, care vrea să-i mântuiască pe toţi. Iar dacă obiectul rugăciunii este în acord cu voinţa Domnului, atunci se înţelege că rugăciunea mea săvârşită dintr-o inimă simplă adusă lui Dumnezeu, nu poate fi nefolositoare, numai dacă cel mort a fost un creştin păcătos şi nu unul care s-a îndepărtat de Hristos.

Eu ştiu că răposatul meu este păcătos, de aceea şi cred în cuvântul Domnului care mărturiseşte: „Să nu intri la judecată cu robul Tău, că nimeni din cei vii nu-i drept înaintea Ta." (Ps.142. 2) şi apostolul Pavel vasul Duhului Sfânt, s-a numit pe sine „blestemat" (Rom. 7. 24).

După toate acestea, care dintre cei morţi se poate lăuda de devotament faţă de Dumnezeu? Vi se va spune poate: este puţin, deoarece mortul vostru a fost păcătos, şi plecând din viaţa aceasta, se poate întâmpla să nu

aducă o pocăință potrivită! Răspundem: care dintre noi, din cei vii, dar în aceeaşi măsură şi cei plecați din viața pământeană, o să aducă o căință vrednică? Puterea, măsura căinței, care este un dar de la Dumnezeu, nu poate fi cunoscută de om. Ea este cunoscută unuia singur lui Dumnezeu. Dacă chiar Dumnezeu mărturiseşte că şi celui drept îi este greu să se justifice la judecată, atunci înseamnă că pocăința nu a fost desăvârşită. Numai bunătatea completează neajunsurile celor care s-au căit, pe măsura dorinței lor de căință; „cu toții am greşit şi am fost îndepărtați de la măreția Domnului" (Rom.3. 23).

Nu trupul, ci sufletul este vinovat de toate creațiile omului; pentru cele bune şi pentru cele rele, pentru cele văzute şi pentru cele nevăzute. Dacă sufletul nu doreşte ceva, atunci nici o forțare a trupului, oricât de puternică şi de stăruitoare ar fi nu se va îndeplini. În acest caz, trupul apare pentru suflet numai ca un mijloc văzut pentru îndeplinirea voinței lui, mijloc aparent al creației văzute a omului.

Dintre toate activitățile sufletului, una dintre cele mai puternice este rugăciunea, ea fiind puterea cu care omul înfăptuieşte cele mai bune lucruri. Acest adevăr este de neînțeles pentru cei care niciodată în mod desăvârşit nu s-au rugat. Rugăciunea este activitate nevăzută, sufletească. Nu totdeauna omul poate să-şi explice cum iau naştere unele apariții, predominând cele din sectorul spiritual; de exemplu, prin ce mod, acțiunea rugăciunii se poate întinde din lumea văzută în cea nevăzută? Dar explicați în ce mod acțiunea unui singur suflet, ce se află într-un trup, influențează benefic alt suflet, de asemenea ce se află în alt trup pe pământ, producând în el acea situație care o dorea prin rugăciune primul suflet?

Experiența de toate zilele demonstrează acest adevăr. Voi vă rugați pentru cei apropiați ai inimilor voastre (luăm exemplul, după toate probabilitățile experimentate de toți) şi vedeți îndeplinirea dorințelor voastre: cel bolnav

se face sănătos, cel dispărut trimite veşti despre el şi altele. Dacă în sufletul care se află în altă parte a lumii s-au îndeplinit dorinţele exprimate prin rugăciune, atunci ce vă opreşte să realizaţi o dorinţă legitimă şi asupra sufletului care se află în lumea de dincolo, ce reprezintă numai o parte a lăcaşului fiinţelor morale?

Acţiunea rugăciunii asupra sufletului este aceeaşi, indiferent unde se află el; dar cum se realizează acţiunea de fapt a rugăciunii este mai înaltă decât conştiinţa, este lucrul credinţei, „cereţi şi vi se va da".

S-a îndeplinit dorinţa unor părinţi îndureraţi din insula Cipru, în legătură cu fiul lor căzut prizonier în Persia şi pe care îl socoteau mort. Dorinţa s-a îndeplinit şi în mod simţitor părinţii lui nu au mai văzut aşa ceva, s-au convins după aceea de adevăr, prin revederea fizică. Aşa ne vom convinge şi noi cândva de îndeplinirea dorinţelor noastre prin rugăciunea referitoare la mântuirea răposaţilor noştri, prin revederea personală cu ei la timpul potrivit; vom culege roadele rugăciunilor noastre, când vom auzi de la ei o îmbunătăţire graduală a situaţiei lor în lumea de dincolo, de la rugăciunile pentru ei închinate Domnului şi în general de la binefacerile făcute în memoria lor. Îndoiala despre acţiunea rugăciunilor celor vii pentru cei morţi înseamnă să pui la îndoială şi acţiunea rugăciunii asupra celor absenţi. Prin această îndoială în zadar este şi rugăciunea pentru cel apropiat. Iată către ce imoralitate îl duce pe om înţelepciunea trupească. Unde este iubirea proprie a sufletului înnăscută faţă de Dumnezeu?

Este adevărat că binele făcut de om este insuportabil pentru fiinţa duşmanului căruia i se face. Să nimiceşti, să pui la îndoială fiinţa binefăcătorilor este mijlocul diavolului, dorind să vadă în om părtaşul său. Amintiţi-vă acea minciună, pe care el i-o spunea Evei în rai: „Nu credeţi... dar gustaţi"!.. Nu din Sfânta Scriptură, părintele minciunii lua cuvinte cu care ispitea chiar pe Domnul nostru Iisus Hristos, atunci când era în pustiu după

Botez? Să înşele, iată ţelul diavolului.

Rugăciunea pentru cei trecuţi în lumea de dincolo, ca una dintre marile binefaceri, are şi ea adversarii ei care fără temei şi fără inteligenţă primesc influenţă de la acelaşi diavol; iată câteva locuri din Sfântă Scriptură: „Dumnezeu va răsplăti pe fiecare după faptele sale". Citind pe litere şi necunoscând însemnătatea acestor cuvinte din Sfânta Scriptură, ei anulează cu totul legea iubirii lui Iisus Hristos. Oare aceasta nu este acelaşi lucru cu ceea ce vorbea cândva diavolul în rai: „nu credeţi!" Prin urmare este în zadar să te rogi pentru cel plecat? A nu te ruga înseamnă a nu avea iubire; iar dacă este iubire, poate să tacă inima iubitoare? Iată ce vrea diavolul: ca noi să nu-i iubim pe cei ce au trecut în lumea de dincolo de mormânt! Dacă însă sufletul, după recomandarea lui, ceea ce să nu dea Dumnezeu nimănui, înăbuşă iubirea de Dumnezeu, atunci nu diavolul trage folosul, nu o să fie cu el unul şi acelaşi?

Fără iubire, toţi binefăcătorii pierd din vrednicia lor. Se poate să uităm pe Domnul cel iubit de noi şi să nu ne rugăm pentru el, dacă aşa doreşte duşmanul adevărului; să-l uităm pe acela care iubeşte pe Dumnezeu? Să nu te rogi pentru cei iubiţi de Domnul nostru Iisus Hristos, pentru cei ce au nevoie de iubirea nemuritoare înseamnă a nu îndeplini voinţa Lui cea sfântă. Duşmanii adevărului, duşmanii fiecărei fapte bune au fost, sânt şi vor fi, prin urmare şi faţă de rugăciunea pentru cei trecuţi în lumea de dincolo, care a avut, are şi va avea mulţi dintre cei care nu-i doresc binele.

Sfântul Ioan Damaschin, apărând rugăciunea pentru cei morţi, spunea cu durere despre adversarii ei, ca fiind în relaţie cu diavolul, pentru care toate faptele şi gândurile bune plăcute Domnului formează chinuri şi tortură, distrug iubirea între fraţi, sfâşie credinţa, speranţa moare, se distruge fără fapte de iubire. Duşmanul fiinţei umane le-a recomandat unora o idee absurdă şi pe deplin contrară legilor Dumnezeieşti, toate

faptele bune, făcute după moarte, nu le aduc nici un folos celor morți; pentru că este scris în Scriptură: „Pentru ce este dată lumina omului, a cărui cale este închisă, şi pe care Dumnezeu a învelit-o în întuneric?" (Iov. 3. 23) „În sicriu cine Te va slăvi?" (Ps.6. 6); „Ce va semăna omul, aceea va culege" (Gal. 6. 7). Iată că din primele vremuri ale Bisericii lui Hristos, acestea şi nişte locuri asemenea lor au ajuns, după cum se exprimă Damaschin, „înțelepți", comentând în rău toate lucrurile. De fapt aceste comentarii şi spusele lor, fără îndoială că se referă la a doua venire a Domnului, care îi va judeca pe cei vii şi pe cei morți, abia atunci când nu va mai fi posibil nici un ajutor şi orice rugăciune va fi inutilă. Cu începerea înfricoşătoarei judecăți, se termină acea vreme dată omului pentru dobândirea mântuirii pentru el şi pentru cel apropiat. Timpul şi mijloacele trec.

Sfântul Ioan Damaschin se referă la comentariile lor despre sfârşitul lumii şi spune că „Aceste cuvinte lucrează asupra sufletelor nepăsătoare. Atunci unde îi găsim pe cei săraci? Unde sânt slujitorii Domnului? Nu este loc pentru rugăciune şi milostenie. Aşadar până la apropierea acestui ceas, ne vom ajuta unul pe altul şi pe cei ce iubesc frăția, pe iubitorii de oameni, făcătorii de bine şi pentru sufletele tuturor vom aduce jertfe fără de sânge". SFÂRŞITUL PĂRȚII A TREIA.

PARTEA A PATRA. VIAȚA DE DINCOLO DE GROAPĂ. LEGĂTURA INTERIOARĂ CU PĂRȚILE PRECEDENTE

Sufletul, numai după ce se desparte de trup, intră întro adevărată viață ce îl apropie de fericirea care pe pământ nu îi este accesibilă. Sufletul a început să trăiască în lumea de dincolo de mormânt. Adevărul despre nemurire formează obiectul primei părți „Moartea în raport cu nemurirea". Trecând în lumea de dincolo, sufletul a cărui particularitate înnăscută este iubirea față de Dumnezeu, care nu moare niciodată, nu se desparte de iubiții lui şi de ființa lui, ci îşi păstrează unirea de

nedistrus, legătura interioară, atitudinea reciprocă şi relaţia cu sufletele rămase încă pe pământ.

Există şi un alt adevăr: cei vii se găsesc în legătură interioară şi în relaţie cu morţii care au o situaţie desăvârşită, idee care şi formează tema părţii a doua: „Legătura interioară şi atitudinea reciprocă între cei vii şi cei morţi". Viaţa de dincolo de mormânt, dar în special viaţa celor morţi cu situaţia nedesăvârşită, care se află în relaţie cu fiinţele ce se află încă pe pământ este obiectul temei din partea a treia:-„Dogma, învăţăturile Bisericii despre mijlocirea celor vii pentru cei morţi". Şi în sfârşit, vom vorbi despre viaţa nemijlocită de dincolo de mormânt a celor morţi, adică cum trăiesc sufletele dincolo de mormânt, aşa cum au trăit ele şi pe pământ, în ce constă viaţa de dincolo şi cum este această viaţă? Aceasta formează tema pentru partea actuală, a patra: „Viaţa de dincolo de groapă", idee importantă ce trebuie explicată în vremurile noastre tulburi şi în mod deosebit că ne aflăm în prima parte a secolului XIX, pătruns de curiozitate deşartă, îndoială şi necredinţă. Iată tema părţii actuale: „Viaţa de dincolo de groapă", dogmă ce formează ortodoxia, ce se găseşte într-o unire interioară strânsă cu adevărul primelor trei părţi şi anume: adevărata nemurire (1-a parte), adevărata unire, legătură şi atitudinea reciprocă a părţilor moral spirituale (a 2-a parte) şi în sfârşit, adevărata activitate în relaţiile acestor fiinţe, conlucrarea şi influenţa reciprocă a lumilor cea actuală, cu cea de dincolo de mormânt şi invers, a celor morţi asupra celor vii; adevăruri cunoscute şi lumii vechi (a 3-a parte). Cuprinsul acestei părţi –„Viaţa de dincolo de groapă"- este următorul:

1) Despre viaţa de dincolo de groapă (în general).

2) Prima perioadă a vieţii de dincolo de groapă.

3) A doua venire a lui Hristos pe pământ, învierea trupurilor moarte şi unirea lor cu sufletele proprii. Judecata lumii întregi şi sfârşitul lumii.

4) A doua perioadă (veşnică) a vieţii de dincolo de

mormânt.

CAPITOLUL 1
VIAȚA DE DINCOLO DE GROAPĂ, ÎN GENERAL.
DEFINIREA VIEȚII DE DINCOLO DE GROAPĂ

Cred, că Tu, Iisuse Hristoase eşti Fiul Dumnezeului celui Viu, care ai venit la noi păcătoşii în lume, pentru a-i mântui de păcate, de blestem şi de moarte pe cei ce cred în Tine. Cred că Tu, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, ai luat asupra Ta păcatele lumii întregi, dobândind mulțumită Ție iertarea păcatelor şi viața veşnică dincolo de groapă, a celor ce cred în Tine.

Ce este viața de dincolo de groapă, sau ce fel de viață este după moarte? Dorind să ajung la o rezolvare mai accentuată a acestei întrebări tainice, îmi aduc aminte de cuvintele Tale Iisuse, că fără Tine nu putem face nimic bun, dar „cereți şi vi se va da"; şi de aceea mă rog Ție cu inima curată şi smerită: vino de mă ajută, luminează-mă, ca pe orice om din lume care vine la Tine. Binecuvintează-ne şi arată-ne cu ajutorul Duhului Tău cel Sfânt unde să căutăm rezolvarea întrebării noastre despre viața de dincolo de mormânt, de răspunsul care este atât de necesar pentru timpurile noastre. Pentru noi este necesară rezolvarea şi pentru a face de ruşine sufletul uman ce se străduieşte în două direcții spre domnia mincinoasă, acestea fiind materialismul şi spiritismul, ce exprimă situația bolnavă a sufletului, o adevărată molimă, dăunătoare învățăturii despre credința creştinilor.

Nu a fost, nu este şi nu va putea fi nimic mai adevărat decât cuvintele Domnului, sau revelațiile şi adevărurile Dumnezeieşti, finalizate în sfânta (Tradiție) Datină şi în Sfânta Scriptură. Aici unul dintre izvoarele de rezolvare a întrebării noastre, izvorul către care se porunceşte chiar omului, ca să se îndrepte pentru rezolvarea ei în condiții cât mai optime. „Cercetați Scripturile..." (In. 5. 31) ; sau „oare n-ați citit, ce este scris în Scripturi?" (Mc. 12. 10);

sau „împărăţia lui Dumnezeu este în voi" (Lc. 17. 21), „căutaţi mai înainte de toate împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui" şi aşa mai departe. Din aceste cuvinte ale Sfintei Scripturi vedem întrebarea relativă despre viaţa de dincolo, probată prin două moduri: proba exterioară, ce se află în afara omului, sfânta Datină, Tradiţie şi Sfânta Scriptură şi proba interioară ascunsă în străfundul omului, sufletul şi însuşirea lui.

Deci revelaţia Dumnezeiască şi învăţătura înţeleaptă despre suflet sânt două izvoare, din care curg adevăruri neîndoielnice despre viaţa de dincolo. Aceste două izvoare, revelaţia şi psihologia, ni le-a arătat chiar Domnul nostru Iisus Hristos. Datina şi Scriptura ne demonstrează că viaţa de dincolo este continuarea celei de pe pământ, dar într-o lume nouă în condiţii noi desăvârşite.

Viaţa de dincolo se arată a fi continuarea vieţii de pe pământ, care după cuvintele lui Iisus Hristos ne învaţă că împărăţia lui Dumnezeu este în interiorul nostru şi o formează adevărul, pacea şi bucuria în Duhul Sfânt. Dacă unii sânt buni, cu frică de Dumnezeu, în inima lor este rai şi invers, la cei răi-în inima lor este iad. Aşadar situaţia de dincolo de mormânt, raiul şi iadul au corespondenţa lor pe pământ, care formează se pare începutul vieţii veşnice de dincolo de mormânt. Caracterul vieţii de dincolo se vede deja în creaţiile sufletului pe pământ; şi de aceea cunoscând situaţia morală a sufletelor pe pământ, vom cunoaşte dinainte situaţia lor din lumea de dincolo.

Situaţia sufletească de smerenie şi de blândeţe, unite cu liniştea dăruită prin promisiunea Domnului umplu sufletul cu pacea cerească. „Fiţi cu inima blândă şi smerită şi veţi câştiga odihnă sufletelor voastre", ne învaţă Domnul nostru Iisus Hristos.

Acesta este începutul vieţii fericite, ca în rai, liniştite şi fără frământările de pe pământ. Starea patimilor nemulţumite de pe pământ, este imorală pentru om,

contrară naturii lui, nefiind în concordanță cu voia Domnului, este o reflexie într-o mică viziune, dar mai bine spus sânt numai începuturile chinurilor morale. Începutul veşniciei nu lasă dezvoltarea patimilor în starea sufletului: invidie, mândrie, iubire de avere, poftă trupească, duşmănie şi lene, care fac ca sufletul să fie mort încă de pe pământ, numai dacă sufletul nu se va vindeca din timp, prin pocăință şi prin distrugerea patimilor.

Fiecare dintre noi, cel care este atent cu el însuşi a experimentat mai mult sau mai puțin şi experimentează în continuare, aceste două situații de stare interioară a sufletului.

1. Fără patimi, sufletul este cuprins de ceva nepământean, este plin de bucurie sufletească de neînțeles pentru noi, ceea ce face ca omul împreună cu acea stare să fie gata pentru orice faptă de binefacere, ducând până la dăruirea totală şi jertfirea de sine pentru cer;

2. Cu patimi, ce duc omul până la uitarea de sine, pregătit pentru orice fărădelege şi înrăutățire totală a naturii umane şi sufleteşti, atât în suflet, cât şi în trup. Pe pământ unii oameni sânt denumiți vii, iar alții morți. Dar cine este mort? Nu este omul, ci numai o parte din el, trupul. De aceea este şi predat pământului, ca şi sămânța pentru încolțire; ca şi o comoară el este îngropat în cimitir până la o vreme definită.

Principala parte a omului, chipul şi frumusețea Creatorului său, Dumnezeu, este sufletul care este viu; el s-a mutat de pe pământ în lumea de dincolo de mormânt şi trăieşte acolo. Acest adevăr că morți nu sânt: ”Dumnezeu nu este Dumnezeul celor morți” l-a mărturisit Iisus Hristos; pentru Dumnezeu toți sânt vii (Luc.20. 38). Dincolo de mormânt suntem vii cu toții. Dacă prin această dezvoltare înaltă a inteligenței şi a inimii, aşa cum se mândreşte vremea noastră, atât de adâncă este căderea moral-spirituală, încât se uită adevărata

existență a sufletului dincolo de mormânt şi se pierde din vedere scopul vieții omului, atunci se pune întrebarea: pe cine să crezi, pe duşmanul mântuirii noastre, cel ce ne conduce la îndoială, pe cel ce ne introduce necredința privind marile adevăruri ale lui Dumnezeu, care zice că cel care va crede în El va fi veşnic viu, după promisiunea Sa?

Dacă nu ar fi dincolo de mormânt o viață nouă, atunci de ce era necesară şi viața de pe pământ, pentru ce ar fi necesare binefacerile? Domnul arată clar că omul este creat pentru nemurire. Viața de pe pământ este începutul, este pregătirea pentru viața de dincolo de mormânt, care nu se termină niciodată.

Credința în viața viitoare de dincolo de mormânt este dogmă ortodoxă şi este prima parte a Crezului. Ne vor întreba: ce este viața de dincolo de mormânt? Vom răspunde: continuarea vieții actuale de pe pământ, numai că într-o sferă nouă, în alte condiții, noi cu desăvârşire. Viața de dincolo este o continuare a dezvoltării morale pe mai departe în veşnicie a binelui şi a adevărului, sau de dezvoltare a răului, a minciunii. Aşa cum pe pământ viața ori îl apropie pe om de Dumnezeu, ori îl îndepărtează, aşa şi în viața de dincolo, unele suflete sânt cu Dumnezeu, iar altele îndepărtate de El.

Sufletul, prin trecerea lui în ființa vieții de dincolo, duce cu el absolut tot ce îi aparține. Toate înclinațiile bune şi obiceiurile rele, toate patimile cu care s-a înrudit şi pentru care a trăit, nu le va lăsa nici dincolo de mormânt. Viața de dincolo de mormânt este starea de nemurire a sufletului dăruită chiar de Dumnezeu, pentru desemnarea şi îndeplinirea ființei lui. Chipul, asemănarea şi respirația vieții fac sufletul o ființă personală şi nemuritoare, cum este şi Creatorul lui, personal şi nemuritor, veşnic: „Dumnezeu l-a creat pe om pentru neputrezire şi a creat o ființă în acord cu asemănarea şi veşnicia Lui” (Înțelep. Sol.2. 23). Cu înțelegerea despre viața de dincolo, strânsă şi nedespărțită este şi

înțelegerea despre veşnicia şi nemurirea sufletului.

Veşnicia este o mărime a timpului, ce nu are nici început şi nici sfârşit şi prin urmare are numai un singur prezent, nici trecut, nici viitor. Veşnicia este o singură stabilitate, ce nu are nici o schimbare, în vremea trecută sau cea actuală. Aşa o înțelegere despre veşnicie este credibilă numai pentru Dumnezeu. Din momentul când copilul în pântecele mamei primeşte viața, se deschide pentru om calea spre veşnicie; el deja păşeşte în veşnicie, începe ființa lui nesfârşită, care îl face nemuritor. Prin învățăturile Bisericii noastre sufletul este nemuritor şi nemurirea formează ființa lui, la fel şi păstrarea personalității şi a conştiinței lui (Teologia Dogmatică de arhiepiscopul Antonie, paragraf 337 şi cap.33).

În prima perioadă a veşniciei, în timpul petrecut de copil în pântecele mamei sale, se formează pentru veşnicie trupul, omul aparent; perioada a doua a veşniciei este atunci când omul trăieşte pe pământ şi, cum s-ar spune, se formează pentru veşnicie sufletul, omul interior. În felul acesta viața de pe pământ deserveşte începutul perioadei a treia a veşniciei, viața de dincolo de mormânt, care în acest caz apare ca o continuare nesfârşită a dezvoltării morale a sufletului. Ca idee generală, veşnicia este un spațiu fără de început şi fără de sfârşit al timpului; dar referitor la om, veşnicia se arată că are început, dar nu are sfârşit. Înțelegerea veşniciei, a nemuririi şi a vieții de dincolo de mormânt de la naştere îi este specifică sufletului omenesc; el le cunoaşte şi de aceea ele formează moralitatea particulară a întregii omeniri, a tuturor vremurilor şi locurilor, începând cu strămoşii, la orice nivel de dezvoltare a inteligenței s-ar fi aflat omul. Este adevărat că până ce s-a iluminat omenirea prin lumina credinței creştine, înțelegerea veşniciei, a nemuririi şi a vieții de dincolo de mormânt a fost prezentată în forme mincinoase şi grosolane. Vechile morminte din vremurile preistorice

conțin în ele mărturii sigure ale acestor înțelegeri în conştiința omenirii preistorice.

Toate credințele ce exprimă conştiința, îi promit omului veşnicia, nemurirea sufletului şi existența în lumea de dincolo fericită sau nefericită. Prin urmare, viața viitoare, formată prin continuarea celei actuale, depinde pe deplin de ultima. În ce atitudine se va pune sufletul aici pe pământ față de izvorul vieții, de Domnul nostru Iisus Hristos, acea atitudine va fi veşnică, după cum arată învățăturile Domnului: „cel credincios începe viața veşnică pe pământ şi în veci va fi viu, iar cel necredincios este osândit pe pământ pentru necredință şi a murit pe pământ pentru viața veşnică".

Situația bună sau rea a sufletului, începută pe pământ şi dezvoltată din ce în ce mai mult şi dincolo de mormânt se va continua din ce în ce mai departe în toată veşnicia lui. La fel şi situația unor suflete de dincolo de mormânt, al căror loc nu a fost hotărât definitiv la judecata particulară, se află dependentă şi de cei aflați în viață pe pământ. Viața particulară a omului pe pământ şi viața celor apropiați ce au rămas pe pământ condiționează viața de dincolo de mormânt a unor morți cu o situație nedesăvârşită.

Veşnicia, nemurirea sufletului, prin urmare şi viața lui în lumea de dincolo de mormânt este înțeleasă de sufletul uman, şi, în general, de întreaga omenire. Ele se află într-o legătură strânsă cu învățăturile ortodoxe ale tuturor popoarelor, ale tuturor țărilor şi timpurilor, indiferent pe ce treaptă a moralității şi a puterii de înțelegere s-ar afla. Prezentarea vieții de dincolo de mormânt, la diferite popoare şi în diferite perioade nu a fost la fel, ele depinzând de dezvoltarea minții şi a moralei.

În viața tribală, aflându-se într-un grad mic de civilizație, viața de dincolo de mormânt era prezentată în cele mai grosolane forme: continuarea desăvârşită a vieții de pe pământ, cu toate simțurile, cu toate plăcerile

şi încântările ei. Alţii prezentau viaţa de dincolo de mormânt mai puţin atractivă, de parcă ar fi fost deposedată de bucuriile pământeşti. Lumea, după înţelegerea lor era formată din lumea activă, actuală, vie şi din altă lume-împărăţia umbrelor. Aceasta a fost o viziune a vechilor greci despre viaţa de dincolo de mormânt, în acord cu faptul că sufletele erau prezentate rătăcind fără un scop, ca nişte umbre rătăcitoare (viziunea lui Homer).

Şi în vremea actuală, cele mai primitive popoare din lume exprimă în datinile şi credinţele lor convingerea în viitoarea viaţă de dincolo de mormânt. Fiecare om sălbatic, murind se îndreaptă spre împărăţia părinţilor, în ţara sufletelor. Cei vii nu-i uită pe cei morţi, făcând pentru ei pomenire la vremea potrivită.

Să luăm de exemplu un mic fragment din descrierea sărbătoririi morţilor în Nagasaki (Natura şi oamenii, martie, 1878). „La începutul amurgului, locuitorii din Nagasaki se îndreaptă cu procesiune spre cimitire. Pe morminte se pun felinare din hârtie aprinse, iar în câteva clipe aceste locuri de ultimă odihnă învie prin această iluminaţie fantastică. Rudele şi prietenii celor morţi aduc cu ei diferite feluri de mâncare şi fructe alese, oferite pentru cei morţi; o parte din mâncărurile aduse le folosesc cei vii, iar cealaltă parte rămâne pe morminte. Pregătind diferite feluri de mâncare unice pentru cei morţi la cină, ei le aşează pentru acest scop în bărcuţe mici, pe care le lansează pe apă să plutească în voie, pentru a le duce de mâncare sufletelor ce se află dincolo de mormânt. Acolo în depărtare, după ocean este raiul, după părerea lor”.

Cei sălbatici în trecut au fost foarte convinşi de viaţa de dincolo de mormânt, pentru odihna celor morţi, de aceea se purtau foarte aspru cu prizonierii, răzbunând sângele cu sânge (răzbunarea sângelui). Moartea pentru cel sălbatic nu este o groază, el o întâmpină cu nepăsare. Răspunsul? Din cauza credinţei vii în viaţa de dincolo de

mormânt.

Toate obiceiurile şi ceremoniile de înmormântare, care au existat şi există la fiecare popor, din toate timpurile noi şi vechi, exprimă în linii clare şi prezintă prin oracole ce soartă îi aşteaptă în viitoarea viaţă de dincolo de mormânt.

Adevărul despre nemurirea sufletului, al vieţii de dincolo de mormânt şi în afară de aceasta, adevărul legăturii şi atitudinii reciproce în relaţiile dintre lumile de dincolo de mormânt cu cea actuală au fost exprimate de reprezentanţii conştiinţei popoarelor: Socrate, Platon, Cicero şi de scriitorii medievali. Triburile sălbatice cred că sufletele celor morţi rătăcesc în lăcaşuri sub formă de umbre. Conştiinţa adevărată a vieţii de dincolo de mormânt a sufletelor, sălbaticii o aud în adieri de vânt cu plânsul incert al umbrelor rătăcitoare.

Sufletele, după părerea poeţilor din vechime, plutind pe aripile vântului, se curăţau de rătăcirile pământeşti, aşa a scris Vergiliu. Conştiinţa adevărului despre viaţa de dincolo de mormânt, mulţi dintre sălbatici o prezentau prin simţuri, crezând că sufletul are nevoie de satisfacerea necesităţilor fizice şi de aceea puneau în mormânt împreună cu cel mort mâncare, ceva de băut, arme şi alte lucruri pentru satisfacţia lui.

Pentru ca sufletele să nu rămână singuratice, fără familie, fără robi, fără cai şi alte necesităţi pentru viaţa de pe pământ, cu acest scop pe mormântul lor ucideau robi, înjunghiau ori ardeau soţiile celor morţi, care să îi servească şi după moarte.

Mamele copiilor sugari stropeau mormintele lor cu lapte, iar cei din Groenlanda în cazul morţii unui copil mic, omorau un câine pe care îl puneau lângă trupul copilului în mormânt, cu speranţa că umbra înţeleaptă a câinelui, va sluji drept călăuză în altă lume a copilului timid şi lipsit de experienţă. Prin toată subdezvoltarea lor, vechile popoare păgâne şi sălbaticii din ziua de azi, venind din cea mai joasă treaptă a civilizaţiei, înţeleg

ideea de răsplată după moarte pentru faptele făcute pe pământ.

Operele lui Richard şi Alger, care au adunat întâmplări pe această temă, slujesc ca mărturie verbală, aceasta fiind convingerea sălbaticilor de răsplata de după moarte, pentru faptele făcute pe pământ. Credinţa în nemurire şi credinţa în răsplata după moarte este proprie omenirii. „Chiar şi la popoarele sălbatice subdezvoltate, scrie dl. Karo, această convingere ne atinge în reducerea simţului moral, de care nu se poate să nu te minunezi".

Sălbaticii din Insulele Fidgi, pe care călătorii ni-i prezintă că ar fi pe ultima treaptă a dezvoltării umane, sânt convinşi că sufletul după moartea omului este dat judecăţii. În toate expunerile mitologice, sub o formă mai mult sau mai puţin primitivă, aproape la toate popoarele chiar, este o prezentare a primelor încercări ale sufletelor, după care sânt judecate. „Prin prezentarea huronilor, spune Parkcman, sufletele celor morţi trebuie să încerce călătoria plină de greutăţi şi de pericole. Sufletele trebuie să treacă peste un râu ce curge foarte repede, peste o punte şubredă ce se clatină sub picioarele lor; un câine furios se află pe malul opus şi nu îi lasă să se apropie, străduindu-se să îi împingă în prăpastie. Mai departe ele trebuie să meargă pe o cărare ce şerpuieşte printre stâncile ce se clatină şi cad peste ele, zdrobind călătorul ce nu ştie să se ferească de pericole". După părerea unor triburi de negri animani, sufletele oamenilor buni, în calea lor către Dumnezeu, trebuie să treacă de încercările unor duhuri rele, dinis, de unde a apărut şi obiceiul să se aducă jertfe pentru cei morţi la aceştia. În mitologia clasică întâlnim la porţile iadului cerberul cu trei capete pe care trebuie să-l îmblânzeşti, aducându-i ofrande.

Negrii din Guineea sânt convinşi că două duhuri, unul bun şi unul rău, însoţesc sufletul după despărţirea lui de trup. În calea lor apare un obstacol: un zid le barează calea. Sufletul bun, cu ajutorul unui geniu bun zboară

uşor peste zid; cel rău din contră, se sparge de zid. Această prezentare aminteşte foarte bine de vestitul pod al mahomedanilor „Ali Sirat”.

În lumea de dincolo de mormânt, în toate credinţele păgânilor este loc de răsplată şi de pedeapsă. Până ce lumea nu a fost iluminată de adevărul credinţei creştine, viaţa de dincolo era prezentată într-un mod sumbru şi neclar.

Pentru conştiinţa necreştină a rămas pentru totdeauna forma proprie şi vie a nemuririi şi de aceea orice întrebare despre viaţa de dincolo de mormânt, aluneca foarte uşor din sfera religiei în sfera filozofiei; aceasta din urmă nu găsea o ieşire mai bună pentru suflet, decât unirea lui cu Dumnezeirea sau cu lumea duhurilor, prin care desigur nu putea fi vorba de o existenţă proprie după moartea omului. Toate popoarele au crezut că sufletul după moarte îşi continuă existenţa şi după trecerea în lumea de dincolo; continuându-şi existenţa, credeau că el nu a redus legătura cu cei vii care au rămas pe pământ. Aşa cum viaţa de dincolo de mormânt era prezentată în vechime printr-o viziune sumbră, tainică, atunci şi sufletele ce au trecut acolo, trezeau în cei vii un fel de spaimă, de necredinţă. Credeau în nepieritoarea legătură spirituală a celor morţi cu cei vii şi în unirea lor, care îi poate arăta pe morţi celor vii, ultimii străduindu-se să-i lumineze pe locuitorii din lumea de dincolo şi să trezească în ei dragostea lor pentru cei vii. Aceste mijloace folosite din vremurile străvechi sânt următoarele: respectul faţă de strămoşi, jertfe, obiceiurile şi jurămintele religioase deosebite, necromanţia, arta aparentă de a chema umbrele morţilor, spiritismul antic păgân, cel chemat medium antic păgân era numit necromant.

Omenirea pune temelia credinţei în viaţa de dincolo de mormânt pe:

1) Sinceritatea Dumnezeiască, finalizată în sfânta Tradiţie, (Datina) şi Sfânta Scriptură a Vechiului şi Noului

Testament,

2) Iisus Hristos şi slăvita lui Înviere,

3) Învăţăturile Bisericii,

4) Învăţăturile Sfinţilor Părinţi şi ale învăţătorilor Bisericii,

5) Înţelegerea despre Dumnezeu, suflet şi însuşirile lui,

6) finalizările inteligenţei sănătoase şi

7) pe mărturia scriitorilor laici. Iată pe ce a pus şi-şi pune temelia omenirea de la apariţia ei pe pământ şi până în prezent, credinţa în nemurire şi convingerea de nezdruncinat în existenţa lumii de dincolo de mormânt.

S-a spus că omenirea pune temei pe credinţa în viaţa de dincolo, înainte de toate pe adevăruri sincere, conţinute de sfânta Tradiţie, (Datină) şi Sfânta Scriptură. Este cunoscut că din vremea primului om, întemeietor al neamului omenesc, mult timp nu era cunoscută arta scrierii, de aceea nu au fost cărţi, iar adevărurile şi regulile vieţii (şi în general tot ce era important în acele timpuri) se transmiteau oral. În acest fel toate adevărurile religioase, trecând din neam în neam au ajuns până la Noe, care le-a transmis fiilor săi, iar aceia la rândul lor-la neamul lui, la ultimul, în viitor. Popoarele ce se trag din fiii lui Noe ştiau adevărul despre viaţa de dincolo de mormânt în tradiţia lor, înainte de a se fi scris la fiecare popor în învăţăturile lor despre credinţă. Prin urmare, adevărul despre nemurirea sufletului şi a vieţii lui veşnice în lumea de dincolo de mormânt s-a păstrat şi în tradiţia orală până când Moise a amintit primul despre el, de nenumărate ori în Scrierea lui insuflată de Duhul lui Dumnezeu, în mai multe locuri în cele cinci cărţi. Deci, dacă adevărul vieţii de dincolo de mormânt, până la Moise se păstra prin tradiţia transmisă din trecut spre viitor, care a ajutat la trecerea atâtor ani, atunci răsare o întrebare: ştiau oare strămoşii noştri despre nemurirea lor şi aveau oare vreo explicaţie despre viaţa de dincolo de mormânt?

Auzind de la Dumnezeu cuvântul „moarte”, în acel

moment Adam şi Eva au devenit conştienţi că ei au fost creaţi să fie nemuritori. Osândiţi pentru moarte, ei au auzit repede despre Mântuitorul lor de păcate, blestem şi moarte. Ca urmare, înţelegerea despre nemurire şi a vieţii de dincolo de mormânt erau cunoscute de Adam. Acest adevăr sincer a fost transmis de la Adam, din neam în neam, aşa că în mod sigur la toate popoarele din trecut, ideea vieţii de dincolo de mormânt a fost cunoscută prin tradiţie, doar că prezentarea nu era identică. Despre faptul că conştiinţa vieţii de dincolo de mormânt a fost comună pentru toată omenirea, mărturiseşte şi sfântul Ioan Gură de Aur, prin aceste vorbe: „Cu credinţa noastră despre răsplata fiecăruia după faptele lui în viaţa viitoare sânt de acord şi poporul elen şi popoarele barbare, poeţii şi filozofii, în general tot neamul omenesc". Aceste susţineri ale scriitorului creştin despre existenţa în tradiţii a înţelegerii neamului omenesc despre viaţa de dincolo de mormânt sânt susţinute de o altă mărturie a unui filozof păgân, Socrate.

El a spus: „eu sânt convins că pentru om este definită soarta lui după moarte şi că după veşnica credinţă a omenirii, pentru cei buni această soartă va fi mai bună decât pentru cei răi".

Revelaţia Dumnezeiască, aşa cum este în scrierile Vechiului Testament, cât şi în cel Nou, i-a descris omului adevărul despre existenţa lui proprie în viaţa de dincolo de mormânt. Cuvântul Domnului ce apare ca un adevăr este şi trebuie să fie izvorul tuturor ştiinţelor noastre; pe bazele lui trebuie să se construiască şi cu el să fim de acord în toate cunoştinţele noastre; toate cunoştinţele noastre trebuie să izvorască din temeiul unui adevăr, Hristos, care mărturiseşte singur: „Eu sânt lumina lumii, cine mă va urma, acela nu va umbla în întuneric" (In. 8. 12), ceea ce arată că se va lumina spiritual. Toate ştiinţele luminează partea spirituală a omului sufletul, şi nu cea corporală trupul. Aşa scria credinciosul scriitor al Sincerităţii dumnezeieşti, Moise; el a exprimat de mai

multe ori acest adevăr în scrierile lui, cu toate că nu prea clar, aşa cum este el exprimat în Noul Testament.

Iată cuvintele folosite de Moise pentru exprimarea acestei dogme a vieții de dincolo de mormânt: „Domnul i-a spus lui Avraam: tu ai să te duci la părinții tăi în pace" (Fac. 15. 15). Se ştie că trupul lui Avraam este înmormântat în Hanaan, iar trupul tatălui său Tara este înmormântat în Harran, iar trupurile strămoşilor lui Avraam în Ur. Trupurile se înmormântează în diferite locuri, iar Dumnezeu îi spune lui Avraam, că te vei duce la părinții tăi, mai exact sufletul tău se va uni dincolo de mormânt cu sufletele strămoşilor tăi, ce se găsesc în şeol (iad).

Moise scrie mai departe: „Şi a murit Avraam... şi s-a adăugat la poporul său" (25. 8). Sigur în acelaşi mod Moise descrie şi moartea lui Isaac, spunând că el „s-a adăugat lângă poporul său" (35. 29). Patriarhul Iacob cuprins de mâhnire la moartea fiului său spunea: „cu durere voi coborî la fiul meu în iad" (37. 35). Aici se exprimă din nou aceeaşi dogmă despre nemurirea sufletului şi o continuare a existenței personale dincolo de mormânt şi revederea cu fiul său iubit. Cuvântul „iad" folosit de Iacob, reprezintă lăcaşul tainic al lumii de dincolo de mormânt. Iacob, simțind apropierea morții spunea: „Eu o să mă adaug lângă poporul meu... şi după ce a murit s-a adăugat lângă poporul lui" (49. 29, 32). Dumnezeu i-a poruncit lui Moise ca să-l pregătească pe fratele său Aaron pentru ieşirea lui din această viață cu aceste cuvinte: „Aaron să se adauge lângă poporul său... şi Aaron să plece şi să moară" (Ieş. 20. 24,26).

Mai târziu şi lui Moise i-a spus Dumnezeu: „Şi tu când vei vedea pământul Hanaanului să te adaugi lângă poporul tău" (27. 13). Şi i-a spus Dumnezeu lui Moise: „Răzbună-te pe moabiți pentru fiii izraeliți şi după aceea să pleci la poporul tău" (31. 2). Pe toți oamenii lui Core după cuvântul lui Moise, i-a înghițit pământul şi ei de vii au coborât în iad (15. 30). Şi a spus Domnul: „Şi mori pe

munte şi te adaugă la poporul tău, cum a murit şi Aaron, fratele tău, pe muntele Hor şi s-a adăugat la poporul său, " (Deut. 32. 50); „De aceea iată te voi adăuga la părinții tăi şi vei fi pus în gropnița ta cu pace; şi nu vor vedea ochii tăi toate acele nenorociri pe care le voi aduce asupra locului acestuia". Şi s-a adus regelui răspunsul acesta. " (4 Reg. 22. 20). „De ce n-am murit când eram în sânul mamei mele? Şi nu mi-am dat duhul, ieşind din pântecele ei? De ce m-au primit cei doi genunchi şi de ce cei doi sâni mi-au dat să sug? Căci acum aş sta culcat şi liniştit, aş dormi şi m-aş odihni, Cu împărații şi cu dregătorii pământului, care şi-au zidit morminte în singurătate, Sau cu domnitorii care umplu de aur şi de argint casele lor. Sau de ce n-am fost o stârpitură aruncată şi ascunsă, ca acei prunci care n-au apucat să vadă lumina? Acolo cei nelegiuiți se astâmpără şi cei împovărați se odihnesc. Acolo cei ce poartă lanțuri ajung la liman de pace şi nu mai aud glasul paznicului. Mic şi mare acolo sunt tot una şi robul a scăpat de stăpânul său." (Iov. 3. 11-19). „ Dar eu ştiu că Răscumpărătorul meu este viu şi că El, în ziua cea de pe urmă, va ridica iar din pulbere această piele a mea ce se destramă. Şi afară din trupul meu voi vedea pe Dumnezeu. Pe El Îl voi vedea şi ochii mei Îl vor privi, nu ai altuia. Şi de dorul acesta măruntaiele mele tânjesc în mine." (19. 25, 26, 27). Mai departe în cartea împăratului şi prorocului David, în Psaltire, nu este oare descrisă conştiința vieții veşnice viitoare din lumea de dincolo de mormânt?

Sfântul David mărturiseşte că situația celor morți se îmbunătăţeşte prin grija celor vii şi că cei morți nu se mai pot ajuta singuri (Ps. 6. 6); „şi se va întoarce pulberea în pământul său, ceea ce a şi fost, iar sufletul se va întoarce la Dumnezeu, Cel Care l-a creat" (Eccl. 12. 7). Toate aceste exprimări concluzionează ideea veşniciei. Mai departe spune dreptul Iov: „ Mai înainte ca să plec spre a nu mă mai întoarce din ținutul întunericului şi al umbrelor morții, Țara de întuneric şi neorânduială unde lumina e

totuna cu bezna" (Iov 10. 21, 22). Exemplele aduse aici din Vechiul Testament slujesc ca o justificare directă despre opinia mincinoasă a unor critici, a căror părere este că în Vechiul Testament nu se vorbeşte deloc despre nemurirea sufletului şi viaţa lui deosebită de dincolo de mormânt.

Asemenea păreri mincinoase care au fost respinse, le-au avut Henri Martens şi profesorul Hvolinson, făcând din această întâmplare un mare serviciu, prin cercetarea în Crimeea a unor morminte şi statuete mortuare ale unor evrei morţi înainte de naşterea Domnului nostru Iisus Hristos. În inscripţiile lor era văzută credinţa vie a evreilor în nemurirea sufletului şi în viaţa lui de dincolo de mormânt. Prin această importantă descoperire, se respinge categoric o altă idee nefericită a lui Renan, conform căreia evreii au împrumutat de la greci ideea despre nemurirea sufletului.

Din lucrurile arătate mai sus din Vechiul Testament, despre o viaţă particulară, activă şi conştientă de dincolo de mormânt, se respinge văzut opinia mincinoasă că în Vechiul Testament nu se vorbeşte nicăieri despre viaţa veşnică din lumea de dincolo. Cei ce clevetesc împotriva Vechiului Testament că s-ar păstra tăcere în legătură cu viaţa de dincolo de mormânt nu numesc lucrurile arătate, ci le văd ca pe nişte tablouri poetice.

Întemeietorul Noului Testament, acelaşi Domn Iisus Hristos, îi zugrăveşte omenirii tablouri potrivite ale vieţii de dincolo de mormânt, prin pilde ca „Ospăţul împăratului" (Mt.22). Tabloul prezintă comunitatea sărbătoriţilor ce au venit la ospăţul împăratului şi alungarea celui ce avea îmbrăcămintea nepotrivită, „Despre cele zece fecioare", „Despre cel bogat şi săracul Lazăr". Oare nu toate învăţăturile Domnului respiră viaţa cerească şi nu cea de pe pământ? Predica lui de pe munte, discuţia cu saducheii este învăţătura despre viaţa de dincolo de mormânt, acel fel de viaţă care se aseamănă cu cea a îngerilor. Cel ce a dat adevărurile

sincere ale Vechiului Testament, care au slujit pentru cel Nou, a dat deoparte vălul de nepătruns ce despărțea viața actuală de cea de dincolo de mormânt.

Prin trimiterile dese la Vechiul Testament şi la locurile spuse despre viața de dincolo de mormânt a omului, Iisus Hristos a arătat faptele vii, reale despre învierea morților: fiul văduvei din Nain, fiica lui Iair, răposatul Lazăr mort de patru zile, sânt chemați din viața de dincolo de mormânt. Oare nu este un fapt real ce mărturiseşte despre viața de dincolo apariția lui Ilie şi Moise în timpul slăvitei Schimbări la față de pe muntele Tabor? După ce i-a descris omului tainele vieții de dincolo de mormânt, nemurirea sufletului, locul celor drepți şi a celor păcătoşi (Mat.8. 11, 12), Domnul prin învățătura Sa a arătat viața, cu strădaniile ei, răscumpărarea omului de la moartea veşnică şi în sfârşit prin învierea Lui, a arătat de fapt nemurirea, prin urmare şi viața de dincolo de mormânt.

Prima mărturie şi probă de netăgăduit a adevărului despre nemurirea sufletului şi a vieții lui în lumea de dincolo de mormânt, este chiar Iisus Hristos şi Învierea Lui din morți. El este primul, fiind noul Adam, întemeietorul noii omeniri, care a înviat din morți în mod văzut şi palpabil, fapt care nu a fost respins de nimeni, prin care a arătat şi a dovedit lumii întregi viața veşnică de dincolo de mormânt. Orice încercare a minții trufaşe de a respinge adevărul vieții de dincolo de mormânt ar putea să mai aibă ceva bază, dacă nu ar fi fost Învierea lui Iisus Hristos. Numai atunci puteau rătăci în întuneric mințile unor materialişti atei, nihilişti şi ai altor aderenți cu filozofia lor superficială. Ideea principală ce domneşte în Noul Testament este întoarcerea omului la unirea cu Dumnezeu pentru viața veşnică, prin viața actuală, adevărată, care este rânduită pentru fericire şi care începe pentru om numai dincolo de mormânt. Idealul creştinătății este viața de dincolo de mormânt, iar moartea nu există pentru cei ce cred în Hristos.

Solemnitatea morții este distrusă, iar viața de dincolo se exprimă în mod văzut deasupra mormântului fiecărui creştin.

Ce înseamnă, de exemplu, crucea pusă pe mormânt? Un semn văzut, plin de convingere că răposatul de sub această cruce nu a murit, ci trăieşte, pentru că moartea lui prin acest semn a fost înfruntată şi cu această cruce îi este dăruită viața veşnică. Unui nemuritor i se poate lua viața? Şi iată că Însuşi Mântuitorul ne arată marea însemnătate ce o avem pe pământ şi ne învață aşa despre nemurirea sufletelor noastre: „Să nu vă temeți de cei ce omoară trupul, iar sufletul nu pot să-l omoare" (Mt.10. 28). Înseamnă că sufletul este nemuritor. Tot despre nemurire El ne arată pilda „Bogatul şi săracul Lazăr", unde sufletele atât al unuia,cât şi al celuilalt, după despărțirea lor de trup, există; şi încă ceva: „Dumnezeu nu este Dumnezeul celor morți, ci al celor vii" (Lc. 20. 38). Iată o învățătură clară a Domnului despre nemurirea sufletului. „Ori de trăim, ori de murim ai Domnului suntem" (In.6. 44;11. 25) mărturiseşte sfântul apostol Pavel.

Dacă noi suntem ai Domnului şi Domnul nostru nu este Dumnezeul celor morți, ci al celor vii, prin urmare în fața Domnului toți sânt vii: atât cei ce se află pe pământ, şi în egală măsură şi cei care au trecut în lumea de dincolo de mormânt. Ei sânt vii pentru Dumnezeu, sânt vii pentru Biserica Lui. Către membrii ei, El spune: „cel ce crede în Mine, chiar dacă moare va învia". Dacă cei morți sânt vii pentru Biserică, înseamnă că sânt vii şi pentru noi, pentru mintea şi inima noastră. Sufletul, cu înclinațiile particulare pe care le-a avut pe pământ, bune sau rele, trece cu ele şi în lumea de dincolo de mormânt. Iubirea deplină nu poate să nu-i iubească pe ai săi, pe cei care au rămas încă pe pământ şi să-i uite.

Sfinții apostoli, urmaşii lor şi mulți alți Sfinți, oare nu au arătat acest adevăr împreună cu învățăturile lor despre nemurire şi despre viața de dincolo de mormânt?

îi înviau pe cei morți, discutau cu morții aşa cum se discută cu cei vii, le adresau diferite întrebări. Apostolul Toma spre exemplu, îl întreabă pe un tânăr, fiul preotului despre ucigaşul său şi primeşte răspuns.

Dovedind înainte de toate dumnezeirea Domnului nostru Iisus Hristos, aceste minuni mărturisesc împreună atât despre nemurire, cât şi despre viața sufletului în lumea de dincolo de mormânt. Toți învățătorii Bisericii arată că tema principală a învățăturilor lor era despre viața de dincolo de mormânt şi străduința de a salva omul de la moartea veşnică. Folosirea de către Biserică a unor mijloace pentru îmbunătățirea situației celor morți, mărturiseşte despre credința de nezdruncinat în viața de dincolo de mormânt.

Credința în viața de dincolo de mormânt totdeauna era în concordanță cu gândirea şi Înalta Ființă Dumnezeiască. Cu cât se micşora credința în Dumnezeu, cu atât se pierdea şi credința în viața de dincolo de mormânt şi a răsplății de după moarte. Prin urmare, cine nu crede în viața de dincolo de mormânt, acela nu are nici credință în Dumnezeu.

DENUMIREA STĂRII SUFLETULUI DINCOLO DE MORMÂNT SAU LOCUL DE DINCOLO DE MORMÂNT UNDE ÎŞI PETRECE VIAȚA

Toate mințile luminate ale antichității, Platon, Socrate şi alții, fiind conştienți şi presimțind nemurirea lor în viața de dincolo de mormânt, nu au putut cu toată puterea lor de gândire să explice împrejurările vieții de dincolo de mormânt. Se înțelege de la sine, că pe treptele de dezvoltare ale omului din antichitate, acesta nu ştia unde să plaseze sufletele morților şi după prezentarea lor, pe care o judecăm acum după credințele triburilor sălbatice contemporane, aceste suflete sânt forme aeriene nedefinite, umbre ce rătăcesc în jurul lăcaşurilor părăsite.

Încetul cu încetul, gândirea şi exprimarea au creat mai mult sau mai puțin locurile definite pentru locuirea

sufletelor plecate din această viață, care au denumiri figurate: țări, câmpii ale sufletelor, insule fericite şi aşa mai departe. Prin conştientizarea diferenței dintre bine şi rău, dintre dreptate şi răsplată aceste idei prefigurau în linii mari noțiunea de rai şi iad.

Dumnezeu există peste tot, însă cu toate acestea este un loc anume unde este simțită prezența Lui, unde El se arată în toată măreția Lui şi se află veşnic în preajma aleşilor Săi după vorbele Domnului nostru Iisus Hristos: „unde sânt Eu, acolo va fi şi slujitorul Meu" (In.12. 26). Şi, invers, cine nu a fost slujitorul adevăratului Dumnezeu, acela nu va fi nici dincolo de mormânt cu El, ci într-un loc deosebit în universul de dincolo de mormânt. Aici încep învățăturile despre două situații în lumea de dincolo: răsplata şi osânda.

În taina morții, sufletul, după ce s-a despărțit de trup, simte şi trăieşte. El trece în partea existențelor unice, în partea existenței duhovniceşti, în împărăția îngerilor. Şi depinde de caracterul vieții de pe pământ, dacă se va uni cu îngerii buni, în împărăția cerurilor, sau cu îngerii răi-în iad (Luc.23. 43; 14. 19-31). Acest adevăr ni l-a mărturisit chiar Domnul nostru Iisus Hristos. Tâlharul înțelept şi săracul Lazăr, după moarte imediat au fost primiți în rai; iar cel bogat a fost luat în iad. „Noi credem, spun patriarhii răsăriteni în Mărturisirea ortodoxă că sufletele morților sânt sau fericite sau chinuite, având în vedere faptele fiecăruia.

Despărțindu-se de trup, imediat ele trec către bucurie ori către tristețe şi durere; totuşi nu simt fericirea deplină şi nici chinurile depline, pentru că de fericirea deplină şi de chinul deplin vor avea parte fiecare după învierea generală, atunci când sufletul se va reuni cu trupul, în care vor fi ori virtuoşi ori întunecați". Cercetarea mai amănunțită a cuvântului lui Dumnezeu, ne descrie faptul că pentru sufletele plecate în lumea de dincolo de mormânt condițiile nu sânt asemănătoare.

Cartea „Înțelepciunea lui Solomon", capitolul trei

expune învăţătura dublei situaţii în lumea de dincolo:

1) fericire în situaţia celor drepţi şi

2) osânda în starea celor necinstiţi şi a celor păcătoşi.

În general de la capitolul 3 până la capitolul 5 inclusiv, este expusă învăţătura despre viaţa de dincolo de mormânt, despre liniştea celor drepţi şi învinuirile de sine ale celor necinstiţi şi păcătoşi.

Aceste două stări de fapt ale credincioşilor şi cea a păcătoşilor, în corespondenţă cu locurile unde se găsesc ei, prin diferenţa însuşirii lor au şi diferite denumiri.

1. Prima situaţie a celor mântuiţi şi locurile unde se află, în cuvântul Domnului au diferite denumiri: împărăţia cerurilor (Mat.8.11), împărăţia lui Dumnezeu (Luc.13. 20,29; 1Cor.15. 50), rai (Luc.23. 43), casa Tatălui ceresc, cămara cerurilor, după cum cântă sfânta Biserică: „Cămara Ta Mântuitorul meu o văd împodobită...”.

2. Starea celor osândiţi sau locurile unde se află, sânt denumite: gheena, în care viermii nu mor şi focul nu se stinge (Mat.5. 22, 29, 30; 10. 28; 18. 8, 9; 15. 41, 46; Marc. 9. 43, 48), cuptorul de foc în care este plânset şi scrâşniri de dinţi (Mat. 13. 50), întunericul din iad (Mat.22. 13; 25. 30), bezna groaznică şi pentru duhurile cele mai rele (Luc.8. 21), prăpastie fără fund, întunericul iadului (2Pet.2. 4), iad (In.15. 15; Mat.11. 23; Ap.20. 13, 14) temniţa duhurilor (1Pet. 3. 19), infern (Fil.2. 10; Ap. 5. 3), fântâna adâncurilor (Apoc. 9. 2).

Această stare de fapt a sufletelor osândite, Domnul nostru Iisus Hristos o numeşte cu precădere stare de moarte, sau pur şi simplu „moarte”; iar sufletele osândite, aflate în această stare le numeşte „morţi”, sau „în moarte nu este pomenire despre Tine, în sicriu cine Te va slăvi“ (Ps. 6. 6), „iar noi suntem poporul Tău, şi oile păşunii Tale, veşnic Te vom slăvi şi din neam în neam Îţi vom înălţa laude” (Ps. 78. 13). Prin urmare, înţelegerea „moartea şi cel mort” se referă la viaţa de dincolo de mormânt şi se referă în primul rând la situaţia celui osândit, a gheenei, pentru că moartea este îndepărtarea

de la Dumnezeu, de la împărăția cerurilor, mai pe scurt, îndepărtarea de la o viață adevărată şi de la fericire.

PERIOADELE VIEȚII DE DINCOLO DE MORMÂNT. ADEVĂRATA VÂRSTĂ A VIEȚII, VIAȚA PARTICULARĂ DE CREAȚIE ŞI CONŞTIINȚĂ

Viața de dincolo de mormânt a omului este compusă din două perioade;

1) viața de dincolo de mormânt până la învierea morților şi a judecății de apoi, viața sufletelor,

2) viața de dincolo de mormânt după această judecată, viața veşnică a omului. În a doua perioadă a vieții de dincolo, toți au aceeaşi vârstă, după învățătura din cuvântul Domnului, vârsta de 30 de ani.

Însuşi Domnul nostru Iisus Hristos, în învățătura Lui despre viața de dincolo de mormânt a sufletelor le-a spus saducheilor: „Dumnezeu nu este Dumnezeul celor morți, ci al celor vii, pentru că pentru El toți sânt vii" (Lc. 20. 38). Această mărturie este continuarea personală a vieții sufletelor de dincolo de mormânt în general. Toți oamenii care există pe pământ, precum şi dincolo de mormânt, atât cei drepți, cât şi cei nedrepți sânt vii, trăiesc o viață nesfârşită, atâta timp cât sânt chemați să fie martori ai veşnicei măreții şi ai puterii Domnului şi ai judecății Lui drepte. Domnul nostru Iisus Hristos ne învață că Dumnezeu „nu este al morților, ci al celor vii", şi că în lumea de dincolo de mormânt, oamenii nu se mai căsătoresc, aşa cum au fost pe pământ, ci trăiesc ca îngerii Domnului. Mântuitorul a spus direct că dincolo de mormânt sufletele trăiesc ca îngerii (Luc.20. 34.36); prin urmare, starea sufletului de dincolo de mormânt este conştientă şi dacă sufletele trăiesc ca îngerii, atunci starea lor este creativă, aşa cum ne învață Biserica noastră ortodoxă şi nu inconştientă sau moleşită, după cum cred unii.

Învățătura mincinoasă despre starea de somnolență, inconştiență şi inactivitate a sufletului în prima perioadă

a vieții de dincolo de mormânt, nu este în acord cu adevărul Vechiului şi Noului Testament şi nici cu o minte sănătoasă. Ea a apărut încă în secolul al treilea în comunitatea creştină, ca urmare a înțelegerii greşite a unor expresii din cuvântul Domnului.

Aşa că învățații arabi, ce se numeau psihopanihiți, susțineau prin învățătura lor că sufletul omului, precum în timpul somnului, în aceeaşi măsură şi după despărțirea lui de trup, în prima perioadă a vieții de dincolo de mormânt, până la reunirea din nou cu trupul se află într-o stare de somnolență, inconştiență şi inactivitate, ca şi organul lui, trupul. În mijlocul veacului, această învățătură mincinoasă era bine cunoscută încât Luther susținea că sufletele dincolo de mormânt sânt într-o stare de inconştiență şi somnolență. În timpul marilor reforme, reprezentanții acestei învățături erau anabaptiştii, rebotezați, sectă ce a apărut în Islanda în anul 1496. Această învățătură greşită a fost dezvoltată mai pe urmă de socinii eretici, care au îndepărtat sfânta Treime şi Dumnezeirea lui Iisus Hristos şi continuată de arminieni, urmaşii învățăturilor lui Arminia din Amsterdam, în secolul XVII.

Învățătura mincinoasă nu încetează să se dezvolte şi în timpurile noastre; compozițiile lui Fritz din anul 1856 sânt proba celor spuse. Adevărul Vechiului şi Noului Testament ne propune dogma vieții sufletului de dincolo de mormânt şi împreună cu aceasta ne face cunoscut că starea sufletului dincolo de mormânt este deosebită, de sine stătătoare, conştientă şi activă. Dacă nu ar fi fost aşa, atunci cuvântul Domnului nu ni i-ar prezenta pe cei adormiți ca fiind activi şi conştienți. În Vechiul Testament, de exemplu, tot capitolul cinci al cărții Înțelepciunea lui Solomon descrie starea conştientă a existenței sufletului în iad. Mai departe prorocul Isaia (14) descrie un tablou cu intrarea în iad a împăratului babilonian şi întâlnirile lui de acolo. Tabloul este plin de poezie, dar împreună cu aceasta exprimă şi conştiința

deplină a celor ce se află pe pământ şi a vieții particulare a sufletelor de dincolo de mormânt, despărțite de trupurile lor şi viața de dincolo conştientă şi creativă. „Şeolul (iadul) se mişcă în adâncurile sale, ca să iasă întru întâmpinarea ta. Pentru tine el deşteaptă umbrele, pe toți stăpânitorii pământului; el ridică de pe jilțurile lor pe toți împărații pământului. Toți iau cuvântul şi îți zic: "Şi tu eşti slab ca noi şi te asemeni nouă". „Cei ce te văd îşi întorc privirea înspre tine şi se uită cu luare aminte zicând: „Oare acesta este omul de care tremura pământul şi împărățiile se cutremurau?" (Is. 14. 9, 10, 16).

Un tablou poetic arată venirea în iad a Faraonului şi întâlnirea lui cu alți împărați, care au murit înaintea lui prin moartea trupească şi a sufletelor lor care au coborât mai devreme în iad, descrisă viu de prorocul Ezechiel: „19. Pe cine întreci tu! Coboară-te şi zaci cu cei netăiați împrejur! 20. Aceia au căzut printre cei ucişi de sabie; şi el este dat sabiei; târâți-l pe el şi toate mulțimile lui! 21. În mijlocul locuinței morților se va vorbi de el şi de cei ce-l sprijineau, cei mai vestiți dintre eroi; aceia au căzut şi zac printre cei netăiați împrejur, răpuşi de sabie. 22. Acolo este Asiria şi oamenii ei de război, împrejurul mormântului ei, toți ucişi, căzuți sub sabie. 23. Mormintele lor sunt aşezate chiar în fundul adâncului şi armata ei împrejurul mormântului ei; toți ucişi, căzuți sub sabie, ei care împrăştiau groaza în pământul celor vii. 24. Acolo este Elam cu toată armata lui împrejurul mormântului său; toți ucişi, căzuți sub sabie şi netăiați împrejur s-au coborât în adâncuri, ei care împrăştiaseră groază pe pământul celor vii, iar acum îşi poartă ruşinea cu cei ce s-au coborât în mormânt. 25. În mijlocul ucişilor l-am culcat împreună cu toată mulțimea oamenilor lui şi mormintele lor sunt împrejurul lui; toți aceşti netăiați împrejur sunt ucişi de sabie; şi după cum au împrăştiat groază pe pământul celor vii, aşa îşi poartă ruşinea lor alături de cei ce s-au coborât în mormânt şi sunt aşezați printre cei ucişi. 26. Acolo sunt Meşec şi Tubal cu toată

mulțimea lor de popor şi mormintele lor sunt împrejurul lor; toți aceşti netăiați împrejur au murit de sabie, pentru că au împrăştiat groază pe pământul celor vii. 27. Nu trebuia oare să zacă şi ei printre vitejii căzuți dintre cei netăiați împrejur, care cu armele lor de război s-au coborât în locuința morților şi săbiile lor şi le-au pus sub cap şi fărădelegea lor a rămas pe oasele lor, pentru că ei, ca nişte puternici, au fost o spaimă pe pământul celor vii? 28. Şi tu, Faraoane, vei fi zdrobit în mijlocul celor netăiați împrejur şi vei zăcea împreună cu cei uciși de sabie. 29. Acolo sunt Edom şi regii lui şi toate căpeteniile lui, care cu toată vitejia lor au fost aşezați printre cei căzuți de sabie şi zac cu cei netăiați împrejur, care s-au coborât în mormânt. 30. Acolo sunt stăpânitorii de la miazănoapte şi toți Sidonienii, care s-au coborât acolo cu cei ucişi şi, fiind ruşinați în puternicia lor cu care au împrăştiat groază, zac cu cei netăiați împrejur, care au fost ucişi cu sabia şi îşi poartă ruşinea cu cei coborâți în mormânt. 31. Faraon îi va vedea şi se va mângâia la vederea acestei întregi mulțimi, ucisă de sabie Faraon şi toată armata lui, zice Domnul. 32. Căci voi împrăştia frica Mea peste pământul celor vii şi Faraon cu toată mulțimea lui va fi pus printre cei netăiați împrejur cu cei căzuți de sabie, zice Domnul Dumnezeu. " (Iez. 32. 19-32).

Conştiința despre nemurire a vieții particulare de dincolo de mormânt a sufletului după despărțirea lui de trup, a unei vieți de dincolo active şi conştiente, nu indiferente şi somnoroase, această conştiință ce aparține sufletului omenesc, formează conştiința generală a omenirii din toate timpurile şi din toate locurile, în orice stadiu de dezvoltare s-ar afla oamenii. Fiecare om, bun sau rău, dincolo de mormânt îşi continuă existența lui personală veşnic, aşa cum ne învață sfânta Biserică. Sufletul trecând în lumea de dincolo de mormânt, duce cu el patimile, înclinațiile, obiceiurile, faptele bune şi defectele. Toate harurile ce i-au fost dăruite, cu care el marca prezența lui pe pământ, rămân la el.

CAPITOLUL DOI
PRIMA PERIOADĂ A VIEȚII DE DINCOLO DE GROAPĂ. DEFINIREA ACESTEI PERIOADE

După despărțirea pe pământ, de trup, sufletul își continuă existența în lumea de dincolo de mormânt de sine stătătoare în tot decursul primei perioade. Duhul și sufletul își continuă dincolo de mormânt existența lor și intră în starea de fericire, ori în starea de chin, de la care pot fi salvați prin rugăciunile sfintei Biserici.

În acest fel, prima perioadă a vieții de dincolo de mormânt se sfârșește cu posibilitatea unor suflete de a scăpa de chinurile iadului, până la judecata de apoi. Perioada a doua a vieții de dincolo de mormânt prezintă numai starea de fericire sau starea de chin. Prima perioadă a vieții de dincolo de mormânt este o mișcare către nou, perioada definitivă a existenței, corespunzătoare cu însușirile acumulate de suflet pe pământ. Prima perioadă a vieții sufletului în lumea de dincolo de mormânt este și starea lui imediată după despărțirea lui pe pământ de trup, șederea lui în lumea de dincolo de mormânt până la unirea lui cu trupul înviat, pentru a lua răsplata pentru viața lui pământească. Starea sufletului, de la despărțirea lui de trup până la judecata particulară, a fost dezbătută în prima parte: „Moartea în raport cu nemurirea"; starea sufletului sau destinul lui după judecata particulară, până la judecata generală, este tema sau conținutul acestei părți.

VIAȚA ȘI CREAȚIILE SUFLETULUI ȘI PUTERILE LUI SEPARATE ÎN VIAȚA LUI DE DINCOLO DE MORMÂNT, ÎN GENERAL

Sufletul și organul său de creație, trupul. Nemurirea sufletului și a trupului. Creațiile sufletului pe pământ și de dincolo de mormânt. Creația interioară și cea exterioară

Dacă omul ar fi fost rezultatul numai al unei singure

naturi, aşa cum învaţă şi gândesc materialiştii, recunoscând în om numai existenţa materială şi îndepărtând partea principală, cea spirituală, atunci se pune întrebarea: de ce este atinsă creativitatea oamenilor în chip văzut de lucrurile care aparţin animalelor în general, iar unele lucruri unice sânt posibile numai pentru suflet?

De exemplu, săturarea, odihna, trebuinţa de altele, sânt lucruri care arată clar că omul este în rând cu animalele, este deci o creaţie a pământului. Însă problema iubirii (spirituală şi nu cea a trupului), străduinţa către adevăr, frumos şi mai bine arată în el o altă natură: cea spirituală. Aşa cum un lucru făcut de mâinile omului, este rânduit să devină martor al puterii şi măririi Creatorului său, nu putea fi omul fiinţa cu un trup şi suflet vremelnice. Nu pentru aceea l-a ridicat şi l-a creat ca mai târziu creaţia Lui să se distrugă. Sufletul şi trupul sânt lucrurile Domnului, prin urmare atât sufletul cât şi trupul sânt nemuritoare, nu se distrug.

După despărţirea sufletului de trupul său, sufletul trăieşte în lumea spirituală, corespunzătoare naturii sale, iar trupul se întoarce în pământ; omul este aşezat între lumea văzută şi cea nevăzută, între natură şi suflet, trăieşte şi acţionează în amândouă lumile şi pe pământ şi în afara lui; pe pământ cu trupul, cu inima şi mintea, iar în afara pământului în ceruri ori în gheenă. Atât de puternică este taina unirii sufletului cu trupul şi influenţa reciprocă între ele, încât creaţiile sufletului pe pământ în general, îndreptate către adevăr, către ceva mai măreţ şi prea frumos, sânt reţinute şi de slăbirea organismului (trupului), aşa după cum mărturiseşte Domnul nostru Iisus Hristos: „sufletul este sârguitor, trupul neputincios" (Mt. 26. 41). Acest lucru nu se manifesta după crearea omului, pentru că atunci a fost totul desăvârşit, în nimic nu existau neînţelegeri: trupul uman era prezentat să fie aşa cum şi este de fapt, instrumentul de apariţie al sufletului după cum dorea Domnul, cu puterile lui

multiple şi o creativitate minunată, care caracterizează în special secolul în care trăim. De la faptul că sufletul este curajos, iar trupul este neputincios se duce o luptă neîncetată, o luptă pentru adevăr. În această luptă se slăbeşte şi sufletul împreună cu trupul, de parcă ar cădea moral involuntar, contrar dorinței de a se îndepărta de adevăr, de la destinația lui, de la țelul vieții şi al creației lui fireşti. „Nu fac ceea ce vreau", cu mâhnire spunea vasul Sfântului Duh, apostolul Pavel, „Pentru că ceea ce fac nu ştiu; căci nu săvârşesc ceea ce voiesc, ci fac ceea ce urăsc. Om nenorocit ce sunt! Cine mă va izbăvi de trupul morții acesteia? " (Rom. 7. 15, 24).

Creativitatea sufletului pe pământ, într-o mică sau mare măsură, prezintă amestecul binelui, cu răul, adevărului cu minciuna. Trupul slujeşte ca un intermediar al sufletului în creațiile lui pe pământ, însă dincolo de mormânt, în prima perioadă, aceste obstacole sânt anulate prin absența trupului, iar sufletul poate să acționeze singur după direcțiile lui, acumulate de el pe pământ; bune sau rele. În perioada a doua a vieții lui în lumea de dincolo de mormânt, sufletul trebuie să se reunească cu trupul, care va deveni subțire duhovnicesc, neputrezit şi unirea lui va fi chiar binefăcătoare pentru creațiile sufletului, eliberându-se de cerințele grosolane, primind în schimb noile însuşiri spirituale. În afară de aceasta, Însuşi Duhul Domnului, care pătrunde şi în adâncurile Domnului (1Cor.2. 10) şi în cei ce se află pe pământ, în trup, în suflet, în cei ce iubesc pe Dumnezeu, cu atât mai mult dincolo de mormânt iubitorii de Dumnezeu, vor fi umpluți în continuare de adevăr. Şi toate puterile spirituale, prin acțiunea binefăcătoare a Sfântului Duh vor obține ceea ce doresc, se vor umplea de bucurie exprimând mulțumire, iar sufletul va obține fericirea corespunzătoare destinației lui. Toată creația de pe pământ a sufletului, în străduința lui către adevăr este însoțită în permanență de greutăți personale şi de mâhniri: „în lume necazuri veți avea" (In. 16. 33). Acesta

este destinul omului după căderea lui din rai, este soarta dată pentru totdeauna lui Adam din partea Domnului (Fac. 3. 17), iar prin el, pentru întreaga omenire, dată în repetarea ce s-a făcut de Domnul nostru Iisus Hristos şi pentru noul om spiritual. Numai pentru nevoia sa, prin învingerea obstacolelor, primeşte satisfacţia dorinţelor, prin urmare şi bucuria. Toţi binefăcătorii, fără a băga în seamă obstacolele pentru îndeplinirea lor, dobândesc pentru cel care primeşte acest lucru benefic o bucurie sufletească nepământeană, la care ia parte mai târziu şi neputinciosul trup. Şi cum se spune, omul iradiază de fericire.

Dincolo de mormânt însă, trupul neputincios se va schimba pentru vremurile sale şi va contribui la creaţiile sufletului în destinaţiile lui. Acel rău în care a stat şi stă toată lumea, dincolo de mormânt nu va mai fi şi omul va fi fericit veşnic, aceasta însemnând că creaţiile sufletului vor ajunge la destinul lor veşnic. Dacă pe pământ adevărata fericire a sufletului era obţinută prin înfrânarea în libertate deplină a celor trei pofte: iubirea de mărire, iubirea de voluptate (pofte) şi iubirea de arginţi dincolo de mormânt, în viitor, sufletul este liber cu desăvârşire de aceste rele şi va căpăta o fericire veşnică, fiind străin de orice robie a oricărui plan păcătos.

Temeiului creaţiei pământeşti văzute a omului, îi slujeşte o creaţie spirituală interioară, nevăzută a sufletului; aşa că viaţa actuală, văzută a omului, exprimă pe deplin sufletul nevăzut cu însuşirile lui. Dacă sufletul prin definirea lui chiar de Creator este nemuritor, înseamnă că el continuă să trăiască în lumea de dincolo de mormânt, iar viaţa se exprimă prin creativitate; prin urmare, unde este viaţă, este şi creaţie, iar unde este creaţie, este şi viaţă. Înseamnă că şi dincolo de mormânt creaţia sufletului continuă.

În ce constă creaţia sufletului dincolo de mormânt? În acelaşi lucru în ce a constat şi creaţia lui pe pământ. Creaţia sufletului se compune dintr-o mulţime de creaţii

ale puterilor sale. Cum au acționat puterile lui pe pământ, aşa vor acționa şi după mormânt. Viața sufletului o formează conştiința, iar creativitatea sufletului este formată din îndeplinirea obligațiilor moral spirituale. Creația conştiinței se formează din creația puterilor separate ale sufletului, din creația gândirii, din creația dorințelor şi cea a simțurilor.

Viața sufletească, viața interioară se compune din adâncirea simțurilor sufletului în el, auto gândire şi în acelaşi timp în cunoaşterea de sine. Oprit de trup şi de pacea ființială, sufletul nu se desfătează în zadar. Sufletul nu se desfată dacă are oprelişti, ci puterile lui acționează fără obstacole, străduindu-se spre adevăr. La acest punct de vedere despre viața de dincolo de mormânt şi creațiile sufletului în prima perioadă a vieții de dincolo s-a referit Domnul nostru Iisus Hristos în pilda Lui, despre cel bogat şi săracul Lazăr, unde sufletul celui bogat şi al celui sărac sânt prezentate ca fiind vii, acționând conştient atât în interior cât şi exterior, ceea ce reprezintă viața şi creația vieții lor interioare şi exterioare. Sufletele lor judecă, doresc şi simt. Dacă viața de dincolo de mormânt este o continuare a dezvoltării pe mai departe a vieții de pe pământ, atunci sufletul trecând în lumea de dincolo cu toate înclinațiile lui de pe pământ, cu obiceiurile, cu temerile, absolut tot ce cuprinde caracterul său, şi dincolo de mormânt continuă dezvoltarea lor, creația lui bună sau rea, se are în vedere după caracterul ce l-a avut în viața de pe pământ.

Creația de pe pământ este numai începutul creației sale de dincolo de mormânt. Este adevărat, pe pământ sufletul poate să schimbe creația bună cu cea rea şi invers, cea rea cu cea bună, dar cu aceea cu care a trecut dincolo de mormânt se va dezvolta în toată veşnicia. Starea creației sufletului de pe pământ şi de dincolo de mormânt, în egală măsură este la fel de stăruitoare către adevăr, morală, atât în interiorul creației cât şi în afara ei.

În general, corpul şi toate organele lui fac ceea ce vrea

sufletul; ele îndeplinesc voința lui. Această înclinare morală este starea creației sale. Sufletul nevăzut acționează în mod văzut numai prin organele sale; organele de sine stătătoare sunt înzestrări moarte. Prin urmare, dacă deposedăm sufletul de aceste organe, atunci oare el încetează să mai fie suflet? Nu trupul dă viață sufletului, ci sufletul dă trupului; prin urmare şi fără trup, fără toate organele exterioare, el va păstra toate mijloacele şi toate puterile. Şi acțiunea lui continuă şi dincolo de mormânt, cu diferența că va fi în mod inegalabil mai bună față de cea de pe pământ. Pentru a întări proba să ne amintim de pilda lui Iisus Hristos: neluând în seamă prăpastia ce nu se poate măsura, distanța ce desparte raiul de iad, bogatul mort aflându-se în iad, i-a văzut şi i-a recunoscut pe Avraam şi pe Lazăr, care se aflau în rai; mai mult de atât a şi discutat cu Avraam.

Aşadar creația sufletului şi toate puterile lui în viața de dincolo de mormânt vor fi cu mult mai desăvârşite. Pe pământ putem vedea obiectele la distanță mare cu ajutorul lunetelor şi totuşi acțiunea văzută nu poate fi completă, ea are un obstacol în care şi cele mai performante lentile nu o pot ajuta.

În viața de dincolo de mormânt, nici măcar prăpastia enormă nu-i poate împiedica pe cei neprihăniți ca să-i vadă pe cei păcătoşi, pe cei osândiți şi pe cei mântuiți. Cei fără de prihană aflați încă pe pământ, prin viața lor creştină îşi curățau simțurile şi ajungeau într-o stare de moralitate avansată, cea în care se aflau primii oameni până la căderea în păcat, iar creațiile sufletelor lor neprihănite depăşeau cu mult limitele lumii văzute. Ei au fost în relație cu duhuri şi suflete. După aceasta cum să ne îndoim, cum să nu avem mulțumire, când în această lume de dincolo de mormânt, o să trăim veşnic împreună şi vom putea să ne vedem unul pe altul totdeauna.

Prin faptul că sufletul se află în corp, omul a văzut alte lucruri; a văzut sufletul, nu ochiul; a auzit sufletul şi nu

urechea; sufletul avea senzațiile (miros, gust, pipăit) nu organele corpului; prin urmare aceste puteri şi abilități ale sufletului vor fi cu el şi dincolo de mormânt; pentru că el ori se răsplăteşte ori se condamnă, iar cât timp este viu simte recompensa sau osânda. Creațiile sufletelor omeneşti trebuie să pună bază pe iubire, care exprimă esența unei minți curate şi sănătoase. Această creație dirijată în mod dezinteresat de iubirea creştină are țelul său şi însemnătate în împărăția cerurilor, după poruncile Domnului nostru Iisus Hristos: „Mai înainte de toate căutați împărăția lui Dumnezeu şi dreptatea Lui”. La fiecare pas trebuie să sfințim numele Lui, aşa cum viața omului se străduieşte să fie o exprimare a voinței Domnului. Această creație morală a sufletului îl îndeamnă să lupte împotriva situației de creație imorală, contrară naturii lui care izvorăşte nu din voința Domnului, ci din actul arbitrar al omenirii.

În general, creațiile însemnate ale sufletului, morale şi naturale sânt stăruințele lui către adevărul de pe pământ. Şi aşa cum dorințele şi stăruințele sânt nesfârşite, atunci şi dincolo de mormânt aceste stăruințe către adevăr, bine şi frumos vor continua veşnic.

Despre această înclinare a vieții şi a creației sufletului au scris încă păgânii, de exemplu Platon: „unicul şi cel mai vrednic scop al omenirii este să ajungă la adevăr”. Înseamnă că această idee aparține duhului omenesc; prin urmare, ea este ideea morală comună a omenirii ce aparține duhului.

Dacă viața sufletului de dincolo de mormânt este particulară, de sine stătătoare şi activă, atunci această activitate a sufletului de dincolo de mormânt formează creații:

1) referitoare la Dumnezeu,

2) referitoare la cei apropiați şi

3) cea referitoare la tine, față de tine însuți. Toate puterile şi priceperile sufletului apărute împreună, formează activitatea sufletului; aşa că fără suflet, puterile

lui separate nu există, în ele nu există acțiune. Puterile sufletului ce au acționat pe pământ, o dată cu trecerea lor în lumea de dincolo de mormânt, apar şi acolo. Aşa cum este amintit de Mântuitorul în Evanghelie, bogatul (Luc.16. 22-25) după moarte coboară cu sufletul în iad. Sânt prezentate aici de către Iisus Hristos toate activitățile sufletului în iad în toată amploarea lor. Toate puterile sufletului sânt în activitate: conştiința prezintă cauzele unui necaz ce nu poate fi evitat; acțiunea simțurilor interioare şi exterioare produce o întristare chinuitoare; şi în sfârşit, acțiunea voinței se străduieşte fără succes către uşurarea situației în care se află sufletul.

Dacă sufletului îi este moral să trăiască în ființele adecvate, dacă simțurile sufletului se unifică încă pe pământ cu Însuşi Dumnezeu, în legătură de iubire nemuritoare, atunci de comun acord cu puterea iubirii nemuritoare nu se desparte, dar aşa cum ne învață sfânta Biserică trăieşte în comun cu alte duhuri şi suflete. Această familie imensă a unicului Tată ceresc, ai cărui membri sânt fiii Domnului, această împărăție nemăsurată a unui împărat ceresc, sânt membrii pe care Biserica îi numeşte cetățeni ai cerurilor. Dar copiii în familie, cetățenii dintr-o țară, trăiesc în relații diferite între ei.

Sufletul trăind în comunitate există:

1) pentru Dumnezeu,

2) pentru el şi

3) pentru cei apropiați, şi pentru alte ființe potrivite.

Aceste relații ale sufletului cu Dumnezeu, cu el însuşi şi cu alte suflete produc o creație dublă: internă şi externă. Creația interioară a sufletului se compune din atitudinea lui către Dumnezeu şi către el însuşi, iar creația lui externă formează atitudini diferite față de alte ființe şi față de tot ce îl înconjoară: aşa cum este în viața actuală de pe pământ, aşa este şi în lumea de dincolo de mormânt.

Aşa este creația sufletului, dublă atât pe pământ cât şi

dincolo de mormânt. Creația interioară personală a sufletului o formează: conştiința, gândirea, cunoaşterea, simțurile şi dorința. Creațiile externe le compun multe şi diferite influențe a tot ce îl înconjoară, asupra ființelor şi lucrurilor fără viață.

VIAȚA INTERIOARĂ, CREAȚIA INTERIOARĂ
Simțul. Mintea. Memoria. Voința. Conştiința. Creația lor de dincolo de mormânt

Prima şi cea mai de jos treaptă, am putea spune că baza creației sufletului o formează activitatea simțurilor interioare şi exterioare. Simțul este posibilitatea sufletului de a primi un efect de la lucruri prin mijlocirea organelor sale externe, înzestrările creației sale. Organele de acest fel şi corespondentele simțurilor sânt şase, iar corespondentele lor interne sânt trei.

SIMȚURILE
Externe: simț, miros, pipăit, gust, văz şi auz. Interne: atenție, memorie, imaginație

Sufletul ca o ființă moral-spirituală este obligat să ducă şi o viață moral-spirituală. De aceea, toată activitatea lui şi, în egală măsură, şi activitatea separată a puterii sau a mijloacelor lui, trebuie să fie morale. Prin urmare, simțul cât şi mijloacele sufletului trebuie să-şi întemeieze creațiile lui, pe baza obligațiilor moralității spirituale.

Îndeplinirea obligațiilor moral - spirituale ale sufletului formează creația lui pe pământ şi, prin urmare, şi dincolo de mormânt. Îndeplinirea obligațiilor moral-spirituale ale sufletului, sau mai simplu ale legii, este bună pentru om, pentru sufletul lui, aşa cum este menirea omului de a fi fericit. Prin urmare, legile morale ale simțurilor atât ale celor interne, cât şi ale celor externe, dacă se află în armonie, sunt simple, frumoase şi bune şi aduc sufletul în starea de fericire. Aşadar, fericirea se obține numai prin îndeplinirea legii morale şi prin îndeplinirea

obligațiilor ei morale. Ce stare îți dorești pentru sufletul tău în viața de dincolo de mormânt, în acea stare trebuie să fii şi pe pământ, chiar dacă îl aduci prin constrângere. Toate puterile trebuie să fie obişnuite cu acele activități ale sufletului tău. Deci simțurile au pentru acțiunile lor o lege morală care trebuie să fie conformă cu activitatea lui: ce trebuie şi ce nu trebuie făcut.

Unica menire naturală a creației simțurilor este stăruința către adevăr, corect, bun şi frumos. Simțurile noastre, în toate faptele lor față de Dumnezeu, trebuie să urmărească şi să caute numai un singur lucru, slava lui Dumnezeu. Tot ce este împotriva destinației simțurilor noastre care duce către păcat şi în afara legii, trebuie îndepărtat, pentru că este un lucru imoral şi este împotriva naturii sufletului. Simțurile învățate către activitatea naturală sânt mulțumite pentru faptul că ele sânt dedicate slăvirii Domnului. Stăruința de a cunoaşte voia Domnului, Creatorul celor văzute şi nevăzute, obiceiul acesta găseşte mulțumire în toate legile şi se întoarce de la toate ce nu sânt în acord cu caracterul activ al simțurilor şi va continua şi după ce va trece în lumea de dincolo de mormânt, în împărăția măreață a Domnului, unde desemnarea morală a creației simțurilor va fi pe deplin mulțumită. Activitatea simțurilor îşi va atinge scopul şi o dată cu atingerea acestuia se va ajunge la fericire. Prin mijlocirea simțurilor ce aparțin sufletului, el primeşte tiparul lucrurilor, ceea ce cheamă una sau altă stare de lucruri ale sufletului.

Un lucru fericit produce prin mijlocirea simțului o dorință luminoasă în suflet şi această stare de fericire care a început încă de pe pământ va continua dincolo de mormânt cu atât mai mult, unde după spusele apostolului, simțurile vor cunoaşte pentru activitatea lor lucruri pe care ochiul încă nu le-a văzut, urechea nu le-a auzit, iar în minte, sufletul nici nu le-a gândit. Aici se va deschide acțiunea fericită a simțurilor, deci prin urmare şi o dorință nesfârşită.

Aşadar, creaţia simţului este una din primele creaţii ale sufletului, care pune baza unei alte creaţii, voinţa (dorită sau nedorită). Aceste două creaţii, simţul şi dorinţa compun activitatea principală a sufletului, creaţia minţii (gândirea şi cunoaşterea). Creaţia minţii adună în sine toate mijloacele sufletului, formând creaţia lui de autocunoaştere.

Aşadar, pentru starea sufletului în viaţa de dincolo de mormânt, (bună sau de chin) neapărat activă a sufletului, viaţa lui ar fi de neînţeles fără simţuri, dorinţe, gândire şi autocunoaştere.

Unul dintre primele simţuri interioare este văzul. În activitatea lui legiferată ori nelegiferată, pricinuind sufletului ori binele ori răul, ne învaţă chiar Domnul nostru Iisus Hristos, atunci când spune: „Cine se uită la o femeie cu poftă, deja a comis adulterul cu ea în inima lui" (Mt. 5. 28). Activitatea desemnată a văzului, contrară legilor şi moralităţii îl desparte pe om de Dumnezeu şi este lipsit de viaţa fericită în lumea de dincolo de mormânt.

Episcopul Ioan, prin faptul că a aruncat o privire la prea frumoasa Pelaghia, a izbucnit în plâns pentru că el nu se ocupă de sufletul său, aşa cum se ocupă sufletul ei de înfăţişarea sa. Iată creaţia morală, legiferată a văzului, comisă împotriva acţiunii de vedere a femeii lui Putifar, ce s-a îndrăgostit de frumosul Iosif.

Stăruinţa către adevăr şi lumină împrăştie ceaţa necurăţiei. Lege importantă este pentru activitatea sufletului stăruinţa către adevăr, cu care în general este nedespărţită şi bucuria sufletească nepământeană, ca un rod al vieţii morale. Această lege a creaţiei, în parte aparţine unei oarecare puteri sufleteşti, pentru fiecare simţ. Prin urmare el arată temeiul şi creaţia văzului, care trebuie să aibă ţelul său pe pământ spre absolut tot ce ar lumina numele Domnului. Aceste lucruri le poate obţine şi dincolo de mormânt pentru întreaga veşnicie, pentru creaţiile externe ale văzului, cât şi pentru cele interne.

În viața fericită (cea din rai) Dumnezeu se va putea vedea veşnic, împreună cu sfinții îngeri, se pot vedea toți participanții la fericire: toți Sfinții, de asemenea apropiații noştri, cei care au fost dragi inimii noastre încă din viața de pe pământ şi cu care am fost uniți chiar de Dumnezeu în legătura de nedistrus a iubirii veşnice; şi, în sfârşit, se vor putea vedea toate frumusețile raiului! Cât de nesecat este izvorul fericirii pentru simțul văzului!

Dacă din vremurile primului păcat al strămoşilor noştri, cu binele s-a amestecat şi răul, atunci pentru activitatea simțurilor, în general şi în parte pentru activitatea simțului vederii, nu trebuie lăsată sub nici o formă apropierea de el a lucrurilor, a însuşirilor, a activităților în care se vede iadul, care ar putea să omoare chiar sufletul; urmează să ne îndepărtăm privirea de la asemenea ispite (Mt.18). În ce găseşte mulțumire simțul văzului pe pământ, aceea va căuta şi în lumea de dincolo de mormânt. Activitatea văzului pe pământ, dezvoltându-se într-o direcție adevărată, bună şi frumoasă, va găsi pentru el o dezvoltare pe mai departe şi dincolo de mormânt în toată veşnicia, în împărăția adevărului, prea frumoasă şi bună, în împărăția Celui Care a spus despre El: „Eu sânt Adevărul" (In. 14. 6).

Dar acela care şi-a îndreptat pe pământ simțul vederii către o stare imorală, către o activitate contrară naturii şi asemănării, care a găsit pentru simțul său mulțumire pentru încălcarea adevărului, ce nădejde poate avea pentru dezvoltarea pe mai departe a acestei satisfacții dincolo de mormânt?

Toată imoralitatea contra naturii este răutatea. Prin urmare, activitatea contrară legii va găsi în lumea de dincolo, absența acelora cu care s-a obişnuit pe pământ. Dacă şi pe pământ lipsa simțului vederii formează pentru om o pierdere nu tocmai uşoară, atunci şi în viața de dincolo de mormânt, pentru cei păcătoşi se înțelege, în numărul primelor lipsiri, osânda formează pentru ei, după învățătura din cuvântul Domnului, lipsirea de vedere

(orbirea).

În iad prin focul întunecat, cei care sânt chinuiți nu se văd unul pe altul, după cum ne învață Biserica. Prin urmare, fericirea celor drepți are nevoie de existența simțului vederii, pentru că fără simțul vederii, fericirea este imposibilă. După dezbaterea acestor simțuri, ajungem la concluzia comună că numai prin existența simțurilor este posibilă ori fericirea, ori pedeapsa.

Vechiul şi Noul Testament mărturisesc despre viața de dincolo, prezentând sufletele cu simțul vederii. Bogatul şi săracul Lazăr sânt prezentați de Dumnezeu ca cei care s-au văzut unul pe altul. În rai toți cei mântuiți se văd unul pe altul. Sfânta Scriptură a Vechiului Testament ne mărturiseşte despre viața de dincolo de mormânt a sufletului, care nu a fost lipsit de simțurile sale. În iad, fiind într-o situație nedecisă, sufletul unuia şi al altuia nu se văd, fiind lipsiți şi de această bucurie, dar pentru a li se mări durerea, îi văd pe cei mântuiți din rai. Acestea se petrec în prima perioadă, atâta timp cât se prelungeşte starea lor de nedesăvârşire. Vederea sufletului, după învățăturile sfintei Scripturi, apare ca un simț mai înalt decât cel al vederii obişnuite, prin superioritatea ce cuprinde toată viața psihică şi pătrunzătoare din cele mai adânci comori, în temeiurile lui până la apariția lui în relație cu lumea văzută, materială şi nevăzută, cea spirituală. Vederea sufletului pătrunde peste tot, în orice fel ar fi percepția şi acumularea tiparelor exterioare.

Desemnarea morală a activității <u>auzului</u>, în egală măsură cu activitatea de vedere sânt stăruințe către adevăr. Dacă auzul Evei ar fi fost deschis legii Domnului şi îndepărtat de vorbele ademenitoare ale diavolului, acest lucru ar fi fost moral, legat natural de activitatea auzului, iar fericirea lui şi al întregului suflet nu s-ar fi micşorat. Auzul trebuie să se îndrepte pe pământ către moralitate, bunătate şi frumos, pentru a-i obține sufletului tipare de mântuire legale. Dezvoltând pe pământ destinația morală a puterii sufletului, atunci şi în viața de

dincolo de mormânt, în aceeaşi putere va găsi pentru creația lui un izvor nesecat al fericirii. Acolo unde se aude veşnica veselie, acolo sufletul va auzi ceea ce urechea nu a auzit pe pământ. Nimic nu va încălca fericirea auzului, condiționată de starea sufletului în rai. Fericirea sufletului solicită în permanență fericirea puterilor lui separate, prin urmare şi starea corespunzătoare a puterii auzului. Vechiul şi Noul Testament, vorbind despre viața de dincolo de mormânt, prezintă peste tot suflete ce nu au fost lăsate de simțul auzului. Bogatul din Evanghelie şi Avraam sânt prezentați de Dumnezeu că în viața de dincolo de mormânt au stăpânit auzul.

Menirea creației minții este stăruința către adevăr, aceasta fiind recunoaşterea Dumnezeului Creator, începutul tuturor începuturilor, Făcătorul existenței celor văzute şi a celor nevăzute. Căutarea adevărului este stăruința inteligenței generale a omenirii. Conştiința Dumnezeirii proprii înnăscută în sufletul omului, prin urmare înțelegerea despre Dumnezeire, este o înțelegere comună a omenirii, ce aparține întregii omeniri în toate timpurile şi în toate locurile. Mai departe obiectul de activitate pentru minte îl formează conştientizarea naturii văzute şi a celei nevăzute, iar în sfârşit, cea mai importantă activitate a minții este cunoaşterea de sine: autocunoaşterea adevărată a sufletului ca o ființă aparte, personală şi de sine stătătoare. Aşadar conținutul activității minții, cum se mai spune, activitatea de cunoaştere de sine formează totalitatea activității puterilor separate ale sufletului: gândire, cunoaştere, simț şi dorință. Creația minții pe pământ, cunoaşterea atât cea bună cât şi cea rea, va rămâne totdeauna limitată pe pământ.

Prin învățăturile sfântului apostol Pavel, această „cunoaştere parțială" există prin toate puterile minții umane iar dezvoltarea ei pe pământ nu se termină; după legile vieții veşnice, creațiile minții continuă şi dincolo de

mormânt, iar cunoaşterea nu mai este „parţială", ci „la fel ca şi cum am fost cunoscut" (1 Cor. 13. 12). „Întru lumina Ta, Doamne, vom vedea lumină", în mintea şi în conştiinţa noastră.

Creaţia conştiinţei, compusă din creaţiile separate ale puterilor sufleteşti pe pământ, dacă ea este întunecată cu patimi, obişnuinţe, înclinaţii, atunci nu este morală, iar conştiinţa nu creează adevărul. Aşa după cum iadul este primit de om chiar parţial, în mică parte, acţionează în mare sau mică măsură în mod distructiv şi dăunător asupra întregului organism, atunci în mod sigur moralitatea neadevărului, chiar dacă ar fi fost mică, dacă va fi primită de minte, atunci va contamina tot organismul spiritual şi toate creaţiile sufletului şi puterile lui separate vor fi învinse de neputinţa morală. Dincolo de mormânt, autocunoaşterea fiecărui om prin activităţile concentrate ale tuturor puterilor separate ale sufletului (de exemplu, memorie), îi prezintă sufletului în totalitate, în mod clar şi cât mai amănunţit tabloul întregii activităţi de pe pământ, şi pe cea bună şi pe cea rea. Toate faptele, cuvintele, ideile, dorinţele şi simţurile se vor înfăţişa la judecată în faţa întregii lumi morale.

Cea mai importantă activitate a minţii, ce urmăreşte vigilent şi sever starea sufletului, asupra tuturor creaţiilor puterilor separate ale sufletului uman o formează cunoaşterea de sine. Ea dă convingerea adevărată de neputinţa sa, de slăbiciune, de nulitate. Numai o creaţie smerită a minţii, prin căutare şi stăruinţă către adevăr, dă gustul fericirii dincolo de mormânt. Ea se sprijină pe vechea lege a oamenilor, „fără de Mine nu puteţi face nimic", către străduinţa omului spre fericirea veşnică în Dumnezeu şi cu Dumnezeu. Pentru că Însuşi Iisus Hristos ne-a învăţat că împărăţia lui Dumnezeu „este în interiorul vostru".

Şi în rai, activitatea autocunoaşterii continuă, mărturie o depun cuvintele celor drepţi, obligaţi să răspundă în faţa judecăţii: „când Te-am văzut, Doamne, flămând sau

însetat" (Mt.25. 44). Bogatul îşi recunoaşte în iad cauza stării sale de nefericire în care se afla şi de aceea se străduieşte să-i scape pe fraţii lui de la moartea veşnică, care se aflau încă pe pământ: „trimite Doamne către ei (fraţii lui ce se aflau încă pe pământ) pe Lazăr, să mărturisească despre răsplata de dincolo de mormânt, ca ei să nu vină în iad pentru a fi chinuiţi şi să-şi schimbe viaţa păcătoasă în cea binefăcătoare". Iată mărturia de existenţă a conştiinţei nefericitului bogat aflat în iad, conştiinţa unuia de dincolo de mormânt, finalizată în sine şi de activitatea puterilor separate ale sufletului: memorie, voinţă şi simţ.

Viaţa sufletului o formează autocunoaşterea lui, prin urmare autocunoaşterea face din suflet o fiinţă personală care îi aparţine şi dincolo de mormânt; sufletul îşi va continua viaţa personală şi după moarte. Să vedem câte ceva despre apariţia unor puteri separate ale sufletului de dincolo de mormânt.

Activitatea autocunoaşterii este compusă din:

1) activitatea gândirii,
2) activitatea cunoaşterii,
3) activitatea simţurilor,
4) activitatea dorinţelor.

Esenţa puterii de gândire, atât pe pământ, cât şi dincolo de mormânt este adevărul. Scopul moral al acestei puteri parţiale este obţinerea destinaţiei comune a sufletului, veşnicia. Tot ce este agreat de Dumnezeu, tot ce este de acord cu sfântă voia Lui formează esenţa activităţii de gândire pe pământ şi dincolo de mormânt. Modul de gândire al omului de pe pământ arată acea stare în care se va afla fiecare în viaţa de dincolo de mormânt; pentru că dincolo de mormânt, sufletul nu se va îndepărta de la forma gândirii acumulate pe pământ, de la străduinţa către bine sau către rău.

Esenţa activităţii puterii de cunoaştere este de asemenea adevărul. Tot ce este adevărat, frumos şi bun este scopul moral al activităţii de cunoaştere şi de aceea

sufletul se străduieşte să cunoască fericirea. Mărimea cunoaşterii este nesfârşită, pentru că pe pământ, prin toate stăruinţele omului către cunoaştere, acestea compun numai o mică parte din mărimea cunoaşterii. Şi puterea cunoaşterii, ce aparţine sufletului nemuritor, îşi continuă activitatea sa şi dincolo de mormânt, în tot decursul veşniciei. Lucruri pentru cunoaştere va obţine, dar nu va putea ajunge la finalizarea lor, la care ar trebui să se oprească activitatea puterii de cunoaştere. O asemenea susţinere nu este în acord cu dogma de nemurire a sufletului şi a activităţii veşnice.

Peste tot unde este descrisă viaţa de dincolo de mormânt, aşa cum este în Vechiul, aşa şi în Noul Testament, peste tot sufletul este prezentat ca apărător deplin al memoriei în calea lui de pe pământ, a vieţii lui particulare şi memoria despre toţi acei cu care a fost în diferite relaţii în viaţa de pe pământ. Aşa ne învaţă sfânta noastră Biserică, învăţătură care este adevărată şi în deplin acord cu o minte sănătoasă.

Bogatul din Evanghelie îi ţine minte pe fraţii lui care au rămas pe pământ şi se ocupă de viaţa lor de dincolo de mormânt. Cu cât activitatea sufletului se compune din activităţile tuturor puterilor separate, pe atât autocunoaşterea deplină (activitatea de gândire) şi autojudecarea (activitatea conştiinţei) nu se pot obţine fără activitatea memoriei, care redă în conştiinţă tot trecutul.

În prima perioadă a vieţii de dincolo de mormânt, cei ce se găsesc în rai se află în unire, legătură şi relaţie cu cei care încă trăiesc pe pământ; tare îşi mai amintesc şi îi iubesc pe toţi cei care au fost dragi inimii lor. Cei care i-au urât pe cei apropiaţi în timpul vieţii, dacă nu s-au vindecat de această slăbiciune, urăsc şi în viaţa de dincolo. Se înţelege că ei se află în gheena, acolo unde nu este iubire.

Voinţa este capacitatea dispusă asupra întregii activităţi a sufletului şi a puterilor lui separate după

dorința lui. Scopul moral al voinței este îndreptarea activității sufletului și a puterilor separate după necesitatea legii Domnului și a conștiinței. Voința trebuie să organizeze toată activitatea sufletului, în așa fel ca în el să se exprime îndeplinirea morală și desemnarea naturală a voinței Domnului.

Însușirea activității voinței este acordul sau dezacordul cu legile Domnului și ale conștiinței. Acest acord sau dezacord, care a început pe pământ, dincolo de mormânt se exprimă ori printr-o unire deplină cu voința Domnului, ori în unirea lor cu dușmanii adevărului și înăsprirea atitudinii față de Dumnezeu.

Activitatea simțurilor și dorințelor este temei pentru activitatea de gândire și cunoaștere. Dar atâta timp cât autocunoașterea nu este îndepărtată nici după mormânt, atunci și activitatea simțurilor și a dorinței ce formează fundamentul cunoașterii îl vom accepta neapărat și în lumea de dincolo de mormânt. Unde nu este activitatea simțurilor, acolo nu este dorință, cunoaștere, acolo viață nu există. Reiese că sufletul nemuritor are activitatea simțurilor și dincolo de mormânt, căci altfel nu există nici răsplată. Cele spuse sânt susținute de cuvântul Domnului și de judecata sănătoasă. Însușirea naturală, morală, activitate ce aparține unui lucru cunoscut (sau lucruri cunoscute) care le caracterizează, este deosebirea lor de alte lucruri, legea după care el trebuie neapărat să acționeze, pentru a-și îndeplini rolul lui și să obțină țelul existenței sale. Dar cum țelul creației nu este o greutate pentru existență, ci este o fericire prin care să proslăvești pe Creatorul tău și pentru că totul este moral și înnăscut lucrului respectiv, nu poți ca să-l îndepărtezi, ci din contra formează pentru el binele, căci legea Domnului nu este o povară.

Despre aceasta a mărturisit și sfântul apostol Ioan: „Legile Lui nu sânt împovărătoare” (In. 5. 3). Legea nu este o obligație sau o constrângere. Legea Domnului este o cerință morală, făcută ca îndeplinirea ei să fie ușoară și

de netrecut. Şi pentru că această cerinţă este naturală, atunci îndeplinirea ei trebuie formată ca să fie bună, mai ales asupra celui care acţionează după legea lucrului respectiv. De exemplu, iubirea este particularitate înnăscută în sufletul omenesc şi care îi aparţine în mod deosebit numai lui. Iubirea pentru om este morală, însuşirile lui sânt naturale, fără de care el pierde denumirea umană şi, neatingând ţelul pentru care a fost creat, denaturează creaţia sa.

Iubirea pentru om este lege, îndeplinirea căreia îi aduce bunătate, fericire şi bucurie, şi pe pământ şi dincolo de mormânt. Îndeplinind legea naturii sale, omul îndeplineşte cererea conştiinţei, care este şi legea interioară, vocea Domnului, chiar Cel ce a intrat în inima robului său cu o bucurie nepământeană, încă în viaţa lui de pe pământ. Legea îndeplinită, scopul este atins, iar plata pentru om este liniştea, bucuria şi fericirea. Chiar Domnul nostru Iisus Hristos a mărturisit acest adevăr: „fiţi blânzi şi smeriţi cu inima şi veţi găsi odihnă sufletelor voastre".

Apariţia conştiinţei prin activitatea ei este o linişte pentru inimă, sau invers, neliniştea inimii, prin abaterea de la legea morală, de la necesitatea naturii moral spirituale. Pe pământ sânt mijloace de a aduce conştiinţa într-o stare de linişte, dar dincolo de mormânt ce poate să o liniştească, ce poate să o împace? Activitatea conştiinţei pe pământ, în egală măsură ca şi activitatea altor puteri sufleteşti sânt numai începutul activităţilor lor de dincolo de mormânt. Simplitatea sufletului şi inima curată, iată starea sufletului, corespunzătoare vieţii fericite din rai, în viitorul său. Aşadar activitatea memoriei, a voinţei şi conştiinţa formează îndeplinirea legiferată a desemnării naturale.

Activitatea conştiinţei în viaţa de dincolo de mormânt înainte de toate formează viaţa interioară (sau activitatea) a sufletului. Activităţile conştiinţei pe pământ, în egală măsură şi dincolo de mormânt sânt vocea judecăţii ei,

sânt demascarea ei. Iar după aceea vine liniştea sau mustrările, ca urmare a judecării de sine. Cunoaşterea de sine ca activitate a memoriei şi judecarea de sine ca activitate a conştiinţei formează viaţa spirituală interioară a sufletului dincolo de mormânt. Cine nu a experimentat pe el însuşi influenţa conştiinţei încă atunci când se afla pe pământ? După terminarea oricărei binefaceri, inima se umple cu o bucurie aparte nepământeană. Şi invers, după săvârşirea unor răutăţi, când s-a încălcat legea, inima intră într-o stare de nelinişte, se umple de frică, după care urmează câteodată o disperare rea şi înverşunată, dacă sufletul în timpul său nu se va vindeca de răutatea făcută prin mijloacele dăruite omului, de medicul sufletelor şi al trupurilor, Dumnezeu. Iată două stări de suflet aflate în opoziţie una faţă de alta, chemate de activitatea conştiinţei. Aceste două stări vor primi dincolo de mormânt, o dezvoltare în continuare prin aceeaşi judecată a conştiinţei, a recompensei sau a osândei pentru starea de moralitate avută pe pământ.

Conştiinţa este vocea legii, vocea Domnului în omul creat după chipul şi asemănarea Sa. Ca moralitate înnăscută, puterea sufletului conştiinţa nu-l va lăsa pe om niciodată, indiferent unde ar fi sufletul.

Activitatea conştiinţei - judecată şi condamnare, sânt cuvinte veşnice, ce nu vor tăcea niciodată. Activitatea ei (asupra celor mântuiţi din rai şi asupra celor condamnaţi din iad) nu se va scurta niciodată. Judecata conştiinţei, judecata Domnului este intolerabilă. Iată de ce sufletele aflate încă pe pământ, urmărite de conştiinţa lor şi neştiind să o împace prin căinţa fiului risipitor, sau cea a vameşului, sau a apostolului Petru, sau a femeii adultere, atentează la sinucidere, crezând că vor găsi sfârşitul chinurilor conştiinţei. Dar sufletul nemuritor trece numai în existenţa nemuritoare, corespunzătoare stării lui de dinainte de moarte, iar sufletul urmărind conştiinţa de pe pământ, trece dincolo de mormânt în aceeaşi stare de judecare de sine şi de reproş veşnic.

Eliberându-se din corp, sufletul intră într-o viață morală veşnică. Conştiința deplină (prin activitatea memoriei) a vieții întregi de pe pământ este un tablou viu al activității ei aici pe pământ, este ca un temei al stării de fericire sau de osândă şi formează viața sufletului, auto cunoaşterea de dincolo de mormânt. Iar activitatea conştiinței, linişte sau auto judecarea vor umple această viață, ori cu fericirea veşnică, ori cu un reproş veşnic, unde nu poate fi nici măcar umbră de linişte, pentru că liniştea se găseşte acolo unde nu sânt reproşuri, imputări, urmăriri dinspre partea legii.

VIAȚA EXTERIOARĂ, ACTIVITATEA EXTERIOARĂ

Unirea, legătura, atitudinea reciprocă şi relația lumii actuale cu cea de dincolo de mormânt şi unirea, legătura şi relația între ele a sufletelor în lumea de dincolo de mormânt

Dacă prin nemurirea lui, sufletul, viața lui interioară sânt deplin corespunzătoare cu scopul pentru care a fost creat, el pretinde o existență nu în mod singular, ci în comun cu lucrurile ce îi sânt necesare şi aşa cum ne învață Domnul nostru Iisus Hristos, pentru o viață comună este necesară şi activitatea externă a sufletului în viața de dincolo de mormânt, exprimată ca o atitudine reciprocă între ființele moral-spirituale, duhuri şi suflete, ca şi atitudinea către tot ce îl înconjoară.

Prin urmare, conținutul activității exterioare a sufletelor dincolo de mormânt formează unirea, legătura, atitudinea şi relația cu cei ce se află încă pe pământ şi relația între ele în prima perioadă a vieții de dincolo de mormânt; iar în al doilea rând, numai între ele în împărăția cerurilor, în împărăția slavei.

În perioada a doua, atunci când urmează despărțirea definitivă dintre cei mântuiți şi cei care au murit, atunci va înceta între ele orice activitate reciprocă. Activitatea reciprocă în rai va continua în toată veşnicia ei, fiindcă fără ea este imposibil să fie prezentată fericirea; de aceea

s-a scurtat şi în iad în perioada învierii lui Iisus Hristos, când i-a scos pe cei neprihăniţi de acolo.

În iad nu există activitate reciprocă; cei ce locuiesc acolo sânt lipsiţi de această fericire, ei nu se văd unul pe altul, dar văd numai duhurile rele. Fiinţele moral spirituale, duhurile (bune şi rele) şi sufletele care se află încă pe pământ în corpuri, ca şi cele despărţite de corp care se află în lumea de dincolo de mormânt, în împărăţia corespunzătoare în deplinătatea naturii lor, vor acţiona în mod reciproc oriunde s-ar afla. Lumea spirituală de dincolo de mormânt, şi cea actuală (cea de pe pământ) au o influenţă reciprocă una asupra alteia. Prin urmare, şi fiinţele moral-spirituale, sufletele ce se află în lumea de dincolo de mormânt, acţionează în mod reciproc unele asupra altora.

Cuvântul Domnului ne-a descris faptul că îngerii Domnului nu trăiesc în mod singular, ci se află în relaţie între ei. Domnul nostru Iisus Hristos spune că dincolo de mormânt, sufletele celor drepţi, vor trăi în împărăţia Lui ca îngerii, prin urmare natura sufletului seamănă cu natura îngerilor, de aceea şi sufletele vor fi între ele în relaţie spirituală. Relaţia este ceva natural, moral şi particular pentru fiecare suflet, fără de care existenţa sufletului nu-şi va atinge ţelul, fericirea; numai prin relaţie, prin activitate reciprocă, sufletul poate ieşi din starea lui imorală, despre care i-a spus chiar Creatorul lui: „nu este bine ca omul să fie singur” (Fac. 2. 18). Aceste cuvinte se referă la perioada când omul a fost în rai, unde nu este nimic în afară de fericirea raiului. Pentru fericirea deplină, înseamnă că nu i-a ajuns o singură fiinţă, cu care să fi fost împreună în relaţie, ci şi cu alţii. Acest adevăr l-a mărturisit în rai chiar Dumnezeu, iar mai târziu l-a repetat Duhul Sfânt prin vocea împăratului David: „Cât este de frumos şi de plăcut a locui fraţii împreună” (Ps.132. 1). Înseamnă că pentru fericirea deplină trebuie să convieţuieşti cu suflete cuvioase, după mărturia aceluiaşi David, care a spus şi a poruncit să nu

se dispreţuiască relaţiile cu oamenii în general, dar să se evite relaţia cu cei necuvioşi: „Fericit este omul care n-a umblat în sfatul celor necredincioşi şi în calea păcătoşilor nu a stat şi pe scaunul hulitorilor nu a şezut" (Ps.1. 1). De aici reiese foarte clar că fericirea necesită o anume activitate reciprocă şi relaţii reciproce. Se spune că activitatea reciprocă este relaţia întemeiată pe unire, legătură şi atitudine reciprocă.

Sufletul ieşit din trupul său îşi continuă creaţia lui ca o fiinţă vie şi nemuritoare. Dacă relaţia formează necesitatea morală a sufletului, fără de care nu este posibilă nici chiar fericirea lui, atunci această necesitate va fi mulţumită într-un mod mai desăvârşit dincolo de mormânt, în comun cu cei aleşi de Dumnezeu în împărăţia cerurilor. Prin toate mărturiile Revelaţiei Dumnezeieşti despre convieţuirea şi relaţia în viaţa de dincolo de mormânt a celor drepţi (în rai), până şi mintea noastră poate să o realizeze analizând acest lucru. Chiar Domnul nostru Iisus Hristos prezintă activitatea reciprocă a sufletelor în prima perioadă a vieţii de dincolo de mormânt în pilda bogatului şi săracului Lazăr.

LEGĂTURA ŞI RELAŢIA LUMII DE DINCOLO DE MORMÂNT CU CEA ACTUALĂ

În partea a doua ne-a fost expusă învăţătura Bisericii ortodoxe despre unirea, legătura, raportul şi relaţia a două lumi: actuală, văzută cu cea de dincolo de mormânt, nevăzută. Atenţia deosebită a constat în unirea, legătura, atitudinea şi relaţia privitoare la cei vii.

În partea a treia au fost arătate acele mijloace interne pe care cei vii le folosesc pentru a exprima unirea, legătura, atitudinea şi relaţia cu lumea de dincolo de mormânt.

Capitolul actual trebuie să arate în ce se finalizează unirea, legătura, atitudinea şi relaţia cu lumea de dincolo de mormânt, în raport cu cei ce se află încă pe pământ.

Se va dezbate mai amănunțit atitudinea sufletelor, aflate în stare nedecisă, în relație cu cei vii.

În capitolul anterior a fost expusă viața interioară a sufletului în viața de dincolo de mormânt şi activitatea tuturor puterilor lui, iar pentru ca existența să fie deplină, prin mărturisirea Dumnezeului–Creator că „nu este bine ca omul să fie singur”, atunci sânt indispensabile legătura şi relația cu ființele moral spirituale asemănătoare lui în împărăția moral-spirituală, care se întinde în vremea actuală atât pe pământ cât şi în afara lui. Aceasta înseamnă că sufletele aflate într-o stare nedecisă se află în activitate reciprocă atât cu sufletele ce se află încă pe pământ, cât şi cu cele ce se află în lumea de dincolo de mormânt, dar care se află deja în starea de mântuiți. <u>Starea celor pierduți nu mai are nici o legătură şi nici o relație cu cei mântuiți, nici cu cei cu starea nedecisă pentru că sufletele aflate în stare pierdută şi atunci când se aflau pe pământ, nu au avut nimic comun, nici legătură, nici relație cu sufletele bune, ce au aparținut celor aflați în stare de mântuire şi cu cei aflați în stare de indecizie.</u>

Viața exterioară (activitatea) a lumii de dincolo de mormânt starea celui mântuit şi starea celui nedecis este bazată, pătrunsă şi se conduce de o lege comună, ce leagă toate ființele moral-spirituale cu Creatorul lor Dumnezeu şi între ele, legea nemuririi, care este iubirea veşnică.

Sufletele ambelor stări ale lumii de dincolo de mormânt, cei mântuiți şi cei cu situația nedecisă, dacă au fost uniți încă de pe vremea când au fost pe pământ (şi în mod special că au fost apropiați cu inima unul de altul, întăriți printr-o legătură puternică, neamuri, prieteni, cunoştințe), vor continua şi dincolo de mormânt, o iubire sinceră, cu inimă curată, iubind chiar mai mult decât iubeau în timpul vieții de pe pământ. Dacă iubesc, înseamnă că îşi aduc aminte de ai lor, care au rămas pe pământ. Amintindu-şi de ai lor, care au

rămas pe pământ, cei ce au trecut în lumea de dincolo de mormânt se gândesc la ei. Cunoscând viața celor vii, locuitorii lumii de dincolo de mormânt, iau parte la viața lor, prin mâhnire sau bucurie alături de cei vii. Având un singur Dumnezeu comun, cei ce au trecut în lumea de dincolo speră în rugăciunile şi mijlocirile celor vii şi le doresc mântuirea ca şi pentru ei, aşteptându-i în orice clipă să vină pentru liniştea lor alături de ei în lumea de dincolo de mormânt. În fiecare clipă, pentru că ei cunosc obligațiile tuturor celor ce trăiesc pe pământ, de a fi gata pentru a trece în lumea de dincolo de mormânt.

„Dumnezeu este iubire", ne învață apostolul Ioan. Iar Mântuitorul a spus că El este viața; prin urmare, viața este iubirea şi invers, iubirea este viața. Aşa după cum este viața veşnică, pentru că şi Dumnezeu este veşnic, prin urmare şi iubirea este veşnică. Pentru aceasta apostolul Pavel ne învață că iubirea nu moare niciodată, doar că trece în altă lume împreună cu sufletul, pentru că iubirea, ca şi viața îi sânt strict necesare, pentru că sufletul este nemuritor. Prin urmare, iubirea pentru sufletul viu este apartenența morală, fără de care el este mort, aşa după cum mărturiseşte chiar cuvântul Domnului: „cel ce nu-şi iubeşte fratele, se află în moarte" (1 In. 4. 8).

Deci, iubirea împreună cu sufletul trec dincolo de mormânt în împărăția iubirii, unde fără iubire nu poate exista nimeni. Iubirea este însuşirea dumnezeiască, morală, dăruită sufletului de la naştere; prin învățătura sfântului apostol, rămâne în posesia sufletului şi dincolo de mormânt. Iubirea săpată în inimă, sfințită şi întărită de credință, arde şi dincolo de mormânt către Izvorul iubirii, către Dumnezeu şi către cei apropiați, care au rămas pe pământ, cu care a fost unită de Dumnezeu într-o puternică legătură. Dacă noi creştinii, aflați în atitudini diferite, suntem legați între noi cu legături sfinte, puternice ale iubirii nemuritoare, atunci inima plină de această iubire, se înțelege că şi dincolo de mormânt va

arde cu aceeaşi iubire, către Dumnezeu şi către cei apropiaţi, dar în mod special pentru cei cu care a fost unită, prin binecuvântarea Domnului, (îndeosebi neamuri) prin legătura iubirii.

Aici, în afară de porunca comună a Mântuitorului nostru Iisus Hristos: „Iubiţi-vă unul pe altul aşa cum vă iubesc şi eu" poruncă dată nu trupului, ci sufletului nemuritor, se ataşează şi alte puncte de vedere ale sfintei iubiri a neamurilor. „Cel ce se află în iubire se află şi în Dumnezeu" (1 In. 4. 16), ne învaţă apostolul iubirii Ioan. Înseamnă că cei răposaţi în Domnul ne iubesc pe noi cei vii. Nu numai cei ce se află în Domnul în stare desăvârşită de mântuire, dar şi cei care nu sânt îndepărtaţi definitiv de Dumnezeu, cu starea nedecisă, păstrează iubirea către cei rămaşi pe pământ.

Numai sufletele moarte, care au fost străine cu desăvârşire de iubire, cărora şi pe pământ iubirea era pentru ei o povară, a căror inimă era plină de răutate şi ură şi dincolo de mormânt sânt străine de iubire şi către apropiaţii lor. _Ce acumulează sufletul pe pământ, iubire sau ură, cu aceea trece în veşnicie._ Despre faptul că cei morţi dacă au avut pe pământ numai iubire adevărată şi după trecerea lor în starea de dincolo de mormânt, ne iubesc pe noi cei vii, ne mărturiseşte bogatul şi săracul Lazăr din Evanghelie. Dumnezeu ne arată clar că cel bogat se află în iad cu toate mâhnirile lui, încă îşi aduce aminte de fraţii lui ce au rămas pe pământ şi se ocupă pentru starea lor de dincolo de mormânt.

Prin urmare el îi iubeşte. Dacă aşa iubeşte un păcătos, atunci cu ce iubire adâncă de părinte îi iubesc părinţii pe copiii orfani care au rămas pe pământ! Cu ce flacără a iubirii îi iubesc soţiile care au trecut în altă lume, pe cei care au rămas pe pământ văduvi! Cu ce iubire îngerească îi iubesc copiii ce au trecut în lumea de dincolo de mormânt, pe părinţii lor care au rămas pe pământ! Cei cu iubire din inimă curată, cei trecuţi din lumea aceasta, fraţi, surori, prieteni, cunoscuţi şi toţi

creştinii adevăraţi, îi iubesc pe cei pe care i-au lăsat pe pământ pe fraţi, pe surori, pe prieteni, pe cunoscuţi şi pe toţi cei care îi unea credinţa creştină! Sfântul apostol Petru, plecând din această viaţă de pe pământ, le promitea contemporanilor săi să amintească de el şi după moarte: „O să mă străduiesc, ca şi după plecarea mea, să vă aduc aceasta în minte” (2 Ptr. 1. 15).

Aşa că şi cei aflaţi în iad se ocupă de noi, iar cei ce se află în rai se roagă pentru noi. Dacă iubirea este viaţa (fără îndoială cea adevărată), putem admite că răposaţii noştri nu ne iubesc? Se întâmplă de multe ori că noi îi judecăm pe alţii şi le facem reproşuri pentru greşelile pe care le avem noi înşine; noi înşine nu-i iubim pe cei apropiaţi şi credem că toţi oamenii nu se iubesc unul pe altul, atunci cum inima iubitoare îi iubeşte pe toţi, fără să urmărească la nimeni duşmănie, ură, răutate iar în cei mai neprietenoşi vede şi găseşte prieteni pentru el? Prin urmare, interzicând iubirea celor morţi către cei vii, îşi pune în memorie starea proprie a inimii lui reci, străină iubirii de foc Dumnezeieşti, străină vieţii spirituale, departe de Domnul nostru Iisus Hristos, cel care i-a unit pe toţi membrii Bisericii Lui, oriunde s-ar fi aflat ei, pe pământ sau în viaţa de dincolo, prin iubirea Lui nemuritoare.

Nu iubesc tot ce-mi amintesc, dar tot ce iubesc, aceea îmi amintesc şi nu pot să uit, până iubesc, iar iubirea este nemuritoare. Memoria este puterea şi capacitatea sufletului. Dacă pentru activitatea sufletului ar fi fost strict necesară şi activitatea memoriei pe pământ, atunci nu se va lipsi sufletul de memorie nici dincolo de mormânt! Memoria vieţii de pe pământ, ori va linişti sufletul, ori îl va preda conştiinţei pentru judecată. Să admitem că memoria lipseşte în viaţa de dincolo de mormânt; atunci în ce fel poate să fie şi autocunoaşterea şi autocondamnarea, fără de care este de neconceput viaţa de dincolo de mormânt, cu răsplată sau cu pedeapsă în pelerinajul său de pe pământ? Complicii

vieții de pe pământ nu pot ieşi din memorie, atâta timp cât sânt copărtaşi în activitatea sufletului. Despre faptul că morții îşi amintesc de apropiații lor care au rămas pe pământ, reiese din pilda Mântuitorului despre cel bogat şi săracul Lazăr, dar pe dreptate şi după o minte sănătoasă.

Bogatul aflat în iad, fără să se uite la starea lui jalnică, îşi aminteşte de cei cinci frați ai săi, ce au rămas pe pământ. Prin urmare, răposații noştri cei dragi inimilor noastre, îşi aduc aminte de noi, de cei care am mai rămas pentru o perioadă pe pământ.

Starea sufletească a omului o formează gândirea (gândul), voirea (voința) şi simțurile; acestea sânt activitățile sufletului. Nemurirea sufletului face şi activitatea lui nesfârşită. Activitatea sufletului bun sau rău, în atitudinea lui către cei apropiați continuă şi dincolo de mormânt.

Primul, adică sufletul bun, se gândeşte cum să-i salveze pe cei apropiați şi, în general, pe toți. Iar al doilea-cel rău, cum să distrugă.

Sufletul bun se gândeşte: „Ce dureros că cei rămaşi pe pământ cred doar puțin, sau nu cred de loc; gândesc, dar se gândesc puțin, sau nu se gândesc deloc, pentru ceea ce-i pregăteşte Dumnezeu omului dincolo de mormânt". Bogatul din Evanghelie aflat în iad, iubind, îşi aduce aminte de frații lui, se gândeşte la ei şi ia parte activă în viața lor. Învierea morților în momentul morții Domnului nostru Iisus Hristos pe cruce este un exemplu pentru modul în care morții au luat parte la viața celor vii. Dacă ne iubesc,dacă îşi aduc aminte de noi, dacă se gândesc la noi, cei ce au plecat dintre noi, atunci este normal că iubirea lor ia parte activă la soarta noastră. Cei morți văd în mod clar rodul vieții de pe pământ şi de aceea se angajează în soarta celor vii printr-o participare vie. Ei sânt mâhniți sau se bucură împreună cu cei vii.

Oare pot să cunoască morții viața celor ce au rămas pe pământ? Atunci de ce bogatul din Evanghelie îi cere

lui Avraam să trimită pe cineva din rai la fraţii lui, pentru a-i avertiza de starea lor amară în viaţa de dincolo de mormânt? Din cererea lui este descris faptul că el cunoaşte pe deplin că fraţii lui trăiesc aşa cum trăia şi el, în nepăsare. De unde ştie el? Dar poate fraţii lui trăiesc în binefaceri? Chiar Mântuitorul ne învaţă în această pildă că viaţa noastră de pe pământ are influenţă în starea de dincolo de mormânt a morţilor. În ce stare sufletească îl aducea pe cel bogat viaţa fraţilor săi? El se întrista de faptul că ei duceau o viaţă păcătoasă. Cât de puternic îl tulbura pe nefericitul bogat ce se afla în iad! Nu a spus nimic Mântuitorul dacă se ocupau fraţii lui aflaţi în viaţă de fratele lor mort. Grija lor pentru cel mort ar fi fost necesară! Se poate ca două cauze să-l trezească pe nefericitul bogat să-i ceară lui Avraam întoarcerea fraţilor săi către o viaţă morală, binefăcătoare.

Prima cauză: el nu se gândea pe pământ niciodată la mântuirea lui şi nici la cea a fraţilor săi; iubindu-se numai pe el, trăia numai pentru el. Aici l-a văzut pe Lazăr în măreţie, iar el era neglijat, mâhnit şi parcă experimentând înţepăturile iubirii de sine şi simţul de invidie, el cere de la Avraam solie pe pământ din lumea de dincolo de mormânt.

A doua cauză: salvând fraţii, el spera şi salvarea proprie, dar prin ei. Se înţelege că dacă ei şi-ar fi schimbat modul de viaţă, atunci şi-ar fi amintit şi de el, amintindu-şi de el ar fi luat parte la starea lui de dincolo de mormânt, prin rugăciuni şi jertfe către Dumnezeu.

Cucernicia celor vii obţine pentru cei morţi bucurie, iar necinstea aduce mâhnire. Căinţa şi prin ea îndreptarea vieţii unui păcătos (pe pământ) aduce bucurie îngerilor; de aceea toată ceata îngerilor şi împreună cu ei toată comunitatea celor drepţi se bucură şi se veselesc în ceruri. Sfânta Scriptură mărturiseşte *marea bucurie din ceruri la îndreptarea păcătosului pe pământ.* Cei ce trăiesc în ceruri şi aşa sânt fericiţi, dar la

fericirea lor se adaugă o bucurie nouă, atunci când noi în vremea cât ne aflăm pe pământ începem să ne debarasăm de deşertăciuni, de cele vremelnice, de cele trupeşti şi să intrăm în conştiinţă şi să vedem cât de mult ne-am îndepărtat de rostul nostru, cât ne-am îndepărtat de Dumnezeu.

Punând frâu fărădelegilor, neadevărurilor, noi intrăm într-o nouă activitate, bazată pe învăţăturile lui Hristos. Şi aşa prin viaţa noastră în Hristos şi pentru Hristos, viaţă trăită după voia Domnului şi morală le vom produce bucurie şi celor ce trăiesc în ceruri. Nu numai cei ce trăiesc în ceruri vor avea bucurie, dar şi cei morţi care nu au atins desăvârşirea în credinţă şi chiar cei osândiţi deja, după cum recunoaşte un craniu al unui preot, care după cum spune sfântul Macarie din Egipt, au bucurie din partea celor vii, a celor ce se tem de Dumnezeu şi ale căror rugăciuni au fost primite de Dumnezeu.

Morţii îi vor găsi în noi cei vii pe binefăcătorii lor îmbunătăţindu-le starea lor de dincolo de mormânt. Acum este clar de ce nu a fost bucurie în ceruri pentru nefericitul bogat, din cauza vieţii fraţilor săi de pe pământ, dar şi pentru locul lui fără de bucurie în iad, după cum mărturiseşte Evanghelia şi anume că nu a avut un motiv care să-i producă bucurie în viaţa de dincolo de mormânt, nu s-a căit de păcate şi nu a îndreptat viaţa fraţilor săi. Dar ei ar fi putut să îmbunătăţească starea în viaţa de dincolo de mormânt a nefericitului lor frate!

Că bogatul din iad ştia despre viaţa fraţilor săi de pe pământ, poate fi susţinut şi de discuţia sfântului Macarie din Egipt cu craniul preotului. Craniul mărturisea: „Când te rogi pentru noi, atunci primim o oarecare bucurie...". Prin urmare, bogatul din Evanghelie putea şti viaţa fraţilor săi de pe pământ din propria stare a vieţii lui de dincolo de mormânt; nevăzând nici o bucurie în viaţa de dincolo, aşa după cum arată Evanghelia, el şi-a încheiat

viața lui în nepăsare. Dacă ei ar fi dus o viață cât de cât în credință, atunci nu ar fi uitat de fratele lor mort şi l-ar fi ajutat cu câte ceva; atunci şi el ar fi putut spune, ca şi craniul preotului, că primeşte o oarecare bucurie de la rugăciunile lor pentru el. Neprimind nici o bucurie dincolo de mormânt, bogatul realizează direct viața lor nepăsătoare, şi de aceea îi cere lui Avraam ca să trimită pe cineva la ei, din lumea de dincolo de mormânt. Iată care este prima şi cea mai importantă cauză, de ce morții cunosc viața noastră de pe pământ şi bună,şi rea, din legătura ei cu propria lor stare de dincolo de mormânt. Cerința activității sufletului în trup este limitată de către elementul material şi grosolan.

Orizontul activității sufletului, prin strânsa lui unire cu trupul supus legii, spațiului şi timpului, se află dependent de aceeaşi lege, de spațiu şi timp şi de aceea activitatea sufletului este limitată de posibilitățile ființelor corporale obişnuite. Părăsind trupul, sufletul s-a eliberat şi nu mai este supus legii spațiului şi timpului şi ca o ființă subțire în eter, intră în activitate, ieşind din obstacolele lumii ființiale. El vede şi recunoaşte tot ce se ascundea de el. Sufletul, după ce a intrat în starea lui morală acționează moral, iar simțurile lui intră în activitatea prezentă, atunci când starea simțurilor din timpul vieții a fost imorală, bolnăvicioasă şi ca urmare a păcatului, aşa este şi lucrarea lui. Câteva vise (se înțelege, nu toate), extazul, somnambulismul susțin cele spuse.

Prin urmare, după despărțirea sufletului de trup, el intră în opreliştile morale ale activității sale, atunci când spațiul şi timpul pentru el nu mai există. Dacă cei cu credință desăvârşită ştiu (văd, simt) starea celor nedesăvârşiți din lumea de dincolo, neluând în seamă distanța de nemăsurat (existentă de exemplu între Avraam şi cel bogat) intră în relație între ei, aşa ei ştiu şi starea noastră de pe pământ, fără să ia în considerare spațiul indeterminabil dintre rai şi pământ. Dacă şi cei cu

situația nedecisă (nehotărâtă) cunosc (văd și simt) starea celor cu starea clară, atunci de ce primii, care se află în iad, nu pot să cunoască în același fel și starea celor de pe pământ, așa cum știa nefericitul bogat aflat în iad starea celor cinci frați ai lui aflați încă în viață pe pământ? Sau dacă cei morți se află printre noi cei vii cu duhul lor, atunci pot ei oare să nu cunoască viața noastră de pe pământ?

Așa că sânt trei temeiuri pe care morții cu situația nedecisă cunosc viața celor vii:

1) starea proprie de dincolo de mormânt,

2) simțurile perfecte de dincolo de mormânt și

3) dragostea față de cei vii. Ceea ce numesc ei adevărat și frumos, noi le recunoaștem în creația Domnului.

Însuși Dumnezeu Creatorul spune despre creația lui că toată „este bună foarte" (Fac. 1. 31). Lumea spirituală, morală, fizică este un întreg măreț și armonios. Nu ar fi putut ieși din mâinile Dumnezeului Creator ceva monstruos. În creațiile Domnului totul se petrece în ordine și nu întâmplător (după cum învață materialiștii, care nu recunosc nimic în afară de materie), dar s-au petrecut și se petrec conform unui plan, dintr-un sistem măreț, pentru un scop bine definit și după legi neschimbate. Totul este în comuniune, fiecare îl ajută pe celălalt, totul depinde de unul și de celălalt; prin urmare totul influențează unul pe altul și starea despre ceva anume se găsește în legătură și atitudine cu starea a altceva și cu starea unui întreg. Dezvoltarea lumii spirituale, morale și fizice merg paralel, mână în mână după legile vieții, date odată și neschimbate. Starea întregului comun se reflectă asupra stării părților sale. Starea părților dintr-un întreg, acționând reciproc una asupra alteia, le aduc la înțelegere și armonie. Înțelegerea și armonia, starea ființelor moral-spirituale este definită ca simț, cum ar fi spre exemplu simțul stării unuia și fără să vrei ajungi și tu în aceeași stare.

Împărăţia lui Dumnezeu, împărăţia fiinţelor moral - spirituale, aşa cum sânt duhurile şi sufletele oamenilor este dominată de unica natură, de un singur scop al existenţei şi de o singură lege a gândirii unice, izvorâtă din legea iubirii; acestea leagă toate fiinţele moral-spirituale cu sufletele, cu existenţa, viaţa sufletului, dar nu numai cu el, ci şi cu Creatorul lui, cu Dumnezeu şi cu cei apropiaţi. Eva a fost creată pentru Adam şi existenţa sufletului ei este menită nu numai pentru ea singură, dar şi pentru deplinătatea vieţii lui Adam.

Aşa că starea sufletului este condiţionată de starea sufletelor din jurul lui, cu care se găseşte în diferite legături. Rapid a fost răspunsul lui Adam, la căderea Evei! Iubirea de sine este ceva imoral pentru suflet; viaţa plină a sufletului condiţionează atitudinea lui către Dumnezeu şi către fiinţele asemănătoare lui. Viaţa sufletului este strâns legată cu viaţa fiinţelor asemănătoare şi care se găsesc cu el în atitudini diferite, de aceea nici nu se poate ca unul şi acelaşi duh, însufleţitorul lor, să nu fie conducătorul, cel care aduce sufletele la o înţelegere, la o gândire unică, deşi se află în diferite stări, în special în bucurie, durere şi în altele.

Simţul bucuriei, al durerii şi în general starea sufletului, primite de o inimă de la alt suflet formează simpatia. Inimii îi aparţin simţirea, presimţirea, compătimirea. Şi de aceea bucuria şi durerea, fiind contrare una alteia îi aparţin inimii. În popor există o zicală, nu lipsită de adevăr, că „inima, inimii îi aduce veşti". Nu înseamnă oare că apare presimţirea? Presimţirea este o particularitate morală a sufletului; a plânge şi a te bucura împreună cu cei apropiaţi este o proprietate a sufletului. Căderea morală a omului a denaturat proprietăţile naturale ale sufletului, iar iubirea înnăscută şi ura au început să acţioneze în mod invers. Reducând credinţa şi iubirea, înţelepciunea corporală şi corupţia inimii au inversat simţul în nesimţire. Omul ştie atât de puţin în raport cu ceea ce poate să ştie (atât cât îi

va permite Dumnezeu să ştie), căci ştiinţa pe care o are azi aproape că este egală cu neştiinţa. Acest adevăr susţinut de o minte sănătoasă este exprimat şi de sfântul apostol Pavel, vasul ales al Sfântului Duh. Câte taine sânt în natura omului care formează corpul, sufletul şi duhul! Sufletul şi trupul sunt în comuniune unul cu altul şi starea sufletului este reflectată totdeauna de trup, iar starea trupului este reflectată de starea sufletului.

Aşa că pentru fiinţele moral-spirituale iubirea are un caracter natural. Din iubirea unor părţi mici ale unui trup mic, aşa cum ar fi al nostru, fără să greşim, îndreptăm iubirea spre membrii unui trup mare, spre Biserica lui Hristos, împărăţia lui Dumnezeu, pentru că numai acolo există adevăr, pace, bucurie înaltă, frumos şi bun.

La început moartea aduce mâhnire din cauza despărţirii văzute de o figură iubită. Puterea, stadiul mâhnirii depinde de puterea iubirii ce a făcut legătura dintre două fiinţe şi de atitudinea reciprocă dintre ele, exprimate prin lacrimi şi plâns. Se spune că unui suflet îi este mult mai uşor după ce a vărsat lacrimi. Mâhnirea fără plâns apasă foarte mult sufletul. Dar atâta timp cât sufletul se află într-o strânsă şi tainică legătură şi atitudine reciprocă cu trupul, prin mijlocirea căruia e ca o armă, sufletul poate manifesta diferite stări sufleteşti ale sale. Plânsul şi lacrimile sunt dreptul naturii. Iar prin credinţă se prescrie numai un plâns reţinut şi moderat. Aşadar natura revendică plâns şi lacrimi, iar credinţa linişteşte; căci legătura spirituală cu cel răposat nu este anulată de moarte, cel răposat este cu noi, cu cei vii, se află cu duhul său printre noi, el este viu. Legea compătimirii este susţinută de faptul că plânsul şi lacrimile produc o stare de mâhnire şi în sufletul altuia şi auzim adesea: „Lacrimile tale, plânsul tău, mâhnirea ta, melancolia ta aduc tristeţe şi sufletului meu”.

Dacă cineva pleacă departe şi pentru o perioadă mai lungă, cere celui de la care îşi ia rămas bun să nu

plângă, ci să se roage lui Dumnezeu, ca să-l ajute în călătoria sa, cel mort este într-o situație asemănătoare celui care a plecat în călătorie îndepărtată; însă cu o singură diferență, despărțirea poate fi mult mai scurtă pentru cel care a murit, decât pentru cel care a plecat în călătorie, orice viitoare clipă poate fi din nou clipa fericită a revederii, după legea dată de Dumnezeu, de a fi gata în orice moment pentru trecerea în lumea de dincolo de mormânt. De aceea un plâns necontrolat este nefolositor, ba chiar dăunător pentru cei care se despart; el deranjează rugăciunea prin care unui credincios îi este posibil orice.

Rugăciunea şi plângerea sânt folositoare pentru ambele părți care se despart. Sufletele prin rugăciune se curăță de păcate. Acest adevăr l-a mărturisit chiar Domnul nostru Iisus Hristos când a spus într-un caz: „Nu plânge!", iar într-un caz cu totul diferit i-a fericit pe cei ce plâng „Fericiți cei ce plâng !" cât timp iubirea nu poate să se stingă către cei care au plecat în lumea de dincolo, pentru care este porunca de a arăta compătimire față de ei, de a ne duce povara unul altuia, de a mijloci pentru păcatele morților, de parcă ar fi ale noastre. Iar de aici se naşte plânsul pentru păcatele celui mort, prin care Dumnezeu este mişcat către milă auzind promisiunea fermă a celui ce se roagă cu credință. Împreună cu acesta Mântuitorul obține mijlocire şi fericire pentru cel mort. Acesta este un adevăr psihologic; compătimirea sufletului, trebuie să fie proprie şi sufletelor ce au trecut în lumea de dincolo de mormânt. Murind ei au cerut ca să nu plângă după ei, ca şi cum nu ar exista, ci să se roage pentru ei către Dumnezeu să nu-i uite şi să-i iubească. De aceea un plâns nemăsurat pentru cei morți este dăunător atât pentru cel viu, cât şi pentru cel mort. Trebuie să plângi nu pentru că cei apropiați inimilor noastre au trecut în altă lume (doar lumea aceea este cu mult mai bună decât a noastră), ci pentru păcatele lor. Un aşa fel de plâns

este şi lui Dumnezeu plăcut, iar celor morţi le aduce folos, iar pentru cei care plâng se pregăteşte o răsplată dreaptă în lumea de dincolo de mormânt.

Dar cum poate să-l miluiască Dumnezeu pe cel mort, dacă cel viu nu se roagă pentru el, ci se dedică unui plâns nemăsurat, melancoliei sau poate chiar şi cârtelii? Aşa că fără să simtă asupra lor îndurarea Domnului, cei plecaţi în lumea de dincolo sânt mâhniţi de nepăsarea noastră. Cei morţi au aflat din experienţă despre viaţa veşnică a omului, iar nouă celor care am rămas pe pământ ne rămâne doar să ne străduim pentru a îmbunătăţi starea lor, aşa cum ne-a fost dată porunca de Dumnezeu: „Căutaţi mai întâi împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui" şi „purtaţi-vă sarcinile unii altora". Viaţa noastră poate ajuta mult la starea celor morţi, dacă luăm parte activă la viaţa lor.

Pentru a ne prezenta mai clar starea celor morţi în lumea de dincolo, încă în Testamentul Vechi cuvântul Domnului îndeamnă pentru abţinerea omului de la cele rele, să-şi amintească de moarte în permanenţă şi de trecerea inevitabilă în viaţa de dincolo de mormânt. Având o viziune interioară despre viaţa de dincolo de mormânt, cu aceeaşi claritate de parcă nu ne-am fi despărţit de cei morţi, ci dezlipindu-ne de cele lumeşti, de cele păcătoase, ne-am lipit de starea celor de dincolo de mormânt. Dar aşa după cum suntem cu toţii păcătoşi în faţa Domnului şi cei morţi şi cei vii, este necesar să împărţim locurile celor morţi, locuri care ne aşteaptă şi pe noi după moarte.

Starea celor morţi este viitoarea noastră stare şi de aceea trebuie să fie aproape de inimile noastre. Tot ce poate să îmbunătăţească această stare de mâhnire a vieţii de dincolo este benefică pentru cei morţi şi folositoare nouă.

Domnul nostru Iisus Hristos ne-a poruncit ca să fim gata pentru moarte în orice clipă. Înseamnă că trebuie să fim într-o legătură şi relaţie constantă cu cei care au

trecut înaintea noastră în viața de dincolo de mormânt. Este nepermis a îndeplini această lege (să te gândeşti numai la moarte, să prezinți şi să propui judecată, rai, iad, veşnicie), dacă nu te reprezinți pe tine însuți şi pe locuitorii lumii de dincolo de mormânt; prin urmare, amintirea celor morți este în strânsă legătură cu această lege. Nu poți prezenta judecata, raiul şi iadul fără de oameni, în numărul cărora se găsesc şi neamurile noastre, cunoscuții şi toți cei dragi inimilor noastre. Ce fel de inimă este aceea care nu este mişcată de starea păcătoşilor în viața de dincolo de mormânt.

Dacă vezi că se îneacă un om, involuntar te grăbeşti să-i dai o mână de ajutor pentru a-l salva de la înec. Prezentând viu starea păcătoşilor în lumea de dincolo, involuntar vei căuta mijloace pentru salvarea lor. Aşadar, dacă este legiferată amintirea despre moarte, atunci înseamnă că şi amintirea morților este legiferată. Dacă vezi că moare unul şi ai începe numai să plângi, fără să iei nici un fel de mijloc pentru salvarea lui, ai sta numai în fața lui cu ce ai fi îmbunătățit starea lui de fapt? Şi Mântuitorul, pentru aceste lacrimi nefolositoare ale văduvei din Nain, care îl înmormânta pe unicul ei fiu, sprijinul bătrâneților, pentru liniştea văduviei, i-a spus: „nu plânge!“.

Acest adevăr l-a susținut şi sfântul apostol Pavel creştinilor, care plângeau după morții lor. „Nu vă mâhniți !” ne învăța el. Este clar că ni se interzice numai ce este dăunător, iar ce este folositor ni se porunceşte. Plânsul se interzice, iar mărinimia se porunceşte. Chiar Iisus Hristos a explicat de ce plânsul este fără folos; i-a spus Martei, sora lui Lazăr, că fratele ei va învia, iar lui Iair că fiica lui nu a murit, ci doarme; iar în altă parte ne învăța că El este Dumnezeul celor vii şi nu al celor morți; prin urmare, că ei au trecut în lumea de dincolo de mormânt, iar acolo sânt cu toții vii. De ce să plângi pentru cei vii, către care şi noi vom pleca la vremea noastră?

Sfântul Ioan Gură de Aur ne învaţă că respectul pentru cei morţi nu se face prin hohote de plâns şi strigăte, ci prin cântări psaltice, cumpătare şi o viaţă bună. Vrei oare să-l respecţi pe cel mort? Fă fapte de milostenie, binefaceri şi liturghii. Ce folos ai de la multe hohote de plâns? Asemenea plâns Dumnezeu l-a interzis spunând: „nu plânge!”. Dar roagă-te şi plânge pentru păcatele lui, fapt care îi va aduce bucurie veşnică. Pentru asemenea hohote de plâns, pentru păcatele celui mort şi pentru mântuirea lui, Dumnezeu laudă, iar celui care salvează îi promite fericire: „Fericiţi cei ce plâng!” Plânsul nestăpânit, fără de nădejde, care nu este pătruns de credinţă în lumea de dincolo de mormânt, Dumnezeu l-a interzis; nu l-a acceptat nici apostolul Pavel. Iar plânsul care exprimă durerea de despărţire după convieţuirea pe pământ, plânsul pe care l-a arătat chiar Iisus la mormântul lui Lazăr, asemenea plâns nu este interzis.

Sfântul Ioan Gură de Aur îi imploră pe cei credincioşi să nu deznădăjduiască în faţa celor necredincioşi, care nu ştiu precum creştinii despre promisiunea învierii şi a vieţii viitoare. „Să nu vă rupeţi hainele de pe voi, să nu vă bateţi cu pumnii în piept, să nu vă trageţi de păr şi să nu le faceţi şi celor ai voştri asemenea samavolnicii şi cu acestea să vă faceţi necazuri atât vouă cât şi celui mort”. Din aceste cuvinte ale sfântului Ioan Gură de Aur este clară compătimirea celor morţi pentru starea celor vii.

Este clar că e nefolositor şi chiar dăunător ca o povară şi neînţelept este plânsul celor vii pentru cei care au plecat în lumea de dincolo.

Apariţia în somn către un preot văduv a soţiei sale moarte, arată cât de împovărător este pentru morţii noştri viaţa neânţeleaptă pe care o ducem şi cât de mult doresc morţii noştri ca noi cei vii să ducem o viaţă cu adevărat creştină, având făgăduită învierea şi viaţa veşnică dincolo de mormânt.

Aşadar, dacă în iad sufletele al căror loc încă nu este decis, prin toată starea de mâhnire a lor, îşi aduc aminte de cei dragi inimii lor, care au rămas pe pământ şi se ocupă de starea lor de dincolo de mormânt, atunci ce putem spune despre cei ce se află în anticamera fericirii, de ocupaţia lor, de grija ce o poartă pentru cei ce trăiesc pe pământ? Iubirea lor care nu are nimic comun cu cele de pe pământ, cu nici un fel de mâhnire şi frică nu este micşorată, ci dimpotrivă arde şi mai puternic, iar liniştea lor este încărcată cu dragoste deplină pentru cei ce se află pe pământ.

„Ei, după cum spune sfântul Ciprian, încredinţaţi de mântuirea lor, se frământă pentru mântuirea celor ce se află încă pe pământ".

Sufletul omului de origine Dumnezeiască îl încredinţează pe om că va primi fără îndoială de la Dumnezeu ceea ce cere şi doreşte, lăsând pentru om nădejdea mântuirii lui în Dumnezeu. Aşadar speranţa este liniştirea inimii omului în Dumnezeu prin faptul că a obţinut ceea ce a cerut şi a dorit. Tragem concluzia că nădejdea este o înţelegere comună a omenirii, iar ca o stare a sufletului se bazează pe credinţa ce formează apartenenţa morală a sufletului, prin urmare, şi a întregii omeniri.

Nu a fost şi nici nu este vreun popor care să nu aibă nici un fel de credinţă, cu diferenţa că la cele sălbatice la triburi neinstruite, religia nu este formată aşa ca la noi, conformă cu învăţăturile. Dacă credinţa este morală pentru om, prin urmare „speranţa" este o înţelegere comună pentru întreaga omenire.

Liniştirea inimii ca urmare a obţinerii a ceva, formează în general speranţa. Pe pământ oamenii se găsesc într-o anumită atitudine unul faţă de altul aşa că în anumite situaţii speră unul în altul; de exemplu, în nevoia de a fi apăraţi, de ajutor, de liniştire, de mijlocire. Aşa de exemplu, copiii îşi pun speranţa în părinţi, soţiile în soţi şi soţii în soţiile lor, neamurile în neamuri, în cei

cunoscuți, în prieteni, subalternii în şefi, comunitatea în comunitate, supuşii în domnitor, domnitorul în supuşi; mai departe statul are speranță în stat. Iar această speranță, este în acord cu voia Domnului, numai dacă speranța în om sau cea în stat nu este mai mare decât speranța în Dumnezeu. Iubirea este temeiul speranței şi dacă noi suntem legați prin iubire, avem speranță unul în altul. Ideile, dorințele şi afecțiunea formează conținutul activității nevăzute a sufletului, creații ce poartă asupra lor tiparul spiritual.

Speranța în Dumnezeu este necesară pentru suflet şi pentru ființele asemănătoare, cu care el se află în diferite relații. Despărțindu-se de corp şi intrând în viața de dincolo de mormânt, sufletul apără prin el absolut tot ce îi aparține, în acest caz şi speranța în Dumnezeu, în oamenii apropiați şi în cei dragi care au rămas încă pe pământ. Fericitul Augustin scrie: „Răposații speră să primească ajutor prin noi; pentru că vremea faptelor a zburat pentru ei".

Acelaşi adevăr îl susține şi sfântul Efrem Sirul: „Dacă pe pământ, când ne mutăm dintr-o țară în alta avem nevoie de călăuze, atunci acest lucru să fie necesar şi atunci când vom trece în viața veşnică".

Speranța aparține sufletului nemuritor. Noi avem speranță în mijlocirea Sfinților, ca să ne folosim de binecuvântarea Domnului şi să obținem mântuirea, prin urmare avem nevoie de ei. Atunci în mod sigur şi cei morți, care nu au obținut încă fericirea au nevoie de noi cei vii şi speră.

Aşa după cum s-a mai spus, sufletul trece dincolo de mormânt cu toate puterile sale, cu comportament, obişnuințe, înclinații, iar viitorul său viu şi nemuritor continuă şi dincolo de mormânt, prin activitatea spirituală a puterilor lui separate. Prin urmare, dorințele ca o capacitate a sufletului continuă activitatea lui dincolo de mormânt. Dovada pentru activitatea dorinței sânt adevărul, stăruința către înalt, către frumos şi bun,

căutările adevărului, ale păcii şi ale bucuriei, setea de viaţă, stăruinţa pentru o dezvoltare continuă a unei vieţi desăvârşite. Setea de viaţă, stăruinţa către izvorul moral al vieţii, către Dumnezeu este prima apartenenţă a sufletului omenesc.

Dorinţa şi voinţa cu care sufletul s-a înzestrat pe pământ, nu vor fi lăsate nici dincolo de mormânt. Noi dorim acum ca în viitor cei vii să se roage Domnului pentru noi; în aceeaşi măsură dorim ca să nu ne uite după moartea noastră. Dacă dorim acum, ce ne împiedică să dorim acest lucru şi după mormânt? Oare aceasta nu o să fie o putere a sufletului? Unde o să se ducă? În pilda Mântuitorului despre cel bogat şi săracul Lazăr, oare nu este descrisă dorinţa celui bogat, de exemplu, să-şi potolească setea sufletească, anunţându-i pe fraţii lui care trăiesc încă pe pământ? Apropiindu-se de moarte apostolul Pavel le cerea credincioşilor să se roage pentru el singur. (Ef. 6. 18,19). Dacă vasul ales al Duhului Sfânt, cel care a fost în rai, dorea rugăciuni pentru el, atunci ce putem spune despre răposaţii care au o stare nedesăvârşită? Se înţelege că şi ei doresc ca noi să nu-i uităm, să mijlocim în faţa Domnului pentru ei şi să-i ajutăm cu ce putem. În mod sigur, ei doresc rugăciunile noastre, aşa cum noi cei vii dorim ca cei Sfinţi să se roage pentru noi, iar Sfinţii doresc mântuirea atât pentru noi, cât şi pentru răposaţii cu stare nedesăvârşită.

Dorind rugăciunile noastre în comun cu mijlocirea noastră în faţa Domnului, răposaţii cu starea nedesăvârşită, vor în acelaşi timp şi pentru noi cei vii mântuirea; doresc îndreptarea vieţii noastre de pe pământ. Să ne amintim de preocuparea bogatului din iad pentru fraţii lui care au rămas pe pământ. În dorinţa aceasta a rugăciunilor noastre se şi cuprinde înainte de toate atitudinea celor morţi faţă de noi.

Sfânta Biserică este cea care cunoaşte starea lor de dincolo de mormânt şi înţelege că noi toţi suntem

păcătoşi în fața Domnului, şi ca să acționeze cu mai mult succes asupra inimilor celor vii, se adresează către ei, în numele răposaților cu următoarele cuvinte: „Rugați-vă pentru noi; niciodată rugăciunile voastre nu au fost mai necesare ca în aceste clipe. Ne îndreptăm acum spre judecător, acolo unde nu există părtinire; cerem tuturor şi vă rugăm: rugați-vă pentru noi Domnului nostru Iisus Hristos să nu fim puşi pentru păcatele noastre în locurile chinurilor; ci să ne liniştească în locul cu lumină vie, unde nu este întristare, nici suspin şi nici durere, ci este viață nesfârşită". Aceasta este o cerință comună a fiecărui suflet ce pleacă de pe pământ şi Biserica ne-o exprimă nouă celor vii ca să-i compătimim. Pentru compătimirea noastră față de ei, pentru rugăciunile noastre şi ei ne vor trimite din lumea cealaltă binecuvântarea lor, cum învață protopopul Putianin (Învăț.264, pg.263). Iubindu-ne cu inima curată, lor le este frică şi se nelinişteşc pentru noi, ca să nu schimbăm iubirea şi credința. Toate dorințele lor constau în faptul ca noi să urmăm învățăturile Domnului nostru Iisus Hristos, imitând viața bunilor creştini.

Ne este foarte plăcut atunci când ni se îndeplinesc dorințele. Cei care au plecat, dorind să continue îndeplinirea lucrărilor lor pe pământ şi după moarte, încredințează voința lor altuia care rămâne. Cel mort acționează în acest mod prin mijlocirea celui viu atât de sigur, ca şi cel mare asupra celui mic, domnitorul prin robul său, cel bolnav prin mijlocirea celui sănătos, cel plecat prin cel care a rămas. În această activitate participă două ființe: cea care porunceşte şi cea care execută. Rodul activității îi aparține celui care a avut inspirație, oriunde s-ar fi aflat; lui îi aparține mărirea, mulțumirile şi răsplata.

Îndeplinirea testamentului creştin îi aduce testamentarului linişte, aşa că pentru el sânt înălțate rugăciuni Domnului, pentru odihna lui cea veşnică. Neîndeplinirea unui asemenea testament îl privează pe

testamentar de linişte şi, aşa cum se întâmplă, el nu mai întreprinde nimic pentru fericirea comună. Cel care nu a îndeplinit testamentul este după judecata Domnului socotit ca un ucigaş care a îndepărtat toate mijloacele care ar fi putut salva testamentarul din iad şi să-l mântuiască de moartea veşnică. El a răpit viaţa răposatului, el nu a folosit posibilităţile care puteau să-i ofere aceluia viaţa, el nu a dat averea lui săracilor! Iar cuvântul Domnului susţine că milostenia salvează de la moarte; prin urmare, cel ce a rămas pe pământ este cauza morţii celui ce trăieşte dincolo de mormânt, atunci acela este un ucigaş. El este vinovat asemenea unui ucigaş. Este adevărat că se poate întâmpla că să nu fie primită jertfa celui răposat. Desigur nu fără pricină, peste tot este voia Domnului.

Se înţelege că dacă nu este contrară legii ultima dorinţă a celui care moare trebuie îndeplinită cu sfinţenie în numele liniştii celui care pleacă şi a propriei conştiinţe de executor testamentar. Îndeplinirea testamentului creştin îl mişcă pe Dumnezeu către mila Lui spre cel răposat. El îl va auzi pe cel ce se roagă cu credinţă, iar împreună vor obţine fericirea şi mijlocirea pentru cel mort.

În general, toată nepăsarea noastră faţă de cei morţi nu rămâne fără urmări dureroase. Este un proverb popular care spune: „Mortul nu stă în uşă, dar ce este al lui, el va lua!” După toată credibilitatea el exprimă acele urmări neplăcute care se petrec prin faptul că nu se păstrează atitudinea credincioasă a celor vii faţă de cei morţi. Nu este bine ca să dispreţuieşti această zicală, pentru că ea conţine în cea mai mare parte adevărul.

Până la decizia finală a judecăţii drepte a Domnului, chiar şi cei neprihăniţi din rai încă nu sânt străini de mâhnirea ce provine din iubirea lor faţă de cei păcătoşi, care se află încă pe pământ, dar şi faţă de păcătoşii care se află în iad. Şi starea de mâhnire a păcătoşilor din iad

a căror soartă nu a fost decisă definitiv creşte datorită vieţii păcătoase pe care o ducem pe pământ.

Răposatul, oriunde s-ar găsi, în rai sau în iad, doreşte ca testamentul său să fie îndeplinit corect, în mod special dacă îndeplinirea testamentului poate să îmbunătăţească starea lui de dincolo de mormânt. Dacă cei morţi sânt lipsiţi de fericire, din cauza nepăsării noastre sau din cauza ideilor noastre proaste, atunci ei pot cere Domnului răzbunare, iar răzbunătorul adevărat nu va întârzia. Pedeapsa Domnului îi va ajunge repede pe aceşti nedrepţi.

Averea răpită a răposatului, care a devenit proprietatea răpitorului, nu va intra în visteria celui din urmă. După cum se spune: „focul a luat totul, totul s-a făcut praf!”. Pentru cinstea încălcată, pentru averea şi drepturile celui răposat, au suferit şi suferă şi în prezent foarte mulţi. Chinurile sânt diferite până la veşnicie. Oamenii suferă şi nu înţeleg cauzele, sau mai bine spus nu vor să fie conştienţi de vina lor, prin nepăstrarea iubirii faţă de cel apropiat. Cei vii care au trecut înaintea noastră în viaţa de dincolo de mormânt, dacă ne iubesc şi se ocupă de noi, atunci este normal că ne aşteaptă ca să venim la ei. Îndulcindu-se cu nemurirea, părinţii noştri, fraţii, surorile, soţiile, din lumea de dincolo de mormânt doresc să ne revadă din nou. Cât de multe suflete ne aşteaptă acolo?! Noi suntem călători... Atunci cum să nu dorim să obţinem o patrie, să terminăm călătoria şi să respectăm un refugiu bogat, unde ne aşteaptă înaintaşii noştri. Şi ne vom uni cu ei, mai devreme sau mai târziu şi în veci vom fi împreună faţă către faţă, după cum spun cuvintele apostolului Pavel: „Totdeauna cu Dumnezeu vom fi!“ (Efes. 4. 17). Înseamnă că şi împreună cu cei care au făcut voia Domnului.

Toţi copiii care au murit după sfântul botez vor primi fără îndoială mântuirea, prin puterea morţii lui Iisus Hristos. Pentru că ei sânt curaţi faţă de păcatul

strămoşesc şi pentru că se curăță prin botezul Domnului şi de păcatul propriu (pentru că copiii nu au plăcerea şi de aceea nu păcătuiesc), atunci fără îndoială ei sânt mântuiți. Prin urmare, părinții, după ce se nasc copiii, sânt obligați să se ocupe să-i aducă prin sfântul botez pe noii membri ai Bisericii lui Hristos la credința ortodoxă şi de a-i face urmaşi ai vieții veşnice întru Hristos. Dacă fără credință este imposibilă mântuirea, atunci este clar că *locul* copiilor nebotezați în viața de dincolo de mormânt este de neinvidiat.

Despre starea copiilor în viața de dincolo de mormânt, mărturiseşte cuvântul sfântului Ioan Gură de Aur, care spune în numele copiilor pentru a-i linişti pe părinții îndurerați: „Nu plângeți ieşirea lor şi călătoria prin încercări, călăuziți de îngeri au fost fără suferințe. Diavolii nu au găsit nimic în noi şi prin mila Stăpânului nostru Dumnezeu ne găsim acolo unde se află îngerii cu toți Sfinții şi ne rugăm Domnului pentru voi". Aşadar dacă copiii se roagă, înseamnă că sânt conştienți de existența părinților, îşi amintesc de ei şi îi iubesc.

Stadiul de fericire al copiilor, după învățăturile Sfinților Părinți ai Bisericii este mai presus decât al fecioarelor şi al sfinților; ei sânt copiii Domnului, ei sânt ochii Duhului Sfânt. Vocea copiilor de dincolo de mormânt către părinții lor cheamă prin vocea Bisericii: „Eu am murit devreme şi de aceea nu am putut să mă înnegresc în păcate, aşa cum sunteți voi şi am evitat pericolul păcatului; de aceea e mai bine ca pentru voi, cei care păcătuiți să plângeți totdeauna". Părinții cu smerenie creştină şi devotați voinței Domnului, trebuie să ducă durerea despărțirii de copiii lor şi să nu cadă pradă disperării la moartea lor. Iubirea pentru copiii morți trebuie să iasă în evidență prin rugăciunile pentru ei. O mamă creştină vede în copilul ei mort, unul dintre cele mai apropiate şi mai iubite persoane, care se roagă în fața Altarului lui Dumnezeu şi în umila lui evlavie binecuvintează pe Dumnezeu şi pentru el şi pentru ea.

Domnul nostru Iisus Hristos a spus direct că pe aceştia (se referă la copii) dincolo de mormânt îi aşteaptă împărăţia cerurilor şi o viaţă veşnică fericită (Mt. 18. 3; Lc. 18. 16).

Credinţă asemănătoare, despre fericirea copiilor morţi întâlnim în credinţa străvechilor peruani: moartea noului născut se socoteşte chiar un eveniment fericit şi o sărbătoresc prin dansuri şi băuturi, aşa că ei erau convinşi de faptul că un copil mort se va transforma nemijlocit în înger.

LEGĂTURA ŞI RELAŢIA SUFLETELOR ÎN LUMEA DE DINCOLO DE MORMÂNT

Sufletul, aflându-se în trup, acţiona pe pământ cu toate puterile între fiinţele asemănătoare lui. Trecând dincolo de mormânt, el continuă să trăiască pentru că este nemuritor. După învăţăturile sfintei Biserici el locuieşte din nou printre fiinţe asemănătoare, duhuri şi suflete, prin urmare şi acţionează prin mijlocirea puterilor sale, asemănător cum trăia şi acţiona pe pământ.

Dacă viaţa de pe pământ trebuie să fie o viaţă pregătitoare pentru cea de dincolo de mormânt, atunci, după învăţăturile Domnului nostru Iisus Hristos, activitatea de dincolo de mormânt va fi continuarea activităţii bune (drepte) sau a celei rele (păcătoase) de pe pământ. În zadar susţin unii că sufletul aflat în lumea de dincolo de mormânt se află într-o stare de somnolenţă, de inactivitate. Asemenea lucruri nu sânt în acord cu învăţăturile Bisericii şi cu caracterul sufletului. Să deposedezi sufletul de activitate înseamnă să renunţi la posibilitate lui de a fi suflet. Oare trebuie în mod obligatoriu să schimbe veşnica şi neschimbătoarea natură?

Însuşirea ca existenţă a sufletului este nemurirea şi activitatea neîncetată, dezvoltarea veşnică, desăvârşirea în trecerile lui constante de la o conştiinţă la alta, sau de la o stare la alta desăvârşită, bună (în rai), sau rea (în

iad). Deci, dacă starea sufletului în lumea de dincolo de mormânt este activă, înseamnă că sufletul continuă să fie activ, aşa cum activa şi pe pământ.

Aici pe pământ, se produce o activitate reciprocă între suflete. Aşa că fără să se uite la o mulţime de obstacole şi greutăţi făcute de trup sufletului, totuşi se exercită o influenţă reciprocă a unui suflet asupra unui alt suflet, prin desemnarea morală a activităţii lor, dacă se îndeplineşte legea şi sufletul obţine dorinţa lui de a influenţa asupra altui suflet, atât cât i se permite aici. Nu numai sufletul se găseşte în stare jalnică, prin descompunerea trupului, dar şi mintea noastră este împovărată de locuinţa ei de pe pământ (Înţ. Sol. 9. 15).

Dacă este să vorbim drept, atunci ce se poate spune despre activitatea sufletului de dincolo de mormânt, atunci când el se eliberează din trupul său, cu atâtea obstacole în activitatea lui de pe pământ? Dacă el simţea şi recunoştea pe pământ măcar în parte (după exprimarea apostolilor, nedesăvârşit), atunci dincolo de mormânt, creaţia lui va fi cu mult mai desăvârşită, iar sufletele aflate sub influenţa reciprocă se vor recunoaşte şi simţi unul pe altul în mod desăvârşit. Şi se vor vedea, se vor auzi unul pe altul, vor discuta între ei, dar într-un mod acum necunoscut pentru noi. Totuşi, nici pe pământ nu putem să ne explicăm pe deplin toată activitatea sufletului. Această activitate duhovnicească, nevăzută, imaterială este formată din idei, dorinţe şi simţăminte. Şi totuşi el este văzut, auzit şi simţit de alte suflete, chiar dacă sufletele se găsesc în trup, dar duc o viaţă spirituală după legile lui Dumnezeu.

Viaţa de pe pământ a tuturor Sfinţilor este mărturia celor spuse; ei nu ascundeau tainele, secretele vieţii spirituale interioare şi activitatea nevăzută a altora. La ideile, dorinţele şi simţurile unora dintre ei, Sfinţii răspundeau prin vorbe şi fapte. Nu este aceasta cea mai convingătoare mărturie asupra faptului că dincolo de mormânt sufletele fără trup se vor influenţa reciproc, fără

să aibă nevoie de organe văzute? Aşa cum cei care au făcut voia Domnului, vedeau, auzeau şi simţeau, fără nici un ajutor al organelor externe, starea interioară a altora.

Vieţile Sfinţilor pe pământ şi influenţa lor reciprocă este începutul pregătirii către viaţa de dincolo de mormânt. Ei comunică câteodată fără ajutorul organelor exterioare, iar câteodată prin mijlocirea lor. Printre altele, iată şi cauza, pentru care se ocupau atât de puţin de trupul lor, practic nu-şi dădeau osteneala pentru el, iar pentru viaţa spirituală, socoteau acest organ (trupul) că este în plus.

Dacă ştiinţa bazată pe experienţă susţine adevărul uneia sau alteia dintre stările de fapt, atunci pe baza acelor experienţe făcute chiar de viaţa după legile Domnului, doritorii pot să se convingă singuri de activităţile adevărate ale revelaţiei Dumnezeieşti, făcând experienţă asupra lor: să supună trupul sufletului, iar inteligenţa şi inima în ascultarea credinţei şi vor vedea pe deplin că viaţa actuală a sufletului, creaţia lui pe pământ este începutul activităţii şi al vieţii în lumea lui de dincolo de mormânt.

Oare nu apar mărturii convingătoare despre influenţa reciprocă a sufletelor după moarte? Un exemplu cunoscut este acesta: omul l-a anunţat mai devreme pe un apropiat despre dorinţa lui de a purta o discuţie cu el; şi acest lucru îi determină să poarte convorbirea în somn. Într-adevăr: fără să depindă de trupurile lor, liniştiţi în culcuşurile lor, sufletele poartă discuţia, tema fiind cunoscută încă înainte de somn.

Se spune că somnul este chipul morţii. Atunci ce înseamnă somnul? Starea de somn a omului este momentul prin care se reduce creaţia activă a corpului şi a simţurilor exterioare şi de aceea se reduc şi toate relaţiile cu lumea văzută şi cu tot ce o înconjoară. Excludem aici funcţiile organice, care formează numai trupul, prin moartea lui adevărată. Dar viaţa, activitatea veşnică a sufletului nu se opreşte la starea de somn.

Trupul adoarme, iar sufletul lucrează, amploarea activității sale fiind mult mai largă uneori decât atunci când trupul este treaz.

În acest mod, sufletele duc o discuție convenită în timpul somnului, aşa cum s-a spus anterior, sub influența reciprocă a unuia față de altul. Aşa cum sufletele sânt unite tainic cu trupurile lor, tot aşa starea cunoscută a sufletelor se reflectă în timpul somnului şi asupra trupului, chiar dacă influența lor reciprocă din somn se petrece fără participarea în această activitate a trupurilor lor. Iar în starea trează oamenii aduc la îndeplinire ceea ce sufletele discutau în timpul somnului. Dacă pe pământ sufletele aveau o influență reciprocă unul asupra altuia, fără ca trupurile lor să ia parte, atunci de ce nu ar fi posibilă o influență reciprocă a acelor suflete de dincolo de mormânt după despărțirea de trupurile lor?

Aici am vorbit despre activitatea sufletelor provenită din conştiința desăvârşită, ce a fost destinată pentru vremea somnului. Sânt şi alte experiențe (somnambulism, clarvăzători), care susțin şi dovedesc cele spuse de noi, şi anume că activitatea sufletului este cu mult mai desăvârşită, atunci când în timpul somnului se elibereazā de trup.

Despre aceasta mărturiseşte şi înțeleptul Solomon (Înțel. 9. 15). După cum este cunoscut, că multe din ideile strălucite ale oamenilor geniali, mai întâi apăreau în somn, prin toată putere lor de activitate. Şi apostolul ne învață că activitatea sufletului, adică activitatea întreagă a puterilor sale, obține desăvârşirea numai dincolo de mormânt, în absența trupului şi numai în prima perioadă, iar în perioada a doua împreună cu trupul, care deja îşi ajută sufletul în activitatea lui şi nu mai prezintă nici un obstacol. Pentru că sufletul şi trupul în a doua perioadă vor fi într-o armonie desăvârşită, nu aşa cum au fost anterior pe pământ, când sufletul se războia cu trupul, iar trupul se răzvrătea împotriva duhului.

Toate discuțiile Domnului înviat cu ucenicii Lui nu sânt

oare mărturia directă de recunoaştere, revedere a relaţiilor sufletelor în viaţa de dincolo de mormânt, aşa cum sânt în prima perioadă cât şi în cea de-a doua perioadă? Nu trupul lui Hristos care a fost proslăvit de ucenicii Lui şi nu simţurile exterioare, ci cele interioare, ce aparţin unitar sufletului care s-au descris sunt dovada. Acestea au fost spuse într-o discuţie a Domnului Iisus cu doi dintre ucenicii săi. Ce piedici vor fi şi în calea sufletelor din prima perioadă de dincolo de mormânt, să vadă, să audă, să simtă, să fie în relaţie între ele exact aşa cum au văzut, cum au auzit, cum au fost în relaţie cu Domnul înviat pe pământ şi cu ucenicii Lui? Apostolii şi toţi cei care au văzut Înălţarea Domnului la ceruri dau mărturie solidă despre legătura şi relaţia sufletelor în lumea de dincolo de mormânt.

Oare toate exemplele relaţiei între lumea văzută şi cea nevăzută, dintre sufletele ce se găsesc încă pe pământ, cu duhuri şi suflete, ce se găsesc deja în lumea de dincolo de mormânt, ne slujesc ca dovezi credibile şi mărturii neîndoielnice că în viaţa de dincolo de mormânt o să ne vedem şi o să ne recunoaştem unul pe altul, că vom fi împreună, numai dacă o să dovedim că suntem vrednici de aceasta? Orice influenţă reciprocă de bucurie ori de durere, având în vedere modul de naştere al vieţii noastre de pe pământ, nu se va sfârşi asupra noastră.

Dacă interacţiunea reciprocă a sufletelor care se găsesc încă în trup pe pământ cu cele ce deja se află dincolo de mormânt fără trupuri este posibilă, atunci cum poţi să tăgăduieşti aceasta dincolo de mormânt, când o să fie toţi fără corpuri grosolane în prima perioadă a vieţii de dincolo, sau în corpuri noi, spirituale-în a doua perioadă?

Acum o să ne apropiem de descrierea vieţii de dincolo de mormânt, duhul şi starea lui, viaţa din rai şi viaţa din iad care se bazează pe învăţăturile Bisericii ortodoxe, în două stări (după moarte) ale sufletelor. Dar cuvântul Domnului mărturiseşte şi despre posibilitatea salvării

unor suflete din iad prin rugăciunile Bisericii. Dar unde se găsesc aceste suflete până la mântuirea lor, pentru că o cale de mijloc între iad şi rai nu există? În rai ele nu pot fi. Prin urmare viaţa lor este în iad. Semnificaţia iadului şi starea nedecisă sânt probele celor spuse.

Iadul conţine două stări: nedecisă şi pierdută. De ce nu sânt rezolvate definitiv starea unor suflete la judecata particulară? Pentru că ele nu au murit pentru împărăţia lui Dumnezeu, înseamnă că au speranţă în viaţa veşnică, în viaţa cu Dumnezeu.

După mărturia cuvântului lui Dumnezeu, nu numai starea omenirii, ci şi a celor mai rele duhuri nu este decisă definitiv, ceea ce reiese din cuvintele spuse de cei îndrăciţi Domnului nostru Iisus Hristos: „De ce ai venit mai înainte de vreme să ne chinuieşti?" (Mt.8. 29) şi rugămintea: „să nu le poruncească să plece în beznă" (Lc. 8. 31). Numai după judecata lui Hristos asupra omenirii se descriu în mod clar două stări de dincolo: viaţa veşnică şi chinurile veşnice. Biserica ne învaţă că în prima perioadă a vieţii de dincolo de mormânt unele suflete populează raiul, iar altele-iadul, cale de mijloc nu există. În Testamentul Vechi chiar dacă au fost două stări în viaţa de dincolo, raiul şi iadul, toţi oamenii din acea perioadă şi chiar cei drepţi, murind, coborau în iad.

În Testamentul Nou, stările sufletelor ce au trecut în lumea de dincolo de mormânt sânt două: raiul şi iadul. Cei drepţi, care au făcut voia lui Dumnezeu trec de pe pământ direct în rai, adăugându-se drepţilor din Vechiul Testament, trecuţi de Domnul nostru Iisus Hristos, din iad în rai în timpul slăvitei Lui Învieri. El i-a lăsat acolo (în iad) numai pe cei osândiţi din veacuri, al căror număr se va mări constant, cu numărul celor ce nu cred în Hristos, până la judecata de apoi. Nici unul care nu crede în Iisus Hristos, dar şi cei care cred, dar nu s-au vindecat pe pământ prin respectarea legilor, mai bine zis printr-o căinţă activă, prin urmare, sânt ca nişte păcătoşi care nu vor să-şi vadă gradul de vinovăţie, după moarte, aceştia

trec în iad.

Unde se găsesc acele suflete, al căror loc după judecata particulară nu este decis definitiv? Pentru a înțelege acest răspuns, să vedem ce înseamnă în general starea nehotărâtă (necondamnați) şi iadul. Şi pentru o prezentare mai clară vom lua două exemple oarecum asemănătoare de pe pământ: temnița şi spitalul. Prima este destinată pentru cei care au încălcat legile, iar cea de-a doua pentru cei bolnavi. Unul dintre cei care au încălcat legea, având în vedere gravitatea şi gradul de vinovăție a faptelor săvârşite se încadrează la închisoare temporară, iar alții la închisoare pe viață. Desigur la fel este şi la un spital, în care intră bolnavii aflați în incapacitatea de activitate în viață: la unii boala este tratabilă, iar la alții mortală. Şi de aceea primii se însănătoşesc şi ies din spital, iar ceilalți rămân pentru totdeauna, nu mai ies şi mor acolo.

Păcătosul este bolnav moral, el este cel ce încalcă legea; sufletul lui după trecerea în lumea de dincolo, ca un bolnav moral, cărând după el petele păcatelor, nu are capacitatea singur de a intra în rai, acolo unde nu poate fi nici un fel de necurăție. De aceea el intră în iad, ca într-o temniță spirituală şi ca într-un spital al neputințelor morale. Unele suflete din iad, având în vedere felul şi gravitatea păcatelor lor sânt reținute mai puțin, iar altele mai mult. Care rămân mai puțin?... Sufletele care nu au pierdut dorința mântuirii, dar nu au reuşit pe pământ să aducă rodul adevăratei lor căințe (să-şi facă canonul). Ei suferă o corecție temporară în iad, din care se eliberează numai prin rugăciunile Bisericii şi nu prin suferința condamnării, după cum ne învață Biserica ortodoxă. Toate celelalte suflete din iad rămân acolo până la a doua judecată generală a omenirii, după care intră în acel loc unde a fost pregătit pentru diavol şi nu pentru om, în gheenă.

Aşadar, în prima perioadă şi raiul şi iadul, având în vedere felul şi gradul binefacerilor sau al păcatelor

(viciilor), prezintă diferite grade de fericire şi chin; pentru aceasta sunt şi lăcaşuri diferite. Aşa cum în casa Tatălui ceresc nu sânt puţine lăcaşuri, tot aşa nu sânt puţine celule în temniţă şi secţii într-unul şi acelaşi spital. Atâta timp cât nu a fost încă o judecată definitivă şi împărţirea definitivă în cei drepţi şi cei păcătoşi, încă mai există unire, legătură şi relaţie între cei aflaţi în rai şi cei aflaţi în iad. Chiar Domnul nostru Iisus Hristos prezintă această primă perioadă a vieţii de dincolo de mormânt în pilda bogatului şi a săracului Lazăr.

Cei meniţi mântuirii, dar aflându-se vremelnic în iad, în mod egal cu cei ce se găsesc în rai, în numele lui Iisus îşi pleacă genunchii lor. Cei din cea de-a treia stare nedecisă (necondamnaţii) sufletele din viaţa de dincolo de mormânt a primei perioade, vor ajunge în starea de desăvârşire, despre care se cântă într-una dintre cântările pascale: „Astăzi toate s-au umplut de lumină şi cerul şi pământul şi toate cele dedesubt...”; de asemenea este susţinută prin cuvintele apostolului Pavel: „Ca întru numele lui Iisus tot genunchiul să se plece, al celor cereşti şi al celor pământeşti şi al celor de dedesubt. ...” (Filip. 2. 10). Aici prin cuvântul „adâncuri” trebuie înţeleasă trecerea (nedecisă, dar rânduită mântuirii) şi starea sufletelor, care în mod egal cu locuitorii din ceruri şi de pe pământ, îşi pleacă genunchii în faţa numelui lui Iisus Hristos; se pleacă pentru că nu au fost lipsiţi de lumina îmbelşugată a lui Iisus Hristos, care a luminat şi sfinţit sufletele. Desigur nu pleacă genunchii în faţa lui Hristos locuitorii gheenei, străini cu desăvârşire de belşugul luminii. Nu pleacă genunchii lor demonii şi copărtaşii lor, ce nu cred în Iisus Hristos; pentru care au fost lipsiţi de bunătate şi de aceea au murit pentru viaţa veşnică.

Aşa că în iad sânt cei care îşi pleacă genunchii în faţa numelui lui Iisus Hristos, dar sânt şi cei care nu-şi pleacă, rânduiţi la condamnare încă pe pământ şi sânt morţi pentru viaţa veşnică.

Iisus Hristos a prezentat în tabloul pildei Sale despre cel bogat şi săracul Lazăr, legătura şi relaţia a trei stări: a celor ce trăiesc pe pământ şi au făcut voia Domnului şi care se află în prezent în rai, de asemenea cu cei ce se găsesc în iad în prima perioadă a vieţii de dincolo de mormânt. Reprezentanţii celor trei stări sânt: Avraam şi Lazăr din rai, bogatul din iad şi cei cinci fraţi de pe pământ. Dacă între cei ce pleacă genunchiul în faţa numelui lui Iisus Hristos-cei ce locuiesc în rai şi cei morţi, care nu pleacă genunchii lor (cei din iad), este legătură şi relaţie între ei în prima perioadă, după mărturia Domnului nostru Iisus Hristos, atunci va fi mult mai strânsă şi mai inseparabilă legătura şi relaţia veşnică ce există între cei ce se pleacă în faţa Domnului nostru Iisus Hristos din rai şi cei ce se află vremelnic în iad. Încă nu este sfârşitul stării împărăţiei cerului şi a gheenei în această perioadă, ele se vor deschide după judecată în locurile pregătite încă de la facerea lumii. După judecata universală a lumii cei de dincolo de mormânt, spune şi Sfântul Dimitrie al Rostovului: după vrednicie vor primi după faptele lor rele, aşezarea în iad (Citat după „Viaţa în iad”).

Biserica romano-catolică are o înţelegere asemănătoare cu învăţăturile Bisericii ortodoxe, despre persoanele aflate dincolo de mormânt în starea nedecisă. Această stare catolicii o numesc „purgatoriu”. Teologii catolici îi alocă diferite locuri. La noi starea nedecisă se găseşte în iad, după învăţăturile Bisericii ortodoxe, iar purgatoriul, după învăţăturile teologilor Bisericii romano-catolice are locul lui care nu depinde de cer (rai) şi de adâncurile pământului (iad). Unii îl aşează în vecinătatea cerului, alţii în aer, alţii în apropierea iadului din interiorul pământului. Iar unii se gândesc de comun acord cu dreapta credinţă, că sufletele se pot curăţa în acelaşi loc, unde se găsesc şi cei osândiţi la chinurile veşnice, în iad. Se aseamănă cu o temniţă unde sânt închişi oamenii aflaţi în două stări: condamnaţi la închisoare temporară

şi condamnaţi pe viaţă.

Există acord, dar şi diferenţă între dogmele Bisericii catolice despre purgatoriu şi dogma ortodoxă pentru cei aflaţi în stare nedecisă. Învăţătura greşită a Bisericii romano catolice este că ea, pe lângă Rai şi Iad mai adaugă Purgatoriul, ca un loc de curăţire veşnică. Aşa ceva nu există, Iisus Hristos a spus că nu este decât Rai şi Iad. Aceasta este o învăţătură pierzătoare. Biserica ortodoxă învaţă că nu există decât Rai şi Iad. Că există o a treia stare a celor nehotărâţi, dar în iad, nu ca loc diferit de iad, aceasta este ortodoxia învăţăturii mântuitoare. Romano catolicii fiindcă nu mai au post, nici alte rânduieli, făcând păcate cu grămada şi-au creat erezia lor, purgatoriul, ca al treilea loc în veşnicie, ca să se poată curăţi. Cea mare erezie posibilă. Apropierea învăţăturilor impune o întrebare; Ce suflete aparţin acestei stări în viaţa de dincolo? Diferenţa constă în posibilitatea şi mijlocul de curăţire. La catolici, pentru curăţire, se cere o condamnare pentru suflet în viaţa de dincolo dacă nu a avut o condamnare pe pământ. În Biserica ortodoxă, Hristos este curăţirea pentru cei ce cred în El, pentru că El a luat asupra Lui şi păcatele, iar urmarea păcatelor este osânda. Sufletele aflate în curăţire nedesăvârşită de păcate, aflate pe pământ în stare nedecisă, printr-o taină nemărturisită a Domnului, se vindecă şi se completează cu fericirea prin mijlocirea Bisericii, sărbătorind şi luptând pentru fiecare mort cu stare nedecisă ce se găseşte în iad. Însuşi Duhul Domnului mijloceşte prin harurile Lui pentru oameni cu suspine nespuse. El se nelinişteşte pentru mântuirea creaţiei Sale căzute, dar care nu s-a îndepărtat de la Dumnezeul său, Domnul nostru Iisus Hristos. Cei care au murit de sfintele Paşti, sau într-una din zilele săptămânii luminate mai ales primesc de la Dumnezeu milă; dacă se căiesc de păcatele lor, atunci li se iartă, chiar dacă ei nu au adus rodul căinţei (Predică la prohodirea morţilor la Sfintele Paşti).

ACTIVITATEA ŞI VIAŢA DIN RAI

Începutul acestei stări de dincolo de mormânt de aici de pe pământ. Diferite denumiri ale locurilor unde se află cei sfinţi

Omul, având străduinţa morală, încă de când se află pe pământ, poate să-şi schimbe caracterul şi starea lui sufletească: cea bună în cea rea sau invers, cea rea în cea bună. Dincolo de mormânt acest lucru nu se mai poate face; binele rămâne bine, iar răul rămâne rău. Viaţa de dincolo de mormânt aşa după cum deja s-a spus, este numai o continuare a dezvoltării stării morale a sufletului, bună sau rea. Dezvoltarea ce nu mai are sfârşit, continuă.

Sânul lui Avraam cu tâlharul mântuit

Şi sufletul dincolo de mormânt apare ca o fiinţă care nu este de sine stătătoare, pentru că dezvoltarea lui nu mai este în putere să o schimbe chiar dacă şi-ar fi dorit; ca probe avem cuvintele lui Iisus Hristos: „Legaţi-i mâinile şi picioarele şi aruncaţi-l în întuneric...", de asemenea şi cuvintele lui Avraam spuse nefericitului bogat că între rai şi gheenă este o prăpastie mare şi că trecerea din gheenă în rai şi din rai în gheenă este imposibilă.

Constituţia sufletului după moarte, dincolo de mormânt, nu mai este de sine stătătoare, aşa că sufletul nu poate să înceapă o nouă activitate în modul său liber. Sufletul nu poate să acumuleze un nou fel de idei şi

simţăminte şi, în general, nu poate să se schimbe, dar în suflet poate să se deschidă ceea ce a fost început aici, pe pământ. Că starea de dincolo de mormânt are ca bază viaţa de pe pământ, stă mărturie cuvântul Domnului, care a asemănat perioada trăită pe pământ cu o perioadă în care ai semănat, iar perioada de dincolo de mormânt este vremea secerişului. Ceea ce se seamănă aceea se va culege. Aceasta este însemnătatea vieţii de pe pământ, ca o bază relativă a vieţii de dincolo de mormânt, fericită sau nefericită. Încă din timpurile străvechi, în lumea păgână a fost cunoscută o lege morală de autoatenţionare şi de autocunoaştere: pe ce cale mergi?

Nefiind stăpân pe sine, sufletul dincolo de mormânt se caracterizează prin aceea că autonomia deplină a sufletului este condiţionată de trup fiind o fiinţă particulară din care face parte şi trupul, în caz contrar, viaţa actuală nu ar avea nici un scop şi nici un preţ în raport cu cea viitoare, după învăţăturile apostolului Pavel: „Cel ce seamănă în duh, din duh va culege viaţa veşnică" (Gal. 6. 8). Dacă activitatea de pe pământ a omului nu se va baza, nu va fi pătrunsă şi dirijată de credinţa creştină, atunci nici un fel de binefaceri, nici un fel de mişcare, nimic nu va putea salva omul! Sfânta credinţă creştină exprimată prin toată viaţa şi fapte este starea sufletului, care formează pe pământ începutul vieţii din raiul de dincolo de mormânt, după spusele Domnului nostru Iisus Hristos: „cel credincios va fi viu şi va fi mântuit în veci".

Binele se va dezvolta din ce în ce mai mult în toată veşnicia. Dezvoltarea aceasta este explicată prin fericire, pentru că ea este o urmare a activităţii bucuriei continue asupra simţurilor. Cu toate acestea, unul şi acelaşi simţ continuu toceşte simţul, iar sufletul devine nepăsător, indiferent la simţăminte, ceea ce nu este în acord cu nemurirea lui. Dar dacă nu este bucurie, înseamnă că nu este nici fericire. Mântuitorul ne învaţă: „Împărăţia lui Dumnezeu, este în interiorul vostru". Cei ce supun trupul

duhului, trudesc în numele Domnului cu frică se bucură cu o bucurie nepământeană, pentru că scopul vieții lor este Domnul nostru Iisus Hristos, cerul, fericirea şi viața viitoare cu Hristos şi cu toți cei care au fost miluiți (şi cu neamurile sale, răscumpărate de Domnul nostru Iisus Hristos). Inima şi mintea lor sânt la Dumnezeu şi în viața lor în ceruri; pentru ei este nimic tot ce-i pământesc. Nimic nu poate încălca bucuria lor nepământeană; iată începutul, anticiparea vieții fericite a vieții de dincolo de mormânt! Sufletul, găsind bucuria în Dumnezeu şi trecând în veşnicie, are față în față obiectul simțului dorit.

Aşadar, concluzia celor spuse de noi despre începuturile fericite ale acestei stări de rai pe pământ, o finalizăm prin mărturia cuvântului lui Dumnezeu: pe pământ, dacă te găseşti în iubire față de cei apropiați (se înțelege, în iubirea creştină curată, spirituală, cerească), te găseşti deja în Dumnezeu şi Dumnezeu se găseşte în tine. Relația şi şederea cu Dumnezeu pe pământ este începutul acelei şederi şi relații cu Dumnezeu care urmează să fie în rai. Rânduiți să fie urmaşi ai împărăției lui Dumnezeu, Iisus Hristos a spus că în timpul lor de şedere cu trupul încă pe pământ, împărăția lui Dumnezeu este deja în interiorul lor. Aceştia sânt cu trupul încă pe pământ, dar inima şi mintea lor au însuşit deja starea spirituală, neînfricată, firească a împărăției Domnului, starea păcii, bucuriei şi adevărului. Dar, la urma urmelor nu aceasta aşteaptă toată lumea? Veşnicia va înghiți vremea, va distruge moartea şi se va deschide în fața omenirii în toată deplinătatea ei!

Popoarele antice şi cele sălbatice din timpurile noastre privind înțelegerea despre ființa supremă, nemurirea sufletului şi a vieții lui de dincolo de mormânt, adaugă şi înțelegerea de a i se răsplăti pentru pelerinajul lui de pe pământ. Ideea de răsplată în viața de dincolo de mormânt este comună pentru toată omenirea, Cât de repede îşi recunoaşte omul (tribul) drepturile şi obligațiile sale! Recunoscând, el simte deja necesitatea răsplății, pentru

îndeplinirea sau încălcarea drepturilor şi obligaţiilor.

Pentru toate relele, prin înţelegerea omenirii, dincolo de mormânt este un loc anume: locul condamnării, locul răzbunării, o stare morală specială pentru suflet. Iar pentru cele bune ne aşteaptă un alt loc, locul recompensei, o stare morală deosebită a sufletului, cu mult diferită de prima. Înţelegerea recompensei la diferite popoare şi în diferite vremuri nu a fost la fel; astfel ideea predominantă a recompensei şi a condamnării a fost baza tuturor credinţelor. În ce au constat dincolo de mormânt recompensele şi condamnările? Prezentarea lor depindea de gradul de inteligenţă şi de dezvoltarea morală a triburilor, conforme cu situaţiile petrecute în viaţa lor de pe pământ.

Aşadar, conştiinţa de răsplată necesară dincolo de mormânt este o urmare a legii morale, ce se ascunde în adâncurile naturii omului, e legea duhului.

În timpul vieţii de acum şi până la a doua venire a lui Iisus Hristos, la judecata înfricoşătoare, sânt următoarele stări de suflet:

1) cei ce se află încă pe pământ şi

2) cei care deja se află în lumea spirituală de dincolo de mormânt: în rai şi în iad, acesta are două stări: necondamnaţi şi cei pierduţi pentru veşnicie.

Locul unde se îndreaptă cei neprihăniţi după o judecată particulară sau starea lor, are diferite denumiri în Sfânta Scriptură; cea mai des întâlnită şi cea mai des folosită este raiul. Starea fericită a celor drepţi se numeşte şi sânul lui Avraam, împărăţia cerurilor, împărăţia lui Dumnezeu, casa Tatălui ceresc, oraşul Domnului celui viu, Ierusalimul ceresc. Raiul, locul unde se regăsesc cei drepţi în lumea de dincolo de mormânt, a fost numit de Domnul nostru Iisus Hristos, atunci când i-a spus tâlharului răstignit pe cruce: „Astăzi vei fi cu Mine în rai” (2 Cor. 12. 4); şi apostolul Pavel, numeşte rai locul unde se găsesc cei drepţi în ceruri.

Cuvântul „rai” în mod deosebit se cheamă „grădină”,

şi, în parte, o grădină îmbelşugată, plină de copaci cu umbră deasă şi multe flori multicolore. În ţările răsăritene calde, în timpul căldurilor dogoritoare, grădina a fost un loc de adevărată desfătare şi linişte, de aceea cuvântul „rai” a devenit o figură de exprimare a locului fericirii pentru cei drepţi, în lumea de dincolo de mormânt.

În altă parte, pentru denumirea locului unde se află cei drepţi, Dumnezeu a folosit o altă exprimare „sânul lui Avraam” (Lc. 16. 22). Evreii erau ferm convinşi că Avraam, prietenul Domnului, trăieşte în rai şi că după moarte sufletele celor drepţi le duc sfinţii îngeri în ceruri; această credinţă a evreilor este susţinută de Dumnezeu în pilda Lui despre bogat şi săracul Lazăr. Să fii şi să te aşezi lângă prietenul Domnului este deja o stare de fericire pentru sufletele celor răposaţi. Domnul nostru Iisus Hristos, propunând învăţătura despre viaţa fericită a celor drepţi în viaţa de dincolo de mormânt, spune că cei săraci cu duhul, de asemenea cei care au fost izgoniţi pentru adevăr sânt urmaşi ai împărăţiei cerurilor. Iată deja a treia denumire a stării celor drepţi, sau locul unde se află ei în lumea de dincolo. Pentru a distruge rătăcirea mândră a iudeilor, care au crezut că numai ei singuri vor intra în împărăţia lui Mesia cu aceia dintre păgâni care vor primi credinţa lor, Domnul a spus că toţi cei care cred în El, din toată lumea, vor veni şi se vor aşeza cu Avraam, cu Isaac şi Iacob în împărăţia cerurilor (Mat.5. 3-10; 8. 11).

Uneori locul unde se află cei drepţi în ceruri Domnul îl numeşte „împărăţia lui Dumnezeu”, de exemplu, în vorbirea directă pe care a avut-o cu cei osândiţi: „Acolo va fi plângerea şi scrâşnirea dinţilor, când veţi vedea pe Avraam şi pe Isaac şi pe Iacov şi pe toţi proorocii în Împărăţia lui Dumnezeu, iar pe voi aruncaţi afară. Şi vor veni alţii de la răsărit şi de la apus, de la miazănoapte şi de la miazăzi şi vor şedea la masă în împărăţia lui Dumnezeu.” (Lc. 13. 28,29). Şi apostolul Pavel numeşte locul unde se află cei drepţi „împărăţia lui Dumnezeu”, când spune că sângele şi trupul nu vor intra în împărăţia

lui Dumnezeu (1Cor.15. 50). Mai departe, legea dată creştinilor: „căutaţi mai întâi împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui şi toate acestea se vor adăuga vouă", înseamnă să căutaţi, să vă ocupaţi, să vă străduiţi ca mintea şi inima să vă fie ocupate cu cele cereşti, cu stăruinţa veşnică de a intra în împărăţia cerurilor, pentru ca cele cereşti să aibă prioritate faţă de cele lumeşti. Pentru preocuparea stăruitoare asupra vieţii de dincolo de mormânt cu multă râvnă, pentru a te face un membru adevărat al împărăţiei lui Mesia, a împărăţiei lui Hristos printr-o puternică străduinţă, trebuie să-i dai mai înainte de toate ceea ce îi este necesar sufletului, iar cele pământeşti se vor adăuga de la sine.

Unui căutător al împărăţiei Domnului i se cuvine ca răsplată tot ceea ce este necesar şi folositor în mod simţual. Cei ce caută împărăţia cerurilor nu au nevoie de multe simţăminte; ei se mulţumesc cu puţin şi cu sărăcia văzută (prin înţelegerea lumii laice) ce formează pentru ei o mulţumire deplină.

În altă parte, Domnul nostru Iisus Hristos numeşte locul unde se află cei drepţi, „casa Tatălui ceresc cu multe lăcaşuri" (In.16. 2), ceea ce exprimă starea de dincolo de mormânt a celor drepţi, un loc ales anume, unde Dumnezeu îşi arată prezenţa Lui în mijlocul celor drepţi şi unde Domnul nostru Iisus Hristos se găseşte în toată măreţia Lui, în trupul Său proslăvit în ceruri. Sfântul apostol Pavel numeşte starea din rai a celor drepţi din viaţa de dincolo de mormânt oraşul Domnului cel viu, Ierusalimul ceresc (Evr.12. 22; Gal.4. 26).

Din toate aceste denumiri care aparţin stării din viaţa de dincolo de mormânt a celor drepţi, sau starea de fericire a celor drepţi în prima perioadă, le reţinem pe acestea: rai, sânul lui Avraam. Iar cerul şi celelalte denumiri se referă la locul sau starea celor mântuiţi în cea de-a doua perioadă. Despre cele două perioade a vieţii celor drepţi în lumea de dincolo de mormânt, mărturisesc cuvintele sfântului apostol Pavel; după ce s-

a înălțat până la al treilea cer, a auzit voci care nu pot fi exprimate de om. Aceasta este prima perioadă a vieții de dincolo de mormânt, a vieții din rai, a vieții fericite dar nu desăvârşite. Mai departe, continuă apostolul, Dumnezeu a pregătit pentru cei neprihăniți în viața de dincolo de mormânt o fericire atât de desăvârşită, pe care nimeni şi nicăieri pe pământ, nu o poate prezenta şi nici imagina ceva asemănător, ceva ce ochiul n-a văzut şi urechea n-a auzit.

Cea de-a doua perioadă a vieții din rai de dincolo de mormânt este de fericire desăvârşită. Înseamnă că după cuvintele apostolului, perioada a doua a vieții din rai de dincolo de mormânt nu este cel de-al treilea cer, ci altceva, o stare mult mai desăvârşită sau loc al împărăției cerurilor, casa Tatălui ceresc.

Cele spuse de noi anterior, că unele denumiri se referă la prima perioadă a vieții din rai de dincolo de mormânt, iar altele la cea de-a doua perioadă, sânt susținute şi de câțiva sfinți Părinți şi învățători ai sfintei Biserici. Sfântul Atanasie cel Mare, sfântul Ambrozie, Fericitul Augustin, sfântul Grigorie Dialogul s-au exprimat prin cuvintele: „sufletelor celor drepți, imediat după judecata particulară le este dăruit sânul lui Avraam, raiul care era socotit ca o anticameră a împărăției cerurilor" (Macarie arhiepiscopul de Harkov, vol.2, pag. 550).

Locurile vieții veşnice şi liniştite, ca şi locurile pentru moarte şi chinuri, după mărturia Domnului nostru Iisus Hristos, sânt pregătite de Dumnezeu înainte de facerea lumii; primele sânt pentru cei care au lucrat pentru El, iar celelalte pentru diavol şi pentru cei care au lucrat pentru el. Urmaşii vieții veşnice (sau ai împărăției veşnice), după cuvintele Sfintei Scripturi, sânt numiți îngeri pe pământ, oamenii cerurilor.

Locul unde se găseşte şi descrierea locaşului fericit al primei perioade. Locaşurile raiului; când se intră în

rai. Caracterele celor mântuiți. Existența neamurilor.
Numărul celor sfinți

Pe pământ, cei buni intră foarte rar într-o oarecare relație cu cei răi, dar nici nu se poate un asemenea contact, din cauza caracterelor diferite ale sufletelor lor. Este firesc ca şi dincolo de mormânt, relația celor mântuiți cu cei condamnați să fie mai rară şi numai iubirea îi sileşte pe cei dintâi să-i compătimească pe cei din urmă.

Stările celor Sfinți, a celor neosândiți şi a celor osândiți se împart între ele ca spațiu printr-o prăpastie adâncă, după învățăturile Domnului nostru Iisus Hristos.

Înseamnă că raiul trebuie să aibă un loc definit, despărțit de iad şi de gheenă. Atunci după cuvântul Domnului unde se găseşte raiul? Sufletele vor avea un corespondent cu natura spirituală cu viitoarele lor lăcaşe. Biserica ne învață că natura raiului este în corespondență deplină cu natura sufletelor bune. Aşa cum apa conține toate condițiile necesare pentru viața peştilor, aşa şi raiul conține totul pentru menținerea vieții şi totodată a fericirii. Dar unde este locul acesta al fericirii din rai? Unde este lăcaşul acela unde trăiesc cei neprihăniți în viața de dincolo de mormânt? Chiar cuvântul Domnului lasă această întrebare fără rezolvare şi răspunsul lui este o taină. Raiul după învățăturile sfintei Biserici (Învățături Catehetice, Filaret, pg. 22) este un loc anume în ceruri, în care Dumnezeu se arată sufletelor alese cu o înfățişare aparte, şi în toată slava Sa veşnică, iar Domnul nostru Iisus Hristos este prezent în trupul Lui cel preaslăvit. Dar unde este raiul în cer?

Cerul este mare. Răspunsul scris se găseşte în revelația din cartea Genezei. Moise scrie că Dumnezeu a sădit grădina plăcerilor undeva spre răsărit (Fac. 2. 8). Raiul este primul cer, țara de munte mai aproape de pământ, după care urmează alte ceruri.

Locul raiului este definit de Sfânta Scriptură spre răsărit. În această direcție se află raiul în raportul lui cu

pământul. Cuvioasa Teodora a dezvăluit că după ieşirea sufletului ei din trup, condusă de îngeri pentru a ajunge în lăcaşurile sfinte ale cerului, s-a îndreptat spre răsărit (Viața cuv. Vasile cel Nou, Vezi Minei, 26 Martie); marele şi dumnezeiescul slujitor al Domnului Simeon a văzut raiul în răsărit (Vezi Minei, 24 Mai); în răsărit a văzut raiul şi cuvioasa Eufrosina de Suzdal în vedeniile ei minunate (Manuscrise despre viețile celor morți).

„Vedele" (cărțile sfinte ale locuitorilor din India antică), sânt de comun acord cu multe din Biblia lui Moise şi cred că raiul este spre răsărit. Şi ca mod de activitate răsăritul în raport cu alte meridiane ale globului, este stăpânit de o taină aparte şi aduce în sufletul omului ceva nepământesc şi bucură inima cu o dragoste sufletească.

Răsăritul de zi cu zi al soarelui a adus şi aduce bucurie oamenilor, nu rămâne pe pământ nici o inimă care în timpul răsăritului soarelui să nu ia o rază de lumină strălucită, de bucurie sufletească. Creştinii, simțind acțiunea nevăzută a soarelui asupra sufletului, se îndreaptă către Domnul nostru Iisus Hristos, cu o rugăciune de mulțumire, Celui care sfințeşte şi luminează creația Sa chemând: „Slavă Ţie Celui ce ne-ai arătat nouă lumina!" Dacă pe pământ se revarsă dinspre răsărit bucuria în sufletele oamenilor, atunci acolo şi este locul fericit al sufletelor şi al duhurilor, pregătit de Dumnezeu de la facerea lumii. Presimțirile nu i-au înşelat şi nici nu-i înşeală pe oameni!

Biserica ortodoxă nu s-a ocupat în mod special pentru a stabili locul unde se află raiul în univers, în rugăciunile sale, dar, în special în Sâmbăta mare şi la Învierea Domnului nostru Iisus Hristos, îşi exprimă părerea că raiul se află în ceruri. Aşa de exemplu, în stihurile 16 şi 17 din laudele psalmului 118: „sub pământ prin voința Ta ai coborât ca şi cum ai fi mort, şi ai scos din pământ către ceruri pe cei căzuți de acolo, Iisuse. Ai fost văzut ca şi mort; dar eşti viu ca Dumnezeu şi îi înalți pe cei căzuți de la pământ spre ceruri, Iisuse".

De Sfintele Paşti, în slujba de noapte, după cântarea a 6-a în Sinaxar, Biserica exprimă din nou părerea despre locul unde ar fi raiul prin cuvintele: „moştenirea de demult" (acesta este raiul) este indicat că ar fi în ceruri, „prin Învierea Ta, Doamne, raiul iar s-a deschis şi ne-ai reînnoit ca să urcăm către ceruri".

Cuvântul Domnului şi o minte înțeieaptă mărturisesc faptul că cuvântul „rai" înseamnă denumirea locului, pentru duhurile şi sufletele sfinte, pregătit de Dumnezeu din veacuri. Singur Dumnezeu nu se supune legii timpului şi spațiului. El este veşnic şi fără început; toate celelalte însă, cum ar fi creațiile Lui sânt supuse timpului şi spațiului, au o existență într-o anumită vreme, ocupând un anumit loc în spațiu; altfel nici nu poate fi. Prin urmare, ființele spiritual-morale, duhurile şi sufletele sânt supuse legii timpului şi spațiului. Aceasta înseamnă că pentru viața de dincolo de mormânt a sufletelor trebuie să existe nişte locuri anume.

Referitor la locul unde s-ar găsi raiul să amintim răspunsul sfântului Ioan Gură de Aur care spune că este cu mult mai folositor şi de înțeles ca în activitățile noastre să existe raiul şi nu ca să ştim exact locul unde se află. Pentru mântuire este suficient să ştii ce este raiul. Tu te întrebi în ce loc anume al spațiului este dispus raiul? Presupun că este în afara acestei lumi. Hai să ne gândim nu despre locul unde se găseşte, ci despre mijloacele pe care să le folosim ca să intrăm în rai.

Sfântul Ioan Gură de Aur nu măreşte interesul referitor la locul unde s-ar găsi raiul, totodată nu interzice acele idei folositoare şi căutările despre rai, care duc către teama de Dumnezeu şi îndepărtează de cele rele. Mai mult decât atât, el îndeamnă la mai multe căutări, având permanent în fața ochilor raiul.

Raiul se primeşte numai pentru fapte de binefacere. Răsplata de dincolo de mormânt o au numai binefăcătorii. Chiar şi în conştiința oamenilor sălbatici, viața fericită de dincolo de mormânt este atribuită

mulțumirii și bucuriei. Așa precum eschimoșul, locuitor al țărilor polare menit să-și ducă viața între ghețari, zăpadă și ger, sub asuprirea naturii înconjurătoare, speră în visul său de mai bine în lumea de dincolo de mormânt, dirijat de duhul nemuritor. După reprezentarea eschimoșului, viața lui de dincolo de mormânt este fericită, într-o țară veșnic caldă unde soarele strălucește totdeauna. Raiul este dispus undeva dincolo de ocean, care este unicul izvor de existență al eschimoșului. Sărăcia în produse alimentare de pe pământurile extreme nordice se completează cu surplus dincolo de mormânt; și cu cât sălbaticul nu a avut suficient pește pentru unica lui hrană, cu atât mai mult locul lui de dincolo de mormânt (departe, dincolo de ocean) va fi mai plin de pește și de sălbăticiuni. Temeiul adevărat al duhului, acela că ce este dincolo de mormânt este mai bun decât ce este pe pământ și că marea suferință sufletească de pe pământ este răsplătită după moarte, este exprimată de reprezentarea eschimoșului în forme simțite; mâhnirea și toate lipsurile acestei vieți aspre de pe pământ înfruntate de eschimoș vor fi înlocuite cu bunătăți dincolo de mormânt.

Raiul unui locuitor din Kamceatka este văzut și simțit. Aici nu este vorba de hrană, pește și sălbăticiuni. În raiul celui din Kamceatka nu sânt vulcani, noroaie, cazaci și ruși. Tovarășul său în viața lui de pe pământ este câinele care nu mai moare, acolo în veșnicie sânt mulți câini. Mare parte a celor sălbatici presupun că raiul ar fi în ceruri, iar Calea Lactee socotesc că ar fi drumul spre raiul ceresc. Sălbaticii de la pol văd în strălucirea polară duhurile cerești care zboară în ceruri.

Din cuvintele Domnului nostru Iisus Hristos: „Iar fiii împărăției vor fi aruncați în întunericul cel mai din afară; acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților. Iar pe sluga netrebnică aruncați-o întru întunericul cel mai din afară. Acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților" (Mt. 8. 12; 25. 30)- descrie caracterul gheenei. De aici se vede că pentru

o viață fericită trebuie să fie neapărat un loc unde să fie căldură şi lumină, pentru că fără de acestea este numai plâns şi scrâşnet de dinți.

Dar ce este lumina şi căldura în locurile unde trăiesc cei neprihăniți?

Lumina şi căldura sânt două apariții fizice (puteri), care numai datorită lor este posibilă viața, prin urmare şi activitatea. Acolo unde nu este lumină şi căldură, nu este nici viață, totul este mort, fără viață. Aşa cum pentru natura fizică a sufletului şi a trupului este necesară lumina şi căldura, aşa şi pentru natura moral-spirituală a sufletului este necesară căldura şi lumina spirituală, sfințirea şi încălzirea sufletului prin bunătatea fericirii.

Dacă sufletul are trupul său, atunci locul unde trebuie să fie el, trebuie să fie ocrotit de natura fizică, corporală, simțită, eternă. Pentru simțul luminii noastre veşnice nu ne trebuie soarele nostru văzut. Multe pot fi dovedite prin electricitate; la începutul facerii pământului, până nu a apărut soarele, totul era ascuns de o atmosferă densă. Dacă este aşa cum mărturiseşte ştiința, că viața de pe pământ nu a fost încă iluminată de soare, iar cu electricitatea a fost iluminată foarte puternic, atunci cu ce ar încurca să admitem că această lumină electrică iluminează şi în locul de odihnă a celor drepți, acolo unde viața şi activitatea nu încetează niciodată?

Biblia (Fac. 2. 8,9) prezintă raiul ca o grădină neasemuit de mare în răsărit şi de aceea răsăritul în viața Bisericii creştine are o însemnătate deosebită, „Apoi Domnul Dumnezeu a sădit o grădină în Eden, spre răsărit, şi a pus acolo pe omul pe care-l zidise. Şi a făcut Domnul Dumnezeu să răsară din pământ tot soiul de pomi, plăcuți la vedere şi cu roade bune de mâncat; iar în mijlocul raiului era pomul vieții şi pomul cunoştinței binelui şi răului". De aceea Bisericile se construiesc cu altarul orientat spre răsărit; răposații sânt aşezați în mormânt cu fața spre răsărit; ortodocşii se roagă spre răsărit. Mulți dintre cei care au făcut voia Domnului din

Biserica Noului Testament au văzut raiul ca o grădină. Ea, ca activitate este aşa; dar materia ei şi natura, în afară de faptul că ea corespunde cu natura locuitorilor săi este duh. Şi de aceea raiul nu este accesibil pentru simţurile noastre, care au devenit grosolane din cauza căderii noastre în păcat.

În timpul înmormântării Maicii Domnului, sfântul evanghelist Ioan a condus-o pe Maica Domnului cu o ramură din rai adusă pe pământ de arhanghelul Gavriil. Sfântul Macarie cel Mare scrie că după moarte, cei care sânt moştenitori ai raiului se întâlnesc şi sânt conduşi în grădini deosebite, în locaşuri pregătite din vreme, unde sânt îmbrăcaţi în odăjdii scumpe (Cuv.68. 8).

Sfântul Grigorie Sinaitul scrie că raiul este cel mai de jos cer, unde pomii livezilor în permanenţă sânt încărcaţi cu flori şi cu fructe; în mijlocul raiului curge un râu care se împarte în patru braţe. Despre acest râu spune şi Moise în cartea Genezei (2. 10).

De către toţi Sfinţii Părinţi şi învăţători ai Bisericii, raiul este prezentat ca o grădină minunată, de o frumuseţe de nedescris, a cărui natură corespunde cu o natură subţire de eter a sufletului, care este inaccesibilă simţurilor noastre grosolane. Totuşi cu ajutorul Sfântului Duh, pentru unii raiul a fost accesibil şi pe pământ, pentru cei ale căror trupuri s-au arătat a fi un loc desăvârşit, un vas al Sfântului Duh. Raiul a fost perceput de ei prin mijlocirea simţurilor curate, adică prin credinţa vie şi acţiunea Sfântului Duh, aduse în starea lor naturală, corespunzătoare stării strămoşilor până la căderea lor în păcat.

Asemenea apostolului Pavel, înălţat odată în rai, a fost luat în rai şi un cucernic ascet, egumenul Vlasie. El a început să slujească Domnului din anii tinereţii şi a fost înfrumuseţat de toate binefacerile. Lui Vlasie i-a apărut o dorinţă neobişnuită, de a şti în ce loc se duc sufletele monahilor în viaţa de dincolo de mormânt, cei care s-au trudit cu râvnă şi ascultare în viaţa lor de pe pământ.

După rugăciunile sale de noapte de peste trei ani, în chilia lui, într-una dintre nopți, egumenul Vlasie rugându-se ca de obicei, pe neaşteptate a fost dus în rai. Deodată simte că se plimbă printr-o grădină; acela era raiul Domnului.

Fericitul Vlasie a intrat în raiul prezentat ca o grădină cu pomi înfloriți, plin de arome plăcute, unde creşteau diferiți pomi fructiferi. În rai el l-a zărit şi pe monahul Eufrosin, bucătarul din mănăstirea lui, care şedea la o masă de aur sub un pom. După ce l-a zărit pe Eufrosin, Vlasie s-a apropiat de el şi l-a întrebat: „Tu eşti fiul meu Eufrosin? Ce faci aici?" „Eu sânt pus de strajă de Dumnezeu, a răspuns Eufrosin". „Dar poți să-mi dai ceva, dacă am să-ți cer?" a continuat Vlasie. „Poți cere". Atunci Vlasie a arătat cu mâna spre un măr şi a spus: „Dă-mi din mărul acesta trei fructe". Eufrosin a cules trei mere şi le-a dat egumenului. Egumenul le-a primit, le-a pus în mantie şi în acel moment şi-a revenit. El se vede din nou în chilia lui, iar în mantia sa avea trei mere.

Au bătut clopotele pentru slujba de Utrenie. După încheierea slujbei bisericeşti, egumenul le-a poruncit fraților, ca nici unul dintre ei să nu iasă din Biserică. L-a chemat pe Eufrosin de la bucătărie şi l-a întrebat: „Fiul meu unde ai fost tu în noaptea aceasta?" Eufrosin a lăsat ochii în pământ şi tăcea. Starețul a continuat să-l întrebe; atunci Eufrosin i-a răspuns: „Acolo ava, unde m-ai văzut". „Dar eu unde te-am zărit?" a insistat starețul. Eufrosin a răspuns: „Acolo unde mi-ai cerut cele trei mere, în sfântul rai al Domnului, iar eu ți-am dat şi tu ai primit". „Iată cele trei mere, primite de mine în raiul Domnului" a continuat egumenul, arătându-le fraților. „În această noapte Dumnezeu m-a făcut vrednic să fiu în rai şi să-l văd". La binecuvântare, merele au fost împărțite între frați. Şi care dintre monahi a fost bolnav, după ce a gustat din aceste fructe, s-a însănătoşit (Pateric).

Din această expunere se arată că Eufrosin şi Vlasie au fost în rai numai cu sufletele lor, aflându-se în deplină

cunoştinţă. În vedenia de mai sus sufletul a fost în trup. Pe lângă suflete au fost organele simţului în deplina lor activitate, ca de exemplu vederea. Sufletele au purtat discuţii, au întrebuinţat cuvinte în discuţiile lor; şi mijlocirea ideilor a fost între suflete.

Finalizăm descrierea raiului din prima perioadă prin cuvintele apostolului Pavel, care a fost acolo, a văzut tot şi a auzit voci nemaiauzite, „pe care omul nu poate să le redea" (2 Cor. 12. 3,4).

Învăţătura apuseană despre raiul ceresc este în totalitate nedefinită; cei mai buni teologi ai Bisericii din apus vin parcă involuntar până la urmă la o concluzie că raiul se află în ceruri.

În rai merg numai sufletele celor drepţi care s-au căit cu adevărat, după judecata particulară a lui Hristos, în cea de-a 40-a zi, după despărţirea sufletului de trup. După învăţăturile Domnului nostru Iisus Hristos, în rai vor intra numai cei credincioşi, cei care cred în Domnul nostru Iisus Hristos şi care au fost botezaţi, ca un semn văzut de mărturisire a credinţei lor: „Cine va crede şi se va boteza, va fi mântuit" (Mc. 16. 16). Prin urmare, altă cale pentru mântuire nu este, în afară de activitatea credinţei. Numai cei ce cred în Domnul nostru Iisus Hristos se fac urmaşi ai împărăţiei cerurilor. De asemenea, nu toţi credincioşii care s-au botezat vor primi şi mântuire, ci numai cei care vor trăi în acord cu credinţa, care vor trăi după legile lui Hristos, aşa cum a mărturisit chiar Mântuitorul: „Şi vor ieşi cei ce au făcut cele bune întru învierea vieţii" (In. 5. 29), ceea ce înseamnă că şi-au dovedit credinţa lor prin fapte. Învăţătura lui Iisus Hristos despre fericire i-a arătat pe cei care pot fi locuitori ai raiului. Aceştia sânt: săracii cu duhul, cei ce plâng pentru păcatele lor, cei lacomi şi cu sete de adevăr, cei milostivi, cei cu inima curată, făcătorii de pace, cei ce au suferit izgonirea lor pentru adevăr, cei batjocoriţi şi alungaţi şi aşa mai departe (Luc. 6. 20, 21).

Apostolul Pavel scrie că în rai vor intra numai cei care

au trăit pe pământ prin duhul lui Hristos, care se exprimă în următoarele 9 fapte de binefacere: în iubire, în bucurie, în pace, în multă suferinţă, în cucernicie, în credinţă, în blândeţe, în înfrânare (Gal. 5. 22). Cine are aceste fapte de binefacere acela va merge în rai. Cei ce fac fapte de credinţă şi iubire vor intra în rai. Faptele de iubire şi cei miloşi pe pământ vor fi miluiţi la judecată şi se vor face locuitorii raiului. În rai vor intra cei cu inima curată, cei miloşi, cei compătimitori, cei înfrânaţi, cei cu mintea întreagă, cei care postesc, asceţii.

Pe cei rătăciţi şi pe cei care preacurvesc, Dumnezeu îi va judeca (Evr.13. 4). Nici cei rătăcitori şi nici preacurvarii nu vor intra în împărăţia lui Dumnezeu (1Cor.6. 9, 10), dacă nu vor aduce pocăinţa necesară. Prin urmare, vor intra în rai cei ce îşi păstrează fecioria şi cei care apără credinţa şi curăţenia căsătoriei, de asemenea şi cei care apără văduvele, ca şi o căsătorie nedestrămată pentru ceruri. Frumuseţea binefacerilor şi bunătatea Domnului strălucesc pe feţele îngerilor buni; acest caracter este întipărit şi pe feţele celor ce trăiesc în rai.

Reprezentanţii celor două genuri pe pământ, Adam şi Eva, până la căderea lor în păcat au fost nemuritori cu sufletul şi cu trupul. Prin urmare, după înviere trupul se reuneşte cu sufletul său, va da naştere din nou unui om spiritual de genul cunoscut. Întrupându-se Fiul lui Dumnezeu şi Maica Domnului sânt reprezentanţii celor două genuri în raiul din viaţa de dincolo de mormânt. Apariţia Sfinţilor în viaţa oamenilor de pe pământ susţin adevărul despre existenţa celor două genuri, în viaţa de dincolo de mormânt. Viaţa de dincolo de mormânt nu mai este cea de pe pământ, ci îngerească. Acolo nu mai este nevoie de căsătorie, ea practic nici nu mai este posibilă. Căsătoria pe pământ era necesară pentru a fi susţinută fiinţa umană.

Atitudinea spirituală a oamenilor începută pe pământ se păstrează, căci altfel nici nu se poate, şi în lumea de dincolo de mormânt, pentru care aceste atitudini au fost

rânduite. Fratele rămâne frate şi în viața de dincolo, în relația față de sora lui dacă ea a fost pe pământ şi dacă s-a făcut părtaşă vieții din rai. Soția rămâne în relația ei cu bărbatul, iar el va fi alături de ea; relațiile ei spirituale față de bărbatul său sânt definite chiar de Dumnezeu. Dacă nu se termină existența sufletului prin moartea trupului, dacă lui îi revin obligațiile de a da socoteală pentru activitățile lui, de exemplu, îndeplinirea sau neîndeplinirea obligațiilor de soție față de bărbatul ei, dând socoteală, sufletul trebuie să-şi apere genul său. Este un dezacord al unei judecăți drepte ca un suflet fără gen să dea socoteală în activitățile lui care nu îi sânt caracteristice sau nu îi aparțin.

Cuvântul Domnului ne învață că după înviere trupurile se vor reuni cu sufletele lor; prin urmare fiecare suflet se va uni din nou cu trupul său pentru veşnicie.

Trupul este un organ al sufletului, instrumentul lui în stare văzută. Este greşit a înțelege că diferența dintre genuri se exprimă în calitățile lor exterioare. Caracterul, însuşirea unui gen şi al altuia aparțin nu numai trupului, ci şi sufletului. Cu aceste însuşiri naturale, care fac diferența între un suflet şi altul, sufletul trece de pe pământ în lumea de dincolo de mormânt. Fiind fără trup, nefericitul bogat aflându-se în iad, i-a recunoscut pe Avraam şi Lazăr fiind şi ei fără trup. Dar totuşi nu i-a confundat cu Eva, Sarra, Rebecca sau cu alte femei, ce se găseau în rai. Cu dreptate se spune pe pământ: acela are un caracter feminin, aceea are un caracter bărbătesc, totuşi nici acela nu este femeie şi nici aceea nu este bărbat; aici se vorbeşte numai despre apropierea unor caractere. Sigur se întâmplă ca bărbatul să aibă o figură feminină, iar o femeie să aibă o figură bărbătească, dar păstrându-şi genul său şi caracterul natural al sufletului.

Despre existența genurilor în viața de dincolo de mormânt, fericitul Augustin scrie: „atunci se vor elimina din trup numai neajunsurile, iar natura lui se va salva. Dar genul feminin cu toate că are multe neajunsuri, (aşa

cum învățau dogmele din mijlocul veacurilor despre faptul că genul feminin este nedesăvârşit), dar natura care desigur atunci nu va zămisli şi nici nu va naşte, pentru aceasta nici nu vor mai fi căsătorii, dar va continua să existe în organele sale feminine, nu pentru folosul naşterii, ci pentru o nouă înfrumusețare şi nu va trezi niciodată poftele, dimpotrivă, ea va sluji ca o cauză nouă pentru a proslăvi bunătatea şi înțelepciunea Domnului, cel care nu a creat ceea ce nu a fost şi a salvat de la putrezire ceea ce a creat. Cine a creat în acest mod ambele genuri, Acela le va şi salva".

Numărul celor drepți care au fost mântuiți, al Sfinților este cu mult mai mic față de cei pierduți pentru totdeauna, ceea ce se vede din cuvintele Domnului nostru Iisus Hristos: „Nu te teme, turmă mică, pentru că Tatăl vostru a binevoit să vă dea vouă împărăția. Căci mulți sunt chemați, dar puțini aleşi. " (Lc. 12. 32; Mt. 22. 14). Şi Sfânta Scriptură susține acest adevăr: Lot şi familia au fost drepți, iar tot oraşul lor condamnat, păcătos; Noe şi familia lui au fost singurii care au fost drepți peste toată omenirea de atunci. De fiecare dată se vede că fiii lui Dumnezeu sânt într-un număr cu mult mai mic, decât fiii proprii ai oamenilor. La slăvita cea de-a doua venire, după cuvintele Domnului nostru Iisus Hristos, se vor găsi puțini credincioşi.

Definirea şi dovada vieții fericite, fericirea. Conținutul fericirii. Fericirea nedesăvârşită

Temeiul fericirii din rai în prima perioadă este aflarea şi relația cu Domnul nostru Iisus Hristos, vederea Lui la față, aşa cum El însuşi ne învăța, prin vorbele Lui, că cei credincioşi vor fi cu El şi se vor face părtaşi măreției Sale. Mai departe se spune despre vederea Lui la față de către cei credincioşi: „Fericiți cei cu inima curată, că aceia vor vedea pe Dumnezeu" (Mt. 5. 8). Şi de aceea apostolul Pavel, cuprins de nerăbdare a spus: „Am dorința să primesc dezlegarea şi să fiu cu Hristos" (Filip.

1. 23). Vederea Domnului li se deschide acelora care au ceva sfânt în ei, „fără de care, nimeni nu va putea vedea pe Dumnezeu” (Evr. 12. 14). Împreună cu aceasta, acelaşi apostol mărturiseşte că fericirea noastră dincolo de mormânt se va desăvârşi în locul unde vom trăi împreună cu toţi îngerii şi cu toate sufletele drepte, prin urmare şi cu cei apropiaţi inimilor noastre, numai dacă ei au aceeaşi gândire cu noi: „aşa vom fi totdeauna cu Dumnezeu” (1Tes.6. 17).

Evanghelistul Ioan le scrie celor credincioşi: „Iubiţilor! Noi suntem acum copiii Domnului, dar nu ni s-a descris ce vom fi. Ştim numai că atunci când se va arăta, vom fi asemenea Lui, pentru că Îl vom vedea aşa cum este El” (1 In 3. 2). Sfinţii ucenici şi apostoli ai lui Hristos se linişteau şi se îndulceau atât pe ei cât şi pe alţii cu nădejdea unirii pentru totdeauna cu Iisus Hristos şi între ei (1Tes.4, 13-18).

În prima perioadă proslăvirea celor drepţi este dublă: în ceruri, în Biserica triumfătoare şi pe pământ, în Biserica luptătoare.

Despre primul adevăr, despre fericirea celor Sfinţi, imediat după moarte, în raiul din ceruri a spus chiar Iisus Hristos în pilda bogatului şi săracului Lazăr; Lazăr imediat după moarte, a fost dus de îngeri direct în sânul lui Avraam; sau în altă parte: „În casa Tatălui Meu multe locaşuri sunt. Iar de nu, v-aş fi spus. Mă duc să vă gătesc loc. Şi dacă Mă voi duce şi vă voi găti loc, iarăşi voi veni şi vă voi lua la Mine, ca să fiţi şi voi unde sunt Eu. ” (In. 14. 2,3). Prin pregătirea şi luarea apostolilor, se înţelege ieşirea, moartea fiecăruia dintre ei, după care se va forma o relaţie veşnică cu Dumnezeu. Iată mărturia Domnului, că Sfinţii care au făcut voia Domnului şi cei neprihăniţi, imediat după moarte cu sufletele lor intră în viaţa de dincolo de mormânt, în anticamera fericirii veşnice, prin unirea nemijlocită cu Dumnezeu şi prin participarea la mărirea Lui.

Acestea sânt cuvintele Domnului spuse către apostoli

şi ucenicii săi în timpul despărţirii lor (se înţelege, văzute) de prea iubitul Iisus Hristos. Ele sânt pătrunse de credinţă spirituală în legătura nevăzută, prin care pogorârea Duhului Sfânt trebuie să-i unească pentru veşnicie pe ucenicii lui Hristos şi în general pe toţi credincioşii. „Astăzi vei fi cu mine în rai", i-a spus Domnul tâlharului înţelept, care s-a căit pe cruce, fapt care înseamnă că din momentul trecerii în lumea de dincolo de mormânt, tâlharul va fi cu Hristos în rai veşnic, prin urmare şi participant la mărirea Lui.

Înainte de chinurile crucificării, Iisus Hristos, în prima sa rugăciune către Dumnezeu Tatăl, despre El, despre sfinţii ucenici, în general despre toţi cei ce cred cu adevărat în El, a zis: „Părinte, voiesc ca unde sunt Eu, să fie împreună cu Mine şi aceia pe care Mi i-ai dat, ca să vadă slava Mea pe care Mi-ai dat-o, pentru că Tu M-ai iubit pe Mine mai înainte de întemeierea lumii." (In. 17. 24). Această dorinţă asemenea unui testament exprimată prin rugăciunea Domnului nostru Iisus Hristos este pe deplin în acord cu voia Tatălui ceresc, este o probă văzută pentru toată Biserica lui Hristos şi pentru toţi membrii ei adevăraţi, că ei imediat după moarte, trecând în lumea de dincolo de mormânt, vor fi cu Dumnezeu în ceruri, în rai şi vor fi participanţi la slava Lui.

Cei vrednici de împărăţia cerurilor, imediat după trecerea în lumea de dincolo de mormânt, vor fi acolo unde se află Dumnezeu Omul cu preaslăvitul Său trup. Lumea de dincolo de mormânt, viaţa de dincolo de mormânt este descrisă chiar de Dumnezeu pentru om încă de când trăieşte pe pământ, atât cât poate încăpea într-o minte limitată. Aşadar, iată tabloul despre starea celor drepţi ce se găsesc în raiul din viaţa de dincolo de mormânt, în prima perioadă a vieţii lor de dincolo de mormânt; împreună cu Domnul nostru Iisus Hristos şi ca urmaşi ai împărăţiei cerurilor ei se vor preamări împreună cu El.

Sfinţii apostoli erau convinşi din învăţăturile Domnului

că cei drepți se află cu El şi în lumea de dincolo de mormănt, imediat ce sufletul s-a despărțit de trup, trupul se predă înapoi pământului, ca şi sămânța, pentru încolțirea unui trup nou, iar sufletul credincios merge către Dumnezeu. Credința lor neschimbată în acest adevăr, ei au mărturisit-o prin scriere şi prin vorbe.

Sfântul apostol Pavel, cu iubirea lui arzătoare către Dumnezeu, privitor la persoana sa a spus: „Mă atrage şi una şi alta: am dorința să primesc dezlegarea şi să fiu cu Hristos, pentru că este de neegalat mai bine, iar să rămân în trup este mai de folos pentru voi" (Filip. 1. 23,24). În altă parte, acest adevăr conform căruia cei drepți se află alături de Hristos în prima perioadă a vieții de dincolo de mormânt este proclamat în numele tuturor apostolilor: „Căci ştim că, dacă acest cort, locuința noastră pământească, se va strica, avem zidire de la Dumnezeu, casă nefăcută de mână, veşnică, în ceruri. Avem încredere şi voim mai bine să plecăm din trup şi să petrecem la Domnul. " (2 Cor. 5. 1, 8). Aici sfântul Apostol exprimă următoarea idee: noi ştim că după moarte, după destrămarea templului nostru de pe pământ, acesta fiind trupul nostru, vom primi imediat templu nefăcut de mână în ceruri, aceasta însemnând că sufletul după despărțirea lui de trup, se îndreaptă către Dumnezeu şi va fi alături de Iisus Hristos veşnic. Sfântul apostol Pavel îi linişteşte pe toți creştinii să nu fie mâhniți pentru moartea celor apropiați inimilor lor, încredințându-ne că ei se găsesc împreună cu Domnul în lăcaşurile Tatălui ceresc.

Cele promise de Dumnezeu (că cei neprihăniți, după plecarea lor de pe pământ şi după o judecată particulară se găsesc alături de El) le-a văzut cu ochii săi Ioan în Apocalipsă: „Şi douăzeci şi patru de scaune înconjurau tronul şi pe scaune douăzeci şi patru de bătrâni, şezând, îmbrăcați în haine albe şi purtând pe capetele lor cununi de aur". (Apoc.4. 4); mai departe am văzut sub altarul cerului sufletele ce au fost junghiate pentru Cuvântul Domnului şi pentru mărturiile pe care le ținuseră (6.9); şi

am mai văzut „o mare mulțime de oameni pe care nimeni n-a putut-o număra, din toate triburile, din toate neamurile, popoare şi păgâni, stăteau în fața scaunului de domnie şi în fața Mielului, în haine albe şi cu ramuri de finic în mâinile lor. Şi strigau cu glas tare şi ziceau: mântuirea este a Dumnezeului nostru care şade pe scaunul de domnie şi a Mielului" (Apoc. 7. 9,10).

Învățăturile sfintei Biserici despre viața fericită de dincolo de mormânt a celor drepți într-o strânsă unire şi relație cu Domnul nostru Iisus Hristos, arată că ea începe imediat după moarte şi este exprimată şi de scrierile Sfinților Părinți şi învățători ai Bisericii. În scrierile lor pe tema vieții de dincolo de mormânt a celor drepți din prima perioadă, ideea de bază este unică, una comună pentru toți scriitorii Bisericii, ca un adevăr ce nu mai are nevoie de susținere, pentru că a fost spus de Dumnezeu şi repetat de sfântul apostol Pavel şi descris pe deplin de evanghelistul Ioan.

Bunătatea vieții din rai, atât cea interioară (bună pentru suflet şi duh), cât şi cea exterioară (pentru trup), formează starea de dincolo de mormânt a celor drepți în rai, sau mai simplu, fericirea lor are o bază importantă pe Dumnezeu, izvorul tuturor dreptăților, bunătăților şi frumuseților, cu care după învățăturile apostolului Pavel cei drepți vor trăi veşnic.

Aşadar vor trăi şi-L vor vedea pe Dumnezeu în continuu! Prin această stare a omului, toate dorințele sânt mulțumite, aşa că omul nu mai are ce să dorească mai mult. Dacă în prima perioadă, starea sufletului de dincolo de mormânt, prin învățăturile Bisericii, este o continuare a existenței sufletului fără trup, atunci fericirea sufletului în această perioadă constă numai în satisfacerea unor simțuri interioare. Sufletul este emoționat de dulceața spirituală a bunătăților imateriale, are simțăminte bune prin acțiunea simțurilor interioare, o activitate fericită, dar nu este desăvârşită, trupul va lua parte la fericire numai după unirea lui cu sufletul. Despre

această stare a vieții din rai a scris şi proorocul David: „Iar eu întru dreptate mă voi arăta feței Tale, sătura-mă-voi când se va arăta slava Ta." (Ps. 16. 15).

Pe pământ, prin îndeplinirea dorințelor noastre, prin toate binecuvântările Tale, Doamne, totdeauna mă voi îndestula; dar dincolo de mormânt, când am să fiu cu Tine şi am să-Ţi văd Chipul, aşa cum eşti Tu, atunci voi fi mulțumit de existența mea, mă voi sătura şi toate simțurile mele vor fi mulțumite.

În conținutul fericirii, în care nu încape nici o umbră de mâhnire, intră şi bucuria izvorâtă de şederea lor împreună şi relația cu cei apropiați şi dragi inimii lor.

Sfântul ierarh Dimitrie din Rostov scrie despre această temă astfel: „Cei drepți văzându-se proslăviți în împărăția Tatălui lor ceresc, se simt nu numai pe ei proslăviți, dar şi pe cei apropiați, simt cum inimile lor sânt umplute de bucuria veşnică, ce nu poate fi redată prin vorbe. Se va bucura tata de mântuirea fiului, fiul de mântuirea tatălui, mama de fiică şi fiica de mamă, soțul de mântuirea iubitei sale soții şi soția de soț; se vor bucura frații şi surorile de mântuirea fraților şi a surorilor, rudele se vor bucura de mântuirea rudelor, apropiații de apropiați, cunoscuții de cunoscuți şi de mântuirea celor necunoscuți: pentru că toți vor fi o singură iubire sufletească către Dumnezeu, precum şi unul față de altul, care nu se va distruge şi nu va cădea niciodată". Toți se vor bucura cu o bucurie reciprocă de simțurile reciproce ale unuia față de altul. Altfel nici nu poate fi; îndeplinirea legilor fireşti ale psihologiei simțurilor este de a plânge cu cei care plâng şi de a te bucura cu cei care se bucură.

Viața, starea, creația sufletului sânt una şi aceeaşi. Unde este viață, acolo este şi starea sau activitatea, care poate fi fericită, sau chinuită. În realizarea constantă a tuturor ideilor înalte sufleteşti, nu a celor pământeşti, simțămintele şi dorințele către care se străduieşte sufletul cu toate puterile lui, se încheie cu răsplata firească a vieții şi a activității, cu fericirea. Veşnica

schimbare a dorințelor naturale, fericirea veşnică, după învățăturile apostolului Pavel, este de două feluri: interioară şi exterioară.

În prima perioadă a vieții din rai este fericit numai sufletul. Numai prin mijlocirea simțurilor sufletul se găseşte în stare de fericire sau în stare de mâhnire. Fără simțăminte nu există nici fericire şi nici chinuri. Aşa cum simțurile pot fi interioare şi exterioare, atunci şi aceeaşi fericire sau chin vor fi interioare şi exterioare. Sufletul este fericit atunci când dorința lui este mulțumită de bunuri interioare şi exterioare. Folosirea bunurilor interioare va forma fericirea interioară, iar a celor exterioare, fericirea exterioară. Aşa că în componența fericirii intră în primul rând fericirea interioară şi în al doilea rând fericirea exterioară. Conținutul fericirii interioare şi exterioare o formează: a) atitudinea sufletului față de Dumnezeu, sau a activității lui față de Dumnezeu, şi b) atitudinea față de el însuşi, sau activitatea lui interioară, autocunoaşterea adâncă pătrunsă de crearea bucuriei, a activității ce duce la răsplată şi la justificarea conştiinței.

Fericirea exterioară formează atitudinea sufletului față de absolut tot ce îl înconjoară sau în activitatea lui ce se referă la tot ce se găseşte în afara lui şi anume: a) referitoare la ființele moral-spirituale, ce îl înconjoară, a duhurilor şi a sufletelor sfinte şi b) către toată natura din rai.

Răsplata celor drepți în prima perioadă este nedesăvârşită, nu este deplină, aşa cum ne învață Biserica ortodoxă (Teologia Sfântului Macarie de Harcov, vol. 2, pag. 543). Cei drepți în prima perioadă se delectează numai cu sufletul. În această perioadă a vieții de dincolo de mormânt în rai, cei drepți strălucesc numai prin măreția sufletului, aşa cum mărturiseşte sfântul evanghelist Ioan: „Şi i-au fost date fiecăruia haine albe şi li s-a spus să se linişească pentru o perioadă scurtă, până ce copărtaşii şi frații lor, care vor fi ca şi ei ucişi,

vor împlini numărul" (Apoc. 6. 11). Proslăvirea lor în ceruri urmează imediat după judecata particulară şi va continua până la judecata înfricoşătoare, când va urma răsplata omului deplin, format din suflet şi trup. Dacă cei drepţi şi cei păcătoşi ar primi imediat după moarte răsplata definitivă, fericirea deplină sau condamnarea definitivă (chinuri), atunci pentru ce mai era necesară judecata generală a omenirii? Se mai poate oare judeca după ce totul a fost hotărât definitiv?

Dacă este aşa după cum ne învaţă adevărata Biserică, va veni din nou Iisus Hristos, ca să-i judece pe cei vii şi pe cei morţi, aceasta însemnând că cei morţi care au trecut în lumea de dincolo de mormânt, până la venirea Lui, încă nu au fost judecaţi definitiv şi locul lor de dincolo de mormânt încă nu este hotărât definitiv. Prin urmare, până la judecata înfricoşătoare, atât cei aflaţi în rai, cât şi cei aflaţi în iad, încă nu şi-au primit răsplata deplină. Dacă în activitatea lui de pe pământ un om se simte împlinit cu trup şi suflet, atunci şi răsplata trebuie să fie pentru trup şi suflet. Sfântul apostol Pavel mărturiseşte că fiecare pentru faptele în care a participat atât trupul, cât şi sufletul, îşi vor primi răsplata, iar aceasta se va întâmpla după învierea trupurilor şi unirea cu sufletele lor şi după judecata înfricoşătoare.

Omul împlinit va primi răsplata deplină, fericirea deplină sau chinurile depline. Aşa ne învaţă apostolul referitor la toţi oamenii: „Toţi trebuie să apară în faţa judecăţii şi fiecare va primi răsplata pentru faptele făcute pe pământ" (2 Cor. 5. 10). El repetă şi în altă parte aceeaşi idee, amintind chiar şi despre propria lui răsplată, pe care o s-o primească în ziua judecăţii de apoi: „De acum mi s-a gătit cununa dreptăţii, pe care Domnul îmi va da-o în ziua aceea, El, Dreptul Judecător, şi nu numai mie, ci şi tuturor celor ce au iubit arătarea Lui." (2 Tim. 4. 8). Mai departe apostolul exprimă clar, atunci când vorbeşte despre răsplată (în afară de prima): „ca nu fără noi să primească desăvârşirea (răsplată sau

osândire)" (Evr. 1. 40). Răsplată primesc imediat după judecata particulară, dar răsplata definitivă o vor primi în fața tuturor care vor fi la înfricoşătoarea judecată, atunci când se vor înfățişa toți.

Binele şi răul se dezvoltă, iar grădinarii şi lucrătorii lor trebuie să primească răsplata pentru toate roadele care s-au copt pe pământ. Iată de ce lucrătorii binelui şi răului, pot primi răsplata deplină numai atunci când se va termina toată activitatea lor de pe pământ. Numai atunci va vedea fiecare singur, până la ce măsuri îngrozitoare a ajuns binele sau răul. Atunci vom vedea singuri că pricina mântuirii unora şi moartea altora am fost noi primii, creatori ai binelui sau ai răului. Iată de ce spune apostolul „ca nu fără de noi să primească desăvârşirea".

Prin urmare, lipsa trupului, dezvoltarea morală nefinalizată, fac ca prima perioadă a vieții de dincolo de mormânt a sufletului să fie nedesăvârşită, după cum ne-au învățat sfântul Grigorie şi sfântul Ioan Gură de Aur.

Nu numai pentru faptele noastre, dar şi pentru viața celor apropiați nouă, care continuă faptele noastre şi ne cutremură, urmează ca noi să primim răsplată. Iar viața de pe pământ şi toată dezvoltarea ideilor inteligente se vor termina în ultima zi a lumii.

Atunci vom auzi negura blestemelor de la cei care pier ca urmare a răului semănat şi făcut pe pământ de noi; pe alții îi va întâmpina binecuvântarea de la cei mântuiți, ca urmare a vieții bune ce au dus-o pe pământ. Numai atunci se va deschide într-un mod desăvârşit, în fața tuturor binele, de asemenea şi răul, dacă nu a fost înlăturat de o căință adevărată în viața pe care au dus-o pe pământ. Se va deschide binele şi răul fiecăruia, cu toate urmările nesfârşite, bune şi rele, iar grădinarii vor trebui să guste din roadele lor. Despre fericirea desăvârşită a celor drepți în prima perioadă a vieții de dincolo de mormânt, în aceeaşi măsură şi despre chinurile nedesăvârşite ale celor condamnați pentru gheena, ne-au învățat şi ne învață toți Sfinții Părinți şi învățători.

Fericirea nedesăvârşită interioară şi exterioară sau activitatea sufletului în rai

În prima perioadă a vieții din rai de dincolo de mormânt, plin de fericire este numai sufletul. Şi cu cât activitatea sufletului ce se compune din activitățile puterilor lui separate (despre care s-a spus în fragmentul despre activitatea sufletului şi a puterilor lui separate de pe pământ şi dincolo de mormânt), cu atât mai mult pentru fericirea sufletului este necesar ca toate puterile lui să acționeze pentru a crea bucurie. Corespondența celor trei mari puteri ale sufletului sânt: inteligența, voința şi simțul, iar conținutul fericirii interioare îl formează activitatea acestor puteri prin iubirea, recunoaşterea şi proslăvirea lui Dumnezeu Creatorul său, Domnul Iisus Hristos Izvorul fericirii, Adevărul din care curg toate adevărurile, Acela, Care a mărturisit pentru El, că El este „Adevărul". El, Domnul nostru Iisus Hristos, devine pentru suflet tema vieții şi activității, după cum spun învățăturile apostolului Pavel: „în El trăim şi ne mişcăm", înseamnă că în El şi pentru El trece toată viața noastră atât pe pământ cât şi cea de dincolo de mormânt. Prin urmare, tema vieții şi activității sufletului dincolo de mormânt (în rai) a rămas aceeaşi: de a iubi, de a recunoaşte şi proslăvi pe Dumnezeu; iată care este fericirea omului! Iubirea, recunoaşterea şi proslăvirea Domnului, formează conținutul vieții din rai de dincolo de mormânt, conținut care prezintă unificarea activității celor trei puteri importante: inteligența, voința şi simțul. Activitatea desăvârşită, veşnică (din ce în ce mai departe în veşnicie) nu se întrerupe niciodată, ci dezvoltă puterile sufletului, inteligența, voința şi simțul, în străduința lui către adevăr. Iată ce formează activitatea interioară a sufletului şi a vieții fericite din rai. Aceasta şi este fericirea interioară, sau activitatea interioară a sufletului raportată la Dumnezeu. Aşa ne învață drept credincioasa şi sfânta Biserică. (Învățături Catehetice ale lui Filaret,

Vol.1, Simbolul Credinței).

Din descrierea fericirii, despre care s-a vorbit anterior, aceasta fiind locuirea, legătura cu Dumnezeu şi vederea Lui la față se produce o îndreptare către bucuria tuturor puterilor sufleteşti. O activitate schimbată cu alta mai desăvârşită se va dezvolta din ce în ce mai departe în toată veşnicia. Dorința şi corespondența ei fiind mulțumite, vor intra în veşnicie. Toate puterile sufletului obțin menirea lor, în străduința către adevăr, frumos şi bine.

În felul acesta, iubirea omului către Dumnezeu şi iubirea Domnului către om a fost începutul fericirii sale. Fără iubirea omului către Dumnezeu, nu este nici mântuire şi nici fericire. Iubirea se străduieşte moral către cel iubit. Prin conştiință şi iubire proslăvim deja cu ceea ce iubim şi cu ce cunoaştem, iar sufletul, prin această direcționare iradiază de fericire. Plin de iubire către Dumnezeu, scrie David: „Nu voi muri, ci voi fi viu!” (Ps.117. 17), voi fi viu, aşa cum sânt viu şi pe pământ, aşa voi fi şi dincolo de mormânt. El arată că a fi viu înseamnă ca să-l slăveşti pe Dumnezeu, atunci când te găseşti încă în viața aceasta. „Noi, cei vii, binecuvântăm pe Dumnezeu de acum şi până în vecii vecilor” (Ps. 113. 26). Atât aici pe pământ, cât şi dincolo de mormânt avem un lucru de făcut, să-L proslăvim pe Dumnezeu şi să lăudăm numele Lui.

Starea interioară a sufletului se exprimă prin semne exterioare şi fericirea interioară referitoare la Dumnezeu o formează următoarele bunuri sufleteşti: a sta în fața Mielului, a-L proslăvi şi a-i sluji (Apoc.7. 9-17), a locui cu El (In.14. 3), să fii în împărăția lui Hristos şi a fi copărtaş al veşnicei lui măriri (2Tim.2. 11, 12) şi în sfârşit, să-i poți vedea fața şi să-L cunoşti cu desăvârşire pe Dumnezeu.

Pe pământ a fost o cunoaştere nedesăvârşită, parțială, în egală măsură şi vederea lui Dumnezeu, ceea ce se cere tuturor celor care cred în El şi despre care mărturiseşte David: „Totdeauna te-am văzut înaintea mea” (Ps. 15. 8).

Această vedere la față a Domnului pe pământ, după învățăturile aceluiaşi apostol Pavel este nedesăvârşită; „Căci vedem acum ca prin oglindă, în ghicitură, iar atunci, față către față; acum cunosc în parte, dar atunci voi cunoaşte pe deplin, precum am fost cunoscut şi eu. ” (1 Cor. 13. 12; 2 Cor. 5. 8; Evr. 12. 14). Toate acestea le denumim prin: existăm, trăim, sântem într-o relație şi o mai strânsă unire cu Domnul nostru Iisus Hristos. În El trăim, ne mişcăm (prima dată pe pământ, iar după aceea şi dincolo de mormânt) în împărăția Lui. Această unire, legătură şi relație cu Dumnezeu este un temei important al fericirii celor drepți, primul temei al binelui, din care izvorăsc şi alte faceri de bine interioare şi exterioare, fără de care fericirea este imposibilă. Îndulcirea făcută de Dumnezeu produce constant o activitate triumfătoarea a tuturor puterilor, ale trupului şi ale sufletului, aşa cum s-a vorbit anterior, despre activitatea sufletului şi puterile lui separate de pe pământ şi dincolo de mormânt.

Fiindcă răul este izvorul tuturor mâhnirilor şi al necazurilor, el nu este firesc pentru om, pentru om firesc este binele şi fericirea pentru care el a fost creat; pentru acest lucru răul nu mai există în rai. Prin urmare, sufletele celor drepți din această perioadă sânt libere cu desăvârşire de orice mâhnire: „Şi nu vor mai flămânzi, nici nu vor mai înseta, nici nu va mai cădea soarele peste ei şi nici o arşiță; „Căci Mielul, Cel ce stă în mijlocul tronului, îi va paşte pe ei şi-i va duce la izvoarele apelor vieții şi Dumnezeu va şterge orice lacrimă din ochii lor.” „Şi va şterge orice lacrimă din ochii lor şi moarte nu va mai fi; nici plângere, nici strigăt, nici durere nu vor mai fi, căci cele dintâi au trecut. Şi Cel ce şedea pe tron a grăit: Iată, noi le fac pe toate. Şi a zis: Scrie, fiindcă aceste cuvinte sunt vrednice de crezare şi adevărate. ” (Apoc. 7. 16, 17; 21. 4). Exact această descriere a stării celor drepți în lumea de dincolo de mormânt, o găsim şi în scrierea lui Isaia. „Şi Domnul Savaot va pregăti în muntele acesta pentru toate popoarele un ospăț de cărnuri grase, un

ospăţ cu vinuri bune, cărnuri grase cu măduvă, vinuri bune, limpezite! Şi în muntele acesta El va da la o parte vălul care învăluie toate popoarele şi perdeaua care acoperă toate neamurile. El va înlătura moartea pe vecie! Şi Domnul Dumnezeu va şterge lacrimile de pe toate feţele şi ruşinea poporului Său o va îndepărta de pe pământ, căci Domnul a grăit! Şi se va zice în ziua aceea: „Iată Dumnezeul nostru în Care nădăjduiam ca să fim mântuiţi. Iată Domnul, în Care am nădăjduit, să ne bucurăm şi să ne veselim de mântuirea Lui". (25. 6-9). Dar vedeniile celor Sfinţi asupra stării de dincolo de mormânt, a păcătoşilor din iad şi participarea lor vie la starea necazurilor, le produce o durere folositoare lor şi celor ce suferă în iad. Durerea îi mişcă pe cei Sfinţi către rugăciune pentru prizonierii iadului şi prin acest mijloc obţin mântuirea celor din urmă.

Odihna veşnică vine de la ostenelile, care lucrate pe pământ duc la bucuria împărăţiei cerurilor (Ap. 15. 13; Evr.4. 3, 11), statornicesc caracterul deosebit al activităţii fericite în rai în această perioadă. Aici sub cuvântul „odihnă" nu trebuie să înţelegem inactivitate sau necreativitate. De suflet se uneşte totdeauna şi ideea activităţii lui, fiindcă activitatea exprimă viaţa sufletului şi prin nemurirea sufletului activitatea lui apare neîntreruptă. Înseamnă că, prin cuvântul „odihnă" se exprimă starea şi activitatea sufletului, precum şi contrastul neliniştei. Activitatea sufletului care obţine mulţumire, îndulcire îl fac liniştit. Starea firească a sufletului iubitor de Dumnezeu străină temerilor, este cea liniştită, iar prin mărturisirea Domnului nostru Iisus Hristos, el o poate obţine şi pe pământ: „Fiţi blânzi şi smeriţi cu inima şi veţi găsi odihnă sufletelor voastre". Pregustarea încă de pe pământ a odihnei din ceruri în aşteptarea locului decisiv care va fi după judecata înfricoşătoare a lui Hristos, le dă sufletelor o nespusă bucurie, cu care se vor delecta veşnic.

Inimile celor neprihăniţi, pline de iubirea adevărată, iau

parte activă la soarta acelor suflete din iad a căror stare nu este decisă pentru care mijloceşte Biserica luptătoare şi pentru care îi cheamă la aceeaşi mijlocire pe toţi cei care sânt buni şi fac voia Domnului. Membrii Bisericii biruitoare se găsesc într-o strânsă unire, legătură şi relaţie cu membrii Bisericii luptătoare prin participarea activă, cea care îi hrăneşte pe fraţii lor, ce se află încă în pelerinajul de pe pământ, care formează Biserica luptătoare, ajutând-o cu rugăciunile sale către Dumnezeu, prin rugăciuni şi slujbe. Prima se descrie în apocalipsă, unde se spune că cei Sfinţi cântă şi Îi cer Domnului să facă mai repede judecată şi răsplată pentru cei drepţi, care au fost asupriţi pe pământ (Apoc.4. 10; 11. 18). Ultimele scot în evidenţă nenumăratele încercări şi minunatele cuceriri ale Sfinţilor Domnului, încercări cu ajutorul cărora a fost îndeplinită istoria Bisericii lui Hristos. Aşa după cum pe pământ creaţiile lor au fost luminate de numele Domnului, atunci în mod sigur ei continuă să facă binefaceri şi în viaţa lor din rai de dincolo de mormânt. Această activitate binefăcătoare este continuarea celei de pe pământ. Despre viaţa Sfinţilor, Iisus Hristos ne învaţă: „În cer nu se cunună, nu se mărită, ci sânt ca îngerii”, ceea ce înseamnă că vor fi asemenea îngerilor şi prin urmare, viaţa Sfinţilor în mod categoric va fi ca şi a îngerilor; pentru că şi pe pământ ei au fost ca şi îngerii, cu acele semne ale activităţii cereşti cu care după cuvintele Domnului nostru Iisus Hristos, vor continua şi după moarte, veşnic.

Atâta timp cât viaţa sufletului formează autocunoaşterea, atunci viaţa din rai va forma o adevărată conştiinţă despre sine, autocunoaştere deplină, o conştiinţă deplină a trecutului şi a prezentului, ceea ce (o adevărată autocunoaştere) pe pământ foarte puţini o obţin, printr-o atentă şi severă cercetare de sine.

Fericirea interioară o formează: a) veşnica relaţie reciprocă cu toţi îngerii (Evr.12. 22, 23;Luc.16. 22); b) locuirea împreună şi relaţia reciprocă apropiată cu toţi

Sfinții (Mat.8. 11; Luc.13.28, 29); şi în sfârşit c) frumusețea raiului, pe care a văzut-o apostolul Pavel, care a fost înălțat până la al treilea cer. A văzut toată frumusețea raiului, dar să le povestească celor născuți pe pământ nu a găsit cuvinte în toate limbile vorbite pe pământ. Şi dacă ar fi putut să povestească măcar puțin despre frumusețea nesfârşită a raiului, atunci ascultătorii nu ar înțelege, nu ar concepe; desigur aşa cum nu înțeleg multe copiii, ceea ce pentru cei maturi este foarte clar. Fără să vadă, fără să înțeleagă frumusețea raiului, inteligența omenească ce primeşte doar ştiința experimentală, poate fi îndepărtată de rai. Aşa fac de obicei şi în prezent înțelepții acestei lumi, care se rup de ceea ce este supranatural, spiritual, minunat.

Deci, fericirea interioară formează chiar locaşul raiului cu frumuseți ce nu pot fi redate şi comunitatea sufletelor precum şi a sfinților îngeri. Iată ce fericire interioară şi exterioară îl aşteaptă în acelaşi moment după judecata particulară pe oricare suflet sfânt!

Acum rămâne să aducem mărturia cuvântului lui Dumnezeu, de neexprimat despre viața Sfinților din rai, cu privire la legătura şi relația între ei.

Patriarhul Iacob, în durerea lui pentru pierderea fiului său preaiubit Iosif a fost gata să meargă la el şi în iad, numai ca să fie totdeauna cu el şi să-l vadă mereu, ceea ce înseamnă că era gata să moară numai să fie împreună cu fiul său (Fac. 37. 45). Şi sfântul proroc David a avut o credință vie de revedere în lumea de dincolo de mormânt, atunci când spunea după moartea fiului său, născut de soția lui Urie: „Eu am să merg la el" (2 Regi. 12. 23).

Sfinții Apostoli Petru, Iacob şi Ioan, i-au recunoscut la început pe muntele Tabor, pe cei care trăiesc dincolo de mormânt: pe Moise din iad şi pe Ilie din rai, chiar dacă anterior nu i-au văzut niciodată, dar ştiau că există. Acum au aflat în mod sigur că unul este Moise, iar celălalt Ilie; au aflat pe deplin şi numele lor. Mai departe Viețile Sfinților ne mărturisesc la fel că ei de exemplu, fără să

cunoască anumite figuri, ci printr-o simplă întâlnire cu ei, vedeau în mod foarte clar starea lor sufletească, vedeau starea cetăţenească pe care o au în societate, vedeau viaţa lor de familie şi, de parcă ar vedea literele scrise, îi numeau pe cei necunoscuţi pe nume. Şi toate aceste recunoaşteri imediate au fost din prima lor întâlnire! Totul a fost accesibil pentru simţurile lor curate. Tot ce este taină pentru alţii, pentru ei este ceva cunoscut. De aici este firesc să încheiem pe baza mărturiei Sfintei Scripturi, că aceste suflete sânt înzestrate încă de pe pământ cu asemenea simţuri desăvârşite, iar după trecerea lor în lumea de dincolo de mormânt, nu vor pierde aceste calităţi, iar activitatea acestor simţuri va căpăta o şi mai mare putere, odată eliberaţi din trupul morţii, după expresia sfântului apostol Pavel.

Prin urmare, cei care vor fi vrednici de viaţa fericită din rai se vor revedea şi se vor recunoaşte unul pe altul; toţi cei iubiţi de inimile noastre, care au trăit cu noi pe pământ, dacă vor primi viaţa din rai, vor fi numaidecât recunoscuţi de noi şi de asemenea ne vor recunoaşte şi ei.

Sfântul apostol Pavel îi linişte pe creştinii din Tesalonic care au fost despărţiţi prin moarte de cei apropiaţi şi dragi inimilor lor: despărţirea voastră este temporară! Fără îndoială că vă veţi revedea foarte curând, cu prietenii care au trecut în viaţa de dincolo şi nu vă veţi mai despărţi niciodată. „După aceea, noi cei vii, care vom fi rămas, vom fi răpiţi, împreună cu ei, în nori, ca să întâmpinăm pe Domnul în văzduh, şi aşa pururea vom fi cu Domnul." (1 Tes. 4. 17); la fel se întâmplă şi în relaţie cu toţi creştinii adevăraţi, mai ales cu aceia cu care Dumnezeu ne-a unit prin legătura rudeniei şi a prieteniei. Liniştindu-i în acest fel pe creştinii din Tesalonic, sfântul apostol promite pentru ei revederea şi conlocuirea şi ne propune tuturor „liniştiţi-vă unul pe altul cu aceste cuvinte" (1 Tes. 4. 18). Liniştirea pentru creştini în despărţirea lor de cei

apropiați inimii lor, cuprinde în sine aceste două părți ale dogmei, cuprinsă în articolele 11 şi 12 din Simbolul Credinței. Se poate crede fără îndoială în aceste două adevăruri: 1) învierea morților 2) unirea fericită cu cei care au plecat dintre noi.

Numai acolo, în viața de dincolo de mormânt, în rai se va şi realiza pe deplin importanța omului (1In.3. 2). Aşadar, dacă cei aflați în rai o să fie împreună cu Dumnezeu, aşa după cum ne învață Însuşi Domnul şi sfântul apostolul Pavel, atunci, aflându-ne cu Dumnezeu vom fi şi unul cu altul; aflându-ne împreună în obşte, precum cei vii ca ființe morale, vom avea şi o stare de relație între noi.

Dumnezeu, în timp ce a creat omul pe pământ, a spus: „Nu este bine ca omul să fie singur”, (Fac. 2. 18) ceea ce mărturiseşte despre menirea omului să trăiască în comunitate. Pentru o viață în comun corespunzătoare cu cea a îngerilor din ceruri, în mod firesc oamenii se unesc cu Dumnezeu, printr-o sfântă şi indestructibilă legătură a iubirii Dumnezeieşti. Unindu-se cu Dumnezeu, se unesc şi între ei, prin voința Domnului, tot prin legătura indestructibilă a iubirii. Pentru aceasta, Dumnezeu îi întăreşte pe oameni pe pământ cu o legătură sufletească a iubirii, pentru ca unindu-i aici, acolo să nu se mai despartă. Prin urmare, despărțirea sufletelor este nefirească şi dincolo de mormânt.

Din cuvintele nefericitului bogat (reamintim din nou pilda evanghelică) se vede că Avraam şi Lazăr se găsesc în rai şi nu sânt despărțiți unul de altul, ci împreună, aşadar sânt în legătură şi relație între ei. Cei credincioşi vor fi veşnic cu Dumnezeu, după cum ne învață Domnul nostru Iisus Hristos; cei credincioşi vor fi cu El, prin urmare şi în activitatea reciprocă dintre ei se vor vedea unul pe altul, fapt pe care îl mărturiseşte şi apostolul Ioan (Apoc.4. 4; 6. 9, 11).

Două adevăruri despre natura unică a sufletului şi iubirea înnăscută a sufletelor ce servesc ca bază a vieții

comunitare, ne duc la concluzia că omul are o străduință naturală de a trăi în comuniune, ceea ce arată că are o dorință neapărată de a se afla cu ființele asemănătoare lui. Aşadar, dacă natura are nevoie de viață în comunitatea ființelor asemănătoare ei, şi destinul sufletului este să trăiască în ceruri, prin urmare şi viața în comun de dincolo de mormânt va fi ceva firesc pentru natura sufletului. Nu a fost şi nici nu este vreun popor, care să nu creadă în viața comună de dincolo de mormânt, cu excepția acelora care cred că o dată cu moartea se termină totul; aşa de exemplu, cercetătorii învățăturilor lui Buddha, cu nirvana lor, nihiliştii contemporani, materialiştii şi alții se găsesc într-o încântare a diavolului, în necredință şi sub înțelepciunea trupului.

Inteligența omului nu poate să-şi reprezinte o comunitate de oameni aşa cum o formează Sfinții din rai. Ei sunt uniți de iubirea veşnică şi de o relație constantă cu cei care îşi completează unul altuia starea de fericire. Este trist pe pământ să te desparți de oamenii buni, cu o moralitate mare, pentru că timpul petrecut cu ei a fost o plăcere, o veselie; dar cum în rai această despărțire nu va mai avea loc, atunci şi fericirea sufletului va rămâne veşnică. Toate ființele moral spirituale, duhurile sfinte şi sufletele drepte o să intre într-o mai strânsă legătură şi relație între ele.

Starea de dincolo de mormânt din prima perioadă, atât pentru cei drepți cât şi pentru cei păcătoşi (nu numai până la învierea morților) este prezentată de Domnul nostru Iisus Hristos în pilda Lui despre cel bogat şi săracul Lazăr, pe care sfântul Ioan Gură de Aur o încheie astfel, oricât de mare ar fi prăpastia între unii şi alții, cu atât mai mult îi vor recunoaşte cei drepți pe cei păcătoşi şi cei păcătoşi pe cei drepți, pe cei cunoscuți şi, în egală măsură, şi pe cei necunoscuți. Nefericitul bogat din Evanghelie, aflându-se în iad l-a recunoscut pe Avraam, pe care nu l-a văzut nicăieri şi niciodată. Înseamnă că,

după despărțirea sufletului de trup, simțurile lui capătă naturalețea lor şi se răspândesc foarte departe.

Cei ce trăiesc în rai îi văd şi îi recunosc pe cei care se găsesc în iad şi pe cei care trăiesc pe pământ. Iar cei ce se găsesc în iad, îi văd şi îi recunosc pe cei din rai şi de pe pământ. Dacă bogatul nu vedea şi nu cunoştea starea fraților săi ce se aflau încă pe pământ, nu i-ar fi cerut lui Avraam ca să-l trimită pe Lazăr către ei. Înseamnă că răposații noştri oriunde s-ar găsi, în rai sau în iad, cunosc starea noastră; cum s-ar spune, ne aud şi văd toată viața noastră şi tainele noastre nu sânt închise pentru ei. Pentru a ne recunoaşte unul pe altul, ne vom servi de ochiul interior al sufletului. Ca să vedem trebuie să avem simțul vederii, despre care apostolul Ioan scrie în apocalipsă: „El vine pe nori şi o să-L zărească tot ochiul" (Apoc. 1. 7). Prin urmare, văzând pe Dumnezeu, o să vedem toată lumea de dincolo de mormânt şi pe toți cei care se găsesc în ea: duhuri şi suflete.

Iată cum spune fericita Teodora despre cum a fost întâmpinată la intrarea ei în rai: „Toți, văzându-mă, s-au bucurat de mântuirea mea, mi-au ieşit în întâmpinare, mă sărutau şi îl lăudau pe Dumnezeu care m-a salvat din mrejele diavolului".

Sfântul Pimen cel Mare i-a spus mamei sale îmbătrânite, care dorea să-l vadă: „Aici vrei să ne vezi (copiii tăi), sau în lumea cealaltă?" Ea se îndoia: „Dacă nu vă văd aici, în mod sigur vă voi vedea dincolo?" Pimen a răspuns, „Dacă te vei hotărî să ne vezi aici, atunci în mod sigur nu ne vei vedea şi dincolo".

Odată ava Iosif s-a îmbolnăvit şi a poruncit ca cineva să meargă la ava Teodor Fermi şi să-i spună: „Vino la mine, ca să mă vezi înainte ca sufletul meu să se despartă de trup". Aceasta s-a întâmplat pe la mijlocul săptămânii. Starețul nu a plecat, dar a trimis următorul răspuns: „Dacă tu ai să trăieşti până sâmbătă voi veni, iar dacă ai să mori ne vom vedea în lumea cealaltă" (Predici ținute la înmormântări de sfinții şi cuvioşii Părinți, pag.

339).

Două adevăruri pentru liniştire propune sfântul Ioan Gură de Aur, pentru cei care deplâng moartea apropiaţilor: „Dacă trupul se predă pentru descompunere, atunci nu numai că nu trebuie să plângi, ci dimpotrivă, trebuie să te bucuri, pentru că ce este mort se descompune şi se pierde, dar nu şi fiinţa trupului. Aminteşte-ţi, aceste buze strânse niciodată nu vor vorbi mai bine, aceşti ochi vor vedea mai bine şi mai mult, iar aceste picioare se vor duce odată în nori şi trupul acesta în descompunere se va îmbrăca în nemurire, iar tu vei primi ceea ce ţi se cuvine". Ascultă tu cel care plângi! Tu din nou vei primi ceea ce ţi se cuvine, dar ceva mai bun şi mai luminos. „Nu plânge! spune chiar Dumnezeu. Nu a murit răposatul, el este viu şi doarme"; „Nu fi mâhnit, spune apostolul Pavel, crede şi fără îndoială vă veţi vedea şi veţi fi la un loc veşnic".

Marele învăţat al lumii sfântul Grigorie Teologul în predica lui de la înmormântarea fratelui său Cezar şi a surorii sale Gorgonia, numeşte aceste bunuri interioare şi exterioare ce formează fericirea celor drepţi în ceruri din prima perioadă. Aşa i-a spus fratelui său: „Du-te în ceruri şi odihneşte-te în sânul lui Avraam; vezi ceata îngerilor, mărirea şi strălucirea fericiţilor, sau mai bine formează o ceată împreună cu ei şi bucură-te!" Aici se vede: odihna, bucuria, raiul, locuirea cu îngerii şi toţi Sfinţii, aceasta este fericirea exterioară. Mai departe continuă învăţătorul: „Şi o să te înfăţişezi marelui împărat, umplându-te de lumină înaltă!". Fericirea interioară presupune înfăţişarea în faţa Domnului, vederea faţă către faţă a Domnului şi participarea la mărirea Lui.

Şi surorii sale Gorgonia îi spune: „Eu sânt încredinţat că starea ta de acum este inegalabil mai bună decât cea în care ai fost, starea ta văzută: glasul sărbătoriţilor, veselia îngerilor, ceremonia cerurilor, vederea măririi, dar mai mult decât toate, strălucirea desăvârşită şi curată a

Sfintei Treimi, care nu se mai ascunde de inteligență, ca fiind în legătură cu simțurile risipite, ci cu o înțelegere totală, contemplativă, pe care o vede sufletul nostru plin de lumină Dumnezeiască. Tu te îndulceşti acum cu toate bunătățile acelea, şuvoaie neatinse pe pământ, spre care ai tânjit şi te-ai străduit sincer spre ele".

Sfântul Ciprian susține că: „Un mare număr din cei prea iubiți, părinți, frați, fii ne vor primi acolo, o mulțime unită, mare şi strânsă, care se străduieşte pentru sufletele noastre, pentru a ne vedea acolo şi a ne întâmpina. Cât de mare şi generală este bucuria atât pentru ei cât şi pentru noi!" (Cuvînt de laudă la Mucenici, cap.12).

Sfântul ierarh Ambrozie din Milan scrie: „Ce linişte mi-a rămas în afară de faptul că sper să trec mai repede la tine preaiubitul meu frate; sper ca despărțirea noastră să nu fie pentru prea multă vreme, deoarece chiar şi tu poți prin mijlocirea ta, să mă chemi mai devreme, pentru că eu o doresc; oare cine nu-şi va dori ca această putrezire să fie trecută în neputrezire şi moartea aceasta să fie schimbată în nemurire?" (Cuv. Ambroz. al Milanului, cap.2,pag. 113).

Cuviosul Ioan Damaschin în „Cuvânt despre cei morți" spune aşa despre revederea noastră: „Să nu spere cineva că la judecata înfricoşătoare va rămâne nerecunoscut; într-adevăr fiecare îşi va recunoaşte aproapele său, nu prin figura trupului, ci după ochiul pătrunzător al sufletului".

Sfântul ierarh Dimitrie din Rostov, referitor la revederea de dincolo de mormânt, scrie: „Toți o să se vadă unul pe altul", se înțelege în prima perioadă a vieții de dincolo de mormânt. Pe bazele învățăturilor Domnului nostru Iisus Hristos, despre această temă, din pilda despre bogatul şi săracul Lazăr noi ştim că toți se vor vedea unul pe altul numai până la despărțirea definitivă a celor drepți de cei păcătoşi şi în egală măsură în ziua judecății de apoi. Dacă în ziua judecății totul se va face

pe față, în mod deschis pentru toată lumea moral-spirituală, dacă viața de pe pământ a fiecărui om cu toate faptele lui pe față şi tainice vor fi văzute cu ochiul liber de toți sfinții îngeri, de toți cei care au făcut voia lui Dumnezeu şi de toți păcătoşii (Luc.12. 2, 3), atunci este clar că vor afla totul unul despre celălalt. După trecerea sufletului dincolo de mormânt, oriunde i-ar fi soarta, în rai sau în iad, imediat va fi recunoscut de cei sfinți, iar în ziua judecății şi de cei păcătoşi.

Mai departe, sfântul ierarh Dimitrie din Rostov scrie: „La noi nu o să se uite numai frații noştri păcătoşi, dar şi cetele tuturor sfinților: Prorocii, Apostolii, Mucenicii, Ierarhii, Cuvioşii şi cei Drepți". „Dincolo de mormânt, continuă Ierarhul, împărații îşi vor vedea supuşii şi pe împărații supuşi de ei, îi vor vedea domnii şi demnitarii pe servitorii şi pe robii lor, iar servitorii îi vor vedea pe domnii lor, cei care au fost jigniți îi vor vedea pe cei care i-au jignit şi invers, prietenii îşi vor vedea prietenii, iar duşmanii pe duşmani, aşa după cum mărturiseşte cuvântul Domnului: „Acesta este acelaşi, care a fost odată la noi luat în râs şi ca pildă pentru a fi certat" (Înțel. Sol. 5. 3). Vor vedea judecătorii nedrepți pe cei pe care i-au condamnat pe nedrept şi i-au predat morții; vor vedea cei care au chinuit fără milă pe cei chinuiți, o să-i vadă proslăviți şi o să audă strigătul lor către Dumnezeu: Judecă-i Doamne pe cei care ne-au oropsit şi răzbună-te pe ei! O să-i vadă părinții pe copiii lor şi copiii pe părinții lor, se vor revedea frații, surorile, neamurile, soțiile; cei drepți îi vor vedea pe cei păcătoşi şi păcătoşii îi vor vedea pe cei drepți. Dincolo de mormânt Cain îl va vedea pe Abel, Irod pe Ioan Botezătorul; şi o să vadă şi cei care i-au prigonit pe creştini: Nero, Diocleţian, Maximilian şi alți prigonitori, pe cei pe care i-au prigonit, proslăviți pentru mărturisirea numelui lui Hristos" (Sfântul Dimitrie Rostovski, Partea 1, Învățătură în Duminica Înfricoşatei judecăți).

Sfântul Tihon de Zadonsk scrie despre recunoaşterea

unora de către alții în lumea de dincolo de mormânt, prin urmare şi despre o revedere reciprocă aşa: „Îi văd pe aceia pe care pe pământ i-au ponegrit, i-au certat, i-au alungat, i-au luat în râs, i-au înfuriat, i-au călcat în picioare, îi văd într-o mare slavă şi bucurie".

Iată cum Sfinții Părinți şi învățătorii Bisericii prezintă viața din rai de dincolo de mormânt a celor drepți din prima perioadă: printr-o legătură şi relație, printr-o activitate plină a sufletului şi a puterilor lui separate. Aşadar, cuvântul Domnului ne convinge că în lumea de dincolo unde vom trece şi noi repede sau foarte repede, sufletele ce se află în legătură şi relație cu Dumnezeu se văd şi mențin relațiile între ele până la judecata de apoi. Să dea Dumnezeu numai să fii în rai, unde legătura şi relația sânt de nezdruncinat; în gheena aşa ceva nu mai există, aşa că acolo starea sufletului va fi lipsită de bucurie.

Adevăratul credincios atunci când moare se desparte fără nici un fel de tristețe de rudele sale de sânge şi prieteni în speranța că se vor reuni repede cu ei în casa Tatălui ceresc, dacă şi ei vor trăi în credința şi nădejdea în bunăvoința Domnului. Cuvântul „dacă" înseamnă că pentru unii o să fie o reunire veşnică cu rudele şi cu cei apropiați plină de bucurie, iar pentru alții veşnică şi dureroasă despărțire. Ce situații produce despărțirea? Activitatea credinței uneşte în viitor, iar lipsa ei ne va despărți pentru veşnicie.

Dacă părinții îşi vor educa copiii lor în frica de Dumnezeu, atunci binele li se va adăuga şi părinților pe pământ, pentru că sufletul părinților se bucură de fiul lor cel înțelept (Pilde 23. 24). În aceeaşi măsură le va fi bine şi în ceruri, atunci când părinții buni se vor înfățişa în fața Domnului împreună cu copiii lor şi vor spune: iată Doamne, noi suntem împreună cu copiii ce ni i-ai dat Tu.

Cei mai buni înțelepți ai păgânismului, conducându-se de o minte şi un simț interior, au recunoscut adevărul că în viața viitoare ei vor vedea alți înțelepți şi oameni

binefăcători, din toate vremurile şi de pretutindeni, se vor uni cu ei şi vor intra într-o mai strânsă şi mai plăcută unire cu ei. Încrederea în aceasta, mai clar în viitoarea revedere comună şi conlocuirea pentru totdeauna, ar fi ca o rază de linişte în mijlocul obscurităţii păgânismului pentru toţi cei care cu ideile şi acţiunile lor s-ar ridica mai sus decât cercul obişnuit.

Iată ce le spune, de exemplu, Socrate judecătorilor săi: „Moartea la care mă condamnaţi voi socotesc că este mai degrabă o binefacere decât o pierdere. Moartea este ca un somn din care nu te trezeşti şi fără viziuni, sau mijlocul de a mă muta acolo, unde pot discuta cu umbrele morţilor vestiţi. Eu merg la moarte, voi rămâneţi să trăiţi; dar a cui soartă este de invidiat o ştiu numai zeii”.

Dar de fapt pentru ce se găseşte omul aici într-o atitudine atât de nemulţumită faţă de alţii, pentru că fără ei nu-şi poate continua viaţa lui, sau într-o mai mică măsură nu poate să o îndulcească? Oare pentru că unindu-se cu oamenii în legături strânse, deodată le va întrerupe şi îi va uita pentru totdeauna pe cei cu care şi-a îndulcit împreună existenţa sa? Oare pentru aceasta Legea Domnului îl leagă pe om încă de la naştere cu simţirea deosebită a iubirii faţă de anumiţi oameni, îi dă încă de pe pământ să cunoască plăcerea unei prietenii adevărate, satisfacţia binefacerilor şi mulţumirile, pentru ca el experimentând simţurile acestea şi plăcerile lor, iar după aceea să se dezică de ele pentru toată veşnicia şi să rupă toate legăturile, cele care îi unesc aici în mod reciproc pe oameni? Aşa că, mintea vorbeşte despre o viitoare relaţie reciprocă a oamenilor, având în vedere figura şi acordul simţurilor şi activităţilor.

Prin urmare, cuvântul Domnului mărturiseşte şi ne încredinţează un adevăr indiscutabil, ce formează dogma dreptei credinţe că dincolo de mormânt vor fi cei drepţi împreună cu Dumnezeu, iar cei păcătoşi cu cei păcătoşi şi vor fi îndepărtaţi de Dumnezeu. Cei drepţi vor fi

împreună şi se vor vedea unul pe altul, o să se recunoască între ei şi vor intra într-o relație, reciprocă şi după cum mărturiseşte atât Noul cât şi Vechiul Testament, vor şi vorbi unul cu altul.

Prizonierii din iad l-au întâlnit pe unul dintre regii babilonieni şi i-au spus: „Toți iau cuvântul şi îți zic: „Şi tu eşti slab ca noi şi te asemeni nouă. În iad s-a pogorât mărirea ta în cântecul harfelor tale. Sub tine se vor aşterne viermii şi viermii vor fi acoperământul tău." (Is.14. 10, 11). A vorbit Avraam ce se afla în rai cu bogatul care se găsea în iad. Apostolul Pavel, cel care a fost înălțat până la al treilea cer, a auzit acolo voci şi de aceea aminteşte în altă parte despre o limbă vorbită în ceruri, cea a îngerilor. Din istorisirile cuvioasei Teodora, ale sfântului Andrei cel nebun pentru Hristos, ale sfântului apostol Toma şi mulți alți Sfinți, ştim că sufletele, după despărțirea lor de trup, aflându-se deja în lumea duhurilor, poartă conversații cu îngerii şi între ei pe diferite teme. Şi toți mărturisesc că reşedința sufletelor, vederea lor reciprocă şi relația vor însoți o transmitere reciprocă a ideilor, simțurilor şi a dorințelor, transmiteri corespunzătoare naturii spirituale a sufletului.

Pentru a înțelege câte ceva despre felul cum discută în lumea de dincolo de mormânt ființele lipsite de trup, ne vom aminti că „a vorbi" înseamnă a transmite unul către altul ideile, dorințele şi simțurile. Noi transmitem între noi idei nevăzute, dorințe şi simțăminte, ce aparțin în particular sufletului nevăzut. Transmitem mesaje unui alt suflet prin intermediul unor semne auzite şi văzute, sunete şi litere. Şi acest lucru se petrece numai dacă sufletul se găseşte în trup. Viețile sfinților ne prezintă nu puține exemple prin care se arată că ideile, dorințele, simțurile unora şi cuvintele lor au fost aspru verificate ca să fie recunoscuți ca sfinți. Tainele minții, ale voinței şi ale inimii au fost văzute pentru sfinți, iar aceştia din urmă răspundeau cuvintelor oamenilor, recunoscându-i pe oameni în mod real, cu ideile, dorințele şi simțurile lor.

Dacă încă pe pământ, sufletele au posibilitatea de a vedea, de a citi ideile, dorinţele şi simţurile altora, atunci ce le împiedică pe sufletele neprihănite ca în lumea de dincolo de mormânt să vadă şi să citească ideile, dorinţele şi simţurile unul altuia? Din acel moment, când trupul însufleţit, aşa cum a fost Adam şi Eva până la căderea lor în păcat, a devenit pământ din cauza căderii în păcat a strămoşilor, relaţia sufletului nevăzut cu lumea nevăzută s-a micşorat, iar pentru relaţia unui suflet cu altul s-au folosit mijloace nevăzute. Aşa cum temniţa îi lipseşte pe prizonierii ei de relaţia cu cei care se găsesc în libertate, aşa şi trupul împiedică sufletul în mijlocirea relaţiei cu alt suflet.

Dezlegându-se de trup, sufletul acumulează din nou desăvârşirea simţurilor sale şi nu are nici un obstacol să vadă şi cum am spune, să citească dorinţele şi simţurile unui alt suflet, şi în acest fel să facă un schimb cu ele, ceea ce formează activitatea interioară a sufletului. Atunci cum au discutat, având o distanţă nemăsurabilă, Avraam cu nefericitul bogat? Se poate concretiza că sufletele oriunde s-ar afla, în rai sau în iad (se înţelege că ne referim numai la prima perioadă a vieţii de dincolo de mormânt) au posibilităţi proprii conform naturii lor şi noii lor vieţi: de a împărţi ideile şi dorinţele. Dar această posibilitate de a vorbi în lumea de dincolo de mormânt diferă de relaţiile de pe pământ care se fac prin intermediul sunetelor şi literelor, aşa cum mărturiseşte discuţia lui Avraam cu nefericitul bogat, despărţiţi de o distanţă ce nu se putea măsura. Aceasta este o posibilitate sufletească aparte de a vedea şi citi ideile şi dorinţele (şi în general toată starea sufletească) altui suflet. Cuvântul Domnului numai celor drepţi le dăruieşte în lumea de dincolo de mormânt o relaţie reciprocă ce formează una din condiţiile pentru sufletul omului, şi pe pământ şi dincolo de mormânt.

Adevărul ce ne-a fost descris (în mod special creştinilor), celor ce petrecem viaţa pe acest pământ în

duhul lui Hristos şi după sfintele lui legi îl convinge pe omul creştin de a fi urmaş al împărăţiei lui Dumnezeu, pregătită pentru el din veacuri. Viaţa duhului pe pământ apare în om şi înainte de toate în viaţa lui de familie. După aceea apare şi în viaţa comună cetăţenească; atât membrii familiei cât şi membrii statului, dincolo de mormânt se fac părtaşi ai vieţii fericite din rai. Membrii familiei, soţii, părinţii şi copiii lor, mai departe neamurile, cunoştinţele, după o viaţă credincioasă pe pământ, intrând într-o viaţă nouă dincolo de mormânt, aşa după cum ne învaţă sfânta Biserică, nu se despart, ci trăiesc împreună ca şi îngerii Domnului. Soţii, copiii lor precum şi neamurile se găsesc între ei în relaţie reciprocă, au o influenţă reciprocă şi nu se mai despart în veci.

Cununia creştină nu este o cununie din Vechiul Testament, ci este cununie a unui om spiritual nou, este o unire sufletească strânsă între soţi, despre care a mărturisit chiar Domnul nostru Iisus Hristos că ceea ce a unit Dumnezeu o dată, nu poate fi despărţit nici pe pământ şi nici dincolo de mormânt, pentru că după mărturia Apostolului, iubirea este nemuritoare. Uniţi pe pământ prin iubire nici dincolo de mormânt nu se despart; pentru că iubirea neîntreruptă îi uneşte pentru vecie pe cei care au fost legaţi de ea pe pământ.

Dumnezeu a aşezat pe pământ taina cununiei, unind soţii într-o legătură atât de strânsă încât nimic nu are putere să o desfacă nici pe pământ, dar nici dincolo de mormânt. Domnul în pilda lui îi invită la cină pe cei chemaţi: soţii se vor afla în mijlocul lor şi vor fi urmaşi ai împărăţiei cerurilor dacă vor lucra pentru Dumnezeu cu frică şi cu cutremur şi vor îndeplini toate obligaţiile creştine, date de Dumnezeu soţilor.

Iată învăţătura Domnului nostru Iisus Hristos despre viaţa din rai a soţilor. Se exprimă prin această pildă că şi soţii sânt chemaţi la viaţa veşnică, aşa arată adevărul învăţăturii Lui. Intrând în casa lui Zaheu spune: „Astăzi s-a făcut mântuirea casei acesteia” (Lc. 19. 9). Casa se

înțelege că este formată din părinți, copii, neamuri și servitori. Soții rămân dincolo de mormânt ca soți îngeri, ce sânt cuprinși de o iubire arzătoare față de Dumnezeu și reciprocă unul față de altul. Soțul și soția, spune apostolul Pavel, sânt urmași ai vieții binefăcătoare din împărăția cerurilor (1 Pet. 3. 7). În acest scop, pentru ca soții să poată să ia ceea ce au fost meniți să facă, sfinții apostoli le-au definit pe pământ drepturi și obligații. Încălcarea obligațiilor de cununie le aduce în viața de dincolo de mormânt numai plâns și suferință.

Cuvântul Domnului ne încredințează că moartea nu ne desparte. Prin urmare, nu-i poate despărți nici pe soți. Biserica, mărturisind această dogmă, proslăvește soții creștini, prezentând viața lor de dincolo de mormânt în cântările ei de laudă, de exemplu, în condacul din 26 ianuarie, în amintirea cuviosului Xenofont, a soției lui și a fiilor lor: „Ai vegheat legile Stăpânirii, cu cei săraci ai împărțit bogățiile, cu fericire în liniște, cu soția și copiii tăi și pentru aceasta îți urmează îndulcirea Dumnezeiască. Marea vieții ai evitat Xenofoante cel drept, cu soția credincioasă ce se bucură în ceruri cu copiii, lăudând și slăvind pe Hristos".

Soții nu se despart niciodată, așa cum în mod sigur Hristos nu se desparte de cei ce cred în El: „Învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit vouă, și iată Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârșitul veacului. Amin." (Mt. 28. 20). Același lucru l-a repetat și apostolul Pavel: „Totdeauna vom fi cu Dumnezeu", atunci când vorbea despre viața de dincolo de mormânt. Puterea și sfințenia unirii din cununie ca o taină, același Apostol o compară cu o taină înaltă și de neconceput, a unirii indestructibile a lui Hristos cu Biserica Lui. De aici se înțelege că soții creștini nu se despart nici dincolo de mormânt, iar după învățăturile Domnului, trăiesc acolo ca și îngerii Domnului.

Însăși natura sufletului (prin mărturia Creatorului său Dumnezeu: „nu este bine ca omul să fie singur") solicită

locuirea împreună cu fiinţele de aceeaşi natură. De ce nu i-a ajuns lui Adam în rai, atunci când avea o fericire deplină şi desăvârşită, o strânsă legătură şi relaţie cu Dumnezeu, Izvorul triumfului interior, fără să vorbim de cel exterior, fericirea raiului? Însuşi Dumnezeu Creatorul spune că nu este bine ca omul să fie singur şi ca atare îi dă o femeie ca să-i fie de ajutor în drumul vieţii sale. Minunata origine a Evei din Adam, arată cât de apropiaţi trebuie să fie soţii. Apropierea aceasta nu putea să fie menită numai pentru viaţa de pe pământ: nu pentru aceasta a unit Dumnezeu soţii, ca dincolo de mormânt să-i despartă! Chiar toată omenirea, originară din căsnicii este unită de iubirea nemuritoare nu numai pentru viaţa de pe pământ. Nemurirea sufletelor, existenţa lor dincolo de mormânt, după mărturia Domnului nostru Iisus Hristos, sânt date în vederea locuirii cu alte suflete. Pilda despre cel bogat şi săracul Lazăr şi pilda ospăţului de cununie, sânt învăţăturile Domnului despre locuirea lor împreună în viaţa de dincolo de mormânt. „Nu este bine ca omul să fie singur" se reflectă în cuvintele lui Iisus Hristos ce mărturisesc că cei drepţi vor fi împreună în împărăţia cerurilor, iar cei osândiţi vor fi tot împreună, dar în chinurile veşnice.

Dacă pe pământ existenţa sufletului este condiţionată de legătura şi atitudinea reciprocă cu alte suflete, atunci este foarte clar că viaţa de dincolo de mormânt, o depăşeşte cu mult pe cea de pe pământ şi necesită legătura şi relaţia sufletelor între ele; aceasta se exprimă prin conlocuire, în gustarea roadelor iubirii dumnezeieşti nemuritoare în împărăţia cerurilor, unde fără iubire nu intră nimeni. Prin urmare şi soţii creştini trec în această lume fără să fie despărţiţi (pentru că nu este bine ca omul să fie singur!) şi trăiesc într-o unire îngerească, iubire neprihănită ca şi îngerii Domnului.

Mai sânt şi cazuri când soţii creştini fără să ia în seamă legătura puternică de pe pământ şi din nefericire se despart, legătura lor precedentă dincolo de mormânt

se rupe pentru totdeauna. Cauzele acestei rupturi sânt credințele diferite, gândirea diferită a soților.

Numai o gândire și o credință unică a soților ce se găsesc în Domnul nostru Iisus Hristos, unica speranță a creștinilor, unica bucurie atât pe pământ, cât și dincolo de mormânt, fac conviețuirea soților indestructibilă și dincolo de mormânt. Dacă această înțelegere necesară pentru mântuire îi va lipsi unuia dintre soți, atunci fără să se ia în considerare toate binefacerile celuilalt, viața de dincolo de mormânt îi va despărți. Bucuria Domnului după judecată va fi atribuită numai celui credincios. Necinstea și necredința unuia dintre soți, este străină acelor bunuri, ce le sânt promise credincioșilor, și îl vor atrage în partea tânguirilor și a plânsului.

În general, omul creștin se face părtaș al fericirii veșnice mulțumită îndeplinirii obligațiilor ce îi sânt puse de sfânta Biserică; prin urmare și soții creștini, ca membri ai Bisericii lui Hristos, cu condiția îndeplinirii obligațiilor ce le revin, se fac urmași ai împărăției cerurilor. Neîndeplinind obligațiile de soți, în aceeași măsură ca și copiii lor, în general toți membrii familiei, dar și fiecare om creștin în parte, vor culege roade amare dincolo de mormânt; iar cei care și-au îndeplinit obligațiile, se vor despărți de cei care au încălcat Legile Domnului; „și intră cei drepți în viața veșnică, iar păcătoșii în chinurile veșnice", așa după cum a mărturisit despre aceasta Domnul nostru Iisus Hristos.

Dacă așa este pe pământ, atunci și soții creștini vor petrece dincolo de mormânt nedespărțiți, în rai sau în gheenă, ori se vor despărți unul de altul pe veci. Viața sfânta a soților pătrunsă de Duhul lui Iisus Hristos este baza mântuirii lor.

Creștinii, soții cucernici, pentru viața lor virtuoasă, spune sfântul Ioan Gură de Aur, vor primi în veacul viitor cununi și fericire veșnică. Așadar, soții cu adevărat creștini și copiii lor educați în frica de Dumnezeu, desigur și servitorii înțelepți cu frică de Dumnezeu ca și toți

membrii familiei, uniți pe pământ în legătura puternică a iubirii creştine şi dincolo de mormânt rămân nedespărțiți. (Comentar la Ev. de la Ioan, Omilia 69).

Tot ce este spus acum despre soți se întinde şi peste familiile întregi: peste străbunici, bunici, părinți, copii, nepoți şi peste tot neamul, ai căror membri dincolo de mormânt se găsesc ori împreună în rai, ori în gheenă, ori despărțiți unul de altul, depinde de modul lor de viață de pe pământ. Dar revederea de dincolo de mormânt poate fi într-un grad mai înalt de fericire sau într-unul mai înalt de suferință.

Locuirea veşnică împreună şi revederea continuă din rai sânt atât de înalte încât nu există cuvinte ca să poată exprima această fericire, ai căror urmaşi sânt soții drepți creştini, cu copiii lor şi toți membrii familiei pentru toată dreptatea lor, dar care înainte de toate trebuie să existe în membrii principali ai familiei (soț şi soție) şi în cei care au fost susținuți de ei, precum şi în ceilalți membri ai familiei.

Ce bucurie întru Domnul va îndulci sufletele care au lucrat pentru El pe pământ cu frică şi iubire! Şi dimpotrivă, ce-i aşteaptă pe soții nedrepți dincolo de mormânt şi pe copiii lor dar pe toți membrii familiei, dacă în această cununie se dezvoltă numai necinstea, necredința şi indiferența față de tot ce este sfânt? Iadul este urmarea lor! Nu este numai plânsul veşnic pentru ceva ce ai pierdut şi nu se va mai întoarce niciodată. Oare nu reproşuri şi indignare, chiar şi blesteme vor auzi la adresa lor, aceia care se fac vinovați de moartea unor nefericiți? Soții necinstiți nu-şi pot învăța copiii lor să trăiască cu frică de Dumnezeu. Privind la primii membri ai familiei, şi ceilalți îşi permit fără nici un pic de scrupule față de conştiință să urmeze exemplul lor în viață. Şi iată că dincolo de mormânt, o să se reverse un potop de blesteme asupra primilor vinovați pentru soarta lor nenorocită! Nu o să-şi blesteme soția ziua ei de naştere, sedusă de soț către o viață păcătoasă? Nu o să se

blesteme veşnic soţii unii pe alţii ca fiind vinovaţii principali pentru pierzania lor? Nu o să se audă cele mai aspre reproşuri din partea copiilor pierduţi din cauza nepăsării părinţilor în ceea ce priveşte mântuirea lor?...

Vom afla că o să ne vedem unul pe altul după însuşirea naturală a fiecărui suflet, liber în prima perioadă a vieţii de dincolo de mormânt de trupul său, temniţa sa, şi vom înţelege toate tainele inimii. Este minunat dacă pe noi în viaţa de pe pământ ne-a unit o iubire cerească adevărată, curată şi neprihănită. Atunci ne aşteaptă o revedere fără reproşuri, plină de iubire cerească în împărăţia păcii şi a iubirii!

Dar dacă iubirea de pe pământ a fost făţarnică... Nenorocire o să-i fie făţarnicului dincolo de mormânt. Cu dispreţ se va întoarce inima de la el, cea care l-a iubit fără nici un reproş. Soţi creştini, ca să fiţi şi dincolo de mormânt împreună, nu distrugeţi legătura! Pentru a vă revedea cu bucurie, păstraţi până la moarte făgăduinţele făcute de voi prin săvârşirea tainei cununiei.

Urâtă şi plină de mâhnire o să fie prima revedere de dincolo de mormânt cu aceia care v-au iubit pe pământ şi care, trecând în lumea de dincolo şi-au pus speranţa în cei care au rămas, neştiind că iubirea lor este prefăcută. În zadar au sperat în rugăciunea lor de mijlocire, în îndeplinirea corectă a testamentului spiritual ce le-au încredinţat! Dar cum o să-i întâmpine pe cei vinovaţi de situaţia neplăcută cei care au sperat şi s-au înşelat? Nu vor fi vărsate lacrimi şi reproşuri de cei necinstiţi, pentru viaţa lor nepăsătoare şi pentru nepăsarea de mântuirea lui şi a celor apropiaţi?

Sfântul Ioan Damaschin într-una din scrierile sale spune: „La judecata înfricoşătoare şi încă până la judecata înfricoşătoare, aşa cum bogatul i-a văzut pe Avraam şi pe Lazăr, noi o să ne vedem unul pe altul, o să ne recunoaştem unul pe altul şi revederea apropiată la judecata înfricoşătoare nu o să fie bucuroasă pentru cei necinstiţi. Reproşuri, blesteme, lacrimi, iată întâlnirea cu

cei necinstiți”.

Prietenia şi rudenia între cei condamnați se întrerupe pentru totdeauna. Părinții nu-i vor putea ajuta pe copiii lor pierduți, aşa cum nici copiii nu-i vor putea ajuta pe părinții lor condamnați. Copiii răi îşi vor blestema părinții pentru că nu i-au învățat în credință şi în fapte bune, iar chinurile din iad ale părinților necinstiți vor spori prin chinurile iadului ale propriilor lor copii. Turma rătăcită este indignată pe păstorii ei, pentru că ei nu i-au învățat să ducă o viață prin care să facă voia lui Dumnezeu, nu le îndreptau defectele, nu le umpleau inimile de frica lui Dumnezeu, erau indiferenți față de slăbiciunile lor de neiertat.

Nu este o obligație uşoară, ci o mare răspundere apasă asupra păstorilor Bisericii! Ei trebuie să se ocupe de mântuirea fiilor lor spirituali cu vigilență, să poarte grijă pentru pregătirea treptată a lor, pentru ieşirea din viața actuală, să îndrepte mintea şi inima lor către veşnicie! Şi nenorocire păstorului neglijent, al cărui măcar un singur suflet se va pierde din cauza neglijenței lui, când mântuirea lui a depins exclusiv de preot. Şi mai ales atunci când nu a fost curățat de păcate în ultima clipă de către preot, prin ultima căință înaintea morții şi prin Sfânta Împărtăşanie cu trupul şi sângele Domnului nostru Iisus Hristos şi se va înfățişa cu păcate la judecata nepărtinitoare a Judecătorului. Oare nu-l va blestema veşnic un asemenea suflet pe păstorul său? Oare nu va apăsa această mâhnire veşnic sufletul preotului nepăsător? Tristețea păstorilor pentru pierderea celor care nu au crezut în ei şi nu s-au apropiat de Dumnezeu, conştiința lor o să-i chinuie veşnic.

Revederea prietenilor cu prieteni, care au mers pe pământ către o viață păcătoasă, va fi tristă şi completată de blesteme la adresa celor vinovați de pierderea lor veşnică. Fără să urmeze exemplul rău pe pământ, se vor despărți pentru veşnicie de cei care au călcat Legile Domnului. Dar cu ce ruşine şi reproşuri de conştiință cei

pierduți, bărbați, femei, copii, frați, surori, cunoştințe, rude şi toți membrii familiei vor privi spre cei mântuiți, cu care au fost pe pământ în situații asemănătoare şi care deodată, disprețuind viața păcătoasă pe pământ, s-au curățat de păcate printr-o căință adevărată şi dincolo de mormânt apar în rândul celor mântuiți!

În prima perioadă a vieții de dincolo de mormânt, pe baza învățăturilor Domnului nostru Iisus Hristos, în pilda bogatului şi săracului Lazăr se vede clar că cei care sânt în rai îi văd pe cei care sânt în iad şi invers, cei din iad îi văd pe cei mântuiți. Aşa că, unul dintre soți este posibil să fie în rai, iar altul în iad; necredința îl va pierde pe cel din urmă. În prima perioadă a vieții de dincolo de mormânt şi chiar în ziua judecății de apoi, când toți se află încă în relație între ei până la împărțirea definitivă: „şi vor intra unii în chinurile veşnice, iar alții în viața veşnică", revederea celor mântuiți este umplută de o bucurie de nedescris, iar pentru cei osândiți pătrunsă de indignare, plâns şi de blesteme veşnice. Tragedia lor de dincolo de mormânt este că nu mai au loc nici în fața Domnului şi nici în fața lumii moral-spirituale. Nu se vor putea justifica nici prin fapte şi nici să obțină iertare. Între cei pierduți nu mai este nici apărare şi nici mijlocire unul față de altul.

Despre viața fericită din rai a celor drepți şi chiar despre frumusețea raiului din prima perioadă a vieții din rai, vom încheia cu cuvintele celui care a văzut personal toate acestea, fiind înălțat până la al treilea cer. Dar să redea ceea ce a văzut şi a auzit, atunci când s-a întors pe pământ nu a putut: în primul rând prin faptul că nu se găsesc cuvinte potrivite în limbile vorbite de om, pentru a exprima starea de dincolo de mormânt a celor drepți, iar în al doilea rând, pentru că fiecărei perioade a vieții îi corespunde un anumit nivel de înțelegere. Şi chiar dacă Apostolul ar fi povestit despre fericirea din viața de dincolo de mormânt a celor drepți celor de pe pământ, ei nu ar înțelege nimic din cele auzite. Nu ar înțelege exact

cum nu înțeleg copiii, ceea ce pentru cei maturi este clar; în ce fel poți preda în clasele mici acele adevăruri, care fără dificultate se predau în clasele mai mari? Înțelegerea elevilor din clasele mai mari nu poate fi înțeleasă de elevii mai mici. Pentru fiecare perioadă corespund cunoştințele ei, iar cunoştințele de dincolo de mormânt, de departe depăşesc cunoştințele de pe pământ, după mărturia apostolului Pavel.

Dacă însuşi Iisus Hristos, pentru a le prezenta iudeilor viața de dincolo de mormânt lua în general chipuri, simboluri şi lucruri văzute din viața de pe pământ, atunci se va trage concluzia cu adevărat că natura pământului şi toate frumusețile lui, tot adevărul înalt, prea frumos şi bun ne pot servi de exemple, de simboluri ale vieții viitoare fericite, în care se prefigurează începuturile încă de aici de pe pământ. Dacă orice binefacere de pe pământ reflectată de conştiință produce bucurie sufletului şi umple inima lui cu o bucurie tainică nepământeană, atunci cum o să fie starea sufletului oamenilor binefăcători din rai şi răsplata pentru viața lor credincioasă de pe pământ, atunci când tot ce este pământesc în comparație cu tot ceea ce este ceresc se va transforma în nimic? Dacă încă pe pământ sufletul era bucuros pentru faptele lui de binefacere, atunci care va fi fericirea acestui suflet dincolo de mormânt în rai?

VIAȚA ŞI ACTIVITATEA ÎN GHEENA ŞI IAD

Începuturile acestor stări de dincolo de mormânt, ale iadului şi ale gheenei pe pământ

Dacă pe pământ sufletul se îndepărtează de împărăția cerurilor, îndată este rânduit cu desăvârşire spre iad, pentru că este o cădere a omului din pricina neputinței şi a neştiinței sale. La aceasta contribuie căderile şi dorințele ce vin prin curajul şi străduințele inimii şi minții către cer (prin destinul lor nepământesc), şi împreună cu aceasta şi faptul că trupul îl trage spre pământ, apoi bucuria nepământeană, care-i stăpânea sufletul în urma

unei fapte de binefacere şi mustrările de conştiinţă în urma căderii.

O asemenea stare a sufletelor pe pământ este începutul stării nedesăvârşite de dincolo de mormânt, unde conştiinţa reproşează, iar credinţa şi speranţa le susţin. Păcătosul, răscumpărat de Iisus Hristos, este predat iadului pentru neîndeplinirea căinţei cuvenite, întristându-se că i-a adus supărare Domnului.

Întristarea adusă pentru sufletele din starea nedecisă este imposibilă pentru starea sufletelor pierdute. Simţind pe pământ o repulsie faţă de rău, totuşi voinţa nu s-a mai împotrivit răului şi pentru că din anumite motive nu au mai reuşit să înlăture pe pământ fărădelegile lor prin rugăciuni, lacrimi, binefaceri, milostenii şi prin alte semne de căinţă, asemenea păcătoşi după moarte vor intra în iad, şi fără să se lepede de Domnul nostru Iisus Hristos, acolo în numele Lui îngenunchează, aşa cum au îngenuncheat în faţa Domnului nostru Iisus Hristos şi pe pământ.

Dacă după mărturia Domnului, se dă numai celui care cere, atunci se înţelege şi caracterul vieţii de dincolo de groapă, fericirea sau chinurile depind de viaţa pe care o ducem pe pământ. Dacă nu ai dus o viaţă cu adevărat creştină, atunci dincolo de mormânt destinul este gheena; dacă însă viaţa de pe pământ a fost dusă cu desăvârşire în duhul lui Hristos şi după legile Lui, atunci soarta de dincolo de mormânt este raiul.

Starea nedecisă (neosândiţii) de dincolo de groapă, iadul corespunde cu o viaţă de creştin împrăştiată şi neatentă de pe pământ, în urma căreia omul trece în lumea de dincolo de mormânt, fără să ducă activităţile şi roadele adevăratei căinţe.

Starea sufletului după moarte, dincolo de mormânt nu

este autonomă, ceea ce arată că sufletul nu poate să înceapă liber un nou gen de activitate. Sufletul nu poate să primească un nou gen de idei şi simţăminte, în general nu poate să se schimbe şi să apară un alt suflet contrar vieţii lui anterioare de pe pământ. Sufletul nu poate face mai mult decât ceea ce a început aici pe pământ.

Că starea de dincolo de mormânt are ca bază viaţa de pe pământ are ca mărturie cuvântul Domnului, care îi dă vieţii de pe pământ semnificaţia „de vremea semănatului", iar vieţii de dincolo de groapă, „vremea secerişului": „ce vei semăna, aceea vei culege". Încă din timpurile străvechi, în lumea păgână a fost cunoscută o lege morală de autocunoaştere şi întoarcere către sine: pe ce cale să mergem? Că sufletul nu este autonom dincolo de mormânt, reiese din faptul că autonomia deplină a lui este posibilă numai cu trupul, ca o parte de existenţă a omului. Altfel viaţa actuală nu ar avea nici un scop şi nici un preţ în raport cu cea viitoare, după învăţăturile sfântului apostol Pavel că, „semănând în trupul tău, din trup vei culege putreziciune" (Gal. 6. 8).

Chiar Domnul nostru Iisus Hristos ne-a învăţat că tot necredinciosul este deja condamnat; prin urmare, starea sufletului său, atâta timp cât se găseşte în necredinţă, este începutul vieţii veşnice din gheena. Un asemenea necredincios după ce moare, aşa cum este condamnat pe pământ pentru necredinţă, nu va mai fi dat pentru judecata particulară a lui Hristos, ci este predat direct după starea sa corespunzătoare dincolo de mormânt, în gheena.

Răutatea creată de om se va dezvolta din ce în ce mai mult în toată veşnicia ei. Prin această dezvoltare se explică toate chinurile ce cresc şi se dezvoltă în iad, ca urmare a activităţii neîncetate a durerii asupra simţurilor. Căci senzaţia continuă uzează simţurile şi sufletul devine indiferent la orice senzaţie pe pământ, ceea ce nu se potriveşte cu nemurirea lui. În cele din urmă sufletul se obişnuieşte după putere cu durerea şi cu condamnarea

constantă. Senzaţia chinurilor nu mai produce o durere aşa de mare. Iar dacă nu este durere, înseamnă că nu este nici chin.

Din cuvintele Domnului nostru Iisus Hristos se vede că gheena se poate afla în interiorul nostru, aşa cum în interiorul nostru se poate afla şi împărăţia lui Dumnezeu. Sânt mulţi linişţiţi printre cei care trăiesc în mijlocul celor cu patimi grozave. Satisfacţia plăcerii patimilor este de moment; patima este mulţumită, dar ea se aprinde din nou cu o putere nouă. Este bine dacă ea nu este mulţumită!.. De exemplu iubirea de arginţi (bani) şi altele, această patimă nemulţumită produce durere, răutate, invidie; iată, acestea sânt începuturile gheenei din interiorul nostru.

Sufletul mulţumit este îngăduitor cu patimile, iar dincolo de mormânt se înţelege că nu va întâlni obiectul care îl îndulcea pe pământ. Dacă sufletul a acţionat pe pământ fără de Hristos şi fără sfânta Lui voinţă, atunci în viaţa de dincolo această înstrăinare de Hristos, va fi un loc de moarte şi de deznădejde. Vom încheia toate cele spuse de noi, despre începuturile acestei stări a sufletului din gheena în viaţa de dincolo de mormânt, petrecută pe pământ, cu mărturia cuvântului lui Dumnezeu, căci condiţiile lui se află pe pământ.

Cel care nu-şi iubeşte aproapele, se găseşte într-o stare de moarte, adică se află într-o stare de îndepărtare de la Dumnezeu şi prin urmare în afara relaţiilor cu El. O asemenea stare care este cu desăvârşire contrară stării raiului, este deja pe pământ începutul celei de dincolo de mormânt, starea gheenei, starea de învrăjbire, a răutăţii, a invidiei, de fapt, starea pe deplin străină iubirii.

Dacă în interiorul nostru nu este împărăţia lui Dumnezeu, atunci înseamnă că gheena este în noi încă de pe pământ! Această stare moral-spirituală a sufletului de pe pământ este firesc să aibă şi dincolo de mormânt un corespondent în împărăţia moral-spirituală. Un asemenea adevăr se vede în cuvintele Domnului nostru

Iisus Hristos: „Necredinciosul de pe pământ deja se găseşte în stare de condamnare". Starea de condamnare de pe pământ are un corespondent şi dincolo de mormânt, gheena.

Diferite denumiri ale locului unde se află după moarte sufletul: starea nehotărâtă şi a osânditului. Locul unde se află după moarte şi descrierea celor ce se găsesc în stare nehotărâtă, iadul

Aşa după cum ne învaţă sfânta Biserică (Învăţăturile Dogmatice ale Cuviosului Macarie, arhiepiscop de Harkov, vol.2, pag.589) starea sau locul unde se găsesc sufletele, locul cărora prin judecata particulară nu le este hotărât definitiv în lumea de dincolo de mormânt, are denumiri diferite în Sfânta Scriptură. Aşa că, cele mai dese şi cele mai vechi denumiri întâlnite sânt: iadul, infernul, temniţa duhurilor, locuri îndepărtate ale pământului, inima pământului. Toate aceste denumiri identice reprezintă starea de boală a sufletului de dincolo de mormânt, încă nedecisă.

Sufletele pierdute, condamnate încă în timpul vieţii şi pierdute pentru împărăţia lui Dumnezeu de pe pământ trec direct dincolo de mormânt în locuri speciale, în temniţele iadului, ce formează în prima perioadă o anticameră a gheenei, în viitor starea condamnaţilor din cea de-a doua perioadă. Câţiva dintre sfinţii învăţători ai Bisericii, ca de exemplu sfântul Ambrozie din Milan şi alţii, ne învaţă că starea sufletelor celor drepţi din prima perioadă este numai o anticameră a împărăţiei cerurilor, a stării de fericire din cea de-a doua perioadă.

Denumirea comună a stării păcătoşilor după moarte (sau locurile unde se află ei) este iadul. Toate celelalte denumiri, cum ar fi: gheena, în care viermii nu mor, iar focul nu se stinge niciodată, cuptorul cu foc, în care este plânset şi scrâşnet de dinţi, lacul de foc şi ţipete, întunericul infernului, beznă groaznică până şi celor mai rele duhuri, în fundul pământului, pământul întunericului

veşnic, unde nu este lumină se găsesc în Sfintele Scripturi şi formează denumirea sectoarelor din temniţele iadului.

Iadul din cea de-a doua perioadă nu mai este ceea ce a fost în prima perioadă şi de aceea iadul şi are alte denumiri deosebite între ele, aşa după cum se vede din cuvintele Apocalipsei „Şi marea a dat pe morţii cei din ea şi moartea şi iadul au dat pe morţii lor, şi judecaţi au fost, fiecare după faptele sale. 14. Şi moartea, şi iadul au fost aruncate în râul de foc. Aceasta e moartea cea de a doua: iezerul cel de foc". (20. 13,14). În realitate, ceea ce forma condamnarea pentru sufletele iadului din prima perioadă, nu mai poate fi condamnare pentru omul cu desăvârşire deplin, format din suflet şi trup din cea de-a doua perioadă. De aceea cuvântul Domnului a definit această nouă stare în care sufletul este unit cu trupul său şi este diferit faţă de starea din prima perioadă cu o denumire nouă, mai mult sau mai puţin determinabilă a stării de dincolo de mormânt a iadului, prin echivalenţă, asemănare şi simboluri ce se văd din descrierea acestor stări. Aşa că, un compartiment este numit iadul, altul gheena, următorul, fundul pământului, altul lacul de foc şi aşa mai departe (Învăţăturile Dogmatice ale lui Macarie, arhiepiscop de Harkov, vol.2, pag. 593).

Iadul şi gheena trebuie să aibă locurile lor compartimentate, care despart o stare de alta a sufletelor. Unde se află iadul şi gheena, după învăţăturile cuvântului lui Dumnezeu? Naturii spirituale a sufletelor le vor corespunde şi locurile unde se vor regăsi ele în viitor.

Aşadar, Biserica ne învaţă că natura iadului şi a gheenei corespund pe deplin cu starea naturii acestor suflete: iadul şi gheena cuprind în sine absolut tot ce este necesar pentru moarte, mai bine spus pentru chinuri; şi cei care se găsesc în gheena nu vor fi de acord ca să fie în rai măcar pentru o oră, pentru că lor le este ceva străin şi o povară tot ce este adevăr, frumos şi bine, ceea ce formează viaţa celor buni.

Unde este acel loc, care compartiment de dincolo de mormânt este atribuit pentru chinurile veşnice păcătoşilor care nu s-au căit de păcatele lor? Unde este tronul lui Dumnezeu? Unde sânt marginile lumii? Cum şi când va fi sfârşitul lumii? Aceste întrebări ce se pun din veacuri, i-au preocupat pe oameni de la zidirea lumii şi până în vremurile noastre şi pentru rezolvarea lor, omenirea a folosit şi foloseşte toate puterile inteligenţei sale. Chiar şi cuvântul Domnului lasă această întrebare fără un răspuns concludent.

Aşadar, în mai multe locuri din Sfintele Scripturi ale Vechiului şi Noului Testament se descrie că locul iadului este în interiorul pământului. În clipa căderii strămoşilor noştri în păcat, Dumnezeu mâniat pentru călcarea legii date de El, le dă celor ce au călcat legea, şi sentinţa, moartea omului, formată din suflet şi trup: moartea şi a sufletului şi a trupului. Dar trupul şi sufletul sânt create ca să fie veşnic nemuritoare; omul nu a putut să se distrugă după cădere, aşa cum nu au fost distruşi nici îngerii care au căzut. Prin urmare, moartea este numai o pedeapsă pentru om, pedeapsă pentru suflet şi pedeapsă pentru trup, pedeapsă şi nu distrugere! Şi totuşi omul nemuritor, rămâne nemuritor. Adevărul arată că scopul pedepsei este ca omul să se îndrepte şi să înlăture cauzele, pentru ca Dumnezeu să-l poată justifica pe cel vinovat şi să elimine dezvoltarea răului pe mai departe. Prin urmare, pedeapsa este o binefacere pentru cei care au călcat legile.

Ce este moartea şi în ce constă ea pentru suflet şi pentru trup?

Pentru primul, adică pentru suflet, moartea constă în îndepărtarea lui de Dumnezeu.

Iar în al doilea caz, adică pentru trup, moartea constă în despărţirea lui de sufletul cu care a fost atât de tainic şi de puternic unit şi transformarea lui în pământul din care a fost creat. Aşadar, în unirea lor de nedistrus, sufletul suferă împreună prin moarte îndepărtarea de la

Dumnezeu. Deci, ideea oricărei pedepse se întinde şi în starea lor de după moarte. „În pământ te vei întoarce" (Fac. 3. 19) şi cu sufletul, şi cu trupul, înseamnă că pământul dă un refugiu şi trupului, şi sufletului; de aceea pentru sufletul nemuritor, cel care a mâniat pe Dumnezeu, El hotărăşte şi locul unde se va afla precum şi locul pedepsei, în pământ.

Conştiinţa omului condusă de duh, fără să vadă a definit un asemenea loc, pentru a zăvorî sufletul vinovat. Căci acesta trebuie să fie lipsit de tot ce este bucurie, să se afle departe de cei vii, să fie ascuns în pământ şi chiar în adâncimea lui. Cuvântul Domnului, Creator al oamenilor „în pământ te vei întoarce" a pătruns adânc în existenţa omului, popoarele tuturor timpurilor şi locurilor au crezut că iadul este în adâncul pământului.

După părerea strămoşilor, iadul se găseşte sub pământ, pe care ei îl prezentau ca fiind plat şi se află la o distanţă de suprafaţa pământului echivalentă cu cea care este de la pământ la cer. Exista părerea că o dată ce ai nimerit în iad, nu mai există ieşire de acolo; dar Platon spune că după un an de chinuri valurile îl duc în alt loc, mult mai liniştit.

Nu numai cabaliştii, ci şi toţi iudeii, susţin că şeolul (iadul) se află în adâncul pământului şi că el constituie starea temporară a sufletelor. Dar poporul simplu al iudeilor spune că locul iadului este în aer. Iată şi cuvintele filozofiei populare: „Sufletul, după moartea trupului, rămâne nemuritor şi în acelaşi moment atinge bucuriile cereşti; el rătăceşte un an întreg în această lume şi mai ales pe lângă trupul său, suferă mult din partea demonilor, care se găsesc în aer; aici se curăţă de vicii şi tot aici se găseşte gheena înaltă. Necredincioşii vor fi reţinuţi în iad veşnic, iar iudeii, numai pentru o vreme. Iadul este de două feluri: unul mai înalt şi unul mai jos". Cine de la cine a însuşit punctul de vedere că locul iadului ar fi în aer, grecii de la iudei, sau iudeii de la greci, este greu de rezolvat, pentru că mai târziu grecii au

plasat iadul tot în aer.

Despre aceasta mărturiseşte Plutarh care fără să definească locul iadului, aduce prin aceasta mărturiile altor contemporani de-ai săi, aducând explicaţie prin strofa lui Homer: „sufletul, zburând din trup, în iad a ajuns" luând iadul ca fiind un loc întunecos şi nevăzut, oriunde s-ar afla, în aer sau sub pământ.

Tot Testamentul Nou şi Vechi aşează iadul în interiorul pământului. Toţi drepţii din Vechiul Testament influenţaţi de credinţa populară au socotit că iadul se găseşte în interiorul pământului. Aşa cum şi patriarhul Iacob încolţit de durere la moartea prea iubitului Iosif, doreşte el însuşi să coboare în iad, socotind că el este mort. Mult încercatul şi dreptul Iov aflat în mijlocul încercărilor (al ispitelor) aminteşte despre locul său de dincolo de mormânt, şi l-a numit ca fiind un loc întunecos şi plin de ceaţă, pământul veşnicului întuneric, unde nu este nici lumină şi nici viaţă omenească „Nu sunt oare zilele mele destul de puţine? Dă-te la o parte ca să pot să-mi vin puţin în fire, Mai înainte ca să plec spre a nu mă mai întoarce din ţinutul întunericului şi al umbrelor morţii" (Iov. 10. 21, 22). Soarta lui Core şi a complicilor săi, după prorocirile lui Moise s-a îndeplinit: pământul i-a înghiţit de vii şi de vii au coborât în iad (Ieş. 16. 29-35). Sfântul proroc şi împărat David numeşte starea sufletului de după moarte ca fiind în infernul iadului, care se găseşte în adâncurile pământului (Ps. 85. 13). Sfinţii proroci Isaia şi Ezechiel văd iadul în adâncul pământului...

Întemeietorul Noului Testament, Domnul nostru Iisus Hristos, mărturiseşte singur că iadul se găseşte în pământ şi că Fiul Omului va trebui să stea în inima pământului trei zile şi trei nopţi. Despre aceasta mărturiseşte coborârea Lui în iad, necesară pentru a-i scoate de acolo pe toţi cei drepţi din Vechiul Testament, cei care Îl aşteptau cu credinţă, după prorocirile lui Osea (13. 14): „Din stăpânirea locuinţei morţilor îi voi izbăvi şi de moarte îi voi mântui. Unde este, moarte, biruinţa ta?

Unde-ți sunt chinurile tale? Mila stă ascunsă departe de ochii Mei!... ”.

Sfântul Ioan Gură de Aur își exprimă părerea despre locul unde s-ar afla iadul, în rugăciunile solemne din Sâmbăta Mare și în cea de la Învierea Domnului. Cântarea psaltică măreață din slujba Utreniei din Sâmbăta Mare, după ce s-au citit cei șase psalmi și după ectenia mare, începând cu cele două tropare în adâncă umilire și împreună cu ele, tropare poetice, din care în primul se cântă înmormântarea Domnului, iar în al doilea, coborârea Lui în iad, mărturisesc acest lucru. „Iosif cel cu bun chip de pe lemn luând, preacurat trupul Tău, cu giulgiu curat și cu miresme înfășurându-l, l-au așezat într-un mormânt nou și l-au închis”. „Când Te-ai coborât la moarte, Cela ce ești Viața cea fără de moarte, atuncea iadul ai omorât cu strălucirea Dumnezeirii Tale, iar când ai înviat pe cei morți din cele dedesubt, toate puterile cerești au strigat: dătătorule de Viață Hristoase, Dumnezeul nostru, slavă Ție”. După aceasta toți cei care participă la sfânta slujbă, iar în mănăstiri toată frăția, ies cu lumânările aprinse în mijlocul Bisericii, se opresc în fața epitafului și încep să cânte după regulile bisericești, laudele Domnului, unindu-le cu versurile psalmului 118.

Din aceste laude le vom aminti pe acelea care amintesc cu cea mai mare claritate că iadul se găsește în adâncul pământului: „Intrat-ai sub pământ, Purtătorule de lumina adevărului și morții din somn i-ai ridicat, alungat-ai tot întunericul, ce exista în iad” (Vers.56). „Pământul întreg ca un trup amorțit, sub pământ azi se întreține, eliberând morții din temnițele iadului” (v.17). „Ai ascultat Cuvântul Tatălui Tău, chiar și până în iadul cel înfricoșător ai coborât și ai înviat tot neamul omenesc” (v.59). „Sub pământ ai intrat, cu mâna Ta ai creat omul și ai coborât să înalți de la cădere soboare omenești, în ținutul cel atotputernic” (v.80). „Ridică-te, Milostive și din prăpastiile iadului ne scapă” (v.166). „Prin voia Ta ai coborât sub pământ ca un mort, să ridici de pe pământ

către ceruri pe cei care au căzut de acolo, Iisuse" (v.38). „Chiar dacă ai fost văzut ca şi mort, dar ca şi Dumnezeu eşti viu şi ridici de pe pământ către ceruri pe cei care au căzut de acolo, Iisuse" (v.47). În ultimele două laude, Biserica în auzul tuturor celor prezenţi, anunţă nu numai locul unde se găseşte iadul, dar şi locul unde se găseşte raiul.

În Sinaxarul din Sâmbăta Mare se citeşte că în această zi noi sărbătorim înmormântarea Domnului şi coborârea lui în iad, că El a coborât în iad cu sufletul Lui neputrezit şi Dumnezeiesc, separat prin moarte de trupul Său. Expresiile folosite despre iad, cum că ar fi o prăpastie adâncă, aşa cum apare în toată slujba, arată că se găseşte sub pământ şi deci, se află în interiorul pământului (Triod).

Aceeaşi părere despre locul unde se găseşte raiul şi iadul, o întâlnim în slujbele de Sfintele Paşti. Cea mai frumoasă părere despre locul unde se află iadul este exprimată în irmosul celei de-a şasea cântări din canon: „Coborât-ai, Hristoase, în iad în adâncul pământului şi ai sfărmat uşile veşnice ce erau zăvorâte". În Sinaxarul după cea de-a şasea cântare se arată: „Astăzi din comorile iadului Domnul a răpit natura şi în ceruri a înălţat-o şi către demnitatea străveche a adus-o la neputrezire. <u>După ce a coborât în iad, nu i-a înviat pe toţi, ci numai pe cei care au binevoit a crede în El. Sufletele din veacuri ale celor drepţi, ce au fost ţinute de nevoie, din iad le-a eliberat şi tuturor le-a dat putere ca să se înalţe la ceruri".</u> Aici din nou se arată că raiul se găseşte în ceruri. Peste tot unde Biserica foloseşte cuvântul „iad", se precizează că se găseşte în adâncul pământului, folosind expresiile acestea: infernul pământului, buricul pământului, ţara iadului din infern, ultimele pământuri, infernul din iad, pământul plângerii, locul întunericului şi altele.

Învăţătura că iadul se află în interiorul pământului aparţine Bisericii ortodoxe; aşa au gândit şi toţi Sfinţii

Părinți ai Bisericii: Ioan Evanghelistul, Atanasie cel Mare, Vasile cel Mare, Chiril din Alexandria, Dimitrie din Rostov, Ioan Gură de Aur, Patriciu, Epifanie din Cipru şi alții. Pentru dovedirea celor spuse, ne vom permite să descriem câteva idei din creațiile Părinților şi ale învățătorilor Bisericii.

Sfântul Epifanie din Cipru arată că locul unde se află iadul este în interiorul pământului şi descrie în cuvântul său din Sâmbăta Mare mântuirea oamenilor de către Omul Dumnezeu. Noi vom opri aici cuvântul acesta cu câteva excepții: „De ce este atâta linişte pe pământ? Ce înseamnă atâta linişte şi tăcere adâncă? Tăcere adâncă; pentru că Împăratul a intrat în somn. Pământul s-a înfricoşat şi a tăcut: pentru că Dumnezeu a adormit cu trupul. Dumnezeu a adormit cu trupul şi iadul s-a cutremurat. Dumnezeu a adormit pentru o scurtă vreme şi pe cei adormiți din vremuri de la Adam, i-a înviat. Astăzi este mântuirea celor ce există pe pământ şi a celor ce din vremuri au existat sub pământ; astăzi este mântuirea lumii întregi şi a celor văzute şi a celor nevăzute. Astăzi este dublă venirea lui Hristos, ocupație dublă, vizită dublă la oameni: Dumnezeu vine din ceruri pe pământ şi de pe pământ sub pământ. Porțile iadului se deschid şi voi cei adormiți din veacuri, bucurați-vă! Cei ce ați stat în întunericul morții, primiți marea lumină: Domnul este cu robii, Dumnezeu este cu cei morți; cu cei morți este viața, iar cu cei ce se găsesc în întuneric este Lumina".

Locuitorii iadului şi ai gheenei. Când intră sufletele în aceste stări, dincolo de mormânt. Caracterul distinctiv al sufletelor în starea nedecisă şi a celor osândiți. Dovada, definirea, compoziția chinurilor. Chinurile nedesăvârşite interioare şi exterioare. Viața în iad şi în gheena

În iad ca şi în rai se intră după o judecată particulară a lui Hristos în cea de-a 40 zi de după moarte, cu chipurile

celor două genuri, adică masculin şi feminin. În iad intră pentru o perioadă şi sufletele acelor creştini, care au căzut în păcate de moarte şi s-au căit, care erau deznădăjduiţi de mântuirea lor şi care nu au reuşit să aducă rodul căinţei. În iad intră şi păcătoşii care nu au locul definitiv stabilit de judecata parţială, aşa că sufletele închise aici se află numai pentru o vreme.

În afară de duhurile rele căzute, pentru care din veacuri au fost pregătite chinurile veşnice pentru îndepărtarea lor, se fac urmaşi şi copărtaşi şi acei oameni care, trăind pe pământ, au fost în mod constant în legătură şi relaţie cu duhurile rele şi nu cu îngerii cei buni. Aşa că, prin învăţăturile Domnului, în tovărăşie cu duhurile căzute şi îndepărtate se găsesc toţi cei care sânt nemilostivi, cruzi, cei care sânt străini de iubire şi milă, de aceea ei nu pot fi în împărăţia iubirii în viaţa de dincolo de mormânt. Ei vor fi urmaşii stării de dincolo de mormânt, corespunzătoare înclinaţiei sufletelor lor, vor fi urmaşii gheenei. După învăţăturile Bisericii ortodoxe, imediat după moarte intră în gheena cei care sânt condamnaţi încă de pe pământ: păcătoşii (cruzi, nemiloşi) cei care nu s-au căit, necredincioşii, ateii, oamenii invidioşi. Ei sânt îndreptaţi direct şi fără întoarcere în gheena, ca fiind fără nici o nădejde, pierduţi definitiv pentru împărăţia lui Dumnezeu; necinstiţii, adică cei ce nu cred în Hristos, necredincioşii şi potrivnicii, ereticii şi aceia dintre ortodocşi care şi-au petrecut viaţa în păcate sau au căzut într-un păcat de moarte şi nu s-au vindecat prin căinţă, toţi vor fi chinuiţi veşnic împreună cu îngerii căzuţi.

Un caracter deosebit al sufletelor cu o stare nedecisă este asemănător cu starea sufletului bolnav de pe pământ, în care viaţa câştigă biruind boala. Aşa că, în mod sigur şi sufletele aflate în starea nedecisă (neosândiţi) fără să ia în considerare povara lor păcătoasă, sânt pline de credinţă şi speranţă în Domnul Răscumpărătorul, cel ce a luat păcatele lor pe umerii

Săi. Şi îndemnaţi de duh, împreună cu locuitorii cerului, ei îngenunchează în faţa Domnului nostru Iisus Hristos şi a Prea Curatei Sale Mame, cântând cântarea de laudă „aliluia”.

În iad se găsesc până la o vreme cei rânduiţi mântuirii, se găsesc şi azi aşa cum s-au găsit şi înainte. La ei a venit după moarte şi sfântul Ioan Botezătorul, Înaintemergătorul Domnului pentru a propovădui despre venirea pe pământ a Mântuitorului. Aşa că, Biserica ortodoxă spune în troparul scris în cinstea lui: „Pomenirea dreptului cu laude, iară ţie destul îţi este mărturia Domnului, Înaintemergătorule că te-ai arătat cu adevărat şi decât proorocii mai cinstit, că şi a boteza în repejuni pe Cel propovăduit te-ai învrednicit. Drept aceea, pentru adevăr nevoindu-te, bucurându-te, ai binevestit şi celor din iad pe Dumnezeu, Cel ce S-a arătat în trup, pe Cel ce a ridicat păcatul lumii şi ne-a dăruit nouă mare milă.” (Canonul Înainte mergătorului).

Către asemenea suflete ce se află în stare nedecisă a coborât în iad chiar Domnul nostru Iisus Hristos cu sufletul Său dumnezeiesc.

„Sufletul Îndumnezeit”, scrie sfântul Ioan Damaschin, „a coborât în iad, de parcă a strălucit Soarele adevărului pe pământ, aşa şi sub pământ a dat lumina pentru cei ce stăteau în întuneric, în anticamera şi în preajma morţii; aşa cum pe pământ Hristos a bine vestit pace, celor întemniţaţi le-a dat libertate şi orbilor le-a dat vedere şi de aceea a fost cauza veşnicei mântuiri pe care le-a dat-o celor care cred în El şi le-a vindecat necredinţa celor necredincioşi, aşa a făcut şi în iad; să îngenuncheze în faţa Lui toate cele din cer, de pe pământ şi din adâncuri, în acest fel i-a dezlegat pe cei înlănţuiţi din veacuri şi în sfârşit i-a înviat dintre morţi, arătându-ne calea spre mântuire”.

Mântuitorul a coborât către acele suflete care au avut nădejde şi credinţă în El; iar către cei care nu au vrut să ştie de El şi s-au ridicat cu îndârjire împotriva credinţei

în El, nu a mai coborât și în gheena. În mod sigur, așa cum și pe pământ, nu a mers acolo unde nu prevedea posibilitatea credinței. Iată diferența de caracter a celor din iad, care au posibilitatea de a ajunge să locuiască în rai: credința și nădejdea duse de suflete de pe pământ în iad. Ceva asemănător cu aceasta în gheenă nu există.

În prima perioadă a vieții din iad, atâta timp cât sufletul există fără trup și chinurile aparțin numai sufletului. Îndepărtarea păcătoșilor de Dumnezeu Izvorul vieții, al luminii, al bucuriei este prima și principala bază a chinurilor. Așa cum sufletul în prima perioadă este fără trup și îndepărtarea lui de Dumnezeu formează pentru el un chin spiritual lăuntric.

Se spune că în iad sânt multe suflete zăvorâte în prima perioadă, unde se găsesc două stări ale sufletelor, necondamnate și cele condamnate; de aceea și chinurile lor diferă unele de altele. Chinurile lăuntrice spirituale ale sufletului cu starea nedecisă se mângâie cu nădejdea în Dumnezeu, Care nu vrea moartea și distrugerea celor păcătoși. Sufletele acestea din iad se recunosc a fi vinovate în fața numelui lui Iisus Hristos și împreună cu locuitorii din rai îngenunchează și cu aceasta primesc din ce în ce mai multă fericire în ei, vindecând neputințele lor și completând neajunsurile. De aceea nu se poate spune că sufletele aflate în stare nedecisă, au fost îndepărtate definitiv de Dumnezeu, ca și cele care sânt îndepărtate definitiv de El și condamnate în gheenă pentru necredință. Cei necredincioși, care au fost aruncați în gheena, nu îngenunchează în fața Domnului nostru Iisus Hristos.

Chinul este o stare a sufletului, contrară cu desăvârșire stării de fericire; este o stare nefirească, de aceea este suferință dureroasă. Starea, în care sufletul cu toate puterile și simțurile sale suferă îndeosebi sânt chinurile ce nu se vor termina niciodată. Din învățăturile Bisericii ortodoxe (Teologia arhiepiscopului Antonie, pg.

247), viața Sfinților este contrară cu viața acelor suflete, care la judecata particulară nu sânt vrednice de fericire.

Starea sufletelor închise în iad şi gheena, activitatea şi atitudinea lor față de Dumnezeu şi față de ei înşişi formează pentru ei un chin interior, spiritual. Ele se leagă cu păcatele şi activitatea lor de faptele ființelor morale: a îngerilor buni, a Sfinților, de asemenea şi cu viața altor oameni care se află cu ei în iad sau în gheena.

Şi în sfârşit, sufletul din iad acționează în mod reciproc asupra celor ce se găsesc încă pe pământ, această acțiune este cea exterioară. Prin urmare, pentru sufletul ce se află în gheena, chinurile lui din prima perioadă vor fi interioare şi exterioare. Atâta timp cât în activitatea rea a omului, în acțiunile lui păcătoase au participat şi sufletul şi trupul, răsplata trebuie să fie şi pentru trup şi pentru suflet. De aceea, în prima perioadă, chinurile vor fi parțiale, nedesăvârşite, iar în cea de-a doua perioadă vor fi depline şi desăvârşite.

Chinurile parțiale din prima perioadă şi cele totale din cea de-a doua perioadă sânt interioare şi exterioare. Pilda (Luc.16. 24-28) prezintă starea sufletelor de dincolo de mormânt din prima perioadă; Mântuitorul a vorbit despre sufletele ce se găsesc în lumea de dincolo de mormânt (despre nefericitul bogat, Lazăr şi Avraam), şi despre frații celui bogat, ce trăiau încă pe pământ. Aici sânt prezentate stările de dincolo de mormânt din prima perioadă. Dacă bogatul, după spusele lui Iisus Hristos, suferă în para focului, atunci se înțelege că va suferi mai greu în jarul eterului subțire, care corespunde naturii eterului subțire a sufletului şi a îngerilor răi căzuți, aşa după cum Dumnezeu este numai duh, iar toată creația Lui nu este duh, ci şi materie; şi în aceste materii eterice, fiind sufletele şi îngerii răi, le va corespunde şi focul din gheena (Mat.25. 31)al unei naturi subțiri. În a doua perioadă, trupului omului unit cu sufletul îi va corespunde focul simțit, a cărui natură este mai grosolană.

Aşadar, dacă sufletele aflate în stare nedecisă au o oarecare bucurie, atunci se poate presupune despre cei care se găsesc în iad, că împreună îngenunchează în fața numelui Domnului nostru Iisus Hristos. Iată activitatea interioară şi cea exterioară a sufletelor aflate în stare nedecisă. Despre această situație, despre starea unor suflete neosândite de dincolo de mormânt sânt în acord şi patriarhii răsăriteni în Mărturisirea Credinței Ortodoxe.

Activitatea morților păcătoşi, ca şi a celor drepți din rai, se regăseşte în trei feluri:

1. în atitudinea lor față de Dumnezeu,
2. în atitudinea față de cel apropiat şi
3. în atitudinea față de ei înşişi.

În atitudinea față de Dumnezeu, activitatea lor formează invidia față de El, hulirea împotriva lui şi dorința de a face ceea ce este împotriva voinței Lui. Chinul interior al sufletului constă în sine: într-o cunoaştere clară şi amănunțită a păcatelor, cu care sufletele au adus insulte lui Dumnezeu în această viață, în mustrările conştiinței, care dincolo de mormânt se va trezi în toată puterea ei; într-o tânjire chinuitoare şi tristețe că legătura sufletului cu cele pământeşti şi cele trupeşti, nu mai poate găsi mulțumire, iar pentru cele cereşti şi spirituale, nici măcar gustul nu i-a fost descris şi nici nu se va descrie nici în final, în disperarea şi în dorința de a-şi scurta existența sa.

Conştiința de sine care face din suflet o ființă personală nu o să-l lase nici în gheena. Activitatea puterilor sufletului continuă şi acolo. Ideile, cunoaşterea, simțurile şi dorințele se diferențiază de la apariția acestor puteri în rai. Însuşirea interioară a activității sufletului, autocunoaşterea lui sânt cu desăvârşire contrare stării şi activității interioare din rai. Cauzele activității comune interioare a sufletelor din gheena, precum şi cele exterioare, sânt minciunile şi păcatele lor, este diavolul. Tot ce constituie păcat este împotriva

lui Dumnezeu şi este temeiul puterii ideologice de pe pământ; răul poate fi tema activităţii ideologice şi dincolo de mormânt. Gândirea liberă se străduieşte către nimicirea ordinii morale de pe pământ şi dincolo de mormânt, în dezacord cu voinţa lui Dumnezeu şi va aparţine împărăţiei vrăjmaşilor lui Dumnezeu şi ai omenirii, împărăţiei diavolului.

Dăruită de Dumnezeu, puterea de cunoaştere a sufletului poate înclina în mod arbitrar omul, de la adevărata moralitate pentru care a fost creat către imoralitate, când tema activităţii de cunoaştere devine răzvrătirea şi distrugerea atât personală, cât şi cea a celor apropiaţi, răspândind toată imoralitatea.

Cunoaşterea răului, după legea dezvoltării nelimitate, trece şi în stările de dincolo de mormânt, în împărăţia răului şi aici continuă să se dezvolte în toată veşnicia. Şi în gheena se vor găsi nu puţine temeiuri pentru activitatea cunoaşterii răului amintit, pentru desăvârşirea şi îndreptarea împotriva adevărului, a binelui şi a frumosului.

Dacă pe pământ, activitatea simţului forma starea contrară adevărului, binelui şi frumosului, iar simţurile se exercită în mod constant în imoralitate şi contra legilor, atunci, şi dincolo de mormânt, activitatea lor va corespunde cu cea de pe pământ şi se va umple nu de bucurie, ci de o durere de neexprimat. Obiceiul simţului către păcat nu va găsi aici mulţumire, iar lipsirea de cele dorite este o suferinţă mare. Fără să ia în considerare strădaniile amplificate către satisfacţii, pentru că nu mai au obiectul dorit, activitatea simţurilor va rămâne veşnic nemulţumită.

Starea imorală a sufletului, bolnavă, contrară naturii sale, se numeşte starea patimilor. Patimile sânt plăgile, neputinţele, care se pot vindeca pe pământ: prin sfântul botez, căinţă, împărtăşanie, rugăciune, post şi atenţie faţă de propria persoană. Bunătatea de pe pământ ce vindecă toate neputinţele, vindecă şi patimile.

Activitatea patimilor este cunoscută de fiecare, şi câtă trudă este necesară pentru a le învinge! Patimile pământeşti sânt învinse prin bunătate, ori sânt mulţumite chiar de om; în primul caz el este învingătorul, în al doilea, omul este învins.

Atâta timp cât sufletul este unit puternic şi în taină cu trupul său ele acţionează în mod reciproc unul asupra celuilalt, atunci starea sufletului reflectă starea trupului şi invers. De asemenea închipuirile şi patimile trupeşti şi spirituale influenţează în mod reciproc asupra sufletului şi a trupului. Starea patimilor sufleteşti se arată nu numai în activităţile văzute ale omului, ci şi în starea trupului; devine palid la faţă, tremură, scrâşneşte din dinţi toate fiind expresii ale invidiei, ale răutăţilor şi ale mâniei.

În ce situaţii îl pot duce patimile pe om pe pământ? Până la uitarea de sine, dacă ele nu sânt mulţumite şi împreună cu acestea nu se pot vindeca; dar şi satisfacerea constantă a patimilor deranjează toate puterile şi posibilităţile sufletului şi ale omului.

Sufletul ce a trecut dincolo de mormânt cu rănile nevindecate împreună cu patimile sale, rămâne acolo într-o stare bolnavă a patimilor şi o dată ce nu au fost vindecate pe pământ, aici nu mai poate scăpa de patimile sale. Şi aşa cum o boală nevindecabilă se dezvoltă din ce în ce mai mult, aşa şi dincolo de mormânt, starea patimilor sufleteşti, după cum spun legile vieţii, o să se dezvolte din ce în ce mai mult, ajungând până la nişte limite inimaginabile. În gheena nu este loc de vindecare, nu se poate elibera de patimi, fiind prezentă numai mânia lui Dumnezeu. Groaza nesatisfăcută ori de nesatisfăcut, iată starea sufletului, ce corespunde pe deplin gheenei. Starea de groază şi de înmulţire continuă a acesteia, îl aduce în final la starea de disperare, la încrâncenare şi mai târziu chiar în starea duhurilor rele, hulirea Domnului şi invidie faţă de cei Sfinţi.

Dezvoltarea patimilor nu se poate opri după legile vieţii. Dacă în viaţa de pe pământ obiectul inteligenţei şi al inimii a fost Dumnezeu şi împărăţia cerurilor, atunci sufletul după moarte va obţine cele dorite. Şi în mod invers, dacă obiectul sufletului în viaţa de pe pământ, au fost încântările lumeşti, atunci dincolo de mormânt nu va mai avea parte de ele. Obiceiul către păcat, către îndeplinirea patimilor sale, întorcându-se în natură şi făcând starea patimilor interzise ca fiind fireşti, sufletul va fi chinuit continuu în toată veşnicia sa. Obiectul dorinţei celor Sfinţi creşte continuu şi este mulţumit, iar dorinţele (patimile) celor condamnaţi se dezvoltă, dar nu au obiectul în care să se întruchipeze.

Iată în ce constau chinurile interioare ale păcătoşilor în gheena! Patimile nu pot fi învinse, deznădejdea nu este niciodată dezrădăcinată, iar acelea chinuiesc şi vor continua să chinuiască sufletul în toată veşnicia lui. Şi se poate trage concluzia cu tărie că activitatea patimilor dincolo de mormânt este cu mult mai puternică decât cea de pe pământ. *Tot ce este asimilat de suflet pe pământ, atât ce este bun, cât şi ce este rău trece cu acesta dincolo de mormânt, ceea ce îl caracterizează acolo, definirea şi starea corespunzătoare calităţii sufletului respectiv.*

Despre acestea mărturiseşte sfântul Grigorie de Nissa: „Dacă cineva şi-a încărcat sufletul său cu cele lumeşti pe deplin, atunci un asemenea om, chiar dacă nu ar mai fi în trupul său, totuşi nu va fi liber de poftele şi de dorinţele trupului său. Asemenea celor care îşi petrec viaţa în locuri necurate, chiar dacă ar fi amestecaţi în aerul curat şi proaspăt, totuşi, nu se pot elibera imediat de mirosul urât care a rămas, aşa şi cei care şi-au murdărit trupul vor duce cu ei acel miros urât al trupului".

În acest fel moartea, după învăţăturile lui, distrugând legătura sufletului cu trupul, de una singură nu curăţă sufletul, murdărit în simţăminte, patimi trupeşti şi

obiceiuri. Aceste patimi şi obiceiuri continuă să existe şi, ca urmare a insatisfacţiilor lor, apar ca nişte izvoare pentru chinurile sufletului. Cine prin ce păcătuieşte, cu aceea se va şi chinui, numai dacă între timp nu s-a lecuit pe pământ. Apostolul Pavel mărturiseşte: „Nu vă amăgiţi: Dumnezeu nu Se lasă batjocorit; căci ce va semăna omul, aceea va şi secera. Cel ce seamănă în trupul său însuşi, din trup va secera stricăciune; iar cel ce seamănă în Duhul, din Duh va secera viaţă veşnică." (Gal. 6. 7,8).

Plânsul este o exprimare exterioară a stării sufletului, pătruns de o activitate de bucurie sau de durere; de aceea câteodată se plânge şi de bucurie şi totdeauna de durere. Conştiinţa păcatelor sale, mustrări de conştiinţă, lamentarea asupra a ceea ce nu se mai poate întoarce, cheamă starea sufletului la ceea ce se numeşte deznădejde. Aceste chinuri interioare ale păcătoşilor în gheena sânt numite în Sfintele Scripturi, plânset şi scrâşniri din dinţi: „Atunci împăratul a poruncit slujitorilor: legaţi-l de mâini şi de picioare, luaţi-l şi-l aruncaţi în adâncul întunericului; acolo unde va fi plânset şi scrâşniri din dinţi". Locul întemniţării celor păcătoşi nu este numai un întuneric fără pic de lumină; dar în sine conţine şi chinuri de nesuferit. Stările sufleteşti asemănătoare sânt exprimate pe pământ, prin aşa-numitele semne văzute: plânset şi scrâşniri din dinţi.

Omul fiind format din trup, suflet şi duh este o fiinţă moral-spirituală plăsmuit după chipul şi asemănarea lui cu Dumnezeu. Omul este chemat spre bunăvoire: „Fiţi milostivi precum şi Tatăl vostru cel ceresc milostiv este"; sau „Gândul acesta să fie în voi care era şi în Hristos Iisus" (Filip. 2. 5). Omul este creat pentru veşnicie, iar ca fiinţă moral-spirituală, trebuie să ducă şi viaţă moral-religioasă. Pentru ca omul să-şi îndeplinească misiunea sa sau voinţa Domnului în el, Dumnezeu i-a dat conştiinţa, ca un început al vieţii

moral-religioase, o viață spirituală care va continua şi dincolo de mormânt, în veşnicie. Prin urmare, conştiinţa este o călăuză de nedespărțit pentru suflet şi aparține duhului omului.

Conştiinţa este contemporană omului şi este destinată ca în mod continuu să-i amintească cine trebuie să fie pe pământ şi dincolo de mormânt, conform scopului pentru care a fost creat. Dacă duhul este o parte indispensabilă a existenței omului, atunci şi conştiinţa, prin cuvintele apostolului Pavel, îi aparține fiecărui om. Dar de ce apariția conştiinţei în diferite vremuri şi pe diferite trepte de dezvoltare ideologică este diferită la unul şi acelaşi popor? De ce chiar la indivizi cu dezvoltarea ideologică egală cu desăvârşire, activitatea conştiinţei interioare, prin urmare şi cea exterioară nu sânt egale? Răspunsul la aceste întrebări le vedem în cuvântul lui Dumnezeu şi în exemplele din viață. Unii trăiesc pentru suflet, alții pentru trup, primii îşi recunosc necesitatea obligațiilor conştiinţei, alții nu! Necesitatea conştiinţei este necesitatea naturii spirituale a omului.

Îndeplinind necesitățile conştiinţei, omul îşi îndeplineşte rostul lui; îndeplinind şi fără să socotească obligația lui de a asculta vocea interioară porneşte contra naturii, înlătură menirea lui şi nu recunoaşte rolul existenței sale. Cuvântul lui Dumnezeu mărturiseşte direct despre conştiinţă, ca fiind o apartenență a duhului care a fost deja în primii oameni. Dacă nu ar fi vorbit conştiinţa în strămoşii noştri imediat după cădere, atunci de ce le-ar mai fi fost frică şi de ce s-ar mai fi ascuns de Dumnezeu, la ce era bun să-şi mai fi acoperit goliciunea lor? Ruşinea, exprimarea conştiinţei i-a trezit la aceasta. Ruşinea, ruşinarea sânt simțăminte ce aparțin duhului omului. Semnificația ruşinii constituie străduința omului de a-şi ascunde goliciunea sa, neputința, neobrăzarea, să ascundă tot ce este imoral pentru el, viciul, groaza, mai pe scurt, răutatea sa.

La înfricoşătoarea judecată şi în a doua perioadă a vieţii de dincolo de mormânt va răsări un om nou deplin, format din duh, suflet şi trup. Şi ca o slăbiciune, neputinţa poate fi în moralitatea spirituală şi în trupul fizic, atunci dorinţa omului va fi de a-şi acoperi imoralitatea sa de la privirile oamenilor din jurul său, sau ruşinea condamnatului, fapt care va duce la marginalizarea lui. Celor două naturi ale omului, le corespund şi două ruşini: cea fizică şi cea morală. Cu toate acestea, ruşinea moral-spirituală este fiinţa principală a ruşinii, care defineşte demnitatea născocită sau chiar faptul împlinit. Ruşinea este o exprimare a conştiinţei şi fiindcă îi aparţine duhului uman este contemporană cu omul. Ruşinea le este caracteristică tuturor: copiilor, monahilor, celui cu educaţie grosolană, celui elevat, celui prost, celui inteligent. Numai că în trepte diferite! Cu aceste stări ale ruşinii se vor supune toţi (într-una sau altă treaptă) judecăţii şi în a doua perioadă a vieţii de dincolo de mormânt. Ruşinea moral-spirituală este o exprimare a conştiinţei ofensate sau încălcarea legilor interioare.

În Sfânta Scriptură, conştiinţa este definită ca o lege interioară, scrisă în inima fiecărui om. Ruşinea este o apartenenţă de nedespărţit de natura sufletească a omului şi atunci, dacă duhul este dăruit numai omului, şi ruşinea îi este caracteristică numai lui şi este nedespărţită de duhul său, ea exprimă conştiinţa duhului său de nedesăvârşire şi de neputinţă. Omul este prevenit de ruşine în mişcările lui prosteşti şi îl condamnă pentru răul făcut. Conştiinţa, ca un început al vieţii moral-religioase este cea mai înaltă putere morală ce există în om, ascunsă în fiinţa naturii spirituale, care apare în conştiinţa noastră. Necesitatea este că omul trebuie să ştie exact pentru ce a fost creat. Neruşinarea este cea mai înaltă treaptă a răzvrătirii spirituale, formată din îndepărtarea de adevăr şi de acumulare a răutăţilor.

O asemenea stare morală este caracteristică duhurilor căzute şi păcătoşilor condamnaţi.

Activităţile minţii, ale voinţei şi ale inimii ne ajută ca să înţelegem clar cât îndeplinim din aceea pentru care am fost creaţi, să trăim după legile Domnului care exprimă conştiinţa noastră; ea cere de la om ca el să trăiască după Legile Domnului. Aceasta este rădăcina principală a obiectului conştiinţei. Toată viaţa omului, activitatea minţii, a voinţei şi a inimii este dirijată de conştiinţă. Viaţa şi activitatea omului pe pământ trebuie să fie în acord cu necesitatea conştiinţei. Pentru ce viaţa şi faptele cerute de conştiinţă îi dau omului încă în viaţa de pe pământ, cum s-ar spune, să guste din bucuria nepământeană, veselia, liniştea, pacea, care se arată a fi începuturile bucuriei şi fericirii veşnice din viaţa de dincolo de mormânt? Dacă pe pământ, în mijlocul unor oameni învrăjbiţi ce se găsesc într-o luptă neîntreruptă, binefăcătorul înveseleşte sufletul, atunci ce putem spune despre starea de dincolo de mormânt a binefăcătorilor care vor fi cu desăvârşire liberi de orice învrăjbire? Adevărul, pacea şi bucuria, iată locul fericit al vieţii din rai!

Acţiunea conştiinţei asupra sufletului, prin urmare şi asupra omului este de două feluri. Aici pe pământ este începutul, iar dincolo de mormânt este desăvârşită: fericire sau chinuri interioare, linişte sau mustrări de conştiinţă. Dacă fiecare faptă de pe pământ este reflectată imediat de conştiinţă, dacă fiecare faptă nedemnă, pe pământ este urmată de mustrări de conştiinţă, atunci care vor fi mustrările conştiinţei în gheena, unde există doar o singură dezvoltare, cea a răului? Viaţa este dezvoltare. Şi după cum mărturiseşte experienţa, răul din personalitatea umană se poate dezvolta până la o treaptă despre care se poate spune că devine un obicei şi o a doua natură a omului. Făcând răutatea pe pământ, omul ajunge dincolo de mormânt în starea sufletelor căzute.

Viața din gheena este o dezvoltare nesfârșită a răului. Viața, în dezvoltarea bună sau rea, se poate schimba numai pe pământ. Un om vicios și depravat se poate face un bun creștin, iar un om bun poate deveni foarte ușor un om rău. Pocăința ajutată de binefacere, vindecând neputința și viața rea, o schimbă în viață bună. Viața bună, din cauza înfumurării, a uitării de Dumnezeu și a mândriei este lipsită de fericire și omul intră pe făgașul de dezvoltare a răului; după răutatea veșnică, urmează și condamnarea veșnică a conștiinței, pedepsirea celor care au încălcat legile. Conștiința, prin îndeplinirea sau neîndeplinirea nevoilor sale, prin mijlocirea puterii voinței, aduce mulțumirea sau ofensa. În primul caz, omul primește răsplată, iar în al doilea, pedeapsă. Pentru răsplată ca faptă liberă, fiind în acord cu legea se promite recompensă. Pentru pedeapsă însă, ca o faptă benevolă, nefiind în acord cu legea, se promite o condamnare.

Activitatea conștiinței se întinde nu numai peste recompensă și condamnare, ci peste demnitatea recompenselor și a condamnărilor. Conștiinței ascultătoare i se promite binele, iar celei neascultătoare, răul. O asemenea activitate a conștiinței, apostolul Pavel o adaugă păgânătății (Rom.2. 15; 8. 16) și în general tuturor și fiecăruia în parte.

Așadar, condamnații aflați în gheena, văzându-i pe cei mântuiți ce se găsesc în rai (se înțelege numai în prima perioadă din viața de dincolo de mormânt), prin mărturia sfântului Macarie Egipteanul, nu-i văd alături de ei pe alți întemnițați, care se află în spatele lor.

Și sfântul Atanasie cel Mare, în cuvântul său despre cei morți spune că „până la înfricoșătoarea zi a judecății, păcătoșii ce se află în gheena, nu se recunosc unul pe altul, chiar dacă ei se află împreună”. Ei sânt deposedați de această liniștire.

Chinurile exterioare constau în chinuirea împreună a mai multor suflete nenorocite, dar în mod special

împreună cu duhurile rele şi în alte feluri de chin din gheena. Toate acestea slujesc ca un început şi ca o pregustare a viitoarelor chinuri veşnice. Această pregustare a chinurilor viitoare este aşa de mare şi de groaznică, încât cel care le-a văzut şi le-a experimentat, numai dacă s-ar fi întâmplat cuiva, nu ar fi în stare să redea ceea ce suferă condamnaţii din gheena în prima perioadă. Aşa cum nu le-a putut povesti apostolul Pavel locuitorilor de pe pământ despre raiul în care a fost luat.

Lucrarea sufletelor moarte în gheena au un caracter particular al duhurilor rele. Aşa cum pe pământ, sufletele acestea au fost străine cu desăvârşire de iubire, dar pline de răutate, invidie, intenţii rele, bucurie răutăcioasă, cu acest îndemn sufletesc, contrar iubirii, se regăsesc şi în viaţa de dincolo de mormânt în gheena. Şi activitatea lor faţă de cei ce se află încă pe pământ este în deplin acord cu lucrarea duhurilor rele. Ca urmare a căderii de bunăvoie de la iubirea faţă de Dumnezeu, ei se înverşunează tot mai mult în invidia lor faţă de om şi faţă de Dumnezeu. Darurile lor morale: ştiinţa (inteligenţa) şi permisiunea (voinţa), chiar dacă au rămas în ei, ele au primit o direcţie greşită. Scopul activităţii minţii este numai către rău, iar voinţa este îndreptată spre îndeplinirea măsurilor rele. Prin urmare, mintea şi voinţa nu lasă liniştite nici sufletele păcătoşilor condamnaţi la chinurile veşnice. Dorinţa de a face rău şi de a distruge încă din perioada când se găseau pe pământ, iată către ce se îndreaptă activitatea sufletelor vii osândite relativ.

CAPITOLUL TREI
A DOUA VENIRE A LUI HRISTOS PE PĂMÂNT. ÎNVIEREA MORŢILOR. JUDECATA DEFINITIVĂ ASUPRA CREAŢIEI MORALE ŞI SFÂRŞITUL VEACULUI, AL LUMII. SEMNELE ŞI AŞTEPTAREA SFÂRŞITULUI LUMII

15 RĂTĂCIRI PRIVIND SFÂRŞITUL LUMII

Când va fi învierea morţilor? Chiar Dumnezeu ne-a

învățat că învierea generală trebuie să se producă la sfârşitul lumii, iar sfârşitul lumii, la sfârşitul zilei, aceasta

Judecata din urmă, biserica greacă din Capernaum

ar fi la ora 12 noaptea. Ceea ce susține şi sfântul Ioan Gură de Aur, atunci când spune că, învierea morților va fi asemănătoare cu învierea lui Hristos. Mântuitorul a înviat la ora 12, la miezul nopții. „Iar la miezul nopții s-a făcut strigare: Iată, mirele vine! Ieşiți întru întâmpinarea lui! ” mărturiseşte Evanghelia (Mt. 25. 6).

Şi Biserica în cântarea ei umilă şi înduioşătoare anunță a doua venire a lui Iisus Hristos pentru a judeca, la miezul nopții: „Iată Mirele vine în miezul nopții...” Aşa cum după miezul nopții vine în mod obişnuit dimineața, aşa după acest înfricoşător miez de noapte, pentru întreaga lume, va veni acea dimineață rânduită pentru

fericirea veşnică ori pentru chinurile veşnice. Creştinii, în cuvintele lor de despărţire de morţi, exprimă câteodată cuvintele: „Până în dimineaţa bucuriei!” Această expresie este inscripţionată pe unele din monumentele de pe morminte, pentru cei apropiaţi inimilor lor.

Cu învierea trupurilor este firesc să se deschidă o viaţă nouă pentru întreaga lume. Viaţa nouă începe atunci când se termină cea veche, pentru care corespunde miezul de noapte, ce desparte actualitatea de viitor, ce desparte sau uneşte o zi cu alta. Miezul nopţii este sfârşitul unei zile şi începutul alteia. Necunoscând perioada acestor evenimente, Dumnezeu ne învaţă şi chiar ne porunceşte să fim gata pentru acestea în orice moment. Această vreme poate fi foarte departe, dar poate fi şi foarte aproape, chiar în momentul următor. Clipa aceasta poate fi clipa învierii, poate fi clipa venirii lui Hristos, clipa judecăţii definitive şi în sfârşit clipa în care se sfârşeşte lumea. Primul şi ultimul ceas: ultimul ceas al împărăţiei fericirii şi primul totodată, veşnicul ceas al împărăţiei cerurilor şi al măririi, primul ceas al condamnării şi al chinurilor veşnice din gheena. Creştinilor le este dată porunca să aibă mereu în minte acest ceas al destinului pentru lumea văzută şi cea nevăzută. El a fost ca un obiect activ şi o atenţie deosebită încă din primele zile ale Bisericii lui Hristos, aşa cum vom observa mai departe.

Mântuitorul a încheiat discuţia Lui cu ucenicii Săi de pe muntele Măslinilor, în ceea ce priveşte sfârşitul lumii cu următoarea expresie: „Privegheaţi deci, că nu ştiţi în care zi vine Domnul vostru. ” (Mt.24. 42), aceasta însemnând, în acea vreme în care nu vă gândiţi şi de aceea să nu dormiţi spiritual, nu fiţi nepăsători, ci fiţi atenţi la semnele vremurilor şi fiţi gata totdeauna pentru a-l putea întâmpina pe Domnul; iar ca să fii gata trebuie să duci o viaţă virtuoasă.

Necunoscând timpul exact al venirii lui Dumnezeu şi nici al morţii sale, omul trebuie să fie gata în orice

moment. Şi în altă parte, acelaşi Evanghelist mărturiseşte despre acelaşi lucru (Mat.25. 13). Evanghelistul Marcu scrie şi el despre acelaşi lucru (13. 34-35). Auzind de la Învăţătorul şi Domnul lor o asemenea prorocire despre sfârşitul lumii (Mat. 24.2) care urma să vină, după părerea lor, imediat după distrugerea Ierusalimului, Apostolii nu s-au putut abţine ca să nu-l întrebe pe Dumnezeu să le spună când va fi a doua venire a Lui şi sfârşitul lumii, care vor fi semnele ce vor preceda venirea Sa şi care vor fi cele ce vor preceda sfârşitul veacului. „Şi şezând El pe Muntele Măslinilor, au venit la El ucenicii, deoparte, zicând: Spune nouă când vor fi acestea şi care este semnul venirii Tale şi al sfârşitului veacului? Răspunzând, Iisus le-a zis: Vedeţi să nu vă amăgească cineva. Căci mulţi vor veni în numele Meu, zicând: Eu sunt Hristos, şi pe mulţi îi vor amăgi. Şi veţi auzi de războaie şi de zvonuri de războaie; luaţi seama să nu vă speriaţi, căci trebuie să fie toate, dar încă nu este sfârşitul. " (Mat. 24. 3-6).

Pentru a corecta părerea lor greşită în legătură cu sfârşitul lumii, imediat după distrugerea Ierusalimului, Domnul le-a îndeplinit cererea ucenicilor Săi şi le-a descris semnele ce vor preceda cea de-a doua venire a Lui, şi prin urmare, sfârşitul lumii; apoi a adăugat că toate aceste evenimente se vor petrece nu imediat după căderea Ierusalimului. Semnele acestor evenimente, după învăţăturile Domnului sânt următoarele: propovăduirea Evangheliei la toţi oamenii, împuţinarea credinţei şi a iubirii între oameni, înmulţirea viciilor şi a sărăciei ca urmare a căderii credinţei şi iubirii. Se vor produce războaie mari, o foamete mare va fi asupra oamenilor, ciuma va bântui peste teritorii întinse şi multe alte asemenea dureri, care nu au mai fost auzite până la vremea aceea, aşa cum este scris şi în Evanghelie: „Căci va fi atunci strâmtorare mare, cum n-a fost de la începutul lumii până acum şi nici nu va mai fi. " (Mt. 24. 21). Şi în final, ultimul semn este venirea antihristului.

Iisus Hristos a folosit foarte des figuri de stil pentru exprimarea lucrurilor spirituale din lumea nevăzută, luându-le ca exemple pe cele din lumea văzută. Aşa că evenimentele vremurilor apropiate slujeau câteodată ca chipuri evenimentelor îndepărtate, ca de exemplu, la prorocul Isaia: un eveniment apropiat cum este eliberarea evreilor de sub jugul babilonian este un simbol, o închipuire ce va preceda evenimentele îndepărtate, care vin pentru eliberarea întregii omeniri din împărăţia întunericului, prin Iisus Hristos. În mod sigur, aceeaşi figură de stil a fost folosită de Dumnezeu, în discuţia Sa cu ucenicii pe muntele Măslinilor, referitor la sfârşitul lumii, prin urmare şi la a doua Lui venire, care trebuie să fie la sfârşitul lumii. Despre pedepsirea Ierusalimului pentru uciderea prorocilor, care trebuie să urmeze repede şi anume în cel de-al 36-lea an după prorocirea exprimată, Dumnezeu foloseşte ca figură de stil o perioadă mai îndepărtată de evenimentele de la sfârşitul veacului, al lumii.

Deci, prorocirea despre căderea Ierusalimului şi distrugerea templului (în general toată împărăţia Ierusalimului) este o imagine a sfârşitului lumii, şi după înţelegerile acelor vremuri, aceste evenimente erau prezentate de apostoli ca fiind contemporane sau în limite foarte apropiate. O dată cu căderea Ierusalimului, în minţile oamenilor, s-a unit ideea cu cea de-a doua venire a lui Iisus Hristos, învierea morţilor, judecata înfricoşătoare şi sfârşitul lumii. Evanghelistul Matei (24.1-43) prezintă discuţia proorocească a Domnului nostru Iisus Hristos pe muntele Măslinilor cu ucenicii Săi despre cea de-a doua venire a Lui, în toată măreţia şi despre sfârşitul lumii. Iisus Hristos, arătând spre clădirea templului le-a spus apostolilor săi: „Iar El, răspunzând, le-a zis: Vedeţi toate acestea? Adevărat grăiesc vouă: Nu va rămâne aici piatră pe piatră, care să nu se risipească. ” (Mt. 24 2).

Într-adevăr, după 36 de ani (în anul 70 după naşterea

lui Hristos), atunci când Ierusalimul a fost cucerit de romani, templul a fost distrus şi transformat în ruine. Iar mai târziu după o perioadă (în timpul domniei lui Traian) au fost distruse până şi urmele lui. Conducătorul romanilor Tit a dorit să păstreze templul prin cucerirea lui, dar nimic nu a putut schimba judecata şi hotărârea Domnului. Iudeii singuri au dat foc la pridvoarele templului, iar unul dintre soldaţii romani a aruncat focul prin fereastra templului şi în acel moment a fost cuprins de flăcări. În zadar a dat poruncă Tit ca focul să fie stins, porunca nu a fost dusă la îndeplinire; soldaţii s-au repezit să jefuiască sanctuarul ce ardea, şi nici poruncile, nici ameninţările, nici chiar bătaia nu au putut să-i oprească. Templul a fost ars şi jefuit.

Ucenicii mîhniţi de prorocirea căderii Ierusalimului, alegând momentul potrivit, s-au înfăţişat înaintea Domnului cu rugămintea ca să le spună când o să fie aceste evenimente. L-au întrebat dacă sfârşitul va veni după căderea Ierusalimului şi care va fi semnul care va preceda a doua venire a lui Iisus. Fără a îndrepta părerea mincinoasă a ucenicilor referitoare la aceste evenimente, Iisus Hristos a dat un răspuns hotărât despre cea de-a doua Lui venire şi despre sfârşitul lumii: „Nu este al vostru a şti timpul şi anii pe care Tatăl i-a pus în stăpânirea Sa" (Fap. 1. 7). Cu toate acestea le-a spus ucenicilor săi că sfârşitul lumii nu va fi imediat după distrugerea Ierusalimului şi a templului; căderea Ierusalimului şi a împărăţiei iudaice, încă nu va însemna sfârşitul lumii (Mat. 24. 6), iar aceasta nu va fi atât de repede. Iar în vremea când Evanghelia va fi cunoscută de toată omenirea de pe pământ: „Şi va fi propovăduită această Evanghelie a Împărăţiei pretutindeni spre mărturie tuturor popoarelor şi atunci va veni sfârşitul" (Mt. 24. 14).

Sfinţii Apostoli au văzut aceste semne ca apropiere a sfârşitului lumii şi venirea lui Hristos pentru a judeca, încă din vremea lor. Într-adevăr, Evanghelia în acea

vremea a fost propovăduită peste tot. Dar „pretutindeni", în acea vreme însemna numai vastul imperiu roman (Lc.2. 1). Iată mărturia apostolului Pavel, care arată că Evanghelia în perioada lui a fost propovăduită pretutindeni: „În tot pământul a ieşit vestirea lor şi până la marginile lumii cuvintele lor" (Rom. 10. 18); şi în altă parte: „Evanghelia, care le-a fost vestită tuturor neamurilor ce se află sub cer" (Col. 1. 23). „Dacă apostolul Pavel de unul singur a dus aşa de repede învăţăturile sale din Ierusalim în Spania, atunci cât de mult ar fi putut face toţi bine vestitorii şi care ar fi trebuit să fie întinderile acestor teritorii?" întreabă sfântul Ioan Gură de Aur.

Aşadar, din prorocirile Domnului reiese că venirea Lui pe pământ urmează să fie nu mai repede decât o să fie propovăduită Evanghelia pretutindeni, atunci când se va îndeplini voia sfântă a Lui, legea dată de El sfinţilor Săi ucenici şi ucenicilor lor înainte de înălţarea la ceruri; „Mergând, învăţaţi toate popoarele" (Mt. 27. 19). Nu va rămâne pe pământ nici un locuşor, nici un popor, nici un trib, unde să nu fie propovăduită Evanghelia, aceasta este vestea fericită de mântuire a celor ce au primit Scriptura şi au crezut din toată inima în ea: „şi numai atunci va veni sfârşitul" (Mt. 24. 14). Dar această vreme nu a venit încă; dar ea poate fi foarte aproape.

După ce toate succesele neobişnuite ale binelui de pe pământ vor ajunge la limitele de jos, va urma o cădere treptată a moralităţii, după cum mărturiseşte ap. Pavel: „În ultimele zile vor veni vremuri foarte grele: pentru că oamenii vor ajunge să fie iubitori de sine, iubitori de arginţi, vor fi mândri, trufaşi, vor vorbi urât, nu vor asculta de părinţi, nemulţumitori, necinstiţi, neprietenoşi, cumpliţi, nu vor iubi binele, trădători, obraznici, îngâmfaţi, voluptuoşi şi nicidecum iubitori de Dumnezeu" (2 Tim. 3. 1-5). Pe de altă parte imoralitatea aduce după ea micşorarea credinţei şi a iubirii între oameni: „Zic vouă că le va face dreptate în curând. Dar Fiul Omului,

când va veni, va găsi, oare, credință pe pământ? " (Lc. 18. 8); „Iar din pricina înmulțirii fărădelegii, iubirea multora se va răci. " (Mt. 24. 12) şi ca urmare a acestora, se vor înmulți viciile şi sărăcia, în sfârşit, va avea loc apariția antihristului.

Adânc a pătruns în inimile apostolilor învățătura Domnului despre sfârşitul lumii. Şi mai mult, atunci când ei au auzit pe muntele Măslinilor de la îngerii ce le-au apărut că Domnul Cel ce s-a înălțat acum în ceruri va veni din nou pe pământ. Şi de aceea Apostolii înştiințau omenirea cu multă râvnă despre sfârşitul lumii. Atunci apostolul Petru, găsind foarte mulți care se îndoiau de îndeplinirea testamentului şi luptând cu aceste îndoieli scrie că Domnul le arată multă răbdare şi nu doreşte moartea păcătoşilor, ci le dă posibilitate tuturor să vină la pocăință. Iată pricina pentru care încă nu vine vremea, care este deja hotărâtă din veşnicie şi care este cunoscută numai de Unul Dumnezeu, Cel ce ține în puterea Lui anii şi vremurile. Mai devreme sau mai târziu, va veni ziua şi ora destinului hotărât de Dumnezeu. Apostolul Pavel scrie: „Este puțin, foarte puțin şi Cel ce trebuie să vină, va veni şi nu va zăbovi" (Ev.10. 37). Sfântul Ioan evanghelistul scrie şi el în Apocalipsă: „Iată Eu vin în curând şi răzbunarea Mea este cu Mine, pentru a răsplăti pe fiecare după faptele sale" (22. 12). Şi în alt loc în aceeaşi Apocalipsă scrie: „Ferice de cel ce citeşte şi ascultă cuvintele prorociilor acestea şi cel care respectă ceea ce este scris în ele, pentru că vremea este aproape" (1. 3). Mai departe, dezvoltând ideea de apropiere a sfârşitului lumii, prin urmare şi învierea morților, despre a doua venire a lui Hristos pe pământ pentru a judeca, el scrie: „Copilaşilor, este ceasul de pe urmă şi după cum ați auzit că va veni antihristul, iar acum au apărut mulți anticrişti şi prin aceasta cunoaştem că este ceasul de pe urmă" (1 In. 2. 18).

Că timpul se apropie de sfârşit, mărturisesc împrejurările vieții şi moralitatea creştinilor. În zilele

sfinților Apostoli, treziți de așteptarea lui Mesia, prin urmare și a sfârșitului lumii, a fost un fenomen foarte răspândit. În acele timpuri au apărut mulți hristoși mincinoși ademenitori care au afirmat că ar fi Mesia. Țara, după cum scrie istoricul Iosif Flaviu, a fost plină de înșelători și vrăjitori, care duceau oamenii în pustie, pentru a le arăta minuni,de parcă ar fi fost făcute de puterea Domnului. Printre acei Mesia mincinoși se numără: Dositei Samariteanul, care s-a numit pe sine Hristos, Simon vrăjitorul, tot samaritean care s-a numit pe sine fiul Domnului și Teuda (Fapt. 5. 36). Referitor la sfârșitul lumii, sfântul Ioan Gură de Aur scrie: „Nu rămâne mult până la terminarea ceasului, dar lumea merge către sfârșit, iar noi să fim gata".

După cum ne învață Biserica, antihristul este dușmanul lui Hristos, cel care se străduiește să nimicească creștinătatea. Iar atâta timp cât în această perioadă sânt o mulțime de antihriști după cuvintele sfântul Ioan evanghelistul, pentru a înțelege toate aceste cuvinte, fericitul Augustin scrie: „Toți cei care trăiesc în necredință și își urăsc binele sânt deja antihriști".

De aceea sfântul Dimitrie din Rostov subliniază acest lucru astfel: „Dacă stricăciunile comportării creștinilor i-au transformat în antihriști, atunci ce ne-a mai rămas de așteptat decât sfârșitul lumii? De aceea trebuie să înțelegem că sânt ultimele vremuri" (Cuvânt la Duminica Vameșului și Fariseului).

A doua venire, învierea morților, judecata înfricoșătoare și sfârșitul veacului sau al lumii, sânt TAINE pentru știința omului, cu scopul ca oamenii să fie gata în permanență pentru toate acestea, având gândirea și inima către Dumnezeu și împărăția cerurilor. Cele amintite de Apostoli despre cea de-a doua venire a Domnului pe pământ, prin urmare și învierea morților, judecata înfricoșătoare și sfârșitul lumii, aceste adevăruri formează după cum spun învățăturile sfântului Vasile cel Mare adevărata înțelepciune, ele au pătruns atât de adânc

în sufletele primilor creştini, încât îndeplinirea lor (de exemplu, sfârşitul lumii) erau prezentate în limite apropiate.

Începând chiar cu apostolii, cei dintâi creştini în prorocirile lui Iisus Hristos despre distrugerea Ierusalimului şi despre sfârşitul lumii vedeau îndeplinirile acestor prorocii foarte apropiate; pentru că semnele ce prevesteau sfârşitul lumii, arătate chiar de Mântuitorul, în câteva etape aveau asemănare cu împrejurările din acele timpuri.

În primele secole ale creştinătăţii, credinţa în apropiatul sfârşit al lumii a fost răspândită peste tot între creştini. Faptele sfinţilor Apostoli (învăţăturile lui Ioan, Petru, Pavel), Apocalipsa li se părea că fac aluzie că sfârşitul lumii se va petrece în timpul lor. Porunca Domnului despre sfârşitul lumii, despre atenţia la situaţiile din acele vremuri, a intrat cum s-ar spune în trupul şi sângele creştinilor şi îi îndemna să vadă în toate întâmplările neobişnuite semnul venirii antihristului, iar după aceea şi sfârşitul lumii.

Învăţăturile Domnului, propovăduirea apostolilor despre sfârşitul lumii, primite de ştiinţă şi o minte sănătoasă îi obligau involuntar pe gânditori ca în toată perioada de existenţă a creştinătăţii să caute şi să vadă antihrişti, prin urmare şi sfârşitul veacului, al lumii. Înţelegerea despre anticrişti era văzută în absolut tot ce era împotriva creştinismului, în figura anticristului ei îl vedeau pe Nero, pe gnostici după mărturia fericitului Augustin şi în sfârşit pe papa de la Roma, întâiul stătător al Bisericii romano - catolice. Idee răsărită şi îndeajuns de răspândită în veacul mijlociu în ţările apusene între foarte mulţi sectanţi a antihristului şi ideea despre sfârşitul lumii era foarte frecventă, de aceea nu a trecut nici un secol în care să nu se repete prezicerile despre sfârşitul lumii. Biserica romano catolică s-ar spune că i-a pus poporului ideea de sfârşitul lumii în minte, în inimă şi cu această fantezie ţinea poporul într-o frică continuă.

1. Aşteptând sfârşitul lumii pe 2 noiembrie anul 998, ea a instaurat această dată de pomenire a tuturor morţilor. Aşteptarea pentru sfârşitul lumii s-a întărit şi mai mult sub influenţa nenorocirilor comune: foametea, ciuma, războaie şi altele.

„Ideea despre sfârşitul lumii", spune istoricul francez Michel „Este dureroasă, atât cât a fost de dureroasă şi viaţa de pe pământ, care a slujit în speranţa şi groaza din veacurile mijlocii.

Priviţi către aceste statui vechi ale secolelor zece şi unsprezece-mute, slăbite, cu contururi neregulate ale feţelor, cu exprimarea suferinţelor vii, unite cu convulsiile dinaintea morţii; priviţi cum se roagă ca să vină acel înfricoşător minut, când în ultima zi a judecăţii Domnului îi va elibera de durere şi o să-i întoarcă din nulitate în existenţă, din sicriu către Dumnezeu. Veacurile mijlocii, veacurile minunilor, ale romantismului şi ale groazei. Istorisirile sihaştrilor, minunile din chiliile monahilor, vedeniile stâlpnicilor, vedenii cutremurătoare, însoţind marşurile cruciadelor şi alte influenţe asemănătoare făceau un miraj neîntrerupt al lumii.

Izbucnirile vulcanilor erau socotite, de fapt, ca o nelinişte a iadului, a demonilor care erau lângă fiecare om, viziunile nocturne apăreau în fiecare loc. Hunii lui Atilla pustiind Europa de sud, erau socotiţi ca fiii iadului care au scăpat din prăpastia iadului. Credinţa în Mesia şi vrăjitoriile erau comune". Ne vom permite să descriem prezicerile despre sfârşitul lumii din cartea „Istoria cerului" scrisă de Flammarion. Iată ce scrie autorul: „O dată cu apropierea acestor vremuri (1000 de ani) întâlnim cele mai dese şi convingătoare îndemnuri ale propovăduitorilor".

2. Aşa de exemplu Bernard Thiuringher, în jurul anilor 960 a început să propovăduiască în mod public că lumea nu va înceti să se distrugă, căutând să convingă lumea că însuşi Dumnezeu i-a descris acest lucru. El a luat ca temă de propovăduire următoarele cuvinte din

Apocalipsă: „Peste o mie de ani, diavolul va ieşi din temniţele sale şi va ademeni popoarele ce se află în toate cele patru puncte cardinale. Cartea vieţii va fi deschisă; marea va arunca în afară morţii ei, fiecare va fi judecat după faptele sale de Acela Care stă pe marele tron luminos şi va fi un cer nou şi un pământ nou". Bernard Tiuringher a anunţat şi ziua în care se va sfârşi lumea; după părerea lui, trebuie să se sfârşească, atunci când Bunavestire va coincide cu vinerea din săptămâna Patimilor. Această coincidenţă s-a petrecut în anul 992... şi nu s-a petrecut nimic neobişnuit. În decursul celor zece secole, chartele împărăteşti se începeau cu următoarele cuvinte caracteristice: „Aşa după cum se apropie sfârşitul lumii... "

3. În anul 1186, astrologii au speriat Europa anunţând că se va produce alinierea tuturor planetelor. Rigor, scriitor contemporan al acelei perioade, spune în cartea „Viaţa lui Filip August" că „Astrologii răsăriteni, evrei, turci şi chiar creştini au răspândit în toate colţurile lumii scrisori în care preziceau cu toată convingere că în luna septembrie se vor isca furtuni mari, se vor petrece mari cutremure de pământ, se va mări mortalitatea la oameni, vor fi tulburări, revoluţii în toate ţările, distrugerea şi moartea a tot ce este viu. Dar, adaugă scriitorul, nimic din prezicerile lor nu s-au adeverit". După ce au mai trecut câţiva ani, în anul 1198, s-a răspândit vestea despre sfârşitul lumii, dar de data aceasta, lumea trebuie să se distrugă fără mijlocirea apariţiilor cereşti: au prezis că se va naşte în Babilon antihristul şi prin el va muri tot neamul omenesc.

4. Vincente Feerie, un vestit predicator spaniol era convins că lumea va exista atâţia ani, câte versuri sânt în psaltire, adică 2537 de ani. Secolul al şaisprezecelea prezintă o epocă în care se vorbea tot mai des de preziceri în ceea ce priveşte moartea întregului neam omenesc.

5. Iată de exemplu, anunţul făcut de Simon Gullarh în

cartea sa „Tezaur al istoriilor minunate”. Marele comandor al Maltei a ordonat publicarea în anul 1532 în toată Europa a mesajului despre o apariție ciudată, ce s-a petrecut în Asiria. În jurul datei de 7 martie, o femeie pe numele Rașian, a adus pe lume un băiețel minunat, cu ochi luminoși și dinți sclipitori. Chiar în acel moment în care s-a născut, cerul și pământul s-au cutremurat; soarele a răsărit în miezul nopții și a fost atât de luminos de parcă ar fi fost la amiază, iar la amiază s-a făcut atât de întuneric, încât de dimineață și până seara în acest ținut a fost întuneric beznă. După aceea soarele, a apărut din nou, dar într-o formă nouă, însoțit de noile stele a răsărit rătăcind fără nici o ordine în ceruri; și s-au arătat acestea deasupra casei în care s-a născut acel copil, și în afară de alte minuni, din cer a căzut un foc mare care a ucis mulți oameni.

După eclipsa de soare s-a iscat o furtună puternică în aer; iar după aceea au început să cadă din cer mărgăritare. În ziua următoare au văzut cum zbura peste tot ținutul un dragon de foc. A apărut un munte nou, mult mai înalt decât toți munții ce se găseau împrejur, a crăpat în două părți, iar în mijloc a fost găsită o coloană pe care era inscripționat în limba greacă că se apropie sfârșitul lumii. Și în aer se auzea o voce care înștiința pe fiecare ca să fie pregătit pentru aceasta. Cum aceste preziceri nu s-au adeverit în acel an, ele au fost mutate de vestitul astrolog Leoniciu în anul 1584.

Louis Guijon, povestește că teama a fost foarte mare, bisericile erau neîncăpătoare, față de cei care căutau un refugiu în ele, foarte mulți își făceau testamentele spirituale, fără să judece că acestea erau nefolositoare, dacă toată lumea trebuia să moară.

6. Unul dintre cei mai vestiți matematicieni ai Europei, din mijlocul secolului al șaisprezecelea, pe numele lui Stophler, a lucrat foarte mult la reforma calendarului la propunerea Sinodului din Constantinopol și a prezis că în anul 1524 va fi un potop asupra lumii întregi. Potopul

acesta trebuie să se petreacă în luna februarie, pentru că atunci planetele Saturn, Jupiter şi Marte trebuie să se întâlnească în constelaţia peştilor. Toate popoarele din Europa, Asia şi Africa, auzind de această prezicere, au fost cuprinse de o teamă şi o spaimă cumplită. Fără să se uite la curcubeu, toţi aşteptau cu înfrigurare potopul.

Mulţi dintre scriitorii acelor timpuri redau că locuitorii provinciilor de pe malul mării din Germania se grăbeau să-şi vândă pământurile la un preţ foarte mic şi că oamenii ce aveau bani şi nu credeau în aceste preziceri cumpărau aceste pământuri mai pe nimic. Fiecare se străduia să-şi procure bărci după modelul arcăi lui Noe, dar de dimensiuni mai reduse. Doctorul Oriol din Toulouse, a dat comandă pentru el, prietenii şi familia lui la o arcă mai deosebită prin dimensiunile sale. Asemenea măsuri de precauţie au fost luate în mare parte şi în Italia. În sfârşit, a venit şi luna februarie, lună în care nu a căzut nici un strop de ploaie. Niciodată în nici o lună nu a fost o asemenea secetă şi niciodată astrologii nu au simţit asemenea tulburări! Dar aceştia nu au renunţat la ideile lor, atrăgând destui adepţi.

7. Acelaşi Stophler, împreună cu unul supranumit Regiomontano, au prezis din nou că în anul 1588 va fi sfârşitul lumii, sau într-o măsură mai mică, vor urma nişte evenimente groaznice, care vor duce la o dezordine ce va cutremura lumea. O nouă prezicere şi o nouă dezamăgire! În anul 1588, nu s-a produs nici un eveniment neobişnuit. În anul 1572, este adevărat, a fost o apariţie ciudată, care putea să adeverească temerile din acea perioadă. O stea necunoscută s-a aprins în calea Casiopee; această stea se deosebea prin faptul că era de o lumină orbitoare, putea fi văzută şi ziua. Astrologii au anunţat că aceasta a fost steaua magilor care s-a întors şi anunţa a doua venire a lui Iisus Hristos.

Secolele al şaptesprezecelea şi al optsprezecelea au fost pline de preziceri noi, preziceri contradictorii *limitate, referitoare la sfârşitul lumii!*

8. Într-o scriere nu prea mare despre religii, tipărită în anul 1826 de contele Salimar Monfor se propovăduia cu multă convingere că lumea urma să mai existe cu totul zece ani: „Lumea, spunea el, îmbătrâneşte şi îi va veni repede sfârşitul. Eu presupun că evenimentul groaznic nu va întârzia să apară. Iacob, întemeietorul a douăsprezece neamuri din Israel, prin urmare şi unul din primii preoţi ai Bisericii din vechime, s-a născut în anul 2168 de la zidirea lumii, aceasta având loc cu 1836 de ani înainte de naşterea lui Iisus Hristos. Biserica Veche, cu o nouă înfăţişare, exista prin urmare de 1836 de ani. În momentul de faţă când scriu aceste rânduri, suntem în anul 1826, aşadar după cuvântul Domnului, Biserica nouă trebuie să existe până la terminarea veacurilor, atunci dacă Biserica cea veche (ceea ce este fără îndoială) este prefigurarea celei noi, din aceasta reiese clar că lumii i-au mai rămas cu totul în jur de zece ani de existenţă".

9. Doamna Kriunder din suita împăratului Alexandru a prorocit de asemenea distrugerea planetei noastre. Ea a prevăzut că acest eveniment se va petrece pe 13 ianuarie 1819. Distrugerea lumii a fost anunţată în anul 1832 şi în anul 1840. Nu s-a întâmplat nimic.

10. Prezicerea pentru anul 1840 a slujit ca obiect al aşteptărilor şi al spaimelor. Anul 1840 a fost recunoscut ca fiind cel prezis. Preziceri dintre cele mai groaznice curgeau din toate părţile. Pe 6 ianuarie a fost desemnată ziua ca fiind una dintre cele mai mari şi ultima dezlegare a dramei umane. Foarte mulţi s-au pregătit pentru evenimentul decisiv, au terminat cu toate treburile lor şi aşteptau cu tărie distrugerea finală.

Lucrarea scrisă în anul 1840 de pastorul Pierre Louis în Paris şi destinată papei Grigorie 16, axează explicaţia Apocalipsei, precizând că sfârşitul lumii va veni în anul 1900. Iată pe ce baze a determinat pastorul Pierre Louis acest an: „Apocalipsa spune că păgânii au ţinut oraşul sfânt sub ocupaţie timp de 42 de luni. Oraşul sfânt Ierusalimul, a fost ocupat de Omar în anul 636. Patruzeci

şi două de luni = 1260, sau simbolic 1260 de ani. Total 1896 de ani.

Daniel prezice venirea antihristului după 2300 de zile, după urcarea pe tronul persan a lui Artaxerxe, fapt care a avut loc în anul 400 înainte de naşterea Domnului, 2300-2400 = 1900. Prezicerea deja a apărut. Apare un cal alb (pentru prorocul Zaharia, calul este o emblemă a imperiului) ; acela care era călare pe acest cal, conform prorocirii ţinea în mână un arc. Acesta era Napoleon corsicanul.

Prorocii Enoh şi Ilie trebuie să se întoarcă în anul 1892. În anul 1896 evreii vor reveni în Ierusalim. În sfârşit, după noile prorociri, Iisus Hristos trebuia să apară pe nori pe data de 11 aprilie 1900. „Dacă toate prezicerile şi aşteptările creştinilor din toate secolele nu s-au adeverit în perioadele respective, nu putem să nu deducem, aşa cum fac unii înţelepţi din timpurile noastre, că aceste prorociri se poate ca nici să nu se adeverească. Către ei se şi adresează apostolul Petru că Dumnezeu nu va întârzia să îndeplinească ce şi-a propus şi ceea ce a promis, după încredinţarea chiar a lui Iisus Hristos, căci cuvintele Lui „nu vor trece pe alături” (Mat.24. 35).

Chiar dacă creştinii din secolele trecute se înşelau în prezicerile lor, totuşi avem tot respectul pentru ei, pentru atenţia lor faţă de situaţiile ce precedau acele timpuri şi pentru adevărata lor preocupare, pentru locul ce o să-l ocupe în viaţa lor de dincolo de mormânt. Vom încheia acest capitol despre cele auzite în legătură cu sfârşitul lumii, în perioada actuală. Suflul adevărului nu a lăsat niciodată şi nici nu va lăsa omul indiferent de stadiul său de dezvoltare în care se află. Adevărul se va prezenta singur omenirii într-una din formele sale. Aşa că în final, nu este chiar atât de importantă răcirea credinţei din timpurile noastre de la sfârşitul secolului 19, având lumina învăţăturilor care sânt exprimate prin ştirile din diferite gazete despre sfârşitul lumii. Oare nu este o presimţire a omenirii? Iată ştirile gazetei „Vremea Nouă”,

în care printre altele este tipărit:

11. „După preziceri, sfârşitul lumii ar trebui să fie în anul 1881. Gazetele italiene îl prezintă într-un articol pe autorul Leonardo Aretino, care a trăit în secolul al 16-lea şi care anunţa sfârşitul lumii pe 15 noiembrie 1881. Distrugerea pământului şi a întregii sale existenţe se va face în decurs de cincisprezece zile. Această nenorocire va începe prin ieşirea tuturor mărilor din malurile lor; fizicienii acelor timpuri prevăd această posibilitate prin care uscatul va fi acoperit de ape în perioada sortită" (Vremea Nouă, 20 iunie, 1881). Aceeaşi gazetă informa pe data de 19 august 1884 o nouă prorocie despre sfârşitul lumii care trebuia să se producă în anul 1886.

Iată ce se spune acolo despre toate acestea: „Colonelul Delone prezice că în anul 1886 vor fi cutremure de pământ dese şi puternice; un alt colonel francez Brok ajunge la o informaţie asemănătoare că în anul menţionat se termină cea de-a şaisprezecea perioadă în decursul căreia se produce în mod constant schimbarea polilor magnetici, aşa cum au fost în anii 1854 şi 1870. Inginerul Diuponchel, anunţă la rândul său că, în anul 1886 se vor putea vedea în cea mai mare parte petele solare. Dar sfântul Malh care a fost episcop de Armagschim în anul 1148, a prorocit că atunci când sfintele Paşti vor coincide cu ziua sfântului Marcu, ziua Duhului Sfânt-cu ziua sfântului Antonie şi ziua sfântul Ioan cu sărbătoarea Trupul Domnului (o sărbătoare catolică), atunci toată lumea va exclama: „Vai!" Iar o asemenea coincidenţă va avea loc în anul 1886.

12. În anul 1878 astrologii americani au prezis o mulţime de apariţii groaznice în perioada anilor 1880-1885, pentru că în decursul acestei perioade planetele Jupiter, Saturn, Uranus şi Neptun se vor găsi la o distanţă apropiată de Soare. O asemenea dispunere a planetelor Jupiter, Saturn şi Uranus au o ciclicitate ce se repetă o dată la fiecare 600 de ani, iar referitor la Jupiter, Saturn, Uranus şi Neptun, numai o singură dată la câteva

mii de ani. În afară de aceasta, istoria, cică mărturiseşte că în secolele şase şi treisprezece, atunci când primele planete amintite se aflau la o distanță apropiată de Soare, pe pământ s-au întâmplat nenorociri groaznice. S-au dezlănțuit: cutremure de pământ pustiitoare, izbucnirea vulcanilor, inundații, ciumă. Astronomii consideră această confluență a planetelor în cauză că au o legătură cu nenorocirile prezise, aducându-ne aminte de prorocirile lui Malh. Şi pesimiştii, după cum s-a văzut au avut dreptate.

Ca urmare, anul 1879 a fost cu totul anormal. Au început să apară cutremure de pământ. Pe 10 februarie a urmat catastrofa de la Dellinger, în aceeaşi zi în Neuchatel s-a observat că nivelul apelor se ridica şi cobora pe neaşteptate în mod văzut, un fenomen ce nu s-a văzut până atunci. În acelaşi an au fost şi mai multe cicloane şi inundații. În Persia, ca urmare a unor mari cutremure de pământ, au fost distruse peste 45 de localități. Izbucnirea necontenită a vulcanilor au adus o mulțime de nenorociri. După aceea, a urmat şi catastrofa din Mursia. Nici în anii următori omenirea nu a dus-o mai bine. Vom aminti numai catastrofa groaznică din Manila (20 iunie 1880), cutremurul de pământ din Zagreb (anul 1881) catastrofele de pe insula Iskii (în anii 1881 şi 1883), cutremurul de pământ din Chios din anul 1881 şi altele. Şi în cursul acelui an au fost multe catastrofe".

13. Pe data de 30 aprilie 1887 a fost susținută o lecție de către un învățat englez despre sfârşitul lumii. Williams Thompson, profesor al universității din Glasgow, în expunerea sa publică a exprimat următoarele: „Sfera colosală a soarelui, încetul cu încetul şi în mod constant se răceşte. Chiar dacă această răcire ce provine din arderea masei solare nu este chiar aşa de mare, pentru a putea fi resimțită semnificativ pentru acea perioadă scurtă de timp, teoria dinamicii termice demonstrează că lumina solară în spațiul său cosmic, cu energia ei termică colosală este însoțită de reducerea diametrului său cu 35

de metri într-un an, iar aceasta, la rândul său, după fiecare două mii de ani, micşorează puterea de lumină a fotosferei la o sutime din cantitatea emisă de căldură. S-ar putea să vină nişte vremuri, când această cantitate de căldură se va micşora şi va deveni insuficientă pentru a putea menţine viaţa pe pământ". După calculele profesorului Thompson, bazate pe studiu şi analogii anterioare, această perioadă a frigului se va instala pe planeta noastră peste zece milioane de ani. Prin urmare, aceste idei ne dau posibilitatea să ne amintim de cuvintele Domnului nostru Iisus Hristos că o să vină totuşi în sfârşit vremea când: „Soarele se va stinge şi luna nu-şi va mai da lumina" (Mt. 24. 29).

14. Toate sectele din lume, baptişti, penticostali, iehovişti, adventişti şi tot ce nu este ortodox au vestit începând cu anul 1990, că în anul 2000 va fi sfârşitul lumii, a venit anul 2000 şi sfârşitul lumii nu a mai sosit. Din erezie, din rătăcire nu se poate naşte decât rătăcire. Mulţi au trecut la secte, ca să meargă în iad sigur. Numai ortodocşii merg la rai.

15. Acum în anul 2009 din nou sectarii din lume în frunte cu cei din Anglia au scos vestea că lumea se va sfârşi în anul 2012, se vor apropia polii magnetici ai pământului, se va întâmpla nu ştiu ce. Se sfârşeşte calendarul maiaşilor. Au făcut un film şi piesă de teatru cu acest sfârşit. Iadul lucrează prin secte, ele sunt gura Iadului. Ce amestec au creştinii cu maiaşii păgâni? Probabil că creştinii de azi trăiesc în stricăciune mai mare decât păgânii. Rătăciri şi iar rătăciri pierzătoare. Vedeţi sectarilor că în anul 2100 se sfârşeşte Calendarul ortodox, Pascalia cu Paştile ortodoxe, nu cumva atunci va fi sfârşitul? Nu vă înşelaţi, timpul este al lui Dumnezeu precum şi veşnicia. Sectarii sânt sperietori pentru lumea slabă psihic, ducându-i la secte şi apoi cu satana în iad. Acesta este Terorism religios. Lumea se va sfârşi; 1.După ce va veni Papa la ortodoxie, 2. când lumea se va lepăda de credinţă, 3. se vor dărâma

bisericile şi 4. credinţa va dispărea, 5. când se vor înmulţi sectele. Dumnezeu n-a creat lumea ca s-o distrugă, ci ca să o sfinţească să o desăvârşească. Toţi care se ocupă de sfârşitul lumii merg în iad. În loc să te ocupi de sufletul tău porţi grijă de lumea aceasta. Ca să nu te rătăceşti citeşte cărţile: „Comentar la Apocalipsă de Sfântul Andrei episcopul Cezareii şi Sfântul Ambrozie al Milanului”, traducere de diacon Gheorghe Băbuţ, apoi „Sfârşitul Omului”, cules din Sfintele Scripturi, de smeritul între monahi, Zosima Pascal, din Sfânta Mănăstire Neamţu, la 1905, citeşte „Apocalipsa”, dar nu o interpreta după capul tău în chip sectar, ci vezi ce spun Sfinţii Părinţi ai Bisericii ortodoxe. A scris „Comentar la Apocalipsă” şi Fericitul Augustin, dar nu are ceva important în el. Toţi care se ocupă de sfârşitul lumii şi nu se ocupă de sfârşitul lor merg în iad. Dacă de la ieşirea lui Adam din Rai până la venirea lui Iisus Hristos lumea a durat 5508 ani, iar Dumnezeu conducea lumea din cer, pedepsind şi îndreptând, oare n-ar trebui să dureze lumea măcar atâta, sau chiar mai mult? Iar de la Iisus Hristos până la noi, Iisus petrece cu noi numai pe Altarele Bisericii ortodoxe şi noi îl mâncăm în Sfânta Împărtăşanie, oare nu trebuie să dureze lumea mult mai mult? Acum tipărim cărţi, zidim biserici, mergem în Ţara Sfântă, punem mâna pe Mormântul lui Iisus Hristos, facem milostenie, îi ajutăm pe alţii. Spune prorocul Daniel, că sfârşitul lumii va veni când va înceta Jertfa cea de-a pururi, Sfânta Liturghie. „Şi din vremea când va înceta jertfa cea de-a pururi şi va începe urâciunea pustiirii vor fi o mie două sute nouăzeci de zile”.(Dan.12, 11). Antihrist se va vedea la televizor. Pentru documentare citiţi, „ Pelerinul Român”, „Să ne cunoaştem credinţa”, „Vino şi vezi ţara unde locuieşte Iisus Hristos”, „Viaţa sfântului Ioan Iacob Românul” cărţile Editurii Pelerinul Român, Spovediţi-vă, ţineţi Posturile, Rugaţi-vă tot timpul, Cuminecaţi-vă şi sfârşitul nostru va însemna trecerea în Rai în sânul lui Avraam.

Dacă din anul 960 până în anul 2010 au fost 15 rătăciri privitoare la sfârşitul lumii, oare câte vor mai fi până la sfârşitul timpurilor? Ţineţi ortodoxia şi ne vom vedea la Rai (diacon Gheorghe Băbuţ, nemonah păcătosul, editorul acestei cărţi de nemurire, 27 Febr. 2010, orele 22, corectând cartea).

A DOUA VENIRE A LUI IISUS HRISTOS PE PĂMÂNT

Despre cea de-a doua Sa venire pe pământ, Însuşi Iisus Hristos spune: „Va veni Fiul Omului întru slava Tatălui Său cu îngerii Săi; şi va da fiecăruia după faptele sale" (Mt.16. 27). Iisus Hristos va veni acum pe pământ, nu în umilinţă cum a venit prima dată pentru mântuirea oamenilor, ci va apărea în toată măreţia cu care este înconjurat Însuşi Dumnezeu. Mântuitorul va veni pentru a judeca. Şi în alte locuri Domnul a discutat într-un mod mult mai amănunţit despre cea de-a doua venire a Sa (Mat. 24. 27-31; 25. 31-42; Marcu 8. 28; Luc. 12. 8-9; Ioan 14.3). Imediat după Înălţarea Domnului nostru Iisus Hristos la ceruri, au apărut îngerii în faţa Apostolilor nedumeriţi ale căror priviri erau îndreptate spre ceruri şi le-au spus: „Acest Iisus, care s-a înălţat de la voi la ceruri, aşa va şi veni, după cum L-aţi văzut că s-a înălţat la ceruri" (Fap.1. 11).

Apostolul Iuda, în Epistola sa aduce prorocirea lui Enoh despre cea de-a doua venire a Domnului pe pământ: „14. Dar şi Enoh, al şaptelea de la Adam, a proorocit despre acestea, zicând: „Iată, a venit Domnul cu zecile de mii de sfinţi ai Lui, Ca să facă judecată

împotriva tuturor şi să mustre pe toţi nelegiuiţii de toate faptele nelegiuirii lor, în care au făcut fărădelege, şi de toate cuvintele de ocară pe care ei, păcătoşi, netemători de Dumnezeu, le-au rostit împotriva Lui. Aceştia sunt cârtitori, nemulţumiţi cu starea lor, umblând după poftele lor şi gura lor grăieşte lucruri trufaşe, deşi, pentru folos, dau unor feţe mare cinste..." Alţi Apostoli de asemenea le aminteau foarte des creştinilor despre cea de-a doua venire pentru a-i întări în credinţă şi cuvioşie (1 In. 2. 28; Tit 2. 12, 13), sau pentru a-i opri pe creştini de a-i osândi pe cei apropiaţi (1 Cor. 4. 5), sau pentru a-i trezi pe cei credincioşi la veghere să fie gata în orice moment să-l întâmpina pe Domnul nostru Iisus Hristos (1 Tes. 5. 2,6) sau pentru a-i păzi pe ei în durere (1 Petru 4. 13).

A doua venire pe pământ a Domnului nostru Iisus Hristos, pentru a judeca oamenii este în acord cu învăţăturile Bisericii creştine şi este o dogmă ortodoxă din Credeu: „Şi iată că vine în toată măreţia Lui, pentru a judeca pe cei vii şi pe cei morţi. Împărăţia Lui nu va avea sfârşit".

Când va veni ultimul ceas de existenţă pentru lumea aceasta? Acest ceas va fi miezul nopţii, aşa după cum începutul zilei este socotit după miezul nopţii; de aceea Biserica ne învaţă despre acest adevăr în cântarea ei: „Iată Mirele vine în miezul nopţii"... În miez de noapte urmează să fie a doua mare venire pe pământ a Domnului, în trupul Său proslăvit şi de aceea o să-L vadă toţi, aşa cum L-au văzut ucenicii Lui în decursul celor 40 de zile de la învierea Lui. Iar despre cum o să fie venirea Lui pe pământ, chiar Mântuitorul a spus: „Venirea Mea va fi în mod sigur, aşa cum apare fulgerul la orizont: apare la răsărit şi luminează până la apus". Atât de rapidă va fi venirea lui Hristos şi lumina măreţiei Lui va fi văzută peste tot şi de toţi.

După zilele dureroase din vremea antihristului şi după toate nenorocirile, care (după învăţăturile lui Iisus

Hristos) nu vor continua, ci datorită aleşilor săi se vor scurta, va urma în mod general schimbarea legilor naturii. Vine o nouă creaţie a lumii, corespunzătoare unei ordini noi în împărăţia lui Hristos. Chiar Domnul nostru Iisus Hristos ne-a descris că înaintea venirii lui vor urma transformări şi schimbări ciudate în natura văzută şi cea nevăzută: „Soarele se va întuneca şi luna nu va mai da lumina ei, iar stelele vor cădea de pe cer şi puterile cereşti se vor cutremura; atunci va apărea pe cer semnul Fiului lui Dumnezeu; atunci vor plânge toate neamurile pământului, apoi vor zări pe Fiul Omului, ce vine pe nori cereşti cu slava şi puterea lui cea mare" (Mat. 24. 29-30). În general expresia: „Soarele se va întuneca", nu înseamnă că va dispărea; doar că lumina lui va fi mai întunecată faţă de lumina venirii lui Hristos! Luna nu va mai da lumină, stelele vor cădea din cer; aceste cuvinte înseamnă schimbarea legilor naturii, o înnoire a lumii, corespunzătoare unei ordini noi în împărăţia lui Hristos care va fi instaurată atunci. O dată cu apariţia luminii Dumnezeieşti este firesc ca soarele, luna, şi stelele să se stingă.

Va fi o zi veşnică, căci lumina lui Hristos îi luminează pe cei credincioşi. Ce va fi cu soarele, luna şi stelele, atunci când nu o să mai fie noapte? Lumea spirituală şi nevăzută se va cutremura, toate puterile cereşti, îngerii ca o armată cerească se vor ridica pentru a-L însoţi pe măritul Împărat, pe Domnul nostru Iisus Hristos, Cel care vine să judece tot universul. Dacă ei s-au îngrozit într-atâta şi s-au minunat atunci când au fost create stelele (Iov. 38. 7), atunci cum să nu se îngrozească şi să nu se cutremure şi mai tare, văzând că totul se schimbă şi că toţi cei care au fost copărtaşi la slujirile lor, oamenii vor trebui să dea socoteală pentru faptele lor.

Se va schimba şi lumea văzută, chiar înainte de venirea lui Hristos, aşa după cum mărturiseşte ap. Petru, spunând că pământul şi cerul vor fi noi: „ Iar cerurile de acum şi pământul sunt ţinute prin acelaşi cuvânt şi

păstrate pentru focul din ziua judecății şi a pieirii oamenilor necredincioşi. Iar ziua Domnului va veni ca un fur, când cerurile vor pieri cu vuiet mare, stihiile, arzând, se vor desface, şi pământul şi lucrurile de pe el se vor mistui. Dar noi aşteptăm, potrivit făgăduințelor Lui, ceruri noi şi pământ nou, în care locuieşte dreptatea." (2 Petr.7, 10, 13).

Aşa că va fi şi „cer nou şi pământ nou", iar cerul şi pământul de azi se vor schimba prin intermediul focului. Însăşi venirea cu apariția anticipată pe cer a semnului crucii, va lumina, întunecând soarele. Apariția crucii va fi dată pentru a face de ruşine cu totul neruşinarea iudeilor; pentru că Hristos va veni să judece având o justificare foarte mare Crucea, arătând nu numai rănile, ci şi moartea Lui înjositoare. Vor izbucni în plâns cei necredincioşi de frica venirii mărețe a Domnului, văzând această schimbare a lumii, o nouă ordine a lucrurilor, ruperea şi refacerea tuturor atitudinilor din viața trecută. Vor izbucni în hohote de plâns toate generațiile pământului iudaic, deplângând neascultarea lor. Se vor mâhni toți înțelepții de pe pământ, chiar dacă unii dintre ei ar fi creştini: „Necredincioşii nu vor putea vedea măreția Ta, iar noi cei ce vom vedea lumina Dumnezeiască a măreției părinteşti, Îți cântăm Unule Născut, din zori şi până-n noapte, iubitorule de oameni" (glas 4. cânt. 5). Hristos va apărea în toată slava Sa. „Când va veni Fiul Omului întru slava Sa, şi toți sfinții îngeri cu El, atunci va şedea pe tronul slavei Sale" (Mat. 25. 31).

ÎNVIEREA TRUPULUI MORT

Dovada învierii trupului mort. Nemurirea trupului. Învățăturile Testamentului Nou şi Vechi despre învierea trupului mort. Învierea trupului

Caracteristicile comune şi deosebite ale celor mântuiți şi ale celor osândiți. Istoria acestei dogme Dumnezeu a creat omul nemuritor cu trup şi suflet.

Cuvântul şi legea Domnului sânt neschimbate; sufletul şi trupul sânt nemuritoare, adică o dată ce au fost create, ele nu se distrug niciodată, căci trupul şi sufletul sânt veşnice. Moartea trupului şi a sufletului la care a fost osândit şi se osândeşte omul, care nu s-a supus Legii Domnului, este numai o stare a sufletului şi a trupului, o pedeapsă pentru omul nemuritor. Moartea este o taină mare şi prețioasă; ea este renaşterea omului, trecerea din viața vremelnică în cea veşnică. Ea apare ca un proces tainic de descompunere şi împreună eliberare de trup pentru a reconstrui un trup nou, subțire, spiritual, măreț, tare şi nemuritor, care le-a fost dăruit strămoşilor şi care a fost pierdut pentru ei şi pentru tot viitorul omenirii. Aşadar, moartea este necesară şi de neevitat pentru restaurarea omului care a fost creat înainte, nemuritor prin suflet şi prin trup.

Învierea morților, Măn. Sfântul Sava, Ierusalim

Trupul fiind părăsit de suflet, prin acest început de viață se descompune şi elementele care îl compun (prima dată trupurile simple) intră din nou (prin legea comună instaurată de Dumnezeu) în masa materială, ce compune lumea văzută.

Una dintre aceste legi ne este cunoscută din Revelația Dumnezeiască şi se explică prin aceea că fiecare trup omenesc păstrează în această masă comună elementele necesare pentru refacerea sa. Toate trupurile omeneşti sânt refăcute prin acțiunea Atotputernicului Dumnezeu şi se vor uni din nou cu sufletele lor, pentru a trăi împreună

viața veșnică.

În vremurile de demult, romanii, cunoscând existența și nemurirea sufletului au crezut că și trupul este nemuritor; trupul părăsit de suflet și înmormântat în pământ, chipul lui nu se distruge, ci își continuă existența sa. Dar unde și în ce constă nemurirea sufletului și a trupului? La această întrebare răspunsul a fost rezolvat numai de creștinătate.

Așadar, trupul depus în pământ, ca și o sământă când o semeni, care începe să putrezească chiar în timpul încolțirii din ea se dezvoltă o nouă viață, altfel sământa nu ar fi dat rod dacă în perioada putrezirii nu ar exista viața, căci dispar unele elemente biologice și iau naștere altele prin care viața continuă. Asemenea acestora, descompunerea trupului nostru este de netrecut și de neevitat, pentru a putea încolți un trup nou, corespunzător unei vieți noi (de dincolo de mormânt, a celei veșnice) prin cea de-a doua unire a trupului cu sufletul. Și pentru că sufletul este nemuritor, atunci credința în învierea lui la momentul potrivit este o taină în adâncul duhului omenesc. Înmormântarea trupului este un obicei comun al oamenilor și de aceea el aparține duhului. Însemnătatea înmormântării este de a ascunde, de a conserva, de a păstra trupul. Această lucrare se aseamănă cu ascunderea și păstrarea unui obiect prețios, de care să te poți folosi cândva din nou. Oare nu cu aceste convingeri se fac înmormântările în toată omenirea?

Așa că în afară de mărturiile Sfintei Scripturi despre învierea trupurilor, noi mai avem și probele unei minți sănătoase:

1) așa după cum am vorbit puțin timp mai înainte, dacă omul este destinat nemuririi de Dumnezeu și această soartă este neschimbată, atunci trebuie ca și dincolo de mormânt să existe sufletul și trupul în aceeași strânsă și tainică unire, ca și anterior pe pământ;

2) în activitatea sufletului, atât cea bună cât și cea rea,

un participant permanent şi neschimbat a fost trupul, ca instrument al sufletului; de aceea este normal, ca la dreapta judecată a Domnului să fie de neevitat ca şi trupul să participe la partea de dincolo de mormânt a sufletului, despre care mărturiseşte şi apostolul Pavel: „care a fost creat o dată cu trupul" şi

3) însăşi înțelegerea despre om ne aduce o dovadă, cum că omul nu poate fi om, dacă sufletul nu este unit cu trupul.

Chiar natura sufletului este menită să fie cu trupul, neputând să apară în starea normală fără trup. Murind, omul se desparte în cele două părți care îl compun şi după moarte omul ca un întreg a dispărut, separat există sufletul lui şi separat trupul. Prin urmare, pentru o existență deplină a sufletului dincolo de mormânt, el are nevoie de trup, un instrument văzut al apariției lui. Natura omului este duhul întruchipat sau trupul însuflețit. Iată de ce, pentru deplinătatea existenței sufletului dincolo de mormânt, el are nevoie de trup, fără de care omul nu poate exista. După învierea trupurilor, va exista o însuşire veşnică a omului.

Omul dincolo de mormânt trăieşte o viață nemuritoare: în starea fericirii, sau în starea chinurilor. Dar trăieşte în una din cele două stări.

Unul şi acelaşi duh ce însuflețeşte sufletul dincolo de mormânt şi care dă viață procesului de încolțire a trupului în pământ, face ca influența sufletului să fie de neevitat din lumea de dincolo de mormânt, în încolțirea în pământ a trupului, iar această relație a sufletului şi a trupului nu poate fi fără urmări pentru primul.

Tot ce poate înțelege un om despre starea sufletului de dincolo de mormânt, mai precis a vieții lui de dincolo de mormânt, apostolul Pavel a descris-o în 1 Corinteni, cap. 15: „3. Căci v-am dat, întâi de toate, ceea ce şi eu am primit, că Hristos a murit pentru păcatele noastre după Scripturi; 4. Şi că a fost îngropat şi că a înviat a treia zi, după Scripturi; „ Dacă El a înviat, înseamnă că şi alți

morți vor învia".

Aşadar, baza învierii noastre este învierea lui Iisus Hristos. „Iar dacă se propovăduieşte că Hristos a înviat din morți, cum zic unii dintre voi că nu este învierea morților?" (vers. 12). El a înviat primul dintre morți şi ne-a aşternut începutul învierii noastre fericite. „Dar acum Hristos a înviat din morți, fiind începătură (a învierii) celor adormiți. " (vers. 20). Dar voi, îşi continuă ideea Apostolul, după învățăturile duşmanului mântuirii neamului omenesc, v-ați gândit să vă îndoiți şi să nu credeți în învierea trupurilor. Dacă după părerea voastră învierea morților nu va avea loc, atunci înseamnă că predica noastră este neadevărată că Hristos a înviat din morți. Dar adevărul, despre care au prevestit Prorocii, în care s-au convins toți ucenicii lui Hristos şi mulți dintre urmaşii care au avut vedenii, chiar şi discuții cu cel Înviat, este probat! (4-10).

Iată liniştirea propusă de Apostol, celor mâhniți pentru moartea celor apropiați (tu creştine ascultă!): „Hristos a înviat din morți, primul din cei morți". Înseamnă că şi eu şi mortul meu, ca şi cei care credem în Hristos vom învia. Această dogmă este cel de-al 11 articol în Simbolul Credinței noastre adevărate.

Sfântul Ioan Gură de Aur spune despre această temă: „Iisus Hristos a murit pentru păcatele noastre, a înviat şi este primul înviat din morți. Al cui o să fie El primul, dacă nu va trebui să mai învie alții? Cum poate fi El primul dacă nu vor învia aceia în fața cărora o să fie El primul?" (Omilia 39). Dacă nu ar fi fost învierea, atunci nu ar fi motiv ca pe Domnul înviat să-L numim Începătorul, Primul dintre cei morți.

În Vechiul Testament sânt mărturii despre învierea morților în scrierile prorocilor Isaia, Ezechiel, Iov şi Daniel. Isaia a scris: „Să învie dar morții Tăi şi se vor ridica trupurile moarte. Treziți-vă din somn şi sărbătoriți, voi toți cei ce locuiți în țărână" (26. 19); Ezechiel: 1.„Fost-a mâna Domnului peste mine şi m-a dus Domnul cu

Duhul şi m-a aşezat în mijlocul unui câmp plin de oase omeneşti, 2. Şi m-a purtat împrejurul lor; dar iată oasele acestea erau foarte multe pe faţa pământului şi uscate de tot. 3. Şi mi-a zis Domnul: "Fiul omului, vor învia, oasele acestea?" Iar eu am zis: "Dumnezeule, numai Tu ştii aceasta". (37.1-3). Şi continuă prorocul mai departe: 12. „De aceea prooroceşte şi le spune: Aşa grăieşte Domnul Dumnezeu: Iată, Eu voi deschide mormintele voastre şi vă voi scoate pe voi, poporul Meu, din mormintele voastre şi vă voi duce în ţara lui Israel. 13. Astfel veţi şti că Eu sunt Domnul, când voi deschide mormintele voastre şi vă voi scoate pe voi, poporul Meu, din mormintele voastre. 14. Şi voi pune în voi Duhul Meu şi veţi învia şi vă voi aşeza în ţara voastră şi veţi şti că Eu, Domnul, am zis aceasta şi am făcut", zice Domnul. 26. Vă voi da inimă nouă şi duh nou vă voi da; voi lua din trupul vostru inima cea de piatră şi vă voi da inimă de carne. 27. Pune-voi înăuntrul vostru Duhul Meu şi voi face ca să umblaţi după legile Mele şi să păziţi şi să urmaţi rânduielile Mele“ (cap.12, 14; cap.36.26,27). Daniel a prorocit: „Şi mulţi dintre cei care dorm în ţărâna pământului se vor scula, unii la viaţă veşnică, iar alţii spre ocară şi ruşine veşnică. ” (cap.12. 2).

Aici starea de moarte a trupului este asemănată cu starea de somn. Trupul în ambele stări păstrează viaţa fizică: în stare de somn i se refac puterile, iar în starea de moarte se petrece procesul de încolţire a unei vieţi noi. Aşa cum după un somn, trupul apare cu forţe restaurate pentru viaţă, aşa în mod sigur şi după starea de moarte, trupul înviat apare unul nou, mai bun, un trup spiritual pentru o viaţă nouă. Şi dreptul Iov zice: „Dar eu ştiu că Răscumpărătorul meu este viu şi că El, în ziua cea de pe urmă, va ridica iar din pulbere această piele a mea ce se destramă. Şi afară din trupul meu voi vedea pe Dumnezeu. “ (19. 25,26).

Învăţătura Bisericii despre învierea morţilor este în acord cu învăţăturile despre înviere ale Revelaţiei sale şi

Domnul nostru Iisus Hristos o susține prin exemplul Său. El este Primul înviat dintre morți. Înainte de învierea Sa, Iisus Hristos învăța despre învierea comună a morților (In.5. 28, 29); şi învățăturile apostolului Pavel sânt despre aceeaşi temă (1Tes. 4. 16; 1 Cor.2,5), mărturiile Vechiului Testament şi, în sfârşit, aducem învățătura unei minți sănătoase despre necesitatea învierii trupurilor. Iată care este baza acestei învățături a Bisericii.

Iisus Hristos (In. 5. 25) ne învață că vremea viitoarei învieri comune se apropie şi chiar a şi început deja, pentru că baza învierii tuturor este în Hristos. O dată cu apariția Lui a început ultima epocă de înfăptuire a mântuirii omului care se va termina desigur prin învierea comună şi judecata finală. Prin urmare, această vreme dacă este să o luăm după strânsele legături ale evenimentelor, nu numai că va începe dar a şi început. În versetul 28 ale aceleiaşi Evanghelii este exprimat faptul că este hotărâtă cu desăvârşire învierea tuturor morților (fără nici o excepție) din mormintele lor: „Vine vremea în care toți cei ce se află în morminte, vor auzi glasul Fiului lui Dumnezeu şi auzindu-l vor învia”. Vor învia în acelaşi fel în care a înviat şi Lazăr, prietenul Domnului, mort de patru zile şi aflat deja în stare de putrefacție, atunci când l-a auzit pe Fiul lui Dumnezeu.

Învierea lui Lazăr este o probă evidentă pentru creştini şi modalitatea de înviere a întregii omeniri.

Prin învierea comună, morții vor auzi glasul Fiului lui Dumnezeu, în ideea de poruncă Dumnezeiască comună. Morții nu vor putea refuza să se ridice din mormintele lor, pentru a se înfățişa înaintea judecății, aşa cum au putut să refuze învierea moral-spirituală, cei care au auzit glasul Domnului, dar nu L-au primit, şi nu au crezut în învățăturile Lui despre răscumpărarea făcută de către El întregii lumi credincioase. Şi au rămas cu sufletele moarte, de parcă nici nu ar fi auzit înainte de predicile lui Hristos. Versetul 25 ne descrie învățătura Domnului despre învierea moral-spirituală a lumii spirituale moarte

(a sufletelor necredincioase). Evanghelistul Matei exprimă învățăturile Domnului nostru Iisus Hristos despre învierea morților prin următoarele cuvinte: „41. Trimite-va Fiul Omului pe îngerii Săi, şi vor culege din împărăția Lui toate smintelile şi pe cei ce fac fărădelegea. 42. Şi-i vor arunca pe ei în cuptorul cu foc; acolo va fi plângerea şi scrâşnirea dinților." (Mt.13, 41,42). Iată însemnătatea acestor cuvinte: nu vor suna îngerii din trâmbițe, dar va suna o ultimă trâmbiță, o trâmbiță a Domnului, glasul Fiului lui Dumnezeu, voința şi dorința Lui. Va sosi din veşnicie ceasul hotărât al atotputerii Domnului, învierea trupurilor moarte ale tuturor oamenilor, cu excepția Maicii Domnului.

Atunci prin sunetul acestei trâmbițe, o dată cu sosirea ceasului sortit vor fi trimişi de Domnul nostru Iisus Hristos îngerii, care prin glasul aceleiaşi trâmbițe, va urma ceva de neconceput pentru mintea umană, acțiunea atotputernicului Dumnezeu, învierea morților. Către ceasul judecății de apoi, prin glasul trâmbiței se vor însufleți şi vor învia toți morții fără excepție, care ar fi trăit cândva: cei drepți, cei păcătoşi, şi cei mântuiți cât şi cei osândiți. Vor învia toți, indiferent de modul lor de moarte: înecați, arşi, mâncați de fiare sălbatice, de păsări, ucişi de oameni răi, sinucigaşi. Absolut cu toții de la Adam până la ceasul sfârşitului lumii, toți cei care s-au născut şi au murit vor învia. Toți vor învia într-o vârstă şi stare egală (vârsta de 30 de ani), numai cu o singură diferență: bagajul vieții de pe pământ şi a faptelor fiecăruia. Trupurile înviate îşi vor face din nou o îmbrăcăminte pentru sufletele lor şi nu se vor mai despărți de ele în veci. Apostolul Pavel în 1 Corinteni, 15, 52, scrie destul de amănunțit despre învierea comună: în momentul învierii morților, noi cei care încă trăim pe pământ, ne vom schimba într-o clipă, asemenea existenței spirituale noi de dincolo de mormânt. Adică vom muri şi în aceeaşi clipă vom şi învia-cu trupurile cum vor avea şi ceilalți oameni: „Deodată, într-o clipeală de

ochi la trâmbiţa cea de apoi. Căci trâmbiţa va suna şi morţii vor învia nestricăcioşi, iar noi ne vom schimba. " (15. 52.). Este o învăţătură identică şi în cuvintele: „Cei morţi întru Hristos vor învia primii, iar după aceea şi noi cei care încă trăim" (1 Tes.4.16).

Cartea „Faptele sfinţilor Apostoli" mărturiseşte de asemenea despre învierea comună a morţilor, adică a trupurilor moarte ce aparţin celor drepţi şi, în egală măsură, celor păcătoşi: „Având nădejde în Dumnezeu, pe care şi aceştia înşişi o aşteaptă, că va să fie învierea morţilor: şi a drepţilor şi a nedrepţilor. " (24.15).

În orice fel s-ar distruge trupul nostru, elementele lui nu se pot distruge; iar pentru atotputernicul Dumnezeu nu sânt obstacole: din elementele existente El are putere să învie trupul, chiar dacă el a fost ars sau mâncat de fiare sălbatice. Elementele, auzind glasul Creatorului lor, se vor aduna pentru a îndeplini rostul lor pentru a forma trupul omului. Într-o clipă se vor reuni în mod sigur aşa cum peştii, auzind glasul Fiului lui Dumnezeu, s-au strâns imediat în plasele pescarilor, fiind pescuiţi de sfinţii Apostoli, iar după aceea, la porunca Domnului nostru Iisus Hristos, au fost eliberaţi din nou în mare.

La Învierea morţilor trupul mort este refăcut prin apariţia atotputerii Dumnezeieşti, acţiune ce este posibilă numai pentru El singur.

Putrezit, transformat în particule nevăzute, descompus în elementele sale, trupul după aceeaşi voinţă, care a creat trupul primului om din pământ, acum se reface întreg din aceleaşi elemente. Se restaurează şi trupul lui Adam în acela pe care l-a avut înainte de căderea lui în păcat (înainte de izgonirea lui din rai). Cu trupurile înviate se vor uni şi sufletele ce le aparţin şi noul om se va înfăţişa imediat în faţa judecăţii. Cu toţii ne vom restaura şi trupurile noastre vor fi de o natură subţire, nemuritoare şi care nu va mai putrezi... Dar nu vor avea cu toţii la fel aceeaşi calitate. Trupurile celor drepţi se vor deosebi de trupurile osândite.

„Învierea celor morți așa după cum ne învață sfântul Ioan Gură de Aur, va fi asemănătoare cu învierea Domnului nostru Iisus Hristos".

Cea de-a doua perioadă a vieții de dincolo de mormânt a sufletului se va deschide după reunificarea cu trupul său înviat. Reunit de acum pentru totdeauna cu trupul său, sufletul se va înfățișa înaintea judecății de apoi, după care va intra în starea fericirii veșnice sau în starea chinurilor veșnice. Învățăturile Bisericii despre învierea trupurilor moarte omenești, pentru reunificarea cu sufletele lor (acum pentru totdeauna) este o dogmă ortodoxă și fiecare creștin adevărat mărturisește această dogmă și credința sa spunând: „Aștept învierea morților" în articolul 11 din Crez.

Adevărul ceresc al învierii trupurilor moarte, urmată de reunirea cu sufletele lor, a fost susținut în mod văzut: lumea văzând oameni înviați (în Testamentul Vechi). Prorocul Ilie l-a înviat pe fiul văduvei din Sarepta și prorocul Elisei, pe fiul femeii Sunamitence.

Chiar Domnul nostru Iisus Hristos a dovedit învățăturile despre învierea morților prin fapte, înviind pe fiica lui Iair, pe fiul văduvei din Nain, pe Lazăr ce era mort de patru zile. Dar cei drepți care au înviat în ceasul morții Domnului nu au mărturisit despre învierea comună? Cei șapte tineri înviați din Efes și multe alte exemple de înviere a morților petrecute prin rugăciunea Sfinților, nu sânt o probă văzută că și noi vom învia pentru o viață veșnică?

Create de Dumnezeu lumea nevăzută (cea spirituală și a îngerilor) și lumea văzută, sânt lucrări accesibile doar Unicului Dumnezeu. Mintea omului este limitată în activitatea sa și tot ce iese dincolo de limitele cunoștințelor primește putere numai prin unica sa credință.

Acestor fapte minunate ale creațiilor Domnului, ce formează măreția Lui, le aparține și învierea trupurilor moarte, care aveau de la Dumnezeu prima destinație,

nemurirea. Nemuritoare au fost până la căderea lor trupurile şi sufletele lui Adam şi Eva. Creat de Dumnezeu, omul format din duh, suflet şi trup a fost nemuritor. Aşadar învierea trupurilor moarte este de neevitat, pentru ca omul să apară nemuritor prin duh, suflet şi prin trup. Conştiinţa veşniciei şi a nemuririi este firească proprietăţii duhului uman, formată în toată omenirea din toate locurile şi timpurile, ca o presimţire a vieţii viitoare de dincolo de mormânt. Cu excepţia, se înţelege, a acelor persoane care au fost întunecate cu filozofia trupului.

Prin urmare, ideea despre învierea trupurilor, atât de necesară pentru o viaţă nouă de dincolo de mormânt, a fost comună pentru întreaga omenire. Ea s-a întrupat în Domnul nostru Iisus Hristos, făcând începutul învierii oamenilor pentru cei drepţi, pentru cei păcătoşi şi pentru cei osândiţi. Vor învia toate trupurile şi se vor uni cu sufletele lor, apoi se vor înfăţişa în faţa judecăţii de apoi, atât creştinii cât şi necreştinii.

Trupurile tuturor oamenilor morţi vor învia, a celor drepţi, a celor păcătoşi şi a celor necredincioşi şi se vor uni prin lucrarea atotputernicului Dumnezeu cu sufletele lor. Atunci va apărea un om nou, conţinând în sine toate cele trei părţi componente: duh, suflet şi trup. Numai că nu o să mai fie acelaşi trup care a fost în timpul existenţei sale pe pământ. El va primi acum însuşiri noi, cu ajutorul cărora va putea exista într-o lume nouă spirituală (în rai sau în gheena). Însuşirea comună a trupurilor înviate este că ele au pierdut trupul lor carnal pe care l-au primit de la Adam şi Eva imediat după căderea lor. Trupul omului nou păstrează în sine ca şi înainte carnea şi oasele, ce slujesc ca probă chiar pentru Domnul nostru Iisus Hristos cel care a înviat şi a mâncat cu Apostolii miere de albine şi peşte. „Şi Iisus le-a zis: De ce sunteţi tulburaţi şi pentru ce se ridică astfel de gânduri în inima voastră? Vedeţi mâinile Mele şi picioarele Mele, că Eu Însumi sunt; pipăiţi-Mă şi vedeţi, că duhul nu are carne şi oase, precum Mă vedeţi pe Mine că am. " (Lc. 24. 38, 39). Deci

pentru a susține faptul că cel apărut nu este duh, Domnul a permis ca să fie pipăit şi chiar a mâncat cu ucenicii Lui peşte fript şi miere.

Înseamnă că trupul lui Iisus Hristos şi după înviere era format din carne şi oase, era acelaşi cum a fost şi înainte de înviere. Dar el a devenit acum un trup ceresc, proslăvit şi putea să plutească prin aer, să treacă prin ziduri, să fie nevăzut şi să se înalțe la ceruri. În mod sigur, un asemenea trup duhovnicesc o să aibă toți oamenii, după unirea sufletelor lor cu trupurile înviate. Cu toate acestea, trupurile celor drepți se vor deosebi de trupurile păcătoase. Rodul seminței este unic omul, iar vederile seminței sânt diferite, cei drepți şi păcătoşi. Aşa cum nu sânt la fel culturile de la diferite semințe, aşa în mod sigur şi trupurile înviate a celor drepți nu vor fi la fel cu cele ale păcătoşilor. Trupurile înviate, pe baza menirii lor pentru veşnicie şi pentru sfera spirituală în care se va dezvolta viața lor veşnic, vor primi însuşiri noi desăvârşite, diferite de cele pe care le-au avut pe pământ.

Apostolul Pavel vorbeşte în mod clar despre învierea trupurilor noastre moarte, adică despre învierea comună în epistola sa către Romani: „Dacă duhul Aceluia care L-a înviat din morți pe Iisus trăieşte în voi, atunci cel care L-a înviat pe Hristos din morți, va învia şi trupurile voastre prin Duhul Său cel care trăieşte în voi" (8. 2). Dacă Duhul Aceluia Care l-a înviat pe Iisus din morți, trăieşte în noi, pentru că trupul este templul Duhului sfânt, atunci El Cel care l-a înviat pe Hristos, va învia şi trupurile noastre prin mijlocirea Duhului Său care trăieşte în noi. Tot capitolul 15 din 1 Corinteni descrie taina învierii morților şi viața de dincolo de mormânt. Şi către Filipeni, vorbeşte despre învierea trupurilor moarte: „Căci v-am dat, întâi de toate, ceea ce şi eu am primit, că Hristos a murit pentru păcatele noastre după Scripturi; Dar acum Hristos a înviat din morți, fiind începătură (a învierii) celor adormiți. Că de vreme ce printr-un om a venit moartea, tot printr-un om şi învierea morților. " (3. 20, 21.).

În ce fel va învia din nou trupul omului, putrezit şi prefăcut în pământ, cu toate puterile lui, cu membrele componente, precum şi cu articulaţiile lui? Iată întrebarea a cărei rezolvare iese din limitele ştiinţei omeneşti şi de aceea slujeşte ca o ademenire şi ca o piatră de care se împiedică unii filozofi. Cei din trecut nu sânt în stare să explice această taină prin mijloace obişnuite, aşa cum explică toate apariţiile naturii vii, aceşti „înţelepţi" au ajuns la îndoieli, necredinţă şi la alte concluzii imorale, anticreştine.

Pentru a explica această taină a învierii trupurilor moarte, apostolul Pavel ia ca exemplu din natura văzută sămânţa. Trupul este asemănat cu sămânţa care se pune în pământ, putrezeşte şi putrezind rodeşte. Aşa şi trupul, putrezind, va produce la vremea cunoscută un trup nou: „Dar va spune cineva: cum vor învia morţii? şi în ce trup vor veni? Nechibzuitule! Tot ceea ce semeni nu va învia dacă nu va muri. Şi atunci când semeni, nu semeni un trup în viitor, ci o sămânţă goală, care se va întâmpla să fie de grâu sau alta: dar Dumnezeu îi dă trupul, după cum vrea şi fiecărei seminţe trupul său". Aşadar, „fiecare sămânţă are trupul său", fiecare sămânţă produce o cultură particulară, atunci în mod sigur în trupurile celor drepţi şi a celor păcătoşi, după înviere vor stăpâni diferite însuşiri. Diversitatea activităţilor va produce o diferenţă chiar în trupuri.

Trupul în care activitatea era proslăvită şi iluminată de numele Domnului va străluci în împărăţia cerurilor prin faptele sale bune. Noi spunem că aceste trupuri care au fost instrumente ale activităţii cucernice, vor străluci ca soarele, adică vor străluci prin măreţie în împărăţia cerurilor, asemenea cum străluceşte lumea în lumina soarelui, a lunii şi a stelelor. Iar după diferenţa treptelor de credinţă, cei drepţi nu vor avea o măreţie egală pentru toţi, după cuvintelor apostolice: „Alta este strălucirea soarelui şi alta strălucirea lunii şi alta strălucirea stelelor. Căci stea de stea se deosebeşte în strălucire. Aşa este şi

învierea morților: Se seamănă (trupul) întru stricăciune, înviază întru nestricăciune; Se seamănă întru necinste, înviază întru slavă, se seamănă întru slăbiciune, înviază întru putere; Se seamănă trup firesc, înviază trup duhovnicesc. Dacă este trup firesc, este şi trup duhovnicesc. " (1 Cor. 15. 41-43).

Cum o să fie trupurile după înviere? Iată o întrebare ce preocupă filozofia trupului creştinilor din Corint. Lupta trupului şi a duhului îi obligă să construiască presupuneri despre cum o să fie trupurile în viața lor de dincolo de mormânt: aceleaşi cum au fost şi pe pământ, trupuri supuse putrezirii, neputincioase, distruse, cele ce trăgeau sufletul spre păcat, ce împiedicau desăvârşirea morală şi cunoaşterea adevărului, îndepărtându-le de slava şi de viața fericită, sau după înviere vor avea însuşiri noi, contrare celor arătate mai înainte? Şi acest răspuns este rezolvat de apostolul Pavel care spune: „Se seamănă în putreziciune, răsare în neputreziciune ; se seamănă în distrugere, răsare în măreție; se seamănă în neputință, răsare în putere; se seamănă trupul firesc, răsare trup duhovnicesc. Dacă este un trup firesc, este şi un trup duhovnicesc" (42-44).

Aşadar, după înviere, trupurile nu vor fi supuse putrezirii, ci vor fi mărețe, puternice, uşoare, duhovniceşti, nemuritoare, îndemânatice, subțiri, iuți în mişcare şi deplasare într-atâta încât nimic nu le va putea reține. Şi în sfârşit, îşi vor păstra carnea şi oasele, aşa cum confirmă chiar Domnul nostru Iisus Hristos prin trupul său proslăvit. Această apartenență comună a trupurilor noi după învierea lor este particulară atât pentru cei drepți cât şi pentru cei păcătoşi. Noi am observat că trupurile celor drepți vor fi diferite de trupurile celor păcătoşi; dar în ce va consta această diferență?

Aşa cum pe trupul Domnului nostru Iisus Hristos au rămas pentru totdeauna urmele piroanelor ca mărturie pentru toată lumea a faptei de răscumpărare a omenirii

săvârşită de El, atunci în mod sigur şi pe trupul omului se va reflecta ca într-o oglindă, toată viaţa lui de pe pământ, cu toate faptele şi ideile sale. Trupurile celor drepţi au o particularitate deosebită faţă de trupurile celor păcătoşi. Trupurile celor dintâi vor străluci ca soarele. Despre trupurile celor drepţi înviate, chiar Iisus Hristos ne învaţă că „ei vor lumina ca soarele în împărăţia Tatălui lor” (Mt. 13. 43). Această stare a trupurilor celor drepţi din a doua perioadă a vieţii lor de dincolo de mormânt, strălucind ca stelele, arată o strălucire mai mică, însă va fi şi o fericire mai mare a celor drepţi, ca a soarelui, după învăţătura apostolului Pavel: „Alta este strălucirea soarelui...” Aceste trupuri proslăvite nu vor simţi boli, nici suferinţe, nici amărăciuni, nici neputinţe, nici dorinţe. Prin urmare, fiii Domnului sfinţi prin fericire, vor primi în învierea lor acelaşi trup în care au trăit în timpul vieţii lor de pe pământ, numai că va fi proslăvit, transparent asemenea trupului lui Hristos, pe care El îl avea după învierea Lui, cu însuşiri care îl fac deosebit de trupurile de pe pământ şi de trupurile osândite.

Fericitul Augustin şi sfântul Ambrozie diferenţiază în trupurile sfinţilor următoarele patru însuşiri:

1) insensibilitatea către exterior a influenţelor negative, care în timpul vieţii de pe pământ produceau în trupul bolnav simţăminte neplăcute,

2) strălucirea trupurilor sfinte, asemănătoare soarelui,

3) o viteză de neconceput de deplasare de la un loc la altul şi în sfârşit,

4) supunerea totală a trupului faţă de suflet, de unde va reieşi o armonie deplină a omului.

Făcând o comparaţie între trupurile celor drepţi cu cele de pe pământ, sfântul Apostol spune că cele înviate se vor deosebi între ele printr-o strălucire, slavă şi lumină atât de puternică încât mintea noastră de acum nici nu o poate concepe. Stelele acestea, spune Apostolul în cazul de faţă, slujesc ca o prefigurare a viitoarelor noastre trupuri luminate. Însuşirile deosebite dăruite trupurilor

celor sfinți le va face măreția lor răspândită, aşa cum strălucea soarele pe pământ; trupurile celor osândiți vor fi întunecate şi urâte, reflectând asupra lor murdăria vieții lor şi moralitatea neruşinată.

Nici prin minte nu îi trecea vreunui păgân, că odată şi odată trupurile moarte transformate în pământ, ar putea fi reînsuflețite, înviate pentru o viață nouă şi veşnică. Atunci când înțelegerea despre nemurirea sufletului şi existența lui dincolo de mormânt (veşnică bună, sau rea), formau apartenența duhului omenesc, pentru unele popoare, înțelegerea despre învierea trupurilor era sumbră, iar altele nici nu ştiau despre aceste lucruri, iar pentru cei înțelepți aceste idei erau pe ghicite.

Cu toate acestea, păstrarea rămăşițelor unui trup mort a existat sub diferite forme la toate popoarele, în toate vremurile şi în toate locurile. Iubirea şi respectul față de el, ca şi cum ar exprima involuntar ideile duhului, în adâncul naturii omeneşti insuflau o presimțire ascunsă a viitoarei existențe de dincolo de mormânt a acestui trup distrus cândva. Toată activitatea omului este condusă mai mult sau mai puțin de duhul său nemuritor. Omul se străduieşte să păstreze ceea ce va avea nevoie vreodată. Această idee referitoare la învierea trupurilor moarte în toată deplinătatea sa a fost explicată de învierea Domnului nostru Iisus Hristos.

Încă din primele zile ale creştinătății, ideea despre învierea morților a fost o piatră de încercare şi o temă covârşitoare pentru mulți cugetători şi ea îi aducea pe înțelepții lumii la rătăciri groaznice.

Evreii au crezut în învierea morților, iar acest adevăr nu este îndepărtat de istoria lor. Iudeii, în perioada venirii pe pământ a Domnului nostru Iisus Hristos, îşi reprezentau simțual şi grosolan viața de dincolo de mormânt şi, în general, tot ce era spiritual. Îl priveau pe Mesia ca pe un mare împărat politic, cuceritor care o să-i elibereze de sub jugul stăpânirii romane, care le va reda libertatea, va forma un imperiu evreiesc şi-i va supune pe

toți duşmanii lor, după care va urma învierea morților şi judecata cea de pe urmă. Şi Marta sora lui Lazăr i-a spus Mântuitorului: „Ştiu că va învia la înviere, în ziua cea de apoi. ” (In. 11. 24). Saducheii nu credeau în nimic din tot ce este spiritual: nici în existența îngerilor, nici în existența sufletului, nici în viața de dincolo de mormânt, nu credeau nici în învierea trupurilor moarte.

Filozofii atenieni, stoici şi epicurieni socoteau învățătura despre învierea morților „o prostie” (Fapt. ap. 17. 18) ; cu toate acestea, în învățăturile lor exprimau ideea posibilității învierii trupurilor moarte.

La grecii antici exista o sectă deosebită de filozofi care se deosebea printr-o moralitate fermă, ale căror învățături stăteau într-o răbdare de nezdruncinat a sufletului, în ciuda tuturor ispitelor, nefericirilor şi suferințelor şi răbdarea aceasta de nezdruncinat a sufletului în toate era obiectul acestei şcoli. Aceasta este fermitatea; ei învățau că universul este format din cele patru stihii: foc, apă, aer şi pământ.

Cu patru secole înainte de naşterea Domnului nostru Iisus Hristos exista încă o sectă de filozofi întemeiată de Epicur, ai cărui urmaşi erau numiți epicurieni. Învățăturile acestei şcoli (epicureismul) a constat în aceea că, scopul vieții se obține prin folosirea tuturor bunurilor, pentru a obține satisfacții intelectuale şi sufleteşti; ei au învățat că universul este format din atomi şi vid.

În sfârşit, platonicii învățau că universul este format din materie şi Dumnezeu. Din învățăturile acestor trei şcoli se descrie o situație comună, recunoscută de cele trei şcoli cum ar fi:

1) existența nu poate fi produsă din nimic, nici să se destrame în nimic şi să dispară;

2) există stihii indestructibile din care se produce orice lucru.

Aşadar prin aceste începuturi comune ale celor trei şcoli, se deschide posibilitatea de restaurare a trupului, pentru că după învățăturile lui Platon există veşnic şi

indestructibil Dumnezeu şi materia. Din învăţăturile lui Platon, care îl prezintă pe Dumnezeu Creatorul veşnic, Cel ce creează din materie veşnică diferite obiecte ale lumii văzute, de exemplu trupul omului, tragem concluzia că aceste obiecte (ca şi trupul distrus prin moarte) se îndreaptă înspre aceeaşi materie veşnică, din care, numai dacă vrea Dumnezeu, poate să facă aceleaşi obiecte şi trupuri omeneşti asemănătoare celor dintâi. Tot către aceeaşi concluzie ne duce şi învăţătura stoicismului, în care totul, prin urmare şi trupul omenesc este format din îmbinarea celor patru stihii: foc, apă, aer şi pământ. De aceea, dacă vrea Dumnezeu, atunci trupul omului ce s-a distrus şi s-a transformat în elementele lui, poate să-l refacă. După învăţăturile lui Epicur, totul este format din atomi, prin urmare şi trupul omului. Când el se va distruge şi se va transforma în atomi, atunci se poate ca aceiaşi atomi în combinaţie cunoscută să producă din nou trupul omenesc, asemănător celui dintâi, creat în anumite condiţii cunoscute şi prin acelaşi amestec al atomilor. Aşa au dedus filozofii păgâni învăţătura despre învierea trupurilor moarte (Despre nemurirea şi Viaţa viitoare a Omului, Cistovici, pag. 205).

Între primii creştini au apărut repede oameni care nu credeau în învierea morţilor, fapt ce s-a întâmplat în Biserica din Corint, unde Apostolul Pavel, pentru a întări dogma învierii morţilor, a intrat în luptă cu cei care răspândeau învăţături mincinoase. Apostolul Pavel după stoici şi epicurieni, îi numeşte ca întemeietori ai învăţăturilor mincinoase pe Imeneu şi Filet ca cei care au păcătuit în adevăr (2 Tim. 2. 17), susţinând că nu va fi nici o înviere a trupurilor. Străduindu-se către o înţelegere spirituală despre învierea morţilor, ei au crezut că fenomenul răscumpărării îi aparţine în exclusivitate numai sufletului, aşa cum învăţau mai târziu şi gnosticii, iar în vremea actuală urmaşii lui Swedenborgh.

Gnosticii, o sectă religios-filozofică din secolul al doilea, ale căror învăţături despre credinţă izvorau din

învățăturile creştine şi evreieşti, au înlăturat învierea morților şi au susținut că Iisus Hristos nu a fost întrupat în om, ci numai părea că este întrupat.

După părerea lui Swedenborgh, oamenii, imediat după moarte, se pomenesc în trup, în îmbrăcăminte, în locuințe, şi le este ruşine pentru acele reprezentări mincinoase, ce şi le-au format despre viața viitoare, înainte de a o cerceta. Acei oameni, pe care moartea i-a prins aplecați spre partea adevărului şi a binelui, trăiesc după moarte în vile splendide, înconjurate de grădini minunate etc. („Pelerinul" 1873. ed. 1, pag. 14).

Pentru a-i preveni pe cei cu mintea mai uşoară de învățăturile mincinoase ale unor asemenea eretici, vom prezenta pe scurt în câteva linii învățăturile lor mincinoase. Aducând răscumpărare numai pentru suflet, Imeneu şi Filet învățau că cei credincioşi deja au înviat şi trăiesc împreună cu Hristos. Ucenicii lor învățau că sufletul din trupul pământesc, în aceeaşi clipă cu despărțirea de el, primeşte un trup subțire, spiritual, un organism spiritual, împreună cu care trece în veşnicie, având pe el ca o îmbrăcăminte (învățăturile spiritiştilor despre aceste obiecte sânt aceleaşi).

Acestea au fost învățăturile ucenicilor lui Imeneu şi Filet: cică din trupul grosolan pământesc, creşte pe moment unul nou, subțire, eteric, un trup spiritual. Neavând posibilitatea de a explica inexplicabila activitate a Domnului atotputernic asupra procesului de viață a trupului însuşi în pământ, mândria minții îşi face o imagine mincinoasă, îmbrăcând adevărul duhului, nemurirea trupului într-o formă scornită a „creşterii". Acest adevăr despre duh şi suflet este explicat de mințile trufaşe ca o „creştere" a unui trup nou din cel vechi, de pământ. Dacă mintea nu poate explica învierea trupurilor, atunci cum să explice starea sa finală, creşterea unui trup nou spiritual? Înseamnă că mintea cu toată trufia ei, nu putea să se depărteze de la adevărul învierii trupurilor şi să-l îndepărteze.

Legea nemuririi îi aparține sufletului şi trupului, exact aşa cum a fost creat omul pentru veşnicie. În esență, în înviere ca şi în „creştere" este totuşi o activitate de neconceput a Domnului atotputernic. Nu poate explica o minte căzută adânc în mândrie prima ipoteză, dar nici pe cea de-a doua nu o poate explica: cum poate dintr-un trup din pământ să crească unul spiritual. Omul poate denatura adevărul, dar să-l distrugă, să-l anuleze, să-i scurteze existența nu are putere, pentru că el iese totdeauna la suprafață.

Învățăturile despre învierea morților (a trupurilor) nu este „o prostie" aşa după cum s-au exprimat filozofii atenieni, ci este o învățătură adevărată bazată şi pe credința adevărată în Stăpânul învierii noastre şi pe o minte sănătoasă, prin înțelegerea destinului omului creat de Dumnezeu pentru veşnicie; iar omul, de la crearea lui este format din trup, duh şi suflet.

SFÎRŞITUL JUDECĂȚII LUI DUMNEZEU ASUPRA VIEȚII MORALE

Judecata universală. Judecata asupra creştinilor şi asupra necreştinilor

Despărțirea celor drepți de cei nedrepți, Măn. Sf. Sava, Ierusalim

Va veni odată ziua, ultima zi pentru tot acest neam omenesc. „Nu vă mirați de aceasta; căci vine ceasul când toți cei din morminte vor auzi glasul Lui, Şi vor ieşi, cei

ce au făcut cele bune spre învierea vieții şi cei ce au făcut cele rele spre învierea osândirii " (In.5. 28, 29) ; aşa cum este ultima zi pentru fiecare om separat, ziua în care va avea loc sfârşitul veacurilor şi al lumii (Mat. 13. 39), aşa cum este ziua morții unui om, aşa va veni ziua hotărâtă de Dumnezeu „în care va judeca cu dreptate tot universul" (Faptele 17. 31), adică este o judecată comună şi hotărâtoare. De aceea în Sfânta Scriptură se şi numeşte ziua judecății (Mat. 11. 22, 4); (2 Pet. 3. 73); ziua mâniei, a arătării, revelației şi a dreptei judecăți a lui Dumnezeu (Rom. 2. 5); ziua Fiului Omului (Luc. 17, 22.); ziua Domnului (2 Petr. 3. 10) ; ziua lui Hristos (2 Tes. 2. 2); ziua Domnului nostru Iisus Hristos (2 Cor. 1. 14), pentru că Domnul Iisus Hristos va apărea pe pământ în toată măreția Lui, pentru a-i judeca pe cei vii şi pe cei morți; ziua cea mare (Faptele 2. 21; Iuda 6) după marile evenimente ce se vor petrece atunci (Teologia lui Macarie, Arhiepiscop de Harkov vol.2 pag.618).

Cea de-a doua venire pe pământ a Domnului nostru Iisus Hristos este o dogmă ortodoxă şi este menținută în articolul 7 din Simbolul Credinței. Tot în acest articol este expusă şi dogma înfricoşătoarei judecăți a Domnului asupra omenirii, pentru viața de pe pământ şi pentru faptele ei.

Este de înțeles că începerea judecății este precedată de venirea Judecătorului şi apoi apariția în fața Lui a celor judecați: oameni şi diavoli. Prin urmare, toate mărturiile Sfintelor Scripturi despre cea de-a doua venire a Domnului nostru Iisus Hristos pe pământ, despre învierea morților rămân mărturii despre activitatea judecății comune. Iată chiar mărturia Domnului nostru Iisus Hristos despre judecata hotărâtoare, mărturia sfinților Apostoli, a sfinților Părinți şi a învățătorilor Bisericii.

Iisus Hristos ne învață: „Tatăl nu judecă pe nimeni, ci toată judecata a dat-o Fiului. Ca toți să cinstească pe Fiul cum cinstesc pe Tatăl. Cine nu cinsteşte pe Fiul, nu

cinsteşte pe Tatăl care L-a trimis. Adevărat, adevărat zic vouă: Cel ce ascultă cuvântul Meu şi crede în Cel ce M-a trimis are viaţă veşnică şi la judecată nu va veni, ci s-a mutat de la moarte la viaţă. Adevărat, adevărat zic vouă, că vine ceasul şi acum este, când morţii vor auzi glasul Fiului lui Dumnezeu şi cei ce vor auzi vor învia. Căci precum Tatăl are viaţă în Sine, aşa I-a dat şi Fiului să aibă viaţă în Sine; Şi I-a dat putere să facă judecată, pentru că este Fiul Omului. " (In. 5. 22, 27); şi mai spune în alt loc: „Căci Fiul Omului va să vină întru slava Tatălui Său, cu îngerii Săi; şi atunci va răsplăti fiecăruia după faptele sale." (Mt. 16. 27). Şi Apostolii au propovăduit despre această judecată: „Căci El a desemnat ziua, în care va judeca cu dreptate pe toată lumea, prin mijlocirea Bărbatului dat de El, dând asigurarea tuturor, prin învierea Lui din morţi" (Fapte 17. 31); „Dar şi Enoh, al şaptelea de la Adam, a proorocit despre aceştia, zicând: Iată, a venit Domnul cu zecile de mii de sfinţi ai Lui, Ca să facă judecată împotriva tuturor şi să mustre pe toţi nelegiuiţii de toate faptele nelegiuirii lor, în care au făcut fărădelege, şi de toate cuvintele de ocară pe care ei, păcătoşi, netemători de Dumnezeu, le-au rostit împotriva Lui." (Iuda 14,15); apostolul Pavel mărturiseşte foarte pe scurt despre judecata comună şi hotărâtoare şi în sfârşit despre acelaşi lucru scrie şi sfântul Ioan Evanghelistul (Apoc. 20. 11-15).

Sfânta Biserică a mărturisit totdeauna această dogmă a judecăţii comune. În Simbolul lui Atanasie se poate citi: „Va veni (Hristos) să judece viii şi morţii, iar prin venirea Lui toţi oamenii vor învia în trupurile lor şi vor da răspuns pentru faptele săvârşite de ei". Această dogmă este mărturisită de toţi Sfinţii Părinţi şi învăţători ai Bisericii în scrierile lor. Iată tabloul ce cutremură sufletul la judecata oamenilor, tablou ce ne este prezentat de cuvântul Domnului (Mat. 25. 31-46) şi care este susţinut şi de o minte sănătoasă.

Părţile acestui tablou sânt:

1) Judecătorul Dumnezeu,
2) Coparticipanţi la judecată, Îngerii şi Apostolii,
3) Cei judecaţi, făptaşii, oamenii şi diavolii,
4) Obiectul judecăţii, faptele,
5) Despărţirea celor drepţi de cei păcătoşi şi
6) Sentinţa finală şi pentru unii şi pentru alţii.

În primul plan al tabloului judecăţii înfricoşătoare, după mărturia Domnului nostru Iisus Hristos, este prezentat Fiul Omului, ca Dumnezeu, Împărat şi judecător, ce şade pe tronul slavei Sale, înconjurat de toţi îngerii şi Apostolii. Şederea pe tron este o exprimare figurativă luată de la împăraţii obişnuiţi! Ei se aşează pe tron în timpul unor evenimente deosebite şi importante.

Mai departe sânt prezentaţi cei care îndeplinesc voinţa Domnului, sau cum ar fi coparticipanţii la judecată, îngerii şi Apostolii: „Şi va trimite pe îngerii Săi, cu sunet mare de trâmbiţă, şi vor aduna pe cei aleşi ai Lui din cele patru vânturi, de la marginile cerurilor până la celelalte margini." (Mt. 24. 31), toate lucrurile care sânt pricini de păcătuire şi pe cei care săvârşesc fărădelegea „Trimite-va Fiul Omului pe îngerii Săi, vor culege din împărăţia Lui toate smintelile şi pe cei ce fac fărădelegea, 42. Şi-i vor arunca pe ei în cuptorul cu foc; acolo va fi plângerea şi scrâşnirea dinţilor. 43. Atunci cei drepţi vor străluci ca soarele în împărăţia Tatălui lor. Cel ce are urechi de auzit să audă..." (Mt.13. 41-43) „Aşa va fi la sfârşitul veacului: vor ieşi îngerii şi vor despărţi pe cei răi din mijlocul celor drepţi." (49). Iată participarea şi activitatea îngerilor la înfricoşătoarea judecată. În mod obişnuit, iudeii făceau chemare la adunare prin mijlocirea trâmbiţelor, ceea ce i-a slujit lui Iisus Hristos ca un simbol al vorbirii cu privire la adunarea întregii omeniri la judecată, prin intermediul îngerilor cu un glas răsunător de trâmbiţă. Aceasta este o vorbă figurativă şi trebuie să ne gândim că îngerii nu vor fi trimişi cu trâmbiţe. „Deodată, într-o clipeală de ochi la trâmbiţa cea de apoi. Căci trâmbiţa va suna şi morţii vor învia nestricăcioşi, iar noi ne vom schimba." (1Cor. 15.

52), trâmbița Domnului. „Pentru că Însuşi Domnul, întru poruncă, la glasul arhanghelului şi întru trâmbița lui Dumnezeu, Se va pogorî din cer, şi cei morți întru Hristos vor învia întâi, După aceea, noi cei vii, care vom fi rămas, vom fi răpiți, împreună cu ei, în nori, ca să întâmpinăm pe Domnul în văzduh, şi aşa pururea cu Domnul vom fi." (1 Tes. 4. 16 17), la al cărei sunet vor fi trimişi de Fiul Omului sfinții îngeri, va urma şi învierea morților. Punctele cardinale ale pământului (răsărit, apus, miazăzi, miazănoapte) iudeii le numeau de obicei ca fiind „cele patru vânturi". Îngerii trimişi îi vor aduna pentru judecată pe toți oamenii din toate țările lumii, pe cei drepți cât şi pe cei răi şi îi vor separa pe cei dintâi de ultimii.

După aceea, locul unde vor sta la judecată Apostolii este hotărât de Dumnezeu: „ Iar Iisus le-a zis: Adevărat zic vouă că voi cei ce Mi-ați urmat Mie, la înnoirea lumii, când Fiul Omului va şedea pe tronul slavei Sale, veți şedea şi voi pe douăsprezece tronuri, judecând cele douăsprezece seminții ale lui Israel. Şi oricine a lăsat case sau frați, sau surori, sau tată, sau mamă, sau femeie, sau copii, sau țarine, pentru numele Meu, înmulțit va lua înapoi şi va moşteni viața veşnică. Şi mulți dintâi vor fi pe urmă, şi cei de pe urmă vor fi întâi. " (Mt. 19. 28-30). Aici scaunele de domnie ale apostolilor sânt denumite tronuri, dar înainte de toate ele arată măreția şi cinstea cu care vor fi respectați, având o prioritate înaintea tuturor, atunci când se vor aşeza împreună cu Dumnezeu să împărățească şi să participe în toată măreția lor.

Mesia va fi cel care îi va judeca pe toți, este Singurul căruia Dumnezeu i-a dat toată puterea pentru a judeca (In. 5. 22); dar Dumnezeu spune că şi Apostolii vor judeca în ideea în care toți credincioşii participanți la domnia şi măreția lui Mesia, vor fi şi copărtaşi la judecata asupra lumii, despre care a scris şi apostolul Pavel: „Au nu ştiți că sfinții vor judeca lumea? Şi dacă lumea este judecată de voi, oare sunteți voi nevrednici să judecați lucruri atât

de mici? ” (1 Cor. 6. 2).

Şi aici, judecata apostolilor prezentată de Dumnezeu avea modelul său, după simbolul consilierilor judiciari, a curtenilor din palatul împărătesc, de care erau înconjuraţi împăraţii de pe pământ şi care îi ajutau în treburile judecătoreşti. Cele douăsprezece seminţii ale lui Israel este numele poporului lui Dumnezeu, popor ales şi iubit odată de Dumnezeu; în exprimarea actuală a Domnului „cele douăsprezece seminţii” primeşte însemnătatea întregului popor, iubit de Dumnezeu şi răscumpărat de El şi anume pe toţi creştinii, deferiţi judecăţii. Aşa şi apostolul Iacob (1. 1) îi numeşte pe toţi creştinii cele douăsprezece seminţii.

Raiul îi va prezenta în faţa judecăţii pe cei ce locuiesc în ceruri pe sufletele celor drepţi, iar iadul pe morţii săi, sufletele celor păcătoşi şi va urma unirea sufletelor cu trupurile lor. După aceea se va pronunţa sentinţa sortită atât celor drepţi cât şi celor păcătoşi şi fiecare va primi răsplată deplină după faptele făcute în viaţa lui de pe pământ.

Necredincioşii, ca şi cei care nu au primit răscumpărare, la înfricoşătoarea judecată comună a lui Hristos vor fi osândiţi la privare de viaţa veşnică şi fericită întru Hristos; iar împreună cu ei şi acei dintre credincioşii botezaţi, care au dus pe pământ o viaţă contrară legilor lui Hristos. La vremea înfricoşătoarei judecăţi, vor învia toţi, fără excepţie, cei care au trăit cândva şi vor fi deferiţi ultimei judecăţi, pentru care stau ca mărturie cuvintele: „Atunci voi vărsa peste casa lui David şi peste locuitorii Ierusalimului duh de milostivire şi de rugăciune, şi îşi vor aţinti privirile înspre Mine, pe Care ei L-au străpuns şi vor face plângere asupra Lui, cum se face pentru un fiu unul născut şi-L vor jeli ca pe cel întâi născut. ” (Zah. 12. 10). Vor arunca privirea toţi cei care au înviat, în acelaşi număr intră şi evreii care l-au răstignit pe Domnul nostru Iisus Hristos. Înseamnă că şi cei necredincioşi vor fi la judecată. Toţi: credincioşi şi

necredincioşi, mai pe scurt, toată omenirea. Şi nu numai omenirea se va înfăţişa la judecată, dar şi duhurile rele căzute, după mărturia Apostolului „Căci dacă Dumnezeu n-a cruţat pe îngerii care au păcătuit, ci, legându-i cu legăturile întunericului în iad, i-a dat să fie păziţi spre judecată. ” (2 Ptr. 2. 4).

Şi apostolul Iuda scrie acelaşi lucru: „Iar pe îngerii care nu şi-au păzit vrednicia, ci au părăsit locaşul lor, i-a pus la păstrare sub întuneric, în lanţuri veşnice, spre judecata zilei celei mari. ” (vers. 6).

Dacă omul este format din duh, suflet şi trup, atunci viaţa văzută, exterioară şi activitatea omului nu sânt altceva decât o exprimare a vieţii şi activităţii sufletului. Ideile, dorinţele şi simţurile sânt obiectele lumii nevăzute. Ele formează activitatea sufletului nevăzut şi în viitor, iar prin expresia cuvintelor şi faptelor vor forma o activitate văzută a trupului, ca un organ al sufletului, adică activitatea omului. Aşadar, în vremea judecăţii înfricoşătoare vor fi judecate activităţile interioare (spirituale), cât şi cele exterioare (trupeşti) ale omului. După cele două naturi ale omului şi cele două activităţi ale lui, care vor fi judecate la judecata comună şi osânda va fi de două feluri: spirituală, interioară (pentru suflet) şi exterioară, simţită corespunzătoare noului trup al omului.

La ultima judecată, fiecare om va da socoteală severă şi deplină pentru ideile, dorinţele, simţurile, cuvintele şi faptele din întreaga lui viaţă de pe pământ. Desigur ideile păcătoase, dorinţele, simţurile, cuvintele şi faptele nu vor mai fi amintite la înfricoşătoarea judecată, dacă la vremea lor în viaţa de pe pământ vor fi spălate de o căinţă adevărată.

Activitatea sufletului apare în activitatea văzută a omului prin cuvintele şi faptele lui, aşa că faptele şi cuvintele caracterizează într-un mod corect starea morală a sufletului bună sau rea. Absolut tot ce se subînţelege prin cuvântul „nefolositor”, întrebuinţat de Mântuitorul, adică necorespunzător, fără caracter, impropriu activităţii

creştine se va judeca la marea judecată; „vă spun că în ziua judecății oamenii vor da socoteală pentru orice cuvânt nefolositor pe care l-au rostit" (Mat. 12. 36).

Cuvintele sânt exprimări ale ideilor şi ale simțurilor omului şi, în general, ale stării lui morale din interior; după ele omul este recunoscut ca şi pomul după fruct. Dacă cuvintele omului sânt sincere, cinstite, cuvioase, ziditoare, atunci ele arată că este un om bun şi un asemenea om va primi răsplată la judecata de apoi; dacă cuvintele sânt mincinoase, necinstite, ele arată că un asemenea om are o inimă rea şi nu poate primi răsplată, ci va fi osândit.

Răsplata şi osânda din timpul judecății depind de credință şi fapte, cuvintele însemnând numai starea morală interioară a sufletului. Cuvântul nefolositor este un cuvânt care naşte în sine minciuna, clevetirea, ce duc la izbucnirea hohotelor de râs, adică a cuvintelor denigratoare, neruşinate, lipsite de sens care nu au nici o legătură cu faptele.

Apostolul Pavel scrie despre judecata asupra activității tainice şi nevăzute a sufletului: „De aceea, nu judecați ceva înainte de vreme, până ce nu va veni Domnul, Care va lumina cele ascunse ale întunericului şi va vădi sfaturile inimilor. Şi atunci fiecare va avea de la Dumnezeu lauda." (1 Cor. 4. 5). Aşadar, la judecată fiecare om va da socoteală severă şi deplină pentru toată activitatea lui, atât pentru cea interioară, spirituală (Mat. 12.36), cât şi pentru cea exterioară cea văzută, adică pentru toate cuvintele şi faptele, Dumnezeu îl va răsplăti pe fiecare (Rom. 2. 6. Cor. 5. 10.).

La ultima judecată în fața privirilor întregii împărății morale şi spirituale, a duhurilor şi a sufletelor, se va vedea toată viața, activitatea fiecărui suflet, atât cea bună cât şi cea rea. Nu se va putea ascunde nici o idee tainică, nici un suspin, nici o privire şi nici cea mai mică activitate a trupului. Tot ce este drept şi ce este nedrept, numai dacă la vremea potrivită nu se va curăța printr-o

pocăință adevărată, va fi văzut de toți: de îngeri, de cei Sfinți și de oameni.

Nu fără motiv, nu vine această judecată mai devreme, spune Ioan Gură de Aur, nu fără scop este amânată această judecată atât de multă vreme asupra omenirii; este dată vremea ca să mijlocească unul pentru altul în fața Domnului. O dată cu venirea ceasului hotărâtor, participarea omenirii pentru mijlocire se va sfârşi; atunci nici rugăciunea, nici iertarea, nici prietenia, nici rudenia, nici lacrimile, nici bunele intenții şi dorințe, nici binefacerile nu ne vor mai ajuta. În acel ceas al hotărârii, rugăciunea păcătoşilor către cei Sfinți, rugăciunea celor sfinți către Dumnezeu, pentru ai milui pe cei păcătoşi vor rămâne fără efect.

Rugăciunile Sfinților nu îi vor ajuta pe cei osândiți, nici mijlocirea tatălui nu va uşura soarta fiului osândit, nici lacrimile copiilor nu-i vor putea elibera de chinurile veşnice pe părinții lor nefericiți; nici bărbatul n-o va putea ajuta pe soția sa cu moravuri uşoare şi nici soția pe bărbatul său. Chiar şi iubirea de adevăr nu va mai permite mijlocirea pentru cei îndepărtați definitiv; ar fi fost chiar contra naturii să ceri împărăția cerurilor pentru acela care într-un mod hotărât nu a vrut-o şi de aceea nici nu este înfiat pentru o viață plină de pace şi iubire, nu este demn de viața Sfinților. Atunci iubirea, rudenia, prietenia, cunoştința îşi vor pierde însemnătatea benefică şi toate atitudinile care învrăjbeau sufletele iubitoare de sinceritate şi adevăr vor dispărea definitiv, iar amintirea păcătoşilor va înceta să mai deranjeze sufletele Sfinților care au făcut voia Domnului.

La judecata înfricoşătoare, atunci când se vor deschide toate tainele, cei drepți şi cei păcătoşi se vor vedea şi se vor recunoaşte unul pe altul. Cei păcătoşi din iad i-au văzut până în această vreme pe Sfinții din rai, dar nu s-au văzut unul pe altul în iad. Iar acum se vor vedea şi se vor recunoaşte, aşa după cum scrie sfântul Atanasie cel Mare în cuvântul său despre cei răposați.

Dar revederea lor va fi lipsită de bucurie! De ce? Pentru că pricina acestei condamnări am fost noi înşine şi apropiații noştri de pe pământ, cu care va trebui să ne revedem acum. Oare vom auzi mulțumiri de la apropiații noştri, când noi cei rămaşi pe pământ am dus o viață aşa cum au dus-o şi frații nefericiți ai bogatului din pilda Evangheliei?

Sfântul Ioan Damaschin ne previne despre această groaznică revedere cu apropiații noştri în ziua judecății scriind: „Noi ne vom strădui din toate puterile, în ziua aceea groaznică şi înfricoşătoare, ca rudele noastre să nu ne reproşeze pentru nepăsarea noastră față de ele; mai ales la aceia cărora dintre noi ei ne-au încredințat averea lor ca să avem grijă de ea şi noi am făcut altceva. Să nu creadă cineva că la evenimentul acela înfricoşător nu ne vom recunoaşte unul pe altul".

Ochiul principal al sufletului este un organ al vederii şi al recunoaşterii, aşa cum mărturiseşte chiar Domnul nostru Iisus Hristos în pilda bogatului şi săracul Lazăr.

Este adevărat că bogatul când a trăit pe pământ îl cunoştea şi nu o dată l-a văzut pe săracul Lazăr, aşa că nu trebuie să ne mirăm că l-a recunoscut; dar cum l-a recunoscut, după mărturia Domnului nostru Iisus Hristos, pe Avraam pe care nu-l cunoştea şi nici nu l-a văzut nicăieri şi niciodată? Înseamnă că tragem concluzia şi mărturisim adevărul că la judecată se vor recunoaşte atât unul pe altul, atât cei cunoscuți, cât şi cei necunoscuți.

Sfântul Ioan Gură de Aur scrie despre acest adevăr: „Noi o să-i recunoaştem nu numai pe cei pe care i-am cunoscut, ci şi pe cei pe care nu i-am văzut niciodată".

Sfântul Efrem Sirul scrie: „Atunci copiii îi vor învinui pe părinții lor pentru că nu au făcut fapte bune; în acea zi nefericită a sorții, mulți îşi vor revedea cunoscuții, iar unii dintre ei vor observa că sânt puşi în partea dreaptă, şi se vor îndepărta cu lacrimi în ochi de ei luându-şi rămas bun pentru totdeauna".

„Atunci, spune sfântul Grigorie Teologul, în această zi a judecății de apoi, eu am să te revăd iubite frate Cezar, măreț, luminos, vesel aşa cum îmi apăreai în vis foarte des".

Sfântul Dimitrie din Rostov s-a adresat unui părinte, care plângea la moartea fiului său pentru a-l linişti spunând: „Îl vei revedea (pe fiul tău mort) în bunăvoința Domnului între cei drepți într-un loc luminos şi răcoros".

Aşa ne învață toți păstorii şi învățătorii Bisericii că ne vom revedea cu toții la vremea potrivită. Prin urmare, în fața judecății se va înfățişa toată omenirea de la primul până la ultimul om: „Şi se vor aduna înaintea Lui toate neamurile şi-i va despărți pe unii de alții, precum desparte păstorul oile de capre. " (Mt. 25. 32); „Eu te îndemn deci stăruitor în fața lui Dumnezeu şi a lui Hristos Iisus, Care va să judece viii şi morții, la arătarea Lui şi în împărăția Lui" (2 Tim. 4. 1), „Şi ne-a poruncit să propovăduim poporului şi să mărturisim că El este Cel rânduit de Dumnezeu să fie judecător al celor vii şi al celor morți." (Fapte. 10. 42).

Ce poate fi mai groaznic şi mai ruşinos decât starea sufletului, atunci când se vor deschide în văzul tuturor, toate tainele noastre şi vor apărea faptele noastre, cuvintele, ideile şi dorințele, atunci când fiecare va vedea activitatea altuia? Atunci se va descrie în mod văzut toată iubirea noastră şi toată fățărnicia, adevăr şi neadevăr.

Sfântul Ioan Damaschin spune: „Aceasta va fi o mare ruşine cerească, unde fiecare îl va cunoaşte pe fiecare şi el însuşi va fi cunoscut" (Cuvânt despre cei răposați). Şi atunci Domnul „va aşeza oile în dreapta Sa, iar caprele în stânga Lui" (Mat. 25. 33), adică Dumnezeu îi va separa pe cei neprihăniți de cei păcătoşi; atunci necredința îl va despărți pe tată de fiu, pe fiică de mamă, iar soții vor trebui să se despartă pentru totdeauna. Credința îi va salva pe unii, iar necredința îi va ucide pe alții.

„Şi îi va despărți (pe cei judecați) unul de altul, aşa cum păstorul desparte caprele de oi. Şi va aşeza oile în

dreapta sa, iar caprele în stânga". Aşa după cum în faţa judecăţii vor fi creştini şi necreştini, atunci o parte din judecată este asupra creştinilor, fapt care se vede din întrebările Domnului nostru Iisus Hristos şi răspunsurile celor judecaţi.

Acest lucru îl susţine şi vasul ales al Sfântului Duh, învăţătorul limbilor, spunând: „Pentru că noi toţi trebuie să ne înfăţişăm înaintea scaunului de judecată al lui Hristos, ca să ia fiecare după cele ce a făcut prin trup, ori bine, ori rău". „Care va răsplăti fiecăruia după faptele lui". (2Cor. 5. 10; Rom. 2. 6).

O altă parte a judecăţii (asupra necreştinilor) este prezentată în cuvintele Sfintei Scripturi: 1.Cor. 6. 2; Mat. 19. 28.

Judecata asupra creştinilor o va face chiar Iisus Hristos; credincioşii vor fi judecaţi după faptele fiecăruia şi de aceea faptele noastre o să ne răsplătească, ori o să ne condamne. Faptele de iubire şi de milă propuse de Dumnezeu la judecata creştinilor, după cum cunoaştem sfântă voia Lui, vor înlesni obţinerea împărăţiei cerurilor, pregătită pentru ei din veacuri; iar pentru alţii, cei care stau în partea stângă, care ştiau şi ei voia şi legile Domnului, dar le-au neglijat, va apărea condamnarea; ei vor pleca spre chinurile veşnice.

Toată activitatea creştină, toate faptele noastre şi atitudinile dintre noi, trebuie să fie bazate pe iubirea Dumnezeiască veşnică. În conformitate cu treptele de iubire ale creştinilor unii vor fi aşezaţi în partea dreaptă, iar alţii în stânga.

Partea dreaptă de obicei este mai respectată decât cea stângă, ea este de obicei rezervată pentru persoanele cu rang înalt, împăraţi şi, în general, oameni mari, pentru cei apropiaţi, rude, prieteni. Partea dreaptă, după cuvântul Domnului nostru Iisus Hristos, este locul pentru cei binecuvântaţi, locul pentru fiii lui Dumnezeu, urmaşi ai împărăţiei cerurilor, iar stânga este locul celor blestemaţi, îndepărtaţi, pentru că ei de bună voie s-au îndepărtat de

toate bunurile pregătite pentru om în viața lui de dincolo de mormânt.

După aceea Iisus Hristos li se va adresa celor care stau în partea dreaptă şi va pronunța sentința veşnică, explicând şi cauzele ei: veniți binecuvântații Tatălui Meu, fiți urmaşi ai împărăției ce a fost pregătită pentru voi de la zidirea lumii, pentru faptele voastre bune de pe pământ. Ele (faptele) Mă privesc direct, pentru că voi le-ați făcut pentru frații mei mai mici. Voi ați dat de mâncare celor flămânzi, ați dat apă celui însetat, ați primit călătorii, ați dat haine celor care nu aveau şi aveau nevoie de ele, i-ați vizitat pe cei bolnavi, iar pe cei care se aflau în temniță nu i-ați uitat. Dumnezeul atoatevăzător a prevăzut din veacuri faptele oamenilor şi de aceea a pregătit din veacuri pentru activitățile lor atât răsplată cât şi pedeapsă. Pentru faptele bune, viața şi împărăția cerurilor, iar pentru cele rele, moartea, chinurile veşnice.

Pe adevărații creştini, care L-au urmat, Iisus Hristos îi numeşte „frații" Lui, ca unii care sânt apropiați sufletului Său, după iubire şi după suferințe: „Şi, întinzând mâna către ucenicii Săi, a zis: Iată mama Mea şi frații Mei. Că oricine va face voia Tatălui Meu Celui din ceruri, acela îmi este frate şi soră şi mamă. " (Mt. 12. 49, 50). Despre această recunoaştere de către Iisus Hristos, a robilor Săi credincioşi ca frați mărturiseşte şi apostolul Pavel: „Pentru că şi Cel ce sfințeşte şi cei ce se sfințesc, dintr-Unul sunt toți; de aceea nu se ruşinează să-i numească pe ei frați, Zicând: "Spune-voi fraților mei numele Tău. În mijlocul Bisericii Te voi lăuda". (Evr.2. 11,12). Unirea Domnului cu adevărații săi urmaşi este cea mai strânsă: unirea credinței, a iubirii, a duhului şi a faptelor. De aceea, tot ce este făcut de noi pentru cei blânzi, Dumnezeu aduce către Sine şi răsplăteşte de parcă fapta este făcută pentru El Însuşi: „Mie mi-ați făcut", sau: „Cel ce vă primeşte pe voi, pe Mine mă primeşte"...

După aceea, adresându-se către creştinii păcătoşi, cei care stau în partea stângă, va spune: „Plecați de lângă

Mine, blestemaților în focul veşnic, pregătit pentru diavol şi îngerii lui" (Mt. 25. 41), pentru că voi nu ați avut credința vie şi nici faptele iubirii. În cuvântul adresat celor drepți şi celor păcătoşi, Mântuitorul nu mai vorbeşte nimic despre credință, pentru că aici credința este arătată prin fapte.

Prin urmare, faptele credinței pe unii îi îndreptățesc, iar pe alții îi condamnă. Faptele de caritate şi iubire îi îndreptățesc pe cei care stau în partea dreaptă a judecății, iar lipsa acestor fapte îi condamnă la focul veşnic pe cei ce stau în partea stângă.

Un alt sector al judecății definitive îl formează judecata celor care nu au fost creştini, asupra celor care nu au crezut în Iisus Hristos. La propunerea Mântuitorului această judecată va fi făcută de Apostoli: „Iar Iisus le-a zis: Adevărat zic vouă că voi cei ce Mi-ați urmat Mie, la înnoirea lumii, când Fiul Omului va şedea pe tronul slavei Sale, veți şedea şi voi pe douăsprezece tronuri, judecând cele douăsprezece seminții ale lui Israel. " (Mt. 19. 28). Cum să înțelegem însemnătatea acestei judecăți? Apostolii fiind contemporani cu voi şi cu alți iudei, de acelaşi neam, primind aceleaşi învățături, educați în aceleaşi legi şi având aceleaşi obiceiuri, ducând acelaşi mod de viață ca şi voi au avut încredere în Mine, iar voi nu. Ce vă oprea ca să credeți în Mine? Pentru aceasta, ei vă vor judeca! Cele douăsprezece seminții ale lui Israel, aceasta este denumirea poporului lui Dumnezeu, popor ales cândva şi iubit de Dumnezeu. Exprimarea aceasta este dată întregii omeniri, pe care Dumnezeu a iubit-o atât de tare, încât I-a dat şi pe unicul Său Fiu, pentru ca oricine crede în El să se mântuiască. Este iubit Israelul, este iubită şi toată lumea, omenirea, care a fost răscumpărată de Domnul nostru Iisus Hristos. Dar din câți au fost, numai cei credincioşi s-au folosit de răscumpărare, iar aceia din cele douăsprezece seminții care nu au crezut corespund cu întreaga masă populară care nu-l recunoaşte pe Răscumpărătorul său.

Credincioşii mântuiți vor fi ca o apariție ce îi va descoperi pe cei necredincioşi, ca o probă pentru judecarea lor şi condamnarea pentru necredința lor. „Ei (ucenicii lui Hristos) le vor fi (adică iudeilor necredincioşi) judecătorii”. Prin „Existența viitoare” se înțelege înfățişarea viitoare a lumii, reinstaurarea desăvârşită a lumii care a fost înainte de căderea în păcat a lui Adam; reînnoirea şi restaurarea lumii va avea loc prin sfârşitul lumii vechi. Ucenicii Domnului, sfinții Apostoli, în viața nouă de dincolo de mormânt, vor participa la măreția Lui şi vor împărăți împreună cu El şi vor judeca în ideea în care toți credincioşii, participanți la măreția şi la împărăția lui Mesia, vor fi copărtaşi la judecata lor asupra lumii. Această exprimare figurativă este luată de la împăratul judecător pământesc, înconjurat de consilieri, jurați şi toți cei care îl ajută în treburile judecății.

Sfântul Ioan Gură de Aur înțelege judecata Apostolilor în aceeaşi idee în care a vorbit Iisus Hristos despre judecata împărătesei de la miazăzi, despre judecata ninivitenilor (Tâlcuire la Ev. de arhiep. Mihail, Mat. 12. 42).

Despre aceeaşi judecată a Sfinților asupra necredincioşilor şi chiar asupra duhurilor rele apostolul Pavel ne învață aşa: „Oare nu ştiți că Sfinții vor judeca lumea? Dacă prin voi va judeca lumea, atunci oare voi nu sunteți vrednici să judecați lucrurile mărunte?“ (1 Cor. 6. 3). Toți Sfinții Părinți şi învățătorii Bisericii recunosc această prezentare a judecății adevărate, înfricoşătoare şi comune, fără nici o îndoială.

SFÂRŞITUL VEACURILOR, AL LUMII

După o judecată comună, solemnă, deschisă, severă, înfricoşătoare, ultima şi hotărâtoare asupra ființelor moral-spirituale, în aceeaşi zi şi în acelaşi moment, neapărat va urma sfârşitul lumii, sfârşitul împărăției terestre a lui Hristos şi începutul împărăției mărețe, un nou început al unei vieți fericite şi veşnice a celor drepți

şi suferinţa veşnică a păcătoşilor.

După judecată urmează sfârşitul lumii, sfârşitul veacurilor. Acest adevăr l-a mărturisit chiar Iisus Hristos în pilda Lui despre seceriş: „Secerişul este sfârşitul lumii, iar secerătorii sânt Îngerii. De aceea aşa cum se alege pleava şi este arsă în foc, aşa va fi şi la sfârşitul acestor veacuri" (Mt. 13. 39,40). Nu trebuie să înţelegem prin acest cuvânt „sfârşitul" distrugerea lumii; existenţa lumii nu se va termina, lumea nu se va distruge, ci se va schimba aşa cum nu se distruge nici omul, ci se va schimba din starea de putrezire în cea de neputrezire, din muritor în nemuritor.

O dată cu schimbarea omului, va urma o nouă reconstrucţie a lumii, corespunzătoare unei ordini noi ce va veni în împărăţia lui Hristos. Schimbarea lumii se va produce prin foc, după mărturia cuvintelor lui Dumnezeu. Aşadar apostolul Petru spune: „ Iar cerurile de acum şi pământul sunt ţinute prin acelaşi cuvânt şi păstrate pentru focul din ziua judecăţii şi a pieirii oamenilor necredincioşi. Iar ziua Domnului va veni ca un fur, când cerurile vor pieri cu vuiet mare, stihiile, arzând, se vor desface, şi pământul şi lucrurile de pe el se vor mistui. Aşteptând şi grăbind venirea zilei Domnului, din pricina căreia cerurile, luând foc, se vor nimici, iar stihiile, aprinse, se vor topi! " (2 Ptr. 3. 7, 10, 12). În mod cert, mai devreme sau mai târziu va veni şi sfârşitul veacurilor, al lumii, despre aceasta ne certifică Revelaţia Dumnezeiască şi ştiinţa. Revelaţia stabileşte schimbarea lumii prin foc, iar ştiinţa, în afară de foc, permite şi alte mijloace pentru această schimbare, care poate pune capăt actualei stări a pământului, prin urmare şi a celor ce trăiesc pe pământ, oamenii. Iată mărturia cuvântului lui Dumnezeu, despre sfârşitul lumii.

În Testamentul Vechi împăratul şi prorocul David a scris despre sfârşitul lumii: „Dintru început Tu, Doamne, pământul l-ai întemeiat şi lucrul mâinilor Tale, sunt cerurile. Acelea vor pieri, iar Tu vei rămâne şi toţi ca o

haină se vor învechi şi ca un veşmânt îi vei schimba şi se vor schimba.” (Ps. 101. 26, 27). Pe cât de prielnică este concordanța naturii cu starea sufletelor primilor oameni până la căderea lor, pe atât de neprielnică şi de neconcordantă este natura omului după căderea lui: „creația a fost supusă deşertăciunii nu de bună voie, ci prin voia celui care a supus-o... Dar ştim că toată creația împreună suspină şi se chinuieşte până azi” (Rom. 8. 20, 22). Adică, în urma căderii omului, toată creația a fost supusă muncii de putrezire, întristare şi compătimire împreună cu noi, ceea ce nu a fost în natură înaintea căderii strămoşilor noştri în păcat. Se vede prin cuvintele apostolului Pavel şi ale cărții Genezei cum că până la căderea strămoşilor creația a fost „cu desăvârşire bună” şi că în toată creația spiritual simțită domnea pacea, adică era înțelegere, unire, armonie, bucurie, fericire. Prin urmare, tot ce a fost creat de Dumnezeu a fost în unire, legătură, atitudine reciprocă şi relație cu Dumnezeu Creatorul şi între ele. Totul a fost în pace şi înțelegere până nu le-a încălcat omul însuşi împăratul naturii.

O dată cu căderea omului s-a destrămat legătura întregii creații. În armonia lumii au pătruns învrăjbirea şi răzvrătirea, semănată în creația Domnului de duşmanii păcii şi ai iubirii. Atunci, în mod sigur, şi natura trebuie să corespundă omului spiritual nou. Toate ființele lumii văzute ce s-au cuibărit în răutate, trebuie să se curețe de urmările distrugerii păcatului omenesc şi să se reînnoiască, pentru a veni în concordanță cu omul reînnoit: „şi toată creația va fi eliberată din robia putrezirii, întru slava fiilor lui Dumnezeu“ (v.21).

Înnoirea lumii se va face în ultima zi prin mijlocirea focului, încât pe noul cer şi pe noul pământ nu va rămâne nimic păcătos şi va trăi numai adevărul. După schimbarea omului, imediat va urma şi schimbarea naturii şi va fi atunci un pământ şi un cer nou, după mărturia a Însuşi Creatorului pământului şi al cerului, Făuritorul lor şi care poate să le schimbe după destinația

lor: „cerul şi pământul vor trece”, iar în alt loc spune: „până stă pământul” sau: „mai repede trece pământul şi cerul, mai repede va veni sfârşitul lumii” (Mat. 5. 18) ; „Eu sânt cu voi până la sfârşitul lumii”. Din toate cuvintele Domnului nostru Iisus Hristos reiese clar că cerul şi pământul de azi vor trece, dar nu se vor distruge, iar după cuvintele lui David aşa cum o îmbrăcăminte veche se va schimba într-una nouă (Ps. 101. 26, 27), ceea ce susţine şi apostolul Petru care spune: „Dar noi aşteptăm, potrivit făgăduinţelor Lui, ceruri noi şi pământ nou, în care locuieşte dreptatea.” (2 Petr. 3. 13). Şi sfântul Ioan de Dumnezeu Cuvântătorul a văzut în realitate în Revelaţia sa un cer nou şi un pământ nou; „Şi eu am văzut un cer şi un pământ nou” (Apoc.21. 1). Desigur, în acelaşi fel ne învaţă şi învăţătorii Bisericii despre sfârşitul lumii.

Sfântul Irineu scria: „Nu natura şi nici materia creaţiei se va suprima (căci adevărat şi puternic este Acela, Care a creat-o), ci se va face o trecere a acestei feţe a lumii, adică ceea ce era dezordine... Atunci când va trece această faţă şi omul se va înnoi şi se va ridica pentru neputrezire, atunci vor apărea un cer nou şi un pământ nou”.

Sfântul Chiril al Ierusalimului spune: „Şi va veni din ceruri Domnul nostru Iisus Hristos, va veni în slava sa la sfârşitul lumii acesteia în ultima zi. Pentru că va fi sfârşitul acestei lumi şi lumea creată se va înnoi”. „Că nu mai este credinţă, nici iubire, nici cunoaştere de Dumnezeu în ţară. Toţi jură strâmb, mint, ucid, fură şi sunt desfrânaţi; săvârşesc fapte silnice, iar sângele vărsat curge peste sânge”. (Os. 4. 2, 3) Pentru ca aceste fapte a tot ce este viu să nu rămână pentru totdeauna cu fărădelegea în ele, această lume va cădea şi va apărea din nou o lume mai bună... Va strânge Domnul cerurile, dar nu pentru a le distruge, ci doar pentru ca să le scoată din nou la iveală mai bune.

Ascultă cuvintele proorocului David: „La începuturi Tu,

Doamne, ai întemeiat pământul şi cerul este lucrul mâinilor Tale. Ele vor pieri, iar Tu vei rămâne..." Dar va spune cineva, de ce vorbeşte el atât de clar: vor pieri? Aceasta se vede din următoarele: şi se vor învechi toate ca nişte haine şi tot ca nişte haine vor fi schimbate. Şi despre om se spune că el va pieri, chiar dacă noi înțelegem că dacă este drept, atunci pe el îl aşteaptă învierea: atunci şi noi aşteptăm o asemenea înviere a cerului.

Sfântul Vasile cel Mare, spune: „Pentru anunțul dogmelor despre sfârşitul şi schimbarea lumii slujeşte şi ceea ce ne-a fost transmis şi nouă astăzi pe scurt, chiar la începuturile învățăturilor spirituale: „Dumnezeu a creat la început"... Orice început la vremea sa, după toate necesitățile se va termina la vremea lui. Dacă are începutul din vreme, atunci să nu te îndoieşti de sfârşit... Dar ei (învățații păgâni) nu au găsit nici una dintre posibilități cum să-l înțeleagă pe Dumnezeu Creatorul a toate şi Judecător drept, ce răsplăteşte vrednicia fiecăruia după fapte şi cum să le încapă în minte ideea ce izvorăşte din înțelegerea despre sfârşit, pentru că lumea trebuie neapărat să se schimbe, dacă starea sufletelor va trece în alt gen de viață. Pentru că viața actuală are calitate, are cele bune şi cele rele ale acestei lumi, aşa şi existența viitoare a sufletelor noastre va primi soarta proprie pentru fiecare stare".

Fericitul Ieronim, scrie: „Se arată foarte clar că sfârşitul şi distrugerea lumii nu înseamnă transformarea ei în nimic, ci o schimbare în bine. Cu aceeaşi figură de stil scrie şi în altă parte: „Şi luna va străluci ca soarele, iar soarele va străluci de şapte ori mai mult, ca lumina a şapte zile, în ziua când Domnul va lega rana poporului Său şi va tămădui vânătăile de pe trupul lui." (Is.30. 26) ceea ce arată nu distrugerea a ceea ce a fost înainte, ci schimbarea în mai bine. Să judecăm despre cele spuse: Chipul trece, dar nu şi ființa. Acelaşi lucru îl exprimă şi sfântul Petru–„nu a spus: vom vedea alte ceruri şi alt

pământ, ci vechi şi străvechi, dar schimbate în mai bine".

Acelaşi lucru ne învaţă: Iustin Mucenicul, Atenagora, Taţian, Teofil de Antiohia, Minuciu Felix, Ippolit, Metodiu şi alţii. Cel de-al cincilea Sinod ecumenic, contestând diferite rătăciri ale origeniştilor, i-a condamnat în mod public atât pe ei, cât şi învăţăturile lor mincinoase, despre lumea materială care „nu se va schimba doar, ci se va distruge cu desăvârşire" (Teologia lui Macarie).

Istoria existenţei lumii prezintă trei perioade mari. Din mâinile Creatorului, Izvorul iubirii, toate au ieşit după propria Lui mărturie, „bune foarte", adică perfect şi frumos, atât cât a fost necesar pentru prima dată. Dacă toată creaţia nu ar fi frumoasă şi perfectă, atunci în ce ar consta acea neorânduială a lumii după căderea în păcat a strămoşilor noştri? În creaţia Domnului vedem o ordine perfectă a tuturor lucrurilor şi o construcţie armonioasă a fiecărui obiect. Fiecare obiect este destinat pentru o slujire mai joasă sau mai înaltă în împărăţia naturii. În împărăţia naturii, la fel ca în casa unui stăpân prudent şi înţelept, totul este construit în mod plăcut şi după grad, adică cel de jos îi slujeşte nemijlocit celui de sus, după rangul său. Fiinţele anorganice le slujesc în mod primordial pe cele organice, iar acestea pe cele simţite, iar cele simţite înţelepţilor: acestea din urmă sânt desemnate pentru slujirea Domnului, într-un mod măreţ, nemijlocit şi în mod văzut, Căruia toţi îi slujesc într-un mod mijlocit sau nemijlocit.

Duhul Sfânt dă viaţă la toată lumea, fără de El totul ar fi mort. Prin urmare, în creaţia Domnului conţinutul principal este lumea moral-spirituală, de care depinde şi compoziţia lumii fizice. Aşa a fost la început, imediat după crearea lumii, armonia şi unitatea în întreaga creaţie erau foarte bune.

Totul a fost supus omului, fiinţei moral-spirituale; totul lucra pentru el, iar natura fizică era în acord deplin cu natura moral-spirituală. Atunci cerul şi pământul, adică atmosfera şi toate apariţiile ei au fost într-o atitudine

taborică pentru om.

Stricăciunea în natura moral-spirituală s-a produs şi s-a răspândit imediat prin toată creaţia sa, prin toată natura fizică, văzută. Gândirea unitară s-a ruinat, a căzut armonia, totul a ajuns într-o stare străină iubirii, totul s-a ridicat cu precădere asupra vinovatului acestei stări de fapt-omul, de la care, am putea spune, s-a răspândit veninul prin toată lumea, schimbând starea lui de fericire într-o stare ce se află sub mânia lui Dumnezeu. În prezent toată lumea stă în răutate (1 In. 5. 19), după cum mărturiseşte cuvântul Domnului, fiindcă aceasta s-a petrecut după căderea strămoşilor în păcat; prin urmare, până la căderea din lumea morală, lumea nu stătea în răutate, ci trăia adevărul.

Cuvântul Domnului ne descrie trei perioade de existenţă a lumii:

1) până la căderea în păcat,

2) după căderea în păcat şi

3) după reînnoire. Prima stare a lumii, sau prima perioadă a existenţei sale este caracterizată de Însuşi Dumnezeu că totul era foarte bun. Prin îndeplinirea legii, după cum este menirea morală a fiecărei creaţii, ea se termină cu fericirea ei. Încălcarea legii a aşezat creaţia în stare de imoralitate, prin urmare este contrară stării de fericire.

După voia Dumnezeului Creator, totul slujea unul altuia, totul a depins unul de altul şi în atitudinea reciprocă se realiza fericirea particulară în întregul ei. În afară de iubire şi îndeplinirea legilor, nu a mai fost nimic. Totul se străduia să-şi îndeplinească scopul său şi din această străduinţă s-a realizat viaţa şi fericirea. Dezacorduri nu puteau fi pentru că erau contradictorii cuvintelor lui Dumnezeu, că „toate erau bune foarte”.

Dumnezeu Creatorul este în mijlocul creaţiei sale. Lumea moral-spirituală şi cea fizică trebuie să îndeplinească tot ceea ce le-a fost rânduit, acţionând reciproc una asupra celeilalte, ca şi cum ar forma din mai

multe părți un tot unitar. Legea activității celor două lumi constă în îndeplinirea voinței Creatorului, atingerea scopului pentru care au fost create şi străduința către desăvârşire. Reprezentanții activității Domnului sau ai întregii Sale creații, ființele moral spirituale, duhuri şi suflete, îngerii şi oamenii, fac parte din familia unicului Tată, din împărăția unui împărat sânt creați şi trăiesc pentru un singur scop, având una şi aceeaşi lege şi o singură natură.

Gândirea unică a fost cea care i-a unit pe îngeri cu strămoşii noştri, întreaga omenire trebuia unită, dacă nu ar fi urmat căderea în păcat. Omul, unit în mod tainic din trup şi suflet, a format în mod decisiv un întreg; trupul şi sufletul au acționat în mod reciproc unul asupra celuilalt mergând într-o direcție fericită. Acest adevăr se descrie de la sine, de la starea actuală a omului, în care duhul se ridică asupra trupului, iar trupul asupra duhului, după cum spune Domnul nostru Iisus Hristos: „Duhul este osârduitor, iar trupul neputincios" (Mat. 26. 41). Aceasta este moralitatea stării omului şi a lumii de azi; prin urmare, aceasta ar fi fost firesc în prima perioadă a stării omului şi a lumii, atunci când totul a fost bine. Dacă şi astăzi, într-un mod uimitor se observă unirea, armonia între cele două naturi cea văzută şi cea nevăzută, morală şi fizică, o atitudine reciprocă şi o influență reciprocă a unei naturi asupra celeilalte, atunci cum să nu admiți o activitate reciprocă de bucurie a acestor două naturi între ele până la apariția răului pe pământ?

Chiar dacă şi acum, când totul este bolnav şi când totul suspină, noi vedem o atitudine benefică a unei vremi însorite asupra stării sufletului uman, iar împreună cu aceasta şi asupra naturii văzute a trupului. În vreme însorită, se spune că şi sufletul parcă este mai vesel, mai bucuros, iar împreună cu acestea vitalitatea sufletului şi a trupului ajung într-o stare de activitate mai aparte; parcă se reflectă o oarecare bucurie atât asupra sufletului, cât şi asupra trupului. Şi în mod invers: vremea

posomorâtă, cețoasă, ploioasă, aduce trupul şi sufletul omului într-o stare inactivă: în sufletul lui se petrece o mâhnire, o tristețe ce atrag şi trupul către inactivitate. Mai pe scurt, o vreme plăcută este benefică şi acționează asupra întregului organism al omului, iar cea rea produce în organismul omului o activitate dăunătoare, sufletul este trist, iar trupul devine mai neputincios. Atât cei bolnavi, cât şi cei sănătoşi, împotriva dorinței şi voinței lor, simt starea vremii, a atmosferei. Trupul suprasaturat împiedică activitatea duhului, iar buna dispoziție a duhului, produce în trup râvnă şi poftă de lucru, aşa că şi activitatea exterioară se umple cu o bucurie de neînțeles. În acest fel, din starea actuală a lumii şi a omului, noi concluzionăm fără a greşi şi cu sprijinul aceleiaşi mărturii din Revelația Domnului, că în prima perioadă de existență a lumii „totul este bun cu desăvârşire"; sfârşim prin a spune că este o minunată armonie între toate părțile creației lui Dumnezeu, prin care nu era posibilă decât fericirea.

Aşadar, tot ce a fost creat de Dumnezeu, având coroana sa omul, fericirea, stăruința către desăvârşire este viața veşnică în împărăția lui Dumnezeu, a Domnului nostru Iisus Hristos, viața în toate creațiile Lui, viața în raiul ce a fost pentru prima dată pe pământ, unde totul respira în acord, fericire, totul slujea cu bucurie şi iubire unul altuia, unde cerul şi pământul se aflau în legătură şi armonie cu lumea moral-spirituală (cu strămoşii noştri), sau natura fizică în legătură cu natura spirituală, aşa cum este şi în om sufletul cu trupul.

Această primă perioadă de existență a lumii, cu nevinovăția ei, cu starea fără de păcat şi de fericire a ei, cu un caracter şi cu o particularitate remarcabilă, este mărturisită de Însuşi Dumnezeu prin expresia: „bune foarte". Cuvântul „bun" exclude în totalitate ideea de „rău". Dar a durat oare mult această primă perioadă de existență a lumii, adică starea ei de fericire şi care a fost gradul şi măsura de fericire a lumii? Cuvântul Domnului

nu a descris taina aceasta.

Încălcarea legii Domnului, a unei legi morale a fost urmată nu de nimicirea vinovaților şi a lumii, ci doar de o pedeapsă dreaptă. A urmat pedeapsa şi nimicirea a ceea ce trebuie să existe veşnic. Pedeapsa nu este distrugerea, ci suspendarea existenței.

Din caracterul celei de-a doua perioade este descris faptul că fericirea din prima perioadă este pierdută şi răul, care în prima perioadă a lipsit cu desăvârşire, acum domneşte în lume în aşa fel încât şi binele nu rămâne fără ca răul să se amestece: „toată lumea aceasta stă în răutate!" Iată caracterul sau însuşirea deosebită a celei de-a doua perioade de existență a lumii.

O dată cu căderea strămoşilor în păcat, s-a schimbat imediat toată natura văzută în însuşirea ei:

1) trupul s-a ridicat asupra duhului,

2) pământul şi-a schimbat roadele sale, iar prin schimbarea însuşirii pământului, ce a căzut pradă blestemului, s-a schimbat şi atmosfera, s-a schimbat cerul şi pământul, iar fiarele sălbatice s-au răzbunat asupra fostului lor stăpân şi aşa mai departe.

A doua ordine a lumii, sau cea de-a doua perioadă a existenței sale, are caracterul său deosebit, contrar situației în care se afla în prima perioadă şi este exprimată în Sfânta Scriptură: „toată lumea stă în răutate". O dată viața dăruită lumii nu este retrasă, dar viața şi fericirea sau fericirea vieții s-a schimbat în viața durerii şi a plângerii. Tot ce formează fericirea este retras pentru încălcarea legii. Spre exemplu, cât de des, în mod voluntar ne distrugem sănătatea şi cădem pradă bolilor.

Natura moral-spirituală şi cea fizică a omului s-a unit strâns una cu alta, formând un trup însuflețit, sau un duh întrupat. Astăzi nu este cum a fost înainte; astăzi după cuvintele apostolul Pavel, s-a ridicat o parte a omului asupra celeilalte: duhul se războieşte cu trupul, iar trupul cu duhul, iar omul foarte des face ceea ce nu vrea, ci ceea ce urăşte, îndeplinind voința trupului, subjugând şi

duhul său.

Atunci când cele două naturi ale omului acționează în mod reciproc una asupra celeilalte, atunci şi lumea fizică se află în unire, armonie şi într-o atitudine reciprocă cu lumea moral-spirituală, adică cu ființele sale, care au fost însuflețite de acelaşi Duh Sfânt, acela care dă viață lumii întregi. Schimbarea din lumea morală nu a rămas fără atitudine față de lumea nevăzută, cea fizică. În timpul chinurilor Omului Dumnezeu, pământul s-a cutremurat, catapeteasma bisericii s-a sfâşiat în două, pietrele s-au despicat, soarele s-a întunecat şi mulți morți au înviat. Dezordinea lumii morale a ajuns până la limitele sale şi s-a reflectat în natura fizică văzută, prin marele potop, după mărturia cuvântului lui Dumnezeu.

Prin căderea strămoşilor noştri în păcat a început cea de-a doua perioadă de existență a lumii, printr-o dezordine în lumea morală (neascultarea de Dumnezeu Creatorul). Iar după aceea au urmat din ce în ce mai multe schimbări şi în natura fizică, care s-au desăvârşit în evenimentul lumii, potopul, care a schimbat definitiv pământul, cerul şi atmosfera. După potop, cerul şi pământul din trecut au dispărut; apa a schimbat pământul, iar pământul se găseşte totdeauna în unire cu atmosfera; prin urmare a urmat şi schimbarea cerului, a atmosferei. Şi atunci au apărut, după cuvântul Apostolului, „cerul şi pământul de astăzi", starea lumii ce stă în răutate, străină adevărului, despre care nu se mai poate spune, că cerul şi pământul din prezent „este bun cu desăvârşire", pentru că pământul este lipsit de binecuvântare, blestemat, iar toate stihiile aeriene sânt în vrăjmăşie cu pământul.

Important şi foarte important față de prima perioadă de existență a lumii viața oamenilor, s-a micşorat, iar condițiile de viață s-au înrăutățit. Această perioadă de existență a lumii, în care a fost schimbat cerul (atmosfera) şi pământul, sânt denumite de apostolul Pavel „ACTUALE". Prin această denumire deja se susține

că, cerul şi pământul din vremurile actuale, nu sânt acelea care au fost până la potop. Cuvântul „ACTUALE" corespunde vremii actuale, prin urmare, pentru vremurile viitoare sau pentru a exprima schimbarea lumii, care va trebui să vină, găsim cuvântul „noi", prin mărturia apostolului Ioan şi apostolului Pavel.

Şi în sfârşit, va veni o a treia stare a lumii, sau a treia perioadă de existenţă a ei, unde totul va fi nou: omul, cerul şi pământul, unde va trăi numai adevărul după cum mărturiseşte apostolul Petru.

Aşadar, în cea de-a treia perioadă de existenţă a lumii toate se vor înnoi, cerul nou şi pământul nou, diferite de cele actuale. Cerul şi pământul de acum nu se vor distruge, dar se vor schimba prin mijlocirea focului, aşa cum prima perioadă de existenţă a lumii i-a cedat locul celei de-a doua perioade prin mijlocirea apei. Apa şi focul au o însemnătate tainică şi importantă, în general, în religie. Aşa cum se curăţă aurul de impurităţi din amestec prin intermediul focului, aşa şi lumea (cerul şi pământul, adică pământul şi atmosfera) vor trebui să se curețe de răutatea în care zac, prin intermediul focului, după mărturia apostolilor.

Atunci va fi un cer nou şi un pământ nou pentru omul reînnoit, în care va trăi numai adevărul pentru o lume şi un om reînnoit şi se va putea folosi expresia „este bun cu desăvârşire". Altfel nici nu poate fi. A împăca credinţa cu ştiinţa reprezintă o încercare directă a ştiinţei contemporane. Dacă toată ştiinţa este o expunere sistematică a adevărurilor, ce se referă la un obiect oarecare, atunci se înţelege că aceste adevăruri obţinute în mod ştiinţific trebuie să fie în acord cu adevărurile sincere, aşa cum a mărturisit chiar Însuşi Dumnezeu: „Eu sânt Adevărul şi fără de mine nu puteţi face nimic". Numai în vremea actuală, adevărurile sincere au început să fie întărite de învăţătura contemporană şi să ajungă în acord comun cu ştiinţa.

Apostolul Petru şi Ioan de Dumnezeu Cuvântătorul ne

mărturisesc despre o a treia perioadă de existență a lumii, printr-un cer şi pământ nou, toate schimbate. Învățăturile ştiințifice vorbesc despre o nouă organizare a universului, despre lumile moarte (prin urmare, şi planeta noastră Pământ), care pot să înceapă o nouă viață şi se pot face să fie locuite de ființa vie. Cuvântul Domnului nu spune despre moarte şi distrugerea pământului, ci mărturiseşte numai despre schimbarea lui, care se va petrece şi cu oamenii ce trăiesc pe pământ până în momentul sfârşitului lumii, adică, toți vor muri şi în acelaşi moment vor învia, într-o viziune nouă mai bună, împreună cu toți cei care au murit mai înainte. Împreună cu aceasta se va produce şi schimbarea pământului. Ştiința vede cauza care ar putea să întoarcă spre viață trupurile moarte ale lumii. Ciocnirea trupurilor poate trezi viață.

Toate credințele şi o minte sănătoasă îi mărturisesc omului despre începutul şi sfârşitul lumii, iar această idee îi aparține omului în toate stadiile lui de dezvoltare.

Aşa de exemplu, credința chinezilor despre sfârşitul lumii constă în următoarele: un oarecare Fe So, pentru prima dată a descoperit în China sare, iar cu timpul a fost recunoscut de ei ca zeu. Fe So va veni din nou pe pământ numai ca să vestească sfârşitul lumii.

În mitologia greacă antică, în unul dintre mituri este prorocirea, ca o încercare de a formula o dogmă despre sfârşitul lumii şi reînnoirea ei prin mijlocirea focului: „Cu victoria binelui asupra răului, a luminii asupra întunericului va urma sfârşitul acestei lumi, iar pentru viața viitoare această lume se va schimba în mai bună prin intermediul focului, adică lumea veche va fi arsă". Despre faptul că mai devreme sau mai târziu trebuie să vină şi sfârşitul lumii (nu în ideea de a fi scurtată sau distrusă, ci numai în schimbarea într-o lume mai bună prin intermediul focului) învăța cu 500 de ani înainte de naşterea Domnului nostru Iisus Hristos, Heraclit. El vorbea direct că planeta face mişcări de rotație nesfârşite

şi în cele din urmă va ajunge la locul de unde a pornit, care după ştiinţa sa este focul din perioada primitivă şi va arde. Dar nu se va distruge, ci numai se va schimba, pentru că din cenuşă se va naşte o lume nouă.

Democrit, creatorul concepţiei mecanice, învăţa astfel: „Dacă planetele se pot naşte, atunci ele pot să şi dispară". Dar dispariţia lor nu este în ideea de a înceta existenţa, ci aşa după cum învăţa şi Democrit că: „nimic din cele existente nu este pentru distrugere", aceasta însemnând că se va schimba numai forma, vederea, existenţa veche în cea nouă.

Ştiinţa spune că planeta noastră Terra are multe posibilităţi de a fi distrusă şi cea mai credibilă dintre toate este recunoscută că ar fi focul, care umple interiorul globului pământesc. Învăţătura că planeta va fi distrusă de foc este ideea ce ne-a fost transmisă de evreii din timpurile străvechi, iar acum este o învăţătură a Bisericii creştine şi a tuturor învăţătorilor şi scriitorilor ei.

Ştiinţa recunoaşte ca o posibilitatea vrednică de crezare ca sfârşitul lumii să fie prin intermediul focului. Este cunoscut faptul că la o adâncime de 30 m, temperatura pământului creşte cu un grad, iar la două verste şi un sfert (circa 2667 m) adâncime, temperatura va fi de circa 180 de grade, acolo apa fierbe, iar la circa 20 de verste (21.336 m) adâncime temperatura trece de 800 de grade, unde toate elementele minerale se transformă în vapori. Atunci ce temperatură trebuie să fie în centrul globului pământesc, unde de la suprafaţa pământului până în miezul (nucleul) lui se socoteşte a fi 6000 de verste (circa 64.000 de km)?! Într-adevăr, se poate prezenta cu adevărat că suprafaţa globului, pe care se construiesc oraşe şi locuinţe, nu are mai mult de 15 verste (circa 16 km) grosime şi că după această scoarţă subţire toate mineralele datorită temperaturii ridicate sânt în stare lichidă. Datele de mai sus sânt făcute după calculele anului 1860.

Pe de altă parte, este dovedit faptul că pe această

scoarță subțire a globului pământesc au loc cutremure de pământ foarte dese şi nu trec mai mult de 30 de ore, fără ca să fie un cutremur de pământ pe glob, indiferent de magnitudinea sa, fie mică, fie mare. Prin urmare, noi trăim pe o plută subțire care poate fi scufundată în orice moment în adâncurile focului!... („Istoria cerului" de Flammarion, pg.520).

CAPITOLUL PATRU
A DOUA PERIOADĂ A VIEȚII VEŞNICE DE DINCOLO DE MORMÂNT

DEFINIREA VIEȚII DIN RAI DIN CEA DE-A DOUA PERIOADĂ. DESCRIEREA LOCULUI UNDE SE GĂSESC CEI SFINȚI, ÎN CEA DE-A DOUA PERIOADĂ. TREPTELE FERICIRII. FERICIREA TRUPULUI ŞI A SUFLETULUI. FERICIREA DESĂVÂRŞITĂ ŞI DEPLINĂ, ATÂT CEA INTERIOARĂ,CÂT ŞI CEA EXTERIOARĂ. VIAȚA VEŞNICĂ. VEŞNICIA FERICIRII. CARACTERUL DEOSEBIT AL VIEȚII DIN RAI DIN CEA DE-A DOUA PERIOADĂ

După reunirea sufletelor cu trupurile înviate şi după terminarea judecății de obşte va începe cea de-a doua perioadă a vieții nesfârşite de dincolo de mormânt: nu numai a sufletelor, cum a fost în prima perioadă, ci o viață veşnică a unui om nou, deplin, format din trup şi suflet.

Perioada a doua a vieții de dincolo de mormânt, ne descrie două stări ale sufletelor, mântuiți şi osândiți, unificați cu trupurile lor înviate, pentru viața veşnică, sau pentru moartea veşnică.

În cea de-a doua perioadă a vieții veşnice de dincolo de mormânt este o continuare a dezvoltării nesfârşite a

stării sufletului (bun, sau rău) dobândită de suflet pe pământ şi cu care a trecut în lumea de dincolo de mormânt. Cele dobândite de suflet pe pământ, definesc şi caracterul vieţii de dincolo de mormânt şi locul unde va fi. Locul, natura şi mediul ce îl înconjoară trebuie să corespundă naturii sufletului şi însuşirilor dobândite şi formate în viaţa lui de pe pământ.

O dată cu înţelegerea sensului de veşnicie, nedespărţit este şi sensul de viaţă veşnică. Dacă viaţa constă în dezvoltare, atunci dezvoltarea se poate opri numai o dată cu terminarea vieţii. Dar aşa cum viaţa este veşnică şi dezvoltarea este veşnică şi nu se schimbă niciodată, fie bună, fie rea. Prin urmare, viaţa din rai o formează dezvoltarea veşnică îndreptată într-o direcţie unică, numai înspre cea a binelui. Obiectul de activitate pentru minte, voinţă şi inimă va fi bun, adevărat şi pentru Dumnezeu.

După terminarea judecăţii drepte a lui Dumnezeu, care se va săvârşi asupra omului deplin, ce va fi format din nou din duh, trup şi suflet, va deveni o existenţă veşnică a unui om desăvârşit şi deplin, chipul căruia îl vedem în Domnul nostru Iisus Hristos, cel care a înviat din morţi şi are în Sine trup în carne şi oase. Atunci şi trupul nostru actual fragil, după înviere, va fi format de asemenea din carne şi oase, aceleaşi, care se găsesc în Noul Adam, Domnul nostru Iisus Hristos.

Nevinovata stare de fericire a strămoşilor noştri până la căderea lor în păcat şi natura înconjurătoare au fost corespunzătoare (pământul) pentru că locul unde au trăit ei a fost raiul de pe pământ. Nimic nu încălca fericirea lor; nimic nu va încălca fericirea celor mântuiţi în împărăţia cerurilor, din cea de-a doua perioadă pe pământul schimbat şi reînnoit, pentru că acea răutate în care stă lumea se va distruge, iar duşmanul va fi zăvorât împreună cu cei păcătoşi în gheena. Peste tot unde împărăţeşte adevărul, pacea şi bucuria, acolo este şi împărăţia cerurilor care nu are limite, aşa cum şi

Dumnezeu este pretutindeni.

Dacă în împărăția îmbelșugată a lui Hristos pământul a fost locul unde au trăit și trăiesc creștinii, atunci nu este nici o îndoială că aceeași împărăție a lui Hristos (2.Pet. 1, 11; 2Tim. 4, 18; Apoc. 1, 9) cu pământul reînnoit, cu creștinii și cu toți îngerii formează în ceruri împărăția Lui, împărăția măreției, care după mărturiile apostolului Petru și Ioan de Dumnezeu Cuvântătorul, vor fi nu cum au fost anterior, ci un cer și un pământ nou, unde împărățește Dumnezeu cu Sfinții și îngerii Săi și unde nu mai este nimic în afară de adevăr, pace și bucurie, așa cum a fost la început până la căderea lui Adam și a Evei.

Așadar, dacă a fost posibil să existe un loc fericit, în raiul de pe pământ pentru primii oameni, atunci de ce ar fi imposibil ca pământul să fie locul pentru cei mântuiți din noul veac, cel veșnic? Cu atât mai mult, cu cât cerul și pământul de azi, cu toate frumusețile sale, iau chiar Cuvântul Domnului ca chip și asemănare, simbolul celor ce trec în viața viitoare a bucuriei, din împărăția măreției. Dar chiar și trupul strămoșilor noștri, luat din pământ și însuflețit, a fost desemnat pentru viața veșnică cu sufletul lor, iar raiul unde au trăit strămoșii fără de păcat a fost spiritual pentru suflet și simțit pentru un trup ușor și subțire. Așa după cum a fost creat omul pentru veșnicie atât prin trup, cât și prin suflet, așa în mod sigur este creat și primul și ultimul loc unde să-și petreacă viața veșnică, pământul, raiul.

Tot ceea ce s-a întâmplat cu trupul și sufletul lui Adam și al Evei, s-a întâmplat și cu locul unde au trăit ei: raiul cel dulce s-a transformat în pământul muncii și al plânsului. Și aceleași animale sălbatice blânde, ascultătoare s-au făcut fioroase, urâte, învrăjbindu-se cu omul. O dată cu schimbarea morală a omului a urmat o schimbare totală. Prin urmare, o dată cu reînnoirea omului din vechime, va urma și o reînnoire a naturii stricate, iar omul nou va fi pe un pământ nou și sub un cer nou, în împărăția măreției și a cerurilor, despre care

s-a vorbit anterior în capitolul despre sfârşitul lumii.

Încheiem dezbaterea noastră prin cuvintele sfântului Ioan Gură de Aur că puţin folos ne va aduce dacă vom cunoaşte locul din univers, unde cei drepţi îşi vor duce viaţa lor cea veşnică, pe pământul actual, sau pe oricare altă planetă, sau într-alt loc al universului, unde sânt atâtea locuri minunate, despre care nici nu putem să ne închipuim. Este suficient ca un creştin să cunoască cum că un asemenea loc activ există şi umbra lui o poate privi în interiorul său; dar unde anume se găseşte locul acesta este o întrebare ce iese din limitele ştiinţei umane, prin urmare nu constituie o necesitate în ceea ce priveşte mântuirea. Ştiinţa are limitele ei, pe care mintea omului nu are putere să le depăşească. Nu vom căuta locul unde se găseşte împărăţia cerurilor, aceasta nu intră în obligaţiile noastre. Dar ne vom strădui să îndeplinim legea care este obligaţia unui creştin: înainte de toate trebuie căutată împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui, adică prin toate puterile noastre să ne străduim să obţinem, să câştigăm, să primim împărăţia cerurilor, indiferent unde s-ar găsi ea. Ea este în interiorul şi în exteriorul nostru; ea este în ceruri, pe pământ, este pretutindeni, numai acolo unde este Dumnezeu, căci „aflându-ne în iubire, ne aflăm în Dumnezeu, iar Dumnezeu se găseşte în noi", iată învăţătura Bisericii creştine, despre locul unde se găseşte împărăţia lui Dumnezeu în univers.

În împărăţia cerurilor nu este nici soare, nici lună, nici stele; ea, adică împărăţia cerurilor, este iluminată de măreţia Domnului (Apoc.21. 11) şi unica lumină ce luminează totul este Domnul nostru Iisus Hristos (vers.23). Acolo nu este nici o senzaţie de zăpuşeală (7, 16), nici de ger, nici de foame, nici de sete, nici de întunericul nopţii (12, 5).

Acolo nu o să fie tristeţe, mâhnire, durere, gemete, suspine şi nici ispitiri. Nu există nici frică, nici deznădejde, nici despărţire de cei apropiaţi şi nici

moarte. Acolo o să fie o zi însorită veşnic, ce înfloreşte veşnic luminată de Însuşi Domnul Dumnezeu (vers. 5); acolo cerul şi pământul sânt noi (21,1); acolo este împărăţia vieţii fericite nemuritoare şi această viaţă este susţinută de apa vie şi de pomul vieţii (22, 1. 2.). Pomul vieţii este Iisus Hristos, iar apa vieţii este abundenţa nesecată a darurilor nepreţuite şi nenumărate ale Duhului Sfânt. Prin aceste conlucrări ale acestor mijloace atotputernice, sufletele celor drepţi vor fi învrednicite să vadă faţă către faţă pe Dumnezeu (vers.4), de vederea Căruia ca de la un izvor nesecat depinde toată fericirea, atât cea interioară, cât şi cea exterioară. Împărăţia terestră(a harului) se va termina şi va începe împărăţia slavei, în care cei drepţi vor fi urmaşi ai acestei împărăţii ce le-a fost pregătită încă de la zidirea lumii (Mat. 25, 34), acolo unde mintea omului nu se va supune greşelilor şi nici rătăcirilor, ci va contempla în mod clar adevărurile şi se va încânta de cunoaşterea lor.

Voinţa, fără să se încline în faţa unui caracter vicios, va avea un simţ de îndulcire înaltă, de supunere la voinţa Domnului; dorinţa inimii va fi mulţumită deplin, contemplând măreţia Domnului precum şi vederea cuprinsă de încântarea de a se afla faţă în faţă cu Mântuitorul nostru Iisus Hristos şi de a-L vedea aşa cum este El (1In. 3, 2; 1 Cor. 8,12). Auzul nu va înceta să se delecteze de cântările cetelor de îngeri; mirosul se va îmbăta de miresme plăcute ce nu pot fi exprimate; gustul va fi în deplină îndulcire. Aşa că oricine care este vrednic să urmeze în împărăţia cerurilor, va avea un simţ constant în sine, o stare de mulţumire în toate atitudinile sale, de parcă s-ar fi scufundat într-un sezon al bucuriilor nemuritoare de încântări şi delectare (Cuv. la Înmormîntare, de Anatolie, pg.246).

Sfântul Ioan Gură de Aur scrie despre o viaţă nouă şi fericită a celor drepţi din cea de-a doua perioadă următoarele: „Pentru a prezenta starea acelei vieţi, atât cât se poate prezenta şi pentru a o exprima corect nu se

vor găsi cuvinte potrivite; numai din ceea ce auzim, de parcă ar fi scoase din ghicituri, putem obţine câteva prezentări neclare despre ea. Se vor îndepărta, se spune, suspinul şi durerea" (Is. 35, 10).

Ce poate fi mai fericit decât această viaţă? Acolo nu trebuie să-ţi fie frică de sărăcie, de boală, nu vei vedea pe cel necăjit, nici pe cel care necăjeşte, nici pe cel iritat, nici pe cel care irită, nici pe cel ce se mânie, nici pe cel invidios, nici pe cel aprins de pofte murdare, nici pe cel care caută mijloace pentru o viaţă de supra saturare a trupului şi nici pe cel întristat din cauza autorităţilor; pentru că toată furtuna grozăviilor noastre se va linişti şi va înceta până la urmă şi totul va fi în pace, bucurie şi veselie, totul va fi calm şi liniştit, totul va fi ca o zi însorită plină de lumină şi claritate; lumina nu o să fie cum este cea de azi, ci de atâtea ori este mai luminoasă cu cât este mai luminoasă lumina soarelui faţă de lumina opaiţului. Pentru că acolo lumina nu se întunecă noaptea şi nici la apariţia norilor; nu frige şi nu arde trupul; pentru că acolo nu este noapte, nici seară, nici frig, nici zăpuşeală şi nici un alt fel de schimbare a vremii; doar o altă stare pe care nu o pot înţelege decât cei vrednici.

Acolo nu este nici bătrâneţe, nici neputinţele bătrâneţii; căci tot ce se supune putrezirii este îndepărtat, pentru că peste tot domneşte măreţia neputrezirii. Dar mai important decât toate este delectarea neîntreruptă în comuniunea cu Hristos, împreună cu îngerii, arhanghelii şi cu alte puteri înalte.

Privind acum spre cer nici prin gând nu-ţi trece că el este mai sus decât toate cerurile. Închipuie-ţi toată creaţia schimbată, pentru că ea nu va rămâne aşa, ci va fi cu mult mai frumoasă şi mai luminoasă. Cu cât aurul străluceşte mai mult decât plumbul, cu atât creaţia de atunci va fi mai bună decât cea din prezent, aşa după cum spune sfântul apostol Pavel: „că toate făpturile se vor elibera de muncile putrezirii". Astăzi creaţia este supusă putrezirii şi suferă multe suferinţe care reprezintă

o însuşire a trupului omenesc; dar atunci, eliberându-se de toate acestea, ne va prezenta binefacerile neputrezirii. Aşa după cum toată creaţia va primi un trup nou care nu va putrezi, atunci şi ea se va reînnoi către mai bine. Nu va mai fi nici o luptă pentru nimic şi nici o îndoială; pentru că va fi o mare înţelegere între cetele Sfinţilor din cauza gândirii continue şi la fel a tuturor. Acolo nu trebuie să te temi nici de diavoli, nici de uneltirile demonice, nici de pericolul gheenei, nici de moarte, nu de cea actuală, nici de cea care o să fie cu mult mai groaznică decât cea de acum; toate de felul acesta nu vor mai fi.

La fericirea sufletelor celor sfinţi din împărăţia cerurilor, se vor adăuga şi faptele lor de binefacere de pe pământ: credinţa lor, iubirea lor de oameni, iubirea de adevăr, toate vor înflori în împărăţia iubirii veşnice, a adevărului şi bunătăţii veşnice.

În Apocalipsă se spune că, faptele celor drepţi îi vor urma şi în împărăţia cerurilor: „Faptele lor îi urmează" (Apoc. 14, 13). Toate simţurile lor binefăcătoare şi cuvioase, străduinţa şi sensul lor în această lume sânt cunoscute ca fiind fapte sfinte şi ele vor rămâne nedespărţite de sufletele lor şi în altă lume. Câte simţăminte minunate îi copleşesc pe cei ce trăiesc în Dumnezeu din roadele spirituale, care după socoteala apostolului Pavel sânt: iubirea, bucuria, pacea, îndelungă răbdarea, bunătate, facerea de bine, credinţa, blândeţea şi înfrânarea (Gal. 5. 22. 23). Toate acele roade sufleteşti vor intra cu sufletele sfinte în împărăţia cerurilor şi în mod sigur vor primi o desăvârşire nouă şi vor dubla fericirea acestora.

Fericirea celor drepţi din rai din cea de-a doua perioadă va fi o fericire atât pentru suflet, cât şi pentru trup. Ei se vor delecta şi se vor bucura atât prin trup, cât şi sufleteşte, aşa după cum mărturiseşte proorocul Isaia care spune: „Pe pământ vor câştiga îndoit", adică se vor bucura prin măreţia sufletului şi cea a trupului. În afară de duh şi după învierea trupului său, omul va avea şi

două naturi: sufletul şi un trup nou şi subţire. Şi aşa cum au participat la faptele omului duhul, sufletul şi trupul, atunci şi răsplata de dincolo de mormânt, după învăţăturile apostolului Pavel: „va primi fiecare ceea ce a făcut împreună cu trupul, ori bine, ori rău", aşadar, răsplata va fi pentru trup şi pentru suflet. Va fi o fericire spirituală interioară şi exterioară, corespunzătoare unui trup nou şi subţire, un trup eteric.

După cum se spune, acest simţ de fericire exterioară formează:

1) natura raiului, unde sufletul niciodată şi nicăieri nu a văzut şi nici nu a auzit de o asemenea frumuseţe şi de aceea nici nu se poate exprima, după cum mărturiseşte apostolul Pavel şi

2) comuniunea sufletelor sfinte şi a sfinţilor îngeri.

Învăţătura Domnului nostru Iisus Hristos despre fericirea cerească arată că: „în casa Tatălui ceresc sânt multe lăcaşuri". Aceste cuvinte ale Domnului nu trebuie privite ca diferite stadii de fericire în împărăţia cerurilor. Ele, după cum scrie arhimandritul Mihail în predica lui de la Evanghelia din acel loc, reprezintă numai un mare număr de lăcaşuri, un loc larg unde ar putea încăpea multe.

Învăţătura Domnului nostru Iisus Hristos despre diferite stadii de fericire se bazează pe alte cuvinte spuse de El: „Iertate sunt păcatele ei cele multe, căci mult a iubit; dar cui i se iartă puţin, acela iubeşte puţin" (Lc. 7. 47). Iată care este mărturia pentru răsplată, că ea nu este în aceeaşi măsură pentru toţi: „va veni Fiul Omului în toată măreţia Tatălui său şi cu îngerii Săi şi atunci va răsplăti pe fiecare după faptele sale". Aşa după cum faptele sânt diferite, aşa şi răsplata este diferită, aşadar cum una şi aceeaşi faptă de bine poate avea o treaptă mai mare sau mai mică de apreciere, aşa şi răsplata poate avea mai multe trepte de apreciere: „Cel ce vă primeşte pe voi, pe Mine mă primeşte, iar cel ce mă primeşte pe Mine, primeşte pe Cel ce M-a trimis. Cel care

primeşte un proroc, în numele prorocului primeşte răsplată de proroc; cel care primeşte un neprihănit, în numele lui va primi răsplata unui neprihănit. Şi oricine va da de băut numai un pahar cu apă rece unuia dintre aceşti micuţi, adevărat vă spun, nu-şi va pierde răsplata" (Mt. 10. 40-42. Şi în pilda despre talanţi (Luc. 19. 17-26.) se mărturiseşte despre treptele de răsplătire. Toţi vor primi răsplată, dar nu toţi în aceeaşi măsură.

Despre acelaşi lucru scrie şi apostolul Pavel: „Nu tot trupul este acelaşi trup: un trup este pentru oameni, altul pentru animale, altul este pentru peşti, altul este pentru păsări. Şi trupurile cereşti, şi trupurile pământene: dar o măreţie este pentru cele cereşti, şi alta pentru cele de pe pământ. Una este măreţia soarelui, alta este a lunii şi alta este măreţia stelelor; şi stelele între ele diferă în măreţie. Aşa este şi cu învierea morţilor". Despre răsplata diferită scrie şi în alt loc: Dumnezeu va răsplăti pe fiecare după faptele sale.

La fericire la fel ca şi la chinuri, participă atât trupul cât şi sufletul. Starea de fericire a celor drepţi, sfântul Apostol o echivalează cu stelele strălucitoare, dar atâta timp cât şi stelele nu au aceeaşi stare de strălucire, atunci se impune concluzia, că vor fi diferite trepte de fericire a celor drepţi. Toate sublinierile posibile, care se prezintă în Sfânta Scriptură, fericirea viitoare a celor drepţi, pot fi aduse către două reprezentări importante: fericirea interioară ce se desăvârşeşte în sine şi fericirea exterioară din diferite atitudini ale fiinţelor, atât a celor trupeşti cât şi a celor spirituale. Din unificarea acestor două viziuni de fericire se formează o fericire deplină şi desăvârşită.

Omul ca fiinţă inteligentă, morală se cunoaşte pe sine, acţionează autonom, singur îşi deschide începutul fericirii sale. Natura lui este construită în aşa fel, încât el trebuie să găsească în interiorul său izvoare de mulţumire şi, prin anumite condiţii, el nu poate să nu aibă sentimentul de fericire. Pentru că în compoziţia celor

create de Dumnezeu, el este numai o parte mică, iar alte ființe cum sânt cele spirituale şi cele trupeşti pot avea şi chiar au diferite atitudini față de el. Ultimele având în vedere că sânt conforme, sau nu sânt conforme cu direcționarea propriilor puteri şi distribuirea lor, pot reduce sau mări satisfacerea lor interioară. Fericirea deplină a omului va fi atunci când el împreună cu simțirea sa interioară de mulțumire, va avea şi pe dinafară o atitudine plăcută, pentru a atrage şi alte ființe.

Aceste două viziuni ale fericirii, după cuvântul Domnului, într-o mare măsură i le atribuie după moarte aceluia ce se străduieşte să câştige dreptul asupra lor, printr-o viață curată şi în sfințenia activităților lui.

Asemenea oameni se vor delecta cu fericirea interioară; pentru că vor recunoaşte şi vor avea o senzație de înaltă desăvârşire în ei şi un acord reciproc excelent ce acționează asupra puterilor spirituale şi trupeşti; şi de fericirea exterioară, pentru că se vor găsi în cea mai armonioasă şi cea mai plăcută atitudine, se vor bucura cu alte ființe care îi înconjoară.

Trupul şi sufletul formează omul, iar trupul este o imprescriptibilă şi permanentă avuție a sufletului, o parte strict necesară pentru om. Acela Care l-a creat pe om şi l-a menit fericirii, l-a creat din suflet şi trup; prin urmare, ca ființa lui să fie deplină şi pentru ca fericirea să fie deplină, este necesar ca trupul şi sufletul să existe în permanență împreună. Aşa a şi fost creat înainte: omul prin sufletul său a fost nemuritor, dar nici prin trupul său nu a fost muritor, iar partea lui simțită, prin rostuirea Creatorului, nu trebuia să se supună deloc distrugerii sale, ci în mod treptat, subțiindu-se către desăvârşire, împreună cu desăvârşirea sufletului trebuia să se înalțe, am putea spune spre însuflețire.

Numai păcatul, care s-a revărsat din suflet, a stricat ființa trupului, aşa că el a fost supus putrezirii şi distrugerii sale. Totuşi, puterea destinației Dumnezeieşti, referitoare la trup a rămas neschimbată şi în starea lui

actuală de putrezire. Căci prin toate schimbările pe care le suferă în continuu prin influența asupra lui a unor pricini exterioare, prin toată puterea morții ce acționează în el, prin neputință şi boală, în profunzimea ființei sale va rămâne totdeauna o parte neobservată din sămânța nemuririi, care cu atât mai mult se dezvoltă şi se deschide, cu cât slăbeşte şi putrezeşte compoziția lui pământeană. Din această sămânță, împreună cu rămăşițele pământeşti ce se pun în pământ, la o vreme cunoscută, omului îi va creşte un trup nou. Vorbind despre legătura vieții actuale cu cea din viitor, care nu este altceva decât continuarea vieții actuale, trebuie subliniat adevărul că starea morală a omului este o stare de corespondență cu viața de dincolo de mormânt: bună, sau rea.

Orientării bune a sufletului pe pământ îi corespunde dincolo de mormânt o stare fericită din rai, o stare a adevărului, a păcii şi a bucuriei. O asemenea stare a sufletului pe pământ, care trăieşte în frică de Dumnezeu şi după legile lui, este o stare pe care Însuşi Iisus Hristos o numeşte starea de înviere morală. Sufletul trăieşte şi nu moare în veci, iar moartea văzută a trupului este o trecere a sufletului în starea de viață fericită. Iată de ce orice binefăcător îşi umple sufletul de o bucurie nepământeană; sufletul se delectează cu ceea ce este pregătit pentru cei care iubesc şi totodată se tem de Dumnezeu. Şi în mod invers, toate piedicile pun sufletul într-o stare imorală, de înverşunare şi deznădejde.

În general, viața sufletului constă în conştiință. După învățătura cuvântului lui Dumnezeu, viața sufletului constă în primul rând într-o conştiință deplină în credința în Creatorul său, Izvorul vieții, Dumnezeu şi în Sfânta Treime cea Una. Această cunoaştere, unindu-l pe om cu Dumnezeu, formează viața veşnică, aşa cum ne învață despre aceasta chiar Însuşi Domnul nostru Iisus Hristos: „cel care crede în Mine nu va muri, ci va trăi în veci". Chiar Dumnezeu i-a dat o definire vieții veşnice: „Aceasta

este viața veşnică, ca să Te cunoască pe Tine singurul Dumnezeu adevărat şi pe lisus Hristos pe care Tu L-ai trimis" (In. 17. 3).

Viața veşnică constă în cunoaşterea Tatălui Ceresc, ca unicul şi adevăratul Dumnezeu şi în cunoaşterea celui trimis de El, lisus Hristos sau Mesia. Adevărata cunoaştere este bazată pe credință, pe o cunoaştere vie şi activă şi nu pe una de judecare şi de răceală, care pătrunde toate însuşirile sufletului. Cunoaşterea unită cu credința, vor primi după merit răscumpărarea Mântuitorului, Trimisul unicului şi adevăratului Dumnezeu. De aceea o asemenea cunoaştere este o viață veşnică, pentru că pune omul într-o unire sufletească cu izvorul vieții veşnice, cu Dumnezeu şi lisus Hristos (In. 17. 3.9). Aici se înțelege cunoaşterea Domnului, nu numai ştiințifică şi teoretică, ci, în special, o cunoaştere practică a Domnului, exprimată prin fapte.

Conținutul cunoaşterii, sau a vieții sufletului, o viață ce se dezvoltă din ce în ce mai departe este compus din:

1) iubirea de Dumnezeu,

2) contemplarea Lui,

3) recunoaşterea Lui,

4) încercările Lui şi

5) proslăvirea Lui, atât pe pământ, pentru că aceasta este viața sufletului, cât şi dincolo de mormânt, unde viața nu este altceva decât o dezvoltare pe mai departe a conştiinței, a acelor părți din viață, fără de care viața nu mai este viață, ci moarte.

Încă de pe pământ omul începe să trăiască o viață veşnică. Chiar de el însuşi depinde viața, ca un rod al credinței lui. Cel credincios, recunoscător, în veci nu moare, pentru că el se află în Dumnezeu şi Dumnezeu se află în el.

În Sfânta Scriptură, fericirea celor drepți se numeşte în mod direct "veşnică" şi anume: a) viața veşnică; „Şi Eu le dau viață veşnică şi nu vor pieri în veac, şi din mâna Mea nimeni nu le va răpi. " (In. 10. 28). „Eu sânt viața şi

învierea: cel care crede în Mine chiar dacă va muri, va învia. Şi tot cel ce trăieşte şi crede în Mine, în veci nu va muri" (In. 11. 25, 26). „Promisiunea ce ne-a făcut-o nouă este viața veşnică" (1 In. 2. 25). „Şi vor merge... cei drepți în viața veşnică" (Mt. 25. 46); b) împărăția veşnică a lui Iisus Hristos (2 Ptr. 1. 11); aşa o să vi se deschidă cale liberă în împărăția veşnică a Domnului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos; c) mântuirea veşnică (Ev. 5. 8, 9); d) desfătarea veşnică (9. 15); e) veşnica măreție (1Pet. 5. 10; 2Cor. 4. 17). Veşnicia fericirii este prezentată sub forma: a) comori neascunse în ceruri (Luc. 2. 33; Mat.6. 20); b) averea constantă în ceruri (Evr.10. 34); c) urmaşi ai nemuririi şi ai neputrezirii (1Pet.1. 4); d) cununa nemuritoare a măreției (5, 4); e) şederea în permanență alături de Hristos (1 Tes. 4. 17; In. 12. 26; Rom. 8. 19-29).

Despre fericirea veşnică a celor drepți au scris şi ne-au învățat toți Sfinții Părinți şi învățători ai Bisericii: Teofil din Antiohia, Efrem Sirul, Ilarie, Ioan Gură de Aur, Clement din Alexandria, Ciprian, Ambrozie, Grigorie Teologul, Vasile cel Mare şi alții.

Din înțelegerea despre Dumnezeu şi suflet izvorăşte înțelegerea despre veşnicia fericirii sau a chinurilor. Numai singur Dumnezeu este veşnic, desăvârşit pe deplin şi neschimbător; omul însă, creat de El pentru veşnicie, veşnic prin trup şi suflet se schimbă, obținând în mod constant desăvârşirea prin care se şi sfârşeşte viața lui. Schimbarea şi dezvoltarea pe mai departe înseamnă viață; prin urmare, viața este o trecere neîntreruptă dintr-o stare sufletească în alta. Acolo unde nu este dezvoltare, nu este nici viață. Aşa cum este viața de dincolo de mormânt, fericită sau în chinuri, este rodul vieții de pe pământ, atunci după legile vieții atât fericirea cât şi chinurile, nu se pot opri din dezvoltarea lor nici un moment. Dorințele sufletului nu pot fi mulțumite niciodată. Ele se schimbă prin dorințe noi şi această schimbare a dorințelor, prin existența veşnică a sufletului, va forma o schimbare veşnică, nesfârşită a

dorințelor şi satisfacerea lor în rai, pentru cei neprihăniți e fericirea veşnică, ce se va dezvolta din ce în ce mai mult în toată veşnicia ei. De aceea nu sânt şi nici nu pot fi măsuri sau limite pentru fericire şi în mod egal pentru chinurile celor păcătoşi. Aceasta este o concluzie a unei minți sănătoase despre veşnicia fericirii şi a chinurilor susținută şi de cuvântul Domnului şi prin mărturia Sfinților Părinți şi învățătorii Bisericii.

Aşadar, dincolo de mormânt, fericirea va creşte şi se va mări într-un mod constant. În mijlocul dezvoltării fericite, nu mai este vreun moment de neîmplinire a dorinței, care este în acord cu legile vieții şi cu mărturia Revelației exprimată de David: „Merge-vor din putere în putere" (Ps. 83. 8).

Sufletul fiecărui neprihănit întărindu-se în sfințenie şi bunătate se va strădui în mod continuu din ce în ce mai mult să se apropie de Dumnezeu, prin urmare, să caute o desăvârşire interioară mai mare şi această dorință a sufletului va fi împlinită neîncetat, căci în alt fel nu ar putea fi vorba de fericire. Sufletele celor drepți, crescând în desăvârşirea lor, se fac mai înțelepte şi mai sfințite şi se vor apropia din ce în ce mai aproape de desăvârşirea nesfârşită a Domnului nostru Iisus Hristos, al cărui chip şi asemănare o poartă asupra lor.

Urmaşe ale împărăției cerurilor vor fi numai sufletele nemuritoare ale celor neprihăniți. Ei trec într-o stare nouă de fericire în viața de dincolo de mormânt, sau mai simplu, într-o fericire veşnică. Această stare de dincolo de mormânt a celor neprihăniți, se numeşte în cuvântul Domnului de la început, "viața veşnică"; iar cei neprihăniți vor fi veşnic împreună cu Dumnezeu şi unul cu altul, aşa cum ne-a descris chiar Domnul nostru Iisus Hristos, care a spus că: „mulți vor veni de la răsărit şi de la apus şi se vor aşeza cu Avraam, Isaac şi Iacob în împărăția cerurilor" (Mt. 8. 11).

Acest adevăr ceresc şi Dumnezeiesc spune despre o conlocuire a celor neprihăniți în rai, după înfricoşătoarea

judecată, adică în cea de-a doua perioadă a vieții din rai de dincolo de mormânt, în care vor trăi în comun mulți reprezentanți ai țărilor din întreaga lume. Chiar cuvintele Domnului mărturisesc despre viața din rai, că acolo vor trăi numai cei credincioşi Domnului nostru Iisus Hristos, credincioşi ai tuturor popoarelor, din toate timpurile şi din toate locurile, şi nu numai evreii, aşa cum credeau ei despre ei.

Evreii contemporani cu Iisus Hristos îşi închipuiau împărăția lui Mesia şi a lui Dumnezeu din ceruri ca un ospăț, unde după obiceiurile răsăritene nu şedeau la masă, ci stăteau tolăniți. Pentru a se apropia cu câte ceva de înțelegerea lor copilărească a stării de fericire din rai, Iisus Hristos o aseamănă cu ceremonia cununiei, care este urmată de bucuria celor prezenți la această mare taină. Aşa şi în împărăția cerurilor, nu este nimic trist şi nici dureros, ci totul este îndeplinit cu bucurie sufletească şi veselie. La sărbătoarea cununiei, de obicei se îndepărtează tot ce ar putea aduce neplăceri acestei ceremonii. De aici se vede măreția de neconceput a împărăției cerurilor, preocuparea Domnului şi o iubire fără limite a Creatorului pentru creația Lui şi pentru a obține o fericire desăvârşită pentru om.

Ca o prezentare văzută despre starea gheenei pentru evrei, Iisus Hristos s-a folosit de simboluri, de exemplu, valea Hinomului (Gheenei), cuptorul babilonian; ca să-i apropie pe evrei de prezentarea fericirii din rai, lua ca simboluri cina, ospățul, cununia şi soarele, a cărui lumină împodobeşte starea neprihăniților din rai: „Atunci cei drepți vor străluci ca soarele în împărăția Tatălui lor". Prin această imagine se înțelege fericirea celor drepți din rai, în viitoarea împărăție a lui Hristos din ceruri sau împărăția lui Dumnezeu Tatăl, Căruia Fiul o să-i predea împărăția după judecata generală a întregului univers. (1Cor.15. 28).

Aici, în împărăția păcii şi a iubirii, între colocatarii săi se instaurează colegialitate, prietenie, rudenie şi o

gândire unică desăvârşită. Bucuria pentru Dumnezeu, Izvorul tuturor bucuriilor, va împlini inimile celor neprihăniţi şi va fi o bucurie veşnică ce nu va putea fi tulburată de nimic.

Fiecare vârstă are orizontul său de conştiinţă şi îi corespunde treapta ei de înţelegere. Vom încheia actualul fragment prin cuvintele apostolului Pavel, că viaţa din rai din prima perioadă, noi cei care încă mai trăim pe pământ o recunoaştem numai parţial, de parcă ar fi ghicitură. Iar în perioada a doua din viaţa de dincolo de mormânt, atât a celei din rai cât şi a celei din gheena, nu-i poţi adăuga şi nici scurta nimic. Dacă pământului şi celor ce sânt pe pământ li se pot da asemănări, simboluri în prima perioadă, cea de-a doua perioadă nu are nimic asemănător nici pe pământ, nici în ceruri, care este o anticameră a raiului, a împărăţiei cerurilor, fericirea pe care nu o pot prezenta nici cei care se află încă pe pământ, şi nici chiar aceia care deja se găsesc în ceruri. Vârsta copilăriei nu-şi poate forma o înţelegere despre starea vârstei unui bărbat desăvârşit şi despre acele satisfacţii, dureri şi bucurii care îl însoţesc pe acesta. Aceste stări ale unei vârste desăvârşite rămân pentru conştiinţa copilăriei parcă ceva învăluit în ceaţă, iar această trecere se face treptat.

Foarte multe lucruri rămân necunoscute pentru noi; nu putem explica şi nici să dăm socoteală: cum, de la ce, de ce, pentru ce? De exemplu, nu putem explica şi nici chiar închipui cum două naturi cu desăvârşire diferite, duh şi trup s-au unit atât de strâns în om încât este de neconceput, încât se poate spune fără teamă de a greşi că duhul s-a întrupat sau trupul s-a însufleţit. În acest mod, şi starea vieţii din rai, în toată deplinătatea ei, nu poate fi prezentată de nici o minte desăvârşită. Ea se descrie numai pentru cei credincioşi, dar numai ca începuturi ale viitorului de pe pământ. Şi aşa cum zorile vin înaintea zilei, aşa şi cei luminaţi de lumina binefăcătoare a lui Hristos îşi dau seama de un singur

lucru şi anume că tot ce este pe pământ este praf şi nimic în fața viitorului. Şi că cel mai adevărat, mai bun şi mai frumos de pe pământ este de abia o umbră a fericirii viitoare, ale cărei începuturi numai cei credincioşi (o parte şi atunci numai câteodată) o gustă pe pământ.

O descriere deplină a fericirii pregătite din veacuri pentru cei neprihăniți, nu numai din cea de-a doua perioadă, ci şi din prima perioadă a vieții de dincolo de mormânt, nu a putut-o face nici acela care a fost înălțat la cel de-al treilea cer, adică apostolul Pavel: „Am fost înălțat până la a treilea cer şi am auzit cuvinte de nespus, care nu pot fi redate de om".

Aceste cuvinte apostolice prefigurează doar însuşirea vieții din rai din prima perioadă, ne dau o înțelegere celor care încă trăim pe pământ despre aceea că fericirea celor neprihăniți şi frumusețea raiului nu pot fi reproduse de cei care le-au văzut, aşa cum scrie apostolul Pavel despre el, cel care a văzut şi a auzit totul în rai. Ce a văzut şi ce a auzit el în ceruri, nu a putut transmite din cauza cuvintelor neîndestulătoare în limbile vorbite pe pământ; şi chiar dacă le-ar fi redat celor născuți pe pământ, ei tot nu l-ar fi înțeles în mod sigur aşa cum nu îl pot înțelege copiii ce este Raiul acesta, cerul, locaşul celor sfinți din prima perioadă, care a fost văzut de apostolul Pavel şi de alții care au făcut voia Domnului fiind încă pe pământ, ca de exemplu sfântul Andrei cel nebun pentru Hristos şi alții.

Văzând locaşurile celor sfinți din prima perioadă, ei nu au văzut locaşurile din cea de-a doua perioadă, despre a căror frumusețe, spune apostolul Pavel mintea omului nici nu-şi poate închipui; că nu este nimic asemănător, nu numai pe pământ, dar nici în cer şi nici chiar Sfinții nu au văzut şi nu au auzit ce este pregătit de Dumnezeu pentru cei care Îl iubesc. Înseamnă că nici noi şi nici cei Sfinți nu putem să ne închipuim acea fericire care îi aşteaptă pe fiii lui Dumnezeu, pe adevărații creştini, acea fericire atât pentru suflet cât şi pentru trup. Aceste ultime

cuvinte ale Apostolului caracterizează raiul din cea de-a doua perioadă a vieții de dincolo de mormânt, a cărui frumusețe singur nu și-o poate închipui.

DESCRIEREA VIEȚII DIN GHEENA ÎN CEA DE-A DOUA PERIOADĂ. VIAȚA ÎN GHEENA, MOARTEA VEȘNICĂ. DESCRIEREA LĂCAȘURILOR CELOR PIERDUȚI. GHEENA. TREPTELE ȘI VEȘNICIA CHINURILOR: DESĂVÂRȘITE, DEPLINE, CHINURILE INTERIOARE ȘI CELE EXTERIOARE. CARACTERUL DEOSEBIT AL VIEȚII DIN GHEENA ÎN A DOUA PERIOADĂ. VIAȚA DE DINCOLO DE MORMÂNT A SINUCIGAȘILOR

Iisus Hristos Judecător, Ierusalim

După o judecată dreaptă a Domnului cei osândiți după ce au ascultat sentința definitivă: „Atunci va zice și celor de-a stânga: Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel veșnic, care este gătit diavolului și îngerilor lui!”(Mt.25, 41) vor pleca spre locul sentinței veșnice în gheena.

Din acest moment va începe cea de-a doua perioadă a suferințelor și a chinurilor veșnice pentru aceste suflete nenorocite, atât pentru trup cât și pentru suflet: chinuri depline și desăvârșite ca pentru un om păcătos. Cei osândiți, chiar dacă se găsesc împreună (așa cum sânt în prima perioadă, așa vor fi și în cea de-a doua perioadă), sânt lipsiți de posibilitatea de a se vedea și a se recunoaște unul pe altul, pentru că starea celor osândiți este lipsită de orice umbră de bucurie. Starea din gheena este lipsită cu desăvârșire de lumină: acolo domnește un întuneric sufletesc total, pentru că cei care trebuie să îl urmeze, adică cei care au făcut rele (pe pământ) urăsc lumina (In.3.20).

Lipsa de credință este pricina distrugerii omului.

Pentru a înțelege cuvântul „distrugere” care aparține necondiționat stării sufletului în gheenă, aici intră cei care fac voia trupului, a pântecelui şi iubitorii de sine. „Sfârşitul acestora este pieirea. Pântecele este dumnezeul lor, iar mărirea lor este întru ruşinea lor, ca unii care au în gând cele pământeşti.“ (Filip.3. 19). Prin urmare, ca jertfe ale gheenei vor fi toți cei care nu cred în Domnul nostru Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, cel care a venit pentru mântuirea noastră pe pământ, şi după cum ne învăța chiar El: „cine nu crede va fi osândit” şi „acela care nu crede este deja osândit fiind încă pe pământ”. Pentru dovedirea chinurilor veşnice slujeşte îndepărtarea acestor suflete de lângă Dumnezeul cel Veşnic, pentru că aşa cum mărturiseşte şi ştiința, pe pământ este numai o vreme, iar dincolo de limitele ei este veşnicia.

În mod decisiv, în gheena totul este opus raiului, aşa cum contrastul zilei este noaptea, al binelui răul, al vieții moartea, al luminii întunericul, al bogăției sărăcia, al sănătății boala şi aşa mai departe. Prin urmare, sprijinindu-ne pe spusele apostolului Pavel, care ne istorisea despre frumusețile raiului, tot contrastul acesta trebuie destinat gheenei, stării ce a fost pregătită nu pentru om, ci pentru diavol. Acolo este răsplata, aici este osânda, acolo este bucuria, aici este durerea şi aşa mai departe. Mai pe scurt: oricât de hotărât ar fi omul, nu poate să-şi formeze o înțelegere despre rai şi despre fericirea lui, şi în mod sigur el nu îşi poate reprezenta nici gheena şi grozăviile ei. Dacă această închipuire este atât de nesuferită şi de respingătoare, atunci în ce treaptă de insuportabilitate de suferință şi de respingere poate fi pentru ei tatăl lor, diavolul cu slujitorii lui?! Cum trebuie să fie relația lor cu el? După demascarea păcătoşilor la înfricoşătoarea şi dreapta judecată a vieții lor imorale de pe pământ, ei „vor pleca spre chinurile veşnice”, pentru a degusta rodul necredinței lor, pentru că numai o credință vie şi activă în Răscumpărătorul, Domnul nostru Iisus Hristos, îl va mântui pe om.

Starea sufletului osândit, după învățăturile Sfintei Scripturi, în general, se cheamă starea morții, moartea sufletului, ce se găseşte cu fiecare suflet după căderea în păcat până la trezire, învierea morală, ce provine din credință şi mărturisirea acelui păcat; iar ca o diferență a morții trupului în starea de dincolo de mormânt, pentru sufletul necurățat de păcate este privită ca o a doua moarte (Apoc.21. 8), o moarte veşnică sau veşnicia morții.

După înțelegerea cuvântului ”veşnicie”, urmează înțelegerea vieții veşnice, unde se dezvoltă neîncetat binele sau răul. O dezvoltare neîncetată numai în direcția răului se găseşte numai în viața celor pierduți pentru împărăția cerurilor. Activitatea minții lor, a voinței şi a inimii se dezvoltă numai în direcția răului, adică în obiectul activității lor apare numai răutatea. După învățăturile Domnului nostru Iisus Hristos, această stare a sufletului din gheena este o stare a unui plâns veşnic, scrâşniri de dinți, o stare de deznădejde şi de pierdere veşnică: „Iar fiii împărăției vor fi aruncați în întunericul cel mai din afară; acolo va fi plângerea şi scrâşnirea dinților. ” (Mt. 8. 12).

Iată cum judecă <u>Sfântul Ioan Gură de Aur</u> această stare a sufletelor îndepărtate în cea de-a doua perioadă a vieții de dincolo de mormânt: „Când vom trece dincolo, chiar dacă arătăm şi cea mai puternică căință, nu vom mai obține nici un folos; dar oricât am scrâşni din dinți, oricât am plânge în hohote şi să ne rugăm de mii de ori, nimeni nu va stropi nici măcar din vârful degetului cu o picătură de apă asupra noastră, a celor care suntem cuprinşi de flăcări; dimpotrivă, noi vom auzi acelaşi lucru pe care l-a auzit şi nefericitul bogat atunci când se afla în iad, pentru că „este o prăpastie mare între noi şi voi” şi nimeni nu vă va ajuta. Ne vom văicări foarte tare când para focului ne va cuprinde şi mai mult, dar nu vom vedea pe nimeni în afară de duhurile rele ce se chinuiesc împreună cu noi şi în afară de o imensă pustietate. Ce am

putea spune despre acele grozăvii în care ceata lor va fi condusă asupra sufletelor noastre!"

„Cum o să fie, a vorbit un alt Părinte sfânt starea trupului, supus acestor nesuferite şi nesfârşite chinuri, acolo unde este focul de nestins, viermii care chinuiesc veşnic, groaznicul şi întunecosul fund al iadului, plânsul amarnic, ţipete neobişnuite, plânset şi scrâşniri de dinţi şi suferinţele sunt fără de sfârşit! De la toate acestea nu mai există mântuire, nu sânt nici mijloace şi nici posibilităţi de a evita aceste chinuri amarnice" (Teologia lui Macarie de Harcov, pg. 659).

Starea sufletului sau viaţa din gheena este în contrast cu starea sufletului din rai sau a vieţii din rai, ea poate fi recunoscută în mod exclusiv numai de simţurile interioare şi cele exterioare, care produc în suflet o impresie de lipsire a păcii şi a bucuriei, mâhniri depline, lamentare, îndârjire, înrăire şi o groaznică disperare, îndreptate spre răutate, duşmănie şi invidie atât împotriva lui Dumnezeu, cât şi împotriva sufletelor şi a duhurilor sfinte. Conştiinţa trecutului cu o ştirbire continuă a demnităţii, adică cunoaşterea de sine şi judecarea de sine: „noi suntem vrednici de acestea, după viaţa şi faptele noastre" măresc suferinţa într-un mod inimaginabil. O asemenea situaţie de cunoaştere de sine şi de judecare de sine s-a petrecut la tâlharul înţelept aflat pe cruce. Ceaţă, scrâşniri de dinţi, legături de nedezlegat, viermi ce nu mor niciodată, focul ce nu se stinge niciodată, durere, strâmtorare, suferinţă, iată locul viitor al unui păcătos care nu s-a căit, din gheena.

Ava Evagrie, printre alte reguli date, îi sfătuia pe monahii săi, în perioada cât se aflau în chiliile lor, să fie cu mintea aţintită neîncetat spre iad, prezentându-le starea groaznică a sufletelor întemniţate în gheena.

„Gândeşte-te în ce situaţie se găsesc acum sufletele ce au fost aruncate acolo! Cât de groaznic se văicăresc! În ce frică şi chinuri, în ce disperare, în ce durere şi în ce lacrimi nesfârşite se găsesc ele acum! Adună-ţi în minte

vederea chinurilor veşnice, focul nestins, viermii ce nu mor, ceața din iad, scrâşnetul din dinți" (Cuvântări la înmormântare de episcopul Ignatie, pg.103).

Despre locul unde se găseşte gheena în univers, sfântul Ioan Gură de Aur ne spune că nu le este de folos sufletelor creştinilor cunoaşterea locului unde anume vor suferi şi se vor chinui veşnic cei osândiți. Este suficient pentru un creştin să ştie că în mod activ un asemenea loc există şi că umbra lui se poate privi în interiorul nostru. Nu vom căuta locul unde se află gheena, de altfel nici nu intră în obligațiile noastre, dar să ne străduim să împlinim legea, obligație pentru un creştin ce nu are nimic comun cu gheena, să disprețuim absolut tot ce depinde de gheena, care este o imoralitate pentru om; să ne preocupăm în mod constant cum să evităm gheena după moarte şi nu cu a filozofa unde se găseşte gheena în univers.

Învățăturile despre iad într-o gândire mai largă şi în general despre locul celor osândiți este o dogmă comună a omenirii; ca mărturie despre acestea slujesc documentele scrise ce au ajuns până în vremurile noastre, din timpurile străvechi, medievale şi cele noi actuale. Nici unii dintre creştini, la fel şi cei păgâni, nu au dus învățăturile despre iad până la treptele unei dogme. Prezentările religioase ale întregii omeniri din toate timpurile şi din toate locurile, poeții şi filozofii greci şi romani, scriitorii din evul mediu, învățații vremurilor noi şi popoarele sălbatice din zilele noastre formează un tablou amănunțit al iadului şi despre viața de acolo, ca o stare a sufletelor osândite la chinurile veşnice.

Iată tabloul iadului, exprimat de conştiința omului despre această stare de ghicire, a stării de dincolo de mormânt din diferite vremuri. Fiecare neam, fiecare popor, fiecare om are o înțelegere despre bine şi rău, chiar dacă această înțelegere se referă şi depinde de foarte multe cauze, aşa ca pentru binefaceri, dincolo de mormânt se promite răsplată, iar pentru vicii pedeapsă.

Iadul după toate înțelegerile a aproape tuturor popoarelor din antichitate, se găseşte sub pământ (în miezul pământului). El este condus de un împărat sau de o împărăteasă.

În viziunea celor din Groenlanda, iadul este condus de o împărăteasă, o putem aminti aici pe Proserpina din antichitate, ce şedea pe tronul ei din adâncurile peşterii. Ea este înconjurată de diferiți monştri marini. Sufletul este pedepsit prin faptul că este dat ca hrană demonilor, sau îşi continuă existența sa nefericită, fiind obligat să se hrănească cu şerpi, insecte şi şopârle.

Pedepsirea oamenilor răi după moartea lor, după prezentarea unor credințe păgâne, de exemplu la greci (Platon a exprimat această idee în „Fedon") consta în întoarcerea lor pe pământ unde sufletele erau sortite să pribegească pe lângă locuințele lor, şi după caracterul rău ce a fost însuşit de ele, continuau să le facă rău celor vii, îndreptând asupra lor tot felul de grozăvii. O parte din triburile negrilor cred că sufletele rele aflate sub influența duhurilor rele sânt obligate ca pentru viața rea pe care au dus-o pe pământ să umple aerul cu zgomot şi să tulbure somnul oamenilor pe care nu-i puteau suferi în timpul vieții. Aici, deja apare începutul jurămintelor (necromanția), către care alergau cei vii, pentru a face mai milostive asemenea suflete rele ce rătăcesc peste tot.

Lactanțiu spune că soarele, luna şi multe alte lumini cereşti după părerea celor din antichitate, erau socotite ca fiind lăcaşuri unde cei care au păcătuit suferă pentru păcatele lor. Un asemenea punct de vedere a celor din antichitate despre viața de dincolo de mormânt ne mărturiseşte faptul că ei cunoşteau adevărul despre continuarea vieții de dincolo de mormânt a dezvoltării morale, a stării sufletelor precum şi veşnicele recompense şi pedepse.

Iată un tablou mai amănunțit, al unui iad păgân din antichitate, aşa cum povesteşte despre el văzătorul

Fespeziu: „În momentul căderii mele de la o înălțime destul de mare, mi-am pierdut cunoştința în totalitate şi într-o asemenea situație de inconştiență m-am aflat timp de trei zile. Rudele s-au pregătit să mă înmormânteze dar nu au apucat, pentru că eu mi-am revenit în fire, de parcă m-aş fi trezit dintr-un somn prelungit. Starea în care se găsea sufletul meu în decursul celor trei zile este foarte importantă. În timpul căderii mi s-a prezentat într-un mod clar şi viu că eu am fost aruncat în mare. După câteva clipe de inconştiență, eu m-am văzut într-o lume nouă. Spațiul în care se pare că mă aflam a fost umplut cu lumini de o mărime de necrezut, despărțite între ele de spații imense. Sursele de lumină aruncau o lumină difuză revărsându-se în nişte culori de neînchipuit, iar sufletul meu, mai uşor ca o pană, era purtat peste oceanul iluminat în linişte şi foarte repede. Aici am putut să văd şi sufletele morților, care primeau o formă de bule de foc,ce se ridicau în aer şi apoi plesneau, iar din ele ieşeau sufletele în chipurile oamenilor toți de dimensiuni şi volume mici. Unele dintre aceste suflete se ridicau uşor şi repede în linie dreaptă în sus, iar altele nu se ridicau aşa de uşor, dar se ridicau împreună în înălțime rotindu-se. Din marea mulțime de suflete eu am observat unul şi am recunoscut în el ca fiind una din rudele mele care a murit încă din vremea copilăriei mele. „Bună ziua, Fespeziu", mi-a spus în sfârşit acest suflet. Eu, foarte mirat, i-am răspuns: „Pe mine mă cheamă Aridei şi nu Fespeziu". „Dar acesta este primul dumneavoastră nume, a continuat sufletul, iar acum vă cheamă Fespeziu, iar aşa după cum este voia zeilor, cu partea inteligentă a sufletului ne găsim aici, într-o lume nouă de dincolo de mormânt, iar celelalte puteri ale sufletului au rămas alături de trup pe pământ".

Călătorind mai departe în lumea de dincolo de mormânt, am văzut o înălțime mare care este destinată pentru cei păcătoşi. În sfârşit am auzit şi o voce de femeie care prezicea viitorul. Aceasta a fost Sibilla. Între

celelalte preziceri, ea a vorbit şi despre moartea mea. Sufletul meu zbura foarte repede şi deodată am observat multe lacuri, în care clocotea aur topit, într-altul plumb, ce era mai rece decât gheaţa, iar al treilea cu oţel foarte tare. Sufletele apoi aruncate în cel de-al treilea lac se făceau negre. Duhurile spărgeau sufletele lor cu nişte cleşti. În aceste lacuri erau chinuite suflete hapsâne, nesătule. Duhurile ce au fost aruncate aici scoteau sufletele din primul lac, unde erau înroşite în foc până la roşu, şi le aruncau în al doilea lac, unde în acelaşi moment se răceau şi se făceau tari şi reci ca şi gheaţa. De aici erau transferate, înnegrite şi tari sparte în părticele mărunte şi apoi aruncate din nou în lacul de aur. Sufletele nenorocite sufereau chinuri de nedescris. Am văzut şi acel loc de dincolo de mormânt din care sufletele se reîntorc pe pământ. Aici ele sunt obligate să se transforme în toate animalele posibile. Aici am văzut sufletul lui Nero înţepenit în cuie înroşite. Duhurile îl învârteau, dându-i o formă de viperă, sub care el trebuie să se întoarcă pe pământ".

Homer a prezentat iadul sub două forme: în „Iliada", iadul este un loc larg subteran, iar în „Odiseea", iadul este o ţară îndepărtată, tainică ce se află la capătul pământului, dincolo de ocean, în ţara khmerilor.

Iadul lui Homer este o exprimare a prezentării populare a iadului din acea perioadă. Toată lumea se uita la iad ca la o copie a lumii de pe pământ, la o închipuire ce a primit un caracter deosebit. Filozofii credeau şi învăţau că iadul a fost îndepărtat în mod egal faţă de toate ţinuturile pământeşti locuite.

Cicero, dorind să arate că iadul este îndepărtat în mod egal de toate, afirmă: „oriunde ar muri omul, de peste tot este o distanţă egală până la iad".

Atât păgânii, cât şi creştinii au susţinut că iadul se găseşte în interiorul pământului, au avut şi au şi în continuare descrierea lui. Poeţii greci şi filozofii romani ne-au lăsat suficiente descrieri amănunţite ale acestei ţări

tainice, țara durerilor veşnice.

Poeții greci au scris că intrarea în iad se face prin râul Leta din partea lui Schif; în Laodiceea treceau în iad peste păşunile lui Pluton; lângă Lachedemonia prin peştera Tenar. Din Epir, pentru a ajunge în iad, umbrele morților înmormântați trebuiau să treacă înot pe râul Aheron cu ajutorul unui barcagiu, bătrân şi murdar al lumii de sub pământ Charon, care primea drept plată pentru trecere un obol (o monedă grecească), pe care o puneau celui mort în gură; iar pentru a conduce sufletele în iad era obligația lui Hermes, drept pentru care era numit şi însoțitorul morților.

Din Egipt, morții mergeau la judecată peste lacul Aheruzia, în apropiere de Memfis, sub acoperirea zeului Anibus care, însoțind sufletul în lumea subterană, îl interoga cu bunăvoință, despre sentința de la judecarea morților. În viziunea lui Vergiliu, Eneis a nimerit în iad trecând prin peştera lacului Averensk, unde el cobora cu cumătra sa Sevilla pentru ca să poată vedea acolo pe tatăl său; Ulise, ca să poată să ajungă în iad, pleacă dincolo de iad în țara khmerilor; Hercule a sosit în iad prin peninsula Arehuziad. Din Germion până în iad drumul a fost cel mai scurt şi de aceea locuitorii acestui ținut nu puneau monedă în gura morților lor, pentru a-l plăti pe Charon pentru trecere.

Povestirile călătorilor fenicieni, cei care au făcut călătorii lungi pe mare pentru a găsi staniu (cositor) şi chihlimbar de baltică, au fost pentru greci izvoare de prezentare a câmpiilor lui Ulise şi infern. Departe, dincolo de ocean, după ce treci de stâlpii lui Hercule, după spusele fenicienilor, se găsesc insule unde primăvara este veşnică, iar mai departe de ele este o țară unde întunericul este veşnic. Aceste povestiri nedefinite ce au fost transmise, au fost prea puțin înțelese de popor şi din expunerea lor s-a născut o țară fericită, câmpiile lui Ulise şi țara celor pedepsiți adică, infernul. În acest mod, poeții greci şi filozofii romani au prezentat amănunțit tabloul

împărăției subterane, au enumerat acolo râurile, au definit acolo dispunerea lacurilor, pădurilor, munților unde furiile naturii îi tortureazǎ pe cei păcătoşi, osândiți la chinurile veşnice, luncile cu asfodel ce se întind peste toată lumea subterană, cu o crescență neplăcută într-o imagine încețoşată, cultura de asfodel cu lujerul ce are forma de liliac mov, cu bulbi la rădăcină şi după credința poporului cu ele se hrănesc sufletele morților. În poemele lor se descrie istoria unor păcătoşi vestiți şi chinurile lor amănunțite şi separate: Sisif rostogoleşte veşnic stânca lui, Tantal nu poate să-şi astâmpere setea stând chiar în mijlocul râului unde a fost scufundat, Axion nu are nici o secundă linişte pe roata lui, danaidele nu pot sub nici o formă să umple butoaiele.

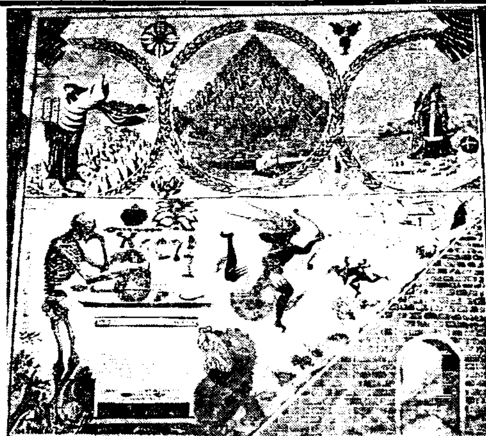
Cuvântul Domnului ne dovedeşte că, prin starea sufletească dublă, ce se dezvoltă pe pământ şi dincolo de mormânt sânt practic două stări: de fericire, (raiul) cu starea oamenilor buni, cei care au trăit pe pământ în spiritul legii lui Dumnezeu şi alții în starea chinurilor (iadul), o stare imorală, contrară voinței Creatorului; duritatea omului a transformat natura lui şi de aceea a fost lipsit de starea pentru care a fost desemnat înainte,şi de care omul a devenit incapabil. Iadul a devenit soarta omenirii. Veninul mortal s-a revărsat peste toată natura omului şi păcatul ce a încolțit în strămoşii noştri, normal ar fi fost să încolțească şi în tot ce provine din omenire. Murind, atât cel neprihănit cât şi cel păcătos, sufletele lor coborau în iad, care o dată cu învierea lui Hristos, Învingătorul iadului şi-a pierdut însemnătatea şi puterea lui şi s-a făcut loc de pedeapsă pentru sufletele nedesăvârşite, care deşi n-au obținut fericirea, nu sânt pierdute definitiv pentru mântuirea lor. Atât împărăția cerurilor, cât şi gheena, după spusele Domnului, au fost pregătite din veacuri. Prima pentru îngeri şi sufletele fericite, iar a doua pentru îngerii căzuți, duhurile rele, prin urmare, şi pentru colaboratorii lor, sufletele rele, păcătoşii care nu s-au căit.

Aşadar, înainte de toate, gheena este destinată pentru duhurile şi sufletele rele, iar natura gheenei corespunde unei naturi subţiri, eterice din lăcaşurile ei.

Aflându-ne la vârsta copilăriei nu ne putem reprezenta şi nici exprima bucuriile, plăcerile şi durerile unei vârste conştiente şi viguroase. Aşa că în mod sigur, pentru fiecare stare a sufletului, corespunde şi conştiinţa stării sale de dincolo de mormânt. Ea nu poate fi pe deplin conştientizată şi prezentată în actuala viaţă de pe pământ.

Apostolul Pavel mărturiseşte despre o asemenea ştiinţă, că ea este doar „în parte". Şi de aceea, Domnul nostru Iisus Hristos, pentru a apropia cât de cât înţelegerea actuală despre viitorul de dincolo de mormânt foloseşte simboluri, comparaţii, asemănând viitoarea stare de dincolo de mormânt, cu o stare deja cunoscută pe pământ. Descrierea împărăţiei cerurilor şi a gheenei sânt prezentate prin comparaţie: prima cu un ospăţ de cină, iar a doua cu o vale în flăcări. Dar tot ce este pământesc nu este nimic în comparaţie cu ceea ce este dincolo de mormânt, după cuvintele apostolului Pavel; ce este pregătit dincolo de mormânt, omul nici nu-şi poate închipui pe pământ. Prin urmare, o descriere exactă a gheenei este imposibilă, ar fi anormală pentru starea sufletului de pe pământ.

Dacă viaţa este o dezvoltare continuă, formată din schimbări constante ale stării sufletelor, ce fac treceri, după cum spun cuvintele lui David: „din putere în putere", de aici reiese înţelegerea imposibilă de a prezenta în totală deplinătate starea noastră de dincolo de mormânt, rea sau bună. Dar aşa, după cum viaţa de dincolo de mormânt este o dezvoltare pe mai departe a vieţii de pe pământ, atunci semnele caracteristice ale uneia sau ale celeilalte vieţi, din nou, după spusele apostolului Pavel, „sânt parţiale" atunci putem prezenta: fericirea şi chinurile, ca roade ale binefacerilor sau viciilor, „parţial", gustate pe pământ prin faptele lor.

Icoană de la Măn. Hozeva, Ierusalim, unde sunt Moaştele Sf. Ioan Iacob Românul. Moise cu Tablele Legii, Muntele Sinai, Sfânta Ecaterina încununată în Rai. Jos, Moartea din oase, sub picioare mai multe drumuri, pe masă are, sabie, cunună, lanţuri, pistol, ştreang, cleşte, coroană, pâine otrăvită, o carte şi o pană, sticlă cu alcool, şi alte instrumente, cu acestea îi omoară pe oameni. În dreapta diavolul legat cu lanţ de o roată peste brâu, trage cu săgeata spre călugărul ce-şi duce crucea, urcând pe treptele vieţii. Un drac trage o capră de coarne este diavolul curviei. Jos pe trepte un animal cu gura căscată, cu picioare de crocodil se uită la moarte să-i dea să înghită oameni, iadul. Pe trepte sunt broasca, broasca ţestoasă, tigrul, şarpele, crocodilul, păunul-mîndria şi ursul. În dreapta sub iad este o poartă. Viaţa noastră este în icoană.

Bucuria nepământeană, satisfacţia cerească, neliniştea interioară, ştirbirea conştiinţei, sunt începuturile stării de dincolo de mormânt, din rai şi din gheenă. Deci, acum este clar, de ce poporului ales de Dumnezeu îi sânt date Legi de Dumnezeu. Revelaţia şi chiar cea mai echitabilă sectă a esenienilor ce şi-au închinat viaţa în exclusivitate lui Dumnezeu, care trăiau departe de lume în pustie aveau o reprezentare despre viaţa de dincolo de mormânt, care în mare parte era comparabilă cu cea păgână.

După mărturisirile lui Iosif Flaviu (cartea 2, cap. 12), ei credeau că sufletele celor neprihăniţi, pleacă dincolo de ocean în locuri liniştite şi fericite unde nu-i deranjează nici un fel de preocupare şi nici o schimbare a anotimpurilor anului. Sufletele celor păcătoşi, dimpotrivă se vor îndepărta spre locuri unde temperaturile aerului se schimbă brusc şi acolo suferă chinurile veşnice.

Dacă evreii ar fi fost liberi cu desăvârşire de viziunile păgânilor asupra vieţii de dincolo de mormânt, atunci nu le-ar fi spus Iisus Hristos „să nu fiţi înşelaţi“; căci prin înşelare este imposibilă o reprezentare adevărată a vieţii de dincolo de mormânt.

Şi în vremea actuală învăţăturile iudeilor despre viaţa viitoare spun că înainte de a veni ziua cea mare, învierea morţilor, va apărea arhanghelul Mihail şi va suna din trâmbiţă ca morţii să se ridice. Pe cei neprihăniţi care au murit din veacuri, împreună cu iudeii vii o să-i adune Mesia din toate ţările lumii şi vor petrece în Ierusalim; vor fi lipsiţi cei păcătoşi de toate acestea. Pentru iudeii cei neprihăniţi, Mesia va face un ospăţ foarte mare. După aceasta vor fi conduşi în acea împărăţie plină de slavă, acolo unde a fost condus în timpul vieţii şi Moise, căruia, aşa după cum scrie şi în cartea Gdulas Moise i-au fost arătate diferite tronuri împodobite cu pietre preţioase, pregătite în rai de Dumnezeu atât pentru iudeii care au făcut voia lui, cât şi pentru el, pe care se vor aşeza şi ei după venirea lor cu Mesia şi vor sărbători veşnic. Aceasta arată imposibilitatea general-umană de a se înălţa până la o prezentare curată a vieţii spirituale a sufletului şi în general a vieţii spirituale a omului dincolo de mormânt. Dacă pe pământ ne întâlnim cu hoţii, care sânt gata pentru orice faptă de hoţie, atunci care va fi starea lor sufletească dincolo de mormânt? O asemenea stare nici noi nu ne-o putem imagina.

Dante în măreaţa lui creaţie „Divina Comedie”, scrisă la începutul secolului al paisprezecelea, ne dă o descriere mai amănunţită a iadului urmând înţelegerea comună corespunzătoare evului mediu. El descrie iadul său, numai cu ceea ce îi era cunoscut din religie, mitologie, istorie şi experienţă proprie.

Rătăcindu-se într-o pădure sălbatică şi ceţoasă, ajunge pe o culme, dar trei animale (o panteră, un leu şi o lupoaică flămândă) îi taie calea, iar el coboară în adâncul văii ceţoase, când în faţa lui apare o umbră omenească,

care, după o atât de lungă perioadă de tăcere şi-a pierdut graiul. Acesta a fost Vergiliu, căruia i s-a trimis ca să-l ajute în toate şi să-i arate drumul, pe „dumnezeiasca" Beatrice, obiectul iubirii lui Dante, o ființă activă şi în acelaşi timp ideală mistic. „Pentru binele tău îi spune Vergiliu trebuie să mă urmezi. Eu am să-ți arăt drumul şi am să te conduc prin țările veşniciilor, acolo unde urechile tale vor auzi un plâns necontenit şi scrâşniri din dinți, unde vei vedea umbrele palide, uscate şi rătăcitoare ale oamenilor, ce au trăit înaintea ta şi care caută acum să se autodistrugă. Mai departe ai să vezi ținuturi contrare cu desăvârşire celor dintâi, țările luminii în mijlocul flăcării purificatoare, pentru că aici sufletele speră ca prin suferință să obțină accesul în locurile fericite. Iar în încheierea acestora vei vedea raiul".

Vergiliu şi Dante ajung către porțile iadului, pe care era inscripționată o lozincă groaznică: „Lăsați orice speranță voi care intrați". Ei intră şi înainte de toate văd suflete nenorocite, care au trăit în viața de pe pământ fără binefaceri şi în ruşine. Ajung împreună pe malurile râului Aheron şi văd cum bătrânul Charon cu barca lui trece sufletele pe celălalt mal al râului; deodată Dante cade într-un somn adânc. El se trezeşte pe celălalt mal al râului şi iată că în fața lui apare iadul.

Raiul lui Dante. În spate este un munte cu oamenii urcînd în Rai sus la Adam şi Eva. În stânga jos este iadul. Dante în Florența.

Iadul este împărăția subpământeană, populată cu cei necinstiți, osândiți la chinurile veşnice. Această prăpastie sub formă de pâlnie se găseşte în interiorul pământului, acoperită cu o boltă semisferică sau cu o scoarță, locuită de noi în această emisferă. Această pâlnie, pe măsură ce coboară către centrul pământului,

se îngustează treptat şi aproape de centrul pământului se termină cu un puț foarte adânc. În interiorul pâlniei pereții sânt despărțiți în trepte sau terase, care învăluite în beznă, pe care sânt dispuşi cei păcătoşi după gravitatea şi felul păcatelor; cu cât te apropii mai mult de centru cu atât mai mult se îngustează iadul; cu cât este osânda mai grea, cu atât se întâlnesc mai rar şi au nevoie de mai puțin loc, pentru a putea să încapă păcătoşii ce i-au fost destinați, cu cât se apropie mai mult de puț şi osânda este mai aprigă, încât cel mai mare păcat, trădarea este executat în ultimul cerc al iadului, iar cel vinovat de acest păcat, căpetenia îngerilor răsculați, împăratul acestui ținut cumplit Lucifer; judecata cea dreaptă şi dumnezeiască îl menține scufundat până în piept în gheață chiar în centrul pământului, în puț. Totalul teraselor sau a cercurilor sânt nouă. Vergiliu admite că ar fi nouă sectoare: trei ori trei un număr sfânt. Dante coboară în anticamera care reprezintă primul cerc al iadului, aşa numitul Limbo. El găseşte acolo sufletele păgânilor binefăcători şi copiii nevinovați care au murit fără să fie curățați de păcat prin taina sfântului botez.

După aceea ei coboară în cel de-al doilea cerc, unde tronează Minos, judecătorul iadului. Aici sânt chinuiți cei care au săvârşit adulter. În al treilea cerc sânt chinuiți cei nesătui. În cel de-al patrulea ei îl întâlnesc pe Plutus care este pus ca strajă: aici sânt chinuiți risipitorii şi cei lacomi. În al cincilea cerc sânt chinuiți cei care s-au dedat mâniei. Dante şi Vergiliu văd că se apropie o barcă condusă de Fleghiasom; ei se urcă în barcă, trec râul Stix şi ajung în apropierea pereților din fier înroşit, ce înconjoară oraşul din iad Dita; demonii care apără porțile oraşului nu le permit să treacă, dar îngerul le dă poruncă să fie lăsați în oraş şi în cel de-al şaselea cerc ei îi văd pe eretici, închişi în racle înconjurate de flăcări. Mai departe călătorii vizitează cercul unde se găsesc cei vinovați de constrângeri, cercul şarlatanilor şi cercul celor care luau mită, iar în apropiere văd un râu însângerat apărat de o

ceată de centauri. Deodată de ei se apropie Gherion ce întruchipează viclenia şi frauda; acest animal îi aşează în spatele său pentru a-i trece peste întinderile iadului. Cercul opt, numit şi Malebolidge, este despărţit în zece văi în care sânt închişi: linguşitorii, sioniştii, cei care comit sacrilegii, prezicătorii, astrologii, vrăjitorii, zarafii, habotnicii, judecătorii nedrepţi, făţarnicii, care umblă acoperiţi cu mantii grele de plumb, hoţii pe care şerpii veninoşi îi chinuiesc veşnic, ereticii şi falsificatorii de monede.

În sfârşit, poeţii coboară în cel de-al nouălea cerc, care este împărţit în patru sectoare, unde sânt chinuiţi cele patru genuri de trădători; aici Dante povesteşte episodul contelui Ugolino. În ultimul sector, aşanumitul sector al lui Iuda, este încătuşat Lucifer. Aici se află centrul pământului şi Dante a auzit susurul unui pârâiaş; trece de acest centru şi se ridică în altă emisferă, în culmile căreia se găseşte dealul Purificării, având ca brâu oceanul sudic. Iadul lui Dante este asemănător cu iadul lui Homer, sub formă de pâlnie (conic).

În poemul „Orlando Furioso" de Ariosto scris la începutul secolului al şaisprezecelea, locul iadului este arătat că se găseşte tot în interiorul pământului. După spusele autorului, la poalele muntelui înalt din care izvorăşte Nilul, se găseşte o deschizătură prin care harpiile s-au reîntors în infern; de aici începe şi el călătoriile sale prin ţinuturile iadului.

Dacă iadului i-a fost destinat locul din interiorul pământului, atunci aceasta nu ar fi greu de verificat. Iadul nu ar putea ocupa mai mult de trei mii de mile franceze în lăţime. Dichsel şi Riber au socotit că numărul celor osândiţi la chinurile veşnice trec cu mai bine de o sută de milioane şi că iadul are o singură milă pătrată germană.

Învăţăturile teologilor apuseni în general despre iad, ca o împărăţie de dincolo de mormânt a celor păcătoşi, sânt cu totul nedefinite şi teologul apusean contemporan Berjie spune fără nici un fel de convingere că iadul se

găseşte în interiorul pământului. Iată o descriere istorică a împărăţiei morţii, împărăţia celor osândiţi, iadul, locul celor osândiţi. Acum să vedem în mod separat şi temniţele iadului şi însemnătatea lor după spusele Sfintei Scripturi.

Starea sufletelor de dincolo de mormânt a celor osândiţi, este numită de evrei gheena (în ebraică abbadon), ceea ce reiese din cărţile rabinilor: „se vor aduna aşa cum se adună cei învinşi în bezna subterană, iar vinovaţii gheenei vor fi întemniţaţi în gheena". Locul veşnic al păcătoşilor de dincolo de mormânt şi starea lor de dincolo, gheena, este descris de împăratul şi proorocul David astfel: „Va ploua peste păcătoşi laţuri, foc şi pucioasă; iar suflare de vifor este partea paharului lor. " (Ps.10,6). Pentru a apropia cât de cât înţelegerea poporului asupra reprezentării osândei veşnice de dincolo de mormânt a păcătoşilor, Prorocul descrie pedepsirea Sodomei şi Gomorei împreună cu oraşele apropiate (Geneza 19. 24). David vorbeşte simbolic, figurat despre pedepsirea păcătoşilor în viaţa de dincolo de mormânt. Inevitabila răsplată sub forma oricărei denumiri, soartă, ursită, destin este exprimată prin cuvântul „gheena".

Despre cupa pedepsei veşnice, Prorocul scrie şi în Psalmul 74. 8: „Paharul este în mâna Domnului, plin cu vin curat bine mirositor, şi îl trece de la unul la altul, dar drojdia lui nu s-a vărsat; din ea vor bea toţi păcătoşii pământului. ". În rugăciunea din grădina Ghetsimani Iisus Hristos foloseşte metafora "cupă" pentru a prezenta momentul iminent al chinurilor Sale răscumpărătoare. Despre această cupă a pedepsei veşnice mărturisesc şi prorocirile lui Ieremia, căruia Dumnezeu îi porunceşte să ia cupa şi să o dea de băut Ierusalimului, prinţilor şi popoarelor învecinate (Ier.25. 15-16). „Că aşa mi-a zis Domnul Dumnezeul lui Israel: „Ia din mâna Mea cupa aceasta cu vinul urgiei şi adapă cu ea toate popoarele la care te voi trimite; Acelea vor bea şi se vor clătina şi vor

înnebuni la vederea sabiei pe care o voi trimite asupra lor!"

„... Prorocul Isaia scrie: „Căci de multă vreme este pregătit un rug, gătit şi pentru împărat, adânc şi lat este făcut cu lemne din belşug şi cu un şuvoi de pucioasă va fi aprins de Domnul" (Is. 30. 33). Şi în altă parte zice din nou: „Şi atunci când vor ieşi, vor vedea trupurile moarte ale oamenilor, care s-au îndepărtat de Mine; căci viermii lor nu vor muri şi focul nu se va stinge; şi vor fi o pricină de groază pentru orice făptură" (Is. 66. 24).

"Atunci eu am zis: Mă duc la amiaza zilelor mele, la porțile locuinței morților voi fi ținut pentru restul anilor mei. Nu voi mai vedea pe Domnul în pământul celor vii; şi nu voi mai privi pe nimeni dintre locuitorii lumii. Casa mea este smulsă şi dusă departe de mine, ca o colibă de ciobani. Îmi simt firul vieții tăiat ca de un țesător care m-ar rupe din țesătura lui. De dimineață până seara, Tu ai sfârşit cu mine." (Is.38,10-12). După prorocul Isaia duhul personal al omului stă într-un raport cu trupul, cum stă locuitorul cu locuința sa vremelnică, sau țesătorul cu pînza sa, şi deci sufletul este aşa de deosebit după natură față de trup, după cum este locuitorul de cortul (casa) în care stă, sau țesătorul de lucrarea sa. Sufletul părăseşte trupul şi pleacă la ceruri.

Gheena este denumirea stării sufletelor înlăturate, unde viermii nu mor şi focul nu se stinge niciodată (Mat.5.22; 18. 8,9; 25. 41-46; Is.64. 24; Marc. 9. 45-48). Ca un simbol al stării veşnice pentru păcătoşii de dincolo de mormânt din gheena, Iisus Hristos ia Valea Gheenei cu care evreii contemporani alimentau frica, groaza şi repulsia. Aceasta este valea Hinomului, minunată odată, ce se găseşte lângă Ierusalim, în partea de nord-est a oraşului, unde curge prin ea un şuvoi nu prea mare de apă şi după care descrie o anume parte a oraşului.

În vremea când evreii slujeau din toate puterile idolilor, în această vale se săvârşeau slujbe detestabile pentru Moloh (4 Reg. 16. 3; 2 Paralip. 28. 3). Acest idol sirian din

aramă, cu un cap de taur, purta o cunună împărătească; mâinile îi erau întinse în aşa fel încât ar vrea să înşface pe cineva. Îi aduceau ca jertfă copii în felul următor: aprindeau focul în interiorul idolului şi atunci când se încingea, îi aruncau în mâinile întinse pe bieţii copii care ardeau imediat. Pentru a înăbuşi ţipetele copiilor, în timpul acestor aduceri de jertfe provocau un vacarm, un zgomot neobişnuit, folosind pentru aceasta şi diferite instrumente. După ocupaţia babiloniană, atunci când iudeii au primit o scârbă deplină pentru închinarea la idoli, a apărut în acelaşi timp repulsie şi faţă de acest loc; el a fost părăsit; acolo se aduceau toate gunoaiele din oraş; tot aici aveau loc şi execuţiile; aerul din acest loc era contaminat; pentru a fi purificat cât de cât, focul ardea continuu. Acest loc a devenit groaznic şi respingător şi a fost denumit „Valea focului" (Mt. 5. 22). De aceea a şi fost ales acest loc de către Mântuitorul ca figură şi simbol al chinurilor veşnice ale păcătoşilor în viaţa de dincolo de mormânt.

Însuşirea viermelui neadormit şi a focului nestins o descrie parţial Sfântul Vasile cel Mare: „Atunci când simţi o pasiune către un oarecare păcat, atunci cheamă în faţa minţii ochilor tăi judecata înfricoşătoare de pe vremuri a lui Hristos, pe care nu o va putea evita nici un muritor, acolo unde stă pe tronul său preamărit; toată creaţia va tremura de frică în faţa venirii Lui mărețe şi luminoase. Toţi se vor înfăţişa în faţa Lui pentru a fi cercetaţi, ce şi cum au făcut în timpul vieţii de pe pământ. Pe cei care au făcut mult rău pe pământ îi vor înconjura nişte îngeri îngrozitori şi cumpliţi, ce privesc spre focul pregătit şi respirând cu foc, din pricina vederii îngrozitoare, ce o au în întunericul nopţii, din cauza durerii şi a îndepărtării lor de om. După aceasta închipuie-ţi noaptea, un întuneric de nepătruns şi un foc mocnit, ce are însuşirea de a arde, dar nu are lumină. Închipuie-ţi un nenumărat soi de viermi, carnivori şi veninoşi ce mănâncă întruna şi niciodată nu se satură şi prin muşcăturile lor pricinuiesc

dureri de nesuportat. Închipuie-ţi în sfârşit şi cea mai dureroasă sentinţă: necinstea şi ruşinea veşnică! Şi de aceasta să-ţi fie frică". Apoi să ne aducem aminte şi de acei viermi de care ne povestea sfântul de pe munte.

Starea celor morţi în cuvântul Domnului se mai numeşte şi "cuptorul cu foc", unde este plânset şi scrâşniri din dinţi (Mat.13. 42, 50). Şi aici, ca şi în primul caz, pentru a defini gheena, Domnul nostru Iisus Hristos ia ca figură de stil, ca simbol al viitoarelor chinuri groaznice şi veşnice, cuptorul babilonian în care au fost aruncaţi cei care încălcau în mod grav legile ţării.

Pedeapsa cu focul, arderea este cel mai crunt chin şi, pentru că focul este veşnic, şi lui o să-i fie predaţi toţi păcătoşii, este fără îndoială cea mai înaltă treaptă de chinuire. Acest foc a fost pregătit pentru diavol şi îngerii lui; nu pentru om au fost pregătite aceste chinuri, ci pentru cei care s-au răsculat împotriva Domnului, pentru duhurile rele şi conducătorii lor. (Iud.6; Apoc.12. 8, 9). După cum păcătoşii, prin păcatele lor se fac copărtaşi duhurilor rele, atunci primesc la fel şi pedeapsa împreună cu focul veşnic.

Pedepsirea Sodomei şi Gomorei precum şi a oraşelor învecinate, prin blestem şi foc, slujesc figurativ ca un simbol al viitoarelor chinuri veşnice, prezentate ca o spaimă, un lac al focului.

Ce fel de loc este acesta numit de Mântuitorul „întuneric"? Întunericul este lipsa luminii; prin urmare, întunericul este locul lipsit de lumină. Lumina este denumită de Sfânta Scriptură, nădejde; prin urmare, întunericul este deznădejdea. Deci, întunericul infernal este locul lipsit în veci de toate speranţele. Iar viaţă fără speranţă nu există. Aici nu ai nici o speranţă să mori, nici ca să fii distrus. În toată continuitatea veşniciei numai groază şi deznădejde. Aici locul este lipsit de orice fel de lumină şi plin de plânset şi scrâşniri din dinţi din cauza chinurilor de nesuferit (Tâlc. Ev. arh. Mihail. Mt. 12. 13).

Bezna înseamnă acel loc de chinuri veşnice, ce nu are

capăt (ca un butoi fără fund), este locul chinurilor, după cuvintele Scripturii, unde îi este groază până şi diavolului.

Duhurile rele din ţinutul Gadarenilor îl rugau pe Iisus Hristos să nu-i chinuiască prea devreme şi să nu-i trimită în beznă (Mat.8. 29). Cuvântul „beznă" este folosit în Apocalipsă: 9.2, 2; 11.7; 17. 8; 20. 11.

Apostolul Petru scrie: „Dumnezeu nu i-a iertat pe îngerii ce au păcătuit, ci i-a aruncat în adâncuri, unde stau în întuneric, legaţi cu lanţuri şi păstraţi pentru judecată" (2 Ptr. 2. 4). Aşa după cum sânt multe lăcaşuri pentru rai, aşa sânt şi multe stări pentru cei osândiţi, ce depind de caracterul, treapta şi diferenţele păcatelor. Lăcaşurile acestora poartă diferite denumiri: gheena, cuptorul cu foc, infern şi altele, având în vedere treptele şi felul păcatului. Fiecărei stări rele a sufletului, străină adevărului de pe pământ, îi corespunde o stare de osândit dincolo de mormânt. O asemenea stare de păcat a sufletului de pe pământ, prin învăţăturile Domnului nostru Iisus Hristos este starea de moarte şi judecata morală care deja a dat sentinţa: „vinovat" (In.5, 29). Starea de moarte a sufletului, după cum arată şi experienţele, este totdeauna străină, lipsită de ceva concret şi smerenie, iar pentru el bucuria cerească este cu totul străină. Cu ce se ocupă inima şi mintea omului lăsat în voia sorţii? Acest lucru este cunoscut pentru toţi. Pentru ce sânt îngrijoraţi neîncetat iubitorii de măreţie, cei voluptuoşi, iubitorii de arginţi?... Oare gustă ei vreodată din acea linişte dulce şi nepământeană?

Despre diferitele trepte ale stării din gheena de dincolo de mormânt iată care sânt învăţăturile Domnului nostru Iisus Hristos: „Acel rob care cunoştea voia Domnului său şi nu a făcut voia Lui, va fi bătut mult. Iar cel care nu a cunoscut voia Domnului şi a făcut rele va fi bătut mai puţin. Şi cui i s-a dat mult, mai mult i se va cere: şi cui i s-a încredinţat mai mult, de la acela se va cere mai mult" (Lc. 12. 47, 48). Neştiinţa voinţei Domnului, nu-l scuteşte

pe deplin pe cel păcătos de osânda de dincolo de mormânt, pentru că el ar putea afla despre ea, numai dacă ar dori acest lucru. Pentru explicația acestor cuvinte evanghelice, să aducem propovăduirea sfinților Vasile cel Mare, Ioan Gură de Aur, Efrem Sirul şi alții.

Sfântul Vasile cel Mare: „Este de folos a şti că expresia: „va fi bătut mai mult" şi „va fi bătut mai puțin" înseamnă nu durata, ci diferențierea chinurilor. Căci Dumnezeu este judecător drept, nu numai pentru cei drepți, dar şi celor loviți de soartă, răsplătind pe fiecare după faptele lui, unul este vrednic pentru focul nestins (cu o intensitate mai mare sau mai mică de ardere), altul este dat pradă viermilor ce nu mor niciodată, unul este dat unei boli suportabile, altul uneia de nesuferit, după vrednicia fiecăruia, altul este dat în gheena, în care fără îndoială sânt diferite feluri de chinuri, alții–la întunericul de nepătruns, unde unul este adus numai până la starea de plâns, iar altul datorită amplificării chinurilor, şi la scrâşniri din dinți. Chiar întunericul beznă, arată fără îndoială că are ceva în interiorul lui. În pilde se spune: „în fundul iadului" (Pild.9. 19), expresie ce ne dă posibilitatea să înțelegem că sânt unii care se găsesc în iad, dar nu în fundul iadului şi suferă chinuri mai uşoare. Aceste lucruri pot fi diferențiate şi în ziua de azi prin suferințele trupeşti. Unul poate suferi de febră, atac de cord şi cu alte boli ce duc la neputință; alții suferă numai de febră şi nu toți în acelaşi fel cu alții; alții nu au febră, dar suferă în alt mădular al corpului şi din nou mai mult sau mai puțin unul față de altul".

Sfântul Efrem Sirul: „Sânt diferite moduri de chinuri, aşa după cum am auzit în Evanghelie. Este „întunericul beznă" (Mat.8. 12); din aceasta reiese că este şi alt întuneric profund; „gheena de foc" (Mat.5. 22) alt loc de chin; „scrâşniri din dinți" (Mat.13. 42) de asemenea un loc special; „viermi fără preget" (Marc.9. 48) un alt loc; „în adâncuri" (2Pet. 2. 4) la locul său; „focul nestins" (Mat.9. 43) țară deosebită; „infernul" (Fil.2. 10) şi

„paguba” (Mt. 7. 13) pe locurile lor; „țările îndepărtate ale pământului” (Efes. 4. 9) un alt loc; „iadul”, acolo unde se găsesc păcătoşii şi „fundul iadului” cel mai chinuitor loc. Prin aceste feluri de chin sânt distribuiți nenorociții, fiecare după măsura păcatului său, fie mai greu sau mai suportabil, fiecare după cum îi este scris: „unul care comite fărădelegi, este prins chiar de fărădelegile lui” (Pilde 5. 22), „va fi bătut mult” şi „va fi bătut puțin” (Luc. 12. 47-48). Aşa după cum aici pe pământ pot fi sentințe diferite, aşa se va întâmpla şi în veacul viitor. Într-un fel va fi chinuit unul care comite adulter, altfel un rătăcitor, altfel un ucigaş şi altfel un hoț şi un bețiv.

Sfântul Ioan Gură de Aur: „Cine va face cu mai multă insistență fărădelegea, acela va trebui să sufere o pedeapsă mai mare pentru încălcarea legilor. Cu cât suntem mai capabili şi mai puternici, cu atât mai aspru vom fi pedepsiți pentru păcatele noastre. Dacă eşti bogat, de la tine se cere o jertfă mai mare, față de cei săraci; dacă eşti inteligent, ți se cere mai multă ascultare; dacă eşti investit cu putere, arată calitățile tale strălucite. Aşadar, în toate faptele vei da socoteală după puterile tale. Cel care pleacă dincolo cu o mulțime de fapte bune şi rele, nu va primi uşurare în pedepsele de dincolo; din contră, cel care nu are fapte bune va aduce numai fapte rele, nici nu se poate spune de câtă suferință va avea parte şi va fi trimis spre chinurile veşnice”. Tot aşa au fost şi învățăturile sfinților Ciprian, Ieronim, Augustin şi alții.

Atâta timp cât păcatele au treptele lor de gravitate şi pedepsele vor fi diferențiate după treptele de gravitate, aşa după cum stă mărturie cuvântul Domnului „uşor” folosit de două ori: „Adevărat vă spun vouă, mai uşor va fi pământului Sodomei şi Gomorei în ziua judecății, decât acelui oraş“. Domnul spune că după judecata înfricoşătoare, pedeapsa celor din Sodoma şi Gomora va fi mai uşoară decât a acelora care au respins propovăduirea apostolilor. Acest adevăr al treptei de

vinovăție, ce izvorăşte din această lege morală arată că vinovăția apare într-un mod mai evident, cu cât mai clară şi mai deplină a fost exprimată voința Domnului, împotriva căreia a fost făcută fărădelegea şi deci,va urma şi o pedeapsă pe măsura fărădelegii comise. Iată că cuvintele lui Hristos încălcate sânt mult mai grave decât ale celor care au încălcat legea morală şi conştiința, ale celor din Sodoma şi Gomora, fiindcă acestora nu le-a fost dată, nu le-a fost propovăduită legea Domnului. Un desfrâu nelimitat al locuitorilor din aceste oraşe a fost pricină pentru dreapta mânie a Domnului şi ei şi-au încheiat existența din cauza cutremurului de pământ şi izbucnirea vulcanului. Oraşele Sodoma, Gomora, Adem şi Țeboim, se găseau în locul unde se găseşte acum Marea Moartă, în partea de sud a Palestinei. „Dar vă spun vouă, Sidonului şi Tirului le va fi mai uşor în ziua judecății decât vouă".

Despre faptul că gradul pedepsei va fi corespunzător cu gradul de vinovăție, Iisus Hristos vorbeşte atunci când critică purtarea cărturarilor şi fariseilor în modul următor: „Fariseii mănâncă şi casele văduvelor, în timp ce de ochii lumii (fățarnici) fac rugăciuni lungi; de aceea ei vor lua o pedeapsă mai mare" (Luc.20. 47; Marc.12. 40). Şi sfântul apostol Pavel ne învață că răsplata va fi după faptele fiecăruia.

Însuşi Domnul nostru Iisus Hristos mărturiseşte despre veşnicia chinurilor din gheena când spune: „Şi vor pleca aceştia (adică păcătoşii) spre chinurile veşnice". Înseamnă că viața celor de după judecata universală a lui Hristos, va fi formată din chinurile veşnice.

Aceeaşi învățătură despre chinurile veşnice a păcătoşilor de dincolo de mormânt o găsim şi la sfântul Ioan: „Iar cei care nu cred în Fiul, nu vor vedea viața, doar mânia Domnului se va afla asupra lor" (In. 3. 36). De aici tragem concluzia că moartea veşnică este pentru necredință. Necredincioşii vor pleca păcătoşi în veşnicie,

prin urmare supuşi mâniei Domnului pentru păcate şi mânia Domnului cade asupra lor. Cuvântul „şedere” reprezintă veşnicia, ce arată că mânia Domnului nu va trece niciodată de la ei şi nu vor putea vedea viaţa.

Într-una din predicile Sale, Iisus Hristos învăţa despre chinurile veşnice: „Şi de te sminteşte mâna ta, tai-o că mai bine îţi este să intri ciung în viaţă, decât, amândouă mâinile având, să te duci în gheena, în focul cel nestins. Unde viermele lor nu moare şi focul nu se stinge. Şi de te sminteşte piciorul tău, taie-l, că mai bine îţi este ţie să intri fără un picior în viaţă, decât având amândouă picioarele să fii azvârlit în gheena, în focul cel nestins. Unde viermele lor nu moare şi focul nu se stinge. Şi de te sminteşte ochiul tău, scoate-l, că mai bine îţi este ţie cu un singur ochi în împărăţia lui Dumnezeu, decât, având amândoi ochii, să fii aruncat în gheena focului. Unde viermele lor nu moare şi focul nu se stinge.“ (Mc. 9. 43-48). Aceeaşi prevenire este adusă şi de sfântul Matei. (18. 8).

Despre veşnicie şi despre chinurile ce nu se sfârşesc niciodată în gheena şi, în egală măsură, despre fericirea veşnică, Domnul nostru Iisus Hristos a vorbit şi în alt loc, să ne aducem aminte de răspunsul părintelui Avraam dat nefericitului bogat, osândit la chinurile veşnice în gheena: „Între voi şi noi este întărită o mare prăpastie, aşa că cei care vor să treacă de aici la voi nu pot, de asemenea de acolo la noi, nu pot trece“. Cuvântul: „o mare prăpastie“, în afară de însemnătatea sa literară, înseamnă că spaţiul dintre rai şi gheena este atât de mare, încât nici cei neprihăniţi nu-i vor putea vedea şi nici auzi pe cei osândiţi, dar nici cei osândiţi pe cei neprihăniţi, după înfricoşătoarea judecată, „o mare prăpastie” mai înseamnă şi veşnicia fericirii şi veşnicia chinurilor. Diferenţa între starea morală a celor neprihăniţi şi a celor osândiţi este aşa de mare încât cei care s-au întărit în răutate nu mai pot să se facă neprihăniţi, capabili pentru viaţa din rai, aşa cum şi cei

neprihăniţi nu pot fi capabili pentru a fi răi, prin urmare, potriviţi pentru viaţa din gheena. Aici se spune despre acei osândiţi, care nu mai pot fi cu desăvârşire capabili pentru o viaţă veşnică.

Despre pedepsirea păcătoşilor dincolo de mormânt şi prin urmare şi despre chinurile lor veşnice, mărturiseşte şi sfântul Ioan în Apocalipsă: „Şi fumul chinului lor se suie în vecii vecilor. Şi nu au odihnă nici ziua, nici noaptea cei ce se închină fiarei şi chipului ei şi oricine primeşte semnul numelui ei" (14. 11); „Şi diavolul, care-i amăgise, a fost aruncat în iezerul de foc şi de pucioasă, unde este şi fiara şi proorocul mincinos, şi vor fi chinuiţi acolo, zi şi noapte, în vecii vecilor" (20. 10). Apostolul Iuda scrie: „Aşa după cum Sodoma şi Gomora cu cetăţile din jurul lor, care se dăduseră ca şi ele la curvie şi au poftit după trupul altuia, ne stau înainte ca exemplu, vor suferi pedeapsa unui foc veşnic" (7). Şi apostolul Pavel scrie despre chinurile veşnice către Tesaloniceni: „Iar vouă celor necăjiţi, să vă dea odihnă, împreună cu noi, la arătarea Domnului Iisus din cer, cu îngerii puterii Sale. În văpaie de foc, osândind pe cei ce nu cunosc pe Dumnezeu şi pe cei ce nu se supun Evangheliei Domnului nostru Iisus. Ei vor lua ca pedeapsă pieirea veşnică de la faţa Domnului şi de la slava puterii Lui"(2 Tes. 7-9). Despre veşnicia chinurilor prorocul David mărturiseşte: „Se cunoaşte Domnul când face judecată! Întru faptele mâinilor lui s-a prins păcătosul. " (Ps.9,16); iar prorocul Isaia scrie: „Păcătoşii vor tremura în Sion şi pe cei fără de lege fierul îi va cuprinde: „Care din noi poate să îndure focul mistuitor, care din noi poate să stea pe jarul cel de veci?" (Is.33,14).

Înaintemergătorul Domnului, sfântul Ioan Botezătorul ne mărturiseşte despre chinurile veşnice: „Acela are lopata în mână şi El îşi va curăţa aria şi va strânge grâul său în hambare, iar paiele şi pleava o va arde într-un foc ce nu se va stinge niciodată" (Mt.3,12). Înseamnă că încă în Vechiul Testament a fost pronunţat adevărul despre

veşnicia fericirii şi a chinurilor. Sufletul nemuritor al unui păcătos osândit, trecând dincolo de mormânt, intră în veşnicie, într-o stare care nu se termină niciodată, ce este denumită în Sfânta Scriptură moarte veşnică, o a doua moarte.

Au fost şi poate mai există şi acum filozofi falşi care filozofează după trup, după mintea lor, susţinând că chinurile veşnice nu ar fi fost cu putinţă, sau pot fi numai periodice şi aduc dovezile lor false. Aceştia sânt ucenicii lui Origen, care au învăţat că demonii şi sufletele păcătoase vor fi chinuiţi în gheena numai până la o anumită perioadă, după care ei vor reveni la starea anterioară, o stare de neprihănire (adică fără de păcat) restaurare, apocatastază. Cel de-al cincilea Sinod de pretutindeni a condamnat şi a înlăturat această învăţătură falsă, ca fiind în total dezacord cu o minte sănătoasă, contrară adevărului, care contrazice cuvântul Domnului, insultă taina Răscumpărării neamului omenesc, ca un câştig unic pentru Fiul lui Dumnezeu, Domnul nostru Iisus Hristos, care le-a dăruit numai celor care cred în El viaţa veşnică. Toţi cei care s-au lepădat de El vor merge spre chinuri, nu pentru o perioadă numai, ci după cum ne învaţă chiar Iisus Hristos spre chinurile veşnice. Prin urmare, înainte de toate învăţăturile lor mincinoase nu vor să recunoască adevărul din cuvântul Domnului nostru Iisus Hristos, care a numit chinurile veşnice, iar ei le numesc periodice. Atunci de ce ar fi fost necesară venirea pe pământ a Mântuitorului? De ce a venit să-i elibereze pe cei păcătoşi?... În mod sigur, de la chinurile veşnice ce au fost pregătite pentru diavol şi pentru păcătoşii ce nu s-au căit. După toate acestea, pot oare dovezile lor să fie recunoscute ca fiind adevărate, când învăţăturile lor pe această temă sânt în contradicţie cu învăţăturile lui Iisus Hristos despre veşnicia chinurilor? Origeniştii găsesc chinurile veşnice că sânt în dezacord cu marea milă a Domnului şi în rătăcirile lor nu vor să observe că, îndepărtând veşnicia chinurilor, îl fac pe

Dumnezeu nedrept, ca unul care dă fericire şi celor vrednici şi celor nevrednici, celor capabili şi celor incapabili, răsplătind pe toţi fără excepţie şi pe cei care doresc şi pe cei care nu doresc fericirea.

Cuvântul lui Dumnezeu şi experienţa vieţii mărturisesc într-un mod clar că răutatea morală se poate transforma în bine numai pe pământ, prin căinţă şi în mod special printr-o căinţă activă, care în viaţa de dincolo de mormânt nu mai poate exista. S-a vorbit anterior că viaţa de pe pământ este o pregătire pentru viaţa de dincolo de mormânt: sau pentru cea fericită din rai, sau pentru cea din chinuri, în gheena. Aşadar, binele sau răul, însuşite de suflet pe pământ, se întorc în natură intrând în sânge şi trup, iar dincolo de mormânt nu mai pot să se schimbe: binele în rău sau răul în bine. Atât împărăţia cerurilor cât şi gheena se caută pe pământ, iar dincolo de mormânt oamenii urmează ceea ce au căutat pe pământ, mai pe scurt, ceea ce au trăit pe pământ prin propria lor voinţă, fără să fie obligaţi la nimic.

Raiul şi gheena se câştigă benevol. Dacă însuşirea bună a sufletului nu se poate schimba dincolo de mormânt, atunci unul rău nu este capabil să fie un locuitor al raiului, acolo unde domneşte iubirea; în mod sigur, aşa este şi pe pământ unde oamenii vicioşi, nu prea se află în comunitatea oamenilor morali. Nu pentru că cei din urmă nu i-ar primi, dar pentru unicul fapt că ei nu sânt capabili. Aşa după cum peştele nu este capabil să trăiască în aer, sau pasărea în apă, aşa şi cel rău este despărţit printr-o prăpastie mare de un binefăcător şi este imposibilă o trecere dintr-o stare morală în alta, fapt mărturisit chiar de Domnul nostru Iisus Hristos în pilda Lui despre cel bogat şi săracul Lazăr. Pe lângă aceasta, aşa după cum viaţa este o dezvoltare a binelui ori a răului, aşa şi viaţa de dincolo de mormânt a păcătoşilor în gheena prezintă o dezvoltare continuă numai a răului şi de aceea este cu neputinţă şi imposibil pentru demoni de a se transforma în îngeri buni, sau sufletele pierdute

să devină neprihănite.

Prin înțelepciunea Sa nesfârşită şi prin bunăvoință, Dumnezeu l-a creat pe om după voința Lui cea sfântă, fără să ceară pentru aceasta voința, dorința sau acordul omului; şi l-a creat pentru fericire. Dar pentru ca omul, atât pe pământ cât şi dincolo de mormânt să fie fericit, este absolut necesar pentru aceasta ca din partea lui să fie o dorință activă pentru a primi fericirea, fără de care Dumnezeiasca bunătate nu va duce la mântuirea omului: „Din zilele lui Ioan Botezătorul până acum împărăția cerurilor se ia prin străduință şi cei ce se silesc pun mâna pe ea. " (Mt. 11. 12). Prin urmare, sufletele care nu caută pe pământ împărăției lui Dumnezeu şi adevărul Lui, o pot dobândi oare cândva dincolo de mormânt? Numai celor care cer, li se dă.

Deci, atât demonii, cât şi sufletele pierdute, predate focului veşnic, vor suferi în veci, dar nu prin voința rea a Domnului, ci prin propria lor voință, pentru că au dorit mai degrabă să fie în chinurile veşnice cu duhurile şi sufletele rele, decât să fie fericite veşnic cu îngerii buni şi cu toți sfinții.

Fericitul Augustin apărând adevărul expus chiar de Domnul nostru Iisus Hristos despre veşnicia fericirii şi a chinurilor scrie: „Viața veşnică de dincolo de mormânt este ori fericire, ori chinuri. Dacă fericirea veşnică nu va avea sfârşit, atunci şi chinurile veşnice nu vor avea sfârşit. Printr-una şi aceeaşi idee se poate spune: viața veşnică va fi nesfârşită, chinurile veşnice, dimpotrivă vor avea un sfârşit, fapt care este cu totul absurd. Şi de aceea, aşa cum viața veşnică a celor sfinți va fi nesfârşită, fără îndoială şi chinurile veşnice vor fi nesfârşite".

Din cuvintele Sfintei Scripturi iese adevărul că moartea sufletului are drept cauză necunoaşterea lui Dumnezeu, Creatorul său şi din această cauză îndepărtarea de la El. Necunoaşterea Domnului şi de aici îndepărtarea sufletului de la Dumnezeu, firesc începe din perioada

vieții lui de pe pământ. Cunoaşterea şi necunoaşterea Domnului poate fi numai pe pământ. Necunoaşterea Domnului, îndepărtarea de lângă El, izvorul vieții formează pentru suflet moartea veşnică. Conținutul morții veşnice îl formează:

1) necunoaşterea lui Dumnezeu,

2) lipsa de iubire față de Dumnezeu, față de sfintele duhuri şi suflete precum şi ura față de tot ce este sfânt, şi

3) îndepărtarea de Dumnezeu.

Adevărul chinurilor veşnice ale celor păcătoşi în viața de dincolo de mormânt este cunoscut şi din Vechiul Testament, de unde a căpătat dogma dreaptă şi Biserica creştină. Sfinții Părinți şi învățători ai Bisericii ne-au lăsat învățături despre chinurile veşnice ale păcătoşilor în viața de dincolo de mormânt şi noi credem unor asemenea învățători propovăduitori de pretutindeni, care n-au propovăduit după înțelepciunea trupească, ci adevărul Duhului, care a ales prin mijloacele sale să propovăduiască lumii, locul omului pe pământ şi dincolo de mormânt.

Aşa că, în simbolul Sfântului Atanasie se mărturiseşte: „cei care au făcut bine vor intra în viața veşnică; iar cei care au făcut rău în focul veşnic".

Sfântul Clement Romanul: „Sânt nemuritoare toate sufletele şi a celor necinstiți, pentru care ar fi fost mai bine dacă ele nu ar fi supuse putrezirii, pentru că ele sânt chinuite prin chinuri nesfârşite în focul ce nu se stinge niciodată şi, fără să moară, ele nu vor avea niciodată capăt al nenorocirilor lor".

Sfântul Policarp: „Tu îmi vorbeşti de focul ce va arde o vreme şi se va stinge repede, pentru că nu ştii de focul viitoarei judecăți şi al chinurilor veşnice, ce este pregătit pentru cei necinstiți".

Mucenicul Iustin: „Că el (diavolul) cu ceata lui şi oamenii ce îl urmează, vor fi trimişi în foc şi se vor chinui acolo în veacuri nesfârşite; aceasta a vestit-o Hristos".

Sfântul Irineu: „Cui o să spună Domnul: „plecați de

lângă Mine blestemaţilor în focul veşnic"! aceia vor fi osândiţi pentru totdeauna. Veşnice şi fără de sfârşit vor fi bunătăţile dăruite de Dumnezeu; de aceea şi lipsirea de ele va fi veşnică şi fără de sfârşit, asemenea acelor care în lumină nemărginită s-au orbit pe ei înşişi şi ca şi cei ce sunt orbiţi de alţii sânt lipsiţi de plăcerea luminii".

Sfântul Chiril din Ierusalim: „Acela care este păcătos, va primi un trup veşnic, capabil să suporte chinurile pentru păcate, ca să ardă veşnic în foc şi să nu se distrugă".

Sfântul Vasile cel Mare: „Domnul spune în modul cel mai hotărât, că „aceştia merg spre chinurile veşnice", atunci pe unii îi trimite „în focul veşnic, pregătit pentru diavol şi îngerii lui", iar în altă parte descrie în mod clar „focul gheenei" şi mai adaugă: „unde viermii lor nu mor şi focul nu se stinge niciodată". De aceea, printr-un număr aşa de mare de mărturisiri asemănătoare, care se găsesc în multe locuri din Sfânta Scriptură, sânt mulţi care, de parcă ar fi uitat de toate relatările asemănătoare şi prezentările Domnului, promit capătul chinurilor, pentru a risca un drum mai liber spre păcat, aceasta fiind una dintre uneltirile diavolului. Dacă va fi vreodată sfârşitul chinurilor veşnice, atunci şi viaţa veşnică fără îndoială trebuie să aibă sfârşit. Iar dacă nu îndrăznim să credem acestea despre viaţă, atunci ce bază putem avea ca să punem capăt chinurilor veşnice? Atât chinurilor, cât şi vieţii li se potriveşte în mod egal un cuvânt „veşnic". Este spus: „aceştia merg spre chinurile veşnice, iar cei neprihăniţi în viaţa veşnică".

Sfântul Ioan Gură de Aur: „Aşa să fie, că tu ai să trăieşti mulţi ani şi nu vei încerca nici o schimbare; atunci ce este aceasta în comparaţie cu veacurile nesfârşite şi cu aceleaşi chinuri grele şi de nesuportat? Aici binele şi răul au un capăt şi încă cel mai rapid; dar dincolo şi una şi alta continuă în veacuri fără de sfârşit şi prin calitatea lor, sânt atâtea diferenţe faţă de cele de aici încât nici nu se poate spune... Dacă va spune cineva:

cum poate sufletul să fie supus la o mare mulțime de chinuri, când pe lângă aceasta va suporta pedeapsa chinurilor veşnice? Un asemenea om să se gândească numai la faptul că el se găseşte aici şi de cât de multe boli lungi şi grele a avut parte. Chiar dacă ele se terminau, aceasta nu se întâmpla din cauza epuizării desăvârşite a sufletului, ci pentru că trupul a refuzat să slujească, aşa că, dacă el nu ar fi cedat, atunci sufletul nu ar fi încetat să se chinuiască. Deci, când sufletul va primi un trup nou ce nu va putrezi, atunci nu va împiedica nimic ca şi chinurile să continue la nesfârşit... De aceea nu vom spune acum, cum chinurile fără de măsură ar putea să epuizeze sufletul nostru, pentru că în vremea aceea şi trupul va suferi această (epuizare), dar împreună cu sufletul se vor chinui veşnic, căci nu va fi un alt sfârşit". Asemenea idei găsim şi la: Tertulian, Teofil din Antiohia, Ciprian, Minuciu Felix, Ippolit, Atanasie, Grigorie Teologul, Ilarie, Ieronim şi alții.

Fărădelegea făcută pe pământ aduce după ea o pedeapsă dublă; îndepărtarea de familia din lume, locul naşterii liniştii, locuirea în străinătate, în surghiun, purtând asupra sa diferite neajunsuri, greutăți şi neplăceri în mijlocul comunității lumeşti. Sigur şi pedeapsa de dincolo de mormânt pentru cel păcătos este dublă: lipsire de împărăția cerurilor şi vederea la față a Domnului, de asemenea închiderea în gheena, unde este numai plâns şi scrâşnet din dinți, iar focul nu se stinge niciodată.

Moartea veşnică sau chinurile veşnice sânt de două feluri: îndepărtarea păcătoşilor pentru totdeauna de la vederea Domnului la față, adică îndepărtarea lor de la împărăția lui Dumnezeu, după cum spune Apostolul: „păcătoşii nu vor fi urmaşi ai împărăției cerurilor". Aceasta este viața spirituală (interioară). Dar Domnul nostru Iisus Hristos defineşte starea din gheena nu numai în chinurile sufleteşti, dar adaugă şi chinurile simțurilor: „Plecați de la mine, blestemaților, în focul cel

veşnic", aceasta este o pedeapsă simţită, exterioară. În afară de duh, omul va avea după înviere două naturi: suflet şi un trup nou şi subţire. Şi aşa cum pe pământ la treburile omului participau duhul, sufletul şi trupul, aşa şi pedeapsa de dincolo de mormânt, după cum spun învăţăturile apostolului Pavel, trebuie să fie atât pentru suflet,cât şi pentru trup: chinurile spirituale, interioare şi chinurile exterioare, corespunzătoare unui trup eteric nou şi subţire.

Această pedeapsă simţită este compusă din:

1) cea mai cumplită comunitate, în care va trebui să trăiască veşnic bietul suflet ce a fost respins şi

2) stihia, corespunzătoare pe deplin cu firea omului, veşnicul foc de nestins.

Starea de groază a păcătoşilor de pe pământ corespunde stării păcătoşilor din gheena. Sânt oameni ce admit numai un singur chin interior, ştirbirea conştiinţei şi se îndoiesc de prezenţa în gheena de dincolo de mormânt a focului ca materie. Dacă admitem îndoiala prezenţei focului în gheena, atunci trebuie să admitem şi lipsa căldurii în corpul uman. Ce foc încălzeşte aşa de puternic sângele din corpul uman? De unde este căldura şi temperatura mare în stomac din corpul uman? Prezenţa focului, a căldurii în om are un temei al său, o pricină în această căldură simţită. Acest foc nu poate fi văzut cu ochii, dar este văzut şi simţit prin acţiunile lui.

Este cunoscut faptul că cea mai aspră pedeapsă pe care au folosit-o oamenii pe pământ pentru cei care au făcut fărădelegi grave a fost arderea, pedepsirea prin foc. Dogma glăsuieşte că numai unicul Dumnezeu este Duh, toate celelalte creaţii ale Lui nu sânt Duhuri, ci trupuri însufleţite, materiale.

Prin urmare, îngerii, sufletele oamenilor şi demonii în raport cu Creatorul lor sânt nişte fiinţe subţiri, eterice. Domnului Îi este cunoscut încă din veacuri totul; ce va fi înainte cu fiinţele Lui morale, cum îşi vor folosi voinţa lor; de aceea este pregătită din veacuri împărăţia cerurilor,

raiul şi gheena, focul veşnic pentru cei păcătoşi.

Pretutindeni unde este viaţă este şi căldură; viaţa şi căldura sânt nedespărţite. Unde nu este viaţă, acolo în mod natural nu este nici căldură; căldura susţine viaţa.

În gheena viaţa continuă, prin urmare, acolo trebuie să fie neapărat şi căldură. Dar căldura are gradele sale; într-una din camere căldura este potrivită pentru om, iar în alta este atât de cald de parcă te arde, iar o asemenea căldură este de nesuportat pentru om; aşadar, în prima cameră temperatura este potrivită pentru viaţa unui om, iar în cea de-a doua este chinuitoare, imposibil de suportat. Între cele două camere focul nu se vede. Focul gheenei are proprietăţile sale, diferite de focul de pe pământ. Ce este mai important e că focul de pe pământ distruge jertfele sale, în general, vorbind; au fost exemple când unii dintre sfinţii mucenici, predaţi pentru ardere, au rămas intacţi. În Vechiul Testament se mărturiseşte despre trei tineri: Ananie, Azarie şi Misail (Vezi Minei 17 Dec.), care au fost aruncaţi într-un cuptor încins, în care ei au rămas cu desăvârşire intacţi. Aşa că, în mod sigur şi focul gheenei nu va distruge jertfele sale; ele vor rămâne în veci nearse.

Focul gheenei, cu însuşirile lui deosebite, este pregătit în mod special şi predominant pentru un scop propriu ca o pedeapsă veşnică pentru îngerii căzuţi, pentru aceste fiinţe subţiri, eterice; prin urmare el este diferit de focul de pe pământ; cu toate acestea acţionează totuşi şi în partea interioară a fiinţelor morale. Trupul, chiar dacă ar fi eteric, este totuşi materie ceea ce înseamnă că şi pedeapsa pentru el ar trebui să fie simţită: subţire, eterică şi totuşi un foc simţit, ce a fost pregătit de Dumnezeu pentru duhurile căzute. Sufletele oamenilor aflându-se în trup pe pământ, cu fapte potrivnice Domnului, corespunzătoare acţiunilor duhurilor rele, copărtaşe acestora de pe pământ şi vor urma acelaşi loc, ce le este pregătit din veacuri, adică focul veşnic ce nu se stinge niciodată. Acesta este chinul interior al

gheenei. Chinurile interioare şi cele exterioare ale păcătoşilor din gheena sânt susținute de învățătura Bisericii noastre.

Aşa că,Iisus Hristos a prezentat în pilda celui bogat şi a săracului Lazăr, starea de dincolo de mormânt a gheenei din prima perioadă, în care spune direct că nefericitul bogat se găsea în flăcări: „Şi acela (bogatul) exclamând a spus: Părinte Avraam, miluieşte-mă şi trimite pe Lazăr ca să înmoaie un vârf de deget în apă şi să răcească puțin limba mea: căci iată, mă chinuiesc în flacăra aceasta". Dacă în anticamera chinurilor este o suferință atât de mare a păcătoşilor din cauza flăcărilor, atunci care va fi acțiunea focului la chinurile depline din cea de-a doua perioadă a vieții de dincolo de mormânt din gheena, adică după judecata dreaptă a Domnului nostru Iisus Hristos! Prezentând în mod figurat viața fericită din rai din cea dea doua perioadă (de exemplu sub forma unui ospăț), Domnul se foloseşte de cuvântul alegoric al proorocului Isaia pentru a prezenta starea păcătoşilor din aceeaşi perioadă din gheena (66. 24).

Proorocul a prezentat împărăția măreață a lui Mesia, atunci când vor fi un cer şi un pământ nou, spunând că atunci membrii acestei împărății vor zări trupurile celor păcătoşi, asupra cărora acționează viermii ce nu mor niciodată şi focul ce nu se stinge niciodată. Vrăjmaşii vor fi învinşi, poporul Domnului va sărbători.

Toate cuvântările alegorice ale Mântuitorului despre chinurile veşnice ale păcătoşilor dincolo de mormânt sânt construite ca un tablou, unde sânt prezentate grămezi de trupuri ucise în bătălie. Viermii care se hrănesc cu trupurile moarte nu vor pieri pentru că aceste trupuri cu care se hrănesc le vor ajunge pentru toată veşnicia, iar focul cu care erau arse aceste rămăşițe ale morților de după bătălie, nu se va stinge niciodată, atât de multe vor fi aceste rămăşițe (Tâlcuirea Evangheliei, de arhimandritul Mihail, Mc. 9. 42). Domnul nostru Iisus Hristos, pentru a ne învăța cum să ne ferim de

ademenirile care ne-ar duce către păcat, previne oamenii în felul următor: dacă de exemplu, ochiul, mâna, piciorul sau o altă parte a corpului te ademenesc, atunci scoate şi îndepărtează acea parte, pentru că este mai bine să fii fără ea în împărăţia cerurilor, decât cu ea în focurile gheenei, unde viermii nu mor niciodată şi focul nu se stinge. Aici se înţelege nu desprinderea unei părţi a corpului (adică tăierea), aşa cum fac castraţii, ci tăierea voinţei şi distrugerea dorinţei către faptele păcătoase, îndepărtarea acestor idei rele, pentru biruinţa binelui asupra răului.

Cei care îşi îndeplinesc dorinţele voinţelor lor rele, dincolo de mormânt vor trebui să meargă în focul veşnic. Şi iată cuvintele proorocului Isaia: „Pe trupurile morţilor sânt viermi şi în foc au fost arse”, au slujit Domnului nostru Iisus Hristos, ca un simbol al locului de dincolo de mormânt al păcătoşilor, acolo unde noul trup va fi sfâşiat de viermi şi ars de foc.

Acesta este chinul exterior al păcătoşilor din cea de-a doua perioadă a vieţii de dincolo de mormânt (Teologia lui Macarie arhiepiscop de Harkov, vol. 2, pg. 657). Tot aceeaşi învăţătură a Domnului despre ademeniri, este expusă şi de evanghelistul Matei (5. 29-30). Dacă prima perioadă a vieţii de dincolo de mormânt nu ar fi continuă, sufletele fără trupuri nu vor primi răsplata deplină sau pedeapsa, pe care Dumnezeu le-a pregătit pentru diavol şi slujitorii lui, şi anume pentru cei care nu cred în Domnul nostru Iisus Hristos, trimis de Dumnezeu pentru mântuirea omenirii.

Aşa cum însuşi Iisus Hristos, pregătindu-se pentru a pune sufletul Său pentru mântuirea omenirii, se ruga pentru vrăjmaşii Lui, tot aşa cere şi El de la urmaşii Săi o iubire desăvârşită, iubire care să nu permită răutatea nici măcar în gândire; de aceea clevetirea asupra aproapelui ca faptă ce se referă la cinstea celui apropiat, este lipsa iubirii şi prin urmare încălcarea legii de iubire. Iar pentru cei care au încălcat această lege, dincolo de mormânt vor

avea parte de focul gheenei. La înfricoşătoarea judecată generală a lui Iisus Hristos, li se va pronunţa păcătoşilor ce stau în partea stângă sentinţa care îi condamnă la chinurile veşnice în foc: „Duceţi-vă de lângă Mine blestemaţilor în focul cel veşnic, pregătit pentru diavol şi îngerii lui". Despre chinurile veşnice exterioare ale păcătoşilor din gheena mărturiseşte şi apostolul Pavel spunând despre puterea lor, „În privinţa venirii Domnului nostru Iisus Hristos şi a adunării noastre împreună cu El, vă rugăm, fraţilor... Şi atunci se va arăta cel fără de lege, pe care Domnul Iisus îl va ucide cu suflarea gurii Sale şi-l va nimici cu strălucirea venirii Sale." (2 Tes. 1. 8).

Aşa ne învăţau şi Sfinţii Părinţi ai Bisericii despre chinurile exterioare din gheena.

Sfântul Vasile cel Mare spune: „După aceea (adică după judecată) către cel care a făcut multe fapte rele, se adaugă îngerii înfricoşători şi întunecaţi, a căror vedere este de foc, şi respiraţia este arzătoare, după voinţa lor cea crudă, iar faţa lor este asemănătoare cu noaptea, după tristeţea şi ura lor faţă de oameni; după acea prăpastie de netrecut, un întuneric adânc, foc fără lumină, ce conţine putere de ardere, dar este lipsit de lumină; după aceea un fel de vierme ce roade din trup şi este veninos, ce înfulecă cu lăcomie şi nu se satură niciodată în lăcomia sa, producând boli de nesuportat; după aceea cea mai crudă dintre toate chinurile este defăimarea veşnică şi ruşinea veşnică.

Sfântul Ioan Gură de Aur, ne învaţă despre focul gheenei: „Nu te gândi, de parcă focul de acolo seamănă cu cel de aici: acesta ce prinde arde şi transformă în altceva (cenuşă), iar celălalt din gheenă pe cine îl va îmbrăţişa, îl va arde pentru totdeauna şi niciodată nu se va mai opri, de aceea se şi numeşte focul de nestins. Pentru că şi păcătoşilor li se cuvine să se îmbrace în nemurire, dar nu pentru cinstire, ci pentru ca să fie jertfă chinurilor veşnice". Pentru a apropia ideea către o înţelegere a chinurilor focului din gheena, sfântul Ioan

Gură de Aur, sfătuieşte cum te-ai prezenta închis în saună (baie cu abur) încălzită cu mult mai tare de cum o faci de obicei, sau să zaci în febră (o temperatură ridicată a corpului). Dacă în aceste două cazuri, corpul este atât de tare chinuit, încât formează un chin final; şi dacă un asemenea chin s-ar face la nesfârşit, atunci care ar fi situaţia omului? Acum se poate trece la groaznicul foc nesfârşit din gheena, care nu poate fi redat prin cuvinte.

Aşadar, chinurile exterioare din gheena a celor păcătoşi, după învăţăturile Bisericii este format din viermii ce nu mor niciodată, focul ce nu se stinge niciodată (Teologia lui Macarie, arhiepiscop de Harkov, vol. 2, pg. 657) şi în sfârşit, acea comunitate a duhurilor rele, cu care au fost osândiţi cei necredincioşi să fie veşnic în focul ce a fost pregătit pentru duhurile căzute. Pentru că aici sânt osândite sufletele păcătoase. Aşadar aici este: focul, viermii şi comunitatea rea. Iată unde urmează să fie activitatea simţurilor exterioare ale unui trup nou, eteric şi subţire! Nimic nu va bucura vederea, auzul, pipăitul, gustul, mirosul. Obiectele ce sânt supuse acţiunii simţurilor sânt grele şi de nesuportat.

În gheenă fiecare simţ va suferi în special prin mâhnire. Aşadar, ochii vor suferi din cauza întunericului şi a fumului, iar dacă focul gheenei va pâlpâi puţin, va fi numai pentru o frică şi un fior mai mare pentru cei condamnaţi, pentru ca ei să poată vedea groaznicele figuri ale demonilor, vederea la faţă a acestora este cea mai groaznică dintre toate chinurile; feţele chinuite ale păcătoşilor vor vedea chipurile înspăimântătoare ale demonilor, cu ajutorul cărora au mâniat pe Dumnezeu; urechile vor auzi numai hohote de plâns fără încetare, tânguiri şi blesteme; mirosul va suferi din cauza duhorii (infecţiei); gustul, din cauza setei puternice şi a groaznicei înfometări. De aceea, prizonierii aceştia nenorociţi suferă în foc, chinuiţi de o pedeapsă cumplită, plâng, gem, suspină, plini de deznădejde şi nu găsesc şi nici nu vor găsi linişte şi nici uşurare. Aşa după cum

activitatea minții, voinței şi inimii sânt condiționate de activitatea simțurilor, atunci cei care sânt pierduți sânt îndepărtați de suflet şi totodată se îndepărtează pe pământ în mod voluntar de Dumnezeu, iar după moarte vor intra cu sufletele lor în gheena în starea duhurilor rele. Activitatea minții lor va forma necunoaşterea şi nevederea Domnului; activitatea inimii va fi ură față de Dumnezeu şi activitatea voinței hulă asupra Domnului. Starea celor pierduți este o stare de înverşunare împotriva Domnului şi a tot ce este dumnezeiesc, împotriva adevărului, a binelui şi a tot ce este frumos.

Mărturia chinurilor veşnice prin foc asupra celor păcătoşi în gheena o găsim şi în Apocalipsă: „Acela va bea vinul mâniei lui Dumnezeu, un vin deplin pregătit în cupa mâniei Lui... şi va fi chinuit prin foc şi pucioasă în fața îngerilor sfinți şi în fața Mielului... Pe cei fricoşi, necredincioşi, scârboşi, ucigaşi, curvari, vrăjitori, închinători la idoli şi toți mincinoşii, locul lor este în lacul în care arde foc şi pucioasă" (Apoc. 14. 10; 21. 8). Sfântul Ioan Gură de Aur explică sensul cuvântului „vinul" care înseamnă chinurile lipsite de orice uşurare şi milă.

Apostolul Pavel ne învață că fiecare va primi după faptele sale în viața de dincolo de mormânt: „căci împreună cu trupul ai făcut". De aici se înțelege că în toată lucrarea de pe pământ au participat sufletul şi trupul, de aceea răsplata va fi interioară spirituală, iar cea exterioară simțită; pentru că un trup nou, prin toată subțirimea şi uşurința lui, rămâne totuşi o materie şi el are nevoie de o răsplată simțită.

Focul atât de des amintit în Sfânta Scriptură, scrie mitropolitul Filaret al Moscovei, acționează cu desăvârşire separat față de chinurile conştiinței; să nu primeşti chinuri prelungite ar însemna să recompensezi în mod arbitrar fărădelegea. Trupurile spirituale ale oamenilor osândiți, cu siguranță nu vor rămâne fără pedeapsa lor materială corespunzătoare, aşa după cum şi judecata va fi pentru toate faptele trupului şi ale

sufletului. Şi cu cât trupul spiritual va fi mai subţire, cu atât activităţile chinuitoare ale focului vor fi mai mari, corespunzătoare păcatului şi însuşirilor sale.

Învăţătorii Bisericii socoteau acest foc care soarbe şi alimentează jertfa sa, că se alimentează cu neputrezirea ei nevăzută.

Sfântul Vasile cel Mare spune că focul acesta nu este luminos, dar menţine puterea lui de ardere în întuneric, deşi este lipsit de luminozitate.

Sfântul Ioan Damaschin ne învaţă că „focul căruia vor fi predaţi păcătoşii, nu este material, aşa cum este focul nostru pe pământ, ci aşa cum este cunoscut numai Unuia Dumnezeu". Învăţătorii Bisericii au prezentat în general că focul gheenei nu seamănă cu cel de pe pământ, aşa după cum îl cunoaştem noi. El va frige, dar nu va arde şi nu va distruge nimic, va acţiona nu numai asupra trupului, ci şi asupra sufletului celor păcătoşi, chiar şi asupra duhurilor demonilor fără de trup; el o să fie cumva mocnit, fără lumină şi tainic. Unii au crezut (Augustin şi Ieronim), că focul acesta nestins şi viermii ce nu mor, sânt doar nişte asemănări figurate, nişte simboluri ale celor mai groaznice chinuri din gheena, că viermii exprimă în mod primordial mustrări interioare de conştiinţă, iar focul, chinurile exterioare ale gheenei.

Aşadar, chinurile interioare ale păcătoşilor din gheena formează tortura grozăviilor nevindecate şi mustrări neîncetate de conştiinţă pentru încălcarea datoriei şi a chemării celor creaţi după chipul şi asemănarea Domnului. Acţiunea patimilor şi a conştiinţei sânt denumite în Sfânta Scriptură viermii ce nu mor şi focul de nestins. Sfântul Teofilact scrie că viermii şi focul ce torturează păcătoşii în gheena sânt conştiinţa păcătosului. Activitatea conştiinţei e comparată cu activitatea chinurilor veşnice, cu viermii şi arderea prin foc. Totuşi, explicaţia că viermii ce nu mor niciodată înseamnă chinurile interioare, este doar o părere particulară şi primordială ce aparţine Bisericii apusene.

Biserica Ortodoxă recunoaşte că viermele este totuşi un vierme, fără să încerce să explice despre ce se spune în modul cel mai clar şi simplu, iar fără aceste explicații nu se poate înțelege în mod satisfăcător starea în care ne aflăm. Sfântul Vasile cel Mare recunoaşte în viermele din iad o existență activă şi nu o parabolă iluzorie şi abstractă. Sfântul Ioan Gură de Aur de asemenea plasează viermele în numărul chinurilor simțurilor din gheena: „De la sicriu şi vierme, spune el, cei osândiți vor ajunge la un vierme neadormit, la focul ce nu se stinge, la scrâşnirea dinților, la întunericul beznă, la durere şi înghesuială". De asemenea, Sfântul Vasile cel Mare, explică faptul că suferința interioară este despărțită de pedeapsa exterioară; în numărul celor din urmă amândoi Sfinții au arătat că viermele neadormit este ca un chin exterior şi simțit.

Iată chinurile interioare şi exterioare amintite de Sfântul Dimitrie din Rostov: „Acolo, (adică în gheena) vor fi: focul de nestins, o iarnă aprigă, viermii ce nu mor niciodată, o putoare de nesuportat, o mâhnire de neexprimat, întuneric beznă, foamete groaznică, o sete de neastâmpărat şi o înghesuială de neexprimat" (Învăț.2 la Intrarea Domnului în Ierusalim).

Cuvintele Sfintei Scripturi despre desfătarea în fericirea raiului şi despre chinurile iadului trebuie să le primeşti direct şi simplu, insistă Tihon Zadonskii: „În lume se mai întâmplă ca nu toate lucrurile să meargă într-un mod cu totul fericit, ci deseori pot fi umbrite de nenorociri, ca o prefigurare a celor veşnice. Este foarte greu aici să fii încriminat între hoți. Să te numeri printre oamenii răi şi necinstiți; dar mult mai greu o să fie să te numeri alături de diavol şi îngerii săi cei răi şi să le fii de batjocură, veşnic dator. Este greu aici să fii sub stăpânirea unuia care te chinuieşte şi să ai parte de ceartă din partea lui, de batjocuri şi siluiri de tot felul şi să-i poți răbda toate răutățile; şi cu mult mai greu o să fie la satana, vrăjmaşul Domnului, să fii în stăpânirea şi la

porunca lui, să poţi răbda veşnic batjocurile şi răutăţile lui. Este grea biciuirea de aici, suferinţa, boala, frigurile, răceala, durerea de dinţi şi slăbirea trupului pe care trebuie să le suporţi; dar de departe, este mult mai greu să suferi arsurile veşnice ale focului din gheena, o boală crudă şi de nesuportat, scrâşniri din dinţi. Este greu să stai în temniţa de aici, să fii lipsit de lumină şi fără să simţi nici un fel de liniştire; dar este mult mai greu să stai în temniţa iadului fără ca să vezi lumina vreodată şi să fii lipsit de orice fel de liniştire în veci. Este greu să suporţi setea aici, să doreşti să ţi-o astâmperi şi să nu ai cu ce; dar mai grea va fi setea veşnică. Într-un cuvânt, este grea orice suferinţă periodică pe care o ai pe suflet sau pe trup, o ştie oricine; dar este cu mult mai mare şi inegalabilă cea veşnică, din cauza mărimii ei, a continuităţii ei, căci este nesfârşită şi o să aibă parte de ea cei osândiţi. Suferinţa periodică este numai o umbră a suferinţei veşnice. Umbra este nimic în comparaţie cu adevărul; iar suferinţa temporară este nimic în comparaţie cu cea veşnică. Recunoaşte suferinţa veşnică faţă de cea temporară şi păzeşte-te să nu cazi în ea! Coboară azi cu mintea în iad, ca după aceea să nu cobori cu trupul şi sufletul. Cum o să suporţi focul pătrunzător, dar care nu te distruge (nu te transformă în cenuşă prin ardere), viermele care te roade fără încetare şi nu termină să mănânce, scrâşniri din dinţi, întunericul beznă, vederea întunecată a demonilor, văicăreala şi plânsul şi alte chinuri, cum o să le suporţi? Gândeşte-te la acestea, compară suferinţa temporară cu cea veşnică şi goneşte cu biciul aceste gânduri deşarte din inima ta".

Temeiul principal al chinurilor interioare din gheena este îndepărtarea veşnică de Dumnezeu, izvorul vieţii şi al fericirii, şi prin urmare, lipsirea de tot ce provine din relaţia şi locuirea cu Dumnezeu, lipsire de tot ce este bine. Aceasta este baza chinurilor interioare şi a celor exterioare din gheena. Starea chinurilor este starea contrară stării de fericire: aşa cum starea de boală este

contrară celei de sănătate. Chinurile sânt dureroase, căci starea tuturor simțurilor este suferința, iar fericirea este starea simțurilor de mulțumire deplină, de sărbătoare. Prima stare este plină de durere veşnică, iar cea de-a doua, de bucurie.

Despre chinurile interioare ale păcătoşilor din gheena, arhiepiscopul Macarie din Harkov în Teologia Dogmatică (vol.2, pg. 656, 657) scrie: „Atunci se va împlini asupra lor în toată lărgimea lui cuvântul Apostolului: durere şi înghesuială este asupra sufletului omenesc, care face rele. Amintirea vieții trecute, pe care cu atâta uşurință ei au distrus-o prin fapte vicioase, reproşuri neîncetate ale conştiinței, pentru tot ce au făcut cândva, pentru fărădelegi, regrete târzii, pentru tot ce a fost folosit ca mijloc dăruit de Dumnezeu pentru mântuire; o conştiință încărcată, în care nu mai încape posibilitatea de căință, de a te îndrepta şi mântui, toate acestea îi vor tortura în continuu pe aceşti nenorociți.

O dată cu terminarea împărăției de bunăstare şi începerea împărăției de măreție, în viața viitoare de dincolo de mormânt, pe cei păcătoşi îi ajunge mânia dreaptă a Domnului, despre care mărturiseşte David: „Dar fața Domnului este împotriva celor care fac rău, pentru a distruge pe pământ şi amintirea despre ei" (Ps.33,16), adică Domnul, văzând fărădelegile lor, pronunță sentința pentru moartea lor veşnică. Aşa exprimă Solomon chinurile veşnice ale păcătoşilor din gheena: „Atât suspinul, cât şi căința ce constrâng sufletul, vor vorbi în sine... Şi aşa ne-am rătăcit din calea adevărului şi din lumina adevărului şi nici lumina soarelui nu ne-a mai luminat. Noi ne-am umplut cu fapte de fărădelege şi de pierdere şi am umblat prin pustietăți de netrecut, dar calea cea adevărată a Domnului nu am recunoscut-o. Ce folos ne-a adus aroganța, prin care am obținut bogăție cu îngâmfare? Toate acestea au trecut precum o umbră şi o rumoare în repeziciune... Aşa şi noi ne-am născut şi am murit, dar nu am putut să arătăm nici

un semn de binefacere, ci doar ne-am extenuat în fărădelegile noastre". (Pilde,5,3-6-9,13)

„Aceia, scrie sfântul Vasile cel Mare, care au făcut rele, vor învia pentru a fi certați şi, spre ruşinea lor, pentru a vedea mârşăviile din ei şi pentru întipărirea păcatelor făcute de ei. Şi ce poate fi mai groaznic decât întunericul şi focul veşnic şi acea ruşine ce va fi imortalizată în eternitate, având în continuu în fața ochilor urmele păcatului făcut prin trup, asemenea unei pete de culoare ce nu se poate scoate, ce a rămas pentru totdeauna în amintirea sufletelor lor". Apostolul Pavel scrie despre chinurile interioare ale păcătoşilor din gheena: „cei care vor avea ca pedeapsă o pierzare veşnică în fața Domnului şi depărtare de la măreția puterii Lui". (2 Tes.1,9).

După învățăturile Domnului nostru Iisus Hristos, urmaşii gheenei vor fi cei necredincioşi (Marc.16. 16), cei nebotezați: „Cei ce nu cred în Fiul nu vor vedea viața, ci mânia Domnului va fi asupra lor" (In. 3 36). Aşa cum din credință izvorăşte ascultare şi supunere, tot aşa şi invers, din necredință se nasc încăpățânarea şi neascultarea. Încăpățânarea, necredința reprezintă moartea şi un asemenea necredincios nu va vedea viața veşnică. O singură cale este spre mântuire credința în Răscumpărătorul; de aceea necredincioşii trec pentru veşnicie la cei păcătoşi, la cei ce stau sub mânia Domnului şi neîmpăcați cu El. Mânia Domnului se găseşte asupra unor asemenea păcătoşi. Aici pe pământ, soarele îi luminează atât pe cei neprihăniți, cât şi pe cei păcătoşi, iar ploaia îi udă şi pe unii şi pe alții, chiar şi bunăvoința acționează de multe ori şi peste cei nevrednici, aşa precum şi noi, de exemplu, ne sfințim şi de la preoții nevrednici.

Nu prin vrednicia ta, ci prin unicul nume al lui Iisus, nume în fața căruia se închină toate ființele cereşti, de pe pământ, şi din adâncuri, pentru acest nume preaputernic şi creştinii neadevărați pot atinge culmile vredniciei.

Cu toate acestea, faptele lor nu îi îndreptățesc, ei fiind

vicleni, şi neavând acea iubire care să le slujească, ca bază a tuturor binefacerilor, chiar dacă, după mărturisirea sfântului apostol Pavel, vorbesc şi în limba îngerilor, tot vor intra în iad pentru inima lor vicleană, „Şi atunci voi mărturisi lor: Niciodată nu v-am cunoscut pe voi. Depărtaţi-vă de la Mine cei ce lucraţi fărădelegea." (Mat.7 23). În altă parte, Domnul nostru Iisus Hristos ne învăţa direct că cei care locuiesc în gheena vor fi nemilostivii, pentru că legile iubirii sânt cu totul străine pentru ei şi de aceea nu vor lua parte, nu vor avea nici o afinitate cu starea celor care ar avea nevoie de ajutorul nostru moral şi spiritual.

În gheena vor ajunge şi dintre cei botezaţi, hulitorii Sfântului Duh, adică cei păcătoşi, potrivnici care nu se căiesc. Necredincioşii sânt osândiţi la gheena, pentru că ei nu au crezut, prin urmare, nici nu s-au botezat, au rămas în starea de păcat, în păcatul strămoşilor noştri, adică în starea de osândă pentru acest păcat, aşa cum fără o credinţă vie, nu-şi însuşesc roadele jertfei de răscumpărare a Omului Dumnezeu. Cei care nu l-au recunoscut pe Răscumpărătorul au rămas în afara răscumpărării, adică nerăscumpăraţi.

În altă parte, Dumnezeu spune că după înviere şi reunirea trupurilor cu sufletele lor, cei care au făcut rele vor învia pentru judecată (In.5 29), adică toţi cei care nu s-au îndreptat pe pământ prin fapte şi viaţă în credinţă, vor învia pentru osândirea la moartea (chinurile) veşnică. Şi evanghelistul Matei scrie că cei care fac fărădelegi vor fi aruncaţi în cuptorul cu foc, unde va fi plâns şi scrâşniri din dinţi. Cei care fac fărădelegi sânt cei care îşi petrec viaţa necreştineşte, în mod imoral. Starea morală a unor asemenea oameni corespunde cu starea duhurilor rele. Aşadar, toţi cei necinstiţi, adică cei ce nu cred în Iisus Hristos şi toţi hulitorii, adică ereticii, de asemenea şi aceia dintre creştinii ortodocşi, care şi-au petrecut viaţa în păcat, ori au căzut într-un păcat de moarte şi nu s-au vindecat prin căinţă sinceră, vor fi urmaşi ai chinurilor

veşnice împreună cu duhurile rele.

Răutatea deznădăjduită formează caracterul duhurilor rele; fețele lor sânt asemănătoare cu fețele ascunse ale hoților şi ale criminalilor între oameni. Acest caracter este pecetluit pe fețele sufletelor moarte în gheena.

Ultimele cuvinte ale Mântuitorului: „Plecați în focul pregătit pentru diavol" mărturisesc direct că în gheena păcătoşii vor fi împreună şi, în afară de aceasta, vor fi în relație cu duhurile rele, pentru că focul este pregătit pentru ei şi asociații lor, pentru sufletele pierdute şi alungate. Această comunitate a sufletelor îndepărtate cu duhurile căzute este mărturisită chiar de Domnul Dumnezeul nostru, şi va fi în mod sigur asemănătoare comunității celor mântuiți în împărăția cerurilor: „Mulți vor veni...şi vor fi aşezați alături de Avraam, Isaac şi Iacob în împărăția cerurilor".

Apostolul Pavel a definit caracterul vieții din rai de dincolo de mormânt din cea de-a doua perioadă (1Cor. 2. 9) ca fiind aşa de fericită, încât cei care trăiesc pe pământ nu o pot transmite şi nici a o exprima; aşa că în mod sigur, nu pot prezenta viața fericită a strămoşilor lor din rai; vremea a ascuns fericirea trecută şi cea viitoare de perioada actuală. Fericirea viitoare din cea de-a doua perioadă, nu numai cei de pe pământ nu şi-o pot reprezenta, dar nici chiar locuitorii raiului nu cunosc viitoarea lor fericire. Descrierea vieții din rai este făcută doar în parte, la fel şi a gheenei din cea de-a doua perioadă, care va fi atât de groaznică încât nu numai cei ce se află pe pământ, dar nici cei ce se găsesc dincolo de mormânt în gheena, nu pot să prezinte groaza chinurilor, ca fiind ceea ce ochiul omului n-a văzut nicăieri şi niciodată, iar urechea nu a auzit niciodată.

Gheena există deja pregătită în exclusivitate pentru diavol, iar după aceea şi tuturor sufletelor care i-au urmat lui, ducând viața lor de pe pământ fără căință şi credință în Hristos. Prin urmare, a descrie exact această stare din gheena din cea de-a doua perioadă este imposibil, aşa

cum aflăm din învățăturile sfântului apostol Pavel, vasul ales al Sfântului Duh.

Dacă toate răutățile de pe pământ, toate nenorocirile, boli, dureri, eşecuri, necazuri şi toate asemenea lor, sânt de abia observabile, sânt asemenea unei umbre palide a chinurilor rele din gheena din prima perioadă, atunci cum trebuie să fie nenorocirile celor osândiți în gheena în cea de-a doua perioadă? Ceva asemănător nu a mai fost pe pământ, nici chiar în osândele păcătoşilor din prima perioadă. Despre neputința de a suporta asemenea pedepse aducem în față povestirea unui sfânt de pe munte.

Cât de insuportabilă şi cât de chinuitoare este perioada pe care o petreci în gheena, ne arată exemplul unui suferind, care după ce a cedat sufleteşte în perioada bolii, printre gemete îi cerea Domnului să-i scurteze viața lui chinuitoare. „Bine, i-a răspuns îngerul ce a apărut în fața bolnavului, Dumnezeu prin mila Lui nemăsurată, binevoieşte a-ți asculta rugăciunea; El îți scurtează viața ta temporară, numai cu o condiție: în loc de un an de suferință pe pământ, în care fiecare om se poate curăța de păcat precum aurul în foc, eşti de acord să petreci trei ore în chinurile veşnice? Păcatele tale necesită curățire prin suferința propriului tău trup; tu ar trebui să fii în suferință încă un an. Dar să ştii că şi pentru ceilalți credincioşi nu există o altă cale către ceruri decât calea crucii aşternută de Omul Dumnezeu, Cel fără de păcat. Te-a plictisit această cale a ta de pe pământ? Cercetează ce înseamnă chinurile veşnice din gheena, acolo unde merg toți păcătoşii; totuşi, cercetează-le numai în decursul a trei ore, iar după aceea prin rugăciunile sfintei Biserici, vei fi mântuit". Cel suferind a căzut pe gânduri. Un an de suferință pe pământ este o groaznică prelungire a timpului! Mai bine sufăr trei ore în aceste chinuri nesfârşite, a spus el în sinea lui, decât un an pe pământ. „De acord, în gheena" i-a răspuns în sfârşit îngerului. În linişte, îngerul a ridicat sufletul lui suferind, iar după ce l-

a întemnițat în iad, s-a îndepărtat spunându-i prin cuvinte de liniştire: „Peste trei ore, voi veni după tine”.

Peste tot domnea o ceață densă, înghesuială, sunete neînțelese din gemetele păcătoşilor, vederea duhurilor rele în toată neruşinarea lor din iad, toate acestea s-au petrecut pentru nefericitul suferind într-o groază de chin şi de nesuferit. Peste tot vedea şi auzea numai suferință şi gemete şi nici măcar o fărâmă de bucurie, într-o beznă de necuprins a iadului; numai ochii de foc ai demonilor luceau în întunericul infernului şi treceau prin fața lui umbrele ce aduceau la îndeplinire chinurile, gata oricând să-l sufoce, să-l înghită şi să-l ardă prin răsuflarea lor infernală. Bietul suferind s-a cutremurat şi a strigat; dar la strigătele şi gemetele lui răspundea numai bezna din iad cu un ecou amorțit şi clocotirea flăcării din gheena, care se arăta în vârtejuri în viziunea întemnițatului care tremura. Lui i se părea că s-au scurs veacuri de suferință deja şi din clipă în clipă aştepta să vină la el îngerul luminos, dar nu era nicăieri. În sfârşit, suferindul disperat în întoarcerea lui, scrâşnind din dinți, a început să geamă, dar nimeni nu acorda nici o atenție gemetelor lui. Toți păcătoşii lâncezind în bezna din gheena, erau ocupați de ei, numai de chinurile lor proprii. Iar demonii groaznici, în bucuria iadului, îşi băteau joc de chinurile celor păcătoşi.

În sfârşit, o lumină liniştită a măreției îngereşti s-a revărsat asupra beznei. Cu un surâs din rai, s-a apropiat îngerul către cel suferind şi îl întreabă: „Ce este, cum te simți frate?” „Eu nu am crezut că în vorbele îngereşti poate fi şi minciună“, a şoptit cu o voce întreruptă şi de abia auzită din cauza chinurilor cel suferind. „Cum aşa?”- a obiectat îngerul. „Cum aşa?” a replicat cel chinuit, ai promis că o să mă iei de aici peste trei ore, iar printre altele au trecut veacuri întregi în chinurile mele de nesuportat. „Iartă-mă, ce ani şi ce veacuri? a întrebat scurt şi cu un zâmbet îngerul, o oră a trecut de când am lipsit şi mai ai două ore de stat aici”. „Cum două ore, a

întrebat cu teamă cel suferind, două ore? Dar oare numai o oră a trecut? Oh... Nu mai pot suporta; nu mai am putere! Numai dacă se poate, numai dacă prin voia Domnului poţi, te rog scoate-mă de aici! Mai bine sufăr pe pământ ani şi veacuri, chiar şi până în ultima zi de venire a lui Hristos pentru a judeca, numai scoate-mă de aici. Fie-ţi milă de mine!" îl imploră cel întemniţat, întinzând mâinile sale către îngerul luminos.

„Dumnezeu, ca un Părinte generos şi liniştitor, trimite asupra ta bunătatea Lui; dar tu trebuie să ştii şi să ţii minte cât de aspre şi nesuportate sânt chinurile gheenei".

În tristeţe şi mâhnire, stau nu departe
Acei oameni, ce de-a lor viaţă s-au lipsit cu bună ştiinţă
Şi s-au sinucis: dispreţuindu-şi lumina
Ei au gonit-o în căderea nebună;
Departe de trup nemuritoarele suflete...
O! cât de mult ar dori să trăiască în lume
În sărăcie măcar, nevoi şi în grelele griji!
Dar Roc nu permite: şi-i ţine în valuri,
Ca şi un lanţ, noroiul şi Stix, împletindu-şi
Cursul de nouă ori, ce afară nu-i lasă. (Eneida, Vergiliu cartea a 6-a) .

Platon şi Aristotel

Iată şi tabloul, ce reprezintă viaţa de dincolo de mormânt a sinucigaşilor în conştiinţa moral-religioasă a romanilor, prezentat de Vergiliu. Simţul moral-religios al grecilor şi al romanilor nu permitea acest mijloc voluntar de a-şi scurta viaţa.

Şi Cicero îi osândea pe sinucigaşi, iar Platon învăţa că obligaţiile sfinte pentru un grec o formau conştiinciozitatea şi decenţa; înmormântarea morţilor este la un loc de frunte, ceea ce le slujea ca o prevestire

a vieții lor fericite de dincolo de mormânt; atunci sinucigaşii erau supuşi la lipsirea unor onoruri, ceea ce forma o infamie pentru cel mort şi împreună cu acestea prevesteau că pe sinucigaş nu o să-l aştepte bucuria dincolo de mormânt. Aşadar, moartea sinucigaşului era socotită ca o infamie pe pământ în mijlocul celor vii, iar cum trăiesc sinucigaşii dincolo de mormânt, după înțelegerea lor, a expus-o Vergiliu.

DESPRE RUGĂCIUNEA DE DEZLEGARE

Fiecare dintre creştini, mai mult sau mai puțin atent, a văzut şi a auzit mijlocirea sfintei Biserici, despre propria prosperitate în cursul vieții sale de pe pământ şi preocuparea ei pentru locul membrilor ei în viața de dincolo de mormânt. Şi iată că în ultimul moment când sufletul încă se găseşte lângă trupul său, el aude rugăciunea de liniştire, rugăciune ce dezleagă sufletul creştin de păcate şi atunci el, cu credința deplină şi cu speranța, merge în deplină linişte acolo unde prin Iisus Hristos, trebuie să trăiască veşnic împreună. Iată care este această ultimă rugăciune, pe care o aude sufletul şi în acelaşi moment împreună cu ea, părăseşte pământul cu tot ce trăieşte pe el, odată pentru totdeauna, aflându-se nedespărțit în legătură sufletească cu cei vii.

RUGĂCIUNEA:

Domnului să ne rugăm.

Stăpâne mult-îndurate, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, Care ai dat sfinților Tăi ucenici şi apostoli cheile împărăției cerurilor, iar după sfântă învierea Ta, cea de a treia zi, cu harul Tău le-ai dăruit puterea de a lega şi dezlega păcatele oamenilor, ca să fie legate şi în cer câte de dânşii pe pământ s-au legat, şi tot aşa să fie dezlegate şi în cer câte de dânşii pe pământ s-au dezlegat; Cel ce prin nespusa Ta iubire de oameni ne-ai învrednicit şi pe noi smeriții şi nevrednicii robii Tăi să fim moştenitori ai aceluiaşi preasfânt dar şi har, ca şi noi de asemenea să legăm şi să dezlegăm cele ce se întâmplă în poporul Tău; însuți, Preabunule împărate, prin mine, smeritul şi nevrednicul slujitorul Tău, iartă robului Tău (N), orice a greşit ca un om în această viață; şi-i iartă lui toate câte a păcătuit cu cuvântul, sau cu lucrul, sau cu gândul, dezlegându-l şi de legătura pusă în orice chip asupra lui, cu care el însuşi din mânie sau din altă pricină s-a legat pe sine, sau de la arhiereu, sau de la altcineva a suferit o alunecare ca aceasta, prin pizma şi prin lucrarea diavolului. Binevoieşte, Preabunule şi mult-îndurate, ca sufletul lui să se aşeze cu sfinții, care din veac au bineplăcut Ție, iar trupul să se dea firii celei zidite de Tine. Că binecuvântat şi preaslăvit eşti în veci. Amin.

Obiceiul de a pune în mână morților această rugăciune de dezlegare, în Rusia a apărut la începutul secolului al unsprezecelea şi anume după următoarea întâmplare. Prințul Simeon, dorind ca după moartea sa să primească dezlegare pentru păcatele sale, asemenea cum a primit şi în timpul vieții sale, l-a rugat pe sfântul şi cuviosul Teodosie din Pecerska „să-i binecuvânteze sufletul, prin duhul său precum în viață aşa şi după moarte şi l-a rugat ca această dezlegare să fie înştiințată în scris. Cuviosul s-a hotărât să-i dea acest înscris, în condițiile respectării credinței ortodoxe şi i-a trimis aceste cuvinte arhiereşti ale rugăciunii de dezlegare. Pregătindu-se de moarte prințul

Simeon a cerut ca această rugăciunea de dezlegare să-i fie pusă în mână; această dorință i-a fost îndeplinită. Din această perioadă, după mărturia cuviosului Simeon episcop din Vladimir, au început să pună în mâna tuturor morților această rugăciune de dezlegare după cântarea prohodului. (Patericul Pecerska, cartea 16).

Cartea în original are azi 10 martie 2010, 333 pagini şi este scrisă în limba slavonă, are şi casetă tehnică şi aparține Preotului Covaci Nicolae de la parohia Ucraineană REMEȚI, jud. Maramureş, căruia îi aduc mulțumiri, pentru contribuția la tipărirea acestei lucrări în limba română.

Terminat-am de corectat, de aranjat, de stilizat pe limba română această dumnezeiască carte unică în lume despre viața de dincolo de groapă, spațiu şi timp, pe care o trăiesc ortodocşii noştri şi pe care o vom trăi şi noi ortodocşii, eu diaconul Gheorghe Băbuț, nemonah păcătosul de la Biserica cu Lună din Oradea, la orele 22, azi 13 februarie 2010, în Sâmbăta Lăsatului sec de brânză din POSTUL PAŞTILOR, DE ZIUA SFINȚILOR, CUVIOSUL MARTINIAN, SFINȚII APOSTOLI ACVILA ŞI PRISCILA.

Mulțumesc Maicii Domnului că mi-a ajutat s-o termin lucrând din 12 dec.2010 până azi 13 febr. 2010, orele 22, ziua şi noaptea la această carte.

TRADUSĂ DIN LIMBA SLAVONĂ, *Nota traducătorului:*

În numele Tatălui, al Fiului şi al Sfântului Duh. Amin. Am făcut această traducere, nevrednicul mirean Nistorov Ivan a lui Paisie din Suceava, născut în satul Climăuți jud. Suceava, la îndemnul şi prin truda financiară a sfinției sale părintele diacon Gheorghe Băbuț.

CITITORULE

După ce ai terminat de citit cartea, ce frumos ar fi dacă ai face acest Acatist pentru Adormiții tăi. Scrie pe o foaie de hârtie numele de botez ale celor ortodocşi pe care îi ştii că sânt morți şi pomeneşte-i la acest Acatist. Nu uita să zici: Pomeneşte Doamne, pe toți ortodocşii creştini adormiți şi pe cei ce n-are cine să-i pomenească. Aceasta este cea mai mare faptă a ta pentru morții tăi. Căci tu poți să-i ajuți dar ei nu mai pot face nimic în veşnicie.

Moaştele Sfântului Atanasie cel Mare, patriarhul Alexandriei, din Biserica Sfântul Zaharia, Veneția.

ACATISTUL PENTRU CEI ADORMIȚI

Se citeşte mai întâi Paraclisul Maicii Domnului, apoi acest acatist

De este preot, zice: „Bine este cuvântat Dumnezeul nostru". Iar de nu este preot, zice: „Slavă Ție, Dumnezeul nostru, Slavă Ție!"

Împărate Ceresc, Mângâietorule, Duhul Adevărului, Carele pretutindenea eşti şi toate le împlineşti; Vistierul bunătăților şi Dătătorule de viață, vino şi Te aşază întru noi şi ne curățeşte de toată întinăciunea şi mântuieşte, Bunule, sufletele noastre. Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte, miluieşte-ne pre noi (de trei ori). Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh. Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Preasfântă Treime, miluieşte-ne pre noi. Doamne, curățeşte păcatele noastre. Stăpâne, iartă fărădelegile noastre. Sfinte, cercetează şi vindecă neputințele noastre, pentru Numele Tău.

Doamne miluieşte (de 3 ori). Slavă ... Şi acum ...

Tatăl nostru, Carele eşti în ceruri, sfinţească-se Numele Tău, vie împărăţia Ta, fie voia Ta, precum în cer aşa şi pe pământ. pâinea noastră cea de toate zilele, da-ne-o nouă astăzi şi ne iartă nouă greşalele noastre, precum şi noi iertăm greşiţilor noştri. Şi nu ne duce pre noi în ispită, ci ne izbăveşte de cel rău. Amin.

Miluieşte-ne pe noi, Doamne, miluieşte-ne pe noi, că nepricepându-ne de nici un răspuns, această rugăciune aducem Ţie, ca unui Stăpân, noi păcătoşii, robii Tăi, miluieşte-ne pre noi.

Slavă ...Doamne, miluieşte-ne pre noi, că întru Tine am nădăjduit; nu Te mânia pre noi foarte, nici pomeni fărădelegile noastre, ci caută şi acum ca un milostiv şi ne mântuieşte pre noi de vrăjmaşii noştri, că Tu eşti Dumnezeul nostru şi noi sântem poporul Tău, toţi lucrul mâinilor Tale, şi Numele, Tău chemăm.

Şi acum... Uşa milostivirii deschide-o nouă, binecuvântată Născătoare de Dumnezeu Fecioară, ca să nu pierim cei ce nădăjduim întru tine, ci să ne mântuim prin tine de nevoi, că tu eşti mântuirea neamului creştinesc.

Condacul 1:

Cela ce cu iconomia Ta cea nepătrunsă, pace spre binele cel veşnic ai pregătit tuturora, vremea şi felul sfârşitului rânduind, iartă, Doamne, păcatele celor din veac adormiţi, în lăcaşurile Luminii şi Bucuriei primeşte-i şi deschide-le lor braţele Tale Părinteşti; auzi-ne şi pe noi, Milostive, cei ce le facem pomenirea şi strigăm Tatăl nostru, Iubire Nemărginită, sufletele adormiţilor robilor Tăi odihneşte-le...(Pomelnicul cu numele celor adormiţi)

Icosul 1:

Pre Adam cel căzut şi pre tot neamul din pierzarea cea veşnică izbăvindu-i, ai trimis în lume, Doamne, pe Fiul Tău, viaţă veşnică răsărindu-ne prin Crucea şi învierea Lui, spre mila Ta nădăjduind, împărăţia cea nestricăcioasă a Slavei Tale aşteptăm, cerând împărtăşirea cu Domnul pentru cei adormiţi şi ne rugăm Ţie:

Tatăl nostru, fă ca toate scârbele şi întristările, cei adormiţi să le uite;
Tatăl nostru, sufletele celor chinuiţi de valurile vieţii, veseleşte-le;
Tatăl nostru, precum îşi mângâie mama copiii la sânul său, mângâie-i şi Tu pe ei;
Tatăl nostru, grăieşte-le lor; „Păcatele voastre vi s-au iertat!"
Tatăl nostru, în limanul cel fericit şi liniştit, primeşte-i pre ei;
Tatăl nostru, Cămările îngerilor şi ale Sfinţilor, deschide-le lor!
Tatăl nostru, pre părinţii şi fraţii noştri cei adormiţi, veşnicelor Tale bunătăţi învredniceşte-i pre ei;
Tatăl nostru, Iubire Nemărginită, sufletele adormiţilor robilor Tăi odihneşte-le...(Pomelnicul cu numele celor adormiţi)

Condacul al 2-lea:

Cuviosul Macarie, luminat fiind de a Celui preaînaltă strălucire, de la un preot păgânesc glas a auzit: „Când voi creştinii, pentru cei ce în iad se chinuiesc, vă rugaţi, şi păgânii se bucură, minunată este puterea rugăciunilor creştineşti; prin aceasta cele dedesubt se luminează împreună cu cei credincioşi, şi cei necredincioşi se mângâie". De aceea, pentru toată lumea să cântăm: „Aliluia!".

Icosul al 2-lea:

Aminte ne aducem de Sfântul Isaac Sirul, cuvânt care ne spune: „Inima care iubeşte şi pentru oameni şi pentru dobitoace totdeauna cu lacrimi se roagă pentru zidirea toată, ca să se păstreze şi să se curăţească". Deci şi noi

cu îndrăznire, de la Dumnezeu cerem ajutor pentru toți cei din veac adormiți, strigând uneie ca acestea:
Tatăl nostru, pre toți cei ce au fost fără rugăciune îngropați, miluiește-i.
Tatăl nostru, primește în ale Tale lăcașuri pe cei ce din scârbe sau din bucurie năprasnic au murit.
Tatăl nostru, tuturor celor ce mor, pacea și odihna Sfinților dăruiește-le lor!
Tatăl nostru, Iubire Nemărginită, sufletele adormiților robilor Tăi odihnește-le...(Pomelnicul cu numele celor adormiți)

Condacul al 3-lea:

De necazurile lumii și de suferințele făpturilor necuvântătoare vinovați sântem, și de a nevinovaților copii suferințe, căci prin a omului cădere, fericirea și a făpturii frumusețe s-au nimicit. Tu, Doamne, Cel mai Mare dintre cei ce fără de vină ai pătimit, numai Tu ai putere ca tuturor să le dai iertare. Deci, iartă, Doamne, și fericirea cea de demult, iarăși dăruiește-o lumii, ca și cei adormiți dimpreună cu noi, cu cei vii Pacea Ta s-o afle strigând: „Aliluia!"

Icosul al 3-lea:

Lumină lină, Răscumpărătorul lumii, auzit-am oftarea Ta pe Cruce, pentru ai Tăi vrăjmași: „Părinte, iartă-le lor!".Deci în numele iertării tuturor și noi îndrăznim a ne ruga Tatălui pentru veșnica odihnă a vrăjmașilor Tăi și ai noștri:
Tatăl nostru, celor ce Sânge nevinovat au vărsat, lacrimile aproapelui și-au zidit, iartă-i pe ei;
Tatăl nostru, pre cei ce cu obijduiri și cu clevetire ne-au făcut rău, nu-i judeca pre ei.
Tatăl nostru, pentru toți cei obijduiți de noi, cu milostivire răsplătește-le lor.
Tatăl nostru, pre toți cei ce din neștiință, de noi au fost întristați, mângâie-i pe ei.
Tatăl nostru, această rugăciune pentru ei drept taină a împăcării primește-o.
Tatăl nostru, zapisul păcatelor părinților și fraților noștri răposați, rupe-l pe el.
Tatăl nostru, Iubire Nemărginită, sufletele adormiților robilor Tăi odihnește-le... (Pomelnicul cu numele celor adormiți)

Condacul al 4-lea:

Mântuiește, Doamne, pre cei ce în suferințe grele s-au sfârșit, prin ucideri, îngropați de vii, prin mistuire de grindină, de ger, sau prin cădere de la înălțime. Deci, pentru întristarea sufletului lor, bucuria Ta cea veșnică dăruiește-le-o, ca vremea lor de suferință blagoslovită să fie ca o răscumpărare pentru care noi Îți cântăm: „Aliluia!"

Icosul al 4-ea:

Dăruiește, Doamne, tuturor celor ce în frageda tinerețe viața le-ai luat, tuturor celor ce cununa de spini a suferinței le-ai dat, tuturor celor ce fericirea pământească n-au cunoscut, răspândirea cea din razele nesfârșitei Tale Iubiri dincolo de mormânt, iar noi să-Ți strigăm:
Tatăl nostru, celor ce sub sarcinile grele ale ostenelilor au murit, răspândește-le lor lumina Ta;
Tatăl nostru, în cămările raiului, pre adormiții prunci și fecioare, primește-i;
Tatăl nostru, veseliei de la Cina Fiului Tău învrednicește-i pe ei;
Tatăl nostru, întristarea părinților pentru pierderea copiilor lor, ușurează-le-o;
Tatăl nostru, pre cei singuratici, pe orfani și pe sărmani, pentru care nu are cine să se roage, odihnește-i;
Tatăl nostru, cu razele calde ale iertării Tale, păcatele lor șterge-le;

Tatăl nostru, robilor Tăi celor mai înainte adormiți, părinți şi frați ai noştri, haina cea albă a biruinței dăruieşte-le-o.
Tatăl nostru, lubire Nemărginită, sufletele adormiților robilor Tăi odihneşte-le...(Pomelnicul cu numele celor adormiți)

Condacul al 5-lea:

Doamne, Tu neamului omenesc moartea ai dat-o, ca cel din urmă chip de înțelepciune şi pocăință. La înfricoşata Judecată deşertăciunea pământească se descoperă, pornirile trupului se liniştesc, mintea cea semeață se smereşte, dreptatea cea veşnică se descoperă. Deci, şi păcătoşii îndărătnici în credință când pe patul morții au ajuns, pe Dumnezeu Îl mărturisesc; pentru aceasta îndurarea Ta ei veşnic o cer, strigând: „Aliluia!".

Icosul al 5-lea:

Doamne, Părinte a toată îndurarea, Tu ziua cu soarele o luminezi, Tu pământul cu rodul îl îndulceşti, lumea cu frumusețea o veseleşti, noi credem că tot astfel precum prietenilor Tăi la fel şi vrăjmaşilor Tăi, dincolo de mormânt în veşnicie, îndurarea Ta cea nesfârşită le-o dăruieşti şi pe păcătoşii cei cu totul lepădați miluindu-i pe ei. Pentru aceasta noi astfel ne rugăm:
Tatăl nostru, pentru hulitorii de sfințenie şi cei fără de lege ne întristăm;
Tatăl nostru, voia cea mântuitoare a Ta, fă-o să fie şi între ei!
Tatăl nostru, celor răniți cu necredința cea pierzătoare, dă-le milostivirea lor;
Tatăl nostru, cei ce nu Te-au cunoscut pre pământ, măcar în ceruri să Te cunoască.
Tatăl nostru, pre cei ce s-au sfârşit fără de pocăință, iartă-i.
Tatăl nostru, pre cei ce s-au pierdut în păcate grele şi întunecate, mântuieşte-i.
Tatăl nostru, în marea bunătății Tale, flacăra necredinței să se stingă!
Tatăl nostru, biruitorul Iadului, pe părinții şi frații noştri de osândirea Iadului izbăveşte-i;
Tatăl nostru, lubire Nemărginită, sufletele adormiților robilor Tăi odihneşte-le...(Pomelnicul cu numele celor adormiți)

Condacul al 6-lea:

Întunericul sufletului depărtat de Dumnezeu, înfricoşat este de conştiință şi de scrâşnirea dinților, de focul cel nestins şi de viermele cel neadormit chinuit fiind. Când ca acela şi soarta mea va fi, mă cutremur de aceea pentru mine însumi, înalț rugăciune şi pentru cei ce în Iad sufăr ca rouă răcoritoare să se coboare peste ei, cântând a lui Dumnezeu cântare: „Aliluia!".

Icosul al 6-lea:

Unde, Hristoase Dumnezeule, avea să răsară a Ta Lumină, dacă nu peste cei ce şedeau întru întuneric şi în umbra morții?! De aceea sufletele celor din Iad Te pomenesc; pogoară-Te aşadar din nou între cele mai de jos ale pământului şi scoate întru bucurie pre cei ce cu păcatele s-au despărțit de Tine, însă de Tine nu s-au despărțit! Deci în Numele Fiului şi al Duhului Sfânt, Tatălui ne rugăm:
Tatăl nostru, păcatele lor grele sânt, dar a Ta îndurare mare este.
Tatăl nostru, Tu ai trimis pe al Tău Fiu, ca pre cei păcătoşi să-i mântuiască.
Tatăl nostru, necazul cel mare al sufletelor care s-au depărtat de Tine, cercetează-l.
Tatăl nostru, pre cei ce au prigonit din neştiință Adevărul mântuieşte-i.
Tatăl nostru, dragostea Ta, nu foc, ci răcoreală a Raiului să le fie lor.
Tatăl nostru, lubire Nemărginită, sufletele adormiților robilor Tăi odihneşte-le...(Pomelnicul cu numele celor adormiți)

Condacul al 7-lea:

Voind Tu, Doamne, ajutor celor morți să le fii, îngăduit-ai celor vii în vis să se arate, ca la rugăciune pentru pomenirea celor adormiți să ne îndemne şi în amintirea celor răposați, fapte de milostenie să îndeplinim. Şi cu credință nevoindu-ne lui Dumnezeu cu deplină nădejde să-l strigăm: Aliluia!

Icosul al 7-lea:

Biserica lui Hristos pentru cei adormiți înalță rugăciune şi în toată lumea, peste tot pământul, neîncetat, cu Sângele cel Curățitor al Fiului lui Dumnezeu, păcatele se curățesc, sufletele celor adormiți din moarte la viață se ridică. De pe pământ la cer puterea rugăciunii de la Altarul Domnului ca o bună mireasmă se urcă cântând:

Tatăl nostru, fie mijlocitoare pentru cei adormiți a Ta Biserică, ca scară spre cer să se facă;

Tatăl nostru, pentru solirea Maicii Domnului şi a tuturor Sfinților, îndură-Te de cei adormiți;

Tatăl nostru, pentru credincioşii care strigă către Tine ziua şi noaptea, curățeşte-i pre ei;

Tatăl nostru, pentru neprihănirea pruncilor, pre părinții lor iartă-i!

Tatăl nostru, pentru lăcrimarea maicilor, pe fiii lor răscumpără-i.

Tatăl nostru, pentru rugăciunile celor ce au pătimit fără de vină, pre cei păcătoşi iartă-i!

Tatăl nostru, milosteniile şi rugăciunile noastre ca o plinire faptelor lor cele bune, primeşte-le!

Tatăl nostru, izvor de viață pentru cei pe care-i pomenim, fie Sângele Fiului Tău.

Tatăl nostru, Iubire Nemărginită, sufletele adormiților robilor Tăi odihneşte-le...(Pomelnicul cu numele celor adormiți)

Condacul al 8-lea:

Întreaga lume ca un sfânt mormânt obştesc se arată, pretutindenea se află țarina fraților şi a părinților noştri, după chipul lui Dumnezeu şi a Lui asemănare zidiți, căci toți rudenie a lui Adam sântem. Tu, Doamne, Cel ce neîncetat pre noi ne-ai iubit, pre toți cei ce au răposat de la începutul lumii şi până în ceasul acesta, iartă-i pre ei, ca dragostei Tale de oameni să-i cântăm: „Aliluia!",

Icosul al 8-lea:

Pavel Apostolul strigă, mai înainte de acea înfricoşată zi: „Vai, vai!" se apropie ca un cuptor arzător ziua cea mare şi înfricoşată a Judecății celei de apoi, celei de pe urmă, când cele ascunse ale oamenilor se vor descoperi, când cartea cunoştinței se va deschide. „Împăcați-vă cu Dumnezeu!" Ajută, Doamne, şi cu lacrimile celor vii, neajunsurile celor ce au răposat când îți strigăm:

Tatăl nostru, sunetul trâmbiței să le fie şi lor şi nouă vestire de mântuire;

Tatăl nostru, în ceasul Judecății şi pre ei şi pre noi, de mila Ta cea aducătoare de bucurie mare, învredniceşte-ne;

Tatăl nostru, pre cei ce numai pentru Tine şi pentru aproapele Tău au suferit, cu slavă încununează-i!

Tatăl nostru, celor curățiți prin necazurile lumii acesteia pământeşti, Adevărul Tău dăruieşte-l lor.

Tatăl nostru, Cela ce numele tuturor îl cunoşti, pre cei ce în cinul călugăresc sau în cel mirenesc au dorit mântuirea, pomeneşte-i pre ei!

Tatăl nostru, pre păstorii cei cucernici dimpreună cu fiii lor cei duhovniceşti, în sânul Tău primeşte-i.
Tatăl nostru, pre Mirele Hristos, cu făclii aprinse să-L întâmpinăm noi robii Tăi!
Tatăl nostru, Iubire Nemărginită, sufletele adormiților robilor Tăi odihneşte-le...(Pomelnicul cu numele celor adormiți)

Condacul al 9-lea:

Nu pierdeți vremea care trece cu grăbire, ci binecuvântați fiecare ceas, clipa, tot mai mult de mormânt ne apropie; întristările lumii, căruntețile, puterile slăbite, apropierea lumii, celei de dincolo o vestesc; stricăciunea acestei vieți arătând-o, căci toate trecătoare se arată. Aşa călătorind cu toții spre fericirea cea veşnică, acolo nu sânt nici lacrimi, nici suspine, ci numai cântare de bucurie: „Aliluia!"

Icosul al 9-lea:

Precum toamna copacii de frunză se despoaie, tot astfel şi viața noastră pământească, cu fiecare an, cu fiecare lună, spre cădere merge, floarea tinereții se vestejeşte, lumina bucuriilor se stinge, bătrânețea cea grea se apropie, prietenii mor, cei de aproape se depărtează, voi cei ce erați cândva tineri, plini de bucurie şi fericire, acum unde sânteți? Mormintele voastre zac fără de glas, sufletele voastre însă în mâna Domnului se află, de aceea Îi strigăm:
Tatăl nostru, privirea spre lumea cea de dincolo de mormânt, la rugăciune cu îngrijorare mă cheamă;
Tatăl nostru, cu soare frumos locaşurile celor adormiți le luminează şi le încălzeşte;
Tatăl nostru, pentru totdeauna vremea despărțirii dintre noi o şterge;
Tatăl nostru, de bucuria întâlnirii cu cei din ceruri, învredniceşte-ne;
Tatăl nostru, noi toți una cu Tine să fim!
Tatăl nostru, curățirea pruncilor, bunătatea sufletului celor tineri, toate celor răposați dăruieşte-le lor;
Tatăl nostru, fă ca viața cea veşnică luminată sărbătoare a Paştilor să le fie lor.
Tatăl nostru, întristarea celor adormiți cu nădejdea întâlnirii în Sionul cel Ceresc uşurează-le lor.
Tatăl nostru, Iubire Nemărginită, sufletele adormiților robilor Tăi odihneşte-le...(Pomelnicul cu numele celor adormiți)

Condacul al 10-lea:

La mormintele rudeniilor, iubirea, lacrimile ca picăturile de ploaie ne curg, cu nădejde ne rugăm şi cu credință strigăm: Adevereşte-ne, Doamne, că pe toți i-ai iertat, arată că pe toți în lăcaşurile bucuriei îi primeşti şi în taina sufletului nostru Lumina Ta ca să-Ți cântăm: „Aliluia!"

Icosul al 10-lea:

Privirea în depărtare spre calea vieții trecute mi-o îndrept, toți cei ce au răposat, binefăcători ai mei de-a lungul vremii în aducere aminte îmi stau şi cu îndatorata dragoste unele ca acestea Îți strigăm:
Tatăl nostru, pre toți cei ce mi-au dorit şi mi-au făcut mie bine, miluieşte-i;
Tatăl nostru, pre părinții, pre frații şi pre cei de aproape ai noştri, slavei Tale pomeneşte-i, învredniceşte-i!
Tatăl nostru, pre cei ce mi-au binevestit Cuvântul Tău mântuieşte-i;
Tatăl nostru, în fața îngerilor, pre cei ce m-au învățat să Te iubesc, preamăreşte-i!

Tatăl nostru, celor ce m-au povăţuit la ascultare urmând vieţii lor Sfinte, dăruieşte-le bucurie;
Tatăl nostru, pentru cei ce m-au ajutat în zile grele, cu tainica mană îndulceşte-i.
Tatăl nostru, a Ta împărăţie e fără de sfârşit, fă ca toţi cei adormiţi, întru a Ta veşnică bucurie să intre.
Tatăl nostru, Iubire Nemărginită, sufletele adormiţilor robilor Tăi odihneşte-le...(Pomelnicul cu numele celor adormiţi)

Condacul al 11-lea:

Unde-ţi este moarte boldul, unde-ţi este iadule biruinţa, unde-ţi este întunecarea şi frica cea mai dinainte?! De acum înainte, Tu eşti cea dorită, Tu cu Dumnezeu ne împreunezi fără despărţire, Tu marea odihnă eşti, Tu marea zi a Sîmbetei! Apostolul strigă: „Doresc să mor pentru a fi împreună cu Hristos!"; drept aceea moartea privind-o ca pe o minunată aşteptare şi viaţă, îţi strigăm: „Aliluia!"

Icosul al 11-lea:

Învia-vor morţii şi cei din morminte se vor scula, şi cei de pe pământ se vor bucura, căci atunci cu trupuri duhovniceşti, preamărite, nestricăcioase, luminoase se vor scula auzind Cuvântul Domnului: „Cu vine îmbrăcaţi-vă, cu piele acoperiţi-vă, căci cu Sângele Fiului lui Dumnezeu răscumpărate sânteţi!", prin a Lui moarte înviate sănteţi, peste voi Lumina învierii s-a revărsat şi noi toţi îţi cântăm:
Tatăl nostru, tot adâncul desăvârşirii Tale, acum descoperă-l lor!
Tatăl nostru, lumina soarelui şi luna cea liniştită, Tu le-ai descoperit-o.
Tatăl nostru, slava îngerilor care pară de foc sânt, fă ca şi ei s-o contemple.
Tatăl nostru, cu frumuseţea răsăritului şi a apusului de soare, Tu i-ai îndulcit, fă ca şi lumina veşniciei Tale să o vadă ei.
Tatăl nostru, ca steaua dimineţii, ca luceafărul zorilor, orice suflet fă să fie luminat.
Tatăl nostru, Iubire Nemărginită, sufletele adormiţilor robilor Tăi odihneşte-le...(Pomelnicul cu numele celor adormiţi)

Condacul al 12-lea:

„Carnea şi sângele împărăţia Bunului Dumnezeu nu o vor moşteni" Câtă vreme în trup petrecem, sântem despărţiţi de Hristos; de nu vom muri, întru veşnicie nu vom putea învia, căci trupul acesta stricăcios se cuvine ca întru nestricăciune să se îmbrace; şi acesta care muritor este, cu nemurirea să se lumineze. Şi astfel în strălucirea zilei celei neînsetate, să cântăm neîncetatul: „Aliluia!"

Icosul al 12-lea:

Bucuria întâlnirii cu Dumnezeu, razele luminoase ale învierii să le aşteptăm, scularea din morminte a celor iubiţi ai noştri şi în răcoarea celor răposaţi cu slava cea vie în schimbarea la faţă a întregii făpturi, o aşteptăm, ca întru cântare să-i strigăm Ziditorului nostru unele ca acestea:
Tatăl nostru, spre biruinţa bucuriei şi a binelui, Tu lumină ai zidit,
Tatăl nostru, pre noi din străfundul păcatului, la sfinţenie ne ridică!
Tatăl nostru, celor răposaţi dăruieşte-le Împărate Sfinte să împărăţească,
Tatăl nostru, fă ca lumină pururea strălucită, Hristos să le fie,
Tatăl nostru, şi nouă şi lor dăruieşte-ne ca Paştele nestricăciunii pururea să-l prăznuim.
Tatăl nostru, în veacul veacului de noi să nu Te mai desparţi şi în minunata unire a dragostei dumnezeieşti cuprinde-ne!

Tatăl nostru, Iubire Nemărginită, sufletele adormiților robilor Tăi odihnește-le...(Pomelnicul cu numele celor adormiți)

Condacul al 13-lea:

O, prea îndurate Părinte, Cela ce fără de început ești și mântuirea tuturor o voiești; Cela ce la cei pierduți L-ai trimis pe Fiul Tău și Dumnezeul nostru și peste ei Duhul cel de viață dătător l-ai revărsat, miluiește, iartă și mângâie și mântuiește pre toți cei din veac adormiți. Cu solirile Născătoarei de Dumnezeu și ale tuturor Sfinților Tăi, cercetează-ne pre noi, ca împreună cu cei din veac răposați să-Ți cântăm Ție, Mântuitorul și Dumnezeul nostru cântarea fără de sfârșit: Aliluia!"(Acest condac se zice de trei ori) apoi:

Icosul 1: Adam cel căzut..." și Condacul 1: „Cela ce cu Iconomia Ta...".

RUGĂCIUNE

Slăbește, lasă, iartă, Doamne, greșelile noastre, cele de voie și cele fără de voie, cele cu lucrul și cu cuvântul, cele cu știință și cele cu neștiință, cele din noapte și cele din zi, cele cu mintea și cele cu gândul. Toate le iartă nouă, ca un Bun și de Oameni Iubitor.

Pe cei ce ne urăsc pe noi și ne fac strâmbătate, iartă-i, Doamne!

Celor ce ne fac bine: fraților și rudeniilor noastre, dăruiește-le cererile cele spre mântuire și viață veșnică.

Pe cei ce sânt întru neputință cercetează-i și vindecare dăruiește-le! Pe cei de pe mare, cârmuiește-i! Cu cei călători, împreună călătorește! Ostașului la oaste ajută-i! Celor ce ne slujesc și ne miluiesc pe noi, iertare păcatelor dăruiește-le! Pe cei ce ne-au poruncit nouă, nevrednicilor, să ne rugăm pentru dânșii, miluiește-i după mare mila Ta. Pomenește, Doamne, pe cei mai dinainte adormiți părinți și frați ai noștri și odihnește-i unde cercetează lumina Feței Tale. Pomenește, Doamne, pe frații noștri cei robiți și izbăvește-i de toată primejdia. Pomenește, Doamne, pe cei ce aduc daruri și fac bine întru Sfintele Tale biserici și le dă lor cererile către mântuire și viață veșnică. Pomenește-ne, Doamne, și pe noi smeriții, păcătoșii și nevrednicii robii Tăi și luminează mintea noastră cu lumina cunoștinței Tale și ne îndreptează pe calea poruncilor Tale. Pentru rugăciunile prea curatei Stăpânei noastre Fecioara Maria și ale tuturor Sfinților Tăi, că bine este cuvântat Numele Tău în vecii vecilor. Amin!

RUGĂCIUNE CĂTRE NĂSCĂTOAREA DE DUMNEZEU PENTRU CEI ADORMIȚI

O, prea Sfântă Stăpână, de Dumnezeu Născătoare, către tine, Prea Curată năzuim, tu Cetate tare ești, Mijlocitoarea și Acoperământul tuturor celor ce aleargă la tine cu credință și cu nădejde, ceea ce ești binecuvântată, ascultă rugăciunea nevrednicilor robilor Tăi și pentru adormiții robii tăi solește de-a pururea.

Mijlocește pentru cei ce te cinstesc pre tine cu dreaptă credință și care aleargă sub Acoperământul tău și cu nădejde se roagă pentru cei bolnavi, năpăstuiți și întristați, dar mai mult cerem Mijlocirea și Rugăciunea ta pentru ceasul sfârșitului nostru. După Dumnezeu, la tine una avem nădejde tare, căci nimeni din cei ce ți se roagă ție, nu iese de la tine fără de ajutor, ci primește bucurie, mângâiere și îndulcire. Prea Sfântă Doamnă, Născătoare de Dumnezeu, roagă pe Fiul Tău și Dumnezeul nostru să dăruiască celor adormiți iertare de păcate; roagă-te, prea sfântă Născătoare de Dumnezeu, căci mult poate Rugăciunea Maicii spre bunăvoirea Stăpânului. Căci Domnul de la tine primește tot cuvântul pentru iertarea lor.

Aşadar, prea sfântă Maică a lui Dumnezeu, primeşte ale noastre rugăciuni pe care le aducem ţie din toată inima noastră pentru sufletele adormiţilor robilor tăi (Numele celor adormiţi). Rugămu-te să le ajuţi cu a ta îndrăzneală de Maică ce o ai către Domnul, tu cea plină de Dar. Ajută-le lor când vor fi în faţa Celui ce stă pe Tronul Slavei Cereşti, ca să nu fie ruşinaţi în faţa îngerilor, a Sfinţilor şi a tuturor ce vor fi atunci de faţă la înfricoşătorul ceas!

O, prea sfântă Doamnă, împărătească şi Stăpână, tu care eşti scara care duce la cer pe cei de pe pământ, tu eşti deschiderea uşilor Raiului şi pe tine te slăvim în vecii vecilor! Amin!

Moaştele Sfântului Zaharia, tatăl sfântului Ioan Botezătorul, Biserica Sfântul Zaharia, Veneţia.

PENTRU A MURI UŞOR

1. Trebuie să fii împăcat cu toată lumea.
2. Trebuie să posteşti toate miercurile şi vinerile de peste an
3. Trebuie să nu păcătuieşti: afară curvia, beţia, uciderea.
4. Spovedanie şi Împărtăşanie măcar la 40 zile odată.
5. În posturi Spovedanie şi Împărtăşanie măcar de două ori în fiecare Post.
6. Când te-ai îmbolnăvit, mergi direct la preot la Spovedanie şi Împărtăşanie. De nu poţi merge chemi preotul la tine. Numai după aceia mergi la doctor. O recomandare personală. Dacă ai ajuns la operaţie fără să te poţi Spovedi şi Cumineca, după operaţie, când te-ai trezit şi eşti conştient, cheamă preotul să-ţi dea cele două Taine. Fiindcă trupul tău este total în neputinţă ai să simţi Împărtăşania deplin şi te vei întări.
7. Dacă te-ai îmbolnăvit de moarte, poţi să te Spovedeşti şi Cumineci în fiecare zi, aşa făceau sfinţii cei mari.
8. În caz că te apropii de moarte chemi într-o zi cel puţin 3 preoţi, te Spovedeşti, Împărtăşeşti şi să-ţi facă un Maslu după carte. Prin cele 3 Sfinte Taine, Spovedania, Împărtăşania şi Maslul nu mai ai păcate şi mergi direct în Rai la Iisus Hristos. Orice păcate ai avea, la moarte preotul este obligat să-ţi dea Sfânta Împărtăşanie.

SFATURI PRACTICE: CE LE ESTE DE FOLOS MORŢILOR NOŞTRI ŞI CE NU LE ESTE DE FOLOS

Spune Sfântul Ioan Gură de Aur în această carte că înmormântările pompoase şi cu multă cheltuială nu le sânt de folos morţilor noştri, ci sunt mândrie. Nu le sunt de folos coroanele de brad la care se dau foc după înmormântare; mai bine s-ar pune banii din ele în punga săracilor. Aceştia sânt bani arşi. La Parastase se aduce numai un colac şi o sticlă de vin, nu se aduce altceva, căci Rugăciunile de la Parastas sânt totul în toate.

Morţilor noştri le sunt de folos:

1. Rugăciunile mele, când mă rog eu pentru mortul meu. Îi pomenesc la Paraclisul Maicii Domnului şi fac Acatistul pentru cei Adormiţi. Apoi de cel mai mare folos le este
2. Sfânta Liturghie, dă pomelnic la preot pentru cel răposat,
3. Parastasul, fă Parastase pentru cei morţi şi
4. Milostenia. De folos este să dai milostenie hainele mortului şi din averea lui. Dă milostenie, haine, mâncare, dar mai ales cărţi, care sânt milostenie duhovnicească.

ЗАГРОБНАЯ ЖИЗНЬ

Dată în lucru 11.02.92. Gata pentru tipărire 16.03.92. Format 60x 84,5. Tiraj 50.000 exemplare. Zac. 2-448.Biserica Ortodoxă Ucraineană. Kiev-4, uliţa Puşkinskaia, 36.„Poligrafkniga". 252057, Uliţa Dobjenko, 3.A fost tipărită prima dată în anul 1880. Apoi 1897, 1992 şi acum în româneşte în anul 2010.

Pierzarea sigură a lumii sînt toate sectele. Sectarii îi ameţesc pe oameni cît trăiesc, iar la moarte oamenii sectari mor ca animalele, nu le dau nimic, pentru că toată viaţa n-au avut ce să le dea. Ortodocşii, la moarte dau 3 Taine cu care se duce creştinul în cer: Maslul, Spovedania şi Împărtăşania.

TRUPUL OMULUI, acesta de carne, care se dă pămîntului este măcinat de la Adam anul 1 al istoriei umane, pînă azi la noi anul 2010, de 30.000 de feluri de boli. De la Adam la Hristos sînt 5508 ani. De la Iisus Hristos la noi sînt 2010 ani. Deci vîrsta omenirii este de 7518 ani de la ieşirea lui Adam din Rai.

SUFLETUL OMULUI, care trece dincolo de groapă în veşnicie, la Iisus Hristos este măcinat de 7518 ani de: 410 (patrusutezece)feluri de păcate. Acelaşi suflet a fost şi este stăpinit de 390 (treisutenouăzeci) virtuţi, fapte bune, conform Filocaliei. Sfinţiii au fost aceia în care au locuit numai virtuţile.

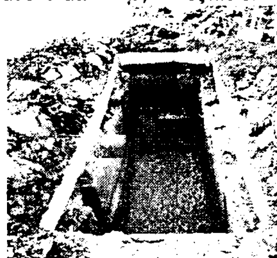
Bolile rare - dar milioane de pacienţi

Date şi fapte. Din aproximativ 30.000 boli cunoscute, peste 7.000 se numără printre "bolile rare". În conformitate cu definiţia utilizată în Europa, o boală este „rară" în cazul în care mai puţin de 2.000 de persoane suferă de ea. Luate împreună, aceste boli cu siguranţă, nu reprezintă un fenomen izolat.

CUPRINSUL

Nimeni nu trece în neființă, ci în adevărata ființă, în veșnicie.

Iată groapa în care intrăm toți. Are lungimea 2,20 m, lățimea 1 m, adîncimea 1,50: 2 m. Dincolo de această groapă începe viața veșnică. Două imagini din cimitirul Oradea, unde s-a scris cartea aceasta. 16 oct. 2010. Să ne vedem la RAI ortodocșii, dincolo de groapă!

EDITURA PELERINUL ROMAN, LA 20 DE ANI DE EXISTENȚĂ. 51 Titluri scrise de diacon Gheorghe Băbuț. Total cărți tipărite în perioada 1990- 2010: 1.072. 000 exemplare. (Un milion șeptezeci și două de mii exemplare). (Un milion șeptezeci și două de mii exemplare).

Puteți procura cărțile, sunînd la telefonul: TEL. ; 0259/41. 26. 45. Băbuț Gheorghe, Str. Iuliu Maniu, Nr. 22, Oradea, Cod. 410104, Jud. Bihor, România.Vezi Oferta de carte pe:Site:www.editurapelerinulroman.ro,Email:pelerinul.babut@gmail.com TIPĂRITĂ LA IMPRIMERIA DE VEST, ORADEA , ISBN 973-95686-1-0

Eu sînt Viţa cea Adevărată şi Tatăl Meu este lucrătorul.
Orice mlădiţă care nu aduce roadă în mine, el o taie.
Dacă cineva nu rămîne în Mine, se aruncă afară
ca şi mlădiţa şi se usucă. (In. 15:1-6)

HRISTOS
Capul
Bisericii ortodoxe
Efes. 5-23
Efes. 1-22

Papa
Capul
Bisericii
Catolice

1992 - Patriarhatul de Kiev
1921 -Autocefalia rascolnicilor
1925 - Sectele creştine
1922 - Renascentiştii
1901 - Penticostalii
1895 - Nazarinenii
1895 - Menoniţii
1880 - Martorii lui Iehova
1879 - Ştiinţa creştină
1870 - Vechii Catolici
1865 - Armata mîntuirii
1831 - Adventiştii
1830 - Mormonii
1827 - Ucenicii lui Hristos
1817 - Studiştii
1800 - Fraţii în Hristos
1780 -Adventişti de ziua a 7-a
1739 - Bis. Episc. metodistă
1647 - Cvecherii
1606 - Baptiştii
1600 - Congregaţionaliştii
1596 - Biserica Greco-Catolică
1560 - Prezbiterienii
1534 - Anglicanii
1524 - Luteranii
1517 - Începutul Reformei
1054 - Bis. Romano-Catolică

UNA, SFINTĂ, SOBORNICEASCĂ, APOSTOLEASCĂ, OR

988 - Încreştinarea Rusiei
842 - Stabilirea Praznicului Ortodoxiei
787 - VII Niceea
680 - VI Constantinopol
553 - V Constantinopol
451 - IV Calcedon
431 - III Efes
381 - II Constantinopol
325 - I Niceea
51 - Sinodul Apostolic

Sinoadele Ecumenice

„Nu este decît o patrie, Biserica;
o naţie, omenirea; o împărăţie,
cea a lui Hristos!“.
(Viaţa Sf. I. Gură de Aur,
Cap. 26)

Ortodoxia Bisericii
întemeiată pe Hristos
...Pe temelia apostolilor şi a Prooro-
cilor, Piatra cea din capul unghiului,
Fiind însuşi Iisus Hristos.
Efes. 2:20

Căci nimeni nu poate pune altă temelie,
decît cea pusă, care este Iisus Hristos.
Hristos - capul Bisericii. I Cor. 3:11
Efes. 5:23, 1:22

În greacă: Ecclesiastichi ortodoxi catolichi.
În româneşte: Biserica ortodoxă universală.

Apostolii şi Proorocii.
Hristos temelia Bisericii.
Ierusalim, Iisus Hristos moare în anul 33 e.n.

Biserica se numea = Ecclesiastiki ortodoxi catoliki - Biserica ortodoxă catolică. Copacul verde este Biserica ortodoxă, partea uscată a copacului sunt cele întemeiate de oameni. Lipiţi-vă de copacul verde, dacă vreţi Raiul. Reveniţi la ortodoxia celor 7 Sinoade Ecumenice. Iisus Hristos se naşte în anul 750 de la întemeierea Romei, anul 4.î.e.n, anul 5508 de la Adam, anul 1 al erei creştine, în 25 decembrie şi împarte istoria în două, trăieşte pînă în anul 34, Vineri orele 15, luna aprilie (Nissan) 14, cînd moare. Avem date sigure că, Iisus Hristos a trăit 33 de ani, 3 luni şi 20 de zile. Refacerea „Copacului Bisericii" se face prin întoarcerea la credinţa Ortodoxă, vezi „Sfârşitul Omului" de Zosima Pascal. Unirea bisericilor se va face prin revenirea la credinţa ortodoxă, în care aţi fost la început. N-aţi vrea să contribuiţi la refacerea copacului? Editura Pelerinul Român - Oradea: tel. +40-0259.412645; Mănăstirea Portăriţa: tel. +40-0261.899.180. E-mail: pelerinul.Babut@gmail.com Site: www. editurapelerinulroman. Tu care citeşti faci parte din copacul verde sau eşti uscat? Tipărit la Imprimeria de Vest Oradea. ISBN 973-95686-1-0